NEERLANDIA

MAANDBLAD

VAN HET

Algemeen Nederlandsch Verbond

14E JAARGANG

(1910)

DRUKKERIJ: V/H MORKS & GEUZE,
DORDRECHT.

Inhoud van den 14den Jaargang (1910).

BLADZ.

Antillen, Groep Ned. — Mededeelingen . . 132
A. E. J. van den Brandhof † 154
Van het Groepsbestuur . . . 154
Uit de Bestuursvergadering van Aug. 1910 219
De Heer Snijders op Aruba . 240
Baelde, E. — Het zingen op het Congres te Maastricht 261
Bake, Mr. C. — Japan, de Ver. Staten en het Nederlandsch . . , . . 64
Beekman, F. G. — De Holl. kerk te Roubaix 148
Beets, A. — Palmpaasch 81
België, Groep — Mededeelingen en Allerlei 16, 35, 36, 83, 125, 150, 167, 215, 234
Uit onze Takken 15, 35, 56, 82, 105, 127, 148, 192, 216, 234, 254
Vlaamsch België sedert 1830 12
Eerste Alg. Ned. Stud. Congres en de stichting van het Alg. Ned. Stud. Verbond . . . 23
Zonderlinge gelijkheid . . . 54
Wel voorgedaan 55
Désiré Claes † 82, 103
Uit het verslag over het jaar 1909 82
Het wetsontwerp Franck-Segers 103
Guldensporenslagviering te Antwerpen 104
De laatste wetgevende verkiezingen van een Vlaamsch standpunt beschouwd . . 124
Het Nederlandsch bij de Belgische spoorwegen 127, 150
Dr. C. J. Hansen † 164
Geen „politique de courtoisie" meer 165
Guldensporenslagfeesten . . 166
De vervlaamsching van de Hoogeschool te Gent . . 192
De drie wetenschappelijke Congressen te Antwerpen . . 215
Edward Coremans † . . . 233
Dr. Hendrik Claeys † . . . 252
Hollandsch, Vlaamsch of Nederl. 252
Bizio Gradenigo, Dr. L. — Jozef Israëls te Venetië 122
Blok, Prof. Dr. P. J. — Nederland in den aanvang der XXe eeuw . . . 122
Nationaliseering van den Consulairen dienst 163
Blommestein, A. L. van — Vacantieleergangen te Leiden en Delft voor Vlamingen en Zuid-Afrikaners 93, 214
Boer, L. de — Eenige opmerkingen bij de historische wereldkaart in ons Paviljoen te Brussel . 188, 209
Broeckx, Jan — Vlaanderen dierbaar land (Guldensporenlied) 126
Brom, Dr. Gisbert — Jaarversl. 1909 uit Rome 52
Idem 1910 248
Browne, J. — Barbarismen 198
Canter, Bernard. — Vereenvoudiging onzer schrijftaal 154
Cohen Stuart, Mr. A. B. — Huldiging van Louis Bouwmeester . . . 239
Cool, P. — De Nederlandsche Scheepsbouw . 132
Cornelissen, Jozef — Nederlandsch 175
Dalen, J. L. van — Barbarismen 174
Damme, R. C. van — Het Nederlandsch bij de spoorwegen 156
Delpire, L. — Het A.N.V. op de Tentoonstelling te Brussel. 185
Dicke, Mr. W. — Hoofdbestuursvergadering 8 Januari 1910. 26
Jaarverslag van het Hoofdbestuur over 1909 96

BLADZ.

Dicke, Mr. W. — Hoofdbestuursvergadering van 14 Mei 1910 118
Verlies- en Winstrekening van het Hoofdbestuur over 1909 120
Hoofdbestuursverg. 8 Oct. 1910 226
Drijver, F. W. — Neef en nicht 242
Everdingen, Dr. W. van — Boeken-Commissie 7, 74, 145 211
F, A. J. — Het Nederl. lied in den vreemde . 40
Folker, J. van — Uit het verslag der afd. „Nieuw Nederland" over 1909 88
Gorsira J. P. Ez., C. S. — Uit het jaarverslag van Groep Ned. Antillen . . 132
Gunning, O. — Officieel Nederlandsch . . . 176
Houwert, J. J. van — Stamverkeer 8
Heemskerk, C. J. — Officieel Nederlandsch . 199
Hennig, H. C. F. Jaarverslag 1909 uit Genua 28
Uit Italië 121
Hoofdbestuur — Begrooting 1910 22
Hoog, P. J. de — Uit het jaarverslag 1909 Perzië 73
Aankomst te Teheran van den nieuwen Gezant 121
Houten, P. J. van — Groot 41
Huizinga, Prof. A. v. C. P. — Nederl. Stambelang 110
Hutschenruyter, Wouter — Nederl. Toonkunst 2
Jacobsma, H — Uit het jaarverslag afd. Chicago 88
James, K. A. — Nederland vooraan 156
Kat, F. — Taalpolitie 18
Kenzie, J. J. Mac. — Uit het 7e jaarverslag (1909). 87
Van Groep Suriname . . . 131
Openbare leeszaal 170
Kesler, C. K. — Een paar Nederl. dames op bezoek op Curaçao 111
Kesler, Joh. — Van ons Paviljoen „Groot Nederland" 138
Kielstra, Mr. R. E. — Alg. Ned. Verbondsreis door Vlaanderen naar de Brusselsche Tentoonstelling . . 116
De Verbondsreis door Vlaanderen 144
Klaarhamer, P. J. C. — Nederlandsche Bouwkunst en Meubelkunst . . . 45
Kooij, H. A. — Onderwijs aan de Indo's . . 255
Krabman, D. — Jaarverslag afd. Johannesburg 37
Kuneman Jr., J. H. — Plantage 156
Lamberts Hurrelbrinck, Mr. L. H. I. — Op naar Maastricht ! 48
Lambrechts, Lambrecht — Het lied in Vlaamsch België 140
Leemhorst, Mr. H. C. — Tweede Groot Nederlandsche Studentencongres . . 159
Leod, Mc. — Op stap 18
Liekens, Frans — Vlaanderen, dierbaar land (Guldensporenlied) 126
Lintum, Dr. C. te — Het zingen op 't Congres te Maastricht. 221
Loosjes, Vincent — Nêerlands Taal 34
Meert, H. — Dagorde der Jaarl. Alg. Vergadering van Groep België. 34
Nederlandsch onkundige wachters op Vlaamsche spoorlijnen . . . 56
Bespottelijk 101
Holl. leden van het Verbond, spreekt in België toch Nederlandsch . . 103
Een manie 133
Postzegelafdeeling, 15, 36, 84, 193 (zie ook de bijvoegsels).
Meester, T. de — Holland in het Oosten . . 89
Meurs, P. van — Zich zelf wegsijferen . . . 133
Napel, J. ten — Uit Mexico 143, 228
Ned. onderwijs en onderwijs in het Nederlandsch in den vreemde . 176
Nederland, Groep — Van de Afdeelingen 11, 33, 53, 79, 102, 123, 147, 164, 191, 213, 230, 251
Noorden, H. van — Varia uit Kaapstad. . . 16
Noto Soeroto — Het Japarasche houtsnijwerk 57

BLADZ.

Nijhoff, Martinus — Dure boeken en kleine beurzen 175
Oost-Indië, Groep — Mededeelingen 37, 61, 85, 107
Zevenhonderd Amerikanen te Batavia 36
Afd. Semarang. 37, 130
Wat deed en doet de Groep Nederlandsch Indië? 59
Groepsbestuursverg. 24 Jan. 1910 . 61
De Holl. ontdekkersgeest leeft nog 84
Een rampfonds voor onze Oost . 85
Inlichtingskantoor van „Oost en West" 85
Verslag van de Groep over 1909 106
Groepsbestuursverg. 23 Maart 1910 107
Handel en scheepvaart een toekomstbelang voor de Javanen. . . . 107
Voorstellen van Groep Ned. Indië 129
Het onderwijs-vraagstuk in Nederlandsch Indië 170
Toelating van Inlanders en Chineezen tot de Europeesche lagere scholen in Indië, een kwestie van geld . 217
De reorganisatie der Indische politie 217
Uit de afdeelingsverslagen over 1909 218
De verkenning van Midden-Celebes door een Nederl. mijningenieur . 238
Sprokkelingen uit 't Onderwijs . . 238
Overvoorde, J. C. — Monumenten van Nederl. oorsprong in de vroegere nederzettingen buiten Europa. . . . 204
Perk, M. A. — Een hoogst merkwaardig, doch vrij algemeen onbekend gebleven feit uit onze vaderlandsche geschiedenis, na honderd jaar aan de vergetelheid onttrokken. . . 70
Peski, F. W. A. J. van — Belichten 155
Pot, C. W. v. d. — Dure boeken en kleine beurzen 155
Pozzi, Pater R. C. — St. Joseph-Comité. . . 241
Rasch, J. — Vlaamsche almanakken 41
Barbarismen 174
Ravenswaay, L. F. van — Betrekkingen der Hollanders met Siam 72
Redactie — Mededeelingen en Allerlei 6, 9, 16, 17, 18, 28, 29, 40, 42, 52, 63, 65, 81, 86, 89, 90, 100, 101, 110, 112, 121, 132, 133, 146, 152, 157, 159, 164, 168, 174, 176, 190, 197, 199, 222, 223, 232, 239, 242, 249, 256, 258, 259, ... 264
Koning Albert van België 1
De wet op het Nederlanderschap . 5
XXXIe Ned. Taal- en Letterkundig Congres 5, 95, ... 147
Bladvullingen 6, 10, 34, 49, 60, 89, 100, 107, 116, 118, 131, 147, 153, 174, 175, 190, 193, 205, 216, . . 235
Dr. M. Greshoff † 17
Nederlandsche scholen in 't buitenland 24
Het A. N. V. op de Brusselsche Tentoonstelling 25
Zangavonden voor volwassenen . 29
Gedenkteeken voor Tehupeiory . 36
Gunstige teekenen 38
De Z. A. S. M. 38
Nederlandsch in Amerika 40
Naschriften 40, 41, 155, 156, 175, 176, 196, 221, 242, ... 255
Arbeidsbeurs . . . 44, 136, 158, 268
De taak der vrouw in den vreemde 47
Gesprekken met Ned. Consuls 51, 142
Nieuws uit Zuid-Afrika . . . 61, 86
Z.-Afr. studenten in Nederland . 63
De heer Middelberg in Z.-Afrika . 63
De Nederlanders in N.-Amerika . 64
Tot beter verstand 67
Ons Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling 69, 117, 162, . . 207
Een omhoog strevend volk . . . 75
Het Nederlandsch in Zuid-Limburg 101
De toekomst van het Hollandsch . 108

BLADZ.

Redactie — Het onderwijs in Transoranje . . 108
De Afrikaander Bond 108
Koning Eduard. 108
Zelfstandige Afdeelingen 109, 127, 128, 132, 169, 190, 198 212
De Unie van Zuid-Afrika 115
Spreekt in Brussel uw moedertaal. 118
Nederland en de Vlaamsche beweging 118
Uit Beyrouth. 121
Die Brandwag. 128, 150
De Japaneezen en het Hollandsch 128
De graven te Soerat. 144
Tweede Groot Nederl. Studenten-Congres, 15—17 Sept. 1910 . . . 146
Een nijverheid van beteekenis . . 147
Het landbouwonderwijs in Nederland 147
Een nieuw Hollandsch blad . . . 151
Advertentietaal. 151
Vereeniging Oost en West . . . 153
Dialekten in Indië. 153
Steunt eigen nijverheid 160, 161, 185
Vereeniging Het Nederl. Lied . . 163
Z.-Afr. Akademie 167
Theologische Studenten in Z.-Afr. 168
De Vrijstaatsche scholen 168
Onze West 170
Leonard Charles van Noppen . . 171
Nederlanders in Amerika 171
Ned. Vereeniging te San Francisco 173
31 Augustus in 't Buitenland 190, 212
Ned. schilderkunst in Argentinië . 190
Een Middelbare Koloniale Landbouwschool in Nederland . . . 191
Hooger onderwijs. 197
Nederlandsche Stamdag 198
Koninklijk bezoek 203
De Volksraad van Zuid-Afrika. . 218
Een Zuid-Afr. muziek-akademie. . 219
Z.-Afr. Studenten in Nederland . 219
Een welkome commissie 225
Cons. Generaal L. Bizio Gradenigo 228
Een nobelprijs 229
Polis-Nederlandsch 229
Hertzogisme 235, 257
Teekenen van Leven 236
De Z. A. Vrouwenfederatie . . . 236
Het Amsterdamsch Tehuis der Afrikaners 237
Onze taal 237
Ned. Leerstoel te Chicago . . . 240
Vlaamsche Landdag 240
Jersey-stichting door de Hollanders 241
Hudsonfeesten 241
Holl. tooneelstukjes voor Amerika 241
Buitenlandsch beleid 247
Koloniaal Instituut te Amsterdam . 249
Oproep 250
Nederland ter Brusselsche Tentoonstelling 250
Een nationale Universiteit van Z.-Afr. 258
Nieuw-Amsterdam 260
Het woord Dutch in Amerika . . 261
Hollanders in Argentinië 261
Nieuwe leden (zie bijvoegsels) . .
Rede, W. van — Duitsche invloed 263
Reijneke van Stuwe, J. E. A. — Nederland in Londen 212
Uit Londen 248
Rodenbach, Albrecht — Nieuwjaarsgroet . . 12
Roessingh van Iterson J. Az., J. W. — Groepsbestuursvergadering, 16 Nov. 1909 18
Van het Groepsbestuur . . 152, 238
Kort verslag van de Groepsbestuursvergadering van 9 Juli 1910 . . 169
Rudelsheim, M. — Julius Sabbe †. 137
Een Ned. School te Antwerpen. . 156
Het gebruik van het Nederlandsch bij het Belgisch Koningsbezoek aan Nederland 220

BLADZ.

Sabbe, Maurits — Florimond van Duyse † . 123
Schepers, Dr. J. B. — Lezing van Leo Meert 11
Schuurbeque Boeye, Mejonkvr. Joh. — Plantageleven in Suriname . . . 39
Semmens, Anna — Uit Australië 73
Son, C. van — Bestuursverg. 8 Dec. 1909 . . 9
Dagorde Alg. Vergader. Groep Nederland 19 Maart 1910 30, 52
Alg. Vergadering van Groep Nederland, 19 Maart 1910 . . 76
Uit het jaarverslag van Groep Nederland (1909) 78
Aangenaam bezoek. . . 146, 214
Het Maastrichtsch Congres. . 181
Van het Groepsbestuur . . . 250
Spoelstra, Jac. — Hollandsch en Hollanders in Oud-Natal 109
Sprenger, J. W. — Eigen Nijverheid 64
Stuurman, P. H. — Een en ander over consulaire aangelegenheden. 41
Suriname, Groep — Mededeelingen 131, 154, 239
De Oranjeschool 38
Het Bibliotheekwezen te Paramaribo 196

BLADZ.

Venema, R. — Jaarverslag afdeeling Fiume. . 100
Verkeerscommissie — Naar Brussel!. . . . 93
Mededeelingen 100, 125, 144
Vorstman, Mr. F. — Een en ander over Makassar 194
Wagenvoort, Maurits — Opnieuw onze Ceylonsche bloedverwanten . . 50
Moeielijke tijden voor de „D. B. U. of Ceylon". 206
Weel, Dr. M. A. van — Barbarismen . . 155, 198
Afkortingen 178
West, S. van — Uit het jaarverslag der afdeeling Bremen . . . 73, 121
Wierts, J. P. J. — Hollands vlag 31
Taal- en Toonkunst . . . 262
Willems, Marten — Het Nederl. Tooneel en het A. N. V. 253
Wingens, P. — Tentoonstellings-schepen . . 157
Wübbe, Alfred — Taalpolitie. 18
Zweers, Bernard — Taal- en Toonkunst 226, 262
Zwijsen, M. Victor — De vereenvoudiging van het Nederlandsch, een belang voor West-Indië 130

Afbeeldingen.

BLADZ.

Koning Albert van België 1
Reclamekaart der Sub-B.-C. te Zaandam . . . 7
Hendrik Conscience 13
Jan Frans Willems. 13
Kanunnik J. B. David. 13
Commissie der Vlaamsche grieven (1856) . . . 14
Achterzijde van een Belgisch bankbiljet 15
Dr. M. Greshoff †. 17
Voorgevel van ons Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling 25
Plattegrond, idem 25
Gedenkteeken voor Tehupeiory 36
Plantage Peperpot (Suriname) 39
Plantage Waterland (Suriname). 39
Onoribo. 39
Maasbrug (Maastricht) 49
Ruïne Lichtenberg (Maastricht) 49
Drie kiekjes uit de omstreken van Maastricht . 49
St. Nicolaasfeest te Kandy (Ceylon) 51
Japarasche kast 58
Paneeltje uit Koedoes 59
H. H. ter Meer in zijn werkplaats. 65
Wilhelmina-Hospitaal te Smyrna. 70
Nieuwe Holl. Kerk en Holl. Kerkhof te Smyrna 71
Teekening op de Spijslijst, Alg. Verg. Zwolle . 76
Sassenpoort te Zwolle 77
Gezicht op 't Kalf, Zaandam 80
Gezicht op Zaandijk 80
Oud-Zaansche kleederdrachten 80
Palmpaschen. 81
Veld met bloeiende hyacinten bij Haarlem. . . 91
Stadhuis te Maastricht 95
Oude wallen van Maastricht 95
Wijk bij Maastricht 96
Désiré Claes † 103
Nederlandsche dames op Curaçao 111
Caracasbaai (Curaçao) 111
Mannekepis te Timgad 114
Ned. Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling (voor- en zijgevel) 117
Florimond van Duyse † 123
Bestuur der Indologen-Vereeniging 129
Stadhuis van Middelburg 135
Beek te Wolfheze (Gelderland) 135
Julius Sabbe † 137
De Ned. Boekhandel in ons Paviljoen 139
Kijkje op de Tentoonstelling. 139
J. Huf van Buren † 146

BLADZ.

Holl. Kerk te Roubaix 149
Het inwendige der Holl. Kerk te Roubaix. . . 149
A. E. J. v. d. Brandhof † 154
Groep Boeren te Qué (Angola) 158
Brugge 166
Stellenbosch 169
L. C. van Noppen. 171
Leeszaal der Nederl. Vereeniging te San Francisco. 173
Wapen van Maastricht 181
Pater Vink-toren en Hellepoort 182
Hendrik van Veldeke. 182
O. L.-Vrouwekerk te Maastricht. 183
Slavante bij Maastricht 183
Vrijthof te Maastricht 184
Paviljoen Groot Nederland op de Brusselsche Tentoonstelling 187
Leeszaal in het Paviljoen 187
Wand met hoofden van Nederlandsche nieuwsbladen in het Buitenland 189
Gondel der Jongelieden-Afdeeling Maastricht . . 191
Aan zee te Makassar. 194
Gedeelte van 't Hooge Pad te Makassar . . . 194
Holl. Chineesche School „ „ 194
Militaire Cantine „ „ 195
Chineesch landhuis „ „ 195
Gouverneurslaan „ „ 196
Justitielaan „ „ 196
Boekenhuis der B.-C. te Rotterdam 208
Statistiek van het ledental sedert 1895 208
Groep, Hollandsch Gezelschap te Berlijn . . . 213
Vacantieleergang (groep deelnemers). 214
Kaartje van België met taalgrens 216
Buitenpartij bij den Ned. Gezant te Mexico 228 en 229
Hugo Verriest 231
Gezelskamer der Z.-Afr. Stud. Ver. te Amsterdam. 237
Leeskamer, idem 237
Heer Jan van Miggrode †. 245
Dutch Bay Hall te Colchester 245
Dr. Hendrik Claeys †. 252
Bestuursleden van Groep België in 't Paviljoen Groot Nederland. 254
Muziekgezelschap Vlaamsche Eendracht van Tak Charleroi 254
Groep spelers in Joan Woutersz., opgevoerd door Ons Spreekuur te Stellenbosch 257
Nieuw-Amsterdam 260
Wereldkaart uit 't propaganda-boekje. 265
Ontvangst van een Nederl. eskader te Melbourne 266

14e Jaargang. No. 1. Jan. 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Het Vlaamsche volk had eene taal. Het sprak en schreef zijn eigen woord met koningen en prinsen; schreef eigene wetten in eigene taal; oordeelde, bestierde, sprak, bad, in één woord, leefde in zijn Vlaamsch. Dat volk moet herleven.

HUGO VERRIEST.

INHOUD: Koning Albert van België — Nederlandsche Toonkunst, door Wouter Hutschenruyter — De wet op het Nederlanderschap — XXXIe Ned. Taal- en Letterkundig Congres — Van onze Vert in 't Buitenland — Boeken-Commissie, door Dr. W. van Everdingen — Stamverkeer, door J. J. van Hauwaert — Mededeelingen — Noord-Nederland: Bestuursvergadering van Groep Nederland, door C. van Son — Van de Afdeelingen — Lezing van Leo Meert, door Dr. J. B. Schepers — Zuid-Nederland: Nieuwjaarsgroet, door Albr. Rodenbach — Vlaamsch-België sedert 1830 — Uit onze Takken — Postzegel-Afdeeling — Taalgebruik bij de Spoorwegen — Zuid-Afrika: Varia uit Kaapstad, door H. van Noorden — Uit Johannesburg — Friesch vee naar Z-Afr. — Taalbondexamens — Het Holl. in de Kaapkolonie — Holl. kerk in Standerton — Oost-Indië: Dr. M. Greshoff † — Groepsbestuursvergadering, door R. v. I. — Ingezonden: Taalpolitie, door A. Wubbe en F. Kat — Op stap, door Mc Leod — Mededeelingen en Allerlei — Begrooting van het Hoofdbestuur voor 1910 — Advertentiën.
BIJVOEGSEL: — Nieuwe leden — Adressen — Postzegelafdeeling — Advertentiën.

Koning Albert van België.

Koning Albert van België heeft op 23 December j.l. de regeering aanvaard onder de luide bijvalsbetuigingen van het Belgische volk. De troonrede, welke hij dien dag heeft uitgesproken, mocht de algemeene goedkeuring verwerven. Wat hem echter reeds van het begin af de goedkeuring van alle Vlaamschgezinden en alle goede Nederlanders bezorgde was de omstandigheid, dat hij den grondwettelijken eed in de beide landstalen aflegde, iets wat geen van zijn beide voorgangers op den troon van België gedaan had.

Reeds vroeger, toen hij nog slechts prins Albert was, meende men in Vlaanderen te weten dat hij, in tegenstelling met Leopold II, den Vlamingen zeer genegen was en hier en daar hoorde men hem meermalen „den Vlaamschen prins" noemen. Verscheidene keeren trouwens had hij reeds het bewijs geleverd, dat het hem daarmee ernst was en men herinnert zich nog wel hoe hij, nauwelijks enkele maanden geleden, op zijn reis naar Congo, de Nederlandsche welkomstrede van Minister Malan te Kaapstad in het Nederlandsch beantwoordde en hoe hij ook te Pretoria onze taal bezigde om de Vlamingen te bedanken, die hem daar een in het Nederlandsch gesteld adres aanboden.

Moge hij voortgaan met te beseffen dat, regeerende over een tweetalig land, hij ook een tweetalig vorst behoort te zijn en hij zich steeds de gulden woorden herinneren die hij in zijn troonrede geuit heeft, toen hij zei, dat hij boven de partijen verlangde te staan. Dan zal hij geen gevaar loopen zich, ten opzichte van de Vlamingen, aan de partijdigheid schuldig te maken, waaraan de vorige vorst zich meermalen bezondigd heeft en dan zal hij de populariteit, die hij nu reeds onder de Vlamingen geniet, voortdurend zien aangroeien.

Moge de regeering van Koning Albert langdurig en heilzaam zijn voor heel het Belgische volk!

Nederlandsche Toonkunst.

Wie hoort spreken van Nederlandsche Toonkunst kan meenen dat daarmee bedoeld wordt òf de muziek geschreven in Nederland, en door elders wonende Nederlanders, die een bepaald nationaal karakter draagt; òf, in 't algemeen genomen, alle muziek van Nederlandschen oorsprong.

Werken die onder de laatste rubriek behooren te worden gerangschikt zijn er vele; veel meer dan de oppervlakkige beoordeelaar vermoeden zou; of er ook te vinden zijn van de eerstgenoemde soort, dat is eene moeilijk te beantwoorden vraag!

In de eerste plaats zou duidelijk moeten worden geformuleerd hoe het Nederlandsche karakter zich in muziek zou moeten en kunnen uiten; en daarna zou elk werk dat belangrijk genoeg geoordeeld werd, op die hoedanigheden moeten worden onderzocht. En of dan zulk een onderzoek nog tot noemenswaardige resultaten zou leiden, is twijfelachtig.

Niet lang geleden heeft Johan Wagenaar hierover zeer lezenswaardige woorden geschreven; woorden die, jammer genoeg, weer spoedig vergeten zijn omdat ze — naar ik meen — in een dagblad- of tijdschriftartikel voorkwamen, en aldus het lot van vele wijze gezegden deelden; het lot van onverdiend in vergetelheid te geraken.

Wanneer het mij vergund is mijne meening te zeggen over onze hedendaagsche toonkunst zooals zij zich uitspreekt in de composities van onze beste toondichters, dan zou zij aldus luiden: in haar innerlijke wezen is onze toonkunst 't nauwst verwant aan de Duitsche, of — beter nog — zij toont een beslist germaansch karakter. Dit lijkt mij een verblijdend verschijnsel! Immers een volk van germaanschen stam dat zich op germaansche wijs uitspreekt, toont eigen karakter; is „van vreemde smetten vrij."

't Was niet altijd zóó! De beste werken uit eene vroegere periode waren eigenlijk maar copieën van wat de Duitschers, navolgers van Mendelssohn en Schumann schreven. Maar ook dat was verklaarbaar! De grootste Nederlandsche toonkunstenaar van de 19e eeuw, Johannes Verhulst, voltooide zijne muzikale studiën te Leipzig in een tijd dat de twee boven genoemde meesters daar het gansche muziekleven beheerschten. Hij bracht met de herinnering aan 't vele schoone en goede dáár genoten, eene hartelijke liefde en oprechte waardeering voor hunne kunst naar 't vaderland mee terug, en werkte daar in hunnen geest verder.

In hunnen geest, maar toch als onafhankelijk denkend en gevoelend Hollander!

Want, mochten zijne vormen en de manier waarop hij zich in klanken uitsprak al herinneren aan die van zijne Duitsche leermeesters, uit het feit dat hij — eenmaal in Nederland teruggekeerd — bijna zonder uitzondering Nederlandsche teksten verklankte, sprak reeds een sterk nationaliteitsgevoel; terwijl de wijzen die hij bij die teksten schreef zich zóó nauw er bij aansloten, zóó trouw het echt-Hollandsche karakter ervan weergaven (men denke aan zijne liederen op teksten van Heije) als geen buitenlander het ooit had de kunnen doen.

Hier dus toch reeds, trots den invloed van studie in een ander land, het naar voren komen van een nationaal karakter in de toonkunst.

Maar, hierin stond Verhulst vrij wel alleen! Zijn tijd was, al werden door velen die zich toondichters waanden, riemen papier volgeschreven, doodarm aan echt-muzikale producten. 't Was alles degelijk, goed, braaf, maar invervelend, en wie nu zich de moeite geeft composities van tusschen 1850 en 1880 te bestudeeren, verwondert zich erover dat ze nog zelfs een kortstondig leven hebben kunnen leiden.

De dageraad van een nieuwen dag brak aan toen Bernard Zweers naar voren trad met groote, belangrijke werken. Wel was ook bij hem in den aanvang een sterken „Leipziger" invloed merkbaar, maar met elk nieuw werk kwam zijn persoonlijke aard meer naar voren, en met zijne derde Symphonie, die den sprekenden titel „Aan mijn Vaderland" draagt, had Zweers de tonentaal gevonden waarin hij zijn eigen, echt-Hollandsch karakter uitsprak.

Naast en na hem kwamen andere die — de een met beter uitslag dan de ander — meewerkten tot het scheppen van Nederlandsche kunst. Daar was Gottfried Mann, bezitter van een groot fantasie-rijk talent, die echter te veel onder Franschen invloed kwam, en wiens karakter niet sterk genoeg was om, strijdend tegen dien invloed, zich zelf te worden. Ook Cornélie van Oosterzee, die met belangrijke werken toonde dat de Hollandsche vrouw in niet mindere mate tot kunstdaden van beteekenis in staat is. Een tijd lang scheen het dat haar talent aan kracht begon te kort te schieten; maar de bijval die in Duitschland hare muziek bij v. Eeden's IJsbrand verwierf, en het feit dat het Hoftheater te Weimar hare Opera ter opvoering aannam, wijzen op een krachtig herleven.

Een ander toondichter, die besliste en buitengewone eigenaardigheden toont is Koeberg. Hem is in hooge mate gegeven, wat toch eigenlijk het levenwekkend beginsel van de toonkunst uitmaakt, de gave der melodie. Koeberg kan bogen op muzikale gedachten, waarom menig kunstbroeder hem zou kunnen benijden. Daarbij komt nog eene volmaakte beheersching van de middelen die het moderne Orchest vormen; eene buitengewone vaardigheid in het instrumenteeren.

Wie bij gelegenheid van de Delftsche studentenfeesten in 1908 zijne muziek bij Bouten's Plato-spel gehoord heeft, vernam daar van het bovenstaande de bevestiging.

Van de Nederlandsche toonkunst sprekend, noemt men den naam von Brucken Fock. Al klinkt hij Duitsch, de dragers ervan zijn echte Nederlanders, geboren Zeeuwen. De dragers, want twee broeders, Emile en Gerard hebben zich in de toonkunst onderscheiden.

De eerste, genie-officier van erkend schitterende hoedanigheden, is tevens bezitter van een meer dan gewoon compositie-talent, dat hij geheel door zelfonderricht ontwikkeld en tot bloei gebracht heeft. De schaduwkant van het werken zonder leiding heeft v. Br. F. niet kunnen ontwijken! Hij vond in de partituren der muziekdrama's van Wagner die wijze van

uitdrukking die ook het best voor zijne muzikale gedachten paste, en werd door dien grooten geest zoo aangetrokken, dat hij eindelijk geheel en al in zijn trant (muzikaal) ging denken, en zijn werk (b.v. het muziekdrama Seleneia) tot eene copie van Wagnersche muziek werd. Zulk een talent, hoe groot ook en hoe sterk ook in zijne uitingen, is verloren waar het geldt eene zelfstandig-nationale toonkunst te scheppen.

Geheel anders staat het met Gerard von Brucken Fock, den broeder. Deze — die een tijd lang het onderwijs genoot van Richard Hol — begon bij het begin. Hij schreef kleinere instrumentaalwerken, meest voor de piano, en liederen. Later kamermuziek, Sonates voor de piano alleen, en voor dat instrument en eene viool, al te gader werken waaruit zonder onderscheid, maar gaandeweg scherper omlijnd, eene beslist en kantig geteekende persoonlijkheid naar voren trad; eene persoonlijkheid die zich ook uitte in eene eigenaardige (vooral voor de piano wijdgrepige en veelstemmige) schrijfwijs voor de instrumenten.

Gerard v. Br. F. is echter niet alleen toonkunstenaar: hem zijn de kunsten eene veelstralige uiting van uit een alles bevattend middelpunt. Daarom heeft hij ook de letterkundige beweging trouw gevolgd en ook daarin prikkels tot scheppen gevonden die hem tot groote daden hebben gebracht.

Ik denk hier aan zijne laatste bundels liederen, op teksten aan nieuwere Nederlandsche dichters. Daaronder zijn meesterstukken van allereersten rang.

Steeds hooger grijpend heeft v. Br. F. voor eenige jaren een Oratorium voor koor, solostemmen en orchest geschreven dat echter nog immer op eene uitvoering wacht. Het schijnt dat de tekst, door den componist uit den bijbel bijeengegaard, in zijne orthodoxe steilheid een beletsel is. Gedeeltelijk moet dat een voorwendsel genoemd worden! Bijbelteksten te zingen is toch zeker geene schande, en Fock's muziek is zeker belangrijk genoeg om andersdenkenden de — toch altijd schoone en beteekenisvolle — woorden van ganscher harte te laten meezingen.

Het laatste werk van v. Br. F. (dat ik het voorrecht had „ten doop te houden") is eene groote Symphonie voor Orchest. Groot in tijdduur; groot in de bezetting, maar ook groot in hare gedachten. In dat werk spreekt de componist eene — al moet toegegeven vaak ietwat harde — beslist eigen taal, en het verdient — trots de enorme moeilijkheden — geregeld gespeeld te worden, want het is eene der krachtigste uitingen in tonen van den Nederlandschen geest.

Spreken we over Fock's kamermuziek dan zoekt de blik van zelf naar dergelijke werken van andere vaderlandsche toondichters. En dan valt de aandacht op een anderen man van groote beteekenis, op Dirk Schäfer.

Ook hij is — al klinkt ook zijn naam duitsch, volbloed Nederlander (geboren Rotterdammer, woont hij thans te Amsterdam).

Zijne kamermuziekwerken zijn van hooge beteekenis! Het onstuimige Kwintet voor piano en strijkinstrumenten; de mooie Sonates voor piano en viool of violoncel, — behooren tot het beste wat onze landgenooten hebben geschreven. Ook eenige orchestwerken, o. a. eene „Suite pastorale" en eene „Javaansche Rhapsodie" doen Schäfer kennen als een toondichter van bizondere gaven, van fijnen aristocratischen smaak. Van hem, die nog in de kracht van 't leven staat, is nog veel groots te verwachten, wanneer niet de dagelijksche beslommeringen, het uitoefenen van de kunst om den broode, zijnen geest de vleugels knotten.

Wanneer zal Nederland doen wat andere kleine staten reeds veel vroeger deden (Noorwegen aan Grieg!): zijnen kunstenaars door eene jaarlijksche eeretoelage de rustige uitoefening hunner kunst mogelijk maken?

Spraken wij hierboven van eene toondichteres, van Cie v. Oosterzee, dit artikel ware onvolledig wanneer ook niet hare kunstzuster, Catharina van Rennes genoemd werd. Hier weer een echt Hollandsch talent; echt Hollandsch om de pittigheid, de — als ik 't zoo noemen mag — muzikale openhartigheid waarmee het zich uitspreekt, en niet minder om het lichtelijk, maar weldadig aandoende overgevoelige kantje dat het toont.

De liederen, en vooral de kinderliederen van Cath. v. Rennes zijn — naar mijne meening — kunstuitingen van besliste waarde.

Nog eene Nederlandsche toondichteres zij hier genoemd, Anna Lambrechts—Vos. Ook zij begon in 't kleine: liedekens en liederen voor kleinen en grooten: instrumentaal stukken van vriendelijk en innemend karakter, om plotseling de wereld te verrassen met twee strijkkwartetten, stukken van beteekenis (zij werden beide te Triest met hooge onderscheidingen bekroond!) en eindelijk voor eenige weken een eerste Orchestwerk te doen hooren — Variaties over een oud Kerstlied — dat toonde te zijn gevloeid uit eene pen die ons nog menig werk van beteekenis zal kunnen schenken.

* * *

De kunstenaars hierboven genoemd beoefenen alle de kunst in hare ernstige uitingen; waarschijnlijk zouden er nog meer te vinden zijn die evenveel recht hebben, of meenen te hebben van vermeld te worden. Dat hunne namen verzwegen werden is noch verzuim, noch geringschatting. Ik meende bescheidenheid te moeten betrachten ten opzichte van de ruimte die mijn artikel zou innemen en noemde daarom alleen h e n, die m ij de meest beteekenende onder de Nederlandsche toonkunstenaars schijnen.

Het ware evenwel een onrecht niet te spreken over hen wier werken meer als Volkskunst dienen te worden aangeduid.

Dan zij hier 't eerst genoemd Wierts (Delft) wiens liederen voor het volk den volkstoon allergelukkigst treffen, en die blijkbaar voor dat soort van kunst eene zeer bizondere gave bezit.

Maar het duidelijkst spreekt die Nederlandsche volksgeest uit een werk dat niet lang geleden te Antwerpen voor 't eerst werd uitgevoerd, en in Noord-Nederland de eerste uitvoering beleefde in het Concert van de Vereeniging „Arti et Religioni" te Amsterdam op 28 December 1909. Bedoeld is hier het M e l o d r a m a „Terwe" van Hubert Cuypers.

De grondslag van dat werk is een gedicht van René de Clercq; het wordt door eenen declamator

voorgedragen terwijl een begeleidend Orchest de toestanden muzikaal schildert. Schijnbaar is hier hetzelfde gedaan als reeds vele andere componisten vóór Cuypers deden (Schilling: „Hexenlied"; Strauss: „Enoch Arden") maar het groote verschil zit hierin dat Cuypers het orchest alle deiningen, versnellingen en vertragingen in den gesproken tekst, door het Orchest laat medemaken waardoor de beide voordragende factoren zich ten nauwste aan elkander aansluiten.

De vraag of op deze manier het bezwaar der heterogeniteit, der moeilijke samenvloeiing van het gesproken woord met den muzikalen toon, is weggeruimd blijve hier — als buiten de strekking van dit opstel liggend — onbeantwoord.

Het werk van Cuypers wordt hier besproken omdat de componist blijken geeft van een zoo duidelijk uitgesproken talent voor het „populaire" in den edelsten, gezondsten en ruimsten zin, en — naar mijne meening — met zijne muziek de bewijzen geeft van eene besliste begaafdheid voor de muzikaal-dramatische kunst.

Zullen de toestanden in ons vaderland nog eenmaal zoo gewijzigd worden dat eene nationale opera groeien en bloeien kan, dan zal zeker Hub. Cuypers tot dien bloei een groot deel kunnen bijdragen.

Hebben wij tot hier toe onze aandacht gewijd aan de Nederlandsche toondichters die hetzij in de ernstige, hetzij in de meer populaire richting werken, nog een dient genoemd wiens ruime blik, helder verstand, maar bovenal, wiens buitengewone muzikale gaven in hare tot in 't uiterste doorgevoerde ontwikkeling, hem in staat stellen elk gebied der toonkunst volkomen te beheerschen: Johan Wagenaar.

Wie als hij een „Schipbreuk", „Ode aan de Vriendschap" en „Doge van Venetië" kan stellen naast Orchestwerken als „Levenszomer", „Cyrano de Bergerac" en „Saul en David", geeft bewijzen van een rijkdom aan gaven van geest en gemoed, zooals hij aan weinigen geschonken is. Een land dat zulk eenen toondichter onder zijne zonen kan aanwijzen, beteekent iets in het muzikale wereldleven!

* * *

De componist, al vindt hij in het scheppen van zijne werken de grootste bevrediging, heeft het recht dat zij — wanneer zij van besliste waarde zijn — gemeen goed worden, evenals het publiek recht er op heeft ze te leeren kennen. Daarvoor is een tusschenpersoon, de uitgever, noodig.

Hier wordt eene wonde plek in ons muziekleven aangeroerd! Tot voor korten tijd waagde geen Nederlandsch muziekuitgever zich aan het drukken van eene compositie van eenigen omvang, want het was onmogelijk de hooge kosten te dekken uit de opbrengst van den in ons kleine land, uit den aard der zaak, geringen verkoop.

De Nederlandsche componist moest dus hopen een buitenlandsch uitgever bereid te vinden zijn werk te drukken; maar ook dat was moeielijk! Hooge kosten veroorzaakt het drukken van muziek altijd; ging het met den verkoop van het werk slecht, dan leed de uitgever verlies; ging het goed, bleek het werk in den smaak te vallen, dan was het verlies dikwijls nog grooter, want — tot onze schande zij het erkend — het gemis aan verdragen betreffende den geestelijken eigendom, gaf oneerlijken concurrenten de gelegenheid straffeloos een nadruk van het werk uit te geven.

Begrijpelijk dat dus ook de Duitsche uitgever schroomde werken van Nederl. oorsprong te drukken.

Deze lange uiteenzetting scheen noodig om goed te doen uitkomen hoe groot de verdiensten zijn van den onbaatzuchtigen, offervaardigen uitgever A. A. Noske te Middelburg, die het gewaagd heeft al wat in de laatste jaren belangrijks door Nederlanders gecomponeerd is, het licht te doen zien. En niet alleen kleinere, met geringe kosten te drukken werken waren het die hij uitgaf! De groote Symphonie van Zweers, het Oratorium van von Brucken Fock en andere groote werken, waren evenvele offers op het altaar van de vaderlandsche kunst. Offers! Want wie maar even ingewijd is in de praktijk van het muziekdrukken en uitgeven, zal begrijpen wat het zeggen wil eene partituur als die van Zweers uit te geven, en inzien dat zulk eene onderneming niet alleen nooit winst, maar zelfs bij benadering geene dekking der kosten kan opleveren.

Daarom zij het hier in 't openbaar uitgesproken: de heer Noske heeft zich door zijne belangelooze toewijding, eene onvergankelijke verdienste verworven ten opzichte van de vaderlandsche toonkunst, en daarom zij hier evenmin verzwegen dat de belangstelling van de muziekbeoefenaars in Nederland teleurstellend onevenredig is aan Noskes verdienste.

Het is mij bekend dat vele uitgaven van werken die in geen muziekminnend gezin mochten ontbreken, maar niet „gaan" willen, omdat het publiek er niet aan wil en liever zijn geld besteedt aan prullen van buitenlandsch „fabrikaat".

Voor onzen goeden naam is het gewenscht, neen noodig, dat hierin verandering kome!

* * *

Een opstel over de toonkunst in Nederland ware onvolledig wanneer ook niet de openbare kunstbeoefening besproken werd. Die bespreking kan kort zijn. Dat onze zangers en zangeressen ook in het buitenland tot de liefst-gehoorde gerekend mogen worden, 't is voldoende bekend. Dat de reputatie der Nederlandsche Orchesten tot ver over de grenzen doordrong eveneens.

Evenmin behoeft er aan herinnerd te worden dat een groot aantal Nederlanders belangrijke muzikale posten in het buitenland met eere bekleeden.

Naar ik hoop zullen de bovenstaande regelen den indruk gegeven en bevestigd hebben dat Nederland, ook op het gebied der toonkunst, iets beteekent niet alleen, maar zelfs met eere in een der voorste rijen mag plaats nemen. Het is te wenschen dat die indruk ook het bewustzijn moge wekken dat elk Nederlander verplicht is — naar vermogen — zijne belangstelling te toonen. Eene belangstelling die zich evenwel niet alleen uite in handgeklap en bravo's, maar in daadwerkelijken, zedelijken en zakelijken steun; eene belangstelling gewekt door het bewustzijn dat „eigen Kunst is eigen Leven."

WOUTER HUTSCHENRUYTER.

Utrecht, December '09.

De wet op het Nederlanderschap.

6 Jan. j.l. is door de Nederlandsche Regeering een ontwerp ingediend, waarbij een einde wordt gemaakt aan de bepaling, dat in het buitenland gevestigde Nederlanders om de 10 jaar blijk moeten geven prijs te stellen op het behoud van hun Nederlanderschap. Verder zullen de in Nederland geborenen, die op grond van genoemde bepaling hun Nederlanderschap hebben verloren, dit op den dag van het inwerking-treden der wet automatisch terug verkrijgen.

Van de in den vreemde geborenen, die tot hun meerderjarigheid de Nederlandsche nationaliteit van hun vader hadden, wordt verlangd dat zij om de 10 jaar het bewijs hernieuwen, dat zij, ondanks hun geboorte en voortdurend verblijf in den vreemde, Nederlander wenschen te blijven.

Met een groot gevoel van ontspanning hebben wij dit ontwerp gelezen. Sedert 't ontstaan van 't A. N. V. is geen jaar voorbijgegaan, waarin niet in Neerlandia door in het buitenland gevestigde Nederlanders van naam en beteekenis met kracht verzet is aangeteekend tegen de bepaling van art. 7, sub 5 dezer wet. Met klemmende betoogen hebben de in het buitenland gevestigde Nederlandsche Vereenigingen en Kamers van Koophandel, waarbij vooral die van Londen van taai geduld blijk gaf, telkens bij de Nederlandsche wetgeving op herroeping dezer bepaling aangedrongen.

In het begin van 1905 heeft het Hoofdbestuur van het A. N. V. de Afdeelingen dezer vereeniging in het buitenland, alle Nederlandsche Vereenigingen en Kamers van Koophandel in den vreemde aangeschreven om hun uit te noodigen hun zienswijze omtrent deze wet bij de Regeering en Kamer kenbaar te maken. Niet een der uitgenoodigden verklaarde zich voor het behoud der gemaakte bepaling. En toch zijn er sinds de wet van 1892 in werking trad, 17 jaar verloopen, vóór beter inzicht is gerijpt.

Het is gebleken, dat, toen in 1903 de eerste aangifte onder deze wet voor het behoud van het Nederlanderschap noodig was, een groot aantal Nederlanders, in het buitenland, gevestigd door verschillende oorzaken in gebreke waren gebleven aan de bepaling der wet te voldoen, en daardoor als Nederlander waren verstooten. Elk jaar is dit verlies vergroot. In 1906 werd daarom door de Nederlandsche Regeering een wijziging van de bedoelde wet ingediend, bepalende, dat wie de eerste maal nagelaten had kennis te geven van den wensch Nederlander te blijven, kosteloos kon worden genaturaliseerd. Bij de tweede overtreding betaalde men echter 100 gulden voor een naturalisatie. Dit was geen verbetering; omdat het verkeerde beginsel bleef gehandhaafd.

Nog ten vorigen jare bleek uit het antwoord, dat Minister Nelissen bij de behandeling van de naturalisatiewetjes in de Eerste-Kamer-vergadering van 18 Juni gaf, dat deze Minister geen einde wilde zien gemaakt aan de stuitende bepaling van het verlies van Nederlanderschap op grond van art. 7, 5°. De Minister meende toen nog, dat loslating van die bepaling zou leiden tot schromelijke verwarring. Dus pleit het zeker wel voor den open blik van dezen bewindsman, dat hij zoo kort na deze verklaring, zijn ongelijk en dat zijner voorgangers heeft ingezien en zich heeft gehaast de in 1892 begane fout te herstellen.

De Nederlanders in den vreemde, onder wie zeer vele zijn die den Nederlandschen naam nieuwen glans bijzetten en onzen invloed over de wereld versterken, zullen dankbaar en voldaan zijn voor de herroeping van de onaangename en onnationale wetsbepaling. Het verlies dier mannen zou voor onzen stam van te groote beteekenis zijn. Nederland, het vaderland, en de Nederlandsche stam deelen dus hun blijdschap ten volle, terwijl wij er trots op gaan, dat ook onze vereeniging door haar voortdurend werken en hameren op het zelfde aanbeeld het hare heeft bijgedragen tot de zoo gelukkige en gunstige uitkomst.

XXXIe Ned. Taal- en Letterk. Congres.

Door het Gemeentebestuur van Maastricht is aan de Bestendige Commissie voorgesteld en door deze goedgekeurd de volgende samenstelling der plaatselijke Regelingscommissie.

I. Hoofdbestuur.

P. C. H. Bauduin, Burgemeester van Maastricht, Eerevoorzitter;
Mr. L. H. J. Lamberts Hurrelbrinck, 1e voorzitter;
J. L. H. Polis, eere-voorzitter der Societeit Momus, 2e voorzitter;
Mr. L. B. J. van Oppen, gemeente-secretaris, 1e secretaris;
Dr. H. J. E. Endepols, leeraar in de Nederlandsche taal, 2e secretaris;
P. H. A. Jelinger, agent der Nederlandsche Bank, penningmeester;
H. J. Allard, S. J.;
A. J. Flament, Rijksarchivaris;
Dr. M. J. H. Houba, districts-schoolopziener;
J. H. Nuyts, gemeente-archivaris en bibliothecaris;
J. P. van Term, hoofdredacteur van den Limburger Koerier, leden.

II. Eerecomité.

G. Aalbers, Pred. der Ned. Herv. Gem.; J. H. H. van Aubel, directeur der Kon. Ned. papierfabriek; F. Bartelink, directeur der Registratie; Mr. J. H. A. van Basten Batenburg, lid van de Gedep. Staten van Limburg; Mr. A. P. D. Bauduin, adv.-proc.; W. J. H. Bauduin, directeur der Gemeentebedrijven; Mr. C. M. A. J. Bergers, president der arrondissementsrechtbank; M. H. Bergers, voorzitter der vereeniging „Kunst en Vermaak"; Mr. P. G. E. H. Baron de Bieberstein Rogalla Zawadsky, lid van de Gedep. Staten van Limburg; L. H. A. Bonemeyer, Kol.-Militie-Commissaris; G. J. van Buchem, directeur der Rijkskweekschool voor onderwijzers; Max. J. Caan, voorzitter van het Israëlietisch Kerkbestuur; J. N. J. F. Claessens, directeur der glas- en aardewerkfabrieken „De Sphinx"; G. H. H. Corten, lid van de Gedep. Staten van Limburg; J. de la Lande Cremer, inspecteur der Posterijen en Telegrafie; J. A. Cremers, lid van de Gedep. Staten van Limburg; J. G. H. M. Croute, griffier der Staten van Limburg; Dr. P. J. H. Cuypers, voorzitter van het Prov. geschied- en oudheidkundig genootschap; Dr. P. M. H. Doppler, hoofdcommies bij het Rijksarchief in Limburg; O. Devahif, directeur der Maastrichtsche Zinkwit-Maatschappij; P. H. Everts, lid van de Gedep. Staten van Limburg; N. Gilissen, voorzitter der vereeniging „Maas en Jeker", Dr. Jos. Hoffmans, oud-directeur der H. B. S.; E. T. H. Hollman, voorzitter der Kath.

Heerenvereeniging; H. F. J. Houben, directeur der H. B. S.; A. L. H. E. Houtappel, wethouder; M. E. H. C. Houtappel, voorzitter der Societeit „Union"; J. G. Houtmortels, voorzitter der vereeniging „St.-Sebastiaan"; C. C. E. Hustinx, lid van de Gedep. Staten van Limburg; G. Hijmans, ijker; J. P. H. Jacobs, Pastoor van O. L. Vrouwekerk; Mr. F. I. J. Janssen, lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal; V. Jaunez, directeur der Naaml. Vennootschap tot vervaardiging van fijn aardewerk en ceramieke voortbrengselen; H. J. F. Joosten, Pastoor-Deken van Wijk; A. A. Just de la Paisières, inspecteur der Exploitatie v. d. Maatschappij van Staatsspoorw.; N. Kamp, Pred. der Ned. Herv. Gem.; H. E. Kemmerling, voorzitter der Kon. Zangvereeniging „Mastreechter Staar"; A. Keurenaer, hoofdingenieur-directeur 1e kl. van den Rijkswaterstaat; D. Knuttel, directeur van het Rijkslandbouwproefstation; Mr. J. E. J. M. van der Kun, officier van justitie; P. T. Lambert, luit.-kolonel, commandant van het XLVIIIe Landweerdistrict, A. Leenaers, voorzitter der societeit „Concordia"; E. Ludewig, voorzitter der vereeniging van Tuin- en Landbouw; Jhr. Mr. L. H. L. J. van der Maesen de Sombreff, lid der Eerste Kamer der Staten-Generaal te Hulsberg; Mgr. Dr. J. E. H. Menten, Pastoor van St. Mathiaskerk; J. M. M. H. Merckelbach, oud-lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Alph. Olterdissen, voorzitter der vereeniging „Maastricht Vooruit"; P. van Oort, commandant der 2e divisie Kon. Marechaussee; J. L. F. van Oppen, wethouder; Dr. J. M. A. van Oppen, rector van het Gymnasium; W. F. L. Oudenhoven, directeur van het postkantoor; Jhr. J. F. A. van Panhuys, Rijksbetaalmeester; J. M. H. Quaedvlieg, notaris; P. H. Regout, directeur der glas- en aardewerkfabriek „De Sphinx" en voorzitter der Schouwburgvereeniging; Dr. M. H. J. Ruland, voorzitter van den geneeskundigen kring van Zuid-Limburg; Jhr. Mr. Ch. J. M. Ruijs de Beerenbrouck, lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Mr. E. E. E. Sassen, arrondissements-schoolopziener; J. M. I. Schaepkens van Riempst, voorzitter der Kamer van Koophandel en Fabrieken en voorzitter der vereeniging „Maastrichtsche Middenstand"; S. H. J. Schaepkens van Riempst, wethouder; R. Schoepp, voorzitter van het Departement Limburg van de Ned. Maatschappij tot bevordering der pharmacie; M. Schols van Beethoven, vice-consul van België; J. D. Schoon, voorzitter van de „Groote Societeit" en „Emulatie"; J. G. H. Schoth, directeur der Gemeentewerken; Mgr. H. L. A. Sevriens, Pastoor-Deken van St.-Servaas; H. Seijdlitz, buitengew. lid van de Gedep. Staten van Limburg; F. J. P. L. Soeten, commissaris van politie; H. Spanjaerdt Speckman, majoor-commandant van het Garnizoen; E. D. Spronck, oud-griffier der Staten van Limburg; C. Stadermann, Pred. der Evangelisch-Luth. Kerk; Ph. Top, directeur der Directe Belastingen, Invoerrechten en Accijnzen; Jos. van Wessem, voorzitter van het Prov. Genootschap „Limburg" voor geschiedkundige wetenschap, taal en kunst te Sittard. (Aan deze lijst worden nog toegevoegd de kantonrechter en de directeur van het telegraafkantoor, zoodra deze benoemd zullen zijn).

Het Congres zal gehouden worden op 29, 30 en 31 Augustus 1910.

* * *

Nederlanders en Stamverwanten in binnen- en buitenland, richt uw reisplannen voor 1910 zoo in, dat ge eind Augustus het XXXIe Ned. T. en L. Congres te Maastricht kunt bezoeken en spoort anderen er toe aan!

Van onze Vertegenwoordiging in het Buitenland.

Uit Berlijn.

De heer W. F. van Heusden, voorzitter der Afdeeling schrijft:

Het Sint Nicolaasfeest, dat den 4 December onder leiding van de Afdeeling te Berlijn „Het Hollandsch Gezelschap" werd gevierd, mag wel geslaagd heeten.

180 personen, daaronder ongeveer 35 kinderen, namen er aan deel. Natuurlijk was het eerste deel voor de jeugd gedacht en geregeld. Daarom werd de tooverlantaarn vertoond. Toen verscheen de goede Sint. Hij onderhield zich lang en aangenaam met de kinderen, liet zijn knecht pepernoten, appelen enz. strooien en deelde ten slotte mooie geschenken uit. Eene uitstekend vertoonde poppenkast bracht oud en jong aan het lachen.

De kinderen gingen naar huis, nadat ze eerst nog eens goed van de lekkere Sint Niklaaskoek geproefd hadden. En de ouden bleven nog lang bij dans en muziek samen. Bizonderen dank zijn we schuldig aan de dames van het regelingscomité en aan de landgenooten, die de pogingen der Afdeeling geldelijk hebben ondersteund.

* * *

Als secretaris is afgetreden de heer P. J. van Wielink. In zijn plaats treedt voorloopig op de tweede secretaris, de heer H. Poelmann, Mindenerstrasse 8, Charlottenburg.

In de plaats van den heer C. H. F. van Heusden, die zich niet meer verkiesbaar had gesteld, werd tot tweeden voorzitter gekozen de heer A. Hes.

Chicago-Roseland.

Op 6 Dec. heeft deze Afd. een welgeslaagd feest gevierd met een in hoofdzaak Nederlandsche uitvoering.

Het ledental is tot 92 gestegen.

In den laatsten tijd is de geestdrift opgewekter dan ooit.

Australië.

Door onze Vertegenwoordigster te Claremont, mevr. A. Semmens is aan de Afdeeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel een overzicht gezonden van de loonen, die verschillende ambachtslieden in Australië verdienen.

Uit Mexico.

Aan een brief van een lid uit Mexico teruggekeerd is het volgende ontleend:

„Door de goede zorgen en inlichtingen van den heer Ten Napel waren al eenige longlijdende Nederlanders naar Mexico overgekomen, waar behalve een uitstekend klimaat ook goede kans is een flink bestaan te maken. Deze Nederlanders zijn hem voor de gegeven inlichtingen dan ook zeer dankbaar en hebben mij verzocht Mexico van hier uit, meer bekend te maken bij dergelijke Nederlanders. Mochten er onder de A. N. V.-leden zijn die inlichtingen over Mexico wenschen, dan wil ik die gaarne belangeloos verschaffen, voor zoover ik daartoe in staat ben (ik ben ingenieur van beroep). Ook bracht ik 6 jaar in de Ver. Staten van Amerika door."

Het adres van den schrijver is K. S. Hoogslag, Nieuwe Stad 42, Leeuwarden.

Uit Frankfort.

De Vereeniging „Nederland" te Frankfurt a. M. heeft Zaterdag 11 December in haar vereenigingslokaal Restaurant Härle haar eerste jaarfeest gevierd, verbonden met het St. Nicolaasfeest, waarop alle leden, ruim 30 in getal, alsmede talrijke gasten waren verschenen.

Verscheiden leden gaven muzikale bijdragen ten beste.

Ook de goede oude Sint verscheen. Alle aanwezigen ontvingen van hem een geschenk.

Van den 1sten secretaris werd een „Revue" opgevoerd.

Algemeen werd de inrichting van het feest geroemd, dat wel het gezelligste en mooist geslaagde sedert het bestaan der Vereeniging mag worden genoemd.

Boeken-Commissie.

Adres van den 1en Secretaris-Penningmeester:
244c Mathenesserlaan, Rotterdam.

Adres van het Boekenhuis:
63 Van der Duynstraat, Rotterdam.

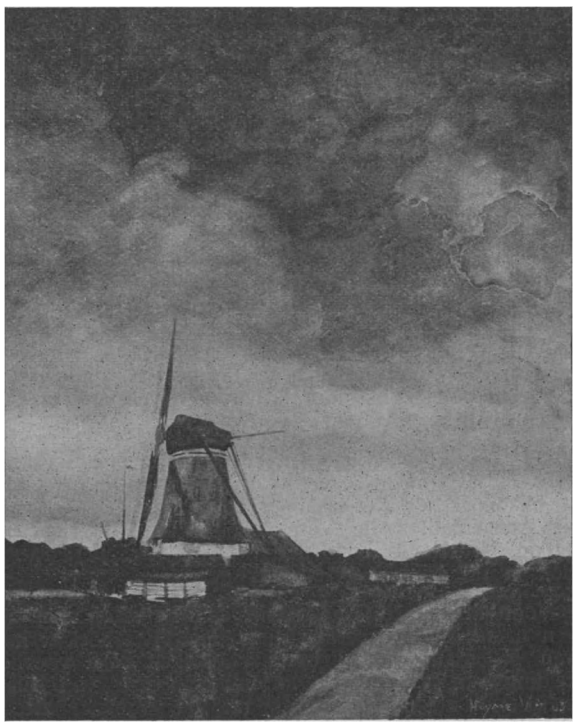
Den laatsten tijd werd ons meermalen gevraagd, waarom deze rubriek toch zoo weinig bevatte? 't Antwoord luidt, dat gebrek aan tijd, nog meer de moeilijkheid om — anders dan in cijfers — onze resultaten weer te geven, opmerkingen te maken in 't klein bestek, dat dergelijke mededeelingen in ons orgaan noodzakelijk toegemeten moet worden, uit te weiden over onzen arbeid, zóó, dat belangstellenden er voldoende door geprikkeld worden tot nadere kennismaking — dat deze moeilijkheid, herhalen we, ons deed besluiten liever te wachten, totdat wij eenigszins als voorlooper van ons Jaarverslag een overzicht konden geven, dat, wat uitvoerig ingericht, een blik doet slaan in de werkzaamheden, den vooruitgang, de groote voldoening, in 't kort in ons lief en leed — waarbij 't leed intusschen verzinkt tegenover al 't lief...

Wat 't leed betreft: onze klacht in 't October-nr. had wel terstond tengevolge, dat een zeer gewaardeerd lid tot onze Begunstigers toetrad, maar overigens bleef de toestand dezelfde, als wij nu al jaren beschrijven: er zijn tal van afdeelingen en leden, die van ons Werk niets weten en er blijkbaar ook niets van willen weten, al vragen wij hun ook onophoudelijk om steun of om 't voorrecht eens voor hen te mogen optreden: onbekend toch maakt onbemind. Mogen de volgende mededeelingen eindelijk eens meer gevolg hebben!

De Boeken-Commissie van de afdeeling Zaanstreek maakt bijzonder veel werk van haar taak: bewijzen de plaatjes, die zij op haar werfkaarten afdrukt, geteekend door de vaardige hand van haar medelid, Heyme Vis, niet, hoe weinig op die afdeeling zeker 't verwijt kan rusten van niet met alle macht voor ons en 't Verbond in 't algemeen te strijden?

Die te Haarlem mag ook genoemd worden: zij verspreidde een honderdtal van onze foto-kaarten, steunt ons met geld, boeken en couranten, en wint leden van 't Verbond door te wijzen op ons Werk.

Zoo werken nog enkele afdeelingen geregeld voor ons op allerlei gebied en vele zijn tegenwoordig Begunstiger: 't aantal van deze Contribuanten bedraagt nu niet minder dan 10, terwijl in België nog 7 takken hetzelfde doen en alle Groepen buiten Nederland: België, N.-I. en Nederl. Antillen evenzeer; ook de afdeeling Bremen, tezamen dus 21 Besturen van 't A. N. V. Zij steunen ons jaarlijks met ongeveer *f* 300.—, voorwaar al een aardig bedrag. Maar waar blijven Alkmaar, Amsterdam (Vrije Universiteit), Breda, Deventer, Enkhuizen, Fivelingo, Gouda, Groningen (beide afdeelingen), Den Bosch, Hoorn, Leeuwarden, Nijmegen, Oost-Flakkee, Schiedam, Utrecht (Stud.), Wageningen? Kunnen die geen van alle een of meer rijksdaalders voor ons afzonderen? Als ze geen boeken kunnen of willen verzamelen, laten zij ons dan een som gelds jaarlijks zenden, dan doen zij een hoogst nuttig werk! En zoo zijn er misschien ook in 't buitenland wel afdeelingen op plaatsen, waar wij boekerijen stichtten, die ons jaarlijks met een bijdrage konden steunen, vooral die zelf boeken van ons ontvingen? De overige Begunstigers zijn leden van 't Verbond en zij dragen met hun 30 nog *f* 150.— bij, want 't getal der

Afbeelding op de reclamekaart der Sub-B. C. te Zaandam, naar een teekening van het Commissielid den heer HEIJME VIS.

Contribuanten is gestegen tot 51. Onder hen behooren President Steyn — die zich bij een bezoek, dat ondergeteekende Z.H.Ed. in October te Londen bracht, als zoodanig opgaf, waarover wij zeer verheugd zijn — en de voormalige Consul-Generaal van 's Presidents land, den Oranje-Vrijstaat, Dr. Hendrik Muller.

Met die, waaraan we nog bezig zijn, zullen er dit jaar 80 kisten boeken gereed gemaakt zijn. Met de vroeger verzonden mee zijn er dan 746 de wereld ingegaan. En wel naar:

I. Z.-Afrika 616.
Transvaal..... 259 Vrijstaat..... 185
Kaap-Kolonie 147 Natal 20
D. Z. W. A.... 3 Port. W. A.. 2

II. Zeemanshuizen 39

III. Overzeesche Bezittingen 21
Oost-Indië..... 9
West-Indië..... 12

IV. Afdeelingen A. N. V. (niet reeds in bovenstaande opgaaf vermeld) 21.

V. Nederl. Vereenigingen of Kolonies 49. (Bij de vroeger vermelde te voegen: Ochtrup, Fiume, Rheine, Middelburg (K.-K.), Monarch (Can.), Frensdorf en Nordhorn (i/H.), Kleef, Pinkeiro (Braz.). Eerstdaags wellicht ook: Ontario en Vancouver (N.-A. en Br. Columbia).

De uitgaven voor de verzending van couranten en tijdschriften naar Zeemanshuizen enz. beliepen tot 1 Jan. 1910 *f* 1450.—.

Onze kaarten van de wereld en van Zuid-Afrika, met gekleurde duimspijkertjes aangevend, waarheen door ons reeds boeken, tijdschriften en dagbladen gezonden werden, trekken overal sterk de aandacht: 't getal dier punten wordt natuurlijk voortdurend, in overeenstemming met onze vorderingen over den aardbol, vermeerderd. Op de kaart van Z.-Afrika staan nu bijna 200 dergelijke figuurtjes, op die van de wereld ruim 100. Intusschen houde men bij de eerste kaart in 't oog, dat één punt daar als middelpunt voor den heelen omtrek genomen is, want in werkelijkheid is 't aantal gestichte boekerijen op verschillende plaatsen in Z.-Afrika op meer dan 500 te schatten.

Wij hebben geruimen tijd besteed om een onderzoek in te stellen naar 't percentage „tevredenen" met onze zendingen. De slotsom is, dat meer dan 94 % der ontvangers zéér tevreden was met hun kisten en minder dan 1 % met de keuze niet ingenomen bleek. Ons dunkt, dat we nogal tevreden kunnen wezen! Bij de 94 % moet eigenlijk nog wat gevoegd worden, omdat de consulaire ambtenaren voor aan Zeemanshuizen gezonden kisten officieel met een kort bericht van ontvangst antwoorden, terwijl ons later uit brieven der directies, jaarverslagen der consulaire ambtenaren enz. blijkt, dat ook deze kisten algemeen met groote erkentelijkheid ontvangen worden.

Dit jaar heeft ondergeteekende gelegenheid gekregen om te spreken over 't A. N. V. en de B.-C. in 't bijzonder te: Rotterdam (Jong Nederland), Zwolle, Amsterdam (Alg. Verg. N. Z.-Afr. V.), Haarlem (Jong Nederland) en Leiden (N. Z.-Afr. V.). Moge ook in dit opzicht 1910 meer geven.

Voor de groote Boekerij in den Vrijstaat, die onzen naam draagt, werden meer dan 1100 boekwerken van Nederlandsche uitgevers ontvangen. De voorbereiding van 't in catalogus brengen enz. van dien schat van mooie boeken, die met de grootste bewondering ontvangen werd, is in vollen gang.

Voor de verzameling schoolboeken van den Hollandsch-sprekenden tak der Vrijstaatsche Onderwijzers-Vereeniging ontvingen we van uitgevers hier te lande meer dan 1350 boeken, benevens kaarten, platen enz. Ter gelegenheid van een Congres te Bloemfontein werd de juist ontvangen bezending tentoongesteld en algemeen met groote instemming begroet. De Hollandsche leden waren tegenover hun Engelsche collega's terecht zeer voldaan over de kranige wijze, waarop Holland voor den dag kwam en de Engelschen verborgen hun eigen verbazing niet. Allerwege werden aanteekeningen en inlichtingen omtrent de boeken gevraagd en genomen en generaal Hertzog deed een aantal werken op de Gouvernements-aanbevelingslijst plaatsen. Toch zijn er nog voorname uitgevers in ons land, die aan ons verzoek geen gevolg gaven en Dr. Knothe, organiseerend Inspecteur van Scholen in de O. R. K., hoopt dan ook, dat deze uitgevers alsnog van hun beste schooluitgaven zullen willen zenden. (Door onze bemiddeling, waardoor zij geen onkosten behoeven te maken).

Hoe onze kinder-operettes in Z.-Afr. gewaardeerd worden: „Zulke opvoeringen bevorderen de taal meer, dan honderd schoollessen."

Bij de geboorte van Prinses Juliana hebben wij een toepasselijk werkje over de Koninklijke familie aan ongeveer 100 adressen van Nederlanders en Stamgenooten over de wereld verspreid. Wij gaan nu hetzelfde doen met een mooien, geïllustreerden weekkalender en een dito scheurkalender, waarbij wij 't nieuwste portret van Moeder en Dochter voegen.

Men zal zeker wel kunnen begrijpen, dat onze B.-C. gaarne op de Brusselsche tentoonstelling goed voor den dag wil komen. Al onze kaarten, platen, tabellen enz. moeten er worden opgehangen. Waar 't Verbond waardig zijn plaats in 't Nederlandsche Stamleven wenscht aangegeven te zien, past 't ons daaraan zoo flink mogelijk deel te nemen. Moge dan de steun van veel meer leden en afdeelingen, dan ons tot nu toe geboden werd, in 1910 ons in staat stellen onzen naam, die — 't zij met dankbaarheid gezegd — reeds een goeden klank gekregen heeft, waar 't de behartiging geldt van onze Stambelangen over gansch de wijde wereld, schitterend op te houden!

De 1e Secretaris Penningmeester,
Rotterdam, Dec. 1909. VAN EVERDINGEN.

Stamverkeer.

(Adres der Afd. Stamv.: Stadhouderslaan 43, Den Haag)

Stamverkeer.

In Neerlandia van Oktober 1909 verscheen een schrijven van den heer J. G. Swets, uit Neder-Hardinxveld, waarin hij zijn voldoening uitdrukte over het welslagen van de ruiling, die tusschen zijn zoon en een Waalschen jongen geschiedde.

Onder ander schreef hij „Deze proef heeft zeer goed voldaan, ten minste wat mijn zoon betreft." Nu ik mag verzekeren dat de Waalsche jongen, dien hij in ruiling heeft genomen, in het Nederlandsch spreken veel vorderingen heeft gemaakt. Zoo verte'de mij zijn leeraar. Hetzelfde mag ik ook beweren van de andere jongelui die een ruiling met Hollandsche jongens aangingen. Het was een eerste proef en de uitkomsten ervan waren in 't algemeen verblijdend.

Iedereen die in Waalsch-Be'gië woont of daar gewoond heeft, weet bij ondervinding dat het Nederlandsch daar niet in tel is. „C'est un vil jargon" verklaren misprijzend onze Waalsche „broeders". Ja in de volkstaal zelfs beteekent het woord „flamin" (= Vlaming en Nederlander in het algemeen) zooveel als „deugniet, schobbejak". De schooljeugd gebruikt het als smaadwoord als ze aan 't vechten raakt en schijnt geen krachtiger epitheton te kunnen vinden om haar razende woede wat lucht te geven.

Ik vond het dus wel verblijdend en 't was me een zoete troost, vooral als leeraar in het Nederlandsch, Waalsche ouders te ontmoeten, die, met de traditie afbrekend, den wensch uitdrukten hun kinderen zich te zien bekwamen in het spreken van de Nederlandsche taal. Ik heb met die ouders gesproken over kinderruiling, maar de groote zaak was Vlaamsche of Hollandsche families te vinden (liefst Hollandsche) die daartoe geneigd zouden zijn. Ik schreef aan den heer Meert die dadelijk mijn vraag mededeelde aan het comité van „Stamverkeer" en dank zij deze afdeeling had ik weldra gelegenheid verscheidene Waalsche ouders met Hollandsche in betrekking te stellen. En ik herhaal het, de uitkomsten van deze eerste proef waren treffend. De jongelui, bij hun terugkomst uit Holland kwamen me dadelijk bezoeken en met stralende oogen vertelden ze me over hun aangenaam verblijf in Noord-Nederland, hoe gul ze daar ontvangen werden en hoe ze zich dadelijk thuis heb-

ben gevoeld bij die zoogezegde „stijve Hollanders". Het algemeen refrein was: „het volgende jaar keeren we terug, dan zal het ook al beter gaan om vlot Nederlandsch te spreken". Ik kan maar niet zeggen hoe blij ik was over zulk een uitslag. Bij die jongens althans scheen de antipathie voor al wat Vlaamsch of Nederlandsch is, verdwenen te zijn en dat alleen was reeds een overwinning. Inderdaad, dien tegenzin te bestrijden, eerbied voor Vlamingen en Nederlanders bij de Walen af te dwingen, dat is het groote werk dat wij Vlamingen, die in 't Walenland wonen, dienen aan te pakken. Het is wel een lastige en ontmoedigende taak — maar de Afdeeling Stamverkeer wenkt ons uit de verte; door haar bemoeienissen kunnen we, ik ben er van overtuigd, wat spoediger ons heerlijk doel bereiken. Ik meen dat de Vlamingen in 't Walenland, die buiten het onderwijs staan, ook degelijk werk zouden kunnen verrichten, met de kinderruilling hun Waalsche vrienden aan te bevelen. Ik ben de Afdeeling Stamverkeer veel verschuldigd en hoop dat mijne late maar oprechte dankbetuigingen niet te veel op vijgen na Paschen zullen lijken.

Nijvel, December 1909. J. J. VAN HAUWAERT.

Studentenfeesten te Antwerpen 29, 30 en 31 Januari 1910.

Wij herinneren nogmaals aan de feesten van den Nederlandschen Studentenkring te Antwerpen, waarvan reeds in het December-nummer een programma voorkomt. Het zeer afwisselende feestplan zal o. a. bestaan uit een officieele ontvangst door den Antwerpschen Magistraat, een groot banket, een galavoorstelling in de Vlaamsche opera en een galgvertooning in den wereldberoemden Antwârpschen Tijater „De Poesjenellenkelder". Is een opwekking deze feesten te bezoeken eigenlijk niet overbodig? Laten de Noord-Nederlandsche studenten zich niet bezinnen!

Groot-Nederlandsch Studenten-Congres te Maastricht in Augustus 1910.

Nadat in de interacademiale bijeenkomst, December 1908 te Amsterdam gehouden, van afgevaardigden der besturen der Studenten-Afdeelingen van het A. N. V., met algemeene stemmen de wenschelijkheid was uitgesproken tot het houden van Groot-Nederlandsche Studenten-Congressen, besloot de vergadering van 1 Mei 1909 te Dordrecht, een Commissie saam te stellen, die de opdracht zou hebben, zulk een Congres voor te bereiden, zoo mogelijk ter plaatse van, in aansluiting aan en ongeveer gelijktijdig met het Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht.

In deze richting is de Commissie, bestaande uit D. Fuldauer, voorzitter; W. H. van Helsdingen, R. van Eecke, schrijvers en J. W. te Winkel, thans werkzaam.

Nadere bijzonderheden zullen spoedig worden bekend gemaakt. Het secretariaat der Commissie is voorloopig: W. H. van Helsdingen, Hooge Rijndijk 18 te Leiden, alwaar belangstellenden inlichtingen kunnen bekomen.

Kaart van Waterloo.

De kaart van de slagvelden van Quatre Bras, Ligny en Waterloo zijn voor de Zuid-Nederlandsche belangstellenden verkrijgbaar voor 50 centiemen bij den heer H. Meert, Spiegelstraat 20, Gent.

In Noord-Nederland zijn reeds ruim 100 verkocht.

Noord-Nederland.

Beknopt verslag der vergadering van het Bestuur van Groep Nederland op 8 Dec. 1909 te Rotterdam.

Aanwezig de dames E. Baelde en Dr. C. C. v. d. Graft en de heeren Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, voorzitter; Mr. A. H. Brandt, Marc. Emants, Dr. W. van Everdingen, Dr. N. Mansvelt, Jhr. H. Smissaert, Dr. J. B. Schepers en C. van Son, secretaris.

Punt I. Notulen der vorige vergadering.

Deze worden onveranderd goedgekeurd.

Punt II. Ingekomen stukken en mededeelingen, o. a.:

Aan het bestuur is gevraagd of het waar is, dat Duitsche scholen in Rotterdam en Amsterdam van de Ned. Regeering een subsidie genieten.

Een onderzoek, dat nog niet in zijn geheel is afgeloopen, heeft reeds aangetoond, dat het feit bestaat, maar in dien zin, dat de desbetreffende scholen evenals bijzondere scholen voor subsidie volgens de wet in aanmerking komen.

Van Zuid-Afrikaansche zijde is de wenschelijkheid uitgesproken, dat Nederland een vertegenwoordiger zou zenden naar de Unie der Zuid-Afrikaansche kerken te houden in 1910.

Door gebrek aan fondsen is er weinig kans op verwezenlijking.

Schrijven omtrent de wenschelijkheid om Nederlandsche werklieden uit Duitschland uit te wisselen tegen Duitsche werklieden in Nederland werkzaam.

De vergadering acht dit voor het A. N. V. niet wel mogelijk.

Medegedeeld wordt, dat de Boeken-Commissie al vijf bibliotheken op verzoek van Duitsche onderwijzers voor de kinderen van Nederlandsche werklieden heeft gezonden. In dat opzicht is er dus wel iets te doen.

De vergadering acht uitbreiding in die richting gewenscht.

Schrijven van Mr. A. B. Cohen Stuart met voorstel omtrent een nieuw bestuur voor Stamverkeer wegens zijn a. s. vertrek naar Oost-Indië.

Met algemeene stemmen besluit de vergadering den heer Cohen Stuart een schrijven van dankbetuiging te zenden, voor al wat hij tot heden voor 't A. N. V. heeft gedaan.

Schrijven van de Vereeniging van Hoofden van Scholen, waarin wordt medegedeeld, dat de vraag omtrent de wenschelijkheid der afschaffing van het Fransch als toelatingseisch voor Gymnasia en H. B. S. in de Afdeelingen der vereeniging aan de orde is gesteld.

Een der leden is van oordeel, dat het A. N. V. voorloopig niets hieraan moet doen, daar hem ter oore is gekomen, dat de ineenschakelings-commissie voor het onderwijs zich met de kwestie bezig houdt.

Aldus besloten.

Door de Redactie van Neerlandia is een poging aangewend om voor het tennis-spel een reeks Nederlandsche namen te verkrijgen. Het verzoek was gericht tot de Jongel.-Afd. Haarlem, die een lijstje zond.

Een deskundig lid verklaart zich bereid eens na te gaan of de voorgestelde termen aanbeveling verdienen.

Medegedeeld wordt een gerucht als zou het tweede (industrieel of reclame) -gedeelte van het Boek over Nederland niet doorgaan.

Een der leden bevestigt dit, maar deelt mee, dat het Boek een aantal hoofdstukken over verschillende onderwerpen zal bevatten. Men is zoo gelukkig geweest zich een uitgebreiden kring van deskundige en wetenschappelijke medewerkers te verzekeren. De bedoeling is het werk in het Nederlandsch en het Fransch vóór de Brusselsche Tentoonstelling klaar te hebben. Het zal 800 bladz. groot worden en $^1/_3$ gedeelte door foto's worden ingenomen.

Een der damesleden spreekt er haar verwondering over uit, dat geen enkele dame aan het boek meewerkt.

Schrijven van een Leidsch student, waarin hij meedeelt op de plaats in het vaderland, waar een Haagsche modezaak in het Engelsch werd aanbevolen een aankondiging te hebben laten plaatsen van den volgenden inhoud:

> „Beleefd verzoek aan de Haagsche dames, om in geen enkel opzicht te bevoordeelen hen, die goed en waarschijnlijk zelfs deftig meenen te doen, door zich aan te bevelen in in het Fransch, Engelsch of andere vreemde talen gestelde advertenties. In Nederland Nederlandsch!"

Punt III. Deelneming aan de Brusselsche Tentoonstelling.

De Regeeringscommissie zal met steun van het A. N. V. een paviljoen bouwen, bestemd voor een tentoonstelling van wat op de Groot-Nederlandsche Beweging betrekking heeft. De inrichting zal hoofdzakelijk aan het A. N. V. worden overgelaten. Het is gewenscht hiervoor een commissie uit het bestuur te benoemen.

Voorgesteld en benoemd worden de heeren Dr. W. van Everdingen, Frederik Rompel en C. van Son.

Punt IV. Hervorming van den Raad van Bijstand.

De noodzakelijkheid hiervan wordt aangetoond. De Raad heeft zich nooit doen gelden en wederkeerig heeft het Bestuur slechts een keer een beroep op dien Raad gedaan. Pogingen daartoe zullen worden aangewend.

Een der leden dringt er op aan, dat de leden van den Raad van Bijstand voortaan door de Afdeelingsbesturen zullen worden uitgenoodigd op vergaderingen en avonden, om hun belangstelling ook voor het Afdeelingsleven gaande te maken.

Nog wordt gewezen op de dringende noodzakelijkheid, dat het A. N. V. niet langer afhankelijk blijve van de kleine bijdragen der leden, vooral nu het meer en meer als een invloedrijk lichaam wordt erkend, getuigen de debatten in de Tweede Kamer en het optreden daar van den heer De Kanter, oud alg. secretaris-penningmeester van het A. N. V.

Met algemeene stemmen wordt besloten aan den heer P. J. de Kanter een schrijven van dankbetuiging te richten voor het verdedigen der Ned. onderwijsbelangen in den vreemde.

Punt V. Werkzaamheid der Afdeelingen.

Het Dag. Bestuur klaagt er over, dat van sommige Afdeelingen niets wordt gehoord. In een rondschrijven heeft het de Afdeelingsbesturen nog eens op het hart gedrukt toch alles aan te wenden wat kan dienen om de belangstelling in het A. N. V.-streven te wekken en onderhouden.

Sommige leden achten Verbondsavonden niet noodig en lezingen uit den tijd.

Een ander acht den tijd van lezingen voorbij en meent dat die Afdeelingen welke zich bepalen tot het verleenen van subsidies aan nuttige instellingen als b.v. de Boeken-Commissie, ook hun plicht doen.

Nog wordt medegedeeld, dat de Afd. 's Gravenhage en Leeuwarden belangrijke uitvoeringen voorbereiden.

Punt VI. Propaganda-Commissie.

Door het a. s. vertrek van Mr. Cohen Stuart is de Propaganda-Commissie onvolledig. Zij zal door de a. s. Algem. Vergadering aangevuld moeten worden. De Propaganda-Commissie vergaderde kort na haar benoeming gedurende den zomer herhaaldelijk te 's Gravenhage en maakte verscheiden plannen voor samenwerking met de Afdeelingen. Ook werd de samenstelling besproken van een propagandaboekje, dat thans in copie ongeveer gereed is. Het Dag. Bestuur geeft in overweging zijn leden voortaan zoo weinig mogelijk in commissiën voor bepaalde aangelegenheden te benoemen, wier instelling juist bedoelt het vaak overladen secretariaat eenigszins te ontlasten, anders komt het voornaamste werk toch voor zijn rekening.

Punt VII. Stichting van Afdeelingen.

Medegedeeld wordt, dat het daarmee niet vlot gaat. De stichting te Harlingen wordt nog ontijdig geacht.

Van Dordrecht uit is gewerkt aan een Afd. Gorinchem, die misschien spoedig tot stand zal komen. Burger- en Jongel.-Afd. Maastricht zullen niet zoo lang meer op zich laten wachten.

Tilburg telt nog te weinig leden.

Over het algemeen is het moeilijk de menschen voor een vergadering bijeen te krijgen.

Punt VIII. De Algemeene Vergadering in Maart.

Het Dag. Bestuur wijst er op, dat het Groepsbestuur de dagorde zoo belangrijk mogelijk dient te maken en dus naar gewichtige punten van behandeling dient uit te zien.

Genoemd worden o. a.: Het nut der Jongel.-Afd. en het werk der Afdeelingen.

Het Dag. Bestuur hoopt op belangrijke voorstellen der Afdeelingen *).

Ten slotte komen nog ter sprake:

a. De wenschelijkheid om aan te dringen bij de Spoorwegmaatschappijen op Ned. treinkaartjes en treinbordjes voor treinen met bestemming naar Vlaanderen. De tijd is daarvoor nu gunstig, omdat 1 Juli of uiterlijk 1 October nieuwe kaartjes moeten worden gedrukt.

Besloten wordt door persoonlijke bespreking deze zaak te behartigen.

b. De wenschelijkheid om in Neerlandia van nu af flink reclame te maken voor het Maastrichtsch Congres.

Het Dag. Bestuur zegt opvolging van dien raad toe.

c. Mededeelingen over het lot der Holl. landverhuizers in Noord-Amerika, aan wie de Boeken-Commissie te allen tijde bereid is boeken te zenden.

d. De Boeken-Commissie meldt met ingenomenheid de ontvangst van 60 oude bijbels der Doopsgezinde Gemeente te Haarlem met het benoodigde geld voor de verzending.

De Secretaris,
C. VAN SON.

*) Deze moeten volgens reglement vóór 31 Jan. aan het Secretariaat te Dordrecht worden ingezonden.

Een der beste middelen om de beginselen van het A.N.V. te verbreiden is:

LEDEN WERVEN!!!

Van de Afdeelingen.

Alkmaar.

De secretaresse schrijft:

Door tusschenkomst van het bestuur der Burger-Afdeeling Alkmaar en Omstreken is een nieuwe Afd. van Jong Nederland opgericht. De eerste Afdeeling van Jong Nederland was door gebrek aan belangstelling opgeheven.

Na de laatste vergadering van onze Afd. in Sept. gehouden, zijn door het bestuur propagandaboekjes aan niet-leden gezonden. Tot dusver wonnen we daardoor een tiental leden, waardoor we onze moeite en kosten al ruimschoots beloond achten. Ook de lezing van den heer Leo Meert was een goede propaganda en zijn kleine kring van hoorders keerde dankbaar voor het genotene huiswaarts.

Amsterdam, Vrije Universiteit.

Het bestuur bestaat thans uit:

Jac. van Nes Cz., voorzitter; W. S. Pontier, onder-voorzitter; S. Eringa, schrijver, Nic. Maesstr. 82; D. Drenth, penningmeester.

De Propaganda-Commissie is aldus samengesteld:

W. G. Harrenstein, T. de Jong, Jhr. H. M. J. van Lennep.

's Gravenhage, Jong Nederland.

De secretaris schrijft:

Na een lang tijdperk van rust, hebben we nu twee vergaderingen binnen één maand gehad. De eerste, 11 December van het afgeloopen jaar. De voorzitter, J. U. Auër, hield een korte, maar kernachtige lezing over doel en streven van het A. N. V. en de plaats der Jongel.-Afd. erin. Het bestuur, dat meende den leden niet meer te voldoen, trad in zijn geheel af. Behalve de voorzitter, die zonder stemming werd herbenoemd, werden als bestuursleden gekozen:

Mej. Y. C. Wind en de heeren A. Mulder Wz., schrijver, Prinsestraat 73; L. Hoogsteden, C. A. Takken, E. Reeser en K. F. de Leeuw, tijdelijk voor de H. B. S. Stadhouderslaan. De vergadering was voor ons doen vrij druk bezocht; maar toch slechts 29 van de meer dan 100 leden. 't Ging er echter gezellig toe!

't Zelfde kan gezegd worden van de tweede vergadering, die van 7 Januari. Het zal hoe langer hoe gezelliger worden, mits de leden natuurlijk in drommen opkomen.

Er waren eenige genoodigden, die allen lid werden.

Emile Reeser, een 5e klas H. B. Ser, hield een belangwekkende lezing over „Ahasverus, de Wandelende Jood". Dat scheen te bevallen. We zullen dus zoo voort gaan. De volgende keer (midden Febr. hopen we) waarschijnlijk een lezing over Oranje letterkunde. Leden, die er belang in stellen, kunnen voor niets de Vlaamsche Gids meelezen, bij rondzending.

Men moet en zal bemerken, dat het nieuwe bestuur de Afdeeling, jong, frisch en krachtig wil doen bloeien.

Haarlem, Jong Nederland.

Zaterdag 18 Dec. hield de Haarlemsche Afdeeling „Jong Nederland" een huishoudelijke vergadering.

Allereerst werd overgegaan tot de benoeming van een lid der postzegelcommissie. De heer K. Fortuyn werd met algemeene stemmen benoemd.

Vervolgens werd het gewijzigde reglement aan de leden ter goedkeuring voorgelegd. Zonder eenige verandering werd dit nieuwe reglement aangenomen.

Na afloop der besprekingen voerden 10 onzer leden een tooneelstuk op, n.l. de Student thuis. Een welverdiend applaus beloonde de medespelenden voor de moeite, die zij gehad hadden om dit stuk goed te doen slagen. Na afloop hiervan werd de vergadering door den voorzitter gesloten, die uit naam der aanwezigen hun dankte voor de gezellige oogenblikken ons verschaft.

Leiden, Studenten-Afdeeling.

Het bestuur is thans samengesteld als volgt:

W. H. van Helsdingen, voorzitter; A. D. Fokker, onder-voorzitter; F. M. van Asbeck, schrijver, Steenschuur 5; R. van Eecke, penningmeester; A. L. van Blommestein, Comm. Vacantieleergang; J. Knappert, A. H. Servatius, commissarissen.

Utrecht.

Vrijdag 10 Dec. trad de heer Ach. Daled uit Brugge voor de leden der Afdeeling op met een lezing over de kunstschatten dezer schoone Vlaamsche stad, opgeluisterd door een groot aantal lichtbeelden.

Het vrij talrijke publiek toonde zich hoogst voldaan.

Nederlandsche overwinning te Maastricht.

Spoediger dan wij gedacht hadden is antwoord uit Maastricht gekomen, en zoo is de gelijktijdige stichting eener Burger- en Jongelieden-Afdeeling in de zuidelijkste stad van ons land nog slechts een kwestie van regeling.

Het bestuur der Jongel.-Afd., waartoe reeds 40 jongelieden toetraden, is reeds samengesteld en bestaat uit: Max Bevers, voorzitter; Paul Graafland, secretaris, Brusselsche straat 95; Eugène Rickmenspoel, penningmeester.

Neerlandia vermeldt het bovenstaande met ingenomendheid, omdat het A. N. V. na veel vergeefsche pogingen nu eindelijk Limburg is binnengedrongen.

Het stukje over de Fransche overwinning heeft ons een vriendelijke terechtwijzing bezorgd van de ons welgezinde Limburger Koerier, waarin de Franschgezindheid der Maastrichtenaars wordt verklaard, maar waarin niet wordt gesproken over de kern: ons meeningsverschil met den heer Houben over den naastbijliggenden plicht van een Nederlander.

Lezing van Leo Meert te Haarlem over „de Brusselsche Tentoonstelling van 1910 en Nederland".

Het was een belangrijke avond toen deze geestdriftige Vlaamse fabrikant voor ons optrad. Wij hadden hoop gehad door aan het voor velen vage onderwerp van de Vlaamse Beweging of zo iets een solied tintje te geven en te laten spreken over die Tentoonstelling waar Nederland toch zoveel belang bij heeft, het soliede Haarlemse publiek te lokken, maar het bleef wel heel soliede tehuis. Er waren een 25 mensen. Maar die kregen dan ook wat goeds te genieten en het ging hun als de Nederlanders, toen Douwes Dekker het heette te zullen hebben over de Koffieveilingen der Ned. Handel-Maatschappij en het had over de verdrukte Javanen. Er is zowel in onderwerp van geesteswerk als in voorwerp van sympathie overeenkomst tussen Meert en Douwes Dekker: beiden treden op voor verdrukte volken en ook de heer Meert doet dat met grote bekwaamheid. Hij is de vader van het Vlaamse Handelsverbond, van de Vlaamse Beweging in de dagelikse handels-praktijk en daarbij een begaafd man die in een degelike, warme rede de Nederlanders eens vertelt wat er te doen valt — ook voor hun; hoe zij direkt — ook geldelik — voordeel kunnen hebben van het Vlaamse Handelsverbond en z'n Bureel voor Inlichtingen, vooral met het oog op de toenemende handelsbetrekkingen tussen beide landen. Naast redevoeringen als die van Paul Fredericq en Pol de Mont over de gevoelskant van de Vlaamse Beweging, staat de zijne die die niet verwaarloost, maar ons ook en wel vooral de ekonomiese zijde toekeert. Strijder voor de gedachte blijft hij er evengoed om. Richtte niet zijn Verbond die belangrijke tentoonstelling in, deze zomer te Antwerpen, van het koloniale boek en wisten zij daarbij niet de hulp te verkrijgen van onze twee Indiese genootschappen, het wetenschappelike en het meer praktiese? Dat bewijst dat, met samenwerking aan beide kanten van onze grenzen, iets groots kan verricht worden.

Op deze samenwerking op velerlei gebied is Meert uit, maar men moet hem zelf horen spreken en er is door geheel Nederland behoefte aan dit woord.

Haarlem. J. B. SCHEPERS.

Zuid-Nederland

Nieuwjaarsgroet.

O Broeders van heel Vlaanderland,
ons bindt een trouwe Gildeband,
die, eender van gedacht en streven,
voor Gode en Tale en Lande leven:
u roepen wij als nieuwjaarsgroet
't begeestrend woord van sterkte en moed
dat, wen de wilde legerbenden
al strijdend door elkander wenden,
te midden 't woelen wordt gehoord,
het bondig maar almachtig woord
Vooruit!

Vooruit de jonge Vlaamsche schaar,
vooruit door het beginnend jaar,
vooruit! Eenieder hou' zich sterk!
Vooruit met ons misprezen werk,
vooruit tot spijt van die 't benijdt,
vooruit spijts laster en verwijt,
vooruit spijts onverschilligheid
en lafheid en kwaadwilligheid,
spijts ontrouw en spijts misverstand,
spijts vijand en spijts dwingeland,
Vooruit!

Dec. 1875. ALBRECHT RODENBACH.

Vlaamsch-België sedert 1830.

Toen in 1905 door heel het land de vijf en zeventigste verjaardag van België's onafhankelijkheidsverklaring werd gevierd, kon men onder de Vlaamschgezinden een gelijke strooming waarnemen als die waarvan het manifest van het „Nederlandsch Kunstverbond" te Antwerpen in 1856, toen de vijf en twintigste verjaardag werd herdacht, de uiting was geweest: zij stelden zich namelijk de vraag of er voor hen wel aanleiding bestond om te jubelen, daar zij, sedert 1830, in hun eigen land, door hun eigen regeering steeds behandeld waren geworden als Belgen van tweeden rang, wien een groot deel van de rechten en vrijheden waarop ieder onafhankelijk volk aanspraak mag maken, bij voortduring waren onthouden geworden.

Uit ganscher harte hun stem te mengen in het gejubel dat overal in den lande zou opstijgen, stuitte hun tegen de borst. Maar toch, slechte vaderlanders waren zij niet en den hooger vermelden verjaardag te laten voorbijgaan zonder zich onbetuigd te laten scheen hun onmogelijk. En daarom trachtten zij een vorm te vinden waarin zij de vreugde van hun gemoed konden gieten en ontstond het denkbeeld om een overzicht te geven van hetgeen sedert 1830 door de Vlamingen, zeer dikwijls ondanks de tegenkanting van een hun vijandig gezinde regeering en ondanks het verzet van hun verfranschte tegenstrevers, was voortgebracht op het gebied van letteren en kunsten, van socialen en economischen arbeid; en door de welbekende Vlaamsche vereeniging Het Willemsfonds werd het plan opgevat een werk het licht te doen zien waarin door bevoegde mannen zou worden aangetoond wat de Vlamingen sedert 1830 zoo al hadden gepresteerd. Dit werk nu is Vlaamsch-België sedert 1830, waarvan de titel boven dit artikel prijkt. Het werd uitgegeven te Gent. Het eerste deel, dat in 1905 verscheen, bevat een studie van G. D. Minnaert, die België in vogelvlucht beschouwt, een van Paul Fredericq, die Een blik op de geschiedenis der Vlaamsche gewesten tot Waterloo werpt; drie studies van Victor Fris, welke handelt over De regeering van Koning Willem I, over De Belgische Omwenteling en over De Stichting van het Koninkrijk België. Het tweede en het derde deel, die opvolgentlijk in 1906, 1908 en 1909 het licht zagen, bevatten de uitgebreide, aan feitenmateriaal zoo uiterst rijke Schets eener geschiedenis der Vlaamsche Beweging door Paul Fredericq, terwijl het vierde deel, dat in 1907 verscheen, de volgende verhandelingen behelst: De herleving der Nederlandsche letterkunde sedert 1830 in Vlaamsch-België door P. Tack; Het Nederlandsch Tooneel door O. van Hauwaert; Vlaamsche drukpers en boekhandel door Ad. Hoste; De Vlaamsche muziek door M. Sabbe; De beeldende kunsten door H. de Marez; De bouwkunst door J. de Waele en Onze nationale kunstschatten door A. van Werveke.

Uit deze inhoudsopgave blijkt de breedheid waarmee het bewuste werk werd opgezet, terwijl nog enkele deelen in bewerking zijn. Er is echter reeds verbazend veel te leeren uit hetgeen ons al werd gegeven over dit aloude Vlaanderen met zijn grijze steden, die nog zoo rijk zijn aan oude monumenten, die nog zooveel merkwaardige oude gebouwen bevatten, welke het bewijs afleggen van den vroegeren rijkdom en de vroegere macht. In dit Vlaanderen heeft van oudsher een volk gewoond dat, behept met een sterk gevoel voor vrijheid, met een uitgesproken afkeer van alles wat naar gezag en tucht zweemde, dikwijls het offer is geworden van de gebreken van zijn hoedanigheden. Zijn gebrek aan eensgezindheid, zijn mangel aan geloof in zich zelf, zijn zwak gevoel van eigenwaarde hebben het dikwijls weerhouden het hoogtepunt te bereiken waarop het zich had kunnen verheffen of hebben het meermalen neergehaald van het voetstuk waarop het zich een tijd lang had weten staande te houden.

Geschiedkundige omstandigheden hebben wel eens het besef van zijn ware belangen afgestompt en het belet deze te erkennen. Dit wordt o. a. aangetoond in de knap geschreven, met een streng wetenschappelijken geest doordrongen studies van Fris over het tijdvak van 1815 tot 1830, toen Noord en Zuid slechts één land uitmaakten. Hij herinnert aan het vele heilzame door Koning Willem I tot stand gebracht, aan den economischen voorspoed die toen in het land heerschte, aan de bescherming door den koning aan handel en nijverheid geschonken, aan de uitstekende wijze waarop hij het onderwijs had ingericht. Maar hij wijst ook op de onhandigheid, de zwakheid, de besluiteloosheid, de koppigheid van den koning en zijn raadgevers, waaraan de omwenteling, die aanvankelijk zoo een uitsluitend Franschgezind karakter had en waarmee de inlijving van België bij Frankrijk beoogd werd, grootendeels haar welslagen te danken had.

Maar dat goedjonstige Vlaamsche volk, dat ook het zijne had bijgedragen om het zoogenaamde Hollandsche juk af te schudden, werd zelf het eerste slachtoffer van zijn handelwijze en een van de eerste en ergste gevolgen van de Omwenteling was de stelselmatige verwaarloozing van zijn stoffelijke en geestelijke belangen.

De reactie daartegen was de Vlaamsche Beweging. En het is aan dien strijd dat tot nog toe het leeuwenaandeel in het werk toegekend werd. Reeds in 1788, dus zelfs nog vóór het uitbreken van de

Brabantsche Omwenteling tegen het Oostenrijksch bewind, klaagt Verloo in zijn Verhandeling op d'onacht der moederlijke tael in de Nederlanden over de algemeene verfransching die in Vlaamsch-België heerscht en over den achteruitgang der Vlaamsche gewesten als gevolg er van, daar de verfranschte geletterden er zonder invloed bleven op de volksbeschaving, die alleen Vlaamsch kon zijn. Hoe modern nog klinkt die klacht en met welken zienersblik was die oude Verloo begaafd, toen hij in zijn boekje de geestelijke eenheid van Noord en Zuid verkondigde. Na de verdrukking van het Vlaamsch onder de Fransche overheersching, zou weldra, tijdens het kortstondig bestaan van het koninkrijk der Nederlanden, de herleving van het Vlaamsch Verloo gelijk komen geven, tot men in den alarmkreet van Blommaert in 1832 over de „verwaerloozing der Nederduitsche tael" als het ware een weerklank kon hooren van hetgeen Verloo meer dan veertig jaar vroeger reeds had verkondigd.

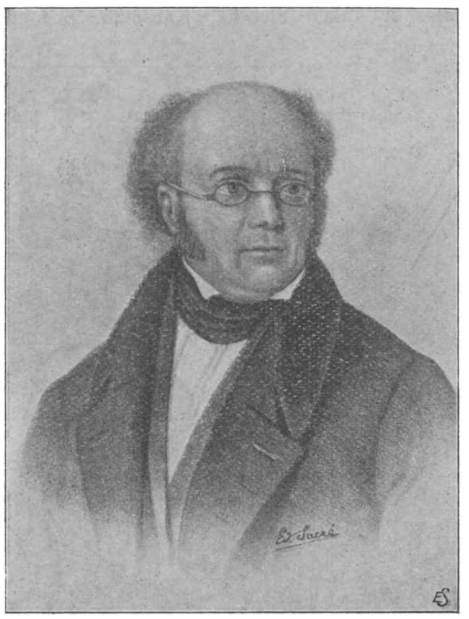
Kort na 1830 reeds stijgen in de Kamer van volksvertegenwoordigers klachten over de miskenning der

Hendrik Conscience.

Vlamingen op. Jan Frans Willems, dien men den „Vader der Vlaamsche Beweging" genoemd heeft, was een dergenen die het eerst en ook het diepst al het onrechtvaardige inzag dat den Vlamingen werd aangedaan. Hij en anderen, waaronder in de eerste plaats Theodoor van Rijswijck en Hendrik Conscience dienen vermeld te worden, wilden de Vlaamsche taal in eere herstellen. Doch door een letterkundige beweging alleen was Vlaanderen niet te redden. Het Vlaamsche volk moest recht geschieden op alle gebied en het Vlaamsch petitionnement van 1840, van meer dan 100.000 handteekeningen voorzien, deed aan de wetgevende Kamers de verzuchtingen van de Vlaamsche bevolking kond.

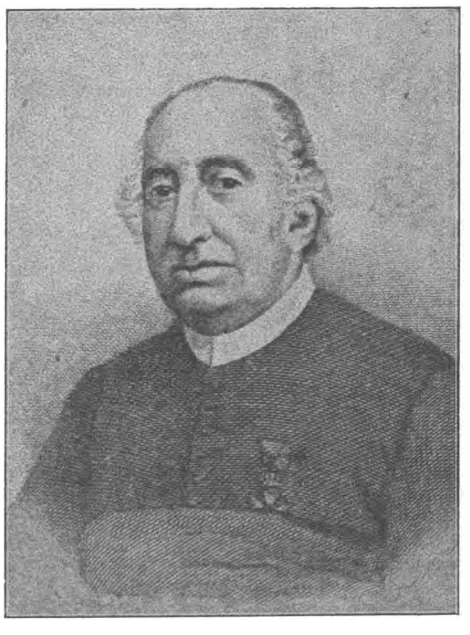
De eerste stappen op het gebied van de Vlaamsche Beweging waren gezet. Dan kwamen achtereenvolgens de vermaarde, volstrekt niet onvermakelijke spellingsoorlog uit de jaren veertig; het oprichten van het eerste Vlaamsche dagblad; de toenadering van de Vlamingen tot Duitschland, waartegenover Frankrijk een dreigende houding aannam; de tweedracht in de rangen der Vlamingen om staatkundige en persoonlijke redenen; de eerste stappen van de Vlaamschgezinden op politiek terrein; de toenadering tot Noord-Nederland; de eenheid van spelling tusschen Noord en Zuid. In 1856 stelde de regeering de Commissie der Vlaemsche grieven in, waarvan de naam voldoende de werkzaamheid aanduidt en die in haar bekend verslag de voornaamste hervormingen aangaf, die ten voordeele der Vlamingen

Jan Frans Willems.

moesten worden tot stand gebracht, hervormingen waarvan verschillende nog heden ten dage tot de vrome wenschen behooren.

De Beweging breidde zich ook uit tot de studenten, en in 1854 stichtte Julius Vuylsteke, te Gent het liberale thans nog bestaande Studentengenootschap 't Zal wel gaan. Opvolgentlijk kwamen andere Vlaamsche vereenigingen tot stand, die zich hetzij op

Kanunnik J. B. David.

verstandelijk, hetzij op politiek gebied trachtten nuttig te maken: zoo het Willemsfonds, naar Jan Frans Willems, en het Davidsfonds, naar kanunnik David genoemd; de Nederduitsche Bond, die later den Vlaamschen leider Coremans

naar de Kamer zou zenden, en de Liberale Vlaamsche Bond te Antwerpen.

Verschillende ongerechtigheden, waaraan Vlamingen zouden bloot staan, zooals het proces Coucke en Goethals, de zaken Sleeckx, Karsman, Schoep, enz.

Fransch, de officiëele taal van België werd, en dergelijke meer.

De invoering van het algemeen kiesrecht in 1893 zou tegelijk de uitbreiding van de Vlaamsche Beweging ten gevolge hebben en daarmee zien wij gepaard

Commissie der Vlaemsche grieven (1856).

zouden de onmiddellijke aanleiding worden tot het verkrijgen van de eerste belangrijke Vlaamsche taalwet, die van 1873, op het gebruik van het Nederlandsch voor de rechtbanken. Geleidelijk volgden dan die van 1878 op bestuurlijke zaken, die van 1883 op het Middelbaar Onderwijs, de gelijkheidswet van 1898, waardoor het Nederlandsch even goed als het

gaan een op het voorplan treden van een nieuwe richting en wel de economische richting, waarop in de jaren zestig reeds door Jhr. De Maere—Limnander in de Kamer en door Julius Vuylsteke gewezen was. De Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding ontstaat; door Prof. Mac Leod worden de Vlaamsche natuur- en geneeskundige Congressen ingericht; de lie-

deravonden voor het volk komen tot stand; de Antwerpsche muziekschool, waarvan Peter Benoit aan het hoofd staat, wordt tot Koninklijk Vlaamsch Conservatorium verheven; de burgerwacht wordt vervlaamscht; de letterkunde neemt een hooge vlucht: Gezelle, Rodenbach, Pol de Mont, Verriest, Streuvels, en veel anderen doen zich gelden. De andere kunsten ook kunnen op meer dan één naam van waarde wijzen. Het Hof, dat zoo lang de Vlaamsche Beweging niet schijnt te hebben opgemerkt, zal nu wel van houding veranderen. Koning Albert sprak als Prins meermalen bij openbare plechtigheden Nederlandsch en bracht, bij zijn blijde intrede te Antwerpen in 1900, ter gelegenheid van zijn huwelijk, hulde aan het redenaarstalent van burgemeester Jan van Rijswijck, die hem en zijn gemalin verwelkomde, en die een van de schitterendste redenaars was, die Vlaanderen ooit bezeten heeft.

Naast alles wat door de Vlaamsche Beweging reeds bereikt werd en waarbij ook kleinigheden als Vlaamsche geldstukken, bankbiljetten en postzegels met Nederl. opschrift moeten gerekend worden, zijn nog verschillende overwinningen te behalen: de vervlaamsching van het vrij Middelbaar Onderwijs, de vervlaamsching van het Hooger Onderwijs, de vervlaamsching van het onderwijs voor meisjes en van de vrouw in het algemeen, de erkenning van de rechten der Vlamingen in het leger, enz. enz., vooral ook de eerlijke toepassing der bestaande Vlaamsche wetten.

Dit alles zal verkregen worden, ondanks de tegenkanting van een „Mouvement wallon", van een „Société flamande pour la vulgarisation de la langue française", van al degenen die de ontvoogding van Vlaanderen door eigen taal, door eigen beschaving willen tegenhouden.

De lezing van een werk als Vlaamsch-België sedert 1830 zou de vijanden van de Vlamingen en van het Nederlandsch kunnen overtuigen dat niets in staat is de ontwikkeling van een volk te beletten, wanneer dit werkelijk den wil bezit om zich te verheffen. Voor de Vlamingen zelf, die daaruit zeer veel kunnen leeren, is het als een inventaris van hetgeen zij sedert bijna tachtig jaar hebben weten te bekomen. Zij kunnen er uit zien hoe slecht de benaming „taalstrijd" het rijke, omvangrijke begrip van de Vlaamsche Beweging dekt; hoe algemeen die strijd is, welke zich uitstrekt tot al de staatkundige partijen van België. Zij kunnen er ook de les uit halen dat door eendrachtig streven vooral, in zooverre het doenbaar is, de nationale strijd, die de Vlaamsche Beweging is, moet worden uitgevochten.

Achterzijde van een Belgisch bankbiljet.

IN VLAANDEREN VLAAMSCH!!

Uit onze Takken.

Aalst. In de Letterkundige Afdeeling leverde de heer Nathalis Heyndrickx een degelijke studie over het werk van dichter Em. Verhaeren en over diens beteekenis in de Fransch-Belgische letterkunde.

Op 18 December sprak de heer Albrecht Bauwens, over de inrichting en werking van den Romeinschen Senaat.

Het feest van den Tak, door en voor de kinderen van de leden, dat op Kerstmis plaats had, slaagde uitmuntend.

De heer Dr. Ad. Miele, uit Gent, hield in de afdeeling Hooger Onderwijs voor het Volk, waarvan de werking op 14 December hervat werd, een drietal voordrachten, die aanvingen met een hoogst belangwekkende, wetenschappelijke les over „Den Strijd tegen de Tering". Met de twee andere voordrachten stelde de spreker zich tot doel, hier de inrichting van een werk van kinderbescherming in te leiden.

Dr. Miele heeft zijn toehoorders weten te overtuigen dat bij een dergelijke instelling de toekomst van onzen stam zeer zou gebaat zijn, en het lijdt geen twijfel, of in den Aalsterschen Tak zullen ook met toewijdingsgeest bezielde personen gevonden worden, die dit edel werk zullen willen op zich nemen.

Antwerpen. Buiten de wekelijksche aanleering van liederen door de afdeeling „Liederavonden voor het Volk", valt over December niets anders aan te stippen dan de vier voordrachten over „Moderne richtingen in opvoeding en onderwijs", die de heer Tobie Jonckheere, van Brussel, voor de afdeeling Hooger Onderwijs voor het Volk hield en die een groot aantal belangstellenden wisten te lokken.

Gent. De Letterkundige Afdeeling vereenigt elke week in een eivolle zaal een uitstekend publiek. Het is verheugend de groote belangstelling van wege de leden te kunnen aanstippen. Daarbij mag opgemerkt worden, dat deze werking eenig is te Gent, daar geen andere vereeniging het vermocht dergelijk werk tot stand te brengen.

Opvolgentlijk lieten zich gedurende de maand Dec. hooren: de heer Van Hauwaert met een „praatje" over de jonge schrijfster Eline Mare; de heer Johan Lefèvre met een studie over het tooneelwerk „Het Beloofde Land" van Fred. van Eeden; de heer De Gruyter, wiens puike voordrachtkunst algemeen in den smaak viel.

Na iedere voordracht wordt de vergadering gezellig voortgezet met het aanleeren van liederen, onder de leiding van den heer Lambrecht Lambrechts.

Van de letterkundige bibliotheek, open vóór de vergaderingen, en van de leestafel, 's Zondags voormiddag, wordt door de leden ruim gebruik gemaakt.

Sint-Nikolaas. In deze stad werd op 16 Dec. een Tak van het A. N. V. gesticht na een inleidende voordracht van den heer H. Meert, secretaris van Groep België. De nieuwe Tak telt reeds een dertigtal leden. Het is te hopen dat hij een krachtige scheut worde van den steeds in bloei toenemenden boom van het Verbond!

Postzegelafdeeling.

Bezendingen in dank ontvangen van: Mej. F. Otamendi, Maracaibo, 1303 Curaçao: Columbia, Panama, Venezuela; Dr. Schepers, Moeskroen; L. Meert, Sint Nikolaas; Van Iterson, Weltevreden, Java; mevr. A. Semmens, Claremont, West-Australië; mevr. Kuyck, Gent; van den heer P. de Vaster, Leuven, een verzameling aangelegd in de jeugd; A. Loosjes, jur.-cand., Leiden; mevr. de Barones van Wassenaer van Rosande, Oranjestraat 13, Den Haag; mej. C. van Vollenhove, Rotterdam; F. Vogels, Hooge Nieuwstr. 38, Den Haag; A. J. F. Romswinckel, oud-zeeoffi-

cier, Laan van Meerdervoort 30, Den Haag; C. Plokhooy, Willemstraat 15, Den Haag.

Op verzoek van den heer Van Iterson deelen we mede, dat het geen nut heeft aan hem of aan ons geschonden postzegels of snippers van postzegels te zenden. Men doet er ons een ondienst mee door zulke in pakjes te stoppen. Een postzegel moet volstrekt ongeschonden zijn, d. i. niet gescheurd, geen hoeken of tandjes missend.

Correspondenten. Als correspondent meldde zich aan: C. Brinkerink, Emmastraat E 11, Alkmaar; W. Blommaert, leeraar Victoria College, Stellenbosch, Kaap-Kolonie; H. van der Putt, Eindhoven; K. Fortuyn, Jongel.-Afd., Gedempte Oude Gracht 58, Haarlem; H. J. van Beekum, Isarstrasse 24, Bremen.

Mej. Felicia Otamendi heeft Maracaibo verlaten en is naar Curaçao overgegaan. Daarmede vervalt het correspondentschap te Maracaibo. Is er wellicht iemand onder de leden van het Verbond aldaar, die een correspondentschap wil waarnemen?

Postzegel-commissies. De Jongelieden-Afdeeling Alkmaar stelde een postzegel-commissie aan, bestaande uit: mej. H. Obreen, mej. E. B. Willinge en C. Brinkerink. Dit is een uitmuntend denkbeeld. De arbeid kan verdeeld worden; overleg kan gepleegd worden hoe de Postzegelafdeeling het best ter zijde te staan. We kunnen het dan ook zeer aanbevelen aan andere Jongelieden-Afdeelingen.

Taalgebruik bij de spoorwegen.

Wij ontvingen van den Heer Minister van Spoorwegen onderstaande schrijven:

Brussel, 4 Januari 1910.

Mijnheer,

Als antwoord op Uwe brieven van 23 en 30 September laatstleden, heb ik de eer U te melden, dat de aandacht van het personeel van den Staatsspoorweg opnieuw en uitdrukkelijk wordt gevestigd op zijne verplichtingen betreffende het gebruik der Vlaamsche taal in zijne betrekkingen met het publiek.

Hoogachtend, De Minister,

J. HELLEPUTTE.

Zooals men ziet is het de vaste wil van den Heer Minister om onze grieven in zijn beheer te doen ophouden. Ondanks dien goeden wil zijn er nog veelvuldige redenen tot klagen. Men sterkt den Heer Minister door gegronde, bewezen grieven kenbaar te maken. Men mag steeds daarvoor bij het Secretariaat van Groep België, Spiegelstraat 20, Gent, aankloppen, dat er werk van zal maken.

ZUID-AFRIKA

Varia uit Kaapstad.

Het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Dit spreekwoord is ook toepasselik op de liefde tot de moedertaal. Doch waar geen bloed is, d. w. z. leven en liefde, daar is van dit kruipen natuurlik ook geen sprake. En ik moet helaas zeggen, dat er hier menselike wezens rondlopen, die, naar het mij schijnt, òf geen bloed, òf vissebloed in de aderen hebben.

* * *

De Hollanders maken de Afrikaanders er dikwels een verwijt van, dat zij onder elkander zoveel Engels spreken. Hoewel ik dit onderling-Engels-spreken geheel niet goedkeur, kan ik het feit toch enigszins verstaan. Maar wat moet men zeggen van Hollandse meisjes, die in Nederland opgevoed zijn en die hier, reeds na een verblijf van drie of vier jaar, met Afrikaanders bij voorkeur Engels praten? Ik zeg, dat, in vele gevallen, zulke meisjes in Holland een „halfbakken" opvoeding gehad hebben. En in negen van de tien gevallen zijn het meisjes, die in Holland geen Engels geleerd hebben. Wat wij hier voor de Hollandse Beweging in de eerste plaats nodig hebben, zijn personen, die goed onderwijs genoten hebben in eigen taal, geschiedenis en liefst ook in vreemde talen, want anders ziet men helaas al te dikwels de waarheid van het gezegde: „Als niet komt tot iet, dan kent iet zich zelven niet."

* * *

Somtijds, wanneer daarvoor in 't Hollands een kernachtige uitdrukking bestaat, gebruiken sommige Hollanders toch Engels; terwijl zij met een soort trots opmerken, dat zij die gedachte beter in 't Engels dan in 't Hollands kunnen weergeven. Is dit niet een bewijs, dat zulke mensen in Holland geen grote dosis taalkennis hebben opgedaan? Iets dat op zichzelf geen schande is, doch reden tot spot wordt, wanneer die personen, bij 't weinigje Engels, dat ze hier geleerd hebben, durven beweren, dat Hollands eigenlijk van minder gehalte is dan Engels.

* * *

Als er hier Hollands-sprekenden met Engels-sprekenden huwen, wordt, onverschillig of de man dan wel de vrouw de Hollands-sprekende is, bijna zonder uitzondering, Engels de huistaal. Wat zou hiervan de oorzaak zijn? Is het zedelik overwicht aan de kant van de Engels-sprekende, en karakterloosheid en gemis van gevoel van eigenwaarde aan de andere zijde?

Kaapstad. H. VAN NOORDEN.

Uit Johannesburg.

Door de krachtige pogingen van Het Volk en het Alg. Ned. Verbond te Johannesburg is daar ter stede den 16en December het Dingaansfeest met levendiger belangstelling dan ooit gevierd. Voorzitter der feest-commissie was Gen. Beyers; secretaris de heer D. Krabman, die beiden ook dit ambt bij de plaatselijke Afdeeling van het A. N. V. bekleeden.

De Afdeeling Johannesburg van het A. N. V. heeft een vlugschrift uitgegeven, getiteld: „De Taal is gansch het volk", doel en streven van het A. N. V. uiteengezet door D. Krabman, met een voorwoord van Ds. L. E. Brandt.

Het boekje wordt druk gevraagd en verspreid. Jammer, dat het ledental der Groep Ned. Indië er verkeerd in is opgegeven. Dat bedroeg n.l. naar schatting in het voorjaar van 1909 niet 44, maar 1400.

Door den invloed van de Afd. Johannesburg van het A. N. V. is aldaar een cursus in Hollandsch snelschrift geopend.

In December l.l. werden te Johannesburg gehouden de jaarlijksche examens in 't Hollandsch, uitgaande van de plaatselijke Afd. van het A. N. V. Zestig kandidaten hadden zich opgegeven, doch slechts vijftig namen er aan deel. De examens zijn verdeeld in twee afdeelingen — tot en met standaard 4, en van standaard V en hooger. Voor elke afdeeling waren één gouden en één zilveren medaille en een boek — als aanmoedigings-prijs — beschikbaar gesteld. Toegekend werden: drie medailles aan Hollandsch-Afrikaansche kinderen en één medaille aan een Duitsch meisje en de twee aanmoedigings-prijzen aan Hollandsche kinderen.

De heer D. Krabman is 1 Januari overgeplaatst aan de Nederl. Bank te Bloemfontein en heeft mitsdien ontslag genomen als secretaris der Afdeeling Johannesburg.

Hier past een woord van hulde voor alles wat hij voor deze Afdeeling heeft gedaan.

Friesch vee in Zuid-Afrika.

Bij de onlangs (13 November l.l.) gehouden Gouvernementsveiling van stamboekvee van de Proefplaats (Landbouw- en Veeteelt Proefstation) te Potchefstroom (Transvaal), behaalde een Friesche stier (als kalf uit Holland ingevoerd) de prijs van 130 guineas of £ 136.10. Dit was 35 guineas meer, dan de hoogste prijs tot nu toe door een stier (van Engelsch ras) op dergelijke verkoopingen behaald, en bewees tegelijkertijd, dat het gebrek aan vertrouwen van het bestuur der Proefplaats in Friesch vee, bij het koopende publiek niet bestaat.

De kooper van bovengenoemden stier is een Hollander, de heer Kuit, uit Volksrust.

Taalbond-examens.

De belangstelling in de examens van den Zuid-Afrikaanschen Taalbond neemt nog steeds toe. Zooveel als er op 't eind van 1909 aan deelgenomen hebben zijn er nog niet geweest. Maar over de vaardigheid van de candidaten om zich in het Hollandsch uit te drukken oordeelen de examinatoren niet heel gunstig.

Er ontbreekt aan het onderwijs in het Hollandsch op vele lagere en hooge scholen blijkbaar nog veel.

De examinator voor het hoogere examen (er is bovendien een lagere en hoogste afdeeling) zegt ook in zijn verslag:

„Bij alle prijzenswaardige vordering, die vele kandidaten reeds gemaakt hebben, kan hun niet genoeg op het hart gebonden worden, de dringende noodzakelikheid om goed geschreven Hollandse boeken te lezen." En hij eindigt zijn rapport met de opmerking: „De Zuid-Afrikaanse Taalbond heeft dus nog werk te doen in het verspreiden van goede Hollandse lektuur en de lieve jeugd in het aandachtig lezen van zulke boeken en tijdschriften."

Er ligt dus ook voor onze Boeken-Commissie in Zuid-Afrika nog een taak.

Het Hollandsch in de Kaapkolonie.

Eenigen tijd geleden meldden wij, dat een Kaapstadsch advocaat het verhoor van een getuige voor de rechtbank in het Hollandsch had doen plaats hebben, omdat die geen Engelsch verstond. Uit een schrijven, ons welwillend ter inzage gegeven, nemen wij naar aanleiding van dit feit het volgende over, als een nieuw bewijs, dat afstamming of namen volstrekt geen beslissenden invloed hebben op de moedertaal:

„Het was nogal grappig, dat deze getuige, die in het Hollandsch ondervraagd werd, Kennedy heette."

„Ook te Mosselbaai legde onlangs een getuige, genaamd James Henry Wilkinson, getuigenis in het Hollandsch af, omdat hij geen Engelsch kende."

„Twee dagen daarna zat het Rondgaande Hof te George en daar was daarentegen een De Reuck, die beschuldigd stond van diefstal en die om een tolk vroeg om zijn toespraak in het Hollandsch te vertalen. De leden van de jury waren bijna allen Afrikaanders, die geen Engelsch kenden en mijnheer De Reuck, de beschuldigde, zeide, dat hij niet genoeg Hollandsch kende om de jury in die taal toe te spreken."

Hollandsche kerk van Standerton.

Gedurende den Z.-Afr. oorlog werd de Gereformeerde kerk te Vrijheid, die bijna voltooid was, door de Engelschen afgebroken om er blokhuizen van te maken. Het geld voor den bouw dezer kerk was geleend van de Gereformeerde Gemeente te Standerton. Door den oorlog had Vrijheid alles verloren. Standerton moest nu de rente van dit geld, dat zij had opgenomen op haar eigendommen, geheel al'een betalen. Tot dusver kon zij aan de verplichtingen voldoen. Maar nu is de geleende som opgevraagd en wanneer die niet terugbetaald wordt vóór 20 Mei 1910, zal het kerkgebouw der gemeente Standerton in het openbaar worden verkocht.

Die ramp moet worden voorkomen.

Standerton zelf blijft niet verslagen zitten. Het doet wat het kan. Sommige leden verkoopen zelfs een deel van hun vee.

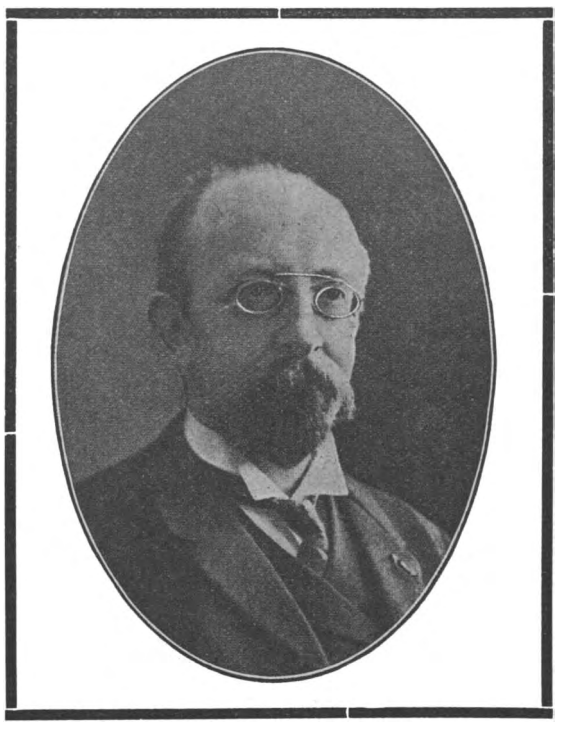
Door de gemeente is een der ouderlingen naar Nederland afgevaardigd, waarheen hij op eigen kosten is vertrokken om daar hulp te zoeken.

Het Hoofdbestuur der Ned. Z.-Afr. Vereeniging en van het Chr. Nationaal Boeren-Comité hebben, na onderzoek van den aanbevelingsbrief en na mondelinge toelichtingen, de zending van dezen afgevaardigde ondersteund.

De heer H. J. Emous, N. Z. Voorburgwal 326, Amsterdam (Nederland) is bereid gelden te ontvangen en te verantwoorden.

OOST-INDIË

Dr. M. Greshoff †

Hij, wiens levensdraad op 8 December j.l. zoo plotseling en zoo droef werd afgesneden, wordt hier niet in de eerste plaats herdacht als de groote geleerde, de onvermoeide doorvorscher van de geheimen der natuur die hij was. Onze hulde en onze dank gaan tot den grooten Nederlander, die bij alles wat hij werkte en deed, meer dacht aan de eer van zijn land en het heil der Koloniën, dan aan zich zelf. Hij heeft te Haarlem behoord tot de krachtigste ijveraars voor onbaatzuchtige belangstelling in Insulinde en in de bevolking van dat eilandenrijk. Zijn levensloop is in enkele regels geschetst. In 1861 geboren, in 1888 als artsenij-bereidkundige naar Indië, om te dienen bij het leger, maar al spoedig geplaatst aan 's lands plantentuin te Buitenzorg, waar hij de geneeskundige beteekenis der Indische plantenstoffen bestudeerde, en van 1895, uit 's lands dienst getreden, werkzaam te Haarlem eerst als onder-directeur,

later als directeur van het Koloniaal Museum. Een door de Universiteit te Amsterdam hem aangeboden hoogleeraarschap wees hij van de hand om zich te kunnen blijven geven aan den werkkring, die hem lief was en waarin hij zooveel gedaan heeft ter bevordering van onze kennis omtrent Ned.-Indië.

Bij allen die gevoelen wat deze Kolonie voor het moederland beteekent en welke plichten zij ons oplegt, zal zijn nagedachtenis in eere blijven.

Verkort Verslag van de vergadering van het Bestuur der Groep Nederlandsch Indië van 16 November 1909.

Medegedeeld wordt dat de heeren Th. G. G. Valette en Mr. A. C. U. Graafland voor het bestuurslidmaatschap hebben bedankt wegens drukke werkzaamheden.

Met algemeene stemmen wordt de heer J. M. Pijnacker Hordijk, die aan de beurt is om af te treden als afgevaardigde in het Hoofdbestuur, als zoodanig herkozen.

Brief van de Afdeeling Batavia over de inrichting van Neerlandia. Besloten, evenals het Afdeelingsbestuur, aan te dringen op behoud van den tegenwoordigen vorm.

Aan de Afdeelingsbesturen zal worden voorgesteld eenmaal 's jaars een samenkomst te houden met het Groepsbestuur.

Voorstel-Buitenzorg om een verzameling foto's bijeen te brengen voor propaganda-lezingen. Besloten de leden van Groep Ned. Indië op te wekken kiekjes, voorzien van een korte beschrijving, aan het Afdeelingsbestuur te zenden.

R. v. I.

INGEZONDEN

Taalpolitie.

WelEd. Geb. Heer.

In nr. 11 1909, blz. 247 van Neerlandia, komt een stukje „Taalpolitie" voor; naar aanleiding daarvan deze regelen.

De abonnementskaarten van het Concertgebouw hier ter stede leveren een hartverheffend Hollandsch (?). Woorden zooals „serie" en de uitdrukking „ter dispositie van", konden toch o. a. zeker wel vervangen worden door: „reeks" en „ter beschikking van"; terwijl met goeden wil, naar mij dunkt, nog meerdere woorden op deze toegangskaart konden verhollandscht worden.

Op het groote postkantoor moeten we ons nog steeds aan „guichets" vervoegen.

Zouden de betrokken besturen misschien geneigd zijn de aangehaalde uitdrukkingen door betere te vervangen, zoo het Verbond daarop aan wil dringen? Met de meeste hoogachting,

UEd. dw. dr.

Amsterdam. ALFRED WÜBBE.

Hooggeachte Redactie,

In uwe mededeelingen van „taalpolitie" in uw jongste nommer tref ik een schuinslooper aan, dien ik, omdat ik ook op „taalwacht" trek, niet nalaten kan aan te houden en naar de hoofdwacht op te zenden. Niettegenstaande zijn verdacht uiterlijk en zijn Duitschen tongval dringt hij zich meer en meer in het Hooghollandsch onzer wettenmakers en ambtenaren in. Men ontmoet hem bijv. op het inleovel der postspaarbankboekjes. Hij heet „betrekkelijk", maar is een volstrekt gevaarlijke boef, die de gerechte plaats inneemt van „betreffende". Als u hem in scherp verhoor neemt, zult u hem wel leeren kennen, en als hij u denzelfden indruk geeft als mij, dan zult u hem hoop ik, voorgoed afmaken.

Ik heb de eer te teekenen,

Uw dv. dr.,

Naarden, 18 Dec. 1909. F. KAT.

Op stap.

Tweemaal werd in Neerlandia de fout besproken van „op stap" te schrijven voor „s'apvoets".

Het verwondert mij dat men niet schijnt gedacht te hebben aan eene andere, eenvoudigere verbetering, n.l. „in stap". Dit is toch zeer gebruikelijk, evenals „in draf". „Op stap" moge een woordelijke vertaling van „au pas" zijn, maar „in stap" is het niet. Terecht keuren wij „op" af, maar toch wil ik er even aan herinneren dat van Alphen schreef:

Jantje kreeg zijn hand vol pruimen
En liep heen op een galop.

Tegenwoordig zeggen we: in galop, in draf, in stap, d. w. z. in den gang van galop, draf, stap.

Rijswijk. Mc. LEOD.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Ons paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling.

De Commissie door Groep Nederland van het A. N. V. benoemd, heeft reeds een vergadering gehouden met een vertegenwoordiger der Regeeringscommissie, den heer O. van Tricht te 's Gravenhage, en de heeren H. Meert, Gent en J. Cox, Antwerpen, den laatste als vertegenwoordiger van het Vlaamsch Handelsverbond. De rollen zijn verdeeld en men is aan het werk getogen om de inrichting van het Paviljoen in alle opzichten te doen slagen.

De architect der Ned. Afdeeling, de heer Kromhout, heeft een eenvoudig gebouw ontworpen, dat tot uithangbord zal hebben: Het Nederlandsche taalgebied.

Bij de groote ruimte die voor het tentoonstellen van allerlei kaarten, tabellen, boeken, statistieken enz. beschikbaar is, komt nog een zijbouw, die als behaaglijke leeszaal zal worden ingericht en waar o. a. de voornaamste Nederlandsche dagbladen en tijdschriften, die over de wereld verschijnen, ter lezing zullen liggen.

De Commissie is reeds in onderhandeling met een bevoegd teekenaar van landkaarten, die o. m. zullen aantoonen: alle streken ter wereld waar het Nederlandsch wordt gesproken; de sporen die de Nederlanders door de eeuwen heen over de aarde hebben achtergelaten, zich openbarend in de vele Nederlandsche namen in alle werelddeelen en wereldzeeën; de Nederl. stoomvaartlijnen; de vertakkingen van het Alg. Ned. Verbond; détailkaarten van groote Nederl. nederzettingen als in Noord-Amerika en Afrika.

De Ned. boekhandel spant ook alle krachten in om goed voor den dag te komen.

Holland op zijn best.

Prof. H. Burger schrijft in het Alg. Handelsblad:

„Het is mijn meening, dat de geneeskundige proefschriften, hier te lande bewerkt, gemiddeld op een hooger peil staan dan de Duitsche en Fransche dissertaties. Toen nog vele Nederlandsche artsen in Duitschland promoveerden, maakten zij aldaar in den regel een goed figuur en behaalden zij er met hun in Nederland bewerkte proefschriften den doctorstitel zeer dikwijls met den hoogsten lof."

— Camille Flammarion heeft in het December-nr. van La Revue een opstel over den verrekijker, waarin hij hulde brengt aan de verdiensten van Zacharias Jansen, den brillenmaker, en van Lippershey, beiden van Middelburg (Nederland).

— De seleniumcellen gebruikt door de Fransche geleerden, G. Rignoux en den directeur van het Stedelijk Laboratorium te La Rochelle, bij hun proefnemingen, die thans geleid hebben tot de uitvinding der telefoot, waarmee lichtbeelden op grooten afstand kunnen worden weergegeven, zijn geleverd door den Nederlandschen instrumentmaker J .W. Giltay, firma P. J. Kipp & Zonen te Delft.

De heer Giltay leverde indertijd ook de cellen voor Prof. Korn, die eveneens uitvinder eener telefoto is.

Lord Methuen.

De Westminster Gazette vertelt, dat Lord Methuen, de nieuw benoemde Goeverneur van Natal, afstamt van den Hollandschen stichter der wol-nijverheid in het Westen van Engeland.

Ned. muziek in 't buitenland.

Door den heer Herman Felix Wirth, lector in de Nederlandsche letterkunde aan de Universiteit te Berlijn, is het plan gevormd te Berlijn een geschiedkundigen muziekavond te geven, waarvan de leiding is opgedragen aan den Nederlandschen musicus, den heer Johan Schoonderbeek, op wiens voorstel aan dezen geschiedkundigen avond is gevoegd een tweede avond, waarop de Voorspelen tot en Reien uit Vondels' Gijsbrecht van Aemstel van Bernard Zweers zullen worden uitgevoerd.

— Een vrij algemeene klacht in Z.-Afrika is dat men er zoo moeielijk Nederl. muziek kan krijgen.

Op aandringen der commissie uit de Z.-Afr. Onderwijzers Unie tot het samenstellen van een lijst van Nederlandsche zangmuziek, heeft de firma Darter & Zoon te Kaapstad nu besloten een afdeeling voor Nederl. muziek aan haar zaak te verbinden.

Dit is een begin. Mogen de andere zaken in Z.-Afrika dit voorbeeld volgen.

De Holl. Afr. Uitg.-Mij te Kaapstad en J. H. de Bussy te Pretoria houden al sedert vele jaren Ned. muziek in voorraad.

Ned. leerstoel.

Sedert 1 November is aan de Akademie für Sozial- und Handelswissenschaften te Frankfort a/d. M. een leerstoel voor het Nederlandsch opgericht.

Holl. letterkunde in den vreemde.

De Rothschildsche, Senckenbergsche en Stedelijke Bibliotheek te Frankfort a/d. Main heeft een aantal Nederlandsche tijdschriften en nieuwere letterkundige werken aangeschaft, die van 1 Januari af ter beschikking zijn.

Uit Mentone.

Aldaar is een Hollandsche Club opgericht en worden pogingen aangewend om een Nederlander als vice-consul benoemd te krijgen. De tegenwoordige is een Franschman.

De wereld in!

Uit een artikel van den heer Fabricius over Landverhuizers, in de Nieuwe Courant:

Ons volk is geen volk van stoere zeevaarders meer. De dagen van Jan Compagnie zijn lang voorbij. De eene of andere opkomende Staat moge middels groote vrijgevigheid wat landbouwers trekken; Regeering en Handel in onze eigen koloniën mogen al door punctueel opgemaakte contracten tal van goede krachten aan zich verbinden, — de jongelui, die op velerlei gebied wat geleerd hebben, durven niet, zooals de Engelschman, „er op uit" gaan, zóó maar, met géén ander doel dan de wereld te bekijken. Er zijn uitzonderingen, gelukkig! Maar de rest? De meesten zijn huishennen en potkijkers. Zij missen den moed om met een vroolijk gezicht den reiszak over de schouders te slaan, de poort uit te trekken en te gaan zien wat er in de groote, gróóte wereld te koop is. Liever dan op eigen beenen te staan, verteren velen Pa's toelage in modemagazijn en schouwe nacht-café's of scharen zich des winters om het haardvuur en doen aan filosofie.

Zij zouden óók wel eens naar den vreemde willen, wel héél ver weg desnoods, indien zij zeker wisten daar een warm nestje te vinden. Alvorens een voet aan boord te zetten, wenschen zij verzekerd te zijn van 'n „betrekking", die niet de geringste kans biedt tot bezorgdheid over wat maar zwéémt naar levensstrijd.

Gezegeld contract, informatiën, protectie, aanbevelingen, — ziedaar de stoffen voor het pakje, waarin het Hollandsch papjong wordt gestoken alvorens het aan „vreemde menschen" wordt overgegeven.

Dat rookt op 12-jarigen leeftijd stiekum sigaar; dat noemt 5 jaar later z'n vader met 'n basstem „ouwenheer"; dat kraamt in filosofischen napraat de nieuwste wereldwijsheid uit, maar heeft geen greintje levensmoed of durf.

Helaas — d u r f...!

Welke Hollandsche jongen durft er tegenwoordig, zooals vele Engelsche volwassen knapen, naar Perzië, Egypte, Arabië gaan en daar beginnen met kantoorvegen?

Wie durft er in den aanvang leven van beginnelingenloon, ten einde — tóónende een helder hoofd en een vaardige hand te bezitten! — zich eenmaal een waardige positie te v e r o v e r e n?

Wie trekt er den vreemde in en zegt: „Ik heb wèrken geleerd; dus kan ik overal mijn brood verdienen!" Wie?

Wie gaat er, zoo nóódig, als kolenstoker naar Indië en zegt: „Mijn handen zijn wat ruw, omdat ik geen passage-biljet kon koopen, maar ik spreek een behoorlijk aantal talen, kan boekhouden, wil àlles wel doen en ben bereid in een proeftijd mijn ijver te toonen!" Wie?

Wie zingt er het Johannes Verhulst met een lachend gezicht na, als hij zijn spaarpot in den broekzak heeft omgekeerd:

De poort maar uit,
Den weg maar op,
De wereld mot bekeken.

Wie? B ij n a niemand!

Er zijn flinke jongelieden, voor wie het noodig en nuttig is te blijven waar zij zijn. Dat is waar.

Er zijn er echter ook — en veel méér — die al lang de deur uit hadden moeten wezen. Dat is óók waar!

Ik heb het niet over menschen die niets leerden, geen „vak" verstaan of niet gezond van lijf en leden zijn. Geen landverhuizers, die melk in hun koffie verlangen; geen boemelaars; geen drinkers; geen zwakkelingen.

Ik heb het over:

Ferme jongens,
Stoere knapen,

die er zijn „van zessen klaar!" Goeie, beste, zwakke, liefhebbende ouders, laat ze toch gáán uw jongens die het gereedschap kunnen hanteeren. Het doet er niet toe of zij werken met de pen, den beitel, de schop, den voorhamer. Als ze hun hoofd bij hun werk hebben en ze willen weg, laat ze dan gáán. Stuur ze het huiselijk zonnetje maar eens uit, de stormen der ondervinding in. Ze „zullen niet smelten, al worden ze nat". Vraag u alléén in ernst af: „Is mijn zoon flink en standvastig? Heeft hij een goed en ferm karakter? Geen ingedeukte borst, maar wel knoken en spieren? En kronkelt er zich onder zijn vlashaar of krullebol een goed stel hersens?" Ja? Wel, brave liên, laat hem dan gaan, als hij lust heeft. Laat hem het L e v e n meemaken; vreemde landen en volken gaan zien; genieten van het schoone op deze aarde...

Ned. onderwijs te Brussel.

Er is te Brussel een klas (2 uren per week) voor Nederlandsche taal ingericht, waarvoor reeds een twaalftal kinderen zijn ingeschreven. Het onderwijs wordt gegeven door den hoofdleeraar der Hollandsche school van Brussel. Een lokaal in het Instituut Michot-Mongenast is daarvoor kosteloos afgestaan.

Inlichtingen geeft advocaat De Swarte, Vleurgatsche Steenweg 12 (telefoon 11178), aan welk adres men ook leerlingen kan laten inschrijven.

Handelsmededeelingen.

Uit de mededeelingen van den diplomatieken agent Van Lennep te Cairo blijkt, dat de invoer van kaarsen uit Nederland in Egypte in 1909 een gevoelige vermindering heeft ondergaan, waarvan de oorzaak nog onbekend is, maar welke niet door den toestand van de Egyptische markt is gewettigd.

En dat, niettegenstaande de Nederlandsche merken zeer gewild zijn.

Hier dient verloren terrein heroverd.

— De Nederlandsche Consul-Generaal te Berlijn, de heer F. von Friedländer Fuld, bepleit aan het einde van zijn economisch verslag over 1908 de oprichting eener Nederlandsch-Duitsche Handelsvereeniging met het doel het verkeer tusschen Duitschland en Nederland uit te breiden. Een dergelijke vereeniging van Franschen en Duitschers bestaat reeds. Nederland zou dit voorbeeld moeten volgen.

De Consul-Generaal is overtuigd, dat de handelsbetrekkingen tusschen beide landen levendiger zouden kunnen worden, indien tusschen de wederzijdsch belanghebbenden overleg werd gepleegd en hij acht dit mogelijk door zulk een vereeniging.

Belgisch-Kongo en het Nederlandsch.

Wij hebben al eens gesproken van de mogelijkheid, dat het Nederlandsch uit Zuid-Afrika zijn weg zal vinden over de Zambesie en hoogerop tot in Belgisch Kongo, waar het de hand kon reiken aan het Nederlandsch van Vlaamsche kolonisten.

Alvast zal nu het verkeer tusschen Zuid-Afrika en Kongo drukker worden. De groote spoorweg, die eens Kaapstad met Kairo zal verbinden, is onlangs tot in Katanga, den zuidoostelijken uithoek van Belgisch Kongo, doorgetrokken. Een trein uit Kaapstad heeft op Kongoleesch gebied gereden.

Dat heeft geleid tot een feest, waarop Belgische en Engelsche ambtenaren getoost hebben op de schoone toekomst van het handelsverkeer tusschen de groote Belgische kolonie en het rijk, dat Engeland ten zuiden daarvan heeft. De Belgen roemden daarbij Katanga, niet alleen om den rijkdom, in zijn bodem verborgen, maar ook om zijn heerlijk klimaat, waarin het voor Europeanen goed leven is.

Er zijn in België dan ook reeds plannen gerijpt om in Katanga een volksplanting van Belgen te vestigen. Er is een maatschappij voor gevormd, waarin o. a. de heer de Volder, minister van staat, zit. En den 8en dezer is een gezelschap te Southampton scheep gegaan om in Katanga geschikt land voor hoeven uit te zoeken. In Maart, zoo is het plan, gaat er een groep landbouwers heen, onder leiding van den heer Frateur, van de landbouwschool te Leuven. Die zullen ook in Transvaal en Rhodesië rondzien teneinde een denkbeeld te krijgen van Zuid-Afrikaansche boerderij.

Als er onder die kolonisten van Katanga dan ook flink wat Vlamingen zijn, kan dat voor het Nederlandsche element in Zuid- en Middel-Afrika een bron van kracht worden.

Mooi Nederlandsch.

„Dit bewijs geeft den houder van een geldig plaatsbewijs recht op de aan keerszijde aangegeven plaats en is tot het station van bestemming te bewaren."

Het staat gedrukt op de achterzijde van een „Suppletiebiljet voor de reis over een traject op Nederlandsch grondgebied" in een D-trein.

— Op een tramwegkaart voor Nederland vinden we vermeld:

R e i s g i d s o f f i c i e l des chemins de Fer Néerlandais.

Met een beetje Fransch...

In de Cri de Paris wordt de draak gestoken met Fransche opschriften op winkels in Nederland. Te Edam heeft de verslaggever gelezen: C o n s o m p t i o n a bon marché; in Nijmegen: H a u t e C h i q u e.

Hij voegt er aan toe: Voilà qui vous donne une idée de la façon dont on parle le français en Hollande."

De aanvulling van het opschrift mag dan ook tegenwoordig gerust luiden: maakt men zich voor landgenoot en vreemdeling spoedig belachelijk.

Beschamend voorbeeld.

Men heeft ons het programma toegezonden van een concert den 26en Nov. in den Vrijmetselaarstempel te Johannesburg gehouden. Op dit programma van 18 nummers komen voor: een trio voor piano, viool en alt van Brandts Buys; oud-Holl. liedjes en contradansen voor viool en piano; Nu hebb' ik U al gegheven van Arn. Spoel (zang); Jugendtraum van mevr. Van Exter (zang); Lied van Bernard Zweers, Oosternacht van Joh. Leyds (zang); Romanze voor viool en piano van Willem Kes, Ellen van Brandts Buys, Het Angelus van Cath. v. Rennes en Nacht van Hendr. v. Tusschenbroek (zang).

De Hollandsche toondichters waren dus wel goed vertegenwoordigd. Eere daarvoor aan de uitvoerenden: mevr. Deys, alt, de heer en mevr. Leyds, piano, en aan de heeren Van Heteren, viool, Schneider, alt en Knoll, bariton; maar aan den heer Leyds vooral, die heel dezen avond in elkaar had gezet.

Zulk een avond is zelfs voor Nederland een beschamend voorbeeld.

In Nederland Nederlandsch.

In dit nummer kan men onder de advertentiën een aankondiging vinden van een kapperszaak, geheel in het Nederlandsch gesteld.

Bravo, zoo hoort het in Nederland!

Het rijke Hollandsch.

Onlangs hield te Pretoria de Afrikaansche dichter Jan Celliers een toespraak, waarin ons het volgende trof (wij volgen het verslag van de Volkstem):

„Men komt in aanraking met nieuwe zaken die namen moeten hebben. Als men nu bekend was met

de rijke Hollandse letterkunde dan was er geen bezwaar, omdat er alsdan voor elke denkbare zaak 'n naam te vinden was. Maar op hoeveel plaatsen in Z.-Afrika wordt goed onderricht gegeven in 't Hollands? Men is met de Engelse letterkunde beter vertrouwd dan met de toch even heerlike Hollandse...

„Vroeger werd 't Hollands zelf ook voor te onbeschaafd gehouden om geschreven te worden, men schreef Latijn of Frans; doch er waren enkele mannen, die volhardden, en 't is aan hen te wijten, dat 't Hollands tans zulk 'n rijke taal is die zich voor de beschrijving van al 't denkbare leent."

Is dit voor ons Nederlanders niet beschamend, door een Afrikaander er aan herinnerd te worden, dat onze rijke taal woorden heeft voor „elke denkbare zaak", dat zij „zich voor de beschrijving van al 't denkbare leent"? Wat al overbodig vreemds wordt er ingehaald, terwijl in de schatkameren van het Nederlandsch de rijkdommen opgestapeld liggen!

Stoppress.

Van De Telegraaf ontvingen we een schrijven waarin wordt medegedeeld, dat ter drukkerij van dit dagblad tegenwoordig laat-ingekomen berichten, in de reeds in afdruk zijnde courant in-gedrukt worden, zoodat deze nagekomen kopy in een gedeelte van de oplaag te vinden is, zonder dat eenige verandering in de ter perse liggende drukplaten behoeft te worden aangebracht.

Dit geschiedt door inschakeling van een toestel, een drukpersje op zichzelf, waarin de nagekomen regels worden opgenomen. Bij de groote Engelsche bladen, waar dit toestel ook gebruikt wordt, heeft het den naam gekregen van „Stoppress", doch het was de Redactie niet mogen gelukken een geschikt woord voor deze rubriek te vinden.

Nu heeft zij na verdere overweging het woord Inlasch aanvaard.

„Het Nederlandsche Lied".

Deze Vereeniging heeft haar leden weder een zevental liederen doen toekomen uit „Een nieu liedtboeck genaemt den Druyven-tros der Amoureusheyt".

Wie lid dezer nuttige vereeniging wenscht te worden kan alle inlichtingen bekomen bij den heer F. R. Coers F.Rzn. te Utrecht.

Verzoek aan handelaars.

„Hollandia Stores", Pb. 226, Germiston, Transvaal vraagt catalogi en prijsopgave van oorspronkelijk en nagemaakt Delftsch en ander aardewerk, tegels, faience, Holl. kostuums en kleedingstukken, gedragen door Markers, Friezen, Zeeuwen, Scheveningers enz. (zoowel mannen als vrouwen), houten klompen en andere typische Hollandsche zaken.

Prof. Viljoen ter eere.

Prof. dr. W. J. Viljoen heeft het Perskantoor van het A. N. V. verzocht namens mevrouw Viljoen en hem zelf allen, die hebben bijgedragen tot de genoegelijke ontvangst, hun den 6en Nov. in Den Haag in de Twee Steden bereid, zeer hartelijk te danken en de verzekering te geven dat de namiddag van Zaterdag 6 November door hen lang en in dankbare herinnering zal worden gehouden.

„Het onthaal zelf", zoo schrijft hij, „overtrof onze stoutste verwachtingen, en de toespraken, die bij die gelegenheid werden geleverd, hebben mij verse moed gegeven, om bij mijn terugkeer in het verre vaderland, het werk waartoe de Voorzienigheid mij geroepen heeft voort te zetten, in de stellige overtuiging, dat er ook in Nederland zeer vele vrienden zijn, wier harten warm kloppen voor onze goede zaak. Dank, duizendmaal dank dus voor de vriendelike en vererende ontvangst mijn vrouw en mij te beurt gevallen! Mag ik U beleefd verzoeken onze beleefde groet en de betuiging van onze hartelike dank over te brengen aan de vertegenwoordigers van de beide grote verenigingen van wie het idee van het noenmaal is uitgegaan? Geeft ze a. u. b. mijnentwege deze boodschap en vaste verzekering, dat er voor het voortbestaan van onze taal in Zuid-Afrika geen vrees hoeft te bestaan, zolang Nederland en Zuid-Afrika door de band van geesteseenheid aan elkander gesnoerd blijven. Op ons rust de plicht, elkander wederkerig te schragen en te steunen, opdat, wat er ook al gebeure, Nederland en Zuid-Afrika, althans dat Zuid-Afrika, waartoe mannen als Paul Kruger, Martinus Theunis Steyn, Jan Hendrik Hofmeyr, e. a. behoren, zich op het gebied van het geestesleven een blijven voelen."

Hollandsch?

In de Noordbrabanter van 8 Januari vinden we volgend vers naar aanleiding van 's heeren Lovendaals ontboezeming in 't December-nummer:

Hollandsch?

'k Breng gaarne hulde, U Lovendaal
Voor 't schoon pleidooi voor Neerland's taal;
'k Wensch met U lunchroom, dandy, Jean,
Marquise en Kurhaus naar de maan.
En, vrees 'k ook, 't gaat niet zoo met een:
Het stadig vallen holt den steen!

Maar, — jammer! — wie de les hier las
Hij-zelf woont in een huis van glas:
Schrijft telkens „Holland", naam van 't deel,
En meent steeds „Neerland", het geheel.
Ontsiert uw vers geen vreemde klank:
't Gaat aan een ander euvel mank!

Ons koninkrijk van grens tot strand,
Van Zuid tot Noord, heet Nederland.
(Zie zegels, wapenschild en munt,
Waar g' ov'ral Neerland lezen kunt)
Maar Holland heeft voor zijn gebied
Twee elfde deel, en meerder niet!

Heel Neerland door klinkt Neerland's taal,
Langs Maas en Schelde, Rijn en Waal.
Het Neerlandsch klinkt aan 't Noordzeestrand,
Het klinkt in 't Limburgsch heuvelland,
Het klinkt, waar Eem en Amstel vloeit,
't Klinkt in ons Brabant, groen begroeid.

Neem gij, met schrijversroem belaan,
Welwillend deez' bemerking *) aan.
Mijd voortaan 't platgetreden pad
Van 't groot publiek, dat dit niet vat:
Gij schreeft uw „Hollandsch", Lovendaal,
In zuiver-Nederlandsche taal.

Ned. Ver. te San Francisco.

Dank zij vooral het werken van Jhr. A. van Reygersberg Versluys, is te San Francisco een Ned. Vereeniging opgericht.

Onze Vertegenwoordiger, de heer E. J. F. van Hanswijk Pennink is tot voorzitter benoemd. Verdere bestuursleden zijn:

Jhr. A. van Reygersberg Versluys, secretaris; Geo Crans, pennigmeester; J. de Jong en P. M. J. M. van der Kun, commissarissen.

Z.Exc. Jhr. dr. J. Loudon, H. M. Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister te Washington, heeft het Beschermheerschap aanvaard.

Reeds meer dan 60 leden traden toe.

Aan onbekende inzenders.

Ongeteekende bijdragen of opmerkingen worden door de Redactie ter zijde gelegd.

---

*) Wellicht lokt deze „bemerking" weer een vers uit aan 't adres van een, die „zelf woont in een huis van glas".
De redactie ruilt gaarne dit afschuwelijke germanisme tegen een half dozijn „vreemde" woorden.

Nederland en de Berner Conventie.

Uit de Memorie van Antwoord van den Minister van Justitie op het afdeelingsverslag der Tweede Kamer omtrent zijne Staatsbegrooting: „Nu weldra een ontwerp zal worden ingediend om de toetreding tot de Berner Conventie mogelijk te maken, zal de Regeering er op bedacht zijn, de regeling van het auteursrecht in het algemeen in overeenstemming te brengen met de door Nederland te aanvaarden internationale bepalingen. Aan de voorbereiding daarvan wordt sedert eenigen tijd aan het Departement van Justitie gewerkt. Het auteursrecht op werken van beeldende kunst is daarin begrepen."

Voor Afdeelingsavonden (vervolg).

Mevr. Van Rhyn (Top Naeff), Johan de Wittstraat, Dordrecht.
Voordracht van eigen werk.

Mej. Alida Ringler, Leeuwarden.
Voordrachten op dramatisch, lyrisch en komisch gebied. Proza en verzen van oude en nieuwe Noord- en Zuid-Nederlandsche schrijvers en dichters.

C. Henny, Ducpetiauxlaan, Brussel.
Lezing over Indische onderwerpen.

H. K. Reimers, Gep. Kapt. O.-I. L., Leiden.
Voordacht over land en volk in O.-Indië.

Meer opgaven voor deze lijst worden gaarne ingewacht bij de Administratie, Wijnstraat 81, Dordrecht.

Vlaamschen sprekers wordt verzocht hun onderwerpen op te geven aan het Secretariaat te Gent.

Vraag om inlichting.

Wie kan het juiste adres opgeven van:

H. P. G. Beunders, vroeger Chr. Instituut, Goudsche Singel 49, Rotterdam (thans in Indië).
Mr. G. Pinedo, vroeger Van Swietenstraat 145, Den Haag.
R. Mackenzie, vroeger p/a. Torpedofabriek Whitehead & Co., Fiume.
H. H. Versteegh, vroeger Heerengracht 55, Amsterdam (thans in Hongarije).
Ign. Plomp, vroeger Rossstrasse 5, Bremen.
A. C. Kroes, vroeger Bachstrasse 2a, Bremen.
W. C. van Haeften, vroeger chef postkantoor, Bandjermasin.
Ketting, vroeger onderofficier, Padang.
P. J. de Graaff, vroeger theol.-stud. Seminarie, Amersfoort, daarna Bern (Zwitserland).
C. G. van Riel, vroeger theol.-stud. Seminarie, Amersfoort, daarna Bern (Zwitserland).
Mej. A. Funnekotter, vroeger violoniste, Rue Industrielle 28, Montreux.
Mr. L. R. van Dam, vroeger Coothplein, Breda.
L. van Sandick, vroeger Aert van der Goesstraat 24, Den Haag (thans in Indië).
R. M. A. van Oppen, vroeger Steenweg 52, Utrecht.
G. L. Rinck, vroeger Justus van Effenstr. 30, Utrecht.
C. Rooduyn, vroeger Albutenstrasse 3/3 A, Bremen.
W. A. Baron v. Asbeck, vroeger houtvester, Combe, Paramaribo (thans in Nederland).
J. H. de Sitter, vroeger Da Costakade 42, Amsterdam (thans in Indië).
F. Hoffmann, vroeger Hansastrasse 214, Bremen.

Begrooting van het Hoofdbestuur van het A. N. V. voor 1910.

Ontvangsten.

1.	Saldo 1907 nog af te dragen door Groep Ned. Indië	*f* 713.—		Memorie.
2.	Saldo 1908 nog af te dragen door Groep Ned. Indië	„ 764.—		id.
	door Stud.-Afd. Amsterdam	„ 87.75		id.
	„ „ „ Leiden	„ 56.25		id.
	„ „ „ Utrecht	„ 35.72½		id.
	„ P. v. Gent, Bethlehem	*f* 20.—		
	„ H. C. F. Dates, Santa Fé	„ 55.—		
	„ F. Dingler, Tórreon	„ 7.50		
	„ W. J. Geerling, Pretoria	„ 97.70		
	„ J. P. de Hoog, Teheran	„ 2.50	*f*	182.70
3.	Dienstjaar 1909			Memorie.
4.	Bijdragen van de Groepen volgens Groepsreglement:			
	Nederland, saldo van rekening	*f* 12217.08		
	België 1800 maal *fr.* 2 à 47.90	„ 1724.40		
	Ned. Indië 1050 maal 50 cts.	„ 525.—		
	Suriname	„ 503.—		
	Ned. Antillen	„ 514.—	„	15483.48
5.	Bijdragen der Zelfst. Afdeelingen		„	1324.—
6.	Gekweekte rente		„	100.—
7.	Rente legaat mej. I. Rikkers		„	79.90
8.	Toelage der Nederlandsche Regeering		„	3600.—
9.	Buitengewone ontvangsten		„	50.—
10.	Opbrengst uitgaven A. N. V.			Memorie.
			f	20820.08

Uitgaven.

1.	Algemeene onkosten:			
	a. Salarissen	½ *f* 1758.33		
	b. Kantoorhuur en onderhoud	½ „ 262.50		
	c. Drukwerk, kantoorbehoeften, porti enz.	„ 800.—		
	d. Verschotten van Bestuursleden en Afgevaardigden	„ 500.—	*f*	3320.83
2.	Toelage aan Neerlandia		„	8200.—
3.	Dienstjaar 1909			Memorie.
4.	Toelage aan de Boeken Commissie		„	2300.—
5.	Nederl. onderwijs in den vreemde:			
	a. Argentinië	*f* 100.—		
	b. Smyrna	„ 400.—		
	c. A. N. V.-Prijs	„ 60.—		
	d. elders	„ 200.—	„	760.—
6.	Druk en herdruk uitgaven A. N. V.		„	200.—
7.	Ondersteuningen en tegemoetkomingen		„	800.—
8.	Lidmaatschappen en kleine bijdragen		„	350.—
9.	Propaganda		„	500.—
10.	Subsidies aan de Groepen:			
	Groep België	*f* 862.20		
	Idem voor de leestafels	„ 100.—	„	962.20
11.	Subsidies aan de Zelfst. Afdeelingen		„	800.—
12.	Renterekening legaat mej. I. Rikkers		„	79.90
13.	Studiebeurzen J. Sprockel en J. G. Veeris		„	875.—
14.	Bijdrage Vlaamsche Hoogeschoolfonds		„	200.—
15.	Id. Verkeers-Commissie		„	200.—
16.	Id. Koningin Wilhelmina ondersteuningsfonds in Australië		„	25.—
17.	Crediet aan den Vacantieleergang		„	250.—
18.	Buitengewone uitgaven		„	125.—
19.	Onvoorzien		„	872.15
			f	20820.08

14e Jaargang. No. 2. Februari 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Zeventien jaren reizens hebben mij geleerd, dat er op elke duizend Nederlanders nauwelijks één is, die weet wat zijn volk beteekent.

MAURITS WAGENVOORT.

INHOUD: Het eerste Alg. Ned. Stud. Congres en de stichting van het Alg. Ned. Studentenverbond — Ned. Scholen in het Buitenland — Het A. N. V. op de Brusselsche Tentoonstelling — Verslag der Hoofdbestuursvergadering te Dordrecht, 8 Jan. — Van onze vert. in het Buitenland (Genua, Brazilië, Londen). — Noord-Nederland: Zangavonden voor volwassenen — Hollands vlag, lied van J. P. J. Wierts — Alg. Verg. van Groep Nederland, door C. van Son — Van de Afdeelingen — Neêrlands Taal, door Ds. V. Loosjes — Zuid Nederland: Alg. Verg. van Groep B., door H. Meert — Uit onze takken — Mededeelingen — Oost-Indië: 700 Amerikanen te Batavia — Gedenkteeken voor Tehupeiory — Afd. Semarang — Een uitstekend propagandamiddel — Zuid-Afrika: Johannesburg — Gunstige teekenen — De Z. A. S. M. — Suriname: De Oranjeschool — Plantageleven in Suriname — Amerika: Het Ned. in Amerika — Ingezonden, door A. J. F., P. J. van Houten, J. Rasch en P. H. Stuurman — Mededeelingen en Allerlei — Arbeidsbeurs — Advertentiën.
BIJVOEGSEL: — Nieuwe Leden — Postzegelafdeeling — Advertentiën.

Het eerste Algemeen Nederl. Studentencongres en de stichting van het Algemeen Nederl. Studentenverbond.

(Van de Vlaamsche Redactie).

Het houden van het eerste Algemeen Nederlandsch Studentencongres te Antwerpen op 29, 30 en 31 Januari j.l. is een feit van zeer groote beteekenis. Wie had voor weinige jaren nog aan de mogelijkheid daarvan durven denken? En nu is het waar geworden dat Noord- en Zuid-Nederland, Zuid-Afrika en Aken hun afgevaardigden naar de Scheldestad gezonden hebben en dat daar een paar dagen lang studenten van alle kleur, katholiek en liberaal zich met elkaar als Nederlandsche studenten verbroederd hebben. Al de Noord-Nederlandsche studentencorpsen, behalve Delft, waren er officieel vertegenwoordigd door verschillende van hun senatoren; de opstelraden van de Noord-Nederlandsche studentenbladen hadden er afgevaardigden heen gezonden, de landbouwschool te Wageningen en de vereeniging „Hollandia", die aan de Handelshoogeschool te Aken bestaat, waren niet achterwege gebleven. Leuven, Gent, Brussel en Luik, de veeartsenijschool te Cureghem en de Hoogere Handelsschool te Antwerpen (de „Nederlandsche Studentenkring", tevens Studentenafdeeling van het A. N. V., die aan deze onderwijsinstelling bestaat, had ter gelegenheid van zijn vijf en twintig jarig bestaan dit Congres bijeengeroepen, dank zij vooral den wakkeren student K. Haegeman), waren aanwezig; twee Zuid-Afrikaansche jongelieden, die te Gent studeeren, vertegenwoordigden de Nederlandsche stamgenooten van over de verre zee en aldus werd een eerste band gelegd tusschen al de studeerenden van Groot-Nederland.

Het was nog maar een eerste kennismaking, doch de omstandigheid dat het over het algemeen zoo aristocratische studentenleven van Noord-Nederland een oogenblik heeft samengevloeid met het bij uitstek democratische van Zuid-Nederland is een merkwaardige gebeurtenis. Verschil in stand, onderscheid in levensopvatting, overtuiging en godsdienst werden hier ter zijde geschoven, om alleen plaats te maken voor het besef dat allen die daar bijeengekomen waren zich vóór alles Nederlanders, Groot-Nederlanders gevoelden.

De toenadering tusschen Noord en Zuid, dat was de hoofdtoon die weerklonk in de redevoeringen van Pol de Mont, die zijn gehoor in vervoering wist te brengen, van Dr. Van de Perre, van Dr. Rudelsheim, van den voorzitter van den „Nederlandschen Studentenkring", den heer De Smet, die de openingsrede uitsprak, en van den Leidschen student, den heer A. M. Joekes, die de tweede Congreszitting leidde.

Noord-Nederland komt dichter tot Vlaanderen, Vlaanderen komt dichter tot Noord-Nederland en dat gebeurt door bemiddeling van dé besten onder de Groot-Nederlandsche jeugd, van degenen, waaronder er later zeer zeker verschillende zullen zijn die als leiders van de belangen van land en volk zullen optreden.

Begrijpt men wat dat zeggen wil? Beseft men wat het beteekent wanneer de toekomst van Noord- en Zuid-Nederland met elkaar in aanraking komt, wanneer de Noord-Nederlandsche jeugd kennis maakt met den Vlaamschen strijd voor het behoud van eigen taal en het verkrijgen van eigen beschaving, wanneer de Zuid-Nederlandsche studeerenden de verstandelijke ontwikkeling van het Noorden leeren kennen? Een uitwisseling van denkbeelden, een doordringen van elkanders opvattingen, het afstompen van de scherpe kanten van beider karakters, het tot stand komen van een grooter harmonie, van een mooier eenheid, het bewust worden dat zij allen deel uitmaken van één geheel, den Nederlandschen stam.

Van dit alles is de grondslag gelegd tijdens dit eerste Algemeen Nederlandsch Studentencongres.

Maar men heeft meer dan dat gedaan. Men is niet blijven steken bij de theoretische, soms zelfs hartstochtelijke besprekingen en beschouwingen welke ieder Congres zoo wat kenmerken. Men heeft ook daad-

werkelijken arbeid verricht: men heeft besloten tot het stichten van een Groot-Nederlandsch studentenweekblad, dat de Noord-Nederlandsche Minerva zou worden in gewijzigden vorm en men heeft ook een Algemeen Nederlandsch Studentenverbond opgericht.

Door velen werd wel de vrees gekoesterd, dat dit heerlijke denkbeeld niet zou verwezenlijkt worden, dat de tijden daarvoor nog niet rijp waren. Immers, reeds veertien jaar geleden was een dergelijk voorstel onder de wederzijdsche onverschilligheid bezweken en voor vijf jaar nog verwierp een Vlaamsch Studentencongres een soortgelijk voorstel. De katholieke Vlaamsche studenten wilden of konden toen nog niet meegaan.

Sindsdien is er veel veranderd, vooral in het laatste jaar. De betooging te Leuven van wege de Vlaamsche studenten van de katholieke Hoogeschool in Mei j.l., met de daaropgevolgde gebeurtenissen die ieder zich nog wel zal herinneren, de inhuldiging van Rodenbach's standbeeld te Roeselare met de krachtige uiting van Vlaamsch studentenleven die daarmee gepaard ging, het Vlaamsch voorval op het katholieken-Congres te Mechelen, het waren alle feiten, die aantoonden, dat er iets aan het veranderen was in de opvattingen van de katholieke Vlaamsche studentenjeugd.

Toen op het feestmaal, dat op 30 Januari ter gelegenheid van het eerste Algemeen Nederlandsch Studentencongres gegeven werd, namens het liberale 't Zal wel gaan van Gent een broedergroet werd uitgesproken aan het adres van de studenten te Leuven, en toen daarop door dezen in denzelfden geest geantwoord werd, toen een van de voornaamste leiders van de Katholieke Vlaamsche Studentenbeweging, de heer August van Cauwelaerts, het voorstel om een Algemeen Nederlandsch Studentenverbond in het leven te roepen met instemming had aangenomen, toen was het vraagstuk in grondbegin opgelost. De vorm die aan dit Verbond zou worden gegeven was slechts een kwestie van toepassing, en men kwam tot het besluit een bond te vormen van al de Studentenafdeelingen van het Alg. Ned. Verbond en de reeds bestaande Studentenvereenigingen in Noord en Zuid en ook daar buiten, en een voorloopig bestuur werd reeds, staande de vergadering, aangeduid, een bestuur waarin zitting hebben acht Noord-Nederlandsche, vijf Zuid-Nederlandsche studenten, en een student uit Aken. Het voorzitterschap er van werd opgedragen aan de flinke leiding van den reeds genoemden heer A. M. Joekes, die, men mag er van overtuigd zijn, alles zal doen om het jonge Verbond op een stevigen grondslag te vestigen.

* * *

Aan het bovenstaande artikel wenschen wij een herinnering vast te knoopen, een voorspelling, 21 jaar geleden door Dr. J. B. Schepers te Groningen gedaan over het „groote verbroederingsfeest" der Nederlandsche studenten, dat komen zou.

Toen klonk reeds zijn oproep:

Studenten, helpt mee, 't is voor vrijheid en licht;
Waar blijft, als het Vlaamsch in het Zuiden eens zwicht,
Van Vlaanderen en Holland die innige band?
Waar blijft dan ons Groot-Nederland?

Geeft steun aan het Zuiden en, worde ooit ons land
Belaagd weer door dwingelandij,
Oud-Vlaanderen helpt ons; wij houden saam stand,
En . . . . Nederlands vlag waait weer vrij.

Het vers is te vinden in Coers' Liederboek, deel I, blz. 73.

* * *

Uit Leiden meldt men nog het volgende:

Het Jan.-nr. van Neerlandia maakte melding van een Studenten-Congres te Maastricht te houden, uitgaande van de Studenten-Afdeelingen van het A. N. V. Sinds dien echter is te Antwerpen een Congres gehouden, waar een Studentenbond gesticht is: Een bond van de bestaande Hollandsche Studenten-Vereenigingen en Kringen in Noord- en Zuid-Nederland en het buitenland. Een voorloopig Hoofdbestuur werd benoemd tot nadere regeling van onderlinge verhouding en werkzaamheden. In overleg met de Commissie van 't Maastrichtsch Congres werd nu besloten een Congres bijeen te roepen niet te Maastricht, maar te Leiden tijdens den Vacantieleergang.

Het voorloopig Hoofdbestuur bestaat uit:

Mr. A. M. Joekes (Leiden), praeses.
De Smet (Antwerpen), vice-praeses.
W. H. van Helsdingen (H. Rijndijk 18, Leiden), ab-actis.
H. W. de Ren (Leopoldstraat 6, Gent), ab-actis-secundus.
v. Beek Calkoen (Utrecht).
Jhr. A. W. L. Tjarda van Starkenborch Stachouwer (Groningen).
D. Fuldauer (Amsterdam).
N. M. Roessingh v. Iterson (Delft).
Struys (Brussel).
G. B. C. v. d. Feen (Wageningen).
H. Gauwelaard (Leuven).
La Haye (Gent, Rodenbachsvrienden).
Schols (Aken).

Ned. scholen in 't buitenland.

„Aan de belangrijke vraag van subsidieering van Nederlandsche scholen in den vreemde wordt aandacht gewijd", aldus de Nederlandsche Minister, in antwoord op het voorloopig Verslag der Eerste Kamer over Hoofdstuk III der Staatsbegrooting.

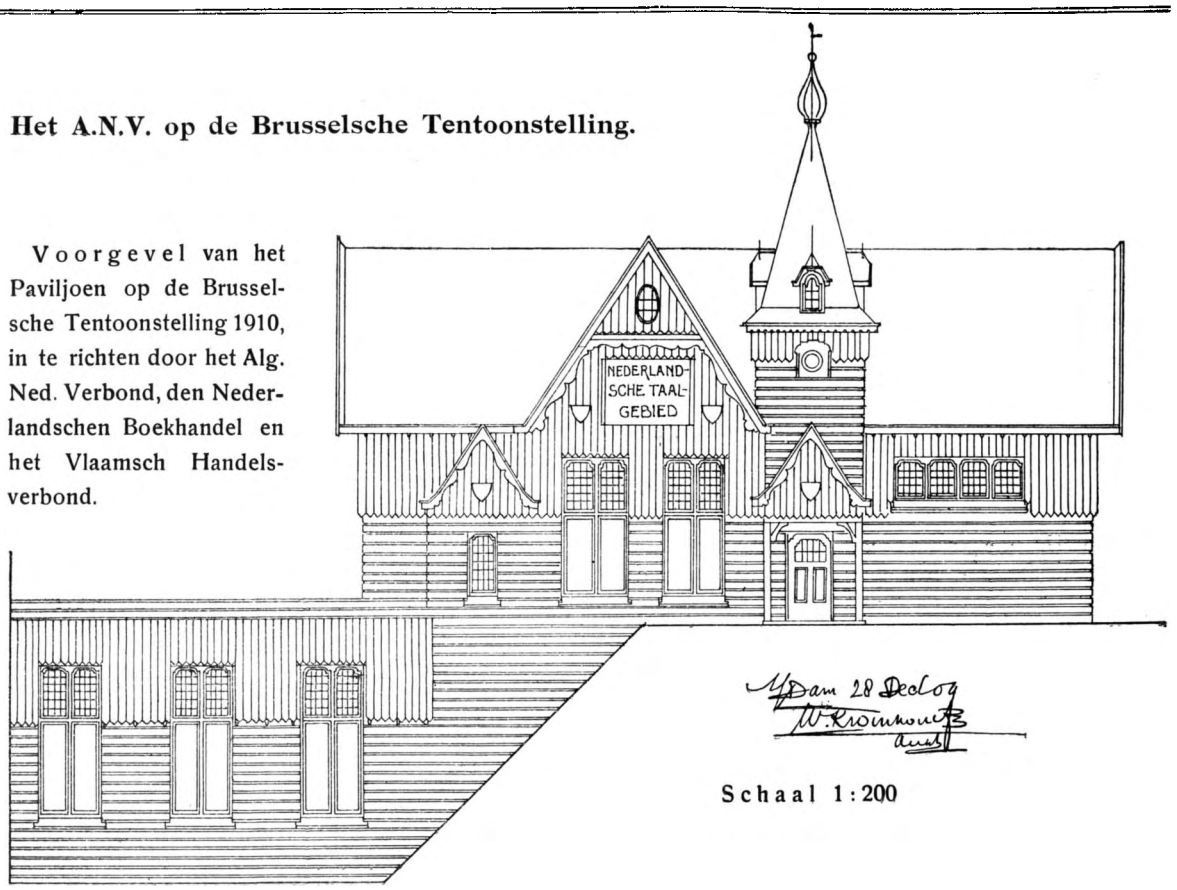
Dit antwoord klinkt al hoopvoller dan vroegere regeeringsverklaringen over deze aangelegenheid.

Bovendien weten wij dat het geen zinledig, vormelijk bescheid is. De Minister heeft zich, na het debat over dit onderwerp in de Tweede Kamer, van verschillende zijden laten voorlichten. Wij hebben reden het blijde vertrouwen te koesteren, dat de subsidieering der Nederlandsche scholen te Ruhrort en in Argentinië niet meer tot de onvervulbare wenschen behooren. De zaak vordert.

Ook omtrent de subsidieering der Nederlandsche school te Brussel heeft de Minister een verklaring afgelegd. Hij maakte verschil tusschen kolonisten en kolonies. Hij achtte het gewenscht dat kolonisten zich in hun omgeving oplosten, maar kolonies konden een zelfstandig bestaan handhaven. Als er werkelijk een kolonie is, als te Brussel, is er voor subsidieering aanleiding. De Minister hoopte, terwijl hij zich ernstig met de zaak bezig houdt, bij de volgende begrooting een subsidie voor de Nederlandsche school te Brussel voor te stellen.

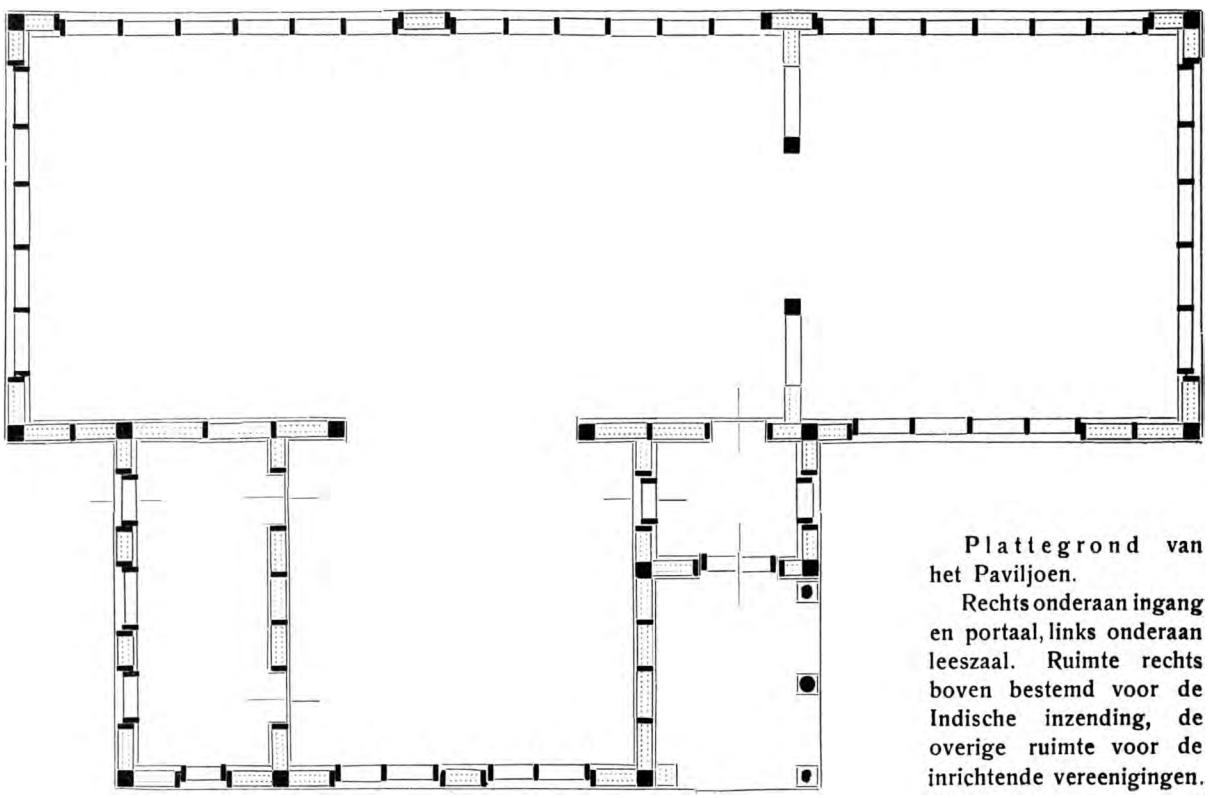
Dit alles is goede tijding, waarin wij ons hartelijk verheugen.

Het A.N.V. op de Brusselsche Tentoonstelling.

Voorgevel van het Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling 1910, in te richten door het Alg. Ned. Verbond, den Nederlandschen Boekhandel en het Vlaamsch Handelsverbond.

Schaal 1:200

Plattegrond van het Paviljoen.

Rechts onderaan ingang en portaal, links onderaan leeszaal. Ruimte rechts boven bestemd voor de Indische inzending, de overige ruimte voor de inrichtende vereenigingen.

Verslag der Hoofdbestuursvergadering, gehouden 8 Januari 1910 te Dordrecht.

Aanwezig: de heeren Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, voorzitter; mej. E. Baelde, onder-voorzitster en de heeren Prof. dr. J. Boeke, H. D. H. Bosboom, Mr. C. Th. van Deventer, Dr. H. F. R. Hubrecht, Joh. C. Kesler, Mr. W. Thelen, Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler en Mr. W. Dicke, secretaris-penningmeester.

Afwezig met kennisgeving: de heeren A. C. van der Cruyssen, Prof. Paul Fredericq, H. Meert, Pol de Mont, Dr. J. J. A. Muller, Jhr. Mr. O. F. A. M. van Nispen tot Sevenaer, J. M. Pijnacker Hordijk, J. A. Snijders Jr., Mr. dr. C. F. Schoch, J. D. Baron van Wassenaer van Rosande.

Punt I. Notulen der vorige vergadering.

Deze worden met enkele zinswijzigingen goedgekeurd.

Punt II. Begrooting 1910.

Het Dag. Bestuur acht den geldelijken toestand niet gunstig, waar Ned. Ind. nu reeds drie jaar ten achter is en Suriname ook haar bijdrage verminderd wenscht te zien. Door dergelijke teleurstellingen moet de begrooting telkens worden ingekrompen. De vraag mag worden gesteld of de Groepen ten minste de verplichting niet op zich dienen te nemen althans den kostenden prijs van Neerlandia te betalen.

Juist als de gedachtenwisseling over dit punt wordt geopend, laat zich aandienen de heer H. A. Kooy, Kapt. van den Generalen Staf van het N. I. L., eerelid van Groep N. Indië van het A. N. V., thans met verlof te Arnhem woonachtig.

De voorzitter noodigt hem onder goedkeuring der vergadering uit, de besprekingen over Groep N. Ind. te willen bijwonen.

De heer Kooy zet de moeilijkheden uiteen, waarin de Groep heeft verkeerd en geeft de verzekering, dat het bestuur het vaste voornemen heeft aan zijn oude en nieuwe verplichtingen tegenover het Hoofdbestuur te voldoen, en dat op de afdracht over 1909 zeker kan gerekend worden.

Alle pogingen worden aangewend om de Groep tot nieuwen bloei te brengen.

Met groote belangstelling hoort de vergadering verder de uiteenzetting aan der toestanden in Ned. Indië, de stroomingen, die de maatschappelijke eenheid daar beinvloeden en de taak die het A. N. V. dientengevolge wordt opgelegd: de eenheid te bevorderen en te leiden o. m. door verspreiding van Nederlandsche geestesbeschaving.

Het bezoek van Z. K. H. Prins Hendrik aan de Oost wordt van groot gewicht geacht voor de belangstelling der inlandsche bevolking in het moederland.

Een grootendeels nieuw gezichtspunt opent zich door deze mededeelingen voor het Hoofdbestuur, dat den gast erkentelijk is voor zijn belangrijke uiteenzetting.

Bij de hervatting der besprekingen over de Begrooting komt een verzoekschrift der Groep Suriname ter sprake om algeheele vrijstelling der verplichte bijdrage aan de Alg. Kas.

De afgevaardigden zetten de moeilijkheden uiteen, waarmee ook deze Groep te kampen heeft en haar behoefte aan geldmiddelen om zich te handhaven.

Besloten wordt op dit oogenblik genoegen te nemen met 25 % der ingekomen gelden en de rest als een subsidie aan de Groep te beschouwen, daar statuten en reglement niet buiten werking kunnen worden gesteld.

Een voorstel om slechts een gering aantal Neerlandia's naar Suriname te zenden wordt verworpen, omdat dit een verbreking zou zijn van den geestelijken **band.**

Over de subsidie voor Neerlandia, groot *f* 8200.—, ontspint zich een uitvoerige gedachtenwisseling.

De vraag wordt geopperd of een dergelijke uitgave wel verantwoord is en dit geld niet beter te besteden zou zijn.

De groote meerderheid der aanwezigen acht Neerlandia onmisbaar als geestelijken band en zou het niet gaarne missen; de Vlaamsche afgevaardigden merken op, dat Neerlandia in Vlaanderen uitstekend werkt en noodzakelijk is voor het onderhouden van Nederlandsch leven. Afdeeling Batavia heeft een schrijven aan het Hoofdbestuur gericht om Neerlandia in den tegenwoordigen vorm te handhaven.

Het Dag. Bestuur geeft nog de verzekering, dat Neerlandia zoo zuinig mogelijk wordt beheerd.

De post voor het orgaan wordt door de vergadering gehandhaafd.

Ten slotte komt nog ter sprake de post voor propaganda in verband met een schrijven van den heer Jac. Post, waarin hij verzoekt gelijktijdig met zijn betrekking aan het A. N. V. het inspecteurschap der Alg. Spaarverzekering te mogen waarnemen, of indien dit niet kon worden toegestaan eervol ontslag.

Na eenige gedachtenwisseling is de vergadering van oordeel, dat het beter is de beide betrekkingen niet te doen samengaan en wordt besloten den heer Jac. Post op eervolle wijze ontslag te verleenen tegen 1 Februari, met dankbetuiging voor de aan het Verbond bewezen diensten.

De post voor propaganda, groot *f* 500.—, zal blijven gehandhaafd en het Dag. Bestuur zal overwegen of een nieuw(e) propagandist(e) gezocht zal worden.

De begrooting wordt hierop onveranderd aangenomen op een in- en uitgaaf van *f* 20820.08.

Punt III. Ingekomen stukken en mededeelingen, o. a.:

Mededeelingen worden gedaan over de eerste vergadering der Bestendige Commissie voor de Congressen. Met Maastricht is een goede regeling getroffen. Het gemeentebestuur heeft een Hoofd- en Eerecomité benoemd, dat door de Bestendige Commissie is goedgekeurd.

Verschillende dankbetuigingen van vertegenwoordigers en secretarissen zijn ingekomen voor toezending van den scheurkalender Neerlandia.

Schrijven der Vereeniging voor Tentoonstellingsbelangen, met verzoek twee leden van het Hoofdbestuur van het A. N. V. aan te wijzen om als lid en plaatsvervangend lid in het Dag. Bestuur der genoemde Vereeniging zitting te nemen.

Besloten wordt dit schrijven met de Statuten der Vereeniging eerst aan alle leden van het Hoofdbestuur te zenden.

Schrijven uit Vlaanderen, dat inderdaad de vrachtbrieven op postpakketten voor Vlaanderen in het Fransch of Duitsch moeten worden ingevuld. Het Vlaamsch Handelsverbond heeft toegezegd nogmaals te trachten dezen dwang afgeschaft te krijgen.

Mededeeling, dat aan de wenschen in zake boeken voor de Nederlanders in Brazilië door de Boeken-Commissie is voldaan.

Schrijven, waarin de aandacht wordt gevestigd op de Tentoonstelling in 1913 te houden bij de opening van het Vredespaleis. Schrijver zou gaarne zien, dat ze werd ingericht als algemeene tentoonstelling, wat niet in de bedoeling schijnt te liggen.

Het Dag. Bestuur zal deze zaak nader onderzoeken.

Brief, waarin nogmaals over de belangen van de Ned. Herv. Kerk te St. Petersburg wordt gehandeld.

Opgemerkt wordt, dat het Dag. Bestuur gedaan

heeft wat het kon om de zaak te onderzoeken. Nogmaals zal getracht worden meer licht te krijgen.

Voorts zijn de volgende verzoeken om steun bij de begrooting ingewilligd:

a. *f* 25.— aan het Koningin Wilhelminafonds (in Australië) op verzoek van de vertegenwoordigster, mevr. A. Semmens;
b. *f* 100.— voor het Ned. onderwijs in Argentinië, op verzoek van Dr. J. van Lonkhuyzen te Rijswijk;
c. *f* 250.— crediet voor de Vacantieleergangen te Leiden op verzoek der Commissie a. h.;
d. *f* 100.— verhooging der toelage aan de Boeken-Commissie, die nu dus *f* 2300.— wordt;
e. *f* 200.— voor het Vlaamsche Hoogeschoolfonds, op verzoek van het Dag. Bestuur van Groep België.

Punt IV. Vlaanderen.

Brusselsche Tentoonstelling.

Medegedeeld wordt, wat de commissie door Groep Nederland benoemd, reeds gedaan heeft, waaruit blijkt, dat in samenwerking met de Regeering alles goed wordt voorbereid.

Nogmaals wordt er op gewezen, dat men ten opzichte der tweetalige opschriften waakzaam moet zijn en dat boeken in een vreemde taal in de afdeeling van het Paviljoen, die ten doel heeft de aandacht te vestigen op den omvang van het Ned. taalgebied, niet thuis behooren, tenzij het vertalingen van Nederlandsche werken zijn.

Het Dag. Bestuur zegt behartiging dezer wenken toe.

Den administrateur wordt het beheer der ingekomen gelden voor het paviljoen der Brusselsche Tentoonstelling opgedragen, met verplichting van verantwoording.

Fransch-Vlaanderen.

Eenige brieven met verzoeken betreffende Fransch-Vlaanderen worden om raad verwezen naar Groep België.

Voorts wordt medegedeeld, dat in September van dit jaar te Antwerpen een Congres van Vlaamsche rechtsgeleerden zal plaats hebben in aansluiting en verband met het dan te houden Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig-Congres en dat te Brussel pogingen worden aangewend om een Nederlandschen cursus op te richten, waarvoor zich reeds 12 leerlingen hebben aangemeld en dat dit het begin zou kunnen worden van een Nederlandsche school.

Punt V. Oost-Indië.

Bericht is ingekomen van Prof. dr. J. A. A. Muller, dat hij wegens drukke bezigheden ontslag neemt als afgevaardigde voor Groep Ned. Indië in het Hoofdbestuur.

De vergadering betreurt dit en besluit een schrijven van dankbetuiging te richten tot den aftredende.

Medegedeeld wordt, dat de benoeming van een opvolger door Groep Ned. Indië spoedig kan worden verwacht.

Onderwijsbelangen in de Bataklanden.

Het Bataksch Instituut heeft de medewerking ingeroepen van het A. N. V. om te voldoen aan de behoefte van Nederlandsch onderwijs aan de Bataks.

Aan de Boeken-Commissie is verzocht voor toezending van boeken enz. te zorgen, waaraan deze heeft voldaan.

Informatiebureau van Oost en West.

Groep Indië zou aan deze instelling nog iets anders verbonden willen zien, n.l. het geschikt maken van jongelui voor den Indischen dienst; het leeren van Maleisch, inlichtingen over levenswijze, hygiëne, uitrusting enz. Het Groepsbestuur heeft echter niet aangetoond, dat er behoefte bestaat aan particuliere krachten. Bovendien zijn de afgevaardigden van oordeel, dat men aan de Inlanders niet de kans moet afsnijden voor die betrekkingen, waarin zij werkzaam kunnen zijn.

Opgemerkt wordt, dat er te Amsterdam, Haarlem, Den Haag, Rotterdam, Breda en nog andere plaatsen gelegenheid te over is om zich de kundigheden voor den Indischen dienst eigen te maken.

Propaganda op de Stoomvaartmaatschappijen.

Medegedeeld wordt, dat aan dit verzoek van Groep Indië gedeeltelijk al reeds jaren wordt voldaan door geregelde toezending van Neerlandia voor de leestafels der schepen.

Voor het ophangen van een reclamekaart waren de maatschappijen toen niet te vinden.

Besloten wordt nogmaals een poging in die richting te wagen en een mooie reclamekaart daarvoor te ontwerpen.

Nog wordt meegedeeld, dat de heer H. K. Reimers, gep. Kapitein van het Ned. Indisch Leger zich heeft aangemeld als spreker over Ned. Indië.

Punt VI. Suriname.

Landverhuizing naar Suriname.

De aandacht van het bestuur is gevestigd op de vele boerenarbeiders die naar Amerika emigreeren. Gevraagd wordt of deze niet naar Suriname te trekken zouden zijn.

Aan de afgevaardigden voor Suriname zal in dezen raad worden gevraagd.

Punt VII. Ned. Antillen.

Wat Curaçao noodig heeft.

Aan het artikel van dien naam in Neerlandia zou volgens besluit der vorige vergadering meer openbaarheid gegeven worden in verband met de vlugschriften van de heeren Loman en De Vries over het Panamakanaal. Gebleken is echter, dat de Kamerleden er reeds voldoende kennis van droegen.

In de Amigoe di Curaçao zijn 2 stukken over het bewuste artikel verschenen, die ter inzage om raad aan de afgevaardigden der Groep worden gegeven.

Opgemerkt wordt, dat Curaçao voor West-Indië kan worden wat Singapore voor Oost-Indië is. In elk geval mag dit belang niet uit het oog worden verloren.

Ingekomen is nog de rekening en verantwoording der verdeeling van de gelden door het bestuur der Groep Nederlandsche Antillen, ontvangen ter leniging der armoede in de Kolonie Curaçao tijdens het geschil tusschen Nederland en Venezuela.

Punt VIII. Zuid-Afrika.

Ingekomen zijn verschillende mededeelingen, die voor Neerlandia bewerkt zijn.

De wenschelijkheid wordt in Zuid-Afrika gevoeld van lezingen door Ned. Professoren.

De vergadering juicht het denkbeeld toe, maar is van meening, dat de kosten daaraan verbonden te groot zijn, dan dat het Verbond vooralsnog aan verwezenlijking zou kunnen denken.

Punt IX. Zelfst. Afdeelingen, o. a.:

Handelsberichten.

Medegedeeld wordt, dat de pogingen om het zenden van handelsberichten aan de Afdeeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, uit te breiden tot de Zelfst. Afdeelingen, niet geslaagd is. Slechts een paar Afdeelingen hebben instemming betuigd, maar het Dag. Bestuur meent, dat het nu beter is deze aangelegenheid alleen tot de vertegenwoordigers te bepalen, daar het aanwijzen door de Zelfst. Afdeelingen van een lid, dat zich met die aangelegenheid zou kunnen belasten, altijd met moeielijkheden zal gepaard gaan. Goedgekeurd.

Punt X. Vertegenwoordigers, o. a.:

Australië.

Schrijven van mevr. Semmens, waarin zij meedeelt de tegenspraak op de bewering als zouden de Graven van Holland vasallen zijn geweest van Engeland aan de Review of Reviews te hebben gezonden, maar dat nog geen plaatsing is gevolgd.

Voorts heeft zij een staat van arbeidsloonen in Australië gezonden, die is doorgezonden aan het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Bangkok.

Schrijven van den heer Blankwaardt, dat hij na zijn aankomst onderzoek heeft gedaan naar het bestaan van landgenooten te Bangkok. Reeds gaf hij enkele nieuwe leden op en zal trachten er zooveel te werven, dat een Afdeeling mogelijk wordt.

Charkoff.

Schrijven van den vertegenwoordiger met verzoek hem in verbinding te stellen met de pas opgerichte Sisal-Maatschappij op Curaçao om te trachten den invoer van Sisal in Rusland te bevorderen.

Het Dag. Bestuur heeft hieraan reeds voldaan.

Een klacht over een mislukte poging om den invoer van panama-hoeden te bevorderen is verwezen naar het bestuur van de Middenstandstentoonstelling.

Luxor.

Jaarverslag van den heer J. H. Insinger.

Rome.

Jaarverslag van Dr. Brom.

Punt XI. Afdeeling Stamverkeer.

Het reglement dezer Afdeeling wordt vastgesteld.

Voor de eerste maal zullen als Commissie van Toezicht optreden de heeren Mr. L. J. Plemp van Duiveland, Mr. J. F. Hymans, J. J. Knoote, Mr. Kley, Mr. R. E. Kielstra en C. Plokhooy, benevens drie leden van het Hoofdbestuur. Een dezer laatste zal tevens voorzitter zijn van de Commissie. Voor de eerste maal zal dit echter Mr. Plemp van Duiveland zijn.

De Commissie kiest een Dag. Bestuur van 5 leden. De geldelijke regeling van het Hoofdbestuur wordt goedgekeurd.

Als afgevaardigden van het Hoofdbestuur in de Verkeerscommissie worden benoemd mej. E. Baelde en de heeren Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler en Mr. W. Thelen.

De Secretaris-Penningmeester,
Mr. W. DICKE.

Van onze Vertegenwoordiging in het Buitenland.

Jaarverslag 1909 uit Genua.

Het jaar 1909 kenmerkte zich niet door de eene of andere gewichtige gebeurtenis, die mij genoopt zou hebben voor mijn jaarverslag langer dan gewoonlijk de aandacht der talrijke lezers van Neerlandia te verzoeken.

Vele aanvragen om inlichtingen op het gebied van handelstoestanden of omtrent andere aangelegenheden in Italië, bereikten mij dit jaar en werden zonder uitzondering onmiddellijk behoorlijk beantwoord, terwijl ik er blijkbaar bovendien in slagen mocht, een enkel verzamelaar van postzegels of prentbriefkaarten tevreden te stellen.

Ook gedurende het jaar onder beschouwing bleef het aantal der hier gevestigde Nederlanders door verschillende oorzaken afnemen, hetgeen de veel besproken oprichting eener Zelfstandige Afdeeling van het Verbond te Genua ontegenzeggelijk onmogelijk maakte, te meer waar niet alle overgeblevenen behoefte aan aansluiting toonden.

Toch kon onze Nederlandsche Vereeniging gelukkig het hoofd boven water blijven houden, en werd er in haar gezellig lokaal geregeld iederen Zaterdagavond societeit gehouden, waarbij de Hollandsche tijdschriften, er door het A. N. V. ter lezing gelegd, als steeds op vele leden een min of meer onweerstaanbare aantrekkingskracht uitoefenden, gezwegen nog van de beide dagbladen, die op onze leestafels prijken.

De geboorte van Prinses Juliana en de verjaardag onzer beminde Koningin werden met goed geslaagde feestmalen tot aller tevredenheid in het „Hôtel Continental" gevierd, waarbij het niet ontbrak aan geestdriftige toespraken en andere uitingen van oprecht gemeende liefde voor ons dierbaar vaderland, zijn roemrijk vorstenhuis en onze schoone moedertaal.

Van den heer H. G. Hartsuijker, correspondent te Genua van de Postzegelafdeeling van ons Verbond, heb ik een afzonderlijk jaarverslag uitgelokt.

H. C. F. HENNIG,
Vertegenw. te Genua van het A. N. V.

Genua, Januari 1910.

Uit Genua.

Op de Jaarlijksche Algemeene Vergadering der leden van de „Nederlandsche Vereeniging" te Genua, gehouden op 29 Januari j.l. in het lokaal dier societeit in het „Hôtel Continental", werden voor de jaren 1910 en 1911 benoemd tot voorzitter: H. C. F. Hennig, Consul-Generaal der Nederlanden en Vertegenwoordiger te Genua van het A. N. V., ondervoorzitter: J. M. Hosang, secretaris: B. van Praag, penningmeester: G. H. van Straaten en bibliothecaris: E. G. Jacobson.

Allen zijn leden van ons Verbond.

Uit Brazilië.

Onze Vertegenwoordiger te Para (Brazilië) zendt ons afschrift van een brief van den Consul der Nederlanden aldaar (een Duitscher), waarin de volgende waarschuwing voorkomt:

„Van het Gezantschap te Petropolis ontving ik afschrift van den brief, waarin U om inlichtingen vraagt, in verband met het voornemen van U en eenige Uwer landslieden in een caoutchouc-district aan de Amazone te gaan werken.

Voor zoover mij bekend is, wordt door de Regeering alhier geen volk gecontracteerd om in caoutchouc-districten te gaan werken; wel door particulieren. Ik zou evenwel noch U, noch Uwe landslieden aanraden, over te gaan tot het teekenen van eenig contract dat hen eventueel mocht worden aangeboden, aangezien er tal van redenen bestaan, welke het leven voor Europeanen in dit deel van Brazilië haast onmogelijk maken.

De Madeira-Mamore Rail Road Co. heeft hiervan onlangs een treffend bewijs geleverd.

Achthonderd Duitschers werden gecontracteerd; van hen kwamen hier per „Rio Grande" eind Augustus 300 man aan en per „Rugia" eind September de overige 500.

Van de 800 man zijn er vele tien-tallen gestorven en vele tien-tallen liggen in de Hospitalen te Santo-Antonio, Porto-Velho en Manaos ziek, terwijl de Duitsche Regeering den Consul te Manaos ge'ast heeft alle Duitsche arbeiders, die naar het moederland wenschen terug te keeren, voor hare rekening vrijen overtocht te verleenen."

Londen.

De afgeloopen maand heeft zich in Londen gekenmerkt door een opgewekt gemeenschapsleven in de Hollandsche kolonie aldaar.

3 Jan. hield mej. Dr. C. C. van der Graft, van Utrecht, in de Hollandsche Kerk haar lezing over de Vijftiende-Eeuwsche Maria-Legenden.

15 Jan. werd den kinderen door de Hollandsche Kerk het jaarlijksch feest aangeboden. Er waren een Kerstboom en een kinder-zangkoor, en een groote beer liep rond en bood beschuitjes aan. En er was nog veel meer. De kinderen hebben genoten en zijn met volle handen naar huis gegaan.

10 Jan. las de heer J. C. van der Veer in Eensgezindheid over de Tolstoyaansche beweging en 25 Jan. hield de Nederlandsche Vereeniging haar jaarvergadering. De voorzitter stelde vast dat de vereeniging sedert haar verhuizen naar dat nieuwe gebouw in bloei was toegenomen. Het ledental was in twee jaar met 82 gestegen. Ze telt thans 118 gewone leden, 329 buitenleden en 35 leden voor het leven, te zamen 488.

16 Febr. werd de jaarmaaltijd gehouden.

Noord-Nederland

Zangavonden voor volwassenen.

De Rotterdamsche lezers weten al wat dit opschrift beduidt, want daar bestaan ze al vele jaren, die avonden. Maar de overige lezers van Neerlandia? Zij hebben er wel zoo iets van gehoord, of gelezen vroeger in hun orgaan; doch het rechte, het echte weten zij er toch niet van, en daarom zijn wij op een goeden avond — want een avond, waarop onze redactie iets belangwekkends hoort, i s goed — er op uit getogen, naar Rotterdam, en daar hebben wij de opgewekte leidster dezer avonden, juffrouw Cato Scholten een lang verhoor afgenomen, wat zij zich allerwelwillendst liet gebeuren en waarvoor wij haar hier nog even openlijk danken.

Een portret van juffrouw Scholten? Is het nog noodig? De bezoekers der Taal- en Letterkundige Congressen en der Verbondsvergaderingen kennen zeker de rijzige figuur met het zilvergrijze haar en het frissche gezicht. Maar zij kennen dan alleen het uiterlijke; wat zij is en hoe zij is, dat komt eerst aan den dag, wanneer zij zoo kalm met je zit te praten, zooals dien goeden avond.

Het was al dadelijk een prettig binnenkomen bij haar, de piano opgetast met muziek, en op de tafel en een paar stoelen nog meer muziek. Heel veel Hollandsche. Dit hadden wij met één oogopslag vastgesteld en ook niet anders verwacht. Overal portretten van leerlingen, enkele in tooneeldracht. De lamp brandde helder en het kacheltje snorde huiselijk.

Wij kregen plaats in een diepen leunstoel tegenover onze gastvrouw, die al heel gauw zoo rustig zat te vertellen in den gouden schijn van het licht.

't Ging haar alles zoo eenvoudig af, zoo zonder omhaal of praal van woorden. Nu en dan bukte ze even het hoofd, als om gemakkelijker haar gedachten te kunnen samentrekken en dan bogen de vingers van de eene hand over de tafel als speelden zij piano.

Hoe warm was zij gestemd voor het onderwerp.

Van wanneer het plan van deze zangavonden dagteekende, vroegen wij.

Van het Taal- en Letterkundig Congres te Deventer, waar Prof. Paul Fredericq van de Vlaamsche avonden had verteld. Juffrouw Baelde wilde die dadelijk ook te Rotterdam beginnen. Zij ging eerst eens in Gent luisteren en de inrichting bestudeeren en toen kwam zij bij mij?

Waarom juist bij U?

Omdat zij een oud-leerlinge van me is. Ik was dadelijk bereid. Maar nu moesten we voor de Woensdagavonden, den uitgangsavond der Hollandsche dienstmeisjes, een zaal hebben, en dat is moeilijk, dat ondervonden wij dadelijk. Maar er was nog meer: zij moest niet te duur, niet te groot, fatsoenlijk en niet te ver uit de buurt zijn... en met een piano. U ziet, we hadden heel wat noten op onzen zang.

Toen begon juffrouw Scholten een verhaal van al den tegenspoed in het begin. Dat zat de prettige vertelster tegenover ons blijkbaar hoog, ook al omdat zij die moeilijkheden zoo schitterend te boven was gekomen.

De eerste zangbijeenkomst was in een gebouw aan den Goudschen Weg, een volksbuurt. Aanvankelijk ging het goed, maar dat duurde niet lang. Als de pachter de zaal voor een bruiloft of een andere partij kon verhuren, en dat gebeurde nog al eens gelukkig voor hem, maar ongelukkig voor ons, dan moesten wij verhuizen naar een groote, kille tooneelzaal, vóór aan de straat. Dat kon zoo niet langer. Wij namen een kloek besluit: verhuizen, ook al wisten we hoeveel moeite 't zou kosten bij onze bekende vele eischen. Toen kwamen we terecht in een café naast den achteruitgang van Casino. De buurt was wel goed en het koffiehuis ook; maar de gelegenheid bleek toch niet mee te vallen. In de benedenzaal aan de straat mochten wij niet zingen. Politieverordening: de menschen zouden buiten blijven staan en het verkeer stremmen. Maar boven was het vrijwel onmogelijk! Daar waren twee zalen naast elkaar, alleen door een houten wand gescheiden. Nu gebeurde het dat in de andere zaal tegelijk met ons door een zangkoor geoefend werd. Dat ging natuurlijk niet. Dus wij weer op zoek naar een ander, rustiger tehuis. Waar we toen zijn terecht gekomen! Weer op een bovenzaal. Daar werden we verjaagd. Wat toch was 't geval? Onder de piano was in den vloer een groot gat gezaagd. Boven werd er nu muziek gemaakt en op die muziek dansten ze beneden. Maar daar had de politie geen toestemming voor gegeven. Dus mocht er geen piano meer worden gespeeld. Toen naar „Voor de Kunst". Maar dat bleek al even ongeschikt. Het zaaltje was te klein voor ons en er begonnen zich kliekjes te vormen. Er werd gegiegeld en gelachen. Dat deugde niet. We moesten dus weer naar iets anders uitzien. Nu zijn we in Diligentia. De zaal is wel groot en hol, maar dan gaan we in een hoek staan.

Ik heb er heelemaal geen moeite om orde te houden. Ik schrijf dat toe aan de zaal en als zij lastig zijn, worden ze er uit gezet. Dat weten ze. Er komen er ook telkens meer bij, nu we in een groote zaal zijn. We adverteeren in het Rotterdamsch Nieuwsblad en dat helpt. Geen week gaat er om zonder dat wij aanvragen krijgen om mee te doen.

Ons doel is de menschen eenstemmige liederen te leeren, die zij thuis kunnen zingen en waarvan ze de woorden kennen. Want dit is eigenaardig: de wijs kennen ze dadelijk, maar de woorden in 't geheel niet of slecht, en dan zingen zij „la-la-la-la", tot in den treure. Daarom leeren wij ze eerst de woorden, en wanneer ze die goed kennen en den zin goed begrijpen, de wijs. Maar dat vinden ze kinderachtig, en dat nu is het groote bezwaar. Op school hebben ze al meerstemmig leeren zingen en van noten, en later zijn ze bij een zangkoor gekomen. Maar daar hebben ze thuis niets aan. Ze kunnen thuis toch niet alleen een tweede partij zingen of, als ze een sopraan hebben, de eerste, die zonder steun van de andere stemmen niet klinkt? Kort geleden nog heb ik het in de Mariniers-Kazerne bijgewoond, want daar heb ik ze op slag geholpen met hun zangavonden. Zoodra ik zei: Zie zoo, nu zullen we eerst de woorden leeren, hoorde ik het al; ze mopperden, de Jan-

tjes. Dat vinden jelui kinderachtig? Ja klonk 't. Toen heb ik hun uitgelegd, waarom het was en dat begrepen ze.

Eens op een avond had een van mijn zangers in Diligentia zijn cither meegebracht. Juffrouw, mag ik wat voorspelen, vroeg hij. Goed, zei ik, en toen begon hij een liedje dat hij in Casino gehoord had. Ze zongen dadelijk allemaal mee en toen 't uit was, zei ik: Heel aardig, maar ik heb geen woorden gehoord. Die kennen we ook niet, riep er een uit de zaal. Dat was koren op mijn molen.

En hoe leert U hun dan de wijs?

Die zingen we voor. Dat doet gemeenlijk een van mijn leerlingen en juffrouw D. Gramsbergen begeleidt op de piano. Ze is dol op muziek, en toch offert ze voor die zangavonden heel wat concerten en opera-uitvoeringen op. Dat mag wel eens vermeld. Maar 't is een dankbaar werk, dat moet ik zeggen. Er zijn er bij van de eerste avonden af. Beneden de veertien jaar nemen wij ze niet aan. Ik herinner me nog goed, hoe een der eerste avonden een meisje, een kind niet ouder dan een jaar of dertien, met haar moeder mee kwam. Na een paar avonden komt ze alleen. Ja, ziet U, juffrouw, mijn moeder is ziek, of zij nu toch mocht blijven; want ziet U, moeder wilde de nieuwe liedjes van mij leeren. Een jonge man is er ook van het begin af bij. Als ze nu heel goed hun best doen, mogen ze eens alleen een liedje zingen. Dat is een onderscheiding. Die jonge man nu had nog nooit eens alleen gezongen. De meisjes plaagden hem er altijd mee; hij durft niet, zeiden ze. Maar onlangs heeft hij toch zijn eerste lied voorgedragen.

En was 't goed?

Ze klapten in de zaal in de handen, en nu durft hij wèl. In het begin kwamen er ook oudere vrouwtjes bij. Maar die zijn al gauw weg gebleven; jammer genoeg. Ze konden niet tegen 't jonge goedje op. Aardig is ook het geval van den vader, die vaart, en telkens aan zijn zoon vraagt, als hij weer thuis is: Laat me eens hooren, wat je voor nieuws op de zangavonden geleerd hebt.

Thuis zingen ze onze liedjes, dat merk ik wel; maar op straat hoor je ze nog niet veel. Alleen in de buitenwijken, schijnt het. In de binnenstad durven de meisjes niet. Dan loopen dadelijk jongens mee. Maar dat komt ook wel, verzekerde juffrouw Scholten met onverwelkbaar optimisme.

Den tekst der liederen krijgen ze niet in handen. Alleen als het seizoen geëindigd is — het loopt van begin October tot einde Mei — geven we allen deelneemsters en deelnemers tot aandenken een net boekje met den tekst der liederen, aangeleerd op de zangavonden.

Het is verbazingwekkend, hoe gauw ze die liederen leeren. Ik moet maar zorgen, dat ik elke week wat nieuws heb, want anders vervelen ze zich. Laatst had ik een moeilijk liedje: Minneliedje, van Leo Bouchery, muziek van Julius J. B. Schrey. Ik zeg: Jongens, dat is lastig! Ik weet niet of het wel zal gaan. Met roept er een achter uit de zaal: Wie niet waagt, die niet wint. Juist, zoo denk ik er ook over, antwoord ik, en daarom zullen we 't eens probeeren. En 't ging best. 't Is heelemaal niet moeilijk, meende er een. Dat komt, omdat jelui zoo knap bent, zei ik.

Met de Heije-feesten hebben we meegewerkt aan den feestavond in de Doelenzaal. Men was bij mij gekomen of ik de heele zaal aan het zingen zou kunnen krijgen? Natuurlijk, had ik geantwoord. En òf ze gezongen hebben, eerst 't refrein van Moet je varen, van Verhulst, en toen In 't Voorhout; ons koor eerst en daarna de heele zaal. Na afloop zeiden de menschen, dat ze nog nooit zoo'n prettigen avond hadden gehad. Dat nooit bij wijze van spreken natuurlijk.

En wat zingen ze nu 't liefste?

Ja, dat is moeilijk zoo in eens te zeggen. In 't Voorhout en Moet je varen vallen altijd in den smaak en Het Lied van den smid, van Fr. Andelhoff ook. En de liedjes van Hullebroeck en Wierts niet te vergeten. Maar er zijn er zoo veel. Mooi vinden ze tegenwoordig Hollands Vlag, van Wierts.

Juffrouw Scholten heeft aan den toondichter toestemming gevraagd om dit lied in Neerlandia te mogen opnemen. Nu kunnen onze lezers oordeelen of zij den smaak van de Rotterdamsche zangeressen en zangers deelen. Wij twijfelen niet.

De overige coupletten luiden als volgt:

Zijn er reiner, blijer kleuren?
Of je vaart in Noord of Zuid,
Heel de lucht schijnt op te fleuren,
Strijkt ze er op haar frischheid uit.
En je Hollandsch hart wordt wee,
Wappert met haar dundoek mee.

Als je haar in vreemde baaien,
Mijlen ver van eigen strand,
Zwierig van den mast ziet waaien
Als een groet van 't vaderland,
Voel je een vreemd' verheugenis,
Voel je eerst recht, hoe mooi zij is.

Tot slot het eerste couplet.

* * *

Ten slotte hebben wij zoo'n zangavond bijgewoond. Wat heerschte daar een prettige toon. Nu en dan een rake kwinkslag; maar altijd aandacht bij het werk. We hebben dapper meegezongen. Dat kon ook niet anders: je moet meedoen of je wilt of niet. Van Marleentje. Er ging een blij ha! op, toen mejuffrouw Scholten het aankondigde. En Holland's Vlag. Juffrouw, mogen we opstaan? vroegen ze. Het mocht, en opgewekt ging het, uit volle borst. Sarlotteken, van Wierts, werd eveneens met instemming ontvangen. Toen hebben wij het Minneliedje, van Schrey, ingestudeerd. 'n Echt concertstuk, zei er een in onze buurt. Onze redactie zingt 't nog. Bewijs, dat het ingeslagen heeft. Tot slot nog de Huiselijke Haard, van Hendr. van Tusschenbroek. Jongens, dat was moeilijk met zijn overgang van mineur in majeur. Maar zuiver ging het, zonder zakken.

Met het gezellig gevoel van een prettig besteden avond zijn we huiswaarts gespoord en we hebben telkens gedacht: wat 'n mooie taak voor onze Afdeelingen in Noord-Nederland. Men heeft zoo dikwijls gezegd, dat de Nederlander niet van zingen houdt. Dat is onwaar. De Rotterdamsche avonden hebben dit bewezen. Maar op de leiding en de liefde voor de taak komt het aan.

Alg. Vergadering van Groep Nederland.

De jaarvergadering zal ditmaal gehouden worden op Zaterdag 19 Maart, te Zwolle, in den schouwburg Het Odéon.

Punten van behandeling:

I. Opening der vergadering, stipt kwart over elf, door den voorzitter.

II. Jaarverslag over 1909 door den secretaris.

III. Rekening en verantwoording over 1909 en begrooting voor 1910, door den penningmeester.

IV. Verkiezing van 2 vertegenwoordigers van Groep Nederland in het Hoofdbestuur.

Voorgesteld worden de volgende dubbeltallen:

1. Dr. H. F. R. Hubrecht, Amsterdam (aftr.); D. W. Stork, Hengelo.
2. Mr. W. Dicke, Dordrecht (aftr.); Dr. D. Bos, 's Gravenhage.

HOLLANDS VLAG.

Oorspronkelijk in C. (Uit Stamrozen No. 2). Muziek van J. P. J. WIERTS.

V. Verkiezing van 5 leden voor het Groepsbestuur.
Voorgesteld worden de volgende dubbeltallen:
1. Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, Dordrecht (aftr.);
J. van Wageningen, Dordrecht.
2. Mr. A. H. Brandt, Velp (aftr.);
Ds. V. Loosjes, Sneek.
3. C. van Son, Dordrecht (aftr.);
Mr. R. E. Kielstra, 's-Gravenhage.

Prof. dr. P. J. Blok en Mr. A. B. Cohen Stuart hebben ontslag genomen, de eerste wegens drukke werkzaamheden, de laatste wegens vertrek naar Indië. Voor deze open plaatsen worden voorgesteld:
4. Mr. M. P. M. van Dam, Breda;
Prof. dr. L. Knappert, Leiden.
5. A. Welcker, 's-Gravenhage;
Luit. E. Werner, Ede.

VI. Voorstellen der Afdeelingen.

Amsterdam.

Het A. N. V. stichte eene commissie, met vertakkingen in de voornaamste plaatsen, ter behartiging der belangen van landverhuizers van Nederlandschen stam.

Het doel der commissie zal worden bereikt:

1e. Door het oprichten van een voorlichtingskantoor waar personen (voornamelijk zij, die door opwekking en aanmoediging van belanghebbende personen en ondernemingen tot landverhuizen worden verlokt) zooveel mogelijk zullen worden ingelicht omtrent den economischen toestand van de landen waarheen getrokken zal worden, de ondernemingen waardoor de trek geleid wordt enz.;

2e. door het zooveel mogelijk op den voet volgen van landverhuizers van Nederlandschen Stam, voortdurend voeling met hen houden, daar waar nederzettingen zijn Afdeelingen van het A. N. V. stichten en alles aanwenden, wat noodig en nuttig kan zijn om te voorkomen, dat landverhuizers van Nederlandschen Stam in de nieuwe gemeenschap opgaan en hun nationaliteitsgevoel verliezen.

's-Gravenhage.

a. De Afdeeling verzoekt het Groepsbestuur te willen overwegen in hoever het mogelijk zou zijn de Nederlandsche nijverheid te bevorderen door de Nederlandsche fabrikanten, de Nederlandsche neringdoenden en het publiek hier te lande nader tot elkander te brengen.

Toelichting:

Vele Nederlandsche neringdoenden betrekken hunne waren bij voorkeur uit het buitenland, ook dan wanneer die waren even goed en niet duurder door de Nederlandsche nijverheid worden vervaardigd en verkrijgbaar gesteld.

Dit wijst op de noodzakelijkheid, dat de fabrikanten, de neringdoenden en het publiek hier te lande meer tot elkander worden gebracht en het komt het bestuur daarom zeer wenschelijk voor, dat een grondig onderzoek worde ingesteld naar den omvang van dit euvel, de oorzaken en de middelen van bestrijding.

Als oorzaak noemt het bestuur, zonder op volledigheid aanspraak te maken, zoowel de voorkeur, die het Nederlandsche publiek dikwijls voor buitenlandsche waren betoont, als de omstandigheid, dat de fabrikanten hier te lande minder gemakkelijke en minder voordeelige voorwaarden schijnen te stellen dan de buitenlandsche.

Het komt aan het bestuur het best voor, dat het Alg. Ned. Verbond, d. w. z. het Groepsbestuur, het initiatief neme voor de benoeming van een commissie, die het bedoelde onderzoek zal instellen en de middelen tot verbetering zal aangeven en waarin vertegenwoordigers zitting hebben van:

1. het Algemeen Nederlandsch Verbond;
2. den Nederlandschen groot- en kleinhandel;
3. de Nederlandsche nijverheid.

Voor het aanwijzen van de onder 2 en 3 bedoelde leden zullen de Kamers van Koophandel en Fabrieken wel medewerking willen verleenen.

Onder de leden der Commissie zullen een of meer bekwame Nederlandsche Staathuishoudkundigen moeten zijn, voor de aanwijzing van wien de Vereeniging „Het Vrije Ruilverkeer" zoo noodig wel behulpzaam zal willen zijn;

b. De Afdeeling 's-Gravenhage en Omstreken noodigt het Groepsbestuur uit een onderzoek te willen instellen naar de taal, welke in het diplomatieke en consulaire verkeer gebezigd wordt tusschen landen, waar, zooals in Nederland en België, o. m. één gemeenschappelijke taal wordt gesproken en in officieele stukken gebruikt.

's-Gravenhage (Jongel.-Afd.).

De naam „Neerlandia" worde gewijzigd in „Neerland".

Toelichting:

Beschouwt men den naam Neerlandia als uitdrukkend: alles omvattend wat Nederlandsch is, dan is zij Grieksch, en ware het beter geen naam (b.v. alleen: Maandblad v/h. A. N. V.) dan zoo een boven ons tijdschrift.

Beschouwt men ze, zooals gewoonlijk gedaan wordt, als zijnde Neerland met de op z'n minst vreemd klinkende en zeer weinig zeggende uitgang ia, dan moge Neerland iets minder juist zijn, zuiver Nederlandsch is het dan stellig.

Een tijdschrift van dezen naam bestaat niet; verwarring met namen als „Nederland", „Groot-Nederland" enz. is niet te vreezen.

Groningen

spreekt de wenschelijkheid uit:

a. De verkrijgbaarstelling van smaakvolle briefkaarten als propagandamiddel door de leden te gebruiken;

b. Ter lezing legging van Neerlandia in de voornaamste militaire cantines, terwijl door de Redactie er voor worde gezorgd, dat er nu en dan onderwerpen in worden behandeld voor hoogere en lagere militairen;

c. Bespreking der artikelen van den heer R. A. Oosterhout in Neerlandia September en October 1909 (Wat Curaçao noodig heeft).

Utrecht

spreekt de wenschelijkheid uit opmerkzaam te maken op het nut dat zou kunnen voortspruiten, wanneer op degelijke wijze werd aangetoond de waarde van hetgeen op kunstgebied in ons land wordt voortgebracht, wanneer dit geschiedde door verschillende artikelen, zoo mogelijk verlucht, in het Bondsorgaan.

Zaanstreek.

a. In Neerlandia worde in den loop van het jaar 1910 de Vereenvoudigde spelling uitvoerig behandeld, opdat in deze zaak door het Verbond in 1911 stelling kan worden genomen.

Toelichting:

De Afdeeling meent dat het tijd wordt — gezien ook de houding van den Zuid-Afrikaanschen Taalbond in deze zaak — dat het Alg. Ned. Verbond in deze hoogst belangrijke taalkwestie uitspraak doet en stelling neemt.

Door enkele hoofdartikelen en het toelaten van ingezonden stukken zou dit doel o. i. het best bereikt kunnen worden.

b. Het Groepsbestuur neme ter hand het uitzenden van sprekers aan de verschillende Afdeelingen.

Toelichting:

De meeste Afdeelingen lijden aan voortdurend geldgebrek, hetgeen haar belet de zoo gewenschte, vaak noodzakelijke feest- of propaganda-avonden voor hare leden te geven, waarop een spreker een nuttig onderwerp, op het gebied van het A. N. V. liggend, behandelt.

Wanneer het Groepsbestuur de Afdeelingen in dezen wilde steunen door enkele sprekers voor een 10-tal avonden te bespreken en ter beschikking der Afdeelingen te stellen, zou zonder vele kosten een voor het Vereenigingsleven zeer nuttige daad worden verricht.

Zwolle

stelt voor, dat het Groepsbestuur 's winters eenige bekende Vlaamsche sprekers aanzoekt om een rondreis te houden, na zich eerst overtuigd te hebben of er voldoende Afdeelingen een bepaalden spreker wenschen.

VII. Instelling eener nieuwe Propaganda-Commissie.

VIII. De taak der Afdeelingen, in te leiden door den heer C. van Son (Dordrecht).

IX. Het nut der Jongelieden-Afdeelingen, in te leiden door den heer Dr. J. B. Schepers (Haarlem).

X. Een praatje over taalzuivering, in te leiden door den heer J. Huf van Buren (Tiel).

Te half zes: Gemeenschappelijke maaltijd, waaraan alle bestuurders, afgevaardigden en belanghebbende Verbondsleden verzocht worden deel te nemen. Prijs: *f* 2.50, zonder wijn.

Men wordt dringend verzocht zich vóór 15 Maart daarvoor aan te melden bij den secretaris der ontvangende Afdeeling, den heer Luit. N. T. Carstens, Voorstraat 23, Zwolle, die ook bereid is logies te bespreken.

De Zwolsche Ver. tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer en de Afd. Zwolle van het A. N. V. bieden een kunstavond aan, die te kwart over acht een aanvang zal nemen en waaromtrent bijzonderheden tijdig zullen worden bekend gemaakt.

Voor afgevaardigden en Groepsbestuurders zullen plaatsen worden besproken, indien vóór 12 Maart daartoe de wensch wordt kenbaar gemaakt aan den heer Carstens.

De Secretaris van Groep Nederland,
C. VAN SON.

Dordrecht, Febr. 1910.

Van de Afdeelingen.

Amsterdam.

10 Jan. trad voor de Afdeelingen daar op de heer C. Aronstein, Luit. t/z. 1e kl., met een door fraaie lichtbeelden verduidelijkte voordracht over de Nederlandsche marine in en buiten Europa.

De voordracht, die werd voorafgegaan door een woord van welkom van den voorzitter, Prof. dr. J. te Winkel, werd afgewisseld door liederen uitsluitend van Nederlandsche toonzetters, Willem Andriessen, Herm. v. Leeuwen, Van Nieuwenhoven, Ph. Loots, Joh. Wagenaar, Dina Appeldoorn, Röntgen, Hub. Cuypers, F. van Duijse en Valerius, voorgedragen door de dames mevr. D. Zweers—De Louw (sopraan) en mej. Joh. Cambier van Nooten (sopraan), beiden van Amsterdam, mej. Marie Bies (alt), van Haarlem en de heer H. A. van Leeuwen (bas), van Arnhem, met pianobegeleiding van den heer Herman van Leeuwen, van Amsterdam.

Als geheel, zegt de N. R. Ct., een welgeslaagde avond, dragende een echt Nederlandsch karakter, welke zeer in den smaak viel bij de talrijke aanwezigen en waarop door de Afdeeling van het Verbond met voldoening mag worden teruggezien.

Eindhoven.

De secretaris der Afdeeling schrijft:

Zaterdagavond 29 Jan. had een algemeene vergadering der Afdeeling plaats. Voor een kleinen kring van leden trad op de onvermoeide en ijverige secretaris der Boeken-Commissie Dr. W. van Everdingen te Rotterdam. Het op het eerste gezicht droge onderwerp werd door den spreker met zooveel liefde voor de goede zaak, die hij bepleitte, behandeld, dat hij met zijn aangenaam woord onmiddellijk aller aandacht wist te boeien. Met innige voldoening verhaalde hij de geschiedenis, de werking, het succes der Boeken-Commissie en ter verduidelijking werden twee schoon-ontworpen kaarten getoond, waarop alle plaatsen waarheen boeken gezonden worden zijn aangegeven. Ten slotte wekte spreker op tot steun, hetzij in geld, hetzij in boeken en couranten. Wellicht dat menigeen zijne toezegging van boeken enz. zal laten volgen door de daad.

Hoorn.

De heer R. v. Duinen, secretaris, schrijft:

Op Vrijdag 3 Dec. 1909 hield mevr. Joh. van Loon—Van den Berge, uit Rotterdam, voor een niettalrijk, doch zeer belangstellend en waardeerend publiek in de kleine Parkzaal te Hoorn eene „Causerie over Walcheren met voordrachten van novellen en schetsen in het Zeeuwsch (Walchersch) dialect."

Op zeer onderhoudende en talentvolle wijze sprak zij over het schoone eiland Walcheren („de(n) tuin van Zeeland") en het karakter, de zeden en gewoonten zijner bevolking. Zij wees hare hoorders op het belangwekkende der steden Middelburg en Veere, — het eigenaardige van Westkapelle, Domburg enz. Door vlotte taal en menige geestige opmerking wist zij de belangstelling te boeien.

De voordrachten, in Zeeuwsch kostuum gehouden, van de deels humoristische, deels aandoenlijke schetsen en novellen, geschreven door den heer Beunke, maakten diepen indruk. Daar mevr. Joh. van Loon Zeeuwsche van geboorte is, is zij uitnemend geschikt om het welluidend Walchersch dialect tot zijn recht te doen komen.

Hare eenvoudige, natuurlijke voordracht, zonder boek of papier, vond veel bijval; alle hoorders waren onder den invloed der bekoring, die ervan uitging.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld:

J. C. v. d. Blocquery, voorzitter; R. van Duinen, secretaris, Koepoortsweg 73a; N. H. Bruins, penningmeester; G. C. van Balen Blanken, Kapt. H. Boet, Mr. P. C. Reesingh, F. Holzmüller.

Leeuwarden.

Deze Afdeeling heeft 22 Jan. een schitterend geslaagden kunstavond gegeven. Het programma opende met de avondcantate van Cath. van Rennes, door een dameskoor onder leiding van juffrouw S. Tigler Wybrandi. Dan volgden levende beelden naar schilderijen van Nederlandsche meesters (Terborch, Jan Steen, Bakker Korff, Neuhuys), daarna Het Kindje, dramatische schets van mevr. Metz—Koning, gespeeld door den heer en mevr. Haus en dansen door juffrouw Jacoba van der Pas, oud-leerlinge der Duncan School te Berlijn. De pianobegeleiding was toevertrouwd aan juffrouw Hermine den Hollander.

Tot slot werd gegeven: Een avond in den Muiderkring. De hoofsche Hooft ontving er Maria Tesselschade, de laatste maal voor haar huwelijk met Allard Crombalgh!

De echt Nederlandsche avond vond bij de Leeuwarders een allerhartelijkst onthaal en was een glanzend succes voor deze jonge Afdeeling! Mogen de inrichters door het toetreden van vele nieuwe leden dank voor hun arbeid oogsten.

Maastricht (Jong Nederland).

Het bestuur der Jongelieden-Afdeeling is als volgt samengesteld:

Max Bevers, voorzitter; Paul Graafland, secretaris, Brusselsche Straat 95; Eugène Rikmenspoel, penningm.

Wageningen (Stud.-Afd.).

De secretaris schrijft:

Maandag 24 Jan. hadden wij het genoegen Dr. H. W. Ph. E. van den Bergh van Eysinga in ons midden te hebben. Hij zou spreken over het Lied van Schijn en Wezen van Fred. van Eeden. In een schitterende rede behandelde hij het Gedicht. Na de pauze las hij enkele strofen er uit voor om de bedoeling van den dichter duidelijk te maken. Een nader verslag over deze lezing verschijnt in het Febr.-nr. van 't Wageningsch Studentenorgaan Ceres. Ook hier ter plaatse dank ik den spreker voor zijn schoone voordracht. Ik hoop, dat wij hem hier nog eens weer mogen zien.

Zaanstreek.

Mevr. A. C. Veen—Brons schrijft:

De Afdeeling Zaanstreek hield 23 Dec. j.l. hare algemeene ledenvergadering.

Daar deze vergadering samenviel met de troonsbestijging van den nieuwen Koning van België, en het juist bekend was geworden, dat de Koning de eed van trouw aan de grondwet, zoowel in de Vlaamsche als in de Fransche taal had afgelegd, stelde een der aanwezige leden voor, het volgend telegram, staande de vergadering aan den nieuwen vorst te zenden:

„De Afdeeling Zaanstreek van het Algemeen „Nederlandsch Verbond, omvattend alle mannen „en vrouwen van Dietschen stam, brengt Uwe „Majesteit hulde bij troonsbestijging en dankt „Uwe Majesteit voor de openlijke erkenning van „de gelijke rechten der Vlaamsche taal door de „eedsaflegging in twee talen."

(w. g.) G. Jans, voorzitter.
„ A. C. Veen—Brons, schrijfster.

Hierop mocht de Afdeeling het volgend telegram, als antwoord terug ontvangen:

Den Heere Jans, Voorzitter der Afdeeling Zaanstreek van het Alg. Ned. Verbond.

„Zeer getroffen door Uw vriendelijk telegram, „bedankt Zijne Majesteit de Koning uit gan„scher harte al de leden der Afdeeling voor hun„ne verkleefde gevoelens."

(w. g.) Generaal Jungbluth.

Besloten werd verder tot het geven van een feesten propaganda-avond in Februari.

Om vreemde woorden in de plaatselijke bladen, en opschriften te weren, werd een „taal-politie" ingesteld, waarvoor zich dadelijk 3 aanwezige leden vrijwillig aanboden.

Verder werd de vereenvoudigde spelling besproken, en zal dienaangaand een voorstel worden ingediend bij de Groepsvergadering.

Ook zal een voorstel worden ingediend om het uitzenden van sprekers, door het Hoofdbestuur te doen geschieden, wat van groot geldelijk voordeel zou kunnen zijn, voor de kleinere Afdeelingen.

Nog werd besloten tot uitgifte van zeer mooie propaganda-prentbriefkaarten.

De vergadering, die goed bezet was, had een opgewekt verloop.

(Dit verslag kon in 't Jan.-nr. niet meer worden opgenomen. Red.)

Nederlanders en Stamverwanten,

Bevordert de Vlaamsche Beweging door in Vlaanderen Nederlandsch te spreken en in Uw briefwisseling met Vlaanderen h etNederlandsch te gebruiken!

Neêrlands Taal.

Ik weet niet, of gij schooner zijt dan and're, vreemde talen,
Maar 't kookt in mij, als onverstand, op u, mijn taal, durft smalen.
Mijn staam'len reeds was in uw woord,
En wat mij nu het hart bekoort,
Mijn liefde wint, mijn rust vermoordt,
Dat helpt g ij mij verkonden,
Vrij man — door niets gebonden.

Ik vraag niet, of gij ouder zijt, dan and're, vreemde talen,
Maar 'k weet, dat eens het voorgeslacht zich door u w kracht liet stalen.
Hun krijgszang koos u w klankenschat,
Hun vroomheid met u w woorden bad,
En toen dwaas Neêrland u vergat,
Hebt gij uw eer gewroken:
Zijn grootheid werd verbroken.

Ik weet niet, of gij rijker zijt dan and're, vreemde talen,
Maar wel, dat wie u ijv'rig dient, zich kost'lijk ziet onthalen.
Gij, zijt voor elks geloof de tolk,
Voor al wat denkt in Neêrlands volk,
Nu balsemvocht, dan scherpe dolk,
Om straks, wat gij hielpt scheiden,
Weer tot één doel te leiden.

Ik weet wel, wie mij 't liefste blijft van alle, alle talen,
Waarnaast de zoetste, uitheemsche spraak, bij verre niet kan halen:
Dat is de Taal van Nederland,
Die, wen ik toorn, mijn lippen brandt,
Mijn liefdeszucht de vleug'len spant,
Waarin eens buigende ooren,
Mijn afscheid zullen hooren.

Sneek. VINCENT LOOSJES.

Zuid-Nederland

Jaarlijksche Algemeene Vergadering van Groep België.

De leden van Groep België worden uitgenoodigd om de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de Groep bij te wonen op Zondag 20 Maart a. s. te Gent, Notarissenhuis, te 10 uur, 's morgens.

Dagorde:

1. Jaarverslag van den secretaris-penningmeester.
2. Verslag van de Commissie tot nazicht der rekekeningen.
3. Benoeming van deze Commissie voor het volgend jaar.
4. Begrooting.
5. Aanstelling van leden in het Groepsbestuur.
6. Coremans wetsvoorstel (maatregelen). (Tak Antwerpen).
7. Vlaamsche Hoogeschool. (Tak Antwerpen).
8. Leger-Commissie. Verlag. (Tak Antwerpen).
9. Tentoonstelling.
10. Tweede taal in de lagere school in Vlaamsche steden. (Tak Antwerpen).
11. Verspreiding van Neerlandia buiten Bondsleden. Ter lezing leggen in verschillende plaatsen. (Tak Antwerpen).

12. Stichting van een onpartijdig Vlaamsch Nieuwsblad. (M. S. Kock).
13. Aansluiting van Maatschappijen bij het A. N. V. (M. S. Kock).
14. Benoeming van Commissies, bestaande uit bevoegde mannen, om de grieven in zake gerecht, bestuur, leger enz. te onderzoeken. Werking zooals Vlaamsche Hoogeschool Cie. (De Raet).
15. Wijziging van art. 13 van de Grondslagen, paragraaf 2 te lezen aldus: „Iedere Afdeeling omvat de leden van het Vredegerechtkanton, waartoe zij behooren." (Dag. Bestuur).

De Secretaris,
H. MEERT.

Uit onze Takken.

Aalst. In de „Letterkundige en Wetenschappelijke Afdeeling" hield de voorzitter van den Tak, de heer Pamphile Nijs, een merkwaardige voordracht over de „Bestuurbare Luchtballons", onderwerp dat hij ditmaal uitvoeriger behandelde dan verleden jaar.

Het dameskoor, dat reeds verschillende malen medegewerkt had tot het opluisteren van feesten van den Tak, had voor 23 Januari zelf een feestavond ingericht, die uitmuntend slaagde.

Mevrouw Willems—Reyniers sprak met veel bijval over „Vrouwenbeweging", gaf een overzicht van hetgeen door het feminisme in den laatsten tijd verwezenlijkt is en haalde de toestanden aan waarin de vrouw onrecht geschiedt en waarin verandering zou dienen gebracht te worden.

Het welslagen van dit puik feest is vooral te danken aan mevrouw J. Courteaux, voorzitster, en mejuffrouw Lucie Haven, sekretaresse van het dameskoor.

Antwerpen. Deze Tak heeft gedurende de afgeloopen maand nogmaals bewijzen van krachtig leven gegeven. Op de jaarlijksche algemeene vergadering, die op 23 Januari gehouden werd, waar de aftredende bestuursleden, zijnde mejuffrouw Verhulst en de heeren A. Bossaerts, O. Wattez, Mr. N. Gunzburg, Dr. M. Rudelsheim, A. C. van der Cruyssen, A. van Laar, J. Cox, E. Schiltz, J. Hellemans en Albrecht herkozen werden, terwijl de heer F. Deckers als nieuw bestuurslid werd benoemd, las de schrijver de heer Frans van Laar, een zeer merkwaardig verslag voor, dat het bewijs leverde hoeveel werk door den Tak tijdens het jaar dat achter den rug is werd afgedaan, terwijl met genoegen werd vernomen dat ook de geldelijke toestand gunstig mag worden genoemd.

's Namiddags van denzelfden dag had op de Handelsbeurs, welwillend door het Gemeentebestuur ter beschikking gesteld, een liederfeest plaats, ingericht door de afdeeling „Liederavonden voor het Volk", ter gelegenheid van de inhuldiging van het vaandel, dat door Dr. A. van de Perre aan het A. N. V. was geschonken. Het ruime lokaal was met een talrijke menigte gevuld, enkele overheidspersonen waren er aanwezig en een vijf en twintigtal Antwerpsche vereenigingen hadden haar vaandels en vlaggen gezonden om de inhuldiging van dit nieuwe vaandel te begroeten. Verscheidene liederen werden onder de leiding van den heer J. van Hoof, den toondichter van het opwekkende en reeds zoo populaire strijdlied „Groeninghe", door de „Liederavonden" uitgevoerd; de heer Bernard Tokkie verleende zijn steeds gewaardeerde medewerking aan het feest. Aan de heeren Van Hoof, Julius Schrey en Edward Schiltz werden bloemen geschonken. Deze, de onvermoeibare en krachtdadige voorzitter van de afdeeling, hield een korte toespraak bij het overhandigen van het mooie zijden vaandel om Dr. Van de Perre te bedanken, die daarop met eenige treffende woorden antwoordde. Twee nieuwe liederen werden er aangeleerd: het „Vlaggelied" van den heer J. van Hoof en het door den Tak bekroonde vastenavondlied „Prins Karnaval" van Mevr. Matthijssens.

Ook tijdens het eerste Algemeen Nederlandsch Studentencongres, op 29, 30 en 31 Januari gehouden, verleende de bovengenoemde afdeeling haar medewerking, evenals het muziekkorps van de bij het A. N. V. aangesloten vereeniging, de „Verbroedering der Vlaamsche tol- en accijnsbedienden", terwijl de „Liederavonden" op haar beurt het feest opluisterden dat door deze maatschappij op 24 Jan. werd ingericht.

In de afdeeling „Hooger Onderwijs voor het Volk" trad Dr. F. Boonroy op met een drietal lessen over „Het Licht", terwijl Dr. I. Gunzburg, bestuurder van het Zander-Instituut, een voordracht hield over „Fiezische therapie".

Charleroi. Gedurende de maanden November en December heeft de volksuniversiteit goed werk verricht. Om te beginnen hield op 28 Nov. l.l. de heer Fr. Deckers, van Antwerpen, een zeer belangwekkende voordracht met lichtbeelden, over „Vliegmachienen".

Een tweede bijeenkomst had op 19 Dec. plaats. Toen was het Mr. Eggen, van Gent, gewezen substituut in Kongo, die de leden vergastte op een leerrijke voordracht, met lichtbeelden, over de jonge Belgische kolonie.

Daarenboven hield de heer E. Vuylsteken, leeraar aan het Koninklijk Athenaeum te Charleroi, een uiterst belangwekkende voordracht over een reis door Beieren, door het vertoonen van lichtbeelden aanschouwelijk gemaakt.

De heer Vervoort las leuke gedichten, eigen werk, terwijl het muzikaal gedeelte van den avond toevertrouwd was aan de heeren M. van Langenaken, M. Mariën en mejuffrouw N. D.

Na ieder van deze voordrachten werden liederen aangeleerd; daarin wordt dus het voorbeeld van de meeste Vlaamsche steden gevolgd, die liederavonden hebben ingericht. Tot nog toe mag de uitslag hiervan bevredigend heeten.

Deze drie bijeenkomsten werden besloten met een tombola van Vlaamsche romans en kunstprenten, een loterij, die zeer door de leden op prijs wordt gesteld.

Sint-Nikolaas. Het bestuur van dezen Tak, waarvan de oprichting in het vorige nummer gemeld werd, bestaat uit de heeren Leo Meert en K. Heyndrickx, als voorzitters; E. van Bergen, als schrijver-penningmeester; E. de Mullewie, A. Reychler, K. Sturm, E. Bruwiere, bestuursleden.

De geringe vooruitgang van de Fransche taal.

Aan het tijdschrift Science wordt het volgende staatje ontleend, dat den vooruitgang van enkele Europeesche talen gedurende de laatste honderd jaar aanduidt.

	1809		1909
Engelsch werd gesproken door	20.000.000	personen,	100.000.000
Russisch " " "	30.000.000	"	69.000.000
Duitsch " " "	35.000 000	"	70.000.000
Fransch " " "	34.000.000	"	46.000.000
Italiaansch " " "	18.000.000	"	32.000.000
Spaansch " " "	30.000.000	"	44.000.000
Portugeesch " "	8.000.000	"	13.000.000

Het is jammer dat de getallen voor het Nederlandsch hier niet bijgevoegd zijn. Men zou dan kunnen zien, dat ook onze taal sedert een eeuw niet is blijven stilstaan.

Op degenen die, zooals het vooral in België het geval is, beweren dat men met de kennis van het Fransch de wereld kan veroveren, moet dit staatje nog al ontgoochelend werken.

Komiteit: Vlaamsch in 't leger.

Dit komiteit zet zijne werkzaamheden regelmatig voort.

Talrijke en kostbare inlichtingen zijn reeds binnengekomen, zoodat eerlang een volledig verslag in 't licht zal kunnen komen over den toestand onzer taal en de behandeling onzer taalgenooten in 't leger.

Nadat dit werk is afgeleverd, zal het komiteit onderzoeken wat er te doen staat ten opzichte der groepeering van Vlaamsche krachten in het leger, tot wijziging der onhebbelijke taaltoestanden, die er sedert 1830 bestaan.

Het komiteit waarborgt stipte geheimhouding voor alle inlichlingen, die ingewacht worden aan het adres:

Algemeen Nederlandsch Verbond (A. T.), Komiteit: Vlaamsch in 't leger, lokaal „De Pauw", Statieplein, Antwerpen.

Postzegelafdeeling.

Bezendingen in dank ontvangen van mej. Olga Insinger, Oranjelaan, Oosterbeek; H. H. Asperslag, Purmerend; D. H. Willemier Westra, Linaeusstraat 32, Amsterdam; Wollring & Philips, Amsterdam; mej. E. Baelde, Rotterdam; J. G. Swets, Hardinxveld en H. Enno van Gelder, Amsterdam.

Correspondenten. Naam en adres van onzen correspondent te Weltevreden:
Roessingh van Iterson, secretaris van Groep Nederl. Oost-Indië, Gang Chaulan 25.
Johannesburg: J. F. Pogge, P. B. 1330.

OOST-INDIË

Zevenhonderd Amerikanen te Batavia.

In het Bataviaasch Nieuwsblad van 13 December l.l. komt een geestdriftvolle beschrijving voor van het bezoek door een 700 Amerikanen op 12 en 13 aan Batavia gebracht.

Hartelijke verwelkoming van de zijde der bevolking, zoowel blank als bruin, opgetogenheid van de Amerikanen over hetgeen zij zagen, als over de ontvangst; ziedaar de indruk van het verslag.

Met den stoomer Reael overgebracht van het reusachtige stoomschip Cleveland, dat op de buitenreede moest blijven liggen wegens den grooten diepgang, naar de Tandjong Priokkade, stapten de 700 toeristen in de gereedstaande treinen, die hen naar het station Koningsplein voerden. Vandaar maakten de meesten, in voertuigen van allerlei slag, een tocht door het mooiste deel van de bovenstad; een 70-tal ging door naar Buitenzorg. De heerlijke plantentuin was het verzamelpunt, waar om half een het noenmaal werd opgediend; terwijl daar ook van 7 tot 9 uur het namiddagmaal werd gebruikt. In den tusschentijd was er afwisseling genoeg. „De feestelijkheid, de muziek, de versierde zaal en de kraampjes, waar Soendaneesche dansmeisjes hun kunsten vertoonden voor een nieuwsgierig en zeer dankbaar publiek, waar de schermers hun spiegelgevechten deden zien, waar curiositeiten waren te koopen, prentbriefkaarten, enz., waar een veldpostkantoor was en een brievenbus en waar handen te kort schoten om allen te bedienen vóórdat zij ongeduldig werden, moest op de toeristen wel den indruk maken van een feestelijke ontvangst." Kiekjes werden over en weer genomen; beloften van terugkomst werden vernomen; ondanks de drukte ging alles ordelijk toe.

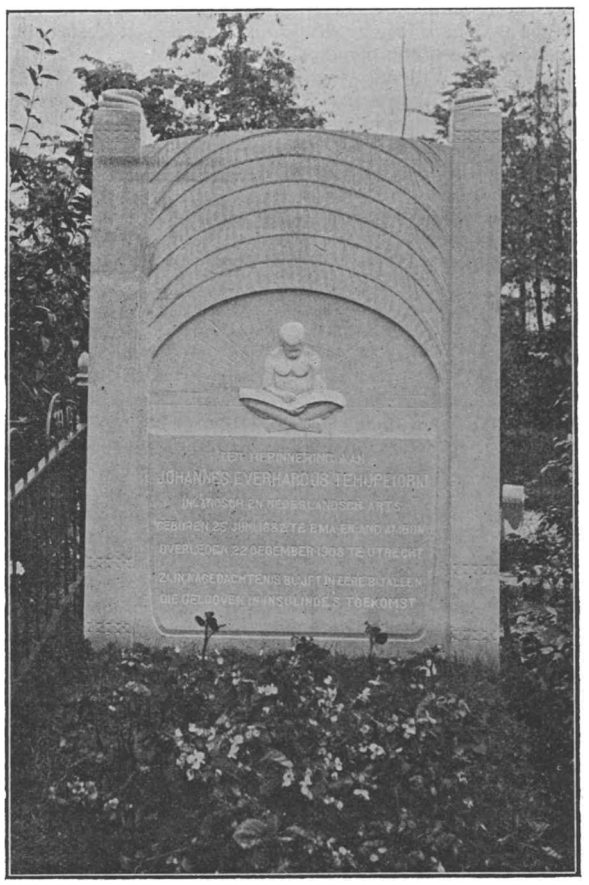
„Tegen half zes waren de vreemdelingen die opnieuw aan het rondrijden geweest waren — op driemaal per dag begoten wegen — in den plantentuin terug. Very hot, o, very hot, but so lovely your town, a splendid city, we enjoiced ourselves so much. En men beklaagde er zich over dat Clark het zoo slecht had ingepikt om in deze stad maar anderhalven dag te blijven."

„We have been all over now from New-York to Singapore, and never had such a delightful reception. En deze goede stemming steeg ten top toen het diner begon onder de tonen van onze goede stafmuziek. Wat die een lof heeft geoogst!" Tegen 10 uur 's avonds keerden de meesten naar boord terug; eenigen bleven in de hôtels; den volgenden morgen verstrooiden zich vele toeristen nog eens over Weltevreden en omliggende wijken, totdat het uur van vertrek geslagen was.

In den namiddag lichtte de Cleveland het anker. Stellig hebben de Amerikanen een aangename herinnering behouden aan hun bezoek; de regeling van de ontvangst schijnt goed te hebben voldaan en de ontvangst zelve was allerhartelijkst.

Nederland in Indië heeft bij deze vreemdelingen een goeden indruk achtergelaten.

Gedenkteeken voor Tehupeiory.

Op aanstichting van de heeren C. Th. van Deventer en J. H. Abendanon is in October 1909 een door mej. Van Hall ontworpen gedenkteeken geplaatst op het graf van den bekenden Amboneeschen arts, die te Amsterdam studeerde.

Onder de afbeelding van een leergierigen knaap uit de tropen staat gegrift:

Ter herinnering aan Johannes Everhardus Tehupeiory, Inl. en Ned. Arts, geb. 25 Juni 1882 te Kema, eiland Ambon, overleden 22 December 1908 te Utrecht. — Zijne nagedachtenis blijft in eere bij allen, die gelooven in Insulinde's toekomst.

Afdeeling Semarang,

Zaterdagavond, 13 Nov. '09, te half negen had in 't logegebouw een gezellige bijeenkomst plaats.

Nadat de voorzitter, de heer Benjamins, 't kleine gezelschap, want velen waren om een of andere reden niet verschenen, welkom geheeten had, gaf hij 't woord aan den heer Gombault.

Deze hield een voordracht over eenige vraagpunten betreffende de vereenvoudigde spelling van onze schrijftaal. Hij gaf een overzicht van de wijze, waarop in 't algemeen de spelling der meeste Europeesche talen is ontstaan, hoe de oorspronkelijk zuiver fonetische spelling op den duur een historische werd, waardoor het tegenwoordige verschil in 't schrijven en uitspreken der woorden is ontstaan. Buitendien is de spelling verknutseld in de periode van 't verbasterde humanisme, toen men de hoogste kunst zocht in 't slaafs navolgen van de klassieken. Het streven naar een meer natuurlijke spelling is op te vatten als 't zoeken naar waarheid in de opvoeding van 't kind.

Tal van voorbeelden haalde de spreker uit onze taal aan om te doen inzien, dat de meeste spellings- en geslachtsregels geheel willekeurig vastgesteld, althans op een onnatuurlijke wijze tot stand gekomen zijn.

De heeren Stokvis, Benjamins en Ezerman luisterden den avond op met uitnemend viool- en pianospel en zeer sympathieken zang. De heeren Stokvis en Benjamins brachten de door Röntgen bewerkte oud-Hollandsche boerenwijsjes en contra-dansen ten gehoore en de heer Ezerman zong oude en nieuwe Nederlandsche liederen. De laatste hiervan waren zoo gekozen, dat 't gezelschap kon meezingen en daartoe ook werd uitgenoodigd. Dit bracht de vroolijke stemming erin, vooral onder de leerlingen uit de hoogste studiejaren der H. B. S., jongens zoowel als meisjes. Deze waren uitgenoodigd om bij hen reeds vroeg sympathie op te wekken voor 't A. N. V. Zij vielen uit zich zelf in met 't Wilhelmus, naar aanleiding waarvan de heer Van Lennep hen nog even kort en geestdriftig toesprak. In goede stemming ging 't gezelschap uiteen.

Een uitstekend propagandamiddel.

Groep Ned. Indië heeft een met overtuiging en in uitmuntenden betoogtrant geschreven Werfboekje uitgegeven, dat ten doel heeft:

„Door verduidelijking van het streven van het Algemeen Nederlandsch Verbond, en uiteenzetting van hetgeen het, en inzonderheid de Groep Nederlandsch-Indië, reeds tot stand mocht brengen, de belangstelling op te wekken van alle bewoners van „Groot Nederland".

Het Verbond wil leden winnen, die het noodig heeft om zijn grootsche taak met goed gevolg te kunnen voortzetten — en wel leden in den zin van „medewerkers", en in dien van geldelijk bijdragenden. Want wat de medewerkers kunnen volbrengen, hangt ten slotte grootendeels af van de beschikbare geldmiddelen."

Wij komen nader op dit boekje terug.

ZUID-AFRIKA

Johannesburg.

Uittreksel uit het tweede jaarverslag der Afdeeling Johannesburg en Omstreken:

Bibliotheek. De zoo gewenschte regeling met de Openbare Bibliotheek kwam dit jaar tot stand. Tegen betaling van slechts $^{10}/_{6}$d per jaar kunnen leden der Afdeeling lid worden van de Stadsbibliotheek. 31 leden van de Afdeeling maakten gebruik van deze voordeelige voorwaarden. Dit aantal werd door den bibliothecaris op hooge waarde geschat. Op aanraden van de Afdeeling werd een groot aantal nieuwe boeken aangekocht, n.l. ongeveer 250. Een woord van dank aan het bestuur der Stadsbibliotheek is hier niet misplaatst.

Dr. Kiewiet de Jonge. De Afdeeling bood Dr. Kiewiet de Jonge een feestmaal aan en droeg bij tot het geschenk.

't Afrikaansch Hollandsch Tijdschrift, waaraan door ons £ 20 werd toegezegd, kwam nog niet tot stand.

De Nederlandsche Boekhandel werd zoo veel mogelijk gesteund.

Uitgaven A. N. V. De door het Hoofdbestuur uitgegeven boekjes: „Lijst van Nederlandsche leer- en studieboeken" en „Wat wil het A. N. V." werden verspreid.

De Boodschapper moest wegens gebrek aan fondsen worden opgeheven. Een zeer te betreuren feit daar nog steeds aan een goedgezind Hollandsch blad in de Goudstad groote behoefte bestaat.

Propaganda-avonden vonden plaats in April en in September. Op beide avonden werd sterk gepropageerd voor Hollandsche muziek en zang. De avonden werden door de pers een groot succes genoemd.

Afrikaansche geschiedenis. Besproken werd een cursus te openen in de Afrikaansche geschiedenis. De tijd werd echter nog niet rijp geacht. Het bestuur meende dat aandrang moest uitgaan van de leden tot opening eener dergelijke leerschool. De onderwijzers hebben zich reeds lang aangeboden.

Debatavonden. Het groote nut van dergelijke avonden noopte het bestuur ook hiermede eene proeve te nemen. In Maart werd een debat gehouden over de ontworpen Grondwet. De opkomst was echter gering niettegenstaande de medewerking was verkregen van alle Debatsvereenigingen te Johannesburg.

Voordrachtavonden bleven eveneens beperkt tot eene proefneming te Jeppe.

Hollandsche stenografie. De wenschelijkheid werd geuit een examen uit te schrijven in Hollandsch snelschrift. Thans zal door het Johannesburg Business College een cursus geopend worden op 4 Jan. 1910.

Boeken-Commissie. Verscheidene aanvragen om boeken werden ontvangen en werden verwezen naar de Boeken-Commissie te Rotterdam natuurlijk na behoorlijk onderzoek.

Postzegelafdeeling. De heer Mooi bedankte als correspondent dezer Afdeeling en de heer J. F. Pogge verklaarde zich bereid als zoodanig op te treden.

Prins Albert van België. Bij het bezoek van dezen Vlaamschen Kroonprins werd hem door de Afdeeling een adres van welkom aangeboden. Eene dankbetuiging werd namens Hem ontvangen van den Belgischen Consul.

Vlugschrift. Den secretaris werd opgedragen een vlugschrift te schrijven over het doel en streven van het Verbond. In October werden 1000 van deze vlugschriften, onder den titel van: „De taal is gansch het Volk" door geheel Afrika verspreid. Aanvragen om toezending van een of meer exemplaren bereikten ons van over geheel Zuid-Afrika, waardoor wel het succes wordt aangegeven met deze poging om ons streven meer bekend te maken. Alle Hollandsch gezinde bladen van eenige beteekenis hadden eene goede beoordeeling. Deze uitgave kwam de Afd. op ongeveer £ 7 te staan. Een aangenaam blijk van waardeering van ons streven dient hier te worden vermeld, n.l. dat een der leden ons £ 1 toezond voor de kosten verbonden aan de verspreiding van dit vlugschrift.

Examen Hollandsche taal. Ook dit vond

wederom plaats doch, de deelneming was minder groot dan verleden jaar. Ongeveer 60 kinderen namen deel. Dit verschil is toe te schrijven alleen aan den ongeschikten tijd van het jaar.

Kaapsche Taalbond. Tezamen met de Afd. Potschefstroom werden twee prijzen in Holland besteld voor de Hoogere afdeeling Taal en die voor Afrikaansche geschiedenis der door dezen Bond uitgeschreven examens. Ook het Hoofdbestuur in Holland beloofde £ 5 bij te dragen, zoodat deze medailles te zamen kosten 10 pd. st. Onze bijdrage £ 3/3— werd bekostigd door den voorzitter onzer Afdeeling.

Dingaansfeest. Op initiatief der Afdeeling werd eene commissie gevormd voor het Dingaansfeest. Dit feest was een groot succes.

Leden. In het afgeloopen jaar traden toe als leden 36 personen, terwijl bedankten en geschrapt werden 33 leden, zoodat het ledental met 3 toenam en thans 126 bedraagt.

Bestuur. De heer Van den Broek zag zich gedurende het afgeloopen jaar genoodzaakt als bestuurslid af te treden en wel in Juni l.l. In die vacature werd niet voorzien.

Het bestuur, propaganda-commissie en Dingaansfeestcommissie vergaderden 24 maal in het afgeloopen jaar.

Algemeen. Verschillende andere zaken kwamen nog ter sprake als de kwestie van het Hollandsch in het Vrijwilligerskorps, toetreden van dames als leden onzer Afdeeling enz.

Het bestuur zal echter het volgend jaar deze zaken weer in behandeling kunnen nemen.

Financiën. Het verslag van den penningmeester eindigt met een gering te kort.

Het Hoofdbestuur stond ons op nieuw toe geene gelden af te dragen aan de algemeene kas. Echter moet een volgend jaar wat deze zaak betreft aan onze statuten worden voldaan.

Namens het Bestuur,

D. KRABMAN,

Johannesburg, 20-12-'09. Secretaris.

Gunstige teekenen.

De Volkstem zegt aan het slot van een artikel over „Hollands in de Universiteit": „De taal der Afrikaners heeft 'n juichende toekomst."

Er zijn zeker teekenen, die moed geven.

Vooreerst — waar de Volkstem het in zijn artikel over heeft — laat het bestuur van de Kaapsche universiteit, dat een paar jaar geleden het Hollandsch nagenoeg heeft verbannen, door een commissie onderzoeken of bij de examens het beginsel van gelijkheid tusschen Engelsch en Hollandsch toepassing kan vinden.

Men ziet nu blijkbaar aan die universiteit in, dat zij er op den duur zelf schade bij zou lijden, als zij het Hollandsch vijandig gezind bleef.

In het Universiteits College, dat Natal gaat oprichten — dit is een tweede gunstig teeken — zal er een leerstoel uitsluitend voor het Hollandsch wezen. Daar zullen onderwijzers en onderwijzeressen aan gevormd kunnen worden, die op de lagere school behoorlijk in de taal van de Afrikaansche kinderen in Natal les kunnen geven.

In den Vrijstaat is nog dezer dagen gebleken, dat Gen. Hertzog het Hollandsch niet de gelijke rechten wil laten ontnemen.

In Transvaal zien wij dat een aantal ouders van schoolgaande kinderen — te Hekpoort in het Krugersdorpsche — geen genoegen nemen met een nieuw schoolhoofd, omdat hij geen Hollandsch kent, en er het geld voor over hebben om dan een eigen school op te richten. Naast onverschilligheid voor de moedertaal, hier dus een blijk van liefde en offervaardigheid er voor.

Vermelding verdient nog, dat, naar wij in Ons Land lezen, de lagere examens voor den Z.-Afr. Taalbond veel betere uitkomsten hebben gegeven dan de hoogere. Klaagden bij de hoogere examens de examinatoren over onvoldoende kennis van het Hollandsch en onmacht om er zich in uit te drukken, bij de lagere was, volgens een der examinatoren, de indruk van het geheel bijzonder gunstig. En de andere examinator zegt, dat er ongetwijfeld in de laatste jaren meer voor het Hollandsch gedaan wordt dan vroeger.

De Z. A. S. M.

Het is een roemruchte geschiedenis die van het bestaan der Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Spoorweg-Maatschappij. Hooggehouden heeft zij den Nederlandschen naam in Zuid-Afrika. Bestreden is zij, heftig, fel, en maar al te vaak met niet eerlijke middelen. Haar bestaan was strijd tegen de vijanden der Z.-Afr. Republiek, van haar geboorte tot haar dood. Thans, nu in Zuid-Afrika alles anders is, zijn de meeste harer vijanden van weleer tot beter inzicht gekomen en naast het good old Kruger heeft het vaak geklonken good old Z. A. S. M.

Haar geschiedenis was waard te boek gesteld te worden, opdat zij in de snelle wisseling der tijden in Zuid-Afrika en ook hier niet zou worden vergeten.

Om die reden juichen wij het gedenkboek, onder den titel „In Memoriam N. Z. A. S. M." verschenen, van harte toe.

Het boek ziet er uitmuntend uit, met vele mooie platen, is helder gedrukt en stevig gebonden en geeft met het ter gelegenheid der opening van de Delagoabaai-lijn verschenen gedenkboek, de geheele geschiedenis der Maatschappij.

Het is een lijkrede, het grootsch ondernemen waard.

Het boek is niet in den handel.

SURINAME

De Oranjeschool.

De Oranjeschool te Paramaribo had de vorige maand 10 jaren bestaan.

Dit feit is feestelijk herdacht.

School en schoolterrein waren met medewerking van den heer Bueno de Mesquita versierd, met tal van vlaggen, oranjedoek, groen en bloemen. In de zalen werd een tentoonstelling gehouden van werk der leerlingen.

De Gouverneur en familie vereerden het feest met hunne tegenwoordigheid en werden begroet door een welkomstrede van het hoofd der school, den heer A. A. Heckers, voor wien de gedenkdag ook een eeredag was.

De Oranjeschool begon in Januari 1900 met 128 leerlingen, overgebracht van de Van Sypesteynschool. De school was ingericht voor 250 leerlingen. Reeds vier jaar later was het aantal leerlingen zoodanig toegenomen, dat een verbouwing moest plaats vinden, en de school werd ingericht voor 400 leerlingen. Het onderwijzend personeel, aanvankelijk bestaande uit 7 personen, bestaat thans uit 12, onder wie vijf dames met akte handwerken.

Men zal zich herinneren, dat bij den wedstrijd in 1905 vanwege het Algemeen Nederlandsch Verbond gehouden voor kinderen van volksscholen, de leerlingen der Oranjeschool uitblonken.

Plantageleven in Suriname.

Op een der tochten, die de Gouverneur van Suriname nu en dan met gezelschap naar een deel der kolonie onderneemt werden onlangs ook bezocht de plantages Peperpot en Waterland, beide aan de Suriname rivier.

Zulke plantages, meestal liefelijk gelegen aan een der breede rivieren van Suriname, vormen een kleine wereld op zich zelf met hun directeurs-, opzichters- en arbeiderswoningen, hospitaal, loodsen, stallen, winkel, enz. enz. en hun eigenaardige bevolking.

Peperpot is een zeer belangrijke bacovenplantage, bestuurd door den kranigen directeur, den heer Janssen, uit Middelburg. Hoeveel schade hier de elementen kunnen aanrichten in de anders bij goede zorgen bizonder dankbare bacovencultuur blijkt uit het feit, dat in October in een kwartier tijds een 25000 bacovenbosschen door rukwinden op den grond lagen.

Waterland is een schilderachtig plekje, waar ook bacoven nu nog de voornaamste cultuur vormen, maar waar men bizonder aangenaam wordt getroffen door de voorzorgsmaatregelen door den directeur genomen, voor 't geval de bacovencultuur op den duur niet winstgevend genoeg mocht blijken en welke bestaat in den aanplant van hevea (den rubberboom) tusschen de bacoven en het kweeken van duizenden jonge koffieplantjes.

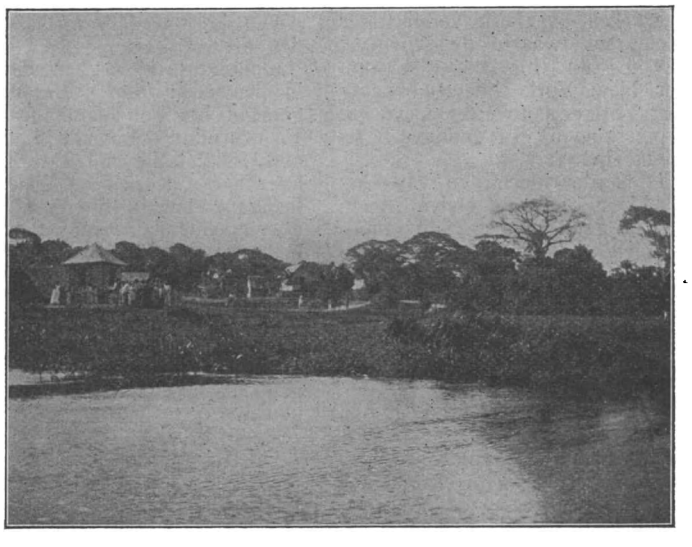
Onoribo, zeer liefelijk gelegen aan de Parariver, vrij hoog stroomopwaarts, is een vrij belangrijke nederzetting van min of meer beschaafde inlanders. Het bezoek van den Gouverneur en zijne gade op zulk een afgelegen plaats is een even heuchelijk feit als in Holland de komst der Koningin en de vreugde erover vindt dan ook haar kinderlijke uiting in hevig schieten, oorverdoovend gejubel, luid gezang en zoo al meer; nog hooger op zelfs door gedichten in 't Hollandsch, welke de vervaardigers, behoorende tot de beste scholieren, zelf voordragen.

Plantage Peperpot.

Plantage Waterland.

Onoribo.

JOH. SCHUURBEQUE BOEYE

Paramaribo,
Dec. 1909.

Nederlandsch in Amerika.

In de Calvin College Chimes van Januari, het orgaan der Theologische School te Grand Rapids, Mich., N.-A., schrijft W. B. E.:

„Het mag zeker een verblijdend teeken geacht worden dat er in onzen Studentenkring meer liefde voor en beoefening van onze schoone Hollandsche taal en literatuur valt te constateeren, dan dit vroeger jaren wel het geval was. En dit is noodig ook.

Reeds sedert het begin van dit schooljaar bestaat de literarische club „de Zevenster". De leden dezer club houden zich onledig met het bestudeeren van de beste producten onzer Hollandsche dichters en proza-schrijvers, de studie van het drama en persoonlijke beoefening der literatuur."

* * *

Onder het opschrift „De toekomst van het Hollandsch in Amerika" heeft de heer H. Oosterheerdt te Chicago een artikel aan de Hollandsche bladen in Amerika gezonden, in welk artikel hij de oprichting eener groote Vereeniging voorstelt met het doel de studie van het Nederlandsch in Amerika aan te moedigen. Om dit doel te bereiken geeft hij vier middelen aan: 1°. het uitloven eener premie van ten minste duizend dollar voor het beste Nederlandsche boek, in Amerika gedurende een zeker jaar geschreven; 2°. het houden van lezingen in de Hollandsche nederzettingen van Amerika; 3°. het verleenen van studiebeurzen aan veelbelovende studenten ten einde hen in staat te stellen, wanneer zij in Amerika een graad behaald hebben, hun studiën in Nederland te voltooien; 4°. trachten te bewerken dat aan de voornaamste hoogescholen in Amerika leerstoelen voor de Nederlandsche taal, letterkunde en geschiedenis worden opgericht.

Ons dunkt dat dit aanlokkelijk plan het best kan worden uitgevoerd door het Algemeen Nederlandsch Verbond in Amerika, dat dan dadelijk den steun en de medewerking heeft van de vertakkingen over geheel de wereld. Het doel ligt geheel binnen den werkkring van het Verbond en de heer Oosterheerdt heeft dan ook terecht ingezien, dat hij voor deze zaak bij de Afdeeling Chicago van het A. N. V. moet wezen. In zijn artikel noodigt hij deze Afdeeling tot een samenspreking uit.

Van harte hopen wij dat men met de uitvoering van het plan mag slagen. Van onze levendige belangstelling moge men zich overtuigd houden. Wij zullen steunen waar wij kunnen.

Naklank of wanklank der Hudsonfeesten.

De secretaris der Afdeeling Nieuw York van het A. N. V. is slecht te spreken over een verslag der Hudsonfeesten in de Telegraaf, waarin de schrijver, die zegt „internationaal" te zijn (hij bedoelt cosmopolitisch) het heeft over New York, hoewel Nieuw reeds lang bestond voor York er aan werd toegevoegd.

Ziehier nog enkele opmerkingen van genoemden secretaris bij aanhalingen uit het verslag:

„Even bij de s t a r t werden de zeilen van het Hudsonschip, de „r e p l i c a" van de Halve Maen, geheschen." Is afvaart niet goed genoeg? En replica? „E x c u r s i e b o o t e n"... waar werkelijk pleizierbooten werden bedoeld! „De... Clermont,... Kopie van de eerste Hudson-steamer,... Waarom niet stoomer?

„De P a r a d e kan... verder gaan." Hoe veel toepasselijker en nauwkeuriger ware hier „vlootschouw" geweest!

„In mijn „C a b l e" van Zaterdag..."

„... Een beeld... van de indrukwekkende d e m o n s t r a t i e..."

Voorgesteld aan... den gouverneur van New York S t a t e en de mayor van New York... sprak met w y d verstaanbare stem.

De verslaggever „wandelt over het t r a c k van den N. Y. Central Railroad" enz. „Spoorbaan" is hem dus niet goed genoeg.

INGEZONDEN

Het Ned. lied in den vreemde.

Geachte Redactie,

Met eenige verwondering las ik in de Allerleirubriek van 't Dec.-nummer van Neerlandia 't artikeltje: Het Nederlandsche lied in het buitenland.

't A. N. V. „verbreidt het Nederlandsche lied... treedt overal op waar de Ned. stam kwijnt of wordt bedreigd." Aldus de omslag van Neerlandia.

Eilieve, meende de samensteller van bovengenoemd berichtje dat mevr. Noordewier geroepen is om propaganda te maken voor 't Nederlandsche lied in den vreemde, of was hij bevreesd dat mevr. N. den Nederlandschen stam in Londen heeft bedreigd?

Zou een zangeres, die een programma heeft samen te stellen voor een haar vreemd publiek, niet in de eerste plaats rekening hebben te houden met de muziek die zij zal zingen, veel later pas met de nationaliteit van de componisten?

En zou uw berichtgever óók niet denken, dat mevr. A. Noordewier—Reddingius wel in staat is om, zonder de hulp van bevoegden en onbevoegden, een programma samen te stellen? Laat hij anders eens op inlichtingen uitstijgen, wie en wat mevr. Noordewier is.

Summa summarum: zou 't niet beter geweest zijn als hij, in plaats van aanmerking op 't programma van haar Londensch concert te maken, zich dankbaar had betoond voor den nieuwen luister die mevr. Noordewier daar door haar succes den Nederl. stam weer heeft bijgebracht, zooals zij dat zoowel in Duitschland als onlangs ook in Weenen deed; dankbaar ook voor de vele oude Hollandsche muziek, die zij op haar kerkconcerten, en nieuwe die zij op haar laatste liederavonden in ons land te hooren gaf?

't Komt mij voor, geachte Redactie, dat de toon van Holland-op-zijn-best- en Holland-op-zijn slechtst-artikeltjes tegenwoordig een beetje fanatiek begint te klinken en via de berispingen aan kappers, die zich „coiffeur" noemen en Vlamingen die Fransch spreken, zich als een wanklank doet hooren in bemoeiingen met... anderman's zaken. Van daar mijn bescheiden protest. Met dank voor de vriendelijke opname, hoogachtend,

L e i d e n, Dec. '09. A. J. F.

Een kort wederwoord op 't bovenstaande bescheiden protest.

Onnoodig te zeggen dat Neerlandia zich verblijd in den roem der Nederlandsche zangeressen en zangers in het buitenland. Daarvan is zeker ook A. J. F. overtuigd. Wij zijn innig dankbaar voor de vele oud-Hollandsche muziek, die mevr. Noordewier op haar kerkconcerten en nieuwe, die zij op haar laatste liederavonden in ons land heeft doen hooren. Maar nog erkentelijker zouden wij zijn, als zij enkele dier liederen ook in het buitenland had gezongen. Welk een indruk zouden die daar hebben gemaakt, wanneer Neêrland's groote zangeres ze had voorgedragen.

Dan zou men ook in het buitenland hebben geweten, dat er nog Nederlandsche liederen zijn. De vreemdelingen vragen die liederen niet, dat is te begrijpen; maar zij waardeeren ze, wanneer ze gezongen worden. Niet alleen het succes der beide zangeressen, die den zelfden dag als mevr. Noordewier te Londen optraden, maar ook de groote eer, door Spoel's Vocaal Ensemble onlangs weder in Duitschland met Nederlandsche liederen ingelegd, bewijzen dit!

Aan de Nieuwe Courant van 15 Jan. l.l. ontleenen wij het volgende: „De andere koren werden ook met animo gezongen, vooral het oud-Nederlandsche liedje

van Florimond van Duyse, 't Kwam laastmaal over bergen en dalen, en het Wilt heden nu treden, hadden bijzonder veel succes, beide moesten dan ook gebisseerd worden."

Anton van Rooy heeft onlangs op het derde zoogenaamde Elite-concert te Berlijn gezongen. Vooral na de voordracht van Hollandsche Volksliederen werd hij stormachtig toegejuicht.

Zie, voor zulke daden van onze Nederlandsche zangkunstenaars zijn wij dubbel dankbaar; èn omdat zij met hun roem den Nederlandschen naam nieuwen luister bijzetten, èn omdat zij het buitenland toonen, dat wij niet alleen uitvoerende, maar ook scheppende muziek-kunstenaars bezitten. Red.

Groot.

Welke is toch wel de oorzaak van het nog steeds niet bestaan van een passenden naam voor het zoo praktische 2½ centstuk? Een enkele maal hoort men wel eens spreken van „een halven stuiver"; doch voor den volksmond is een eigen woord, evenals cent, dubbeltje, stuiver, enz. wenschelijk.

Ik voor mij zou „groot" een zeer geschikten naam vinden. In eene oude uitgaaf (1863) van J. Kramers Jz.'s „Algemeene Kunstwoordentolk" lees ik:

„Groot, is eene der oudste Nederl. munten, zoo „geheeten omdat zij juist het gewicht van een gros „of drachme, d. i.: $^1/_{12}$ van een ons zilver had; ook „eene rekenmunt in het oude Nederl. muntstelsel, „= 2½ cent, nog menigmalen gehoord in „vijf „groot = 12½ ct."

Kunt u met mijn voorstel medegaan, wilt dan den naam groot voor dit geldstuk helpen verspreiden door uw veelgelezen tijdschrift.

Hoogachtend,

Uw dw.,

P. J. VAN HOUTEN.

's Gravenhage, 28 Jan. 1910.

In de rekenboekjes van D. van Pelt e. a. wordt tegenwoordig weer met grooten gewerkt. Red.

Vlaamsche Almanakken.

Is in Nederland beroemd de Enkhuizer Almanak, en wordt deze nagestreeft door de Utrechtsche Almanak, ook Vlaanderen heeft ze: ouden en jongeren. De kleinste van vorm, maar een der oudste, zoo niet de oudste is Snoeck's Almanack voor het jaar O. H. Jesu-Christi 1910, met kluchten, dagklapper, liedekens, markten en kermissen. 128e Jaargang. Gent. Snoeck-Ducaju & Zoon. Rietstraat 70.

II. Kluchtige Almanak van Uilenspiegel. Prijs 10 centiemen. 22ste jaar. St. Pieterstraat 30, Brussel.

III. Belgische Volksalmanak voor het jaar 1910. 11de Jaargang. Uitgever-Eigenaar Jan Verhoeven, Edw. Peckerstraat 43 (Zuid), Antwerpen.

IV. Kluchtige Almanak van Jaakske met zijn fluitje. 5e Jaargang. Prijs 10 centiemen, bij denzelfden uitgever.

V. Dry cent Almanak van Lange Sander voor het jaar 1910. Goedkoopste geïllustreerde Almanak van België. Uitgever P. Brillois, Antwerpen.

Wellicht zijn er nog veel meer en een vriendelijke Vlaamsche lezer wil het lijstje dan wel aanvullen.

Amsterdam, 25 Jan. 1910. J. RASCH.

Een en ander over consulaire aangelegenheden.

De jongste volledige lijst der Nederlandsche Diplomatieke en Consulaire Ambtenaren als bijlage gevoegd bij No. 145 van Handelsberichten, de zoo goede, maar helaas veel te weinig lezers tellende uitgave van ons Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, met medewerking van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, bevat aan het hoofd een zinsnede, die oogenschijnlijk van geen belang zeer gewichtig is en niet weinig ingaat tegen het zoo voortreffelijk streven van ons Verbond. Daar staat n. m. niet meer of minder dan dit: Brieven aan consulaire ambtenaren behooren geadresseerd te worden als volgt: „Au (Consulat) (Consulat-Général) (Vice-Consulat) des Pays-Bas à ..."; „The Netherlands (Consulate) (Consulate-General) (Vice-Consulate) at ..."; of „An das Niederländische (Consulat) (General-Consulat) (Vice-Consulat) in ...". Met andere woorden al zijn België en Britsch-Zuid-Afrika tweetalige landen, het doet er niet toe, gij Nederlanders behoort aan uw consulaire ambtenaren in Zuid-Nederland, in Transvaal, Oranje-Vrijstaat, de Kaap en Natal, terwijl de tweetaligheid van hoogerhand wordt erkend — tusschen haakjes of dit voor Natal geheel waar is, is mij niet al te best bekend; Neerlandia, dat ons in de laatste jaren zoo bitter weinig omtrent Zuid-Afrika mededeelt, moge ons voortaan beter op de hoogte houden van den vreedzamen strijd, die daar thans gestreden wordt — uw adressen te schrijven in 't Fransch en 't Engelsch. Op 't oog misschien een kwestie van geen belang, is zij 't inderdaad toch wel. Deze wenk van hoogerhand in Nederland gegeven is koren op den molen van allen, die de Vlaamsche Beweging en de Hollandsch-Afrikaansche in de wielen trachten te rijden en versterkt hen in hun meening omtrent de meerderheid van het volgens hen alleen voortreffelijke Fransch en Engelsch. Daartegen dienen we ons met hand en tand te verzetten, we mogen niet dulden, dat onze taal, die we gemeen hebben met onze broeders en zusters in Belgenland en 't binnenkort Vereenigd Zuid-Afrika, met de meerderheid van beider land bevolking in Den Haag als „quantité négligeable" wordt beschouwd. Ter versterking van de banden in zoo menigerlei opzicht tusschen de hoofddeelen van Groot-Nederland, is het heilige plicht van al wie Nederlander heet brieven en andere stukken aan onze consulaire ambtenaren in België en Zuid-Afrika te adresseeren in het Nederlandsch. Zwakke broeders van Nederlandschen Stam worden door de Hollandsche adressen zich bewuster van hun plicht ten opzichte van de Beweging, die ze met geestdrift moesten steunen en de tegenstanders worden tegengewerkt zoodoende in hun zoo hoogst onrechtvaardige actie.

Met het dringend verzoek voor Den Haag bestemd bovenal Nederlander te blijven, zich bewust van de plichten, die dat Nederlanderschap oplegt, zich steeds meer te doordringen van het feit, dat onze moedertaal nog elders gesproken wordt dan binnen onze enge landsgrenzen en in de koloniën en zoo spoedig mogelijk de betreffende zinsnede in de bedoelde geest te wijzigen, stap ik van deze aangelegenheid af om over te gaan tot eene andere, na nog even vastgesteld te hebben, dat diezelfde geest van onbewustheid van datgene, wat het Nederlanderschap in ruimen zin dengenen, die dien staat bezit, oplegt, ook geheel kenmerkt de houding, die sedert jaar en dag in Den Haag wordt aangenomen, waar het geldt een flink, zich zelf bewust Nederlandsch onderwijsstelsel in den vreemde te steunen.

Een tweede punt, dat ik wenschte aan te roeren, is dit. Ongeveer een half jaar is de Ned. consulaire post te Colombo en wel sedert den dood van Consul Schulze (Duitscher) open, veel te lang natuurlijk, waar het een zoo belangrijke standplaats geldt, afgezien nog van het feit, dat 't in 't algemeen geenszins aanbevelenswaardig is zoo op zijn elf en dertigst te werk te gaan, waar 't het bezetten van opengekomen consulaire en diplomatieke, niet minder, plaatsen aangaat.

Wat nu Colombo op Ceylon, eens van ons, aangaat, met het bezetten van dien post kan Buitenlandsche Za-

ken zich verdienstelijk maken, wanneer het, zoo mogelijk, te werk gaat overeenkomstig de wensch door Dr. Hendrik P. N. Muller, den welbekenden oud Consul-Generaal van den Oranje-Vrijstaat, in De Nederlander van 18 December [1]) gekoesterd om n.l. een der daarvoor in aanmerking komende nazaten der Hollandsche kolonisten te benoemen tot consulair vertegenwoordiger van Nederland aldaar. Reeds eenigen tijd geleden mocht ik zelf elders [2]) op den goeden indruk wijzen, die een dergelijke benoeming zoowel hier te lande als op Oud-Holland op Ceylon zou maken, alsmede op het hooge belang, dat Nederland er bij heeft, wanneer de behartiging der Nederlandsche belangen wordt toevertrouwd aan iemand uit dien kring aldaar, warm voelend voor het land der vadren en bezittend natuurlijk die vereischten, die aan een consulair vertegenwoordiger worden gesteld, althans moeten gesteld worden.

Aangezien het nog wel eenigen tijd zal duren alvorens bedoelde post weer bezet wordt, lijkt 't me goed toe deze gelegenheid te baat te nemen hier op het groote belang te wijzen van een bezetting van die plaats in de Dr. Hendrik Muller en mij bedoelde geest, terwijl ik de hoop uitspreek, dat ons Hoofdbestuur met alle kracht in deze richting werke, zoo dat niet reeds geschied is. En moge ons orgaan Neerlandia meer dan tot dusverre ons op de hoogte houden van het vermeldenswaardige omtrent deze Engelsche kolonie, die op zoo menigerlei gebied verbonden is met het Hollandsche verleden, maar ter dege ook met het heden en niet minder met de toekomst. Ons orgaan kon zoo veel belangwekkender zijn en o. m. door warme belangstelling op te wekken voor dat stuk Oud-Holland in den vreemde zou het 't zeker worden.

Het laatste punt, dat ik wenschte aan te roeren, is het volgende. Reeds in 1905, Neerlandia blz. 195, door Mr. Thelen en in 1906, Neerlandia blz. 242, door den heer Lefèbre, onzen toenmaligen vertegenwoordiger te Rome, werd er op gewezen, dat door hen aanschouwde wapenschilden van Ned. consulaire ambtenaren slechts een Fransch opschrift droegen. Zoo ver mij bekend, is dat thans nog zoo. Zou daar eindelijk niet eens een eind aan kunnen komen? Goed beschouwd is 't toch waarlijk al te gek, dat we zoo eigen taal de vlag laten strijken voor een vreemde. En voor onze Vlaamsche broeders deze opmerking: Maakt a. u. b. zoo spoedig mogelijk, dat de wapenborden uwer consulaire vertegenwoordigers met name in Nederland tweetalig zijn.

En hiermee eindig ik voor ditmaal mijn uitstapje op consulair gebied.

Zaandam, 24 Jan. 1910. P. H. STUURMAN.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

XXXIe Ned. Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht.

De Regelingscommissie te Maastricht is al druk in de weer voorbereidende maatregelen te treffen.

Dat de Limburgers het eerst de vraag hebben overwogen: hoe zullen wij de Congressisten een aangename ontvangst bereiden, spreekt van zelf.

Momus heeft in overweging genomen den Congresleden een tooneeluitvoering aan te bieden van twee in het Limburgsch dialect geschreven blijspelen; de beroemde zangvereeniging „De Maastreechter Staar" heeft zich terstond bereid verklaard in haar lokaal een concert te geven met uitsluitend Nederlandsche liederen; verder een boottocht naar Slavante, een bezoek aan de in de onmiddellijke nabijheid gelegen St. Pietersberg, voor deze gelegenheid geheel verlicht; den 31en Augustus gemeenschappelijke maaltijd, luisterrijke verlichting van het Vrijthof; kortom wat feestelijkheden en ontspanning betreft, zal Maastricht ongetwijfeld haar ouden roem van vrijgevige gastvrouw weten te handhaven.

Voorts kan medegedeeld worden dat reeds onderhandeld wordt met bevoegde sprekers uit Zuid-Afrika, Amerika en Oost-Indië.

Binnenkort worden de uitnoodigingen rondgezonden om lid te worden van het Congres.

Hulde aan Koning Albrecht.

De heer C. van Dishoeck, de bekende Hollandsche uitgever van tal onzer Vlaamsche letterkundige werken, heeft aan den Belgischen Koning een volledig stel dier werken aangeboden, met een geestdriftig begeleidend schrijven, dat een dankbrief namens Z. M. ten gevolge had.

Leidsch Congres.

Bij de Red. van Neerlandia is de vraag ingekomen, wanneer de Handelingen van het Letterkundig Congres, gehouden in 1908, verschijnen.

Wij moeten het antwoord schuldig blijven, maar meenen op spoed te mogen aandringen, wil men niet door het Maastrichtsche Congres verrast worden.

St. Eustatius.

De heer J. L. C. Monsanto heeft in Dec. voor de leden der Groep Ned. Antillen op Curaçao een belangrijke lezing gehouden over den bloei en het verval van het eiland St. Eustatius, dat vroeger een welvarende bevolking had van 30.000 zielen, thans een 1200 bewoners telt.

Volgens den spreker is St. Eustatius alleen op te heffen door het opbeuren van den kleinen landbouw.

Een talrijk publiek woonde de lezing bij.

Berlijn.

Den 3en Febr. hield de Vereeniging Nederland en Oranje te Berlijn haar jaarvergadering.

Als gevolg der verhuizing naar betere zalen, traden 60 leden van allerlei aard toe, waar tegenover staat een verlies van 26, grootendeels veroorzaakt door vertrek. Het geheele aantal leden van elken aard bedraagt thans 168. De aanwas hoopte men sterker te maken door verspreiding van het jaarverslag, opgesierd met foto's.

Ned. stoomvaart.

De Koninklijke Hollandsche Lloyd heeft, sedert het begin van 1909 met haar twee nieuwe stoomschepen, Hollandia en Frisia, ook een dienst voor eerste- en tweede-klas-passagiers naar en van Z.-Amerika geopend.

De Nederlandsche gezant te Buenos-Aires zegt in zijn pas verschenen verslag: „Deze schepen hebben zich reeds een uitstekenden naam verworven."

Aardappelen en de politiek.

Volgens berichten in Britsche vakbladen bestaat er in Groot-Brittannië tegenwoordig veel vraag naar eene uit Nederland afkomstige aardappelsoort, „President" genaamd. Het is wellicht niet algemeen bekend, dat deze soort dezelfde is als de hier te lande veel verbouwde „Paul Kruger", gekweekt op het centrale veen-koloniale proefveld te Sappemeer. Bij uitvoer naar Groot-Brittannië heeft men het echter raadzaam gevonden deze soort niet onder haar doopnaam aldaar in te voeren. (Handelsberichten).

Onze vertegenwoordiging op Ceylon.

Zaanlandsche Courant van 10 November 1909, in een overzicht van Handelsberichten No. 138.

Holland in het Oosten.

Van enkele zijden worden wij er opmerkzaam op gemaakt, dat, wat door ons uit een bijzonder schrijven onder bovenstaand opschrift in het Nov.-nr. was overgenomen, onjuist is. Dit schrijven was ons verstrekt door een Verbondslid, dat ons volle vertrouwen geniet.

Het zal eenigen tijd duren voor we van den buitenlandschen briefschrijver nadere inlichting hebben.

Intusschen zouden wij het betreuren, indien wij in goed vertrouwen verkeerde mededeelingen hadden verspreid.

Iemand uit Singapore schrijft ons ten eerste over den dollar-koers, waaromtrent hieronder meer. Verder raadt hij de lezing aan van de jaarverslagen der verschillende daar gevestigde maatschappijen, dan zal men zien hoe onwaar 't is, dat de Hollanders in Singapore de baas zijn.

Deze Nederlander te Singapore, naar verluidt alleszins tot oordeelen bevoegd, besluit zijn schrijven aldus:

„Ik wil echter mijn brief niet eindigen zonder ook iets opbeurends te zeggen.

De Hollandsche Kolonie in Singapore is de laatste jaren, dank zij eene niet onbelangrijke toename van landgenooten, tot bloei geraakt. Daartoe hebben de aanwezigheid van eenen algemeen geachten Consul-Generaal en de oprichting van een Hollandsche Klub in niet geringe mate medegewerkt.

Veel is hier door de Hollanders van de Engelschen geleerd op het gebied van vlugheid in zaken doen en zelfbewustheid.

Ieder volk heeft zijn gebreken en deugden. En tot de groote deugden van een Engelschman behooren zeker vereering van zijn vaderland en koning, en zijn ongeschokt vertrouwen in Oud-Engeland. Hollanders, gij kunt, wat dat betreft, een voorbeeld aan dien Engelschman nemen.

Toch is Holland gelukkig weer overal aan het ontwaken.

De Hollandsche vlag vertoont zich weer meer en meer in de Oost-Aziatische wateren, maar dat moet niet een reden zijn om ons reeds weer als overwinnaars te beschouwen.

Wij zijn slechts in de begin-periode van eene herleving van Nederlandsche energie. Laten we oppassen, dat we niet weer inslapen, vóór we eigenlijk goed wakker zijn geworden."

* * *

In Neerlandia van November 1909, blz. 256 wordt aan een brief uit China de mededeeling ontleend, dat de Nederlandsche Handelmaatschappij te Singapore bankbiljetten van 5 Dollars zou uitgeven. Het Soer. Hbld. merkt op, dat die mededeeling onjuist moet zijn, omdat een dergelijke uitgifte door een Holl. onderneming in een Engelsche Kolonie verboden is.

Spoel's a cappella koor.

Deze bekende zangvereeniging heeft 11 Januari te Hannover een uitvoering gegeven waarbij 6 Nederlandsche nummers gezongen werden.

Die vooral hadden een bijzonder groot succes.

Dezer dagen volgt een reeks opvoeringen in Vlaanderen: Antwerpen, Gent, Brussel.

Holland op zijn best.

Het zal menigeen niet bekend zijn dat Luitenant Shackleton op zijn Zuidpoolreis Nederlandsche beschuit der fabriek Patria te Sloterdijk bij Amsterdam meevoerde als een der duurzaamste voedingsmiddelen.

Waar Engeland als het moederland der biscuits beschouwd kan worden is de keuze van den koenen ontdekkingsreiziger vleiend voor onze Hollandsche nijverheid.

— De Academie van Wetenschappen te Parijs heeft tot buitenlandsch lid benoemd Prof. dr. J. D. van der Waals, van Amsterdam.

— Het Engelsche Motor-Postschip de „Manatee" door de firma J. S. White & Co. Ltd. te Cowes voor de Engelsche Regeering gebouwd, is voorzien van 2 Kromhout Petroleum Motoren ieder van 76 E. P. K., geleverd door de motorenfabriek van den heer D. Goedkoop Jr. te Amsterdam.

De „Manatee" volbracht de reis naar Nigeria (8400 K.M.) onder eigen kracht, de grootste zeereis, welke ooit door een motorschip gemaakt werd.

Waar een volk als het Engelsche, steeds vooraan op het gebied van scheepsmachinebouw, Hollandsche Motoren voor de „Manatee" uitkoos, mag dat als een overwinning der Nederlandsche nijverheid geboekt worden.

Nederlandsche gloeikousjes.

De heer D. Stavorinus, schrijvend in de Jan.-afl. van De Natuur over de oorzaken van de duurzaamheid onzer gloeikousjes, komt tot het besluit dat de Nederlandsche nijverheid op dit gebied niet voor de buitenlandsche behoeft onder te doen.

Na 600 brand-uren, zegt de schrijver, straalde de Universumkous nog in onverminderden glans en was er nog geen spoor van slijtage te bespeuren, terwijl de rameh-kous, een van de beste soorten buitenlandsch fabrikaat, reeds snel aan het aftakelen was.

Ook in Nederland verstaat men derhalve de kunst een eerste klas gloeikous te vervaardigen.

Fotografieën.

In de Handelsberichten van het Ned. Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel van 20 Jan. komt een verslag voor van de Ned. commissie voor de Internationale Fotografie-tentoonstelling, welke in 1909 in Dresden is gehouden.

Het verslag zegt: „Afdeeling III omvatte de amateur-fotografie. Dank zij de goede zorgen van den heer Bispinck — hier was Nederland met 67 nummers vertegenwoordigd — mocht men deze afdeeling, wat ons land betreft, bijzonder geslaagd noemen... De onderscheidingen die behaald konden worden, waren in groep Ia en II: eereprijzen, voor zeer bijzondere verdiensten, belangrijke vorderingen en ontdekkingen en in de groepen zelf: diploma's voor gouden en zilveren medailles. Van deze onderscheidingen werd, wat Nederland betreft, in afdeeling Ia de eereprijs toegekend, de hoogste onderscheiding; hier namen 37 landen aan den wedstrijd deel. Nederland behaalde hier met Oostenrijk de hoogste onderscheiding.

In afdeeling II, verwierf Nederland twee diploma's voor gouden en zes diploma's voor zilveren medailles.

In belangrijkheid had deze Nederlandsche afdeeling nummer 3, Amerika 1 en Duitschland nummer 2. Het succes, door Nederland hier behaald, blijkt ook uit de omstandigheid, dat het 10 pCt. van de toegekende bekroningen aan vakfotografen ontving.

In afdeeling III, amateur-fotografie, werden geene onderscheidingen in rangorde gegeven. Zooals vermeld, werd, na zeer strenge keuring der toelatingsjury, de aanneming in de keurcollectie als onderscheiding gerekend. De uitslag der strenge beoordeeling was dan ook, dat het tentoongestelde hoogst verdienstelijk werk was, waaronder alle Nederlandsche amateurs een goed figuur maakten.

Wanneer men ten slotte de onderscheidingen, door Nederland behaald, vergelijkt met die der andere landen, dan kan van ons beslist succes op deze tentoonstelling gesproken worden."

Hollandsche muziek.

Den 2en Febr. l.l. heeft de Zutphensche Orkestvereeniging, onder leiding van den heer G. van Aken en voornamelijk bestaande uit dilettanten, een uitsluitend Hollandsch programma ten gehoore gebracht. Mejuffrouw Nettie Horst uit Lochem zong verder Hollandsche liedjes. De uitvoering viel bijzonder in den smaak van het publiek.

Ned. toonkunst te Berlijn.

De Nederlandsche historische concerten te Berlijn, waarvan wij in het Dec.-nr. melding maakten, zijn nu vastgesteld op 5 en 6 April a. s. Zij worden ineengezet door Prof. H. Wirth, lector in de Nederlandsche taal aan de Berlijnsche Hoogeschool en geleid door den heer Joh. Schoonderbeek.

Behalve een koor van 70 dames en heeren, zullen als solisten medewerken Julia Culp en Thom Denijs. De Duitsche Keizer, die in oud-Nederlandsche muziek levendig belang stelt, heeft zijn tegenwoordigheid bij deze concerten toegezegd, indien zijn tijd hem dit veroorlooft. Ook Koningin Wilhelmina heeft Haar hooge ingenomenheid met het plan geuit.

Een reclame-geschrift.

Bij de voltooiing van den spoorweg tusschen Kristiania en Bergen, waarop onlangs de eerste trein reed van Noorwegen's hoofdstad naar zijn tweede stad, is er een geschrift verschenen, dat ook na het vele schoons, dat er daar is uitgegeven om landgenoot en vreemdeling met 's lands bergen en kusten bekend te maken, als iets voortreffelijks geroemd mag worden. En wij vestigen er hier de aandacht op, omdat men in dit soort uitgaven laatstelijk in ons land wel niet meer zoo achterlijk is, maar met dergelijke voorbeelden nog zijn voordeel kan doen.

In een opzicht zal men hier, dunkt ons, foto's als in deze Noorsche uitgave niet kunnen evenaren. Het Noorsche landschap leent zich voor de fotografie beter dan het Hollandsche of Geldersche — om twee typen te noemen — gelijk dit weer beter voor het penseel. Bergen vormen bij uitnemendheid het landschap der lijnen, ons vlakke land met zijn wazige luchten heeft een schilder noodig om naar waarde weergegeven te worden.

Bovendien, Bergen's spoorweg voert de reizigers in het hooge gebergte, in de wereld van de sneeuw, en het blanke van de sneeuw en het heldere van de lucht leveren foto's van verrassende schoonheid. Die vindt men nu in overvloed in Bergensbanen, in een fraai gekleurd omslag uitgegeven te Kristiania bij Narvesens Kioskkompagni. De tekst is in drie talen gesteld. Het Noorsch voorop. Men begrijpt in Noorwegen, hoe het wezen moet: eerst de taal van het land. Daarna komt het Engelsch en dan het Duitsch, de talen van de meeste vreemdelingen, die in Noorwegen komen. De onderschriften van de prenten zijn of alleen in het Noorsch of anders met groote letter in het Noorsch, en met kleine letter in het Engelsch en Duitsch er onder. Trouwens de reiziger kan overal in Noorwegen opmerken, in de hotels, op stoombooten enz., dat men er aan de eigen taal den voorrang geeft, gelijk het alweer betaamt en waardig is.

Mooi Nederland.

In Nederland is een vereeniging opgericht tot behoud van het teekenende Nederlandsche schoon. Zij heet Mooi Nederland en staat onder bescherming van de Koningin en Prins Hendrik.

Kaarsen.

Van alle zijden komen klachten over den geringen ondernemingsgeest der Nederlandsche kaarsen-fabrikanten. In Egypte laten deze fabrikanten zich verdringen en thans schrijft de Nederlandsche Consul Pinedo te Havana, volgens het verslag in de Handelsberichten:

„Het is te betreuren, dat de Nederlandsche fabrikanten van kaarsen niet meer moeite doen, hun artikel op deze markt (de Cubaansche) te plaatsen. Het feit, dat van Spanje zooveel kaarsen worden ingevoerd, bewijst, dat het verschil van invoerrechten ten gunste van de Amerikaansche goederen geen beletsel is voor den invoer van het niet-Amerikaansche fabrikaat."

En die invoer is wel de moeite waard er werk van te maken. Hij bedroeg in de eerste helft van 1908 715.987 dollars, waarvan slechts 439 dollars uit Nederland kwam.

Scheepsbouw.

Wanneer wij in het pas verschenen verslag van Lloyd's Register van Engelsche en Buitenlandsche Scheepvaart lezen, dat Nederland na de Engelsche bezittingen de grootste klant is der Engelsche werven, dan blijkt dat er voor onzen scheepsbouw, deze zoo bij uitstek nationale nijverheid, nog een mooie kans is om zich uit te breiden. Nederland staat in dit register over 1909 als tweede op de lijst met 26.639 ton.

Vreemdelingenverkeer.

Verschenen is het tweede jaarverslag van het Centraal Bureau voor Vreemdelingenverkeer, gevestigd te 's Gravenhage, van 't welk de vertegenwoordiger van het A. N. V. in deze Vereeniging, de heer Mr. J. F. Hijmans, secretaris-penningmeester is.

Het verslag toont aan, dat het Bureau in zijn kort bestaan al veel en nuttig werk heeft verricht.

Indologenblad.

Verschenen zijn de eerste nummers van Indologenblad, orgaan van de Indologen-Vereeniging te Leiden, onder redactie van de heeren B. B. Faber, J. Jongejans, R. M. Soemitro en H. van Ginkel.

Het verschijnt tweemaal 's maands.

Wij wenschen het een nuttig, welvarend bestaan.

Vlaamsche letterkunde.

De Vlaamsche letterkunde, die reeds een eigen orgaan heeft in de Vlaamsche Gids, tegenhanger van den Noordnederlandschen van dien naam, heeft sedert kort ook een geïllustreerd maandschrift voor literatuur en kunst, genaamd De Boomgaard, onder redactie van: André de Ridder, Edmond van Offel, Gust. van Hecke, Hugo van Walden, Gust. van Roosbroeck, Paul Kenis; voor Holland: Gerard van Eckeren, P. N. van Eyck.

Het wordt uitgegeven bij den boekhandel Flandria, Kathelynevest 3, Antwerpen.

Voor Afdeelingsavonden (vervolg).

Nog hebben zich als sprekers aangemeld:

Dr. J. B. Schepers, Haarlem.
Het onderwijs in de moedertaal.

H. K. Reimers, gep. Kapt. van het O.-I. L., Leiden.
Lezing over Oost-Indië.

ARBEIDSBEURS.

(Buiten verantwoordelijkheid van 't Hoofdbestuur).

Jong Hollander, 26 jaar, voldaan hebbende aan zijn milit. dienst, goed schutter, schermer, wielrijder, matig ruiter en roeier, medisch attest van goede gezondheid en verlof tot verblijf in ander klimaat, ook tropen; eind-diploma R. H. B. S. 5 jarigen cursus 1904, bekend met Fransch, Duitsch, Engelsch, boekhouden, administratie (getuigschrift), verplegingsdienst, machine-schrijver (eigen „Oliver"), een weinig met de grondbeginselen van Zweedsch, Spaansch, Esperanto; bijna 6 jaar werkzaam in bank-, kassiers- en effectenbedrijf, en daarvan volkomen op de hoogte (de laatste tijden bureauchef in Amsterdam), niet bang voor hard werken, zoekt betrekking, onverschillig waar en in welken tak van handel.

Het adres der belanghebbenden is te vernemen bij de Administratie van het A. N. V., Wijnstraat 81, Dordrecht.

14e Jaargang. No. 3. Maart 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Ik ben van Hollandsche potaard. De roem van het voorgeslacht
is mij zoo lief, dat ik zelfs zijne gebreken zien durf,
zonder iets van mijne bewondering te verliezen . . .

BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

INHOUD: Nederlandsche Bouwkunst en Meubelkunst, door P. J. C. Klaarhamer — De taak der vrouw in den vreemde — Op naar Maastricht, door Mr. L. H. J. Lamberts Hurrelbrinck — Opnieuw onze Ceijlonsche bloedverwanten, door Maurits Wagenvoort — Gesprekken met Ned. Consuls II, Oost-Afrika — Van onze Vert. in 't Buitenland: Jaarverslag uit Rome, door Dr. G. Brom — Mexico — Bremen — Noord-Nederland: Alg. Verg. te Zwolle, Programma van den Feestavond — Van de Afdeelingen — Zuid-Nederland: Zonderlinge gelijkheid — Wel voorgedaan — Uit onze Takken — Oost-Indië: Wat deed en doet de Groep N.-I.? — Het Japarasche houtsnijwerk, door Noto Soeroto — Groepsbestuursvergadering — Holl.-sprekende Inlanders — Chineesche School — Zuid-Afrika: Nieuws uit Z.-A. — Z.-Afr. studenten in Nederland — Nederlandsche Vereeniging te Pretoria — De heer Middelberg in Zuid-Afrika — Amerika: De Nederlanders in N.-Am. — Ingezonden: Eigen Nijverheid, door J. W. Sprenger — Japan, de Ver. Staten en het Nederlandsch, door Mr. C. Bake — Mededeelingen en Allerlei — Advertentiën.
BIJVOEGSEL: Nieuwe Leden — Adressen van Secretarissen en Vertegenwoordigers — Postzegelafdeeling — Advertentiën.

Nederlandsche Bouwkunst en Meubelkunst.[1])

Het Alg. Ned. Verbond beoogt de verhooging van de zedelijke en stoffelijke kracht van den Ned. Stam;
het streeft naar versterking van ons nationaliteitsgevoel;
treedt overal op waar de Ned. Stam wordt bedreigd.

Op den omslag van elk Neerlandia-nommer kunnen wij lezen wat het Alg. Ned. Verbond zich tot taak heeft gesteld. Het is op grond van wat hierboven daaruit is aangehaald, dat hier de wensch wordt uitgesproken, en op de vervulling daarvan wordt aangedrongen, dat in het werkprogram van ons Verbond naast de handhaving en verbreiding van de Ned. taal, ook worde opgenomen de bevordering van onze Nederlandsche kunst.

Een volk spreekt zich toch niet alleen in zijn taal uit, maar het heeft in zijn kunst zijn meest karaktereigene uiting. Wij hebben in het Januari-nommer van ons orgaan door den heer Wouter Hutschenruyter kennis kunnen maken met onze Nederlandsche toonkunstenaars, laat mij nu mogen volgen met een poging om het eigenaardig belangrijke aan te toonen van onze hedendaagsche Nederlandsche bouwkunst en meubelkunst.

Een enkele maal zal ik zooals hierboven in 't algemeen spreken van kunst, omdat ik meende voor geheel onze kunst de belangstelling van ons Verbond te moeten vragen, in de bespreking zal ik mij echter bepalen tot de bouw- en meubelkunst, omdat hierin mijn werkkring gelegen is, aan anderen overlatende, zoo zij er lust toe gevoelen, hun kunstvak voor te staan.

Het wordt gezegd, en kan worden toegestemd, dat kunst internationaal is, omdat zij algemeen verstaanbaar is, doch daarbij mag voorloopig nog niet vergeten worden, dat elke nationale kunstuiting haar eigen plaats heeft, en naarmate een volk in zijn kunst meer zich zelf is en zijn eigen bijzonderheid zuiverder openbaart, zal het dat, wat in kunst boven landen en volken en boven tijdelijkheid uitgaat, te beter dienen. Hierin alleen wordt, naar mijn meening, al reden genoeg gevonden voor ons Verbond om onze nationale kunst te helpen bevorderen.

Doch er is meer. Ook om haar bijzonderheid verdient zij dit. Onze hedendaagsche Nederlandsche bouw- en meubelkunst, onderscheidt zich kenmerkend van die der andere volken, door het daarin zuiverder dan elders uitgesproken beginsel, dat er zoo nauwkeurig mogelijk saamstemming moet zijn tusschen wezen en vorm, tusschen innerlijk en uiterlijk. Bij alle verschil in persoonlijkheid van inzicht en aanleg, wordt ten onzent getracht naar duidelijk verstaan van den aard van wat te maken is, om daarnaar de noodzakelijke saamstelling te bepalen en van hieruit den vorm te laten ontgroeien. Wat ik zou willen noemen het werken van binnen naar buiten, noodzakelijkheid stellende boven willekeur. In ons land is men beter dan elders tot het duidelijk inzicht van dit beginsel gekomen, ook wordt het bij ons zuiverder voorgestaan.

Hierbij doet zich onderkennen een sterk ontwikkelden zin voor degelijkheid en onomwonden eerlijkheid, en als gevolg daarvan een afkeer van valschen schijn en onecht vertoon van pracht. Het is ook merkwaardig, en 't wekke vertrouwen, dat onder de bouw- en meubelkunstenaars ten onzent zelfkeur en oordeel over elkaar zoo ruim ontwikkeld zijn, en zij daarin een vaardig wapen hebben om onoprechtheden en buitensporigheden bij zichzelf en anderen te bestrijden.

Die nuchtere eerlijkheid en weloverwogenheid hebben als eigenaardig gevolg, dat hoe meer wij ons gewennen aan die nieuwe levende vormen, hoe aangenamer en rustiger zij aandoen, wij gaan ons te midden daarvan behagelijk en op onze plaats gevoelen, wij vinden er onze degelijkheid in terug.

Geheel overeenkomstig dit van uit den grond willen opbouwen van een eigen levenden vorm is de geleidelijke ontwikkeling tot zuiverder stijl. Aan de eerste pogingen was te zien een uitzuivering van den

[1]) Naar aanleiding van het voorstel Utrecht voor de Alg. Verg. te Zwolle, 19 Maart. Zie het Febr.-nr. blz. 32. Red.

ouden zuurdeesem, een worstelen om een zoo zuiver mogelijke saamstelling te geven, die bepaald werd naar den aard der te verwerken materialen en de eischen die het gebouw of meubel aan zichzelf stelde. Men wilde zich ineens en geheel ontdoen van alle onzuivere vormen en middelen van verbinding en van alle onechte toevoegsels, die heetten te versieren doch alleen een uiterlijk gaven waarachter de werkelijkheid angstvallig verborgen was. Men gebruikte alleen dat wat noodig was en liet het onomwonden zien. Men gaf een tot het uiterste gedreven openbaarheid aan de saamstelling. Wat gemaakt werd was eenzijdig, soms ruw, maar van groote eerlijkheid en oprechtheid; het was een begin en er zou wat goeds uit voortkomen.

Wat zijn er leelijke dingen gezegd, vooral van die eerste meubelen en bouwwerken; 't slechtste was soms nog te goed om ter vergelijking te dienen, er is op gescholden.

Is 't nu niet een prachtig bewijs voor de kracht van overtuiging en de zuiverheid van bedoeling dier baanbrekers, dat ze hun werk zóó vrij hebben weten te houden van onechte fraaiigheden en niet te verantwoorden vorm, en dat zij niet opzij gegaan zijn voor oppervlakkige aanmerkingen die de kern niet raakten? Het is niet mijn bedoeling personen te bespreken, maar toch moet hier den naam van Berlage genoemd worden. Door zijn vele werken en in woord en geschrift heeft hij de gemeenschappelijke overtuiging krachtig uitgesproken en verdedigd, en zoo iemand verdient hij dat hem bij zijn leven een eerezuil in Nederland wordt opgericht.

Er is veel gewerkt, gezocht, ook geschreven en gesproken, dit laatste dikwijls door menschen die zich hierbij moeten hebben gevoeld als David in Saul's wapenrusting, maar het gevolg was, dat het inzicht helderder werd en het gevoel voor zuivere verhouding en saamstemming van vorm en kleur zich ontwikkelde. Doch ook dat er aandacht kwam, ja dat er zelfs naast blijvende afkeerigheid een weinig waardeering voor ons werken is gekomen. De jonge tak der bouw- en meubelkunst aan den nationalen stam groeit weer en belooft wat voor de toekomst. O, laten wij hem beschermen, weren wat krenken kan en vooral de vruchtbaarmakende warmte van toewijding en liefde niet onthouden.

Volgt het nu niet van zelf, dat ons Verbond hier een schoone taak vindt om op zich te nemen? Onze bouw- en meubelkunst heeft, krachtens haar eigen nationale karakter, haar eigen plaats, waarop zij zich moet handhaven, ligt het nu niet klaarblijkelijk op den weg van het Alg. Ned. Verbond haar daarin te helpen en te steunen, waar het zich de bevordering onzer taal reeds heeft aangetrokken? Ook zou het voorstaan der Nederlandsche kunst zoo goed in haar werkprogram passen. Kunst heeft een rijken voedingsbodem noodig om vruchtbaar te gedijen, de bloei van onze nationale kunst hangt dus nauw saam met de stoffelijke kracht van onzen stam, terwijl zij op haar beurt de zedelijke kracht helpt verhoogen.

Ik noemde nuchtere eerlijkheid en degelijkheid nationale deugden, doch niet omdat zij zoo algemeen worden gevonden, maar omdat zij kenmerkend zijn voor de geestelijke uitingen van ons volk. Neen waarlijk niet om hun algemeenheid. Want waar was toch de nuchterheid en degelijkheid van die Nederlanders die hun millioenen verspeelden in zwendelpapier en speculaties? Waar was toen hun verantwoordelijkheidsgevoel en hun nationaleitsgevoel, dat zij onze welvaart zoo hielpen ondermijnen? Er is een jonge Nederlandsche kunst, die met een tiende van wat zij verzwendeld hebben veel zou gebaat zijn! Er zijn vele jonge mannen in ons land met aanleg en talent die wachten, altijd maar wachten en niet aan 't werk kunnen komen. Hoevelen zijn, mede door die armzalige knoeierige speculatiezucht, voor onzen Hollandschen kunstbloei verloren gegaan, omdat zij in een ander land beter betaalde onderwijsbetrekkingen moesten aanvaarden, en nu hun goeie krachten besteden aan den bloei van anderer kunst en nijverheid! En hoevelen die nu veroordeeld zijn te verduffen in een werkkring, waarvoor hun krachten te goed zijn, zouden zich hebben kunnen ontwikkelen tot iets goeds en groots, als er, in plaats van gegokt, eerlijk gearbeid was aan de verhooging van de zedelijke en stoffelijke kracht van onzen Nederlandschen stam! Ja, er is oorzaak gegeven voor het bittere woord, dat een onzer voormannen laatst sprak, dat alle kunstenaars Nederland maar moesten verlaten om elders te gaan werken.

Ik vroeg om toewijding aan en liefde voor onze jonge Nederlandsche kunst. Is het te veel gevraagd? Is zij niet de onze? Nederlanders van stand en aanzien, van beschaving en ontwikkeling, waarom behandelen zoovelen onder u onze Nederlandsche bouw- en meubelkunst met zóóveel geringschatting, dat gij in uw huizen en salons liever nog praalt met vreemde schijnpracht en overdaad? Meen toch niet dat wat hier door handelsreizigers van buitenlandsche huizen wordt aangeboden, door de goede en ernstige kunstenaars uit die landen wordt erkend. Trek toch den neus niet op voor Hollandsche eerlijkheid en degelijkheid; er worden heden ten dage in uw land door landslieden huizen gebouwd en meubels gemaakt, waaraan die echt Hollandsche deugden gevonden worden, die te erkennen en te eeren u tot eer zou zijn. Geloof er aan en 't zal de bevordering van de zedelijke en stoffelijke kracht van onzen Nederlandschen stam zijn.

Er is zoo weinig geestdrift onder ons voor het volkseigene. Men kent de eigene volksuiting niet, is er onverschillig voor, men mist ontwikkeldheid van keus en smaak om ze te onderkennen en te waardeeren. Een treffend voorbeeld van deze antinationale gezindheid was wel, dat men in Den Haag bij de geboorte van onze Prinses, dus in onzen tijd en in ons land, een wieg heeft laten maken in de vormen uit den tijd van Lodewijk XV. Wat een ontwikkelde keus en wat een smaak niet waar? Als zoo iets op Borkum of Schokland gebeurd was, zou men kunnen denken, dat ze daar meenden op de hoogte van hun tijd te zijn. Weet men in Den Haag nog niet dat Lodewijk vijftien Fransch is van ongeveer anderhalve eeuw geleden? Of meende men dat een Hollandsche kunstenaar geen meubel kon ontwerpen, vorstelijk genoeg om ons Koningskind in

te bedden? Vergelijk dan de Amsterdamsche wieg met die Haagsche, en zie dan dat deze de nagemaakte, de onedele is, en die de vorstelijke, de echte, de edele.

Eigenaardig toch, dat men bij dat nationale feest in onze oudste en grootste handelsstad, de hoofdstad van ons land, vorstelijker en nationaler wist te zijn dan in de hofstad.

Ik wees er op dat onze kunst haar eigen plaats heeft, waarop zij zich moet handhaven. Ook daarom zal ons nationaliteitsgevoel zich krachtiger moeten ontwikkelen, dat wij tegenover andere volken onszelf blijven.

De deugden van onze bouwkunst en meubelkunst zijn buitenslands niet onopgemerkt gebleven, de tentoonstelling te Milaan heeft er de algemeene erkenning van gebracht. Dit maakte den naijver gaande, vooral van onze Oosterburen. Zij verhoogden hun inspanning om zichzelf en ons te bewijzen, dat zij en wij gezamenlijk den Germaanschen stam maken. Och ja, en dan zijn wij daarvan natuurlijk 't kleinste partje. Maar! laten wij 't toch niet vergeten en 't besef levendig houden, dat wij n i e t het kleinst zijn in intellect en dat wij Nederlanders ook in dezen tijd op kunstgebied een eigen hooge plaats hebben, die niet voor een lagere mag worden prijsgegeven. Ik meen niet dat wij ons voor die verwantschap behoeven te schamen, er wordt bij hen hard gewerkt, veel ondernomen, zij hebben in hun kunst eigenaardige deugden, maar wij moeten ons zelf zijn en blijven. Wij kunnen onze Nederlandsche kies-keurigheid niet inruilen tegen Fransche zwier of gezelligheid op z'n Engelsch, of Duitsche tooi, zonder in gehalte omlaag te gaan, en per slot alleen het spotbeeld te vertoonen van wat aan zijn plaats gelaten tot iets goeds kan worden. Is het niet zeer natuurlijk, dat zij onder ons, die door gemis van vertrouwen in de kracht van ons volk, grijpen naar het vreemde, zich meestal vergenoegen met de slappe afkooksels van wat daar eigenaardig is? Indien zij in den vreemde het goede wisten te onderkennen van het slechte, dan zouden zij ook het goede in hun omgeving vinden. Het is er eenigszins mee als met Amerikanen en Engelschen die in Amsterdam een paar houten klompen koopen om ze thuis in hun kamer aan de wand te hangen met een roze zijden lintje. Lacht vrij om die onnoozelen maar weet dat gij even belachelijk zijt, als gij hier in Nederland in een nagemaakt Duitsch huis woont of in een nagemaakte Engelsche cottage of uiting van nationale gevoelens verbeeldt aan een wieg in nagemaakten verouderden Franschen stijl.

Ik noemde het een schoone taak die ons Verbond hier vinden zou en 'k geloof dat uitgebreidheid en belang daaraan ook niet ontbreken. Op welke wijze het deze taak zou kunnen vervullen? Door tentoonstellingen, door afbeeldingen, door uitgaven van platen, door besprekingen, door lezingen, door alles te doen wat voor de hand komt, en wat onze kunst maar kan bekendmaken en bevorderen, door het goede voor te staan en het kwade te weren. Ons orgaan heeft reeds een oplaag van 13.500 exempl., als die minstens 13.500 lezers hun woord geven om in hun omgeving onze Hollandsche kunst voor te staan, en als die leden van ons Verbond die buitenslands wonen of invloed hebben, dáár onze kunst voorstaan en hun eigen meubels en hun eigen bouwkunst buitenslands brengen zou er heel wat gedaan worden. Dat het geschiede. Laten wij in alle gevallen de bevordering van onze Nederlandsche kunst in ons werkprogram opnemen, en dan zorgen dat het daarbij niet blijft. Ik heb een poging gedaan het belang hiervan aan te toonen, ik hoop dat het vruchtbaar zal zijn, want er moet worden g e w a a k t e n g e w e r k t.

P. J. C. KLAARHAMER.

U t r e c h t, Febr. 1910.

De taak der vrouw in den vreemde.

De Nederlandsche Vereeniging te Londen hield tot dit jaar haar feestmaal zonder dames. Was het bleuheid of gegeneerdheid geweest bij enkelen? Of sleur? Dit laatste is het waarschijnlijkst, want in een wereldstad denkt men zich de heeren alle zelfbewust en breed van opvatting. 't Kan dus ook zijn, dat de dames zelf zich schuchter op een afstand hielden.

Maar hoe dan ook, den 16en Februari werd het 37-jarig bestaan gevierd met dames. En niet maar met enkele, met een kleine veertig. Een verovering dus stormenderhand, want, naar 's dichters woord, is Eén vrou duysent mannen te erg.

Als in een niet-intiemen kring als deze, bijeen krachtens hooger bedoelen, een vrouw het woord vraagt, dan luistert ieder. Dat is niet wellevendheid alleen, men weet, nu komt er iets dat de geest zal verruimen. Zij die haar schroom heeft overwonnen en daar nu staat en spreekt, die heeft al lang gevoeld dat er iets ontbrak; een nieuw element zal worden gebracht in overdenking en bespreking. Daar zal ernst wezen en takt en beschaafde taal door zinsbouw en woordkeus. Want slordigheid is verre van haar en voor haar voeten is het gras niet weggemaaid.

Het was mevrouw Baart de la Faille, de vrouw van den Hollandschen predikant te Londen, die aan dit feestmaal der Vereeniging een hoogere beteekenis gaf. Zij herinnerde het woord van een dichter, van Pierre Loti:

> Il n'y a plus de bonheur pour ceux qui ont deux patries,

en dat was de tekst voor haar voordracht: Over de roeping van de Nederlandsche vrouw in den vreemde.

Heeft geen vaderland, wie dubbel vaderland heeft? Is voor hem geen geluk meer weggelegd? Dichterlijke overdrijving, zei de schrandere en gevoelvolle spreekster, maar toch in de kern waar. In Engeland is er voor ons Hollanders altijd iets, dat heimwee wekt naar 't moederland, waar we als kinderen hebben gespeeld tusschen de pinksterbloemen in de Hollandsche wei; waar zij werken en vergrijzen, bij wie altijd een plaats voor ons open staat; waar onze stille dooden rusten. Gulden ketenen van blijde en

dankbare herinneringen binden ons aan het vaderland. En toch, in een vreemd land hebben wij onze tenten opgeslagen; in een vreemd land is ons gezin, ons werk en, liefste droom eener vrouw, ons eigen te-huis. In dat te-huis is het voor vele, jonge Hollandsche vrouwen vaak zoo eenzaam, de dagen zijn zoo lang. Want tot den avond is de man afwezig, in zijn zaken, en met den avond eerst komt de gezelligheid. Voor haar is dubbel vaderland geen geluk. Het kan het worden, al blijft het verlangen naar overzee bestaan, indien de vrouw zich een werkkring schept en zij buitenshuis meewerkt, voor zoover zij dit kan doen zonder verwaarloozing van huiselijke plichten, aan de ontwikkeling en instandhouding der Hollandsche gemeenschap. De taak der vrouw, door geen man in die mate te verwezenlijken, is bovenal de steun aan hen die lijden, aan jeugd en ouderdom. Daartoe moet er volkomen samenwerking zijn tusschen de Nederlandsche man en vrouw, op elk gebied van openbaar leven. De volledige samenwerking moge een ongrijpbaar ideaal schijnen: heerlijkheid van ideaal schrikke nooit af.

In dien trant sprak mevrouw De la Faille. Zij sprak voor het recht der vrouw om overal, maar vooral in den vreemde, den man als gelijkwaardige ter zijde te staan, zij het met andere gaven en talenten. En het werk dat zij op het oog had, was vooral de dienende liefde, leniging van zorg bij minder bedeelden, een terrein waarop de vrouw onbetwist de meerdere is van den man.

Geen wonder dat hare welsprekende woorden zeldzamen weerklank vonden.

Op naar Maastricht! [1])

Zooals wij reeds hebben vermeld zal het e. k. Taal- en Letterkundig Congres gedurende de laatste dagen van Augustus te Maastricht gehouden worden.

Evenals voor vijf en dertig jaren, in 1875, toen voor de eerste maal het Congres in Limburg's hoofdstad zijne vergaderingen hield, zal zij ook thans met de gulle hartelijkheid, hare inwoners eigen, hare gasten ontvangen.

Onze geheele provincie zal het zich tot eene bizondere onderscheiding rekenen, zij zal hoog stellen de eer de Dietsche vrouwen en mannen vereend te zien op haren bodem, die altijd is geweest een echt vaderlandsche grond.

Limburg toch heeft in den loop der eeuwen het juk moeten torschen der Noormannen, der Bourgondische vorsten, van den Spaanschen dwingeland, van Oostenrijk en van Frankrijk; zij heeft de rampen gekend van wreede meedoogenlooze oorlogen op haar gebied gevoerd, maar niettemin is zij nimmer gebleven de woonplaats van een onverbasterd Dietsch volk, getrouw aan de eerste Dietsche vrijheidskreet, die luide reeds hier heeft weergalmd, lang nog voor onze tijdrekening, getrouw tevens aan hare leuze: de taal is gansch het volk.

Julius Caesar heeft zijn overwinnende adelaars hier gebracht; de Noormannen hebben dorpen, steden veroverd, hunne bewoners vermoord. Alva, Parma hebben hier hunne bloedige zegestandaards geplant, Lodewijk XIV en Napoleon hebben hunne legioenen over onze gouwen verspreid, allen hebben de vlaggen en vaandels neergehaald van het door hen overwonnen volk, maar nooit hebben zij kunnen neerhalen de vlag hunner zielen — hun taal; deze hebben onze voorouders steeds hoog weten te houden.

Het is in deze taal, dat Hendrik van Veldeke, de eerste schrijver, waarop onze Nederlandsche letterkunde kan bogen zijn Sint Servaes-legende dichtte, het is in deze taal, dat Adriaan Poirters, van Weustenraad en van Hasselt hunne gedachten in rijm op schrift brachten; het is deze taal, welke de Limburger nog spreekt, het welluidend zoetvloeiend dialekt, een der tallooze schakels, welke te zamen vormen den onverbreekbaren keten — de Nederlandsche taal.

Ook aan Dietsche kunst is Maastricht rijk.

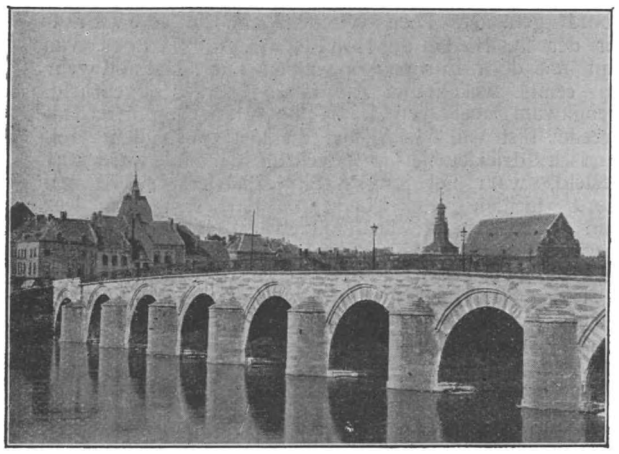
Haar prachtig monumentaal stadhuis is het gewrocht van Jacob van Campen; het inwendige prijkt met schilderijen van den Hagenaar Th. van der Schuur, van den Antwerpenaar P. D. Plumier, van den Maastrichtenaar Coekeleers, met tapijten van Van der Borcht, met stukadoorsschilderingen van den Limburger Doyen.

Maastricht, voor eeuwen het Trajectum ad Mosam, de plaats waar de Romeinen hunne castra of legerplaatsen hebben opgeslagen, waar zij de Pons Mosae hebben gebouwd voor den overtocht hunner heirscharen, Maastricht, eenmaal een der sterkste vestingen van ons land, nu niet meer omkneld door een breeden gordel van eeuwen trotseerende muren, thans verjongd, verfraaid, trotsch op haar grijs verleden, trotsch op haar heden, trotsch ook op de prachtige haar omringende natuur, Maastricht zal den Congresbezoekers na den ingespannen arbeid als ontontspanning geleiden naar het Geuldal. Heuvelen, rood gekleurd door een ontzachelijk tapijt van bloeiende ericas, waaruit zich hoog verheffen als witte zuilen de zilveren stammen der berken; overal in het onmetelijk rondom kleine kerktorens, als glinsterende zwarte naalden, priemend in de heldere blauwe lucht; kleine, snel vlietende riviertjes en beken, hun weg nemend in grillige bochten en kronkelingen, nu eens door vruchtbare boomgaarden, dan onder dicht begroeide boschjes, dan weer langs weelderig met goudgeel graan bedekte akkers; hier, trotsch, dreigend, steil zich verheffend op den witzandigen bodem, de massaal hooge rotsen, groen gekleurd door de lange neerhangende spichtige wingerdranken; daar, nederig, bescheiden het kapelletje met het beeld der Moeder Gods, te midden van het eeuwig groenend dennenbosch.

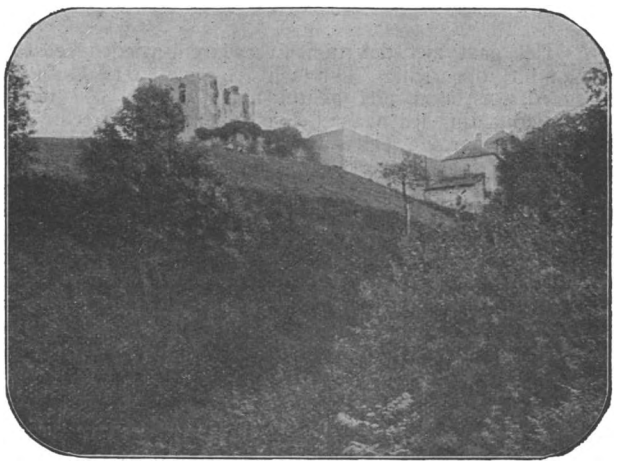
Ginds een oud kasteel met ronden zwart-leien koepeltoren en een omvangrijk park, onmiddellijk begrensd door een van klei- en zandsteen opgetrokken hut met grijsgrauw strooien dak; er achter een kleine moestuin met eenige hoog uitstekende zonnebloe-

---

[1]) Niet alle cliché's, die wij bij dit artikel hadden willen op nemen, bereikten ons tijdig genoeg om ze in het Maart-nr. te kunnen afdrukken. We hopen in een volgend nummer met eenige Maastrichtsche kiekjes na te komen. Red.

Maasbrug.

Ruïne Lichtenberg.

men. Overal, zoover het oog reikt, een rustige kalmte, een verheven stilte, een enkele maal slechts gestoord door het geblaf van een hond, door het gezang van een leeuwerik hoog in de lucht... 'n stuk poëzie, een idylle. Zoo is de Geulvallei.

Maastricht zal verder hen geleiden naar Slavante, het voormalige klooster der Minder broeders, de Observanten; zij zal hun toonen de prachtige vergezichten over het uitgestrekte Maasdal; zij zal met hen dolen door de in alle richtingen als een spinneweb zich kruisende gangen van den Pietersberg, die uren en uren ver zich uitstrekken en een doolhof vormen, waarin alleen zij, die van hun jeugd gewoon zijn hier rond te dwalen, den weg weten te vinden.

Maastricht zal hen vergasten op Maastrichtsche blijspelen, door Limburgers geschreven, door Limburgers ten tooneele gevoerd.

De beroemde zangvereeniging „de Maastreechter Staar" zal met haar machtig koor hen doen hooren liederen uitsluitend van Noord- en Zuid-Nederlandsche dichters en toonzetters.

Kortom Maastricht zal alle mogelijke pogingen in het werk stellen om hare gasten een ontvangst te bereiden hun en tevens haar waardig.

Mogen velen, zeer velen, gehoor geven aan de uitnoodiging welke Limburg's hoofdstad tot hen zal richten.

Mr. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK.

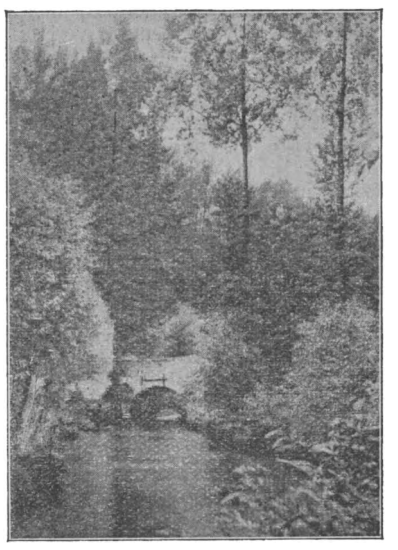
Valkenburg.

* * *

Nederlanders en Stamverwanten in binnen- en buitenland, richt uw reisplannen voor 1910 zoo in, dat ge eind Augustus het XXXIe Ned. T. en L. Congres te Maastricht kunt bezoeken en spoort anderen er toe aan!

Kiekjes uit de omstreken van Maastricht.

Opnieuw onze Ceylonsche bloedverwanten.

Het gaat met de ruim twee jaren geleden te Colombo opgerichte Dutch Burgher Union goed, ofschoon niet geheel naar wensch. Zij neemt gestadig in ledenaantal toe, en heeft nu reeds het achtenswaardige cijfer van een kleine Vier Honderd bereikt, dat ongeveer een tiende is van dat deel der Ceylonsche bevolking, 't welk de „Burghers"-zelf als werkelijke afstammelingen van de vroegere Hollandsche familiën erkennen. De Britsche Regeering die niet altijd let op onderscheiden, al zijn ze van gewicht, doet er nog 16000 bij, maar die hebben meestal niet veel anders met het „Burgher"schap te maken, dan dat zij Christenen zijn en velen hunner — van de laagste inheemsche kaste, die in Indië en op Ceylon ook onder Christenen worden gehandhaafd, uit aangeboren conservatieven zin nog altijd goede Hollandsche voornamen dragen, als Willem, Hendrick en Frederick.

Vier honderd leden dus. Het kan best vijf honderd, zes honderd worden, en meer. Want zelfs onder de „Burghers", klein en groot, zijn er nog, die op een afstand blijven toekijken, en de schouders ophalen, zoo zij, uit oorzaken, die enkel hun en den Alwetende bekend zijn, niet tegen haar kuipen. Maar het is reeds gebleken, dat de late bekeerlingen soms tot de ijverigste leden behooren, en niemand mag twijfelen of ook de anderen zullen het eenmaal een eer beschouwen lid te zijn van de „Hollandsche Burger-Unie". En dan, zeker, zal er meer vreugde in de D. B. U. zijn over een zondaar die zich bekeert dan over honderd die zich dadelijk aansloten.

Aldus is ook de verontrusting onder de andere gemeenschappen van Ceylon: de Cinghaleezen, de Tamils enz. tot kalmte gekomen, de verontrusting welke aanleiding gaf tot oprichting van een... Anti Dutch Burgher Union, een doodgeboren kindje trouwens. Men heeft gezien dat de Vereeniging niet ten doel had de „Burghers" af te scheiden van de andere gemeenschappen, enkel zich zelf te sterken in den maatschappelijken strijd. De D. B. U. is zeer, zeer kalm; zeer, zeer bescheiden. Misschien ware 't voor haar en hare leden gewenscht dat zij iets minder kalm, iets minder bescheiden kon zijn. De „Hollandsche Burghers" van Ceylon zijn beste en hartelijke menschen, zeer achtenswaardig de meesten — zij vormen, zooals wij weten, een zeer geachten middenstand — maar zij bezitten niets te over aan zedelijken moed. Zij letten wel erg op wat anderen van hen denken en zeggen en of deze niet om hen lachen. Indien zij niet bang zijn de gunst van het Gouvernement te verliezen — de meesten zijn in 's lands dienst — dan zijn zij bang voor de Cinghaleezen of de Tamils, die — vele „Burghers" zijn advocaten of procureurs — voor hun rechtskundigen bijstand naar andere rechtsgeleerden zouden kunnen gaan. Op die wijze, men begrijpt het, gaat er van de D. B. U. niet zooveel kracht uit als mogelijk zou zijn indien de leden een ietsje meer van den durf hunner vaderen bezaten. Intusschen, wij, Nederlanders in „ons kleine landje", hebben geen recht hun daarvan een verwijt te maken. Ook bij ons zijn de hazen-naturen niet zeldzaam.

Zoo is er tegen elke nieuwe gedachte, elk nieuw voorstel opkomende in het midden der D. B. U. geregeld heftig verzet op grond van de vraag: „Zou het Gouvernement er niets in zien?" „Zouden de andere gemeenschappen er niets op tegen hebben?" Toen laatst voorgesteld werd aan de Koningin bij de geboorte van het Prinsesje een schrijven van gelukwensching te zenden, kon dat niet geschieden zonder oppositie van de vraag: „Zou de Regeering er geen ontrouw inzien?" De vreesachtigen vergaten, dat het Consistorie van de Wolvendaals kerk, lang voor de D. B. U. geboren was, aan H. M. bij haar huwelijk een adres had aangeboden gesloten nog wel in een zilveren kistje. En de Ceylonsche Regeering heeft over deze stoutigheid niet eens het voorhoofd gefronst. Toen verleden jaar de eere-voorzitter der D. B. U. de Hon'bl. Mr. F. C. Loos, van zijn reis door Europa, opgetogen over Holland waar hij eenige weken met zijn familie had doorgebracht, terugkwam met een fraai photografisch portret in breede lijst van H. M. en dit met een zijden Hollandsch driekleurtje er boven in de zaal werd opgesteld, waar het jongste Sinterklaasfeest werd gevierd, hielden vele leden hun hart vast. Dat leek hun naar opstand: de Hollandsche vlag, het beeld der Nederlandsche Koningin! Mijn God, wat moest dáárvan de Britsche Regeering wel denken?!

Helden kan men dus niet precies zeggen, dat de „Dutch Burghers" van Ceylon zijn, wat niet verhindert dat men hen moet hoogachten om hun rechtschapenheid.

Het leelijke is, dat het gebrek aan moed ook een gebrek aan geestdrift voor hun goede zaak bevat. Zeker, de D. B. U. telt bijna vier honderd leden en dit geeft den aangeslotenen toch wel eenigen moreelen ruggesteun. Zij doet reeds hier en daar goeds: reeds ontvangen voor hare rekening een paar kinderen van behoeftige ouders een behoorlijke schoolopvoeding; reeds kan zij eenige behoeftige ouden of weduwen steunen. Twee jaren geleden waren er op het eiland ten hoogste tien „Burghers" die eenige kennis van onze taal bezaten, nu zijn er 35 leerlingen voor de Hollandsche taalcursussen, die in Colombo, in Kandy in Jaffna worden gehouden. Dit is voornamelijk te danken aan de geestdrift en ijver voor het Hollandsch verleden van het eiland van den archivaris, den heer R. G. Anthonisz, die alles behalve bangelijk is, en van zijn onvermoeide medehelpster, mejuffrouw S. Pieters. Het Sinterklaasfeest is nu te Colombo voor de derde, te Kandy voor de tweede maal gevierd — de foto is een lichtbeeld van de Kandysche feestgenooten —, te Colombo kwam ditmaal de goede Sint op zijn witte paard binnen, wel een bewijs, dat hij er zelf pleizier in gaat krijgen. Omstreeks de helft van het jaar wordt geregeld voor de volwassenen een verbroederings-, of verzusteringsfeestje gevierd in het karakter van een danspartijtje. Nu en dan wordt een lezing gehouden over een belangwekkend onderwerp, soms met lichtbeelden, lest en misschien best: het driemaandelijksch Journal of the Dutch Burgher Union gaat voort zeer waardevolle inlichtingen te geven over het Hollandsche verleden van Ceylon.

Al dit goede van de Dutch Burgher Union is niet te versmaden, maar er kon veel meer goeds van komen indien de leden wat meer durf, wat meer geestdrift, wat meer daadkracht toonden. Van de vier honderd leden zijn er wel 375 die denken, dat zij alles doen wat zij moeten en kunnen wanneer zij, met meer of minder stiptheid, hun jaarlijksche bijdrage betalen *). Het zijn die andere vijf en twintig, en van deze nog hoogstens een tiental die voortdurend bezig zijn in het belang der gemeenschap. Het draait alles hoofdzakelijk neer op den heer R. G. Anthonisz, den secretaris. In het Journal vindt men steeds bijdragen van dezelfde medewerkers: het is altijd het werk van den Galleschen advocaat Mr. De Vos — zeer belangwekkende genealogische mededeelingen — altijd van mej. S. Pieters: de geschiedenis van het volk der Nederlanden; altijd van den Hon'ble Mr. Lewis: Hollandsch-Ceylonsche bijzonderheden, en zoo zijn de drie of vier geregelde medewerkers van het tijdschriftje genoemd.

Dit kan onmogelijk zoo voortgaan, indien de meerderheid der leden de pen naast het papier laat liggen, terwijl er toch wel enkele onder hen te vinden zouden zijn, die ook wel eens iets vertellen konden. Zij behooren eens opgeprikt te worden.

Een aardige bijzonderheid van de meerdere belang-

*) Gelijk bij ons. Red.

stelling, welke de D. B. U. onder onze bloedverwanten wekt voor alles wat Hollandsch is, werd hier nog vergeten: de meeste nu volwassen Dutch Burghers onderscheiden zich door waarlijk heerlijk-klinkende Britsche voornamen, welke nog vergeestigd worden door een vleugje van het bloeiendste romantisme. Dat wemelt aan de mannelijke helft van Percy's, Douglas, Lionels, Horace's, en aan de vrouwelijke van Beatricks, Elenors en Isabels. Zulke vreemde opschik wordt ook ten onzent gedragen: ik geef het toe. De Ceylonsche „Burghers" zijn zelfs reeds zoover, dat zij het ietwat zonderlinge van de samenstelling dezer voornamen met goed-Hollandsche familienamen beginnen in te zien, en vele kinderen, sedert het ontstaan der D. B. U. geboren, zijn in de kerken hunner vaderen gedoopt met zuiverklinkende en welluidende Nederlandsche namen. En ook hierover is de Regeering niet eens boos geworden! Goedige Britsche Regeering toch.

MAURITS WAGENVOORT.

St. Nicolaasfeest te Kandy (Ceylon).

Gesprekken met Ned. Consuls.

II *).

Oost-Afrika.

In het begin der vorige maand waren wij in Den Haag op den spreekdag van den heer B. H. L. A. Besseling, Consul der Nederlanden te Mombassa.

Uit het onderhoud ons zoo welwillend toegestaan, teekenen wij het volgende aan:

*) Zie voor I, Marokko in 't Nov.-nr. Red.

Nederlanders zijn er bij weten van den Consul, in zijn ambtsgebied, dat Britsch Oost-Afrika, Zanzibar, Oeganda en Duitsch Oost-Afrika omvat, slechts zeer weinige. Maar wel is er in den laatsten tijd een vrij groote trek van Transvaalsche Boeren naar Britsch Oost-Afrika. Van waar deze Boeren kwamen, kon de Consul niet met zekerheid zeggen. Hij geloofde rechtstreeks uit Transvaal, wat wij betwijfelen, omdat de Zuid-Afrikaansche bladen niet van een ietwat beteekenenden uittocht van Transvalers naar deze kolonie hebben gerept. Veel eer denken wij, dat het Boeren uit Humpatha zijn, bij sommige van wie de treklust weer vaardig is geworden.

De heer Besseling verklaarde dat het Engelsche bestuur deze Boeren niet ongaarne zag komen, omdat men ze als uitgelezen voortrekkers beschouwt. Deze Afrikaners vinden diep het binnenland in reeds enkele landgenooten, mannen en vrouwen, wier lof als pioniers President Roosevelt in zijn reis- of jachtbrieven heeft gezongen.

Maar al wonen er in dit gedeelte van Midden-Afrika bijna geen Nederlanders, de Hollandsche nijverheid en handel hebben er zich weten te nestelen. De Twentsche industrie doet er groote zaken en slaagt er in de scherpe mededinging van Engeland en Duitschland het hoofd te bieden. De katoenen kafferkombaarzen zijn bijna alle uit de fabriek van Van Heek, uit Enschedé.

Maar ook onze zuivelprodukten: kaas en boter worden er gretig gekocht, door de blanke bevolking natuurlijk, die er snel in aantal toeneemt.

Veel belangwekkends vertelde ons de heer Besseling van Britsch Oost-Afrika en Oeganda, het jonge land met zijn grootsche toekomst. Nog geen 10 ja-

ren voor Europeanen geopend, is het nu reeds snel op weg een belangrijk gebied te worden. De Engelschen leggen alles ten koste om de havens te verbeteren en het vervoer naar het binnenland te vergemakkelijken.

Het is een veel-belovend land. Ook andere landen als Engeland hebben dit reeds ingezien en werken er zich in om straks een grooter deel binnen te halen van den oogst, die rijk belooft te worden. Daar is, volgens het oordeel van den Nederlandschen Consul, een mooie kans voor den Hollandschen handel, mits zij niet wacht tot het geheele terrein bezet is, en die bezetting gaat al snel.

Van onze Vertegenwoordiging in het Buitenland.

Jaarverslag 1909 uit Rome.

Te Rome zijn thans 9 leden van 't A. N. V. Door zijn vertrek naar elders werd één lid verloren. Anders zou het tiental juist vol zijn. Maar ook dit getal zou niet voldoende kunnen geacht worden, daar nog verscheiden Nederlanders metterwoon hier gevestigd zijn, die alleszins voor het lidmaatschap van het A. N. V. in aanmerking komen. Laat ons hopen en vertrouwen, dat slechts een nadere kennismaking met doel en streven van den Bond noodig zal zijn, om hen alsnog tot toetreding te bewegen.

In het afgeloopen jaar werd uit het vaderland tweemaal gevraagd om inlichtingen betreffende geldelijke handelsaangelegenheden, waarop ik eenmaal heb verwezen naar het Consulaat te Rome en den anderen keer zelf heb geantwoord, wijl toen de gevraagde inlichting een nogal persoonlijk en vertrouwelijk karakter had. Een landgenoot, die mij schriftelijk verzocht, of ik hem te Rome geen passende betrekking als leeraar kon bezorgen, moest ik tot mijn leedwezen de voorloopige onmogelijkheid hiervan kond doen.

Bij de heuglijke geboorte van Prinses Juliana zond de vertegenwoordiger van het A. N. V., op verzoek en uit naam veler landgenooten te Rome, aan H. M. de Koningin het volgend telegram, dat alleen voorzichtigheidshalve in 't Fransch werd opgesteld, wijl de ondervinding leert, hoezeer en hoe dikwijls onze moedertaal op Italiaansche telegraafkantoren wordt verhaspeld:

„La colonie néerlandaise de Rome, enthousiaste du grand bonheur accordé à Votre Majesté et à la patrie, présente très respectueusement ses meilleurs voeux pour le salut de Votre Majesté et de la Princesse royale dont la vie soit toujours belle et sereine comme le beau ciel italien."

Hierop werd na enkele dagen het volgende antwoord ontvangen:

Dr. Gisbert Brom, Rome.

„Sa Majesté la Reine vous fait remercier tous de vos félicitations.

Aide de camp Dumonceau."

Dezelfde blijde gebeurtenis gaf aanleiding tot het stichten eener nationale vereeniging van liefdadigheid, welke den naam kreeg van: Juliana-Fonds. Zij stelt zich ten doel de zedelijke en stoffelijke ondersteuning van nooddruftige Nederlanders, metterwoon te Rome of in de provincie Rome gevestigd, zonder onderscheid van godsdienstige of staatkundige belijdenis. De nieuwe vereeniging, die reeds zeer veel daadwerkelijke blijken van sympathie mocht ondervinden, staat onder het eere-voorzitterschap van H. M's. Gezant te Rome. Haar kantoor is gevestigd 75 Piazza Terme.

Nog een andere gelegenheid bood zich voor de hier woonachtige Nederlanders aan om zich gemeenschappelijk te uiten: toen Willem Mengelberg, 30 April, zijn tweede concert gaf in „Corca". Namens haar landgenooten bood toen mej. Olga Hazelhoff, uit Amsterdam, den met zooveel geestdrift toegejuichten kapelmeester een fraaien lauwerkrans en een keurigen bloemruiker aan. De lauwerkrans was gesierd met oranje en de nationale driekleur. Algemeenen bijval vond deze welverdiende huldiging, die onmiddellijk de reeds hooggestemde geestdrift ten top deed stijgen.

Uit het voorafgaande blijkt genoeg, dat in 1909 het nationale gemeenschapsgevoel der Nederlanders te Rome niet heeft gesluimerd, doch meer dan eens metterdaad tot openbaring kwam. In hoeverre het A. N. V. hiertoe heeft bijgedragen, valt moeilijk te zeggen, ook indien de bescheidenheid zulks niet verbood.

De vertegenwoordiger, die tot dusverre was gevestigd 72 Via Federico Cesi, is verhuisd naar 1 Via Varrone (hoek Cola di Rienzo).

Dr. GISBERT BROM.

* * *

Ned. Ver. te Mexico.

We ontvingen bericht, dat het bestuur dezer Vereeniging als volgt is samengesteld:

A. Grothe, voorzitter; A. Krynen, onder-voorzitter; H. Voorduin, penningmeester en commissaris; Mr. H. Ph. de Kanter Jr., eerste secretaris; P. A. van der Mersch, tweede secretaris; Dirk Knoester, bibliothecaris.

Dat de leden hun vaderlandsche herinneringen wakker houden, bleek nog kortelings o. m. uit de viering van het uitstekend geslaagd Sinterklaasfeestje. De opkomst was vrij groot en de stemming uitmuntend. Zelfs „surprises" ontbraken niet, evenmin als gelegenheidsverzen. De Consul-Generaal, de heer Paul Kosidowski, nam bijna den geheelen avond aan de joligheid deel, en toonde daardoor opnieuw zijne belangstelling in de Nederlandsche kolonie.

* * *

Bremen.

Als secretaris der Afdeeling Bremen is opgetreden de heer H. J. van Beekum, Isarstrasse 24.

* * *

Eenige verslagen onzer vertegenwoordigers wachten op plaatsruimte. Red.

Noord-Nederland

Algemeene Vergadering van Groep Nederland te Zwolle op Zaterdag 19 Maart 1910.

Voor de dagorde wordt verwezen naar het Febr.-nummer.

Het bestuur dringt er op aan dat zooveel mogelijk bestuursleden, afgevaardigden en leden de vergadering en de feestelijkheden bijwonen.

Hier volgt het

Programma van den feestavond,

aangeboden door de Zwolsche Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer en de Afd. Zwolle van het A. N. V. Aanvang 8¼ uur.

1. Lied van het Algemeen Nederlandsch Verbond.
   Te zingen door den heer H. Vos.
2. Oud-Nederlandsche muziek voor viool en piano, uit te voeren door de dames E. van Reede en F. van Royen.
3. Uit Overijssels verleden en heden in lichtbeeld, voordracht van den heer F. A. Hoefer, oud-officier der Artillerie te Hattem.
4. Voordracht in Zwolsch taaleigen door den heer H. J. Jansen.
5. Een old leed, te zingen door den heer H. Vos.

Rust.

6. Voordracht in Twentsch taaleigen door den heer J. J. van Deinse, voorzitter der Vereeniging Oudheidkamer Twente te Enschedé.
7. Vierstemmige liederen te zingen door:
   Mej. Catharina Eindhoven, sopraan.
   » Betty Prins, mezzosopraan.
   De heer J. S. van Deventer, tenor.
   » » H. Vos, bas.
   a. Daar zat een sneeuwwit vogeltje. (XVIe eeuw).
      (Uit: 10 Oude Nederlandsche Liederen, verzameld door Fl. van Duyse. Uitgave No. 10 van het A. N. V.).
   b. Bellotje.
      (Uit: 4 Oude Nederlandsche Liederen, verzameld door Fl. van Duyse. Uitgave van het Willemsfonds tot bevordering van den Nederlandschen zang).
   c. Wilhelmus van Nassauwe.

Bovendien zal de mandolineclub Ketijanobodo te Zwolle gedurende de uitvoering hare welwillende medewerking verleenen.

In het Odéon zal gelegenheid gegeven worden tegen billijken prijs een koud 2e ontbijt te gebruiken.

Na afloop der middagvergadering zal een wandeling door de stad worden gemaakt en zullen bezocht worden:

De Groote Kerk;
het Overijsselsch Museum;
de Trouwzaal in het Raadhuis;
de Statenzaal;
het graf van Thomas à Kempis;
het Oude-Vrouwenhuis.

Eenige leden der Afdeeling Zwolle zullen de gasten aldaar rondgeleiden.

Dringend verzoek.

Wie tot heden verzuimde zich voor den gemeenschappelijken maaltijd op te geven, doe dit ten spoedigste aan den heer Luit. N. T. Carstens, Voorstraat 23, Zwolle.

De Secretaris,
C. VAN SON.

Van de Afdeelingen.

Amsterdam (Jongel.-Afd.).

De heer D. J. Rigterink heeft wegens vertrek bedankt als schrijver. In zijn plaats is voorloopig benoemd mej. M. J. Kuiper, 1e Helmersstraat 106.

Delft (Stud.-Afd.).

Een hartelijk welkom aan deze nieuwe Afdeeling, waarmee thans het 7-tal Studenten-Afdeelingen, in Nederland mogelijk, voltooid is.

Het voorloopig bestuur bestaat uit de heeren:

W. M. Roessingh van Iterson, Jhr. J. W. Storm van Gravensande, Markt 14, Delft; C. G. Krayenhoff van de Leur, D. J. van Aalst.

's-Gravenhage.

In de ledenvergadering van 25 Febr. is mej. Gerth van Wijk, die als bestuurslid wegens vertrek naar Apeldoorn bedankt heeft, als eerelid der Afd. benoemd.

Als bestuurslid werd in haar plaats gekozen mej. C. M. Stuten; herkozen werden de heeren Marc. Emants, Mr. P. A. N. S. van Meurs en W. F. Gerdes Oosterbeek, secretaris-penningmeester.

Dr. Van Weel hield een belangwekkende lezing over het Nederl. en zijn Indo-Europeesche verwanten.

* * *

Aan een verslag in het Vaderland ontleenen we 't volgende:

Deze Afdeeling gaf 1 Maart in Diligentia een zeer geslaagden kunstavond, waarop door een aantal dames en heeren in verschillende Nederlandsche dialecten voordrachten gehouden werden.

Door Marcellus Emants waren voor deze gelegenheid verzen *) geschreven, welke door mejuffr. A. Medenbach als de Nederlandsche Maagd werden gezegd. Daarin werd o. a. op geestige wijze de manie der Hagenaars om veel vreemde, vooral Fransche uitdrukkingen te bezigen, gehekeld. Elk der voordraagsters en voordragers, de eersten waren in gewestelijke kleederdacht, werd daarop door de Nederlandsche Maagd aan het publiek voorgesteld. De heer N. Waterbolk droeg voor in het Groningsch, mevr. Balfoort—Van 't Hul in het Betuwsch, de heer J. F. Bakker in 't Friesch, mevr. Christianse—Zemel in 't Zeeuwsch, de heer Mr. Ph. La Chapelle in 't Haagsche dialect en mevr. Groen—Susan in 't Scheveningsche dialect.

Aan den vleugel zat mejuffr. Bj Spaan, die ook het Wien Neêrlandsch bloed, waarmede de avond werd geopend en 't Wilhelmus, waarmede hij werd gesloten, ten gehoore bracht. Dr. M. A. van Weel gaf voor den aanvang der voordrachten een korte toelichting over de beteekenis der Nederlandsche dialecten en de keuze voor dezen kunstavond.

Haarlem (Jong-Nederland).

15 Febr. hield deze Afdeeling haar eerste huishuishoudelijke vergadering in 1910, waarin o. m. jaarverslag en rekening en verantwoording werden behandeld. Na goedkeuring werd overgegaan tot de bestuursverkiezing. De secretaresse die aan de beurt was om af te treden werd met alg. stemmen herkozen. Verder werd als 2e penningmeester gekozen de heer M. Nolte.

Ter afwisseling bracht mej. Hoeksema op verdienstelijke wijze een paar muziekstukken ten gehoore. De voorzitter overhandigde haar uit naam der Afd. bloemen.

Hoorn.

De voorzitter (tevens raadslid) heeft ingevolge den wensch van het Afd. bestuur er bij Burgem. en Weth. op aangedrongen op Jan Pieterz. Koen's standbeeld zijn lijfspreuk te doen beitelen: Dispereert niet.

Thans staat ze er op.

Leiden (Stud.-Afd.).

Het bestuur is thans als volgt samengesteld:

R. van Eecke, voorzitter; J. Knappert, 2e voorzitter; F. M. van Asbeck, schrijver, Steenschuur 5; A. J. M. van Wessem, penningmeester, Breestr. 69; A. L. van Blommestein, Comm. Vacantieleergang, Rapenburg 89; mej. L. W. Lorentz, A. H. Servatius, commissarissen.

Rotterdam (Jongel.-Afd.).

De secretaris schrijft o. m.:

29 Jan. vond de eerste jaarvergadering plaats.

't Was wel eene gewichtige gebeurtenis voor het jonge spruitje van den grooten Stam.

De voorzitter, Max May, heeft zeer terecht in zijne toespraak hulde gebracht aan pioniers, als v. Blom-

*) Zij worden in het April-nr. opgenomen. Red.

mestein, Kramers e. a., dankte verder allen, die door hunne medewerking in het afgeloopen jaar de vereeniging krachtdadig hadden ondersteund en sprak de hoop uit, dat allen eendrachtig zouden samenwerken om het doel, dat wij ons voorstellen, zooveel mogelijk te bereiken. Hij zelf was door drukke werkzaamheden tot zijn groot leedwezen genoodzaakt, zijn ambt neer te leggen, hetgeen natuurlijk zijne verdere krachtige bemoeiingen in het belang der vereeniging niet uitsluit.

In zijn plaats werd tot voorzitter gekozen E. de Bouter, tot dusverre eerste secretaris. H. Spruytenburg werd van penningmeester secretaris en mej. D. Forstman verklaarde zich bereid, het bestuur verder aan te vullen door het ambt van penningmeesteresse op zich te nemen.

Een tooneelclub werd opgericht en, naar verluidt, hebben de leden daarvan het ernstige voornemen, op de eerstvolgende vergadering eens goed voor den dag te komen.

Het is zeer te bejammeren, dat aan de wederoprichting van ons muziekclubje, dat dank zij de ijverige bemoeiingen van den heer Van Everdingen reeds zoo aardig op gang was, door het ontbreken van een celbespeler voorloopig niet gedacht kan worden.

De vergadering werd met het zingen van het Verboudslied gesloten en de avond verder gezellig doorgebracht.

Het bestuur is vol goeden moed, het zal het plantje verzorgen, den bodem bewerken en trachten te bereiken, dat het jonge ding iets wordt, waaraan het Verbond steun heeft en waarvan gezegd kan worden: „Dit is nu iets, onzen ouden Nederlandschen Stam waardig".

W a g e n i n g e n (Stud.-Afd.).

Het nieuwe bestuur is aldus samengesteld:

A. A. W. Fransen v. d. Putte, voorzitter; T. Ch. E. W. Canter Visscher, schrijver, Hoogstraat 238; A. Hartevelt, penningmeester.

Om zijn vele verdiensten voor de Afd. werd de aftredende schrijver, de heer G. B. C. van der Feen, in de vergadering van 28 Febr. tot eerelid benoemd. Hij hield een belangwekkende lezing over de Vlaamsche Beweging en de Vlaamsche studenten.

Z a a n d a m.

In de vergadering, gehouden 25 Febr., o. m. ter bespreking der dagorde voor de Alg. Vergadering te Zwolle, werden in de plaats van mevr. A. C. Veen-Brons en den heer A. van Geldere, die zich niet meer verkiesbaar konden stellen, benoemd tot secretaris de heer E. Veen en tot penningmeester de heer Heyme Vis.

Zuid-Nederland

Zonderlinge gelijkheid.

„Alle Belgen zijn gelijk voor de wet", zoo luidt een der eerste artikels van de Belgische grondwet; „uitgezonderd de Vlamingen", had men goed gedaan er bij te voegen, aangezien, in werkelijkheid, de groote meerderheid der Belgen toch steeds behandeld worden alsof zij stiefkinderen waren in een land voor welks onafhankelijkheid zij, evenals hun Waalsche landgenooten, eenmaal ten strijde zijn getrokken en dat hun dezelfde plichten oplegt als aan hun Waalsche broeders.

Doch wanneer gelijke plichten niet overeenkomen met gelijke rechten, dan wordt de grondwettelijke gelijkheidsverklaring slechts een paskwil, niets anders dan een theoretische voldoening, die aan geen werkelijkheid beantwoordt.

Hetgeen voorafgaat is een waarheid als een koe, door iederen bewusten Vlaming erkend, doch waarop nooit voldoende de aandacht kan worden gevestigd. O, indien alle Vlamingen genoegzaam besef hadden van het onrecht dat hun iederen dag, ieder uur, ieder oogenblik wordt aangedaan, zij zouden geen enkel feit laten voorbijgaan zonder op te springen en hun recht te eischen, hun recht als Vlamingen en als menschen.

Want hetgeen zij dag aan dag te verduren hebben treft hen in hun diepste menschelijkheid, vernedert hen in de oogen van de beschaafde wereld.

Sedert eenige weken is het Vlaamsche „martelaarsboek" met een nieuwen naam vermeerderd: het is de naam van een Antwerpschen werkman Gorselé, die eerlijk zijn brood verdiende aan de haven en nooit of nimmer met het gerecht in aanraking was gekomen. Die Gorselé mocht alle menschelijke deugden bezeten hebben, dan nog zou hij in het leelijk parket geraakt zijn waarin hij zou ondervinden wat het zeggen wil Vlaming te zijn. Want dàt groote ongelijk had hij: hij was Vlaming en wat zijn ongelijk nog verzwaarde: hij kende geen Fransch. Een werkman gaat gewoonlijk niet naar een middelbare school, een werkman doet meestal geen hoogere studiën, een werkman beschikt over het algemeen noch over tijd en geld om talen te leeren, zooals het wel kunnen en stellig zouden moeten doen degenen die hem in meer dan een gelegenheid te woord moeten staan, die hem, als rechters, moeten be- of veroordeelen, wanneer hij iets misdreven heeft of beschuldigd is iets misdreven te hebben, die hem in verschillende omstandigheden van het dagelijksch leven inlichtingen moeten geven, met een woord die aangeduid zijn en die bezoldigd worden om hem ter wille te zijn, om hem voor te lichten desnoods, om hem met rechtvaardigheid te behandelen in ieder geval.

Maar in het land waar „alle Belgen gelijk voor de wet zijn" heeft men een andere opvatting van de verhouding die tusschen bestuurder en bestuurde moet bestaan. Daar is het de arme werkman wien men er een verwijt van maakt dat hij geen twee talen leerde spreken en verstaan, terwijl men het zeer n a t u u r l ij k vindt dat de veel meer gegoede, meestal ook verstandelijk meer ontwikkelde burger, die nochtans, door den stand alleen waartoe hij behoort, steeds en overal het voorbeeld diende te geven, alleen Fransch kent en het als iets b u i t e n g e w o o n s beschouwt wanneer hij er in geslaagd is daarnaast ook Nederlandsch te leeren.

Die arme werkman Gorselé dan had zijn werkboekje verloren en dat werkboekje was door een ander gevonden, die op een goeden dag te Charleroi door de politie werd ingerekend, omdat hij ergens de boel kort en klein had geslagen en daarenboven de politie zelf vrij hardhandig te lijf was gegaan.

En toen het oogenblik was gekomen om de schuld met de helaas blinde Themis te vereffenen, toen werd de Vlaming Gorselé, die geen woord Fransch kent, in het Fransch opgeroepen om te Charleroi voor de rechtbank te verschijnen, ten einde zich te rechtvaardigen over de hem ten laste gelegde feiten, want op den aangehoudene was het werkboekje van Gorselé gevonden en de schuldige kon dus niemand anders dan deze zijn.

En hij ging naar het hartje van het Walenland, naar de mijnstreek, waar nochtans zooveel Vlamingen werken, en voor de Nederlandsch-onkundige rechters wilde hij spreken en hun zeggen dat er een vergissing had plaats gevonden. Maar Fransch kende de arme werkman niet en de ontwikkelde, goed betaalde rechters spraken geen Vlaamsch, men zegt zelfs, dat er geen taalman als tusschenpersoon werd aangesteld, en Gorselé mocht niet spreken, had zich toch niet verstaanbaar kunnen maken en werd tot acht maanden gevangenisstraf veroordeeld.

Reeds had hij eenige dagen in den kerker gezucht, zooals men in den romantischen tijd schreef, toen hij

het geval aan iemand kon meedeelen, met het gevolg dat de zaak op nieuw werd onderzocht, Gorselé in vrijheid werd gesteld en ten slotte in beroep werd vrij gesproken.

De man mocht van geluk spreken. Hij was er ten minste heelhuids afgekomen en zijn hoofd stond nog op zijn romp toen hij de gevangenis verliet. Wel was hij een tijd lang zijn werk kwijt geraakt, wel had daardoor zijn gezin gebrek geleden, maar wat kon dat de Waalsche rechters schelen. Zij waren toch niet betaald om Vlaamsch te verstaan! En waarom kende die Vlaming dan toch ook geen Fransch?

Coucke en Goethals, zaliger gedachtenis, waren er indertijd niet zoo gemakkelijk afgekomen. Zij ook kenden geen Fransch, zij ook verschenen voor Waalsche rechters, zij ook konden geen uitleggingen geven zooals 't behoorde, zij ook werden het slachtoffer van een vergissing, maar het kostte hun het hoofd.

En de moraal van het gebeurde is, dat in 1910 Vlamingen nog even onrechtvaardig kunnen behandeld worden als in 1865, dat zij in Waalsch-België beschouwd worden niet als Belgen, maar als Walen.

Wij zouden daarover zelfs niet klagen, indien het niet was dat elke poging, die wordt aangewend om ook aan de in het Walenland gevestigde Vlamingen, die het Fransch niet machtig zijn, zekere taalrechten te verzekeren, van wege de „Wallonisants" met kracht teruggedreven wordt, en indien niet degenen, welke Vlaamsch-België bewonen en geen Nederlandsch kennen, daar alle mogelijke gemak, al de gewenschte waarborgen vinden, dat hun nooit onrecht kan geschieden, voortspruitende uit hun onkunde van het Vlaamsch.

Wanneer wij de laatste volkstelling, die van 1900, nagaan, dan leeren wij dat in dat jaar in de Vlaamsche provincies, het aantal Vlaamsch-onkundige personen als volgt was:

Antwerpen	10.035
West-Vlaanderen	26.982
Oost-Vlaanderen	8.164
Limburg	8.306
Totaal	53.487

Terwijl in de Waalsche provincies, het aantal Fransch-onkundige personen als volgt was:

Henegouwen	15.231
Luik	15.772
Luxemburg	167
Namen	524
Totaal	31.694

Wij weten dat bij zoo een volkstelling door de overheid al het mogelijke gedaan wordt om het getal der Nederlandsch-sprekenden te verkleinen en bij gevolg dat der Fransch-sprekenden te vergrooten, en wij kunnen dus aannemen dat het eerste cijfer te hoog, het tweede te laag genomen is. Doch wij zullen niet eens zoo ver gaan en veronderstellen dat de getallen nauwkeurig zijn. En dan komen wij tot de gevolgtrekking dat voor de 54.487 uitsluitend Franschsprekenden in Vlaanderen, daar alles, onderwijs, gerecht, bestuur tweetalig is, maar dat de 31.694 uitsluitend Vlaamsch-sprekenden in Wallonië zich slechts aan de eentaligheid van de streek te onderwerpen hebben. En dat is een schreeuwende onrechtvaardigheid, dat is de zonderlinge gelijkheid tusschen de Belgen waarover hooger gesproken werd.

Indien men België als een tweetalig land beschouwt, zooals men toch zoo gaarne doet, wanneer het in het voordeel der Vlaamsch-onkundigen is, dan moet die tweetaligheid overal bestaan, in Vlaamsch-, zoowel als in Waalsch-België; maar het is een misdadige inconsequentie Vlaamsch-België alleen als een tweetalige en Waalsch-België als een eentalige streek te beschouwen, omdat de Vlamingen van zoo een toestand de slachtoffers zijn.

Eentaligheid in Vlaanderen en ook in Wallonië of tweetaligheid door h e e l het land, daarbuiten kan en mag men niet gaan, al komt ons de eerste oplossing als de meest wenschelijke voor. De r a t i o l o c i en niet de r a t i o p e r s o n a e zou in taalopzicht moeten gelden.

Zoo denken ten minste de Walen er over! Want hebben wij onlangs den Senaat niet de bepaling zien verwerpen, waarbij de Kamer had vastgesteld dat de griffier van de werkrechtersraden door heel het land Nederlandsch en Fransch zou moeten kennen? Daartegen kwamen de Waalsche senatoren op, die het al heel goed vonden dat in Vlaamsch-België de griffier Nederlandsch moest kennen! Zij konden onmogelijk aannemen dat men van Waalsche ambtenaren de kennis van het Nederlandsch eischte. En, zeer terecht trouwens, deden zij opmerken dat, wanneer men het van de griffiers der werkrechtersraden vroeg, men het weldra ook zou verlangen van de arbeidstoezichters, van de vrederechters, van nog andere ambtenaren. En de senator Berryer riep heel pathetisch uit: „De helft van België ontsnapt ons reeds, — daarmede werd natuurlijk Vlaamsch-België bedoeld, — omdat wij, Walen, in Vlaanderen Vlaamsch moeten kennen, indien wij er een openbaar ambt willen bekleeden."

En een andere senator, de heer Dupont, herinnerde, misschien in een aanval van krijgshaftigheid, hoe de Belgen in 1830 in opstand waren gekomen, tengevolge van de taalwetten door Koning Willem I uitgevaardigd. Wilde hij daardoor misschien met een nieuwe omwenteling dreigen of wilde hij de sedert 1830 verongelijkte Vlamingen aanzetten om het voorbeeld van hun voorvaderen na te volgen?

Maar stellig is het dat, indien aan een Waal moest gebeurd zijn wat aan den Vlaming Gorselé overkomen is, heel Waalsch-België in rep en roer zou hebben gestaan.

De Vlamingen hebben echter geduldig leeren zijn en zij zijn zoo toegevend geworden, dat onrechtvaardigheden als die, welke in dit maandoverzicht gewraakt worden, hen vrijwel onverschillig laten, slechts even de oppervlakte van hun opperhuid raken, maar nauwelijks tot hun diepste binnenste doordringen. Want als het zoo niet was, dan zouden zij zich zeker niet zoo lang met die zonderlinge gelijkheid tevreden gesteld en reeds veel verder in hun strijd voor hun ontvoogding gestaan hebben.

Doch wij hebben het hier al meermalen gezegd: de ware vijand van de Vlamingen huist in het hart van de Vlamingen zelf.

Wel voorgedaan.

Een staaltje, hoe men kort en goed, van Hollandsche, zoowel als van Vlaamsche handelshuizen eerbied voor onze taal afdwingt. Een medelid uit Brussel, bekwam door tusschenkomst van een Gentsche firma van een der belangrijkste fabrieken in Noord-Nederland een aanbevelingsschrijven naast inlichtingsschriften in 't Fransch. Daarop ging onderstaand antwoord terug.

Tot mijn spijt zullen ik noch mijn vrienden, aan wie ik van plan was uw fabriekaten aan te bevelen, met uw firma kunnen in betrekking treden, daar uit grondbegin, bij ons op Fransche brieven van taalgenooten niet wordt ingegaan.

Hoogachtend, v. Z.,

lid van het Vlaamsch Handelsverbond:

Zetel: St. Niklaas, Oost-Vlaand.

Leo Meert, best.

Binnen 48 uur ontving onze vriend dan 't volgend Nederlandsch stuk:

Den heer Dr. H. v. Z.,
Bigornestraat No. 1,
Mijnheer, Brussel.

Wij ontvingen uwe briefkaart van den 4 dezer, en verzoeken u beleefd het wel te willen verontschuldigen, dat wij ons tot u in het Fransch hebben gewend. Daar de heer J. M., in Gent, ons hieromtrent geheel niet heeft ingelicht, en wij in Brussel eerder kans loopen, dat een Hollandsche brief niet voldoet, dan een Fransch schrijven, hebben wij gemeend u onze aanbiedingen in het Fransch te moeten doen, en verheugt het ons ten zeerste, te vernemen, dat slechts aanbiedingen in het Hollandsch gesteld, kans van slagen hebben.

Wij zijn daarom zoo vrij, u nogmaals onze Nederlandsche fabrikaten aan te bieden, waarvan wij u eenige monsters zonden, terwijl wij de Fransche brochure door een Hollandsche zullen laten volgen.

Zooals u reeds medegedeeld, zijn wij in staat om tegen de grootste fabrikanten te concurreeren, wat dan ook door de levering aan verschillende groote buitenlandsche lichamen bewezen wordt, en wij twijfelen niet, of u zult na kennismaking, onze fabrikaten boven andere verkiezen.

Ons voor uwe gewaardeerde orders beleefd aanbevelend, teekenen wij, Hoogachtend,

Met Hollandsche brochure. ****

Nederlandsch-onkundige wachters op Vlaamsche Spoorlijnen.

Naar aanleiding van een persoonlijk wedervaren, werd aan den Heer Minister van Spoorwegen onderstaande vraag gesteld en daarop door hem onderstaand antwoord gegeven:

„154. Vraag (in 't Vlaamsch) door de heeren Buysse en Augusteyns, 16 Februari:

Op de lijn Esschen—Antwerpen, op treinen, waarop verreweg de meeste reizigers Nederlandsch-sprekenden zijn, zijn nog steeds Nederlandsch-onkundige treinwachters in bediening. Het feit werd vastgesteld te Esschen op 9 Februari, trein 55. Talrijke klachten zijn daarover reeds opgerezen. Zou de Heer Minister geene maatregelen nemen om die lijn te doen bedienen door Nederlandsch-kennende wachters?

Antwoord (in 't Vlaamsch): De reizigerstreinen, die op het baanvak Esschen—Antwerpen rijden, worden bediend door Vlaamschsprekende hoofdwachters en wachters, ter (met) uitzondering echter van de internationale treinen nrs. 109, 115, 122, 118, 131 en 170, die bediend worden door een personeel van het depot Quévy.

Slechts 5 van de 14 hoofdwachters en wachters van dat depot kennen Vlaamsch; doch ik heb de noodige maatregelen voorgeschreven om dien toestand in 't kort te doen ophouden.

Wat trein 55 betreft, waarvan in de vraag spraak is, die bestaat niet op het net van het Belgisch Staatsspoor; waarschijnlijk wordt trein nr. 26 bedoeld, die te Esschen aansluit met trein nr. 55 uit Nederland; nu op 9 dezer maand was trein nr. 26 bediend door een hoofdwachter en twee wachters, die Vlaamsch kennen."

Werkelijk werd trein nr. 26 bedoeld. Daaromtrent hebben ambtenaren aan den Heer Minister medegedeeld, dat die trein bediend werd door één hoofdwachter en twee wachters, die Vlaamsch kennen." Ik bevestig, dat de wachter in dienst voor aan den trein, niet in staat was om Nederlandsch te spreken. Was hij daartoe wel in staat, dan heeft hij het niet willen doen en dan is het geval nog erger. Maar hij kon het niet; dat weet ik van den tweeden wachter aan wien ik gezegd heb: „Vriend, uw collega schijnt geen Nederlandsch te kennen." — „Neen, meneer, daar is al zoo dikwijls over geklaagd." — „Welnu, dan zullen wij daar nog eens over klagen." Ik verklaar dan, dat de onderhoorigen, die aan Minister Helleputte hebben medegedeeld dat bedoelde trein bediend werd „door een hoofdwachter en twee wachters, die Vlaamsch kennen" hem voorgelogen hebben, wat niet waar is. Ik verlang niet door te gaan voor een gek, die niet weet wat hij zegt. De Heer Minister van Spoorwegen moet het weten of hij zich door onderhoorigen wil laten beliegen. Ik houd staan, wat ik verklaard heb en mijn reisgezel, de heer Kesler zal de waarheid van mijn gezegde staven.

In ieder geval blijkt uit de bekentenis van den Heer Minister, dat op de internationale treinen op deze lijn 9 hoofdwachters en wachters dienst doen, die geen Nederlandsch kennen. Ons optreden heeft er dan toe bijgedragen om hierin verandering te doen komen. Doch, is de Minister goedgezind, zijn hooger Waalsch personeel doet alles wat het kan om zijn beste inzichten te dwarsboomen. Daarom een woord tot Noord-Nederland. Duizenden Noord-Nederlanders zullen van 24 April af met deze internationale treinen naar Brussel reizen om de wereldtentoonstelling te bezoeken. Laten deze duizenden onder geen voorwendsel tot Belgisch treinpersoneel iets anders dan Nederlandsch spreken, in 1e en 2e klas, evenmin als in 3e. Belgisch treinpersoneel op die lijnen moet Nederlandsch kennen. Moesten onze leden het anders ondervinden, laten ze mij dadelijk daarvan nauwkeurig op de hoogte brengen. Ik ben altijd bereid om den Heer Minister gegronde klachten over te maken.

H. MEERT,
Spiegelstraat 20, Gent (België).

Uit onze Takken.

Aalst. In de Letterk. en Wetensch. Afd. trad op de heer Jules de Vuyst, met een voordracht over Shakespeare en zijn Hamlet.

Veertien dagen nadien sprak de heer Camille Lambrechts over Internationale Handel en Handelspolitiek.

In Hooger Onderwijs voor het Volk handelden Dr. M. Basse over de gedichten van René de Clercq en Dr. C. de Bruycker over Wederkeerig Dienstbetoon tusschen Planten en Insecten (met lichtbeelden).

30 Jan. feestavond, waarop Dr. Oscar de Gruyter, voordrachten ten beste gaf. Mej. B. Reyniers en de heeren A. Breynaert en A. van der Meirsch voerden muziekstukken uit.

26 Febr. vierde de Tak zijn vijfjarig bestaan.

Een feestmaal, aan den eere-voorzitter, Dr. Is. Bauwens aangeboden, vereenigde 65 dischgenooten. Hulde werd hem gebracht voor zijn onvermoeibare werkzaamheid ten bate van de Vlaamsche Beweging en van den Tak.

Door den secretaris werd een verslag uitgebracht, aantoonende al wat door de Afdeeling in 5 jaar werd tot stand gebracht.

's Zondags te voren had de jaarlijksche alg. vergadering plaats gehad. Buiten andere huishoudelijke zaken, werden de heeren Camille Lambrechts en Jozef van de Maele tot bestuursleden benoemd.

Antwerpen. De Afd. Liederavonden voor het Volk, waarvan de werkzaamheden regelmatig en steeds met veel bijval worden voortgezet, had beproefd met Vastenavond het goede Nederl. lied bij de feestvierende massa te doen doordringen, maar

het erbarmelijke weder heeft die poging doen „verregenen".

In de Afd. Hooger Onderwijs voor het Volk begon Prof. Dr. C. de Bruyne zijn reeks van drie lessen over „Bio-geographie", door lichtbeelden verduidelijkt.

Mr. J. Muls hield een belangwekkende voordracht, onder den titel „Kunstbeschouwingen".

Brugge. 23 Jan. las de volksdichter René de Clercq voor uit zijn Gedichten en Toortsen.

In de alg. vergadering van 31 Jan. sprak de heer Witteryck over Esperanto. In dezelfde vergadering werd het bestuur van den Tak gedeeltelijk hernieuwd. 't Bestaat thans uit de heeren De Poortere, voorzitter, Dumon, onder-voorzitter; Moeyaert, Ulrix, Van de Weyer, Daled, Maréchal; Verachtert, secretaris.

15 Febr. hield de heer Hullebroeck een voordracht met muzikale uitvoering over het Oud-Vlaamsche Volkslied.

Binnenkort zal men overgaan tot inrichting der leestafel. De leden van den Tak, welke zich wenschen aan te sluiten kunnen zich aanmelden bij den secretaris, St. Gilleskerkstraat 4 (jaarlijksche bijdrage *fr.* 2).

Brussel. Onder de gegeven kunstavonden verdienen er twee in het bijzonder vermeld.

16 Dec. had een muziekavond plaats gegeven door mejuffrouw E. Faniëlla, uit Amsterdam, die een twaalftal liederen van Nederl. en Vl. meesters zong, die zeer in den smaak vielen. Zij werd begeleid door den heer Bernard ten Cate, die ook het Menuet van de Boeck en Vertelling van Benoit speelde.

3 Febr. werd in het Vl. Huis, een voordrachtavond ingericht die voortreffelijk slaagde. De heer S. Rippe trad er op met een zeer afgewisseld programma.

Charleroi. 20 Febr. hield de Volksuniversiteit haar vierde bijeenkomst.

De heer R. Schmidt, voorzitter van den Tak, gaf een zeer leerrijke voordracht ten beste over de wereldstad Londen, opgeluisterd met lichtbeelden.

Daarna droeg een Waalsche jonge dame, mej. N. D., twee Vlaamsche gedichten voor.

Deze jonge dame, die zich in vorige vergaderingen al zeer verdienstelijk gemaakt had als pianiste, begeleidde vervolgens de aangeleerde liederen. De heeren Van Langenaken en Hötte, van Amsterdam, deden dit op hun viool. Van die liederen gaat een tooverkracht uit. De heer Balfoort, van Utrecht, vergastte ons ook nog op menig mooi pianostuk. Een zeer verheugend verschijnsel, de aanwezigheid van die Noorderbroeders op onze zittingen.

Ten slotte had de gewone boeken-tombola plaats. De voorzitter, die reeds zooveel blijken van gehechtheid aan den Kring had gegeven, had ook ditmaal een aantal romans, kunstplaten en kalenders beschikbaar gesteld.

Gent. 3 Jan. werden de leden der afdeeling vergast op een kunstavond, waartoe mej. Delaplace en Nieuwjaars en de heeren O. de Gruyter, J. Rouckhout, L. van de Putte, J. Vleurinck hunne medewerking verleenden.

De heer O. de Gruyter, de leider van de Vlaamsche Vereeniging voor Tooneel en Voordrachtkunst, die met zijn Vereeniging in Vlaanderen op tal van plaatsen is opgetreden, verdient de aandacht van Noord-Nederland te trekken. We komen daar wel eens op terug.

De Letterk. Afdeeling zet vlijtig hare werkzaamheden voort. De belangstelling der leden, die trouw de wekelijksche vergaderingen bijwonen neemt dan ook immer toe.

10 Jan. las R. de Cneudt uit eigen werk en oogste veel bijval. Over de Alg. Ned. Vrouwenvereeniging „Tesselschade", werd 17 Jan. een voordracht gehouden. Het zal voldoende zijn te zeggen dat bovengemeld onderwerp behandeld werd door mej. E. Baelde, onder-voorzitster van het A. N. V., om hier allen lof overbodig te maken.

29 Jan. kregen we van Dr. Persijn een studie over den te vroeg gestorven en miskenden dichter De Laey.

Dr. Daels wist 19 Febr. door zijn behandeling van het sociaal vraagstuk: De opvoeding der vrouw en hare rol in de samenleving, ieders belangstelling af te dwingen.

Helena Swarth-Kring.

Een nieuwe kring, bestaande uit leerlingen van het Athenaeum voor meisjes te Gent, is toegetreden tot Jong-Vlaanderen, onder voorzitterschap van juffrouw Alzado.

19 Febr. vergaderden in het Lakenmeterhuis een twintigtal jongejuffrouwen met hare ouders en zusters. zusters.

De heer Van Kenhoven legde uit wat Jong-Vlaanderen is.

De leeraar Basse maakte de juffrouwen en de ouders duidelijk wat de Vlaamsche Beweging is. In een gloedvolle rede toonde spreker, wat de vrouw kan bijdragen tot het doel: eigen nationale kultuur te verwezenlijken.

Zoo de vrouw, zoo het kind; zoo de leerares, zoo de leerlingen.

Juffr. Inghels droeg verzen voor, juffr. De Bleye een schets van Piet van Assche.

St. Niklaas. Dr. Rudelsheim hield een zeer toegejuichte voordracht over René de Clercq. Verscheidene leden traden na zijn rede toe. Een optreden van Albert Vogel wordt verwacht.

Tienen. De Tak Tienen heeft een gevoelig verlies ondergaan door het sterven van zijn eere voorzitter, den heer Lod. Uten. De heer Uten mocht met recht de vader der Vlaamsche Beweging in Tienen genoemd worden. Steeds wakkerde hij de jongeren aan te werken aan het gebouw, waarvan hij met zooveel moeite de grondvesten gelegd had. Hij zal in de herinnering van alle Tiensche Vlamingen blijven leven als een man met een edel hart, met ijzeren wilskracht, met ruime gedachten, die zijn Vlaamsche maatschappijen der stad bijeengekomen om te

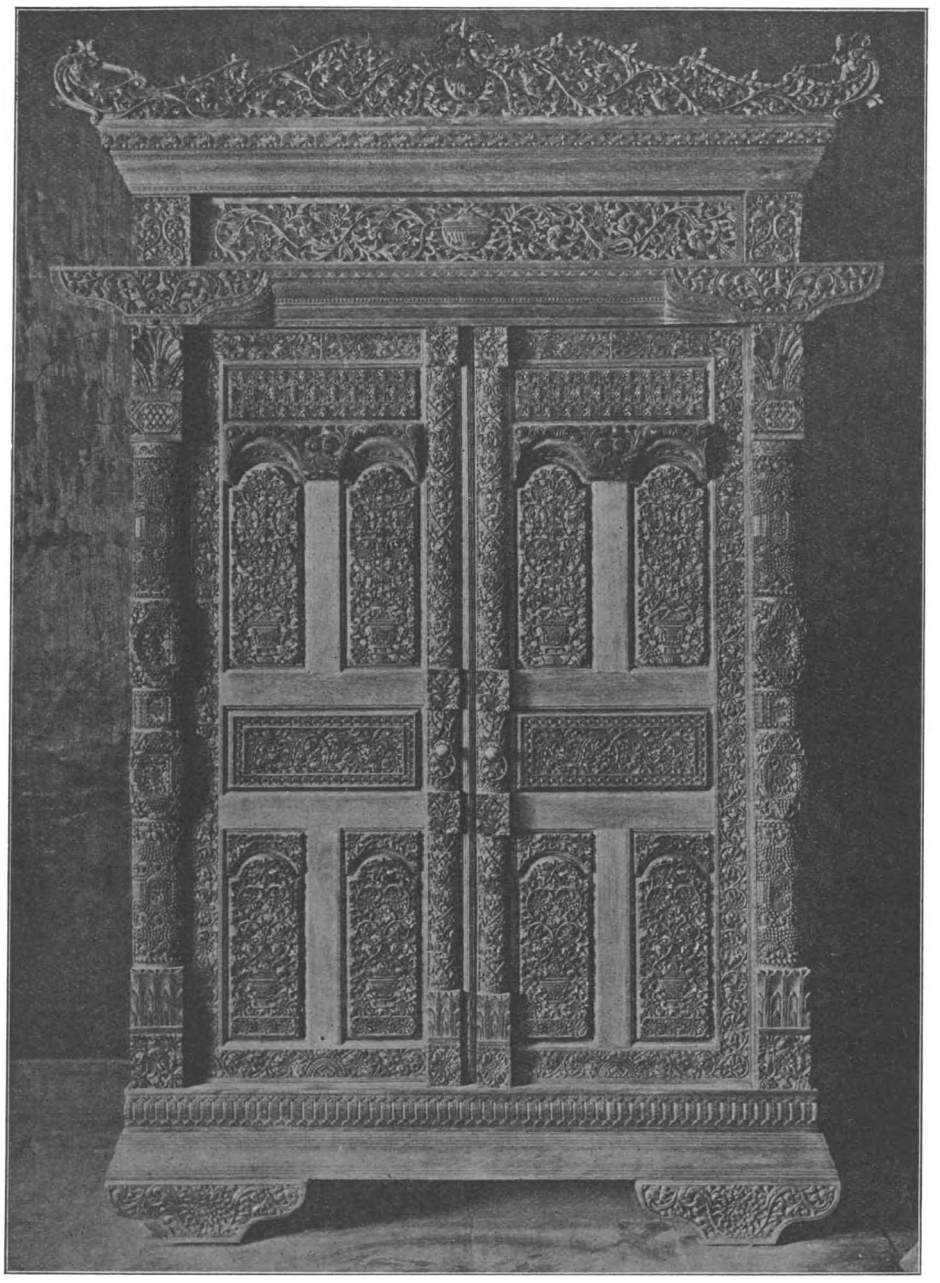
21 Febr. waren afgevaardigden van al de Vlaamsche maatschappijen der stad bijeengekomen om te pogen, onder leiding van het A. N. V., een verbond tot stand te brengen tusschen de Vl. kringen. Doel: 1e. Gezamenlijk inrichten van Vl. kunstavonden; 2e. Inrichten van een herinneringsstoet op 11 Juli; 3e. Aanvraag te zenden naar het Gemeentebestuur opdat in de te stichten beroepsschool het Nederlandsch in het onderwijs gelijke rechten verkrijge als het Fransch. De afgevaardigden toonden zich persoonlijk zeer met het plan ingenomen. Er bestaat dus veel kans dat deze poging met goed gevolg wordt bekroond.

OOST-INDIË

Het Japarasche houtsnijwerk.

Wie het paleis aan het Noordeinde te 's Gravenhage wel eens bezocht heeft, zal zeker bij die gelegenheid ook niet nagelaten hebben de Indische zaal te bewonderen, welke door de Indische ingezetenen als huldeblijk aan H. M. de Koningin bij Haar huwelijk is aangeboden geworden. Hij zal ook vernomen hebben, wat een ontzaglijk werk er aan geweest

was, voordat het geschenk die gedaante had verkregen, welke het aan zijn bestemming deed beantwoorden: een geschenk een vorstin waardig en dat bij uitstek een Indisch karakter draagt. Belangwekkend zal hij verder de mededeeling vinden, dat de bewerking van het hout het werk van 2 jaar is geweest voor een twintigtal Javaansche houtsnijders, die men uit Japara, Koedoes en Pekalongan naar Batavia had laten overkomen. De zaal in haar geheel is echter als kunstgewrocht meer te beschouwen als de schepping van een Europeesch vernuft, getuigend van fijne beschaving en hoog kunstgevoel.

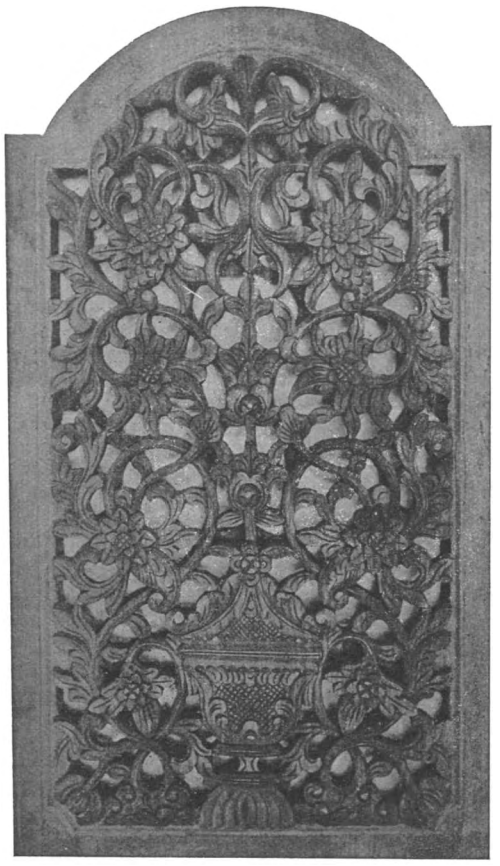
Japarasche kast.

De houtsnijkunst moet onder de oude Javanen een hoogen bloei gekend hebben. De gesneden schermen, de versieringen aan zoldering, deuren en pilaren nu nog in sommige woningen van Javaansche aanzienlijken te zien, de versierde standaards der gamelaninstrumenten, ofschoon meest voortbrengselen van een later tijdperk, wijzen terug op een beteren tijd, waarin de houtsnijkunst onder de Javanen zeer meer waardeering genoot en nog niet had te lijden onder den invloed van een gewijzigden, veelal niet geheel goeden smaak. Maar waar ook de houtsnijkunst tengevolge van vele ongunstige omstandigheden in verval is geraakt, de vroegere residentie Japara, gelegen in een streek, waar het djatihout het meest wordt gevonden, heeft het langst en in belangrijke mate de oude kunst in eere gehouden. Want ook in vroegere tijden heeft Japara zich van andere streken door zijn houtsnijkunst onderscheiden. In een desa in het district Selawesi (afdeeling Pati) wijst men u nog een versierde houten poort aan, die ongeveer twee eeuwen oud moet zijn. Men verhaalt o. a. dat Soenan Pakoe Boewana II (1728—1749) een zekeren Robyong uit

Japara, die beroemd was als houtsnijder, aan zijn hof te Kartasoera houten maskers (topèngs) en houten wajang's liet vervaardigen. Dat bedoelde kunst in Japara zich steeds heeft weten te handhaven tegen de ongunstige sociale en godsdienstige invloeden op het Javaansche kunstleven in het algemeen, blijkt ook nog uit de talrijke versieringen zoo in de huizen van aanzienlijken en gegoeden als in die van den eenvoudigen man, een omstandigheid, welke men ergens anders vergeefs zoekt. Maar terwijl men vroeger kon zeggen, dat de geheele residentie Japara zich op die kunst mocht beroemen, nam het aantal snijwerkers gedurig af en beperkte de gilde der „péngoekir's" zich tot de plaatsen Japara en Koedoes. Over het algemeen was de achteruitgang dier kunstnijverheid te wijten aan het gebrek aan welvaart.

Tegen het einde van de vorige eeuw begon men meer aandacht te schenken aan de inlandsche nijverheid en dus ook aan de houtsnijkunst. Vereenigingen als „Oost en West" en mannen als Rouffaer om me bij één naam te bepalen, die liefde hebben voor de onvervalschte kunst der inlanders, hebben ieder het hunne bijgedragen om de inlandsche kunstnijverheid voor een misschien algeheelen ondergang te vrijwaren. Door te trachten de belangstelling van het Europeesch publiek voor de inlandsche kunst op te wekken en den verkoop ook buiten Indië grooter te maken is werkelijk een niet genoeg te waardeeren dienst aan de inlandsche kunst bewezen. Men kent in Boeatan te 's Gravenhage of in het gebouw van „Oost en West" te Batavia de producten, die men aanduidt met den naam Japaraasch snijwerk: sierlijk gesneden doozen van djati- of van geurig sandelhout, versierde rekjes, lijsten, tafels en miniatuurschermen en nog vele andere dingen. Men zal opgemerkt hebben, dat de versieringsmotieven nog geheel niet-Europeesch zijn. In de weelde van krullen vindt de weelderige fantaisie van den Javaan hare uitdrukking, in den overvloed van bloemmotieven zijne mildheid. Gelijk men weet zal ook een collectie van dit Japarasche snijwerk naar de Brusselsche tentoonstelling gezonden worden. Daar zal blijken of het schoone, dat ook in de uitingen van zuiver-Javaansche kunst gelegen is, door den vreemdeling wordt gevoeld, wanneer hij geheel objectief en in volle overgave de dingen beschouwt. Want gelijk reeds gezegd, is in de houtsnijkunst, voor zoover valt waar te nemen, nog niet de verbastering ingeslopen als die in sommige takken van kunstnijverheid als b.v. de batik. Zeker moet een kunst, die vooral hare toepassing vindt in zaken van dagelijksch gebruik en niet bestemd is om het eigenaardige Javaansche gevoelsleven zooals de wajangs te verzinnebeelden, met haren tijd meegaan. Bovenal moet een kunstwerk, hoe vreemdsoortig ook, àf zijn, zoowel wat betreft de afwerking als het volhouden van karakter. Maar tusschen eigen ontwikkeling en wansmakelijke bijeenvoeging of nabootsing is een groot verschil. Hoe wanstaltig zijn b.v. niet de Ardjoena- of Krèsnabusten in blauwen steen, voortbrengselen van de nabootsingsnijverheid naar het model der Europeesche beeldjes, die de als vlakornament zoo sierlijke wajangfiguren, voor zoover zij de edele eigenschappen in den mensch vertolken, verminkt tot smakelooze caricaturen! Vergelijk eens daarmee de twee steenen beelden in de Indische zaal, vervaardigd door den Javaanschen beeldhouwer Iko. Zij zijn geen vrucht van eigen schepping weliswaar, maar wel getuigende van de goede opvatting omtrent de richting, die de Javaansche beeldhouwkunst moet uitgaan, wil zij nog eens wat beduiden. Die richting moet uitgaan van de waardeering der beeldhouwwerken zelf in de oude tempels.

Bij al de onbaatzuchtigheid en de onpartijdige beoordeeling van Nederlandsche kunstlievenden, bemoeiingen, het zij nogmaals gezegd, waarvoor wij niet genoeg erkentelijk kunnen zijn, zal toch m. i. de Javaansche houtsnijkunst niet zoo'n hooge vlucht kunnen nemen, als niet de Javaan zelf zijn kunstzin ontwikkelt en het kunstleven in 't algemeen opwekt. Eigen kunst in de eerste plaats in eigen huis, dat moet de Javaan wèl in overweging nemen. Hij hoede zich vooral voor wansmaak. Technisch kan veel

Paneeltje uit Koedoes.

verbeterd worden. Westersche techniek en ontwikkelde nationale kunstzin, wanneer deze beide samengaan, dan kan de kunst, waarvan de waarlijk vorstelijke zaal in het Koninklijk Paleis een voorbeeld is, inderdaad een Javaansche kunst worden.

NOTO SOEROTO.

Wat deed en doet de Groep Ned. Indië?

Het was in het laatst van 1899, dus ongeveer 2 jaren na de oprichting te Dordrecht van het Algemeen Nederlandsch Verbond, dat men ook in Nederlandsch-Indië de wenschelijkheid van aaneensluiting met het oog op versterking der Nederlandsche stambelangen begon in te zien.

De heeren Mr. Th. H. de Meester, P. C. Arends, Jhr. O. van der Wijck en H. M. La Chapelle richtten een uitnoodiging tot belangstellenden als gevolg waarvan op 18 December '99 een voorloopige commissie gevormd werd die hare taak, de oprichting van een Groep Nederlandsch-Indië met goed gevolg ten einde heeft gebracht.

Groot was het veld, dat te bewerken viel, bijna verbijsterend de overvloed van behoeften, die om bevrediging riepen. Reeds dadelijk deed zich de vraag voor, welk standpunt de Indische Groep behoorde in te nemen tot de door de Verbonds-statuten voorgeschreven, „handhaving en verbreiding der Nederlandsche taal".

En met groote voldoening mag vastgesteld wor-

den, dat de Groep van den aanvang af de verspreiding van die taal onder de daarvoor geschikte Inlandsche en Chineesche elementen in de hand heeft gewerkt. Met voldoening — omdat ten tijde van de oprichting der Groep de nieuwere ideeën op dit gebied nog eerst bezig waren zich te vormen — omdat toen nog in de meerderheid waren degenen, die in een verspreiding der Nederlandsche taal onder de bevolking een staatkundigen misstap meenden te zien.

Toen, in de eerste jaren van het bestaan der Groep, zich onder de Chineezen een sterke drang naar Europeesch onderwijs openbaarde, heeft het Verbond getracht in deze te helpen: krachtige hulp, zooals het bezoldigen van Nederlandsche onderwijzers, ter vervanging van de Engelsche, die voor de goedkoopte in dienst waren genomen, lieten de middelen niet toe — maar voortdurend werd in Ons Volksbestaan op deze belangrijke aangelegenheid gewezen, en een rekest aan de Regeering ingediend over het Chineezen-vraagstuk. Een en ander heeft ertoe geleid dat van overheidswege thans op de groote plaatsen zoogenaamde Hollandsch-Chineesche scholen zijn opgericht, die geheel tegemoet komen aan het verlangen der Chineesche ouders.

In dit verband kan er op gewezen worden, dat de Groep geruimen tijd een school te Batavia heeft gesubsidieerd, waar op bevredigende wijze aan Chineesche kinderen onderwijs, ook in het Nederlandsch, werd gegeven.

Ook voor het onderwijs in de Nederlandsche taal aan Inlanders gaf de Groep zich moeite: èn door behandeling van daarover handelende vraagstukken in haar orgaan, het richten van verzoekschriften tot de Regeering èn door het in het leven roepen of steunen van leergangen *).

Voor de fröbelscholen is door het Verbond in Indië nog meer gedaan dan alleen aandringen op toelating van Inlandsche kinderen. Toen eenige jaren geleden de Regeering meende, dit onderwijs geheel aan de particuliere belangstelling te moeten overlaten, spande het Verbond zich voor de zaak, daarbij krachtig gesteund door eenige Bataviasche dames en heeren: jarenlang zijn verschillende dezer nuttige instellingen door de Groep boven water gehouden, en daardoor voor ondergang behoed.

Het voorbeeld, in Nederland door de Boeken-Commissie gegeven, leidde het Verbond tot de overweging der vraag, op welke wijze boeken en tijdschriften zouden kunnen gebracht worden onder het bereik van hen, voor wie ze als regel een te groote weelde zijn. 't Was de Afdeeling Batavia, die in 1904 de koe bij de horens pakte door de oprichting van het „Volksleesgezelschap" dat goede Nederlandsche tijdschriften voor de bescheiden som van *f* 1.— per maand in trommels onder zijn lezers verspreidt. Deze instelling verheugt zich in de voortdurende belangstelling van velen, en doet daarom de vraag rijzen, waarom het goede voorbeeld, door Batavia gegeven, op enkele loffelijke uitzonderingen na, niet door meerdere Afdeelingen wordt gevolgd? Buitenzorg werkt op dezelfde manier als Batavia, Magelang en Ternate steunden boekerijen, Semarang verspreidde nuttige geschriften: moge ook door anderen in de toekomst krachtiger in deze richting gewerkt worden. De behoefte is er, dat is gebleken; juist door het lezen van goed „hoog-Nederlandsch" zal de taalkennis uitgebreid worden van de duizenden, die zich niet kunnen losmaken van den invloed van het Maleisch dat ze in hun prille jeugd spraken, en waarin velen van hen zich meer thuis voelen, dan in het idioom der lauwe westerstranden. Ook tot hen wil het Verbond doordringen, hun de helpende hand reiken, voor hen toegankelijk stellen de bronnen, waaruit de zoo zeer gewenschte kennis is te putten. Kennis is macht en vooral kennis van het Nederlandsch, die talloos velen geschikt zoude maken voor betrekkingen, waarvoor ze nu niet in aanmerking kunnen komen.

Nog op ander gebied liet de Groep zich niet onbetuigd.

Het Nederlandsche lied werd meer bekend gemaakt op enkele uitvoeringen en door het tegen geringen prijs beschikbaar stellen van liederbundels.

De Nederlandsche kunst werd bevorderd door het medewerken aan de verspreiding van het Rembrandtalbum, door tentoonstellingen, door het wekken van belangstelling voor de Vereeniging ter bevordering van beeldende kunsten.

Neêrlands groote mannen werden geëerd door feestavonden, lezingen en bespreking in het orgaan.

Belangstelling voor onze letterkunde werd gewekt door lezingen, schenkingen van boekwerken, steunen of oprichten van boekerijen en bespreking van nieuwe uitgaven in het maandblad.

Buitenzorg sprong in de bres voor het meer uitgebreid lager onderwijs daar ter plaatse, en zulks in samenwerking met den Indischen Bond. Ook de vereenvoudigde spelling werd van belang geacht, omdat daardoor het aanleeren en schrijven van onze taal in de kolonie gemakkelijker gemaakt zou worden.

In overleg met het Hoofdbestuur in Nederland werden stappen gedaan om te geraken tot de oprichting in Nederland van een bureau voor het verstrekken van inlichtingen op elk gebied aan hen, die in Indië een loopbaan willen zoeken.

Op de vraag: Zijt ge reeds lid van het Algemeen Nederlandsch Verbond? is vaak het antwoord: „Wat krijg ik ervoor?"

Maar, wie zich Nederlander voelt, stelle liever zichzelf de vraag:

„Wat heb ik gedaan voor mijn Groot-Nederlanderschap?" Het minste, wat men doen kan is althans door een geldelijke bijdrage mede te werken tot verwezenlijking van wat die naam beduidt.

Dat is het: onze leden moeten zich in de eerste plaats medewerkers gevoelen, en in de laatste plaats medegenietenden.

De jaarbijdrage beschouwe men dus in de eerste plaats als een offer voor 't groote Vaderland, dat echter zijn vruchten draagt door de grootere beteekenis van het woord Nederlander, die er door wordt verkregen. En welke goede Nederlander zal daarvoor onverschillig zijn?

Het Verbond wil de innerlijke kracht van de Nederlanders, en het geloof aan die kracht bij ieder versterken: en dat geloof is bij velen zoo uiterst zwak, dank zij die zonderlinge, zelfvernederende, het vreemde ophemelende trek van ons Volk.

De Groep wil misverstanden en vooroordeelen bestrijden, die in ons Indië, met zijn vele rassen en volkeren zoo gemakkelijk ontstaan: het wil de samenwerking van al die verschillende deelen bevorderen — aan de groeiende beschaving van Insulinde een Nederlandsche richting geven.

En daarom: Wordt lid van het Algemeen Nederlandsch Verbond. Helpt ons in de bevordering van de goede zaak, die ook de Uwe is. Zijt ge al lid, wek dan Uw vrienden en kennissen op om het te worden.

(Uit het Werfboekje, uitgegeven door de Groep N.-I. van het A. N. V.).

*) Men zie hierover De Inlander vóór en na de stichting van het A. N. V., door J. E. Tehupeiory, met 15 afbeeldingen, verkrijgbaar tegen toezending van 10 cent bij de Administratie te Dordrecht.

Leden van het A. N V.,

gedenkt bij de a.s. Schoonmaak de Boeken-Commissie.

Adres: Van der Duynstraat 63, Rotterdam.

Overzicht van de Groepsbestuursvergadering van 24 Januari 1910.

Bestuursverkiezing. Met algemeene stemmen worden gekozen de heeren G. A. N. Scheltema de Heere, secretaris van het Departement der Marine en A. Tigler Wybrandi, hoofdambtenaar van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging „Rotterdam".

Rampfonds. Besloten wordt, als de Afdeelingen en vertegenwoordigers zich tot medewerking bereid verklaren, te trachten een centrale commissie in het leven te roepen, bestaande uit de vertegenwoordigers van verschillende vereenigingen als Boedi Oetomo, Indische Bond, Tiong Hoa Hwe Koan, (Nederlandsche) Vereeniging „Oost en West" en eenige autoriteiten, die, zoodra bericht van een ramp wordt ontvangen, dadelijk aan het inzamelen gaat en verder overschotten van fondsen zal beheeren. Wanneer de zaak eenmaal loopt, is de taak van het Groepsbestuur het zoo spoedig mogelijk toezenden van rondzendbrieven en inteekenlijsten aan Afdeelingsbesturen en vertegenwoordigers.

Behoud van den titel „Schout". Aan de Regeering zal het verzoek worden gedaan bij de hervorming van de politie den titel „schout" te handhaven, in plaats van nieuwe bastaardwoordentitels in te voeren.

Geldzaken. De rekening en verantwoording wordt gesteld in handen van de heeren Rooker, Middelberg en Schumann.

Graven op Lombok. Naar aanleiding van een bericht in het Soerabajaasch Handelsblad dat de graven van gesneuvelde militairen op Lombok in een schandelijk verwaarloosden toestand verkeeren, is aan den Resident van Bali en Lombok geschreven. De bedoeling is om, zoo de Regeering geen verbetering wil aanbrengen, te trachten de daarvoor noodige fondsen bijeen te brengen.

Afdeeling Kedoe. Daar deze Afdeeling slechts 16 leden telt en geen volledig bestuur uit hen kan worden samengesteld, wordt tot de opheffing besloten. R. v. I.

* * *

Als vertegenwoordiger te Medan is opgetreden Mr. H. Rahder, rechterlijk ambtenaar.

* * *

Ter vervanging van Mr. J. C. Kielstra is als secretaris-penningmeester van de Afdeeling Batavia opgetreden de heer W. Reynders, ambtenaar bij het Departement van Financiën, Salemba 15.

Hollandsch-sprekende Inlanders.

Uit de Locomotief van 7 Januari 1910:

Een Hollandsch-sprekend Javaansch ingezetene onzer stad (Semarang) beklaagt zich bij ons over het feit dat hij, in een onzer groote toko's een der dames-employé's op eene beleefde wijze in het Hollandsch aangesproken hebbende een norsch antwoord in het Maleisch terug ontving. Later stonden twee mannelijke employé's hem met heuschheid in 't Hollandsch te woord.

Bedoelde ingezetene schrijft ons naar aanleiding daarvan:

„Indien ik het voorgevallene beschouwen wilde als een mij persoonlijk overkomen onaangename gebeurtenis, zou ik mij direct tot de firma wenden, met verzoek bedoelde dame op haar minder aangename wijze van optreden tegenover het publiek attent te maken. Zoodra ik toch de toko binnentreed om iets te koopen, ben ik „publiek" en een eerste vereischte voor eene firma is, het „publiek" beleefd te doen behandelen door hare employé's, ook al is dat „publiek" slechts een Javaan, wil zij niet, dat haar naam in discrediet komt bij ons Javanen.

Waar het heerenpersoneel ons uiterst beleefd ontvangt, moet m. i. het damespersoneel dit goede voorbeeld volgen en niet zoo duidelijk toonen, dat het ons minderwaardig acht.

Evenwel, deze dame staat niet alleen in hare opvattingen en nog maar al te veel Europeanen zijn van meening dat „Hollandsch spreken" voor ons Javanen, eene overbodige luxe is.

„Een taal vormt het volk", is eene vaste wet.

Waar wij, Javanen, trachten het Hollandsch aan te leeren en door die kennis van de Hollandsche taal ons nauwer verwant zullen gaan gevoelen aan de Nederlandsche Natie, daar behoort m. i. ons streven op alle manieren aangemoedigd te worden en is het af te keuren dat enkelingen met hun bekrompen begrippen ons noodeloos verbitteren.

Dit onder de aandacht van velen te brengen is de reden van dit schrijven, enz."

Chineesche School.

In de Sumatra Post van 19 Januari treffen wij onder bovenstaand opschrift het volgende aan:

„Heden is (te Medan) de nieuwe Engelsch-Chineesche School tusschen Djalan Kossong en Djalan Blakang, opgericht onder de auspiciën van den kapitein-Chinees alhier, in tegenwoordigheid van eenige genoodigden geopend.

De inrichting komt, zooals men weet, in de plaats van de verschillende kleine Engelsch-Chineesche schooltjes hierterstede, en heet door de Chineezen verkozen te worden boven een Hollandsch-Chineesche School."

Wel is 't te betreuren dat te Medan, ook niet een Hollandsch-Chineesche School werd opgericht. 't Zou nog te bezien staan of ook dan aan de Engelsch-Chineesche de voorkeur zou worden gegeven.

ZUID-AFRIKA

Nieuws uit Zuid-Afrika.

De heer P. H. Stuurman te Zaandam klaagt er in het vorige nummer over, dat Neerlandia zijn lezers „in de laatste jaren zoo bitter weinig omtrent Zuid-Afrika mededeelt". Dat „in de laatste jaren" lijkt ons onbillijk. Wij hebben eenige afleveringen van 1908 en 1907 doorgebladerd, en er stond heel wat over Zuid-Afrika in. In het vorige jaar is 't minder geweest; wij bekennen het. Maar er kwam dikwijls plaats te kort in den laatsten tijd, en wij verbeeldden ons wel eens, dat de belangstelling in Zuid-Afrika niet veel meer noodig had, dan wat zij kreeg. En zóó weinig was dat toch ook niet.

Maar er komt nu een tijd aan, dat Zuid-Afrika zich aan de belangstelling zal opdringen. Wat ons in Neerlandia eigenlijk alleen van de dingen uit Zuid-Afrika aangaat, dat is het leven van het Hollandschsprekende Zuid-Afrika, van onze stam- en taalgenooten; en dan dat deel van hun leven het meest, waarin het eigen stam- en taalleven zich uit. En dat eigene zal zich eerst terdege vertoonen en laten gelden, als de Unie op den laatsten van Meimaand wordt ingewijd. Wacht maar, zoo lezen wij dikwijls in brieven van ginds; als wij eenmaal vereenigd Zuid-Afrika hebben, dan komen we los.

* * *

In Kaapland.

Trouwens er is in den laatsten tijd toenemende beweging merkbaar. Wij hebben juist in het vorige nummer er eenige teekenen van genoemd.

Vooreerst deelden wij mede, dat het bestuur der Kaapsche universiteit door een commissie liet onderzoeken, in hoeverre bij haar examens het beginsel van gelijkheid van Engelsch en Hollandsch betracht kan worden. Sedert lazen wij er in de Volkstem, van Pretoria, meer van. De commissie had vertegenwoordigers van Kaapland, Vrijstaat en Transvaal geraadpleegd, — dr. Malan uit de Kaapkolonie, minister Hertzog uit den Vrijstaat en een gelastigde van minister Smuts uit Transvaal. En de Volkstem verneemt, „dat 't resultaat der gezamelike gedachte-wisseling alleszins bevredigend is uitgevallen".

„Alleszins bevredigend", dat is voor de Volkstem natuurlijk: voor de gelijkheid van het Hollandsch met het Engelsch. Maar nu moet de raad van de universiteit nog beslissen. De gelijkheid van de twee talen zal in dien raad wel niet voetstoots worden erkend, en al is zij erkend, zal zij nog niet aanstonds worden toegepast. Maar er zit nu toch blijkbaar stuwkracht achter de beweging.

En zij zal de Kaapsche universiteit niet meer onverzettelijk vinden. Er is al gedreigd met de oprichting van een andere universiteit, als die van de Kaap de Goede Hoop het Hollandsch met zooveel minachting blijft behandelen. Nog geen twee jaar geleden is er te Kaapstad een vergadering van mannen geweest om de statuten te ontwerpen van een volledige Kaapsche universiteit — de bestaande is slechts een examineerende instelling — en die vergadering besloot, dat aan die nieuwe universiteit alle examens in het Engelsch zouden worden afgelegd, behalve die in Hollandsche taal en letteren; die konden in het Hollandsch of in het Engelsch worden afgelegd.

Wij zijn sinds dien een heelen stap vooruit gekomen.

* * *

In den Vrijstaat.

In den Vrijstaat hebben de Engelschen, door menig Afrikaander gesteund, in den laatsten tijd aanhoudend op de schoolwet stormgeloopen. Maar gen. Hertzog, de minister van onderwijs die de wet heeft ontworpen en doorgezet, houdt voet bij stuk.

Die wet brengt het beginsel van gelijkheid der twee talen trouw in toepassing en huldigt het stelsel, voor alle goed onderwijs het eenige ware, dat het eerste onderricht moet gegeven worden in de moedertaal der kinderen.

Nu trachten de tegenstanders van gen. Hertzog dat stelsel te vervangen door dat van de keuze der ouders. De ouders moeten zelf kiezen! Dat is een beginsel, den Afrikaander dierbaar: de staat betaalt, maar de ouders richten het onderwijs in. Dus gaan vele Afrikaanders met de Engelsche vijanden van de schoolwet mede.

Zij gaan ook hierom mede, omdat zij, wordt hun de keuze gelaten, het Engelsch als voertuig voor het onderwijs zouden verkiezen. Want daar gaat niets af, om in allerlei bedrijven, ambten en bedieningen vooruit te komen, heeft men in Zuid-Afrika aan Engelsch ongelijk meer dan aan het Hollandsch. Bovendien, het wanbegrip gaat er bij den Afrikaander niet licht uit, dat de kinderen Hollandsch wel van zelf leeren.

Maar zoolang gen. Hertzog er over te zeggen heeft, zal de toeleg niet gelukken. Het zwak van vele Afrikaanders kennende, bindt hij ze door de wet. En daarbij heeft hij den steun van het zelfbewuste Afrikaanderdom.

* * *

In Natal.

Bij het doorbladeren van oude Neerlandia's vonden wij, in een nummer van een groot jaar geleden, uit een brief de mededeeling overgenomen, dat in Natal in toenemende mate het Hollandsch werd beoefend, ook door Engelschen. Dat zal ten deele wel gelegen hebben aan den invloed van de bevolking in Vrijheid en Utrecht, de twee districten, met een stuk van Wakkerstroom, na den oorlog van Transvaal afgenomen en bij Natal gevoegd. Maar stellig ligt er ook een aanwijzing in van het algemeen wordende besef, dat in heel Zuid-Afrika het Hollandsch een grootere rol gaat spelen.

In het vorige nummer hebben wij er melding van gemaakt, dat er aan de instelling voor hooger onderwijs, die Natal inricht, een leerstoel voor het Hollandsch zal komen.

Nieuw teeken van vooruitgang: in het Natalsche Parlement heeft weer Hollandsch geklonken. Sedert 1842 — zoo herinnert de Volkstem — toen de eerste Boeren-Volksraad in Natal eindigde, was dat niet gebeurd. De man, die de oude landstaal in 's lands vergaderzaal weer liet hooren, was Ernst Rabe, afgevaardigde voor Vrijheid. De stenografen kenden geen Hollandsch en dus — zoo lezen wij in een brief — moest de heer Rabe, wilde hij zijn woorden in de handelingen opgeteekend hebben, tot het Engelsch terugkeeren, maar dat zal wel anders worden, wanneer onder de Unie de gelijkheid der twee talen ook in Natal zal gelden.

Van groote beteekenis is ook, dat de Afrikaanders van Natal het voorbeeld van hun stamgenooten in de andere drie koloniën gevolgd, en een politieke vereeniging opgericht hebben. Het Kongres heet zij.

Evenals de Afrikaander Bond, het Volk (van Transvaal) en de Orangia Unie, stelt het Kongres het lidmaatschap voor alle blanken in Natal open, maar het is toch bij uitnemendheid een vereeniging van Afrikaanders.

Dat bleek op de vergadering, die het Kongres den 21en Januari te Vrijheid heeft gehouden. De burgemeester van de stad — een Engelschman met name Player — heette de afgevaardigden in de stad welkom in een Engelsche rede, waaraan hij echter eenige Hollandsche zinnen liet voorafgaan om zijn spijt uit te drukken, dat hij nog niet zijn heele rede in die taal kon houden.

Er was in de toespraak van den burgemeester meer, dat ons aantrekt. Zoo sprak hij over de samenwerking van „Engelschen en Afrikaanders", gevende aldus aan het woord Afrikaander de goede oude beteekenis, die wij zouden wenschen dat het behield: die van den Hollandsch-sprekenden Zuid-Afrikaan.

Daar waren op de vergadering ook Afrikaanders, die het woord in dien zin gebruikten. Zoo de heer van Schalkwijk, die zeide dat het Kongres was gesticht „om Afrikaanders de gelegenheid te geven in hun eigen taal te spreken". Andere afgevaardigden zeiden echter — maar bevestigden zoo het oude gebruik van het woord — dat de vereeniging er was zoowel voor Engelschen als voor Afrikaanders.

Met dat al zal de vereeniging wel het karakter houden van de mannen, die haar oprichtten, en dat zijn Afrikaanders.

* * *

In Transvaal.

In Transvaal hebben de Afrikaanders ook een vereeniging opgericht, die van nieuw stamleven getuigt. Vele Hollandsch-sprekende boeren waren er n.l. ontevreden, dat in de Transvaalse Landbouw Unie nagenoeg alles Engelsch was wat er de klok slaat. Het orgaan dier vereeniging, bestemd voor den Transvaalschen boer, verschijnt uitsluitend in het Engelsch, op de vergaderingen wordt meest alleen Engelsch gesproken enz.

Daaraan wil de Organisatie Vereniging een einde zien te maken, en lukt dat niet, dan zal er waarschijnlijk een afzonderlijke landbouw-vereeniging tot stand komen, waarin de Afrikaander boer zich beter thuis zal voelen.

En, zoo lezen wij, op het eerste congres van de Transvaalse Landbouw Unie, na de oprichting van de Organisatie Vereniging gehouden, is er dadelijk veel meer Hollandsch gehoord dan ooit te voren.

De Afrikaanders zijn „maar stadig", maar zij roeren zich nu toch.

Z.-Afr. studenten in Nederland.

Het is nog maar enkele jaren geleden, dat een drietal Afrikaners, dat toen in Holland studeerde, op zekeren avond bij elkaar zat en de middelen besprak om meer landgenooten voor hun studie naar Nederland te trekken. Ze waren dien avond in een gedrukte stemming en het eind hunner besprekingen was: Als er maar weer een paar in Holland zijn om ons werk voort te zetten, wanneer wij straks zijn afgestudeerd en huis-toe gaan.

Een van die drie studenten is nog in Holland, en hij heeft het mogen beleven, dat er niet een paar Afrikaners zijn om den arbeid te vervolgen, maar ruim 30. Die studenten hebben een Zuid-Afrikaanse Studenten-Vereniging te Amsterdam gesticht, welke zich ten doel stelt:

a. Het versterken van de band van stamverwantschap en verkeer tussen Z.-A. studenten onderling, en tussen Z.-Afrikaners en Nederlanders, o. a. door vergaderingen, het inrichten van een leeskamer, enz.;
b. Het verschaffen van inlichtingen omtrent de studie in Nederland aan studenten uit Zuid-Afrika;
c. Het verwelkomen van studenten uit Zuid-Afrika;
d. Het hebben van een vast adres voor alle Z.-A. studenten in Nederland;
e. Het verschaffen van inlichtingen aan Z.-A. bezoekers te Amsterdam.

Bij ontbinding van de Vereniging gaan de bezittingen over op de „Ned. Z.-Afr. Vereniging".

Die leeszaal is hun trots. Het is er alles heel eenvoudig; maar aan den muur hangen de portretten van de Afrikaner-voormannen. Dat is de mooiste versiering. En in het bezoekersboek prijken reeds enkele beroemde namen. Dat is hun glorie. Hun boekenschat groeit snel. Dat is hun lust. In die leeszaal is hun thuis, en het hunne niet alleen, doch ook dat van Afrikaners, die in Europa op bezoek zijn. Vroeger zouden die Nederland misschien wel eens overslaan, wanneer zij de Europeesche landen bereisden. Nu niet meer. Dat thuis der Afrikaners te Amsterdam moeten zij zien, en dan weten de Afrikaansche studenten hen wel vast te houden en belangstelling te wekken voor het Holland, dat hun lief is geworden, al verlangen zij altijd naar hun zonnig vaderland.

Zoo heeft Nederland ook voordeel van deze Z.-A. Kolonie in ons midden; want zij trekt bezoekers uit Zuid-Afrika en meestal voor langeren tijd.

Die leeszaal heeft echter ook een bezwaar. De Afrikaners sluiten er zich te veel op. Maar dat wordt voorkomen, waar Amsterdamsche families hun huizen openzetten voor deze jonge mannen, en er hen laten verkeeren, jong met jong vooral. De Afrikaners zijn huiselijk. Nu komen zij nog elken Zondagavond te zamen bij den heer en mevrouw Spies, hun landgenooten, en maken muziek, zingen en gezellen er.

De Afrikaners te Amsterdam denken er over een voetbal-club te stichten en dan hun Nederlandsche boeties eens uit te dagen. Er zijn beste spelers onder hen.

Zoo zijn we weer gekomen tot de goede dagen van Klikspaan, toen de Afrikaners, die men dan Kapenaars noemde, gaarne geziene jongemannen waren in onze Universiteitssteden. Dat zijn zij nu niet minder.

* * *

Kort geleden zijn weer drie Afrikaners in Holland gekomen om er in de godgeleerdheid te studeeren, twee te Amsterdam en een te Utrecht. Straks komen nog een paar onderwijzers om zich hier verder in het Hollandsch te bekwamen en enkele medische studenten.

Ned. Vereeniging te Pretoria.

In haar jaarverslag deelt de Nederlandsche Vereeniging te Pretoria mee, dat zij in 1909 met £ 189.16.4 landgenooten tijdelijk steunde. £ 10.— werd daarvan reeds terugbetaald.

De Ned. Z.-Afr. Ver. schonk £ 125.— ter tegemoetkoming en versterking van de onderstandskas.

Aan de instandhouding der leeszaal en bibliotheek werd £ 55.15.6 besteed. De Commissie van Ontspanning werd £ 60.— uitgekeerd.

In 1909 werd £ 64.— meer aan lidmaatschapsgelden ontvangen dan in 1908.

Het ledental bedroeg 31 Dec. 1909 165.

De nationale feesten werden opgewekt gevierd.

Van de boekerij, thans bestaande uit 920 werken, werden aan 46 personen 1073 keer boeken uitgeleend.

De heer Middelberg in Zuid-Afrika.

Den heer G. A. A. Middelberg is den 8 Febr. l.l. te Pretoria een eeremaaltijd aangeboden, waarbij Minister H. O. Hull hem huldigde voor de belangrijke diensten, die hij in het verleden aan Transvaal en Zuid-Afrika bewezen had.

De spreker roemde het spoorwegbeleid van den heer Middelberg en schetste de moeilijkheden die deze had overwonnen.

Sir Thomas Price, vroeger van de Kaapsche Spoorwegen, bracht een eeregroet aan den vroegeren tegenstander en huldigde zijn eerlijkheid.

Maar de belangrijkste rede was wel die van Dr. Engelenburg, de hoofdredacteur van de Volkstem. Hij begon met de opmerking, dat men, na de sprekers van hedenavond te hebben gehoord, wel tot de gevolgtrekking moest komen, dat de deugden van den heer Middelberg en de Z. A. S. M. onuitputtelijk waren. Toch wilde hij er nog enkele bijvoegen.

Aan de Z. A. S. M. dankte de Transvaal de aanvankelijke invoering van het metrieke stelsel, dat zich allengs burgerrecht begon verwerven, totdat het onder het opvolgend Engelsch Bestuur weer werd verdreven. Verder wees hij op de pogingen van de Z. A. S. M. om gebouwen op te richten, die bouwkundige waarde hadden en die nog bestaan als monumenten van het verleden. Onvergetelijk zal blijven wat het personeel van de Z. A. S. M. heeft gedaan in de dagen van druk en strijd, toen het manmoedig trouw stond aan de zijde van het volk en het land, waar dat personeel zijn bestaan had gevonden. Daarvoor bracht hij het eerbiedig hulde onder toejuiching der aanwezigen. Gedachtig aan de dagen van weleer, was spreker er zeker van, dat Zuid-Afrika ook inkomelingen uit Holland zou verwelkomen, en gaarne zou hij zien dat Nederlandsch kapitaal mee bijdroeg tot ontwikkeling van Zuid-Afrika. Hij was er van overtuigd dat allen wenschten, dat de nauwe betrekkingen, die van ouds bestaan tusschen Zuid-Afrika en Nederland zich zouden bestendigen en hoopte dat de heer Middelberg, terug in Holland, de tolk zou zijn dier gevoelens.

In zijn geestig antwoord schetste de heer Middelberg de taak van de Nederlanders in Zuid-Afrika, die hij gelijk achtte aan die der voortrekkers in Noord-Amerika en der Franschen in Canada.

AMERIKA.

De Nederlanders in N.-Amerika.

Dr. E. Bok, een in Nederland geboren Amerikaan, redacteur van het Lady's Home Journal te Philadelphia, loofde in 1908 een drietal prijzen uit voor het beste opstel over hetgeen de Hollanders in het Westen der Vereenigde Staten tot stand hebben gebracht, dat is ten Westen van het Allegheny-gebergte. Aan deze prijsvraag mochten slechts deelnemen studenten en oud-studenten van het Hope College te Holland-Michigan.

De eerste prijs werd toegekend aan het opstel van den heer George Ford Huizinga en er werd besloten het te drukken, ten einde het aldus blijvend te bewaren.

Thans ligt dit bekroonde artikel naast ons, gedrukt op Oud-Hollandsch papier, met mooie, heldere letter.

Het artikel begint met een geschiedkundig overzicht der instroomingen van Nederlanders in Noord-Amerika gedurende de eerste helft der vorige eeuw en later, en schetst de groote moeilijkheden en ellende dezer voortrekkers. Het maakt ons duidelijk, hoe al die duizende Hollanders wijd en zijd over de Vereenigde Staten zijn uitgezwermd, om ten slotte den huidigen toestand dezer Nederlanders te teekenen.

„Er zijn thans Nederlanders in elken staat en in elk gebied van de V. S. Van de 105.098, in Nederland geborenen, die in 1900 in dit land waren, werden er ruim 83.500 ten Westen van de Atlantische Staten gevonden: 30.406 in Michigan, 21.916 in Illinois, 9.388 in Iowa, 6.496 in Wisconsin, ongeveer 3400 in Ohio en Indiana, en ongeveer 9.400 in Dakota, Minnesota, Montana, Washington, Californië, Colorado, Kansas, Nebraska en Mississippi. Dus blijven er ongeveer 2.700 over, die verspreid zijn over het verdere deel van het Westen en het Zuiden. Sedert 1900 zijn er nog eens meer dan 30.000 inkomelingen uit Nederland geland, van wie gerust kan worden aangenomen, dat zij naar het Westen zijn gegaan. Evenals in 1850 worden meer dan de helft der 9.848 personen, in Nederland geboren, in Iowa en het Noorden van Midden-Noord-Amerika gevonden, zoodat ook tegenwoordig nog in dit district de meeste Hollanders wonen."

„Ongelukkig is het onmogelijk om zelfs ook maar ten naastenbij het aantal personen van Hollandsche afkomst in het Westen te kunnen schatten, want ten slotte is het toch de Hollandsche Amerikaan en niet de Hollandsche inkomeling van later jaren, die de kracht vormt van de Hollanders in het Westen."

De schrijver gaat dan na, wat de Hollanders gedaan hebben. Voor het overgroote deel zijn het landbouwers en veefokkers, maar ook in den handel en de nijverheid nemen zij een eervolle plaats in. De schrijver noemt een groot aantal namen van mannen van Hollandschen bloede uit de wetenschappelijke wereld van het Westen. Van de 21 Hollandsche bladen, die in de Vereenigde Staten verschijnen, worden er 17 in het Westen uitgegeven — tien in Michigan en zeven in Iowa, Wisconsin en Illinois.

De schrijver haalt het oordeel aan der Regeeringsambtenaren; dat „de Hollander een zeer gewenschte inkomeling is" en zegt ten slotte van de Hollandsche voortrekkers in N.-Amerika: „Wij danken aan hen ons aanzien als Amerikaansche burgers. Zij danken veel aan Amerika, en de Vereenigde Staten danken niet weinig aan hen."

Dit belangrijke opstel is zeer te juister tijd verschenen. Noord-Amerika is gewillig te luisteren naar hem, die vertelt, wat de Hollanders voor Amerika hebben gedaan. En met Amerikaansche voortvarendheid maken de Hollandsche Amerikanen van deze gunstige stemming gebruik. Wij zullen in Neerlandia straks wel op meerdere geslaagde pogingen mogen wijzen, om bij de Amerikanen een juister denkbeeld te vestigen omtrent den Nederlandschen invloed bij de wording der Vereenigde Staten dan er tot dusver heerschte tengevolge van bevooroordeelde geschiedschrijvers.

INGEZONDEN.

Eigen nijverheid.

In de Middelburgsche Courant van 8 Febr. j.l. kwam het onderstaande berichtje voor:

> — De Maatschappij tot Expl. van Staatsspoorwegen en de Ned. Centraal Spoorwegmij. moeten locomotieven besteld hebben bij Nederlandsche en Duitsche fabrieken van het kaliber, thans in gebruik bij de Noord-Brabant-Duitsche, n.l. locomotieven met drie gekoppelde assen, twee loopassen op trucks en 4 cylinders, een en ander om de steeds zwaarder wordende treinen met de vereischte snelheid te kunnen vervoeren.

Mag ik zoo vrij zijn op een paar onjuistheden de aandacht te vestigen?

In de eerste plaats hebben de hier bedoelde machine's der N. B. D. S. niet vier, doch slechts twee cilinders.

Maar bovendien hebben noch de Maatschappij tot Expl. van S. S., noch de N. C. S. locomotieven in Nederland besteld. Zij zijn wel wijzer! Kan de Nederlandsche industrie iets bruikbaars leveren? Wat uit het buitenland komt is immers veel beter? Hoe is het toch mogelijk, dat de H. IJ. S. M. nu reeds meer dan honderd locomotieven in dienst heeft, vervaardigd door de Nederlandsche Fabriek van Werktuigen en Spoorwegmaterieel te Amsterdam, en nog steeds hare dwaling niet inziet? Dat een der nieuwste H. S. M.-locomotieven bij den proeftocht het traject Amsterdam—Bentheim zonder water innemen onder weg aflegde, dat de in Amsterdam gebouwde machine's met oververhitten stoom aanzienlijke water- en brandstofbesparing maakten t. o. v. hunne Engelsche soortgenooten zonder oververhitter, mag zeker geen verdienste der Nederlandsche nijverheid genoemd worden!

Kan uit Nederland iets goeds komen?

J. W. SPRENGER,

Amsterdam. Werkt. Ing. a. d. N. F. v. W. & S.

Japan, de Vereenigde Staten en het Nederlandsch.

Een mijner vrienden vestigde onlangs mijn aandacht op het volgende:

In de Revue de droit international et de législation comparée, jaarg. 1909, afl. 6 (blz. 661—678), komt eene verhandeling voor, getiteld: Pages de l'histore diplomatique de Japan par Közo Kijima, Dorteur en sciences politiques de l'université de Bruxelles, waarin is opgenomen een tractaat tusschen Japan en de Vereenigde Staten van 17 Juni 1857.

Van dat tractaat luidt art. VIII in den Engelschen tekst als volgt:

As His Excellency the Consul General of the United States of America has no knowledge of the Japanese language nor their Excellencies the Governors of Simoda a knowledge of the English language, it is agreed that the true meaning shall be found in the Dutch version of the articles.

's-Gravenhage. Mr. C. BAKE.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Onzen naam ter eere.

Onder de Nederlanders, die in den vreemde Hollandsch naam hooghouden, dehoort ook de heer H. H. ter Meer, die sedert October 1907 als opzetkunstenaar aan het Zoölogisch Instituut der Hoogeschool te Leipzig is verbonden, met den titel van Inspektor.

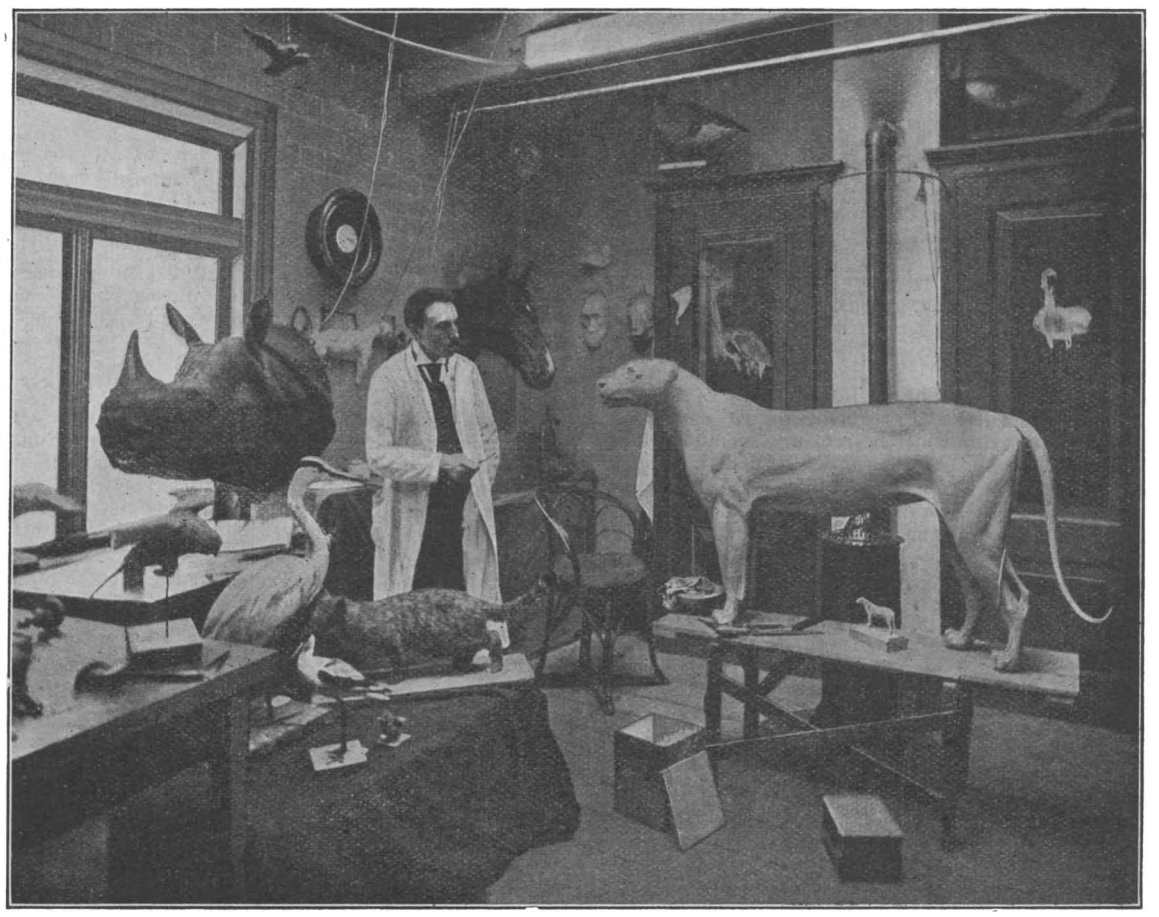
De heer Ter Meer dankt zijn opleiding in de eerste plaats aan zijn vader en daarna aan de meesterlijke leiding van Inspektor Kerz te Stutgart.

De afbeelding stelt de heer Ter Meer voor in zijn werkplaats te Leiden.

Lantaarnplaatjes.

Een verzoek.

Het bestuur van Groep Ned.-Indië heeft aan alle Groepen en Zelfst. Afd. en vertegenwoordigers een opwekking doen toekomen om foto's te zenden, betrekking hebbende op Ned. vestigingen in den vreemde, met name van die plaatsen, waar een opgewekt

De heer H. H. ter Meer in zijn werkplaats.

Voor dien tijd was hij ruim 12½ jaar werkzaam aan het Koninkl. Museum voor Natuurlijke Geschiedenis te Leiden. Met zijn heengaan werd, zooals de voorzitter van de Ned. Ornithologische Vereeniging in Verslag No. 4 te recht opmerkte, een einde gemaakt aan „de dynastie der Ter Meers". De overgrootvader toch van den huidigen Inspektor had reeds eenige jaren, vóór dit Museum een Rijksinstelling werd, er de dieren voor opgezet. Zijn grootvader was er 54 jaren en zijn vader bijna een halve eeuw als opzetkunstenaar werkzaam. Het kostte dus den heer H. H. ter Meer wel moeite Leiden te verlaten; maar het aanbod van Leipzig was te aanlokkelijk.

In de Illustrirte Zeitung van 30 Dec. j.l. wijdt D. Metelmann een uitvoerig artikel aan dezen Nederlander. De schrijver zegt daarin o. a., dat de Hoogeschool van Leipzig zich gelukkig mag rekenen zulk een meester in de opzetkunst aan haar Zoölogisch Museum verbonden te hebben.

Nederlandsch leven bestaat of wel bijzondere inrichtingen van Nederlandsche nijverheid, wetenschap of kunst worden aangetroffen. Als uitingen daarvan kan gewezen worden op Hollandsche dagbladen, in het bijzonder in Amerika, havenwerken in Chili, schepen onder Nederlandsche vlag in vreemde havens, en verder alle zoodanige beelden, die tot het nationaliteitsgevoel spreken, om daardoor den band tusschen Nederlanders, ook buiten het rijk, in Europa te versterken.

Maar ook beelden van Nederlanders in hun eigen land moeten worden op prijs gesteld, omdat het zeer wenschelijk is ook aan te toonen, hoe in Nederland geleefd en gewerkt wordt en wat dáár op het gebied van handel, nijverheid, wetenschap, kunst, landverdediging enz. gedaan is en nog voortdurend gedaan wordt.

Wij wekken ieder, daartoe in de gelegenheid, op, aan dit bijeenbrengen van materiaal voor propaganda-lezingen mee te werken.

Adres voor zendingen: Het bestuur der Afdeeling Buitenzorg van het A. N. V.

Men kan ook inzenden aan het Kantoor van het A. N. V., Wijnstraat 81 te Dordrecht, dat voor doorzending zal zorg dragen.

't Verdient aanbeveling, dat Groep Indië meer dan één stel laat maken, opdat andere Groepen tegen betaling er ook een keuze uit kunnen doen.

Handelingen van 't Leidsch Congres.

Verschenen zijn de Handelingen van het XXXe Ned. Taal- en Letterkundig Congres, een werk van 500 blz. waaruit menig bezoeker de belangrijke voordrachten beter zal leeren kennen, dan op het Congres zelf.

Men zie de advertentie in dit nummer.

Holland op zijn best.

In het American Journal of Semitic languages and literatures van Januari wordt met groote waardeering gesproken over het onlangs door de Directie van het Oudheidkundig Museum te Leiden uitgegeven werk over de Stèles van het Middelrijk in dat Museum bewaard. Het wordt met den Catalogus van het Museum te Caïro als de twee hoofdwerken voor hen, die dit tijdperk wenschen te bestudeeren, genoemd. Ook de reproducties der platen worden in hooge mate geprezen; „the mechanical excellence of these plates could not be surpassed".

In het tijdschrift „Sphinx, Revue critique d'égyptologie" wordt in eene zeer uitvoerige en van hooge waardeering getuigende bespreking over hetzelfde werk, o. a. van de uitvoering der platen, gezegd: elle fait honneur à la maison van Leer d'Amsterdam.

Het doet goed deze voor onze wetenschap en industrie vleiende getuigenis te lezen.

Nederlandsch lied in den vreemde.

De Nederlandsche zangeres Hanna Verbena heeft de vorige maand te Parijs gezongen. De Parijsche verslaggever van de N. R C schreef over het concert van 22 Febr. o.m.: „Mejuffrouw Hanna Verbena werd ook met genoegen gehoord... Een van de bekoorlijke composities van mejuffrouw van Rennes viel zoo in den smaak, dat het laatste stukje ervan gebisseerd werd."

Nederlandsche nijverheid.

De Haarlemsche Machinefabriek, voorheen Gebr. Figee, heeft opdracht gekregen om voor een Zuid-Amerikaansche haven een veertiental electrische kranen en kaapstanders te leveren. De kaapstanders werden reeds in de fabriek te Haarlem beproefd. Zij zijn voorzien van een inrichting, waardoor het verbranden van den motor bij het vasthalen van den kaapstander voorkomen wordt.

Holland op zijn malst.

In het Belgische Staatsblad van 28 Januari 1910 komen de statuten voor van de naamlooze vennootschappen Waterleidingmaatschappij te Rotterdam en Waterleidingmaatschappij te Nijmegen. Men zou allicht geneigd zijn om te denken dat deze, oorspronkelijk in het Nederlandsch gestelde stukken, ook in deze taal in het bovengenoemde Staatsblad verschenen zijn. Alles behalve! Men heeft de behoefte gevoeld ze te vertalen en ze uitsluitend in het Fransch te laten verschijnen. Is dit weer een nieuw staaltje van de franschgezindheid der Noord-Nederlanders of zijn de besturen van deze vennootschappen dan nog altijd zoo slecht van de Belgische toestanden op de hoogte om niet te weten dat België een tweetalig, in meerderheid zelfs een Vlaamschsprekend land is?

Een bespottelijk gebruik.

Strauss' Elektra is onlangs ook te Londen vertoond, ten deele met Engelsche zangeressen. De Punch is er mee in zijn schik, dat die Engelsche zangeressen onder hun eigen naam op 't program stonden. „Er was een tijd", zegt het blad, „dat juffrouw Tubb, die voor een der dienstmaagden speelde, zich, naar een bespottelijk gebruik, Signorina Tubbi zou hebben genoemd".

Misschien zou de Punch nog meer in zijn schik wezen, als hij wist, dat nu Engelsche schuilnamen in zwang komen. Is er niet een Hollandsche zangeres, met goed Hollandschen naam, die in binnen- en buitenland vermaardheid wint, onder den aangenomen naam van Tilia Hill? Of zou Punch dat ook „een bespottelijk gebruik" vinden?

Na de Belgische Omwenteling.

Uit de Provinciaal Geldersche en Nijmeegsche Courant van 18 Maart 1840:

Brussel, den 13den Maart 1840.

Volgens den Précurseur heeft de minister van financiën eene door hem onderteekende aankondiging, betrekkelijk de opwisseling der oude munten, in de beide talen, het Fransch en het Vlaamsch, te Antwerpen doen aanplakken. Men laat niet onopgemerkt, dat dit de eerste maal sedert de omwenteling is, dat een van het ministerie voortgekomen plakschrift in de beide talen is opgesteld.

Nederlandsch en Nederlandsche Consuls.

Ook de Vlaamsche Gazet van Brussel wijdde aandacht aan het ingezonden stuk van den heer Stuurman in het vorige nummer van Neerlandia en wel in het bizonder aan 't gedeelte, dat handelde over het gebruik van Nederlandsch in briefwisseling met de Nederlandsche consulaire ambtenaren in België en Zuid-Afrika.

De Vlaamsche Gazet teekent bij de klacht van den heer Stuurman, dat de taal van de meerderheid der bevolking in België en Zuid-Afrika in Den Haag als „quantité négligeable" wordt beschouwd, het volgende aan: „Overigens schijnt dit eene aanstekelijke ziekte te worden. Zoo is de taal van het Nederlandsch Gezantschap te Brussel niet het Nederlandsch, maar wel het Fransch!"

Ned. volkszang in Limburg.

Naar we van het Liederendepot van den Volkszang te Maastricht vernemen, zijn er thans, na 9 maanden, 36000 ex. van „de Leeuwerk" verspreid; terwijl de verschijning van eene meer uitgebreide verzameling, in drie uitgaven, a. met tekst, b. met tekst en melodie, c. met pianobegeleiding, die tegen Paschen waarschijnlijk zal klaar zijn, reeds met ongeduld wordt tegemoet gezien.

Van het populaire lied „Limburg, mijn Vaderland" is op zijn eersten verjaardag de tweede uitgave verschenen.

De liedjes uit „de Leeuwerk" en „Liederkeur" weerklinken zelfs in China, waar de Ned. missionarissen van Mgr. Geurts ze in eere houden.

Vrijhandel-Congres te Antwerpen.

Op dit Congres, 9 Aug. te houden zijn Duitsch, Engelsch, Fransch en Nederlandsch toegelaten.

Wij zijn benieuwd of de Nederlandsche en Vlaamsche afgevaardigden hun taal in eere zullen houden.

Verbetering.

In het stukje over het gedenkteeken voor Tehupeiory staat, dat hij te Kema werd geboren, dit moet zijn E m a.

Verscheiden stukken wachten op plaatsruimte. Red

14e Jaargang. No. 4. April 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Ghemeinlic men romt
Op dat van verre comt.
's Lands wise, 's lands ere;
In 't eyghen lande bovenal.

INHOUD: Tot beter verstand (Uit de openingsrede der Algemeene Vergadering te Zwolle) — Ons Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling — Een hoogst merkwaardig feit uit onze vaderlandsche geschiedenis, door Ds. M. A. Perk — Betrekkingen der Hollanders met Siam, door L. F. van van Ravenswaay — *Van onze Vert. in 't Buitenland,* door A. Semmens, J. P. de Hoog en S. van West — Boeken-Commissie, door Dr. W. van Everdingen — *Noord-Nederland:* Een omhoog strevend volk II — De Algemeene Vergadering te Zwolle, door C. van Son — Uit het jaarverslag der Groep, door C. van Son — Van de Afdeelingen — Jong Nederland — Palmpaasch, door Dr. A. Beets — *Zuid-Nederland:* Uit het jaarverslag der Groep B, door H. Meert — Uit onze Takken — Mededeelingen — *Oost-Indië:* De Holl. ontdekkersgeest leeft nog — Een rampfonds — Geneeskundige dienst in N.-I. — Inlichtingen-kantoor van O. en W. — Mededeelingen — *Zuid-Afrika:* Nieuws uit de Afdeelingen — Nederlandsche muziek in Zuid-Afrika — A. N. V.-Prijzen — *Suriname:* Uit het 7e jaarverslag, door Mac. Kenzie — *Amerika:* Afd. Chicago, door H. Jacobsma — Afd. Nieuw-York, door J. van Folker — Hollandsch in de V. S. — *Ingezonden:* — Holland in het Oosten, door T. de Meester — Allerlei en Mededeelingen — Advertentiën.
BIJVOEGSEL: Lijst van Nieuwe Leden — Advertentiën.

Tot beter verstand.

Er heerscht omtrent het Verbond nog altijd veel misverstand. De vreemdste bewering is wel dat het is politiek! Nu zegt art. 4 van onze statuten: Het Verbond staat open voor ieder, die het wenscht te steunen. Het kent kerkelijke noch staatkundige partij. Hieruit volgt, dat als het Verbond aan politiek deed, het zelfmoord zou begaan. En dáárvoor is het met zijn 13000 leden toch nog wel wat al te krachtig en daarbij voor zooveel snoods nog te jong: pas twaalf jaar! Bovendien telt het onder zijn leden een aantal mannen van de meest uiteenloopende kerkelijke en staatkundige richting, bestuurders van het land, leiders der politiek, die zeer zeker een inmenging van het Verbond op hun terrein nooit zouden hebben gedoogd noch zullen gedoogen.

Het Verbond kent geen partij. Dat is zijn kracht, dat is een onafwijsbare voorwaarde van zijn bestaan, maar ook somtijds voor deze of gene een bron van verwijt. Het Verbond durft niet, zeggen zij dan. Dat is dan waar: Het Verbond durft niet in sommige gevallen; niet omdat de bestuursleden een voor een den moed missen, maar omdat zij als bestuursleden geroepen zijn de beginselen van het Verbond te handhaven, en met voorzichtigheid de grenzen zijner bemoeiingen in het oog moeten houden. Zijn gebied is uitsluitend wat niet door een groep van Nederlanders wordt beoogd, maar wat het geheele Nederlandsche volk aanvaarden kan. Waar tweespalt heerscht, onthoudt het Verbond zich. Belang van het geheele Nederlandsche volk is het dat wij goed weerbaar zijn; met Volksweerbaarheid kan en moet dus het Verbond samenwerken, zelfs meer dan tot nu toe. Maar op welke wijze wij ons goed weerbaar moeten maken, door een volksleger, door algemeene dienstplicht, door lange of korte oefening, met welk soort van schepen of geschut of forten, dat zijn vragen die buiten het Verbond als zoodanig liggen. De handhaving en verbreiding van de Nederlandsche taal is een algemeen Nederlandsch belang; zij zijn het hoofddoel mee van het A. N. V. Op welke wijze echter men onze taal moet schrijven, dat is een kwestie, die voor het Verbond als zoodanig, niet bestaat. Het laat daarin ieder vrij en heeft dat van den beginne af getoond met Neerlandia. Wij vormen niet een taalbond die schoolmeestert. De taal die wij voorstaan is de levende Nederlandsche taal, waarvan Couperus, die vele talen weet en zich niet geheel meer Nederlander gevoelt, nog onlangs getuigde, dat zij de rijkste en schoonste is die hij kent. Het Nederlandsch Verbond weet wel dat er spelling noodig is, en dat het met het oog op Zuid-Afrika gewenscht zou zijn, indien hier vereenvoudigde werd erkend, dat er zeker verband is tusschen spelling en taal, maar het weet ook dat de spelling de taal zelf niet is en altijd dreinend achteraan komt. Spelling kan nergens en nooit krachtig taalleven bijhouden, en moet af en toe als een klein kind op de armen worden genomen. Een tijdje gaat het dan weer goed; dan zakt zij weer achteruit en begint weer te dreinen; dat komt echter ook buiten het Verbond wel terecht; inmenging zou verontwaardiging vinden en bijval, al naar gelang.

Als Multatuli wordt gevierd, dan neemt het Verbond als zoodanig niet de leiding mee op zich; het weet dat het een groot aantal leden heeft die den schrijver van Max Havelaar hoogelijk vereeren, die innig dankbaar zijn voor hetgeen hij voor Indië heeft gedaan, maar het weet ook dat hij niet is een man bewonderd en geëerd door het geheele Nederlandsche volk. Zijn naam klinkt als krijgsklaroen; om hem heen staan levensbeschouwingen vijandig tegenover elkaar. Het Verbond laat elk zijner leden volkomen vrij in bewondering en afkeer, maar houdt zich zelf er buiten. Wat het in zulke gevallen wel mag en kan doen, dat is bij gelegenheid Neerlandia openzetten voor zienswijze voor en tegen een bepaalden vorm van weerbaarheid, voor en tegen een herziening onzer spelling, en zooals het gedaan is bij Bilderdijk, de lezers opmerkzaam maken op het bestaan eener Multatuli-commissie, tot wie ieder zich kan wenden, die wil. Kwestie van moed is hier

buiten sprake; 't is een kwestie enkel van inachtneming der grenzen eener vrijwillig aanvaarde taak.

Eén uiting heeft mij in den laatsten tijd zeer getroffen, dat n.l. het A. N. V. een stap terug zou zijn in de ontwikkelingsgang der beschaving. Ik laat de vraag daar of evolutie zich ooit laat terugdringen; wat wij zien zijn slechts verschijnselen en die verschijnselen zijn er slechts dan, wanneer zij reden hebben van bestaan. Het Ned. Verbond is een verschijnsel; het zou er niet zijn als bij zeer velen sedert 1897 niet de oproeping weerklank had gevonden. Zoovele stemmen roepen verzamelen die niet worden gehoord. Wat bij ons is geschied, gebeurt overal, in Engeland lang al en stelselmatig, als regeeringsbeginsel, in Zweden, in Frankrijk met de Alliance Française, in Duitschland met het All Deutsch Verband, in Italië met de Società Dante Alleghieri.

De natiën zetten zich schrap, verbeteren hun houding; de onverschillige slendriaan heeft plaats gemaakt voor verzorgdheid en gevoel van eigenwaarde. En overal is het de taal die middel en doel is tegelijk. Zeer merkwaardig is dit algemeen verschijnsel, bestaande naast een achttiende eeuwsche wijsgeerigheid, die van uitwissching van grenzen droomt en algemeene menschenmin.

Is dit verschijnsel, zichtbaar ook in het A. N. V. een teeken van teruggang? Op weg waarheen? Naar verhooging van het menschelijk geluk, stoffelijk en geestelijk? Naar meerdere ontwikkeling van het zedelijk bewustzijn, dus ook van 't individu? Maar ook volkeren-individuën bestaan. In de gemeenschap der volkeren is ieder volk afzonderlijk een individu, door afstamming en historie tot eenheid gegroeid; de massa kan even goed zich door zelfoefening opheffen en hoogere waarde verkrijgen in de samenleving der menschheid, als de enkeling dat kan in zijn beperkte omgeving. Zeker, als het A. N. V. bekrompen was in doel en middelen, als het zich blind keek op voordeelen van eigen volk en stam, chauvinistisch was, een begrip waarvoor wij niet eens een woord bezitten, dan zou het door menschen met breede opvatting kunnen worden veroordeeld. Maar nu? Moge ik, ten bewijze hoe van den aanvang af alle kleinere bedoelingen zijn geschuwd, een woord aanhalen uit mijn voordracht, die in Nederland aanleiding gaf tot zijn stichting. Het was in 1897. „Evenals liefde tot het vaderland van hooger orde is dan die tot den kleinen kring, zoo gaat de liefde tot de geheele menschheid op haar beurt weer deze hemelhoog te boven; het ideaal wijst naar een wereldrijk, waarin „pays ende vree" zal heerschen tot in de eeuwigheid tusschen alle menschen, waarin negers en blanken en roodhuiden, als de goden van weleer, met gouden ballen weer kinderlijke spelen zullen spelen in het groene gras — die droom is heerlijk, maar zijn verwezelijking nog onbereikbaar ver in het verschiet. Voor het oogenblik hebben wij nog natiën, die als individuën woekeren met eigen talenten. Met dat oogenblik en met de naaste toekomst hebben wij te doen, niet met den jongsten dag. Liefde tot eigen land sluit echter niet in zich haat tegen dat van anderen; ons vaderland dienende, kunnen en moeten wij medewerken aan algemeene naastenliefde, mee neerrukken de heiningen die volk van volk en mensch van mensch scheiden. Werkende aan eigen ontwikkeling met eerlijkheid en trouw, werken wij aan de eerlijkheid en trouw over de geheele wereld. Van het kleinere tot het grootere; van eigen ik tot huisgezin, van huisgezin tot maatschappij, van maatschappij tot wereldburgerschap, dan loopen wij thans geen gevaar te verdwalen in de nog duistere oneindigheid van algemeene menschenmin."

Kan een vereeniging van menschen, die zoo hun strijd voor natie en stam hebben opgevat, een gevaar zijn voor de beschaving? Zetten we dan niet de deuren van ons taalhuis wijd open voor elke aandere taal? Waren alle volken zoo breed in hun opvattingen, zoo geneigd tot het leeren van vreemde talen, zoo geneigd ook om vreemde beschaving te waardeeren, dees aarde waar een paradijs! Wij zijn het wel eens al te breed, wordt er gezegd, tot verwaarloozens toe van eigen taal en eigen karakter. Dat al te is mij liever, dan het te weinig mij zou zijn. Maar wij Nederlanders, hebben goed praten; wij worden in onze taal niet bedreigd. De Vlamingen en de Zuid-Afrikaners worden dat wel; zij moeten dagelijks vechten om hun nationaal bestaan, en toch doet men ook daar breed tegenover Fransch of Engelsch. Dan wordt het geval bedenkelijk; wat breedheid schijnt is dan veelal zwakheid en karakterloosheid.

Verblijdend is het teeken dat het Verbond het vertrouwen heeft gewonnen der Vlamingen en Zuid-Afrikaners. In Vlaanderen heeft men aan het Verbond kunnen zien, dat er op nationaal gebied samenwerking mogelijk is tusschen kerkelijk en staatkundig gescheidenen. Tot voor kort scheen daar, ondanks gemeenschappelijk doel, eendracht buitengesloten; in den laatsten tijd komen katholiek en liberaal als één man op voor Vlaamsche taal en Vlaamsch karakter. En te Antwerpen is de grond gelegd voor een nauwere aaneensluiting tusschen studenten van Noord en Zuid. Wij hebben vertrouwen in het beleid der jonge mannen, aan wie de waarlijk moeilijke taak is opgedragen twee zulke verschillende stroomingen in één bedding te leiden. En ik ben zeker dat in deze vergadering, in dezen kleinen Nederlandschen landdag, de beste wenschen voor hun welslagen niet zullen worden onderdrukt, evenmin als voor de hier te lande studeerende zonen van Insulinde, die zich eveneens het vorige jaar hechter hebben aaneengesloten, en van groote liefde voor hun geboorteland en volk vervuld, geheel in den geest van het Verbond arbeiden aan de geestelijke ontwikkeling, ook door middel van onze taal, van diegenen hunner landgenooten, die daartoe den wensch te kennen geven. Het optreden van Sosro Kartono op vroegere congressen, en van Tehupeiory op dat van Leiden, is ook velen een openbaring geweest hoe hooge beschaving en onberispelijke hanteering der Nederlandsche taal, een kenmerk kan zijn van zonen van Insulinde. Het is hier de plaats om nog eens met een gevoel van grooten weemoed, dien jongen, welsprekenden Ambonees Tehupeiory te gedenken, wiens mooie leven, zoo kort nadat hij hier te lande den titel van arts had verworven, zoo ontijdig en zoo geheel onver-

wacht door den dood is afgesneden. Zijn geschrift over Indië sedert de oprichting van het A. N. V. zal steeds een eervolle getuigenis zijn van zijn hooge idealen voor Indië en voor Nederland.

Enkele jaren geleden was hier te lande van de drie studeerende Afrikaners nog maar één overgebleven: de theoloog Joubert van De Paarl, nu nog te Amsterdam. Aan anderen ook, maar aan hem voornamelijk is het te danken, dat thans het getal Afrikaansche studenten in ons land meer dan 50 bedraagt, grooter aantal dan het misschien ooit is geweest. Wel waren er enkele te Antwerpen bij het Studenten-Congres, maar uit den aard der zaak is zulk een algemeen Nederlandsche beweging hun nog wat vreemd. Nederland is voor hen een gastvrij land, waar zij de kennis en kracht opdoen om, teruggekomen in hun Zuid-Afrika, overtuigde strijders te worden van hun jonge natie, maar het spreekt van zelf, dat zij eerst nog vooral elkander zoeken, de herinneringen aan gemeenschappelijk verleden, aan eigen land en volk door onderling verkeer versterkend. Afrika is zoo geheel anders dan Holland! Eerst als zij hun eigen nestje kant en klaar hebben gebouwd en de steeds nieuw aankomenden bij hen een veilige inwijding vinden in het ongewone vreemde leven, als eenige geslachten van studenten den weg hebben gebaand en overlevering is ontstaan, dan zullen ook zij zich geleidelijk aansluiten bij hen die reeds in het jonge studentenleven de geestelijke eenheid van den Nederlandschen stam in praktijk brengen. Ook hier moet de natuurlijke ontwikkeling haar vrijen loop hebben. Het A. N. V. haast zich niet wijl het gelooft.

Het heeft ook geen overdrijving noodig. Dat is al zoo dikwijls gezegd, maar mag toch nog wel worden herinnerd, vooral met het oog op het gebruik van vreemde woorden. Vreemde woorden op zich zelf zijn niet verwerpelijk, meer nog zij zijn onontbeerlijk. Door de poriën van elke taal dringen zij binnen, niet thans alleen, maar sedert eeuwen, sedert de eerste dagen dat menschen van onderscheiden spraak onderling verkeer hebben gecefend. Dat geldt niet alleen van taal, dat geldt van zeden, van gewoonten, van geloof, van wetenschap, van de heele beschaving. Niets is ooit zich zelf gebleven, noch zal het ooit blijven, sinds het eenmaal buiten zich zelven trad. Wat zich zelf bleef, heeft nooit leven gehad. Waar wij grijpen in onzen taalschat, overal raken wij vreemde klanken. De zaal waarin wij zitten, de tafel hier, de lamp, de straat, het plein, de poort, om van onze manchetten en japonnen niet te spreken, om van de dames zelf te zwijgen, alles is eenmaal vreemd woord geweest! Hoe zouden wij het stellen zonder papier en pen, dus zonder secretaris? Wij willen het niet en al zouden wij het willen, wij kunnen het niet.

Maar — het vreemde moet winst zijn, moet verrijken, dat is het moet een leege plaats vervullen, het begrip vertolken waarvoor geen woordklank bestaat of ingang vindt. De grens is dikwijls moeilijk te trekken en is niet dezelfde voor iedereen. Maar wie zijn taal lief heeft, is ridderlijk tegenover haar, tracht haar te kennen, te spreken en te schrijven, in al haar rijkdom en schakeering en wil niet dat zij slachtoffer wordt van sleur, onkunde of onverschilligheid. Niet dus de vreemde woorden zijn in den ban bij het A. N. V. maar hun misbruik, dat eigen, prachtige woorden ter zijde stellende, onze Nederlandsche taal verarmt, zonder voor het verlies gelijkwaardigs in de plaats te stellen. En, het mag ons Nederlanders met het oog op wat in België plaats vindt, vooral nu de Brusselsche Tentoonstelling aanstaande is, en het Nederlandsche Taalgebied daar een eigen Paviljoen zal hebben, wel weer eens worden voorgehouden: Spreek als gij over onze zuidergrens gaat in de Vlaamsche gewesten altijd uw moedertaal, die in België volmaakt dezelfde rechten heeft als het Fransch. Hebben weer niet de Nederlandsche verslaggevers van den Antwerpschen voetbalwedstrijd, laatstleden Zondag, geklaagd dat in die Vlaamsche stad de jongens van Jan de Witt zoo hebben gegrasduind in hun Fransch, dat zoo slecht was? Fransch spreken, Engelsch hoe meer hoe liever, maar niet ten koste van anderen, die voor het behoud van onze taal recht hebben allereerst op steun van Nederlanders.

(Uit het Openingswoord voor de Alg. Verg. te Zwolle.)

Ons Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling.

Het Paviljoen, in onderdeelen geheel in Nederland vervaardigd, wordt deze maand op de Tentoonstelling in elkaar gezet.

Al wat het A. N. V. zijn B.-C., de Ned. Boekhandel en 't Vlaamsch Handelsverbond zullen ten toon stellen is in gereedheid gebracht en wacht op de voltooiing van het gebouwtje.

Uit Amerika zijn zeer belangrijke gegevens ontvangen over de verspreiding der Nederlanders in dit werelddeel.

Voor het eerst zal een groot diagram over den groei van het A. N. V. sedert zijn stichting te zien zijn, dat ook in het propagandaboekje zal worden afgebeeld.

De landkaarten, in beeld brengend ons taalgebied, onze ontdekkingstochten, onze stoomvaartlijnen en de verspreiding van het A. N. V. over de wereld, naar de nieuwste gegevens bewerkt, zullen zeker de aandacht trekken.

De volgende Neerlandia's zullen hierover tal van belangrijke bizonderheden bevatten.

Laten alle leden van het A. N. V., waar ter wereld zij zich ook ophouden, wanneer zij naar Brussel opgaan niet verzuimen ons Paviljoen te bezoeken en anderen aansporen kennis te nemen van onzen arbeid tot verhooging der zedelijke en stoffelijke kracht van den Ned. Stam.

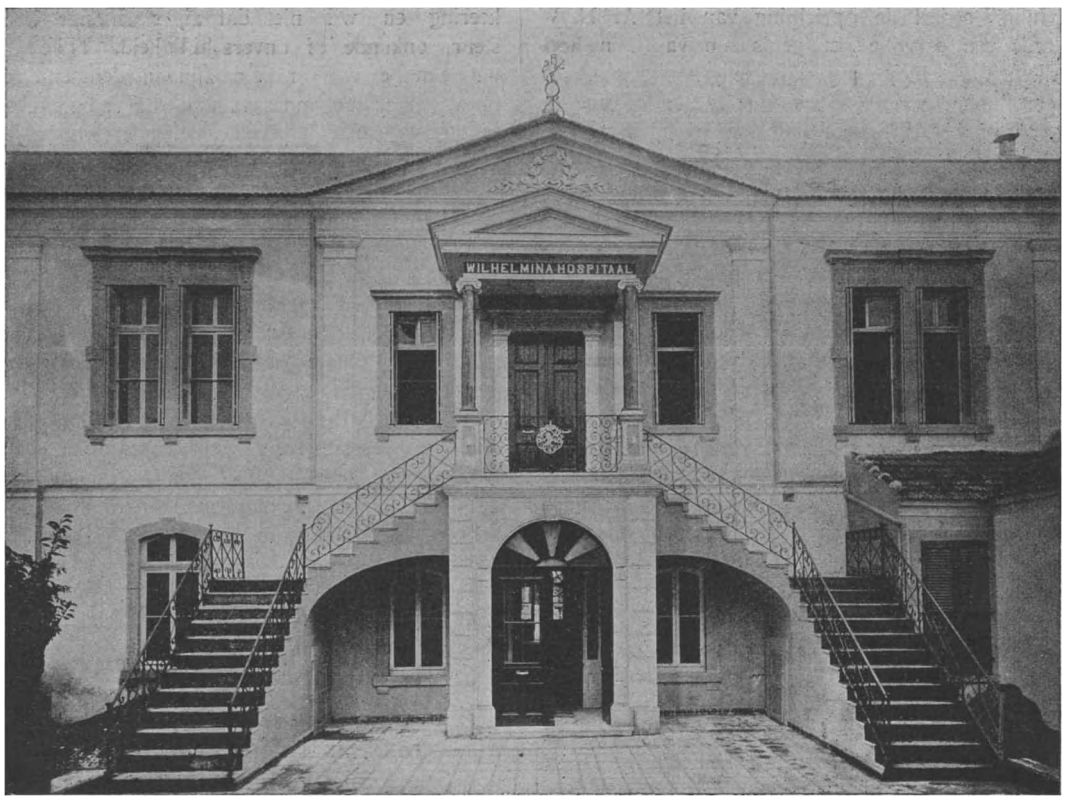
En laten allen, die eenigen invloed kunnen oefenen, vasthouden aan den eisch dat opschriften van Nederl. en Vlaamsche Inzendingen voor alles het Nederlandsch in eere houden.

Te krachtiger dringen wij hierop aan, nu de Belgische regeering een poststempel voor de Tentoonstelling gebruikt, dat er aldus uitziet:

Brussel — Tentoonstelling
1910
Bruxelles — Exposition.

Bravo!

Maar laten de Nederlanders nu ook geen „Fransche complimenten" maken.

Het Wilhelmina-Hospitaal te Smyrna.

Een hoogst merkwaardig, doch vrij algemeen onbekend gebleven feit uit onze vaderlandsche geschiedenis, na honderd jaar, aan de vergetelheid onttrokken.

I.

De aanstaande Mei-aflevering van Gustaaf Adolf, drie-maandelijksch Tijdschrift der Nederl. Gustaaf-Adolf-Vereeniging [1]), zal van mijn hand een historische schets bevatten, onder den titel: „De Nederlandsche Protestantsche kerk te Smyrna".

Voor hare bewerking heb ik heel wat nasporingen moeten doen en talrijke documenten van oude of jongere dagteekening geraadpleegd.

Onder de laatste was er een, waarin ik het bedoelde feit als in het voorbijgaan vermeld vond [2]).

Door de mededeeling daarvan in uitgebreider kring dan die der lezers van genoemd Tijdschrift, meen ik den beoefenaren en liefhebbers onzer vaderlandsche geschiedenis een goeden dienst te bewijzen.

Dit doel geloof ik niet beter te kunnen bereiken dan door in het Maandblad van het Algemeen Nederlandsch Verbond met zijne 13.000 leden die gebeurtenis wereldkundig te maken, een gebeurtenis, welke in mijn oog op geen mindere vermaardheid aanspraak heeft dan het altoos met zooveel ingenomenheid geroemde „wapperen van onze nationale vlag" op het Japansche eiland Decima, in de dagen van Nederlands inlijving bij het Fransche keizerrijk.

II.

Nauw verbonden aan de, thans meer dan twee en een halve eeuw te Smyrna bestaande Hollandsche gereformeerde kerk [1]), sedert het begin der 19e eeuw in Nederlandsche protestantsche herdoopt, was het ongeveer gelijktijdig gestichte Hollandsche Hospitaal. Hieraan paalde het oude kerkhof, waar bij uitsluiting slechts Protestanten hun laatste rustplaats vonden. Op zijne beurt had dit een nog ouder vervangen, in het zuidelijk deel der stad gelegen, en dat den naam droeg der H. Veneranda, een naam waarschijnlijk afgeleid van een alzoo geheeten oude Grieksche kerk of klooster. Men weet echter niet op welk tijdstip de Turksche overheid de Christenen dwong hun doodenakkers naar elders te verleggen. De Hollanders en Engelschen brachten de gebeenten en grafsteenen van de hunne over in de nabijheid hunner Hospitalen. De Grieksch-orthodoxen en de Armeniërs begroeven voortaan hunne afgestorvenen in den grond rondom hun kerken of in de kerken zelve.

Nu gebeurde het den 31en Jan. 1739, dat de Nederlandsche koopman Jan Derveau „uit dankbaar-„heid voor de goddelijke bestiering, die hem 52 ja-„ren geleden bij de schrikkelijke aardbeving van 10 „Juli 1688 het leven had gespaard en voor andere „bezoekingen bewaard, bij akte verleden voor de kan-„selarij van het consulaat, bij wijze van schenking „onder levenden en legaten, vermaakte aan de Hol-„landsche Natie (kolonie) om beheerd te worden „door den consul, en den kerkeraad een aanzienlijke „gift, bestaande in terrein en getimmerten met bed-„den en meubels, en boomen dienende als Hollandsch „hospitaal en Hollandsch kerkhof, enz." zooals het verder in die akte luidt.

Dit Hospitaal, welke stichting tot vóór de aardbeving van 1688 moet opklimmen en op de buitenzijde van zijn poort het in steen gehouwen Nederl. wapen met het jaarcijfer 1675 droeg, is ruim een

[1]) Leiden, Eduard IJdo.

[2]) Oproeping aan onze landgenooten in den vreemde en in het moederland, om steun voor den ontworpen bouw van een nieuw Nederlandsch Hospitaal en de stichting eener nieuwe Nederl. Prot. kapel te Smyrna, door eene in 1902 met de uitvoering van dat plan benoemde commissie.

[1]) Zie over de beide nationale instellingen, Gemeente en Hospitaal de met talrijke illustraties versierde mededeelingen, in de December aflevering van Neerlandia. Jaargang 1905, bladz. 221 en 229.

en een kwarteeuw steeds verbonden geweest aan de Hollandsche hervormde gemeente, en toen het zelf nog geen voldoende inkomsten bezat, door deze in stand gehouden. Het waren tweelingzusters uit denzelfden stam gesproten, beide arbeidende in Christelijken geest, de eene om in geestelijke behoefte, de andere om in lichamelijken nood te voorzien, na de Hervorming de eerste Inrichtingen van haren aard in de Levant.

Voor het einde der achttiende eeuw kwam nochtans een geheele wijziging in die zusterlijke verhouding. Den 22 Juni 1789, na de afkondiging der Bataafsche Republiek, riep de consul de Hochepied, eene algemeene vergadering bijeen van de, zich thans niet meer noemende Hollandsche Natie, maar van de Bataafsche burgers, waaronder, vooral ten gevolge van gemengde huwelijken het Roomsche element aanmerkelijk versterkt was geworden. Een nieuw reglement werd daarin voor het Hospitaal vastgesteld. Dit bevatte o. a. de bepalingen dat de Instelling een onvervreemdbaar eigendom van de Bataafsche Kolonie te Smyrna was, dat geen Bataafsche burger individueel er eenig recht op kon doen gelden en dat het bestuur over haar zou worden gevoerd door den Burger-Consul en twee Burger-assessoren.

Aldus werd het Hospitaal onttrokken aan het toezicht en de leiding van den kerkeraad, en geheel onafhankelijk gemaakt van de gemeente. Alle verband tusschen beide nationale Instellingen, die sedert 1739 zoo nauw vereenigd waren geweest, was voortaan verbroken.

III.

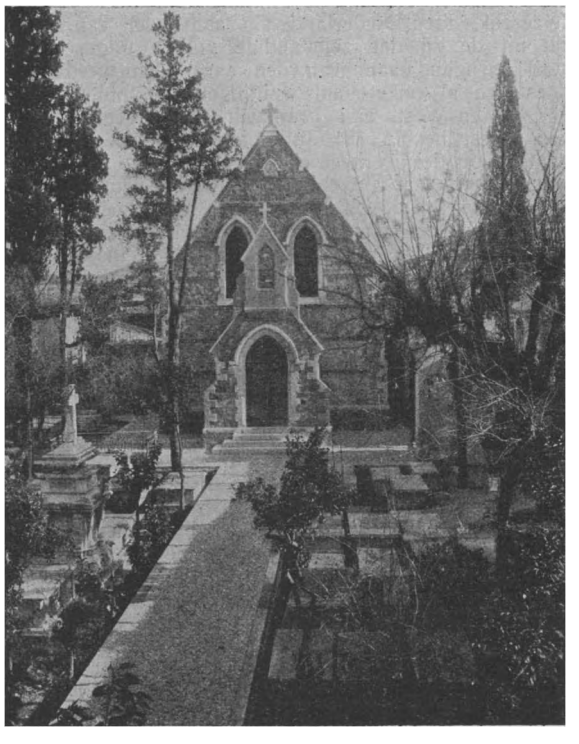
In 1852 kwam er weder eene toenadering tusschen beide tot stand, tengevolge van een gunstige verandering in beider financieelen toestand. De herstelde eensgezindheid behoedde ze voor een dreigenden ondergang en was de voorbode van een beteren tijd.

Van het ontstaan der gemeente af waren de godsdienstoefeningen steeds gehouden in een passend lokaal, door den consul, krachtens zijne instructie, voor den predikant beschikbaar gesteld, meestal een kapel op het erf van het consulaat gebouwd of ook wel eens in een daartoe bijzonder bestemde zaal zijner particuliere woning. Dit duurde tot gemeld jaar 1852. Toen achtte de Kolonie en de gemeente den tijd gekomen om met vereende krachten het hospitaal een belangrijke verbetering te doen ondergaan en er bovenop eene verdieping aan te brengen, die als afzonderlijke kapel zou worden ingericht, en een drietal huizen daarbij te doen verrijzen, door wier verhuring men de inkomsten der stichting zou kunnen verbeteren. Voor het gebruik der kapel werd door den kerkeraad 3500 piasters (*f* 350.—) betaald. Het kerkhof was buiten dienst gesteld. Over het nieuwe, in het zuidelijk deel der stad gelegen en het Hospitaal kregen twee administrateuren, voor drie jaren door de kolonie benoemd, het beheer. Een hunner moest tot de Protestantsche gemeente behooren.

Gewichtige diensten bleef het Hospitaal vele jaren lang aan de lijdende menschheid bewijzen. Talrijk zijn vooral de zeelieden geweest zoowel van de koopvaarders als van de oorlogschepen, door wie de haven van Smyrna bezocht werd, en die er een goede verpleging vonden. O. a. werden in 1855 een veertig schepelingen van Hr. Ms. Prins van Oranje er naar geëvacueerd, terwijl in 1882 van het nabijgelegen, door een zware aardbeving geteisterde eiland Chios, 30 der zwaarst gewonde bewoners naar ons Hospitaal vervoerd, er gedurende drie maanden kosteloos verzorgd werden.

Maar de tijd en de wetenschap hadden de Inrichting naar achteren geschoven, ten bate der Zuster-Instellingen, die aan hoogere en meer moderne eischen voldeden. Zij hield allengs op dienst te doen. En het oogenblik brak aan, dat men gedwongen was haar te waardeeren, alleen als nationaal monument; als gedachtenis van wat de Vaderen hadden verricht ter verzachting der menschelijke ellende. Dezen toestand vond men algemeen bedroevend: dit kan niet worden ontkend. Dan, de kolonie was klein en miste de middelen om verbetering aan te brengen. Men moest zich tevreden stellen met te zorgen, dat de stichting niet ineenstortte en tot een puinhoop werd. Daar kwam op zekeren dag als consul-generaal een man van initiatief, vol geest- en werkkracht, toegerust met een taai doorzettingsvermogen, bezield met nobele aspiratiën: Jhr. Mr. J. E. de Sturler. En op zijne aanstichting was het, dat de kolonie den 27 Jan. 1902 het kloeke en eerbiedwaardige besluit nam, in plaats van het oude gebouw, een nieuw Hospitaal, geheel op de hoogte des tijds te doen verrijzen en daar achter, op een deel van het gesloten kerkhof, een ruimer, geheel op zich zelve staande kapel. Een commissie van uitvoering, uit zeven leden bestaande met Jhr. Mr. de Sturler als voorzitter, en waarin zoowel het bestuur van het Hospitaal als de Kerkeraad vertegenwoordigd waren, werd benoemd [1]).

Met ijver, onder den bezielenden voorgang van haar president, toog de commissie aan het werk. Door geen moeilijkheden liet zij zich bij de volbrenging van haar taak ontmoedigen, ook niet door het hooge bedrag, dat zij berekende van noode te hebben. Waar zij gelegenheid had en een open oor dacht te vinden, liet zij haar roepstem om medewerking weerklinken. De predikant der Smyrnasche kerk, de heer Le Bouvier, bracht met den steun van het hier gevormde comité tot hulp aan de Holl. kerk van Smyrna in 1905 drie maanden hier te lande door om collecte-reizen te doen en mocht ongeveer *f* 20.000 inzamelen. Het Vorstelijk Huis en de Regeering lieten zich niet onbetuigd. En na 6-jarigen onvermoeiden arbeid, werd den 25 Mei 1908

De nieuwe Holl. Kerk en het Holl. Kerkhof te Smyrna.

de kroon op haar werk gezet door de plechtige inwijding van de nieuwe kapel en het, met Hr. Ms. toestemming naar Haar genoemde Wilhelmina-Hospitaal.

[1]) Zie over den arbeid dier Commissie en de inwijding van het nieuwe Hospitaal en de Kerk de verluchte bijdragen in no. 6 en no. 8 van den jaargang 1908, Neerlandia.

IV.

En zoo aanschouwt men op den huidigen dag in een fraai gedeelte van Smyrna een terrein, prijkende met de beide eenvoudige maar smaakvolle gebouwen, en andere getimmerten en met geboomte en daarachter het oude, wel gesloten doch weder behoorlijk in orde gebrachte Hollandsche kerkhof met zijn talrijke grafsteenen, dragende behalve van Nederlanders, de namen van Franschen, Engelschen, Duitschers, Zwitsers of Noren, daaronder ook die van drie officieren der Nederl. Marine, alle drie ridder der Ned. Willemsorde, en prijkende met het grafteeken van Hugo Freiherr von Bülow, Koninkl.-Pruissische gezantschapsraad en consul van den N.-Duitschen Bond.

Dat Complex verrijst daar als monument van een eervol verleden, waarop alle Nederlanders met rechtmatigen trots mogen wijzen.

Nog meer. Men kan het ook begroeten als symbool van onze nationale eenheid.

In den laatsten tijd toch is het de plaats van vereeniging geworden, waar alle leden der kolonie zonder onderscheid van staatkundige of godsdienstige denkwijze als zonen van hetzelfde volk, samenkomen ter behartiging hunner gemeenschappelijke belangen niet alleen, maar waar ook in dagen van nationale vreugd de harten samenstemmen in eenzelfde bede tot den Allerhoogste voor het behoud en het heil van het dierbaar Vorstenhuis en het lieve Vaderland.

Maar er is nog iets anders dat aan dit Complex in het oog van iederen Nederlander een hooge waarde en een zekere wijding geeft.

Gelijk wij hierboven mededeelden, is dit terrein met den opstal, den 21 Januari 1798 het onvervreemdbaar gemeenschappelijk eigendom geworden der kolonie. Mitsdien moest het in 1810 bij de aanhechting van het Koninkrijk Holland aan het Fransche Keizerrijk, toen Nederland als aanslibsel van Frankrijk uit de rij der zelfstandige volken uitgeschakeld werd en zijn naam van den aardbodem verdwijnen moest, en al onze staatsbezittingen, ook buitenslands, in Oost en West, aan Frankrijk overgingen — mitsdien moest het in 1810 als niet behoorende aan den Staat, door de overheerschers geëerbiedigd worden en voor naasting of gewelddadigde in-bezit-neming gevrijwaard. Het bleef echt Hollandsch grondgebied, ook bekleed met het van oudsher bestaande recht om van het Hospitaal de trouwe geliefde Driekleur te laten wapperen. Of men toen, zooals de Nederl. Factory op Decima in die droeve dagen van druk en spanning, van dat recht gebruik gemaakt heeft, al dan niet — hiervan heb ik, spijt alle mogelijke door mij in het werk gestelde nasporingen mij niet kunnen vergewissen. Ik geloof echter die vraag in ontkennenden zin te moeten beantwoorden. En wel op dezen grond.

In de laatste samenkomst van het consulaire college met de kolonie, samenkomst waarin de consul zijn ambt neerlêi en afscheid nam van zijn onderhoorigen, den 22 Aug. 1810, werd besloten den vlaggestok van het Hospitaal, die ten gevolge van verrotting dreigde naar beneden te vallen, te strijken. En niet aannemelijk komt het mij voor dat de Fransche consul, onder wien de Hollanders voortaan zouden ressorteeren, dien stok later zal hebben laten vernieuwen om daaraan een andere driekleur dan die zijner eigen natie, fier hare banen te zien ontplooien.

Hoe dit echter zij, onbetwistbaar is het feit, dat dit Complex te Smyrna de eenige plek op de gansche wereld geweest is, die in de benauwde dagen van 1810—1813 onafgebroken echt Nederlandsch grondgebied gebleven is en uit dien hoofde voor ieder, wien Neêrlandsch bloed in de aderen vloeit, een bijzondere wijding heeft bekomen!

M. A. PERK,

Den Haag, 28 Maart 1910. Em. pred.

Betrekkingen der Hollanders met Siam.

Het is waarschijnlijk niet in ruimen kring bekend dat de Nederlanders gedurende de 17e eeuw een belangrijke rol in Siam gespeeld hebben.

Toen de ondernemingsgeest en durf van de jonge republiek der Vereenigde Nederlanden zich van den wereldhandel gingen meester maken werd al spoedig de opmerkzaamheid der Hollandsche en Zeeuwsche kooplieden ook op het „land van den witten olifant" gevestigd, hoe betrekkelijk afgelegen ook.

Al spoedig nadat de eerste schepen met de Statenvlag in top zich op de wateren van het oosten vertoond hadden, gingen verscheidene Indische vorsten gaarne handelsverdragen met ons aan in de hoop, daardoor de bescherming der Oost-Indische Compagnie tegen de gehate Portugeezen te zullen winnen. De Sultan van Johore was een van hen die gaarne de Nederlandsche oorlogsvaartuigen op de wateren van zijn rijk zag, want vele droevige ervaringen had hij opgedaan met de Portugeezen, die zich in het naburige Malacca hadden genesteld.

Reeds voordat de Compagnie in 1609 een handelsverdrag met Johore sloot, hadden agenten van dit machtige handelslichaam zich aldaar gevestigd. En daar Johore een levendigen handel op Siam dreef verwondert het ons niet te lezen, dat reeds spoedig na de vestiging in Johore eenige dienaren der Compagnie zich in Siam bevonden. In de Jonge's „Opkomst van het Nederlandsch Gezag in Oost-Indië" staat vermeld dat de eerste handelsagenten in Siam waren Daniël van der Leck en Cornelis Specx (1604).

In den aanvang had de Compagnie in de toenmalige hoofdstad Ajuthia slechts een houten gebouw, maar toen bleek dat de uitvoer van Siamesche producten naar Batavia en Japan rijke winsten afwierp, werd een steenen loge gebouwd. Iets beneden Bangkok bij de plaats Paklat aan de rivier gelegen had de Compagnie eene versterkte opslagplaats, fort Amsterdam geheeten, waarvan nu de overblijfselen nog te zien zijn.

De hoofden der Nederlandsche factory schenen gewoonlijk met de Compagnie een verbintenis voor vijf jaren aan te gaan en door hun veelvuldige aanraking met de verschillende klassen der Siamesche samenleving waren ze bij uitstek in de gelegenheid veel te zien en op te merken.

De Nederlanders waren toen „persona grata" aan het Siamesche hof, wat waarschijnlijk te danken was aan de sterke positie der Compagnie in deze streken.

Twee hoofden der factory, Van Vliet en Schouten, die elkaar opvolgden als vertegenwoordigers der Compagnie (Schouten 1624 tot 1629 en Van Vliet 1629 tot 1634) hebben hunne indrukken over land en volk van Siam neergelegd in een boek en niets wat door andere schrijvers uit dien tijd over Siam medegedeeld is, is zoo waardevol als het werk van deze twee Nederlanders. Het werk van Van Vliet „Nau keurige Beschrijvinge van het koningrijck Siam" getuigt van zooveel scherpzinnigheid en geeft zooveel inlichtingen, dat het nu beschouwd wordt als de beste bron voor de gebeurtenissen in Siam uit dien tijd.

In de oorlogen der Siameezen met de naburige volken of gedurende moeilijkheden met de Portugeezen en Spanjaarden werd de hulp der Oost-Indische Compagnie gaarne ingeroepen en het getuigt voor de veerkracht en het zelfbewustzijn van de Compagnie, dat die hulp dikwerf zoo bereidwillig werd verleend als het erop aankwam de positie der Compagnie te versterken of de handelsbelangen te bevorderen.

Van Vliet schrijft over den oorlog van Siam met Patany:

„Tot welken einde sijn Majestijt in 't begin van 1634 een leger van 60000 man in Lygon onder vier principale heeren vergaderen deed met ordre Patany in het laatst der maand April aan te tasten. Maar om den aangevangen oorlog met meerder reputatie te

volvoeren, verzochten de Koning en de Grooten zeer ernstig assistentie van eenige scheepen van d'Edele Heeren Generaal van Batavia."

En verder lezen we:

„De edele Heer Generaal en Raaden van India hebben des konings serieuse verzoeken in zoodanige achting genomen, dat haar Edelen eerst het schip Velsen vooruitzond en later nog zes wel gemonteerde schepen, onder de vlagge van den Commandeur Claas Bruyn."

In 1632 heeft de toenmalige goeverneur-generaal Specx o. a. vijf schepen gezonden onder Anthonio Caan om de Siamesen te helpen tegen de Spanjaarden, die de mond der rivier blokkeerden."

De Nederlandsche naam heeft in Siam altijd een goeden klank gehad. Vooral gedurende de laatste jaren is men in dit land vol belangstelling voor onze bestuurswijze in Insulinde.

Laat ons hopen, dat het plan van een der Nederlandsche stoomvaart-maatschappijen om een directe verbinding Java—Siam in het leven te roepen ten uitvoer komen zal en dat hiermede een nieuwe periode van druk handelsverkeer aanbreken zal tusschen Siam en Insulinde.

L. F. VAN RAVENSWAAY.

Bangkok, 27 Jan. 1910.

Van onze Vertegenwoordiging in het Buitenland.

Uit Australië.

Aan het verslag onzer Vertegenwoordigster is het volgende ontleend:

Mijn tweede rapport dat over 1909 loopt, kan voorzoover het gebeurtenissen betreft die met Nederlandsche belangen en het Alg. Ned. Verbond in verband staan, slechts kort zijn, want behalve het toetreden van eenige nieuwe leden, wat verblijdend is, waar men soms groote onverschilligheid ontmoet onder Nederlanders in den vreemde voor het land hunner geboorte, is er niet veel belangrijks voorgevallen.

De „blijde gebeurtenis" op 30 April staat natuurlijk vooraan. Wij gevoelen dat onze kleine Prinses ons allen toebehoort, en gretig lezen wij de berichten die van verre tot ons komen en die ons Haren voorspoedigen groei en Haar welvaren doen weten.

In den loop van het jaar hebben wij bezoek gehad van twee heeren, komende van Java, en de waarn. Consul, de heer R. Strelitz, kweet zich, als gewoonlijk, van de gastvrijheid die hij bij zulke gelegenheden toont.

Met de andere Staten van Australië neemt de handel met onze Oost-Indische bezittingen toe, en dit zou ongetwijfeld hier ook zoo zijn indien er geregeld stoomvaartverkeer tusschen Java en de West-Australische havens bestond, maar goederen die aan bederf onderhevig zijn, voornamelijk vruchten, kunnen in de tropische gewesten slechts in ijskamers vervoerd worden, en op dit traject komen die zeer zelden voor. Mocht de Koninkl. Paketvaart-Maatsch. er toe overgaan hare lang voorgenomen plannen, om eene verbinding tot stand te brengen, te volvoeren, dan is er weinig twijfel dat de handel die daaruit geboren zou worden hare pogingen wel zou loonen.

Een bezoek van een onzer oorlogschepen, die in de Indische wateren kruisen, zou in Australië met vreugde worden begroet, en de banden van vriendschap tusschen de twee natiën versterken. In West-Australië is zulks nog nimmer voorgekomen en in de overige Staten hoogst zelden en toch hebben de Nederlandsche zeelieden zulk een groot aandeel gehad in de vroege ontdekkingen en ontwikkeling van Australië.

Gaarne vestig ik bij dezen de aandacht van leden van het Verbond op het „Koningin Wilhelmina Ondersteuningsfonds", opgericht door onzen Consul-Generaal in Melbourne, en dat ten doel heeft landgenooten zooveel mogelijk te helpen.

Het bestuur zal met blijdschap de hulp aanvaarden van ieder die belang stelt in zijne pogingen.

ANNA SEMMENS,
Vertegenwoordigster voor Australië.

Uit het jaarverslag (1909) van den Vertegenwoordiger in Teheran (Perzië).

De vele aanvragen om inlichtingen op het gebied van handelstoestanden of omtrent andere aangelegenheden in Perzië zijn zooveel als mogelijk beantwoord geworden en waar ik er in slagen mocht eenige handelsverbindingen te doen opwekken, heb ik alles aangewend wat mij ten dienste stond.

Het aantal hier gevestigde Nederlanders is door verschillende oorzaken dusdanig afgenomen, dat er voorloopig van de oprichting eener Zelfstandige Afdeeling geen sprake kan zijn.

Bij de geboorte van Prinses Juliana werd een gelukwensch aan Hare Majesteit de Koningin verzonden.

Daar het vooruitzicht bestaat dat Nederland weder door een Gezant in Perzië zal vertegenwoordigd worden, begint de hoop te herleven, dat de teruggang in den handel met Nederland zal ophouden en de handelsverbindingen met ons Vaderland weer zullen herleven.

J. P. DE HOOG,
Vertegenwoordiger te Teheran.

Uit het jaarverslag der Afd. Bremen.

Een terugblik op het achter ons liggende vereenigingsjaar, brengt ons vele prettige uren in herinnering, om slechts eenige te noemen, het Julianafeest en den St. Nicolaasavond.

Het vereenigingsleven bleef het heele jaar door opgewekt en de belangstelling der leden onverminderd.

Het is ook dit jaar gebleken, dat de Holl. Club, in een behoefte voorziet en dat de Holl. kolonie te Bremen niet meer buiten dezen band zou kunnen.

Een groote steun ontving de Vereeniging door de toetreding van den heer H. von Gröning, Consul voor Nederland, als lid. Door een geregeld bezoek aan onze wekelijksche bijeenkomsten gaf hij blijk van zijn belangstelling in het Holl. leven te Bremen en waar hij kon, steunde hij de Club met raad en daad.

Als blijk van belangstelling vereerde Z.Ed. in vereeniging met den heer T. Heynen de Holl. Club met het portret van H. M. de Koningin.

Van Clublokaal werd veranderd, thans is 't het café Hohenzollern, hetwelk algemeen in den smaak valt.

Eenige leden verleenden daartoe geldelijken bijstand.

De poging van het bestuur om ter ontspanning der leden, lezingen en voordrachten te laten houden, leverde nog al moeilijkheden op. We hebben in het afgeloopen jaar een tweetal van die avonden aan te wijzen, een door den heer W. Roghé over het Park Hagenbeck en een door den heer Lauts over Hongkong, met lichtbeelden.

Het Julianafeest, waar behalve de leden ook vele genoodigden waren, zal als een der best geslaagde in herinnering blijven.

De bibliothecaris, de heer Van Beekum, getuigt dat er veel boeken gevraagd worden.
De heer Scholten schonk bij zijn vertrek naar Nederland een 15-tal werken.

S. VAN WEST,
Secretaris Afd. Bremen A. N. V.

Boeken-Commissie.

Adres van den 1en Secretaris-Penningmeester:
244c Mathenesserlaan,
Rotterdam.

Adres van het Boekenhuis:
63 Van der Duynstraat,
Rotterdam.

Uit het jaarverslag der Boeken-Commissie.

Opmerkingen.

Ons arbeidsveld breidt zich gestadig uit. Vooral mej. E. Baelde, lid van het Hoofdbestuur, is onvermoeid in 't opsporen van Zeemanshuizen en Nederl. kolonies, waarmee wij in betrekking kunnen komen! In eigen land worden wij meer en meer bekend. Dat wij zooveel in ruim 7 jaren tot stand konden brengen, stemt tot groote dankbaarheid.

Samenstelling der Commissie.

Mej. Dr. H. C. H. Moquette, bijna van den aanvang af lid en penningmeesteresse der Commissie, moest wegens drukke werkzaamheden voor 't laatste ambt bedanken. Met buitengewone nauwgezetheid verzorgde zij steeds onze geldmiddelen. De 1e secretaris nam 't beheer der financiën over. Het lid der Commissie, mej. A. van Zelm van Eldik, werd aangewezen als 2e penningmeesteresse.

Voordrachten.

In 't afgeloopen jaar hield de 1e secretaris voordrachten over ons werk te Rotterdam, Zwolle, Amsterdam, Haarlem en Leiden. In 't nieuwe jaar is Eindhoven voorgegaan, gevolgd door Maastricht, Breda, Rotterdam, Enschedé [1]) en Zaanstreek.
Het doet ons leed, dat verscheidene Afdeelingen nog nimmer eenig teeken van leven gaven als 't betrof ons werk op een of andere wijze te steunen. Naar 't veelal schijnt, is de naam onzer Commissie gelijkluidend met droog en onaantrekkelijk: velen bekennen later door den naam eerst te zijn afgeschrikt. Onbekend maakt onbemind.

Wereldtentoonstelling te Brussel.

Wij hopen op de aanstaande tentoonstelling te Brussel goed voor den dag te komen. Wij zullen te Brussel in 't Paviljoen, dat o. a. voor 't A. N. V. bestemd is, met de reeds bekende en nieuwe kaarten, tabellen en platen de gestadige uitbreiding van onzen arbeid doen zien. Van April '03 tot April '10 — zoo zal daar o. a. te zien wezen — werden verzonden ongeveer 100.000 boeken, bijna 10.000 pakken dagbladen en 1000 maandschriften. Op twee groote tabellen zullen alle plaatsen aangeteekend staan, waarheen wij boeken enz. zonden, in Z.-A. en de rest van de wereld. Hierbij zij opgemerkt, dat dit alles tot stand gekomen is voor de som van **één kwart ton gouds!** Grafische voorstellingen zullen dien groei aanschouwelijk weergeven.

[1]) Op deze vergadering werd de spreker verrast door de aanbieding eener aanzienlijke som gelds, hem door enkele leden als blijk van waardeering in 't werk der B.-C. ter hand gesteld, welke som later, dank zij de medewerking van verwanten en vrienden der gevers, nog verdubbeld werd.

Sub-commissies.

Hulde brengen wij aan de sub commissies te Zaanham, Haarlem, Zwolle, Zutphen, Delft, Alkmaar (Jong Nederland) en Amsterdam (Stud.-Afd. en Jong Nederland). In de heeren Heyme Vis en Stuurman te Zaandam, Croïn te Haarlem, Mr. v. d. Vegte te Zwolle, Van Everdingen te Delft en Te Winkel Jr. te Amsterdam bezit de B.-C. eenige harer beste vrienden: zij mogen ervan overtuigd wezen, dat wij hun toewijding sedert vele jaren op den hoogsten prijs stellen.

Begunstigers.

Het getal Afdeelingen en leden A. N. V., die ons met een jaarlijksche bijdrage steunen, is geklommen tot 71. Er zijn Afdeelingen, die meer dan *f* 100.— 's jaars en ook, die *f* 2.50 geven: voor ons is de hoofdzaak, dat men ons steunt met geld.

Bijdragers.

Voor 't eerst geeft het verslag ook een lijst van „Bijdragers", dat zijn vereenigingen en personen, buiten 't A. N. V. staande, die jaarlijks met geldelijke bijdragen steunen.

Zeemanshuizen en Nederl. Kolonies.

Ochtrup (i/W.), Fiume, Rheine, Middelburg (K.-K.) en Monarch (Can.) waren de plaatsen, waar Nederlandsche kolonisten met boeken enz. gesteund worden. In '10 volgden reeds Ontario (N.-A.), Brazilië (district Pinkeiro), Frensdorf en Nordhorn (in Hannover), een Zeemanshuis te St. John (N.-B.) en Kleef. Nieuwe, welkome aanvragen kwamen uit Bilbao (Zeemanshuis), Frankfort, Vancouver, Duisburg en Holland (N.-A.).
Na de geboorte van Prinses Juliana verzonden wij naar een aantal onzer adressen een werkje: „Toch Oranje boven!" Op het einde van '09 aan dezelfde adressen een geïllustreerden kalender met 't portret van H. M. de Koningin en Prinses Juliana. Onze zendingen in '09 gaven ons opnieuw de voldoening, dat 't nationaliteitsgevoel er sterk door verlevendigd werd.
In dit verband zij nogmaals verklaard, dat de krantenverzendingen naar Zeemanshuizen en enkele kolonies almee tot het dankbaarste werk behooren.

Zuid-Afrika.

In het vorig jaarverslag spraken wij over de „Dr. Van Everdingen-A. N. V.-Boekerij", door President Steyn in den Vrijstaat opgericht, waarvoor meer dan 1100 boekwerken van 45 Nederl. uitgevers ontvangen werden. Ook die andere kostbare verzameling boeken, schoolboeken voor den Holl.-sprekenden tak der Vrijstaatsche Onderwijzers-Ver., 1350 stuks, benevens tal van kaarten en platen, ons evenzeer door Nederl. uitgevers geschonken, heeft sterk de aandacht der deskundigen in Z.-A. getrokken. Waren de Holl. onderwijzers er trotsch op, de Engelsche leden waren uiterst verbaasd over de verscheidenheid en degelijkheid der Holl. leerboeken. Gen. Hertzog, Minister van Onderwijs, deed een aantal werken op de Gouvernements-aanbevelingslijst plaatsen. De organiseerende Inspecteur van Scholen, Dr. Knothe, gaf eveneens zijn goedkeuring te kennen en hoopte tevens, dat enkele uitgevers, die nog niet hadden ingezonden, alsnog zoo goed zouden wezen. Wij vragen dezen dus hierbij, dat te willen doen: alles belang is gebaat bij 't zoo volledig mogelijk zijn van deze groote overwinning door onze taal in Z.-A. behaald.
In October '09 bezocht de 1e secretaris President Steyn te Londen.
Er gingen dit jaar 51 kisten naar Z.-A., waarvan 27 naar den Vrijstaat. Onze correspondent, de heer P. van Gent, die zich met zijn vrouw, mevr. A. H. van Gent—Kesler, buitengewoon beijvert voor onze taal, doet wonderveel voor ons. Op verzoek zonden wij o. a. kinder-operettes naar Betlehem en mevr. Van

Gent schreef daarvan na een vertooning: „Zulke opvoeringen bevorderen de taal meer dan honderd schoollessen." Ook zonden we een tooverlantaarn en plaatjes er voor aan deze dame.

De A. C. V. V. (Afrik. Christ. Vrouwen Vereeniging), waarvan mevr. Schonken te Stellenbosch de wakkere secretaresse is, bleef op verschillende wijze haar belangstelling in ons werk toonen.

Oost- en West-Indië.

Twee kisten werden verzonden naar den heer Soetan Endor Bongsoe, hoofd der Inl. school te Hoeta Nopan, Bataklanden, Sum., die met drie andere onderwijzers in die streken in '08 boeken van ons gekregen had. Hij maakte zijn boekerij ook dienstbaar aan de behoeften van collega's te Manambin, Hoeta Godang en Moeara Sipongi, en verzocht daarom aanvulling, die wij gaarne gaven.

Nog meer aanvragen kwamen dezer dagen in.

Uit Suriname werd steun gevraagd en verleend voor de Inrichting voor Melaatschen Groot Chatillon in Boven-Suriname.

Onze boeken-zendingen naar O.-I. brachten ons in verbinding met 't Bataksch Instituut te Leiden en de Vereeniging voor Evangelisatie onder de militairen in Ned.-Indië.

België.

De heer Meert te Gent ontving opnieuw drie kisten boeken voor Takken van 't Verbond. Nieuwe aanvragen werden tot ons gericht o. a. om boeken enz. voor Fransch-Vlaanderen.

Het verslag eindigt met een hartelijk woord van dank aan den staf van medewerkers en een krachtigen oproep om steun, vooral geldelijken steun.

Het bestuur is thans aldus samengesteld:

Kolonel J. B. Verhey, voorzitter;
Dr. W. van Everdingen, 1e secretaris-penningm.;
J. J. Griss, 2e secretaris;
Mej. A. van Zelm van Eldik, 2e penningm.;
» Dr. H. C. H. Moquette.

Noord-Nederland

Een omhoog strevend volk.

II.

In het Tijdschrift voor Geneeskunde van Maart zet Prof. L. Bolk te Amsterdam zijn belangwekkende studie over de toeneming van de lichaamslengte bij het Nederlandsche volk voort. Hij gaat de statistiek van de lichtingen der militie na en ziet, dat die toeneming zich niet tot enkele streken van 't land bepaalt, maar zich min of meer over heel het land uitstrekt.

Dat is een merkwaardig verschijnsel, maar het komt niet alleen in ons land voor. Hetzelfde verschijnsel toch, zegt Prof. Bolk, doet zich in Noord-Duitschland voor, maar lang zoo sterk niet als bij ons. Bij de recruten in Noord-Duitschland waren de ondermaatschen (onder de 1.55 M.), van 1894 tot 1903, verminderd van 3.8 tot 3.6 pCt., en de langen (boven de 1.70 M.) toegenomen van 28.1 tot 29.6 pCt.; maar in ons land is in een gelijk tijdsbestek het aantal ondermaatschen verminderd met 1 pCt., en het aantal langen vermeerderd met 7.5 pCt. Zelfs onze in dit opzicht achterlijkste provincie — Limburg — vertoont gunstiger cijfers dan Noord-Duitschland.

Vergeleken bij een halve eeuw geleden, toen in het Tijdschrift voor Geneeskunde Zeeman weeklaagde over het voortdurend kleiner worden van het geslacht, is er, zegt Prof. Bolk, een „bijkans ongelooflijke verbetering in het physiek gehalte onzer bevolking (voor zoover dit althans uit de lichaamslengte blijken kan)... aan te toonen." In de stad Zaandam b.v. is de gemiddelde lengte in 50 jaar met meer dan een decimeter toegenomen. Verbeterde hygiënische en sociale omstandigheden kunnen z. i. dat buitengewone verschijnsel niet geheel verklaren.

Na lang en dikwijls nadenken is Prof. Bolk tot de slotsom gekomen, dat er met ons volk iets gebeurd is en misschien nog bezig is te gebeuren, wat men bij herstellende zieken waarneemt: „een tijdelijke intensieve verhooging der vitale energie... in het herstellingstijdperk na een uitputtende ziekte. Is deze, die over korter of langer tijdperk het lichaam in de meeste zijner onderdeelen sloopte, tot staan gekomen dan ziet men, dat binnen onbegrijpelijk korten tijd de persoon zijn oorspronkelijk gewicht en krachten weer teruggekregen heeft." Dat „geschiedt in een meer of minder snel tempo, totdat de oorspronkelijke toestand van vóór het ziekteproces is bereikt."

Hetzelfde is, naar Prof. Bolk het inziet — en wie zou niet getroffen worden door de vergelijking? — met ons volk gebeurd. Vóór 1860 — misschien al in de 18e eeuw — een regelmatige vermindering van de lichaamslengte. Na 1860 komt de vermindering tot staan en in de laatste 40 jaar is er een snelle vermeerdering.

Er is geen tijdperk in ons volksbestaan, zegt Prof. Bolk, waarin het Nederlandsche volk zoo weinig geschiedenis heeft gemaakt, zoo arm is geweest aan hooger geestesleven als in de eerste helft der 19e eeuw. Nooit is Nederland armer geweest aan op den voorgrond tredende personen, nooit is het Nederlandsche volk in zijn geheel apathischer geweest. Onze handel kwijnde, de handelsvloot verminderde voortdurend. In letteren en kunst verhief zich niets boven het middelmatige; hetgeen aan schoons uit onze bloeiperiode nog bestond, werd door het buitenland tot zich getrokken of gesloopt, kunstzin had plaats gemaakt voor vandalisme. Voor Moleschot was in Nederland geen plaats. Slechts door een geforceerde leening kon een staatsbankroet voorkomen worden. Alle geestkracht scheen gedoofd.

Maar in de laatste drie decenniën van de eeuw zien wij een ommekeer. De geestkracht herleeft, in kunsten en wetenschappen herovert Nederland zich een eerste plaats, er ontwikkelt zich een handelstaf aan de Maas, die een plaats inneemt onder de eersten der wereld. Amsterdam ontwaakt uit den dut. De binnenlandsche politiek wordt levendig, ook een uiting van de geestkracht van het volk. Er is een algemeene opleving.

Beide verschijnselen, de geestelijke inzinking en verheffing, en de af- en toeneming van de lichaamslengte zijn, naar Prof. Bolk overtuigd is, onafscheidelijk aan elkaar verbonden.

Zoo in 't kort is de slotsom van de studie van Prof. Bolk, hier slechts even aangegeven.

Eenige maanden geleden heeft een dergelijke studie over de lichaamslengte van het Noorsche volk, van Kolonel Hans Daae, van den geneeskundigen dienst van het Noorsche leger, in Verdens Gang gestaan. Wij kunnen van dat opstel hier geen overzicht geven, maar vermelden er alleen een vergelijking uit van de lichaamslengte in een aantal landen. Van de 100 dienstplichtigen in Zwitserland waren er (het jaar wordt niet vermeld, maar blijkbaar is het laatste jaar genomen, waarvan de schrijver de opgaven had) 83 onder de 1.70 M. en 17 er boven; dan volgen (we geven nu alleen het aantal boven de 1.70 M.) België met 20, Oostenrijk met 21, Duitschland met 28, Denemarken met 37, Zweden en Noorwegen met 59. (Volgens Prof. Hultkrantz waren er in 1907—1908 in Zweden 63.3 pCt. boven de 1.70 M.). Volgens de statistiek van Prof. Bolk was de verhouding voor Nederland in 1907 44.8 pCt. van 1.70 M. en langer. Ook in Noorwegen was er de laatste jaren stijging geweest.

De Algemeene Vergadering te Zwolle,
19 Maart 1910.

Teekening op de spijslijst,
door J. Hoynck van Papendrecht.

.... In onze zeilen blaast
Er thans een goede wind.
Verbondslied.

Het behoort nu eenmaal tot de gewoonten van het vereenigingsleven om algemeene jaarvergaderingen te houden, waarop als gold het een oudejaarsavond een terugblik [1]) wordt geworpen op het afgeloopen jaar. Maar die vormt met de openingsrede [2]) van den voorzitter en het overzicht van het geldelijk beheer [1]) niet voldoende voedsel voor den geestelijken disch en dus worden de wenschen van de Afdeelingen belichaamd in voorstellen min of meer breedvoerig behandeld en meestal... ter uitwerking naar 't bestuur verwezen.

De dagorde was ditmaal niet overbelangrijk.

De stemming had tot uitslag, dat herkozen werden

1) Een uittreksel uit 't jaarverslag over 1909 vindt men hierna.
2) Ditmaal als hoofdartikel opgenomen.

1) De rekening en verantwoording over 1909 bedroeg in uitgaaf en ontvangst f 16436.92 met een batig saldo van f 13075.28; voor de begrooting 1910 waren die cijfers f 16447.91 en f 12217 08.

tot lid van het Hoofdbestuur Dr. H. F. R. Hubrecht en Mr. W. Dicke, en tot Groepsbestuurders Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, Mr. A. H. Brandt en C. van Son, terwijl werden gekozen de heeren Mr. M. P. M. van Dam (Breda) en A. Welcker (Leiden), voor de twee open plaatsen.

Het voorstel-Amsterdam betreffende de behartiging der belangen van Nederl. landverhuizers, door den heer Van Lier krachtig verdedigd, werd in beginsel aangenomen.

Het Afd. bestuur zal een plan, rekening houdend met de practijk en de draagkracht van 't Verbond, uitwerken in overleg met het Groepsbestuur, dat reeds een onderzoek heeft ingesteld naar wat er op dit gebied in ons land gedaan wordt.

Bij de verdediging van het voorstel-Den Haag over de bevordering der Nederl. nijverheid, wees de heer Emants op de wereld, die bedrogen wil zijn en Ame-

De Sassenpoort te Zwolle.

rikaansche schoenen koopt, in Brabant gemaakt.

Overwogen zal worden wat het A. N. V. in dezen kan doen.

Als gevolg van het tweede Haagsche voorstel zal het bestuur een verzoekschrift richten tot de Regeering om voor zoover dat nog niet geschiedt, in haar betrekkingen met landen, waar de Ned. taal gelijke rechten heeft als een andere landstaal, het Nederlandsch te gebruiken.

De Haagsche jongelieden hadden voorgesteld den naam van het maandblad te veranderen, maar na het geestig woord door den heer Nolen van de bestuurstafel gesproken, bleef de doopnaam uit Vlaanderen afkomstig, gehandhaafd.

Groningen nam op zich een ontwerp voor mooie propaganda-briefkaarten in te dienen en zag haar wensch bevredigd dat Neerlandia in militaire cantines ter lezing zal worden gelegd.

Ingevolge den wensch van Utrecht zal Neerlandia meer aandacht wijden aan de Nederlandsche kunst.

Toen de afgevaardigden der Zaanstreek vernamen, dat het bestuur inmenging in de spellingkwestie onraadzaam acht, werd het desbetreffend voorstel ingetrokken.

Dat voorts het bestuur toezegging deed rondreizen van sprekers en voordragers in de hand te werken, spreekt van zelf.

Na het heen en weer gepraat over al deze voorstellen kon alleen nog aan het woord komen Dr. Schepers, die een pleidooi hield voor een nieuwe zelfstandige inrichting der Afdeelingen Jong Nederland met eigen orgaan en de heer Mulder, secretaris der Jongel.-Afd. 's-Gravenhage, las ten overvloede nog een geestdriftige verdediging voor.

Het ingrijpend plan zal afzonderlijk door het bestuur met de Jongel.-Afd. besproken worden.

De heeren Huf van Buren en de secretaris konden daarna niet meer aan het woord komen en hadden er ook niets tegen, dat de vergaderzaal verlaten werd voor een opwekkelijke, leerzame wandeling door Zwolle's straten, onder leiding van de heeren Hoefer en Van Ommen Kloeke, die ons vooral het oudheidkundig en architectonisch schoon van Overijsels hoofdstad hebben getoond en doen bewonderen.

's Morgens werd ons al duidelijk, dat de jonge Afd. Zwolle onder leiding van de Luitenants Carstens en Van Maanen ons een hartelijke ontvangst zou bereiden en hun organiseerend talent, dat steun vond in de medewerking van Vreemdelingenverkeer, bleek meer en meer met het vorderen van den dag.

Wat lokte om 6 uur die versierde tafel tot het feestmaal, waaraan ruim 60 personen (w. o. Kapt. Kooy uit Indië) deelnamen, een cijfer dat ook toont hoe steeds meerderen opgaan naar onze landdagen!

Welk een fraaie en geestige „Liste van de Spisen" met den vaandrig van Hoynck van Papendrecht [1]) wekte reeds bij voorbaat de appetyt! Niet alleen de Kamper Steurkens, maar de heele spijslijst was een „ding buten verwachtinge". En de voorzitter der Afd., Mr. Van der Vegte, onvermoeid in zijn geestige leiding, kruidde met kwinkslag op kwinkslag het feestelijk maal, waaraan de „suete brokskens", ook in de overdrachtelijke beteekenis die de Verbondsvoorzitter er als een hoffelijkheid aan de dames aan gaf, bekoring bijzetten.

Aan H. M. de Koningin en den teekenaar van de spijslijstprent werden telegrammen gezonden.

In de Schouwburgzaal wachtte toen een gezelschap van uitvoerders, reeds genoemd in 't Maart-nr., om een programma af te werken, dat een echt Nederlandschen en Overijselschen geest ademde en heel veel te genieten gaf.

Als ik in het bizonder op de zeer fraaie lichtbeelden door den heer Hoefer vertoond wijs, is het omdat ik zoo'n voordracht zeer geschikt acht voor een rondreis in den a. s. winter, als een krachtig pleidooi voor Heimatschutz [2]).

Ook al door deze voordracht is de Verbondsdag in Zwolle — de stad van Thomas à Kempis, Rouvenius, Swelinck, Terborgh, Bartjens, Rutger Jan Schimmelpenninck, Potgieter — voor de deelnemers geworden een samenzijn in nationalen geest met gewestelijke kleur.

Vooral wij Hollanders voelden ons zoo in een geheel andere streek van ons vaderland, met een eigen karakter (en een eigen temperatuur), vol van herinneringen aan ons grootsch verleden, maar toch één met het groote geheel, voor welks instandhouding en bloei wij allen strijden.

En van al dergelijke bijeenkomsten is dit het groote voordeel — misschien onuitgesproken wel het groote doel — dat wij door persoonlijke kennismaking met medestrijders, door het versterken van oude vriendschap en het sluiten van nieuwe, steeds meer onze saamhoorigheid en door eendracht ons machtiger gaan gevoelen.

Overijsel is door deze algem. vergad. — burgemeester Bergsma telegrafeerde de stichting der Afd. Enschedé dien dag — voor goed voor het Verbond gewonnen.

De volgende algem. vergaderingen moeten ons naar nieuwe onontgonnen gebieden voeren, om er leven te wekken.

C. VAN SON.

---

1) Enkele exemplaren van deze fraaie spijslijst op oud-Holl. papier gedrukt zijn nog op aanvrage kosteloos verkrijgbaar bij den heer Luit. N. T. Carstens, Legerplaats bij Oldebroek.

2) Wie geeft hiervoor eens een goed Nederl. woord? De omschrijving; „behoud van natuurmonumenten" zegt niet wat het Duitsche woord zoo beknopt en volledig geeft.

Uit het jaarverslag van Groep Nederland (1909).

Inleiding.

Bij het verzamelen der gegevens voor het jaarverslag van Groep Nederland, staat men telkens voor de moeilijkheid, te beslissen of daden en gebeurtenissen het gevolg zijn van de werkzaamheid van het Groepsbestuur, dan wel meer thuis behooren in het jaarverslag van den Alg. Secr. van het Hoofdbestuur.

De werkzaamheden van beide besturen vallen uit den aard der zaak heel dikwijls samen.

Hoewel Groep Nederland zich niet onttrekt aan haar plicht om de Nederlanders, waar ter wereld zij zich ook ophouden, aan het A. N. V. te binden en hun belangen mede te bevorderen, wat alleen reeds kan blijken uit het feit dat zij haar aanzienlijk batig saldo, nu reeds meer dan *f* 12000.— in de hoofdkas stort, toch laat zij die taak veelal over aan het Hoofdbestuur, dat door zijn samenstelling ook meer waarborgen levert voor een deskundige vervulling.

Groei.

31 Dec. 1908 bedroeg 't ledental in Nederland 6910.
31 » 1909 » » » » » 7392.

Op 1 Maart 1910 telde Groep Nederland, waartoe volgens de Statuten ook gerekend worden de leden in het buitenland, niet bij een Groep of Zelfst. Afd. aangesloten, 7980 leden.

Als men bedenkt, dat de groei der Groep hoofdzakelijk het gevolg was van het werken door den propagandist, dan mag de vraag gesteld, nu het Hoofdbestuur den heer Post op zijn verzoek eervol ontslag verleende, of er geen tijdperk van stilstand voor onze Groep dreigt, wat de legersterkte betreft.

Dat gevaar af te wenden is de dure plicht van alle leden en Afdeelingen.

Afdeelingen.

Groep Nederland telt op het oogenblik 28 Burger-, 7 Studenten- en 6 Jongelieden-Afdeelingen.

Zwolle en de Jongel.-Afd. Maastricht zijn feitelijk de eenige Afdeelingen, die er in 1909 bijkwamen.

Verscheidene pogingen mislukten.

Voor de teleurstellingen vindt het bestuur eenige vergoeding in de stichting der Stud.-Afd. Delft, waardoor eindelijk, ongetwijfeld onder den invloed van het te Antwerpen gestichte Alg. Ned. Studenten-Verbond de laatste Studentenburcht is gewonnen.

Een verheuging is het ook, dat in Maastricht de jongelui, die wat voor ons streven gevoelen, zich vereenigden en dat het A. N. V. door het Maastrichtsch Congres in Augustus voor goed vasten voet in het Zuiden van ons land hoopt te verkrijgen.

Door een zoo groot mogelijke deelneming van leden aan dit Congres kan blijvende winst in verzuimd Limburg worden behaald.

Er zijn nu slechts twee provinciën, waar onze standaard nog niet geplant is: Zeeland en Drente.

Deze aan ons gebied toe te voegen is een der eerste wenschen voor het nieuwe vereenigingsjaar, die in vervulling moeten komen.

Bestuur.

Het bestuur hield drie vergaderingen en een bijeenkomst met de afgevaardigden van Afdeelingsbesturen.

Een gevoelig verlies leed het door het aftreden van twee zijner werkzaamste leden: Prof. P. J. Blok en Mr. A. B. Cohen Stuart.

De eerste mocht in het najaar zijn 25-jarig professoraat herdenken. In Neerlandia werd hem hulde gebracht. Van zijn belangstelling en medewerking, waar hem dat mogelijk zal blijken, houden we ons overtuigd.

Mr. Cohen Stuart, die een werkzaam aandeel had in de oprichting der Stud.-Afd. Leiden, later na zijn promotie gretig in het Groepsbestuur werd opgenomen (1907) en ook voor het Stamverkeer veel heeft tot stand gebracht, vertrok naar Indië.

Groep Ned.-Indië, die hem thans onder hare leden telt, zal een groote werkkracht in hem vinden en dat hij haar mede tot bloei zal trachten te brengen, daarvoor is zijn staat van dienst hier ons waarborg.

Raad van Bijstand.

Van dezen Raad valt niets te vermelden, zelfs geen bijeenkomst. Hij heeft tot heden niet aan zijn doel beantwoord en dit heeft het bestuur ernstig doen overwegen of aanvulling en hervorming mogelijk zijn. Aanvulling, omdat reeds enkele der beste leden — nog kortelings hadden wij het verlies te betreuren van den grooten Nederlander Mr. N. G. Pierson — ons ontvielen; hervorming, omdat er een middel dient gevonden om van dien Raad een machtigen invloed te doen uitgaan.

Commissie voor het Boek over Nederland.

Een in 1908 uit het bestuur benoemde Commissie voor samenstelling van een boek over Nederland zette haar werkzaamheden voort in 1909 en na verschillende onderhandelingen mocht het haar gelukken de firma Sythoff te Leiden bereid te vinden, geheel voor eigen rekening het Boek uit te geven.

Commissie voor de Brusselsche Tentoonstelling.

Het was te voorzien, dat de Vlamingen de Wereldtentoonstelling te Brussel in 1910 zouden aanwenden om propaganda voor zich en het A. N. V. te maken. Het Hoofdbestuur zegde dan ook zijn steun toe en ook het bestuur van Groep Nederland toog aan den arbeid. Zij benoemde een commissie, bestaande uit de heeren Dr. W. van Everdingen, Fred. Rompel en C. van Son, die zich in verbinding stelde met de Regeeringscommissie, het secretariaat van Groep Vlaanderen en het Vlaamsch Handelsverbond. Door gezamenlijke beraadslagingen kwam men tot een mooi plan, dat in een afzonderlijk Paviljoen een sprekend overzicht zal geven der verspreiding van den Ned. Stam over de wereld in beeld en geschrift, in kaarten en tabellen, in boek en krant.

Propaganda-Commissie.

Deze in de alg. verg. van 1909 benoemde Commissie, waaraan groote behoefte bestond, heeft herhaaldelijk ten huize van haar voorzitter, Mr. A. B. Cohen Stuart, vergaderd. Maar toen Mr. H. Ph. de Kanter naar Mexico vertrok en de voorzitter naar Indië, werd tusschen de 2 overblijvende leden weinig meer beraamd. De Groepssecretaris heeft intusschen aan de opdracht der Commissie voldaan en een propagandaboekje samengesteld, dat nog wacht op de voltooiing van enkele landkaartjes om ter perse te gaan.

Stamverkeer.

Deze onder-afdeeling van het A. N. V. zetelend te 's-Gravenhage, is van de Groep overgegaan naar het Hoofdbestuur, waaronder zij thans, ofschoon zeer zelfstandig, werkzaam is. Het nut dat zij sticht door wederzijds belangstelling te wekken en te onderhouden tusschen de deelen van het Ned. Stamgebied en door de aandacht van den vreemdeling te vestigen op ons mooie land, is reeds goed merkbaar.

Tusschen Vlaanderen en Nederland is, dank zij deze Afdeeling ook, een verhoogd verkeer ontstaan, zich zelfs uitstrekkend tot de uitwisseling van jongelieden in den vacantietijd, door Noord- en Zuid-Nederlandsche gezinnen.

Taalstrijd.

Gematigd bleef Groep Nederland den strijd voor eerbiediging van Nederlands taal op Nederlandschen bodem meestrijden. Gematigd, wijl het A. N. V. een te gezond streven naar volkskracht voorstaat om den schijn op zich te laden, alsof het een vereeniging is

tegen vreemde woorden. Toch onderschatte men ook dit onderdeel van onzen strijd niet.

Het is duldeloos, wanneer men goede Nederlandsche zaken ziet pronken met een vreemde taal, alleen uit sleur of aanstellerij.

Een goed werk heeft de bekende Haagsche Commissie verricht door een uitvoerig schrijven aan de bladen te richten, waarin met tal van voorbeelden wordt aangetoond, welk een invloed ten goede de pers kan uitoefenen.

Vermelding verdient in dit verband, dat de Hoofdredactie van een onzer grootste dagbladen aan al haar medewerkers een handig boekje met wenken heeft gezonden: een verzameling met de meest voorkomende stijl- en taalfouten.

Ook mag nog wel eens worden gewezen op het feit, dat het aantal germanismen die onze taal binnensluipen, vooral door de argelooze handelscorrespondenten, schrikbarend toeneemt.

Het Duitsche gevaar dient in het oog te worden gehouden.

Wij zelf en ons maandblad leven weliswaar in een glazen huis en ons geweten is misschien niet zuiver genoeg om anderen plichtverzuim te verwijten, maar erkenning van dwaling is de weg tot beterschap.

Samenwerking met andere Groepen.

De gunstige zijde der vereeniging van Groepssecretariaat en administrateurschap in een persoon is, dat met alle Groepen voeling kan worden gehouden.

In het bijzonder is dit het geval ten opzichte der Groep Vlaanderen.

Waar de teekenen des tijds voor Vlaanderen gunstig zijn, kan er niet genoeg de nadruk op worden gelegd, dat zijn ontwikkeling voor een groot deel afhangt van den krachtdadigen steun, dien Noord-Nederland het vermag te geven. En daarvoor is in de eerste plaats noodig, dat wij onze eigen cultuur, handel en nijverheid, wetenschap en kunst, taal en lied voorstaan, dat we waar dit mogelijk is in Nederland door en door Nederlandsch blijven.

De leden van Groep Nederland moeten niet in de eerste plaats vragen: Wat krijg ïk voor mijn lidmaatschap? maar: Wat kan ik verrichten om het Verbond meer en meer aan zijn doel te doen beantwoorden, op welke wijze kan ik meehelpen om de zonen en dochteren van mijn stam buiten onze staatkundige grenzen te steunen en tot een versterking van ons ras te maken?

C. VAN SON, Secretaris.

Van de Afdeelingen.

Rondreis Prof. Fredericq.

Prof. Fredericq heeft in het begin dezer maand over de Vlaamsche Beweging gesproken in Alkmaar, Hoorn, Sneek, Groningen, Zwolle, Arnhem, Wageningen, Eindhoven, Dordrecht en Amsterdam.

Uit de meeste dezer plaatsen kwamen berichten over een belangstellend gehoor en een welgeslaagden avond.

Sneek vooral had zich beijverd er door de uitvoering van Vlaamsche liederen een echt Vlaamschen avond van te maken.

Moge deze rondreis de zoo noodzakelijke belangstelling der Noorderbroeders in den strijd der Vlamingen om eigen Volksbestaan sterk hebben doen reizen.

Alkmaar.

Op de laatste Afd.-vergadering werd besloten een schrijven te richten tot de besturen van de meest bekende zangvereenigingen te Alkmaar, ten einde hunne medewerking in te roepen tot het meer doen zingen van Nederl. muziek op Nederl. tekst.

Amsterdam.

De heer S. van Lier treedt voorloopig op als secretaris-penningm. der Burger-Afdeeling.

Breda.

De heer W. J. L. Verhoeven, secretaris, schrijft:

24 Febr. l.l. trad voor de Afdeeling op, de heer Dr. W. van Everdingen, van Rotterdam, die op onderhoudende wijze eene uiteenzetting gaf van den arbeid der Boeken-Commissie en de gunstige gevolgen tot nog toe verkregen. De in betrekkelijk geringen getale opgekomen leden met hunne dames vormden een belangstellend gehoor; en de hartelijk toegejuichte spreker — man van woord en daad — mocht de voldoening smaken, dat vier der aanwezigen als bijdrager tot de B.-C. toetraden, terwijl de Afdeeling zich verbond tot eene jaarlijksche toelage van *f* 25.—.

Na de rustpoos, gedurende welke de kaarten en platen der B.-C. voor het Verbondshuis op de a. s. Brusselsche Tentoonstelling bestemd, werden in oogenschouw genomen, en thee werd rondgediend, brachten verschillende dames — wier welwillende medewerking op zeer hoogen prijs werd gesteld — op hoogst verdienstelijke wijze ten gehoore de „Volgreeks" (Suite) van S. van Groningen, en de Hollandsche Rhapsodie van P. van Anrooy, beide voor piano-vierhandig, terwijl onder begeleiding van de toondichtster zelve van een der liederen, eene welbegaafde hooge middelstem verzen voordroeg van Hel. Swarth, Guido Gezelle, Lovendaal en Welter, naar de toonzetting van H. W. G. van Nieuwenhoven, Henriëtte J. van den Brandeler, Bernard Zweers en Cath. van Rennes.

Na een korte toespraak van den waarnemenden voorzitter, den heer Dr. P. Hoekstra, die in welgekozen vriendelijke bewoordingen den spreker dankte en hulde bracht aan de dames voor het geschonken kunstgenot, inzonderheid aan de Nederlandsche toonkunstenares, wier talent den Nederlandschen naam tot eere moge strekken, werd op verzoek van Dr. v. E. het „Wilhelmus" aangeheven; waarna verschillende leden en genoodigde dames nog eenigen tijd gezellig bijeen bleven.

Eene plaatselijke afdeeling der B.-C. hoopt spoedig haar taak aan te vangen. Verbondsleden en belangstellenden mogen den gewenschten steun haar niet onthouden. Voorloopig is de Afdeelings-secretaris — Veemarktstraat 27 A — gaarne bereid, boeken en tijdschriften voor de B.-C. in ontvangst te nemen, of te doen afhalen. Wie aan het welslagen der B.-C. wil medewerken — een prachtig terrein voor nuttigen vaderlandlievenden arbeid opent zich hier voor dames en jongelui — zende hem opgave van naam en adres.

Enschedé.

De secretaris schrijft:

„17 Maart werd onder leiding van den heer Edo Bergsma, burgemeester, te Enschedé een vergadering gehouden, waar de heer Dr. W. van Everdingen uit Rotterdam een lezing hield over: Het A. N. V. en een aantrekkelijke instelling ervan. Na afloop werd met ruim 50 leden een Afd. „Enschedé en omstreken" opgericht. Bestuursleden zijn de heeren: D. J. Leverman, voorzitter; H. C. van Heerikhuizen, secretais; A. H. Friesendorp Hzn., penningmeester; B. Sanders, Mr. A. ter Weele en Harry Rozendaal. In de Maandag 21 Maart gehouden bestuursvergadering werd besloten, na de Paaschvacantie krachtig de propaganda voor de jonge Afdeeling ter hand te nemen, o. a. door het doen rondgaan van een inteekenlijst."

Wij roepen de jonge Afdeeling een hartelijk welkom toe en verheugen ons in 't bijzonder, dat het nijvere Twente voortaan in onze gelederen mee optrekt.

Red.

Afdeeling Zaanstreek.

De secretaris, de heer E. Veen, schrijft:

Zooals dit jaar gewoonte schijnt te zijn geworden,

Gezicht op 't Kalf.

kan van de lezing van Dr. W. van Everdingen te Zaandam ook worden getuigd, dat zij een waar succes was. Ondanks het schijnbaar droge, doch in werkelijkheid zeer belangrijke onderwerp: „Het Werk van de Boeken-Commissie" (belangwekkend ook door de uitstekende voordracht), werden de ongeveer 100 toehoorders zeer geboeid en had de redenaar de voldoening, dat na afloop van zijne voordracht een viertal contribuanten voor de zoo nuttige B.-C. toetraden. Voor het Verbond gaven zich 6 nieuwe leden op, zoodat de avond in vele opzichten welgeslaagd mag heeten.

Ter afwisseling gaf onze plaatsgenoote, mej. M. Kraan, met haar sympathiek jeugdig orgaan, een 4-tal Hollandsche liederen ten beste, onder begeleiding van mej. G. Kieviet terwijl het slot van den feestavond werd gevormd door de opvoering van het vermakelijke tooneelstukje van Brandt van Doorne: De Spreektaalveredelingsbond. Acht dames en heeren uit Koog/Zaandijk hadden zich welwillend met de opvoering hiervan belast en gaven verdienstelijk spel te zien.

Gezicht op Zaandijk.

De geheele avond droeg een opgewekt en feestelijk karakter, waartoe de plantenversiering en vlaggentooi van de zaal het hunne bijdroegen.

De afbeeldingen op de mooie propagandakaarten door deze Afdeeling verspreid, vindt men hierbij afgedrukt. Red.

Jong Nederland.

's-Gravenhage (Jongel. Afd.).

De heer A. Mulder, secretaris, schrijft:

12 Febr. jaarvergaderden we.

Uit 't jaarverslag blijkt wel, dat er weer leven is gekomen in ons Afdeelinkje, doch we kunnen er zwijgend achtervoegen: „voor hoelang?" Nog maar 15 % der leden draagt meer bij dan het minimum. Dat moet meer worden, anders loopt het mis.

De drie aftredende bestuursleden werden zonder stemming herkozen.

Voorzitter en schrijver werden afgevaardigd ter Groepsvergadering, terwijl de laatste hier reeds las wat hij daar over Jong-Nederland hoopte te zeggen, waarmee de vergadering instemde.

M. Roest las daarna nog over Oranje Letterkunde.

Waarnemend voorzitter en vergadering dankten spr. zeer voor de aardige voordracht.

23 Maart hadden we vergadering in een grooter zaaltje. Auër zat weer voor.

Oud-Zaansche Kleederdrachten.

We boomden over een nieuwe B. en P.-commissie en over een feest op 29 April te geven. Het gelukte Mulder de tongen los te krijgen door een inleiding te geven over Opvoeding en Onderwijs op de H. B. S.

De voorbereiding voor het feest op 29 April is in vollen gang. Leden van geheel „Jong-Nederland" hebben vrijen toegang. Uitnoodigingen tegen 50 cts. verkrijgbaar bij den schrijver, Prinsestraat 73.

Haarlem (Jongel. Afd.).

Het bestuur dezer Afdeeling is thans samengesteld: A. E. von Saher, voorzitter; mej. D. van Ommeren, 1e secretaresse; W. Peltenburg, 2e secretaris; mej. W. Scheer, 1e penningm.; S. M. Latif, 2e penningmeester.

Bericht.

De vergadering van de besturen der Jongel. Afd. van het Alg. Ned. Verbond op 30 Maart binnen Haarlem, gehoord het gesprokene van A. Mulder Wz. over de inrichting der Jongel. Afd., verzoekt de Jongel. Afd. besturen vóór 1 Mei 1910 een lid aan te wijzen, om zitting te nemen in een commissie, die tot taak heeft voorstellen betreffende de hervorming van Jong-Nederland samen te stellen, welke in een

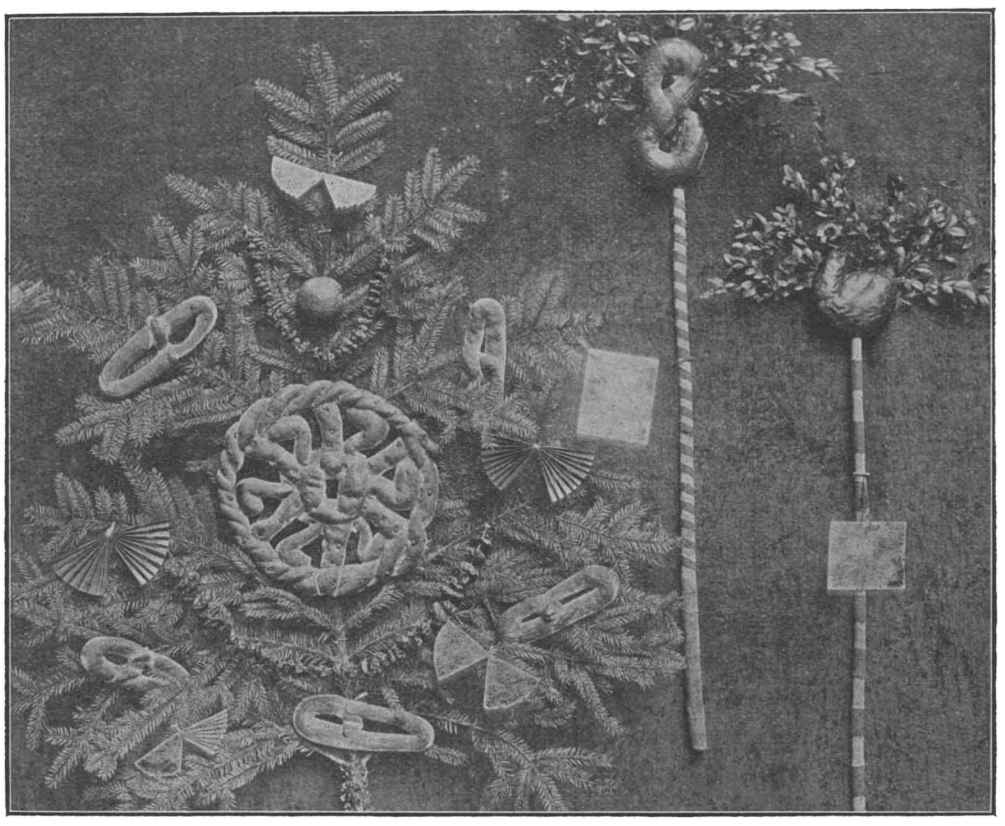
door hen voor te bereiden algemeene vergadering der Jongel. Afd. zal worden behandeld.

In deze vergadering, waar Alkmaar en Rotterdam tot hun leedwezen niet konden tegenwoordig zijn, werd deze motie na warme beraadslagingen met algemeene stemmen aangenomen.

Palmpaasch.

Een folkloristische studie van Palmzondaggebruiken door Dr. C. Catharina van de Graft. Dordrecht. C. Morks Cz. 1910.

Zonder twijfel herinnert men zich de palmpaaschtentoonstelling nog wel, in 1906 te Utrecht op Palmzondag geopend: zij werd door honderden bezocht, en daaronder zijn natuurlijk veel leden van het A. N. V. geweest. Van deze zeer bijzondere tentoonstelling was mej. Dr. C. Catharina van de Graft de drijfveer en de ziel, en zij heeft ook sedert niet gerust, maar integendeel alles wat in haar vermogen was gedaan, om van het zeer vergankelijk materiaal, dat toen te Utrecht voor enkele dagen bij elkander was, althans de geschiedenis en het beeld te bewaren en gezamenlijk dienstbaar te maken aan het beter kennen van een eigenaardig volksgebruik in zijne onderscheidene vormen en uitingen: het doel, trouwens, waarom de tentoonstelling was op touw gezet. In woord en beeld, namelijk door mondelinge voordrachten met lichtbeelden, of in verschillende tijdschriften met bijgevoegde afbeeldingen, heeft mej. v. d. Gr., aan het groote publiek of in de geleerde wereld, bij herhaling nader bekend doen worden wat zij wist, en telkens nog weer was te weten gekomen over het gebruik om op palmzondag een versierden stok rond te dragen, over de herkomst en de beteekenis der verschillende attributen op en om dien stok, over de versjes of rijmpjes die de kinderen er bij zingen, en zoo voort. En nu heeft de geleerde Schrijfster dat samengevat in het smakelijk klein-octaaf van 72 bladzijden, waarvan ik den titel aan het hoofd van dit stukje heb overgeschreven. De lezers van Neerlandia moeten onder de eersten zijn, die van het verschijnen er van kennis dragen, en ik verwacht dat velen van hun de eersten zullen wenschen te zijn die er mede kennis maken. De tekst is tegelijk wetenschappelijk en populair; degelijk en onderhoudend; belangrijk en belangwekkend. Uit de groote menigte van afbeeldingen, die mej. v. d. Gr. van en aangaande de palmpaasch zoo langzamerhand kent en bezit, is eene typische en aantrekkelijke keuze gedaan, met een gekleurde plaat naar eene 18e eeuwsche voorstelling vooraan. Een paar oude kennissen van de Utrechtsche tentoonstelling vindt men, als een proefje, hierbij afgebeeld.

Meisjespalm uit Rysen (Overijsel). — Twee palmpaschen uit Zelhem (Gelderland).

„Palmpaasch" van mej. Dr. v. d. Graft is een bij uitnemendheid nationaal geschrift, met welks verschijnen wij ons volk en onze volkskunde geluk moeten wenschen en waarvan ik aan Schrijfster en Uitgever groote voldoening durf beloven.

Leiden, 31 Maart 1910. A. BEETS.

Aanbieding uit Charkoff.

De heer C. C. J. van der Klaauw, onze vertegenwoordiger te Charkoff, verklaart zich als vertegenwoordiger der Zuid-Russische Tentoonstelling van Handel, Nijverheid en Landbouw, te houden in Jekaterinoslaw van 1/14 Juli tot 25 Sept./8 Oct. 1910, bereid aanvragen om inlichtingen voor belanghebbenden in Nederland te beantwoorden.

Zuid-Nederland

Désiré Claes †

Met groot leedwezen zullen velen de tijding hebben vernomen, dat de heer Désiré Claes, voorzitter van het Davidsfonds, te Namen is overleden.

Het cliché van zijn portret bereikte ons te laat om het in dit nummer op te nemen. De volgende maal plaatsen we het met bijschrift.

Uit het verslag over het jaar 1909 der Groep België.

Het aantal leden bedroeg 1769.

De inkomsten beliepen *fr.* 10.566.77, de uitgaven *fr.* 10.463.78. Batig saldo *fr.* 102.99.

Briefwisseling tusschen Stamverwante jongelieden.

In overleg met het Perskantoor van het A. N. V. te Dordrecht werd er voor gezorgd, dat Vlaamsche leerlingen van onze Kringen Jong Vlaanderen, ook Vlaamsche meisjes, in briefwisseling kwamen met stamverwante jongelieden in Zuid-Afrika en de Nederlandsche Koloniën.

Stamverkeer.

Zooals in vroeger jaren is het Secretariaat werkzaam geweest om het reizen uit Vlaanderen naar Noord-Nederland te bevorderen. Het heeft reclame-aanplakbiljetten van Tentoonstellingen in Noord-Nederland in ons land verspreid; heeft het 2e Reisboek van Morks & Geuze over Holland, verspreid. In Noord-Nederland heeft het in samenwerking met ons kantoor voor Stamverkeer gearbeid om den reislust naar Vlaanderen te doen ontstaan. Het heeft in Holland gidsen voor Brugge en Gent en ook het reclameboekje voor de Mechelsche Beiaardconcerten verspreid.

Vacantieleergangen te Leiden.

De Vacantieleergangen van onze Studenten-Afdeeling te Leiden werden door ons met een toelage gesteund, de deelneming er aan bevorderd door ruime publiciteit.

Tentoonstelling Brussel.

In het Hoofdbestuur werd het denkbeeld geopperd dat het Verbond op de Brusselsche Tentoonstelling reclame zou maken. Door ons werd opgetrokken een programma voor een uitstalling.

Het gevolg is geweest het plan tot oprichting van een eigen Paviljoen, waarvoor een kapitaal van *fr.* 10.000 zou verzameld worden. Aan de uitwerking van het plan zijn we thans bezig.

Leger.

Met het oog op de op handen zijnde legerhervorming zond het bestuur van den Tak Antwerpen ons een memorie van toelichting over een vervlaamsching van het leger. Naar aanleiding daarvan had het Dag. Bestuur een onderhoud over het vraagstuk met een Vlaamschgezind krijgs-auditeur. Dit onderhoud had geen afdoenden uitslag. Daarom werd in de Groepsvergadering van 10 Oct. besloten tot de samenstelling van een Cie. die het vraagstuk zou bestudeeren. Die Cie. is zeer ijverig werkzaam geweest en zal in een vlugschrift de voorstellen neerleggen, die zij, met het oog op de vervlaamsching van het leger, te doen heeft.

Fransch-Vlaanderen.

Op dezelfde wijze werd een Cie. samengesteld, die zich het lot onzer taal in Fransch-Vlaanderen zou aantrekken. Ook deze Cie. is werkzaam geweest. Betrekking met Fransch-Vlaanderen werden aangeknoopt. Boeken werden daarheen gezonden.

Wetsvoorstel Coremans.

In ons Bestuur was in grondbeginsel aangenomen geworden, dat einde September te Antwerpen een grootsche betooging zou worden ingericht. Ondertusschen was de Kamer-Cie. het eens geworden over het voorstel Franck—Segers. Van een grootsche betooging, als zijnde overbodig, werd afgezien. Er werd besloten een afvaardiging te zenden bij onzen eersten Minister om hem te verzoeken de bespreking van dit wetsvoorstel aan het hoofd van de dagorde der Kamerbespreking te willen plaatsen. Uw secretaris vroeg gehoor voor deze afvaardiging, doch had niet de eer een antwoord van Minister Schollaert te ontvangen. Toch begaven zich afgevaardigden van Antwerpen en Brussel naar de Kamer, hadden een onderhoud met Vlaamsche Volksvertegenwoordigers, bekwamen van hen de belofte, dat ze zouden aandringen, opdat het wetsvoorstel in behandeling kwam.

Taalgrieven.

Veel vriendelijker dan die van Minister Schollaert was de houding van Minister Helleputte tegenover het Verbond. Zooals het voorgaande jaar hadden we met dezen Minister een drukke briefwisseling over de toepassing van de taalwet in zijn beheer. Naar aanleiding van de klachten door ons gedaan gebeurde telkens een onderzoek, waardoor we bevrediging bekwamen. Een gevolg van ons optreden was het uitgaan van een rondschrijven aan het personeel der Spoorwegen, waarin dit personeel werd herinnerd aan zijn verplichtingen met betrekking tot het gebruik van onze taal.

Takken.

In den loop van 1909 kwamen 3 nieuwe Takken tot stand: Eekloo, Kortrijk, Sint Nikolaas. Een 4e, Tienen, kwam terug in 't leven.

Zooals in 't verleden, waren onze Takken ijverig werkzaam. Aalst, Antwerpen, Charleroi, Lokeren, Mechelen, Oostende, richtten leergangen in voor Hooger Volksonderwijs; Aalst en Antwerpen liederavonden. Te Antwerpen is dit een inrichtfng van belang geworden, die een groote rol vervult in de volksontwikkeling. Het is eveneens bekend op welke grootsche wijze de Antwerpsche Tak het 11e Julifeest weet te doen vieren. Ook dit is een instelling geworden van blijvende kracht. Andere Takken hebben zich verdienstelijk gemaakt door de inrichting van keurige Vlaamsche feesten met voordrachten. Te Gent maakten als voorheen, de wekelijksche vergaderingen van de Letterk. Afdeeling een kern uit van intellectueel Vlaamsch leven.

Alles samengenomen kunnen we gerust zeggen, dat onze Groep van het Verbond haar brood niet in ledigheid gegeten heeft. Zij mag zich dus ook verheugen in toenemenden bloei. Dit jaar, dat de beteekenis van het Verbond tegenover onzen Stam op de Tentoonstelling te Brussel duidelijk in 't licht zal gesteld worden, moeten we de 2000 leden bereiken. Dit zal niet zoo heel moeilijk zijn: er zijn er op dit oogenblik 1860. Op de krachtige medewerking van alle Takken, van alle leden wordt gerekend.

Uit onze Takken.

Aalst. Gedurende de afgeloopen maand hadden er in de Afd. Hooger Onderwijs voor het Volk, drie zeer belangwekkende voordrachten met lichtbeelden plaats:

14 Febr. sprak de heer Pamphile Nijs „Over de nieuwste proeven en uitvindingen in de vliegtechniek"; 17 Maart de heer Julius Libbrecht, uit Gent, over den Zuidpooltocht van Baron de Gerlache met de „Belgica" en 24 Maart „Over vuurbergen en de vulcanische werking der aarde".

Antwerpen. In de Afd. Hooger Onderwijs voor het Volk bracht Prof. dr. C. de Bruyne zijn reeks lessen over „Bio-geographie" ten einde, waarmede hij zooveel bijval behaalde. 14 Maart hield Dr. M. Rudelsheim voor een eivolle zaal zijn voordracht over René de Clercq, waarmee hij reeds in verscheidene steden van Vlaanderen is opgetreden.

Buiten de gewone werkzaamheden van de Afd. Liederavonden herdacht deze 23 Maart het negenjarig afsterven van Peter Benoit door de uitvoering van werken van den meester. Hier ook was een zeer talrijk publiek opgekomen. Mejuffrouw Somers en de heer B. Tokkie verleenden hun even gewaardeerde als welwillende medewerking, terwijl Mr. Niko Gunzburg in een toespraak den grooten toondichter herdacht.

Op 22 Maart belegde de Tak een groote volksvergadering ten voordeele van het wetsvoorstel Coremans. Deze bijeenkomst werd door een paar duizend personen bijgewoond. Sprekers, tot de verschillende staatkundige partijen behoorend, voerden er het woord en de volgende dagorde werd ten slotte aangenomen:

> Vlamingen van alle politieke gezindheid, op 22 Maart in volksvergadering bijeengekomen in de feestzaal Rubenspaleis te Antwerpen, verzoeken de Kamer van Volksvertegenwoordigers het wetsvoorstel op het gebruik van het Nederlandsch in het middelbaar onderwijs, door Edw. Coremans voorgedragen en door de overeenkomst Franck-Segers gewijzigd, nog dezen zittijd te stemmen;
>
> teekenen verzet aan tegen alle ondervoorstellen van aard om gezegd wetsvoorstel te verminken of te verminderen;
>
> en doen een beroep op de Vlaamsche bevolking om van zijn gekozenen het stipt naleven hunner verbintenissen, in zake Coremans-wetsvoorstel te eischen.

Brugge. Tak Brugge belegde een belangrijke vergadering van de Vlaamschgezinde Maatschappijen met het doel den 50sten verjaardag der oprichting van het standbeeld van Jacob van Maerlant te Damme te herdenken. Maatregelen daartoe zullen genomen worden. In deze vergadering werd ook besloten de Vlaamsche Volksvertegenwoordigers te verzoeken het wetsvoorstel Franck-Segers ongewijzigd te stemmen. Een afvaardiging van de Vlaamsche Maatschappijen zou dezen wensch aan de Brugsche Volksvertegenwoordigers mededeelen.

Gent. 3 Febr. hield Dr. Fris in de Letterk. Afd. een belangwekkende voordracht over het Mystieke Lam en de gebr. Van Eyck met lichtbeelden. Spr. wist bij allen het verlangen op te wekken om eens te meer dat prachtstuk der schilderkunst in onze hoofdkerk te gaan bewonderen.

14 Febr. vergastte de heer Jan Staal ons op een studie over Ibsen en zijn werk. De leden waren in groot getal opgekomen. De heer Staal behandelde breedvoerig de werken Nora, Volksvijand en Spoken als een soort trilogie.

De heer Staal vestigde ook de aandacht op het feit, dat alhoewel realist, bij Ibsen toch immer het idealisme te vinden is.

Lokeren. In den loop van 1909 werden de volgende voordrachten gehouden:

Over Algerië en de Sahara (met lichtbeelden) door mej. Van Bemmelen uit Leiden.
Over „Het Schoone" door den heer Amaat Prevenier.
Over Luchtscheepvaart en Vliegtoestellen (met lichtbeelden) door den heer Van Looy.
Verscheidenheden op het gebied der taalkunde door den heer O. Bontinck.
Over Italië (met lichtbeelden) door den heer Van den Bosschere.
Over Phototelefonie of draadlooze telefonie door middel van het licht door den heer J. van Camp.
Over Albrecht Rodenbach door den heer L. Herbert.
Over de Vlaamsche Hoogeschool door den heer O. Bontinck.
Over Beethoven door den heer M. van Hoecke.

De voordrachten met lichtbeelden waren openbare feesten, waarop de leden met vrienden en kennissen uitgenoodigd werden; telkens werden zij door een uitgelezen publiek bijgewoond. De andere voordrachten werden voor beperkter kring, in de gezellige bijeenkomsten, gehouden.

Alle gezellige bijeenkomsten hebben tot slotnummer hunner dagorde: Het aanleeren of gezamenlijk uitvoeren, door de aanwezige leden, van een of ander Vlaamsch lied.

Evenals de vorige jaren werd ook op den vooravond van den 11en Juli de Guldensporenzege feestelijk herdacht. Een plechtige openbare vergadering werd gehouden, waar de voorzitter, de heer Lod. Herbert, een gelegenheidsrede uitsprak.

Om de werkzaamheden van het jaar te sluiten werd ook een uitstekend geslaagd Kerstfeest ingericht.

1910. Van 71 leden, die de Tak in 1909 binnen Lokeren telde, is hij tot 100 gegroeid.

Het vijfjarig bestaan van den Tak werd met luisterrijke feesten herdacht.

23 Jan. werd, ter stadsfeestzaal, het treurspel van Sophokles: „Philoktetes", opgevoerd, vertolkt door de „Vlaamsche Vereeniging voor Tooneel- en Voordrachtkunst" uit Gent.

29 Jan. had voor de leden en hun huisgenooten een dansfeest plaats.

9 Maart trad de heer Pol de Mont als spreker op voor een eivolle zaal met het onderwerp: „Woorden wekken, voorbeelden trekken".

11 Febr. de jaarlijksche algemeene vergadering. Talrijker dan gewoonlijk waren de leden opgekomen. Op het einde der vergadering werden, door al de aanwezige leden te zamen, de aangeleerde Vlaamsche liederen uitgevoerd.

Tienen. 20 Maart had deze Tak een feestavond ingericht waar de heer Halsband uit Brussel optrad als spreker. De heeren Grauls en Schaubroeck verleenden hunne medewerking als zangers; J. Vanderborght droeg voor; H. Denaer zat aan de piano, terwijl een kleine symfonie op aangename wijze de verschillende nummers van het welgevulde programma afwisselde. Allen kweten zich opperbest van hun taak. Het feest slaagde buiten verwachting en werd talrijk bezocht. Een verheugend verschijnsel.

Het geval Gosselet.

Op de meeting door de Vlaamsche Wacht over deze zaak 13 Maart ingericht, werd de volgende dagorde gestemd:

> „De Antwerpsche Bevolking, vergaderd in de zaal „Moulin Rouge;
>
> na op de hoogte gesteld te zijn geworden der veroordeeling van den onschuldigen dokwerker Gosselet door de Rechtbank van Charleroi;
>
> drukt hare verontwaardiging uit over het feit dat het mogelijk blijft in België, een Franschonkundigen Vlaming veroordeeld te zien worden, zonder dat zijn Rechters hem, in zijn taal, konden verstaan;

hoopt dat weldra eene Wet dien ongehoorden toestand zal komen verhelpen, en wenscht dat door den bevoegden Minister eene schadeloosstelling zal verstrekt worden aan bovenvermelden Gosselet."

Reeds 18 Febr. teekende de Vlaamsche Wacht bij brief aan den Minister van Rechtswezen krachtdadig verzet tegen dit ongehoord feit.

Postzegelafdeeling.

Bezendingen in dank ontvangen van: Fortuyn, Jongel.-Afd., Haarlem; Cresens, Goudsmit, Diest; mej. Arriens, Velp; mevr. Schonken, Stellenbosch (door bemiddeling van Dr. W. van Everdingen).

Correspondenten. Als correspondenten hebben zich aangemeld: Mej. H. J. Wijsman, Haarlemstraat 26, Zandvoort; de heeren D. Krabman, Bus 219, Bloemfontein, Oranje-Vrijstaat; J. van der Weerd, ingenieur, Whitehead Cie., Fiume, Hongarije.

Ruil. Ruilzendingen komen geregeld in. Wij houden ons aanbevolen bij Nederlandsche verzamelaars, die dubbele hebben.

Zichtzendingen zenden we gaarne aan koopers. 40 % korting op Senf.

H. MEERT,
Spiegelstraat 20, Gent (België).

N. S. Zendingen worden ook aangenomen door het Kantoor A. N. V. te Dordrecht, dat voor doorzending zorg draagt.

OOST-INDIË

De Holl. ontdekkersgeest leeft nog.

Met volle instemming nemen we het volgende over uit de Java-Bode van 14 Febr. j.l.:

„Met vreugdevolle ontroering ontvingen wij heden middag het bericht, ons door den voorzitter van het Indische comité voor wetenschappelijke onderzoekingen getelefoneerd, dat de expeditie van den heer Lorentz het Sneeuwgebergte van Nieuw Guinea heeft bereikt. De heer Lorentz besteeg den Wilhelmina-top (15000 M.), bereikte een gletscher en overnachtte in de sneeuw.

Een bravo en een gelukwensch! Een woord van dank ook aan den stoutmoedigen en volhardenden onderzoekingsreiziger, die de eer, voor Nederland, heeft veroverd van deze grootsche ontdekking.

Nederlandsch Nieuw-Guinea scheen langen tijd voor de Nederlanders ondoordringbaar. Men beperkte zich tot een doorgaans vrij oppervlakkige verkenning der kusten. En toen de zucht om verder doortedringen, bij de Nederlanders ontwaakte, scheen het geluk hen niet te willen dienen, geleek het wel of het groote eiland steeds een geheimzinnig eiland zou blijven, dat zich door het bieden van de grootste moeilijkheden tegen de indringers verdedigde. Men herinnert zich den ongelukkigen afloop der expedities van het Aardrijkskundig Genootschap van 1904 en 1905 onder Posthumus Meyjes en Dr. Rochemont; men weet, hoe, niet lang daarna de groote Digoelrivier voor een deel werd opgevaren door den assistent-resident Kroesen en eerstgenoemden, maar zonder dat men het verlangde eindpunt, het Sneeuw-gebergte, zelfs in het gezicht had kunnen krijgen; hoe in 1906 de heer Lorentz de Oetoemboewerivier opvoer, het Sneeuwgebergte in de verte zag opdagen, doch wegens gebrek aan de noodige middelen om het te bereiken, moest terugkeeren.

De ondervonden moeilijkheden hebben de Nederders echter tot doorzetten geprikkeld. In de eerste plaats gaf de heer Lorentz, dadelijk na zijn terugkeer, het voornemen te kennen om opnieuw, desnoods alleen of van een enkelen getrouwe vergezeld, een nieuwen tocht te beginnen. En hij heeft woord gehouden, al behoefde hij niet alléén te gaan daar de steun van het Gouvernement hem ook deze maal niet heeft ontbroken. Van andere zijden maakten zich exploratiedetachementen op, het eene in het Westen werkende, langs de Digoel, het andere van uit het Noorden, langs de Manberamo om de Sneeuwketen te benaderen.

En ook van het buitenland kwamen reizigers, aangelokt door den roem, welke het exploreeren biedt van een nog maagdelijk gebied, waar groote ontdekkingen zijn te verrichten. Een Engelsche sneeuwgebergte-expeditie is in den aanvang van het jaar aan de Zuidkust van Nieuw-Guinea aan wal gezet.

Van deze allen heeft de heer Lorentz het gewonnen en dit schenkt ons groote vreugde, want zoo iemand, dan heeft hij het wel verdiend met den grooten eereprijs te gaan strijken.

De expeditie, aan het hoofd waarvan hij staat, vertrok den 15en Augustus uit Soerabaja. Met hem gingen mede J. W. van Nouhuys, gezaghebber der Gouvernements Marine, de officier van gezondh. 2e klasse L. I. A. M. von Römer, de inl. arts Raden Jaarman Soemintral Zeerban, terwijl het dekkingsdetachement staat onder bevel van den 1sten luit. der Infanterie D. Hobbema.

De Wilhelmina-top die thans, gedeeltelijk, is beklommen, werd in 1907 voor het eerst door den heer Lorentz van het bivak Sabang aan de N. Oetoemboewe-rivier gezien en sedert dien herhaalde malen waargenomen. Van het verste punt af, door die expeditie bereikt, was het echter niet zichtbaar, het gebergte sloot het achterland voor het gezicht af.

De hoogte van den berg was gepeild op circa 4800 M., de hoogte ongeveer van den Mont-Blanc.

De eerste beklimming van een sneeuwtop in Ned. Indië is een belangrijke gebeurtenis. De Nederlanders worden er als landontdekkers door gerehabiliteerd."

* * *

Uit een brief van den officier van gezondheid P. Cool over den roemvollen tocht nemen we nog het volgende over:

De groote massa onzer landgenooten herinnert zich wel de tochten onzer voorouders, maar heeft bitter weinig begrip van de minstens even belangrijke tochten van den tegenwoordigen tijd. Nu pas wordt het werk der O.-I. Compagnie beëindigd. Deze stelde zich tevreden met de kennis der kusten en liet meestal het binnenland voor wat het was, uit een handelsoogpunt niet onverklaarbaar. En nu, na zooveel eeuwen wordt de Ned. energie weer wakker en pakt sinds eenige jaren den arbeid weer op, en goed ook. Ziet zoowel naar West als Oost. Dit jaar zal de laatste expeditie naar Suriname vertrekken en is daarmee het voorloopig onderzoek van het binnenland afgeloopen. In Oost-Indië is en wordt zoowel op Borneo als Celebes en Nieuw-Guinea prachtig werk verricht.

Het is wellicht overbodig den half Januari begonnen tocht van den heer Rouffaer met kapt. Spruyt naar klein Timor en de Zuidwestereilanden en zoovele andere grootere en kleinere te vermelden. Laat ik slechts besluiten met de woorden van den te vroeg gestorven mijn-ingenieur Hugo Cool uit het verslag van zijn laatsten tocht: „Wij hadden op onze reizen in Celebes bewondering gekregen voor het vele, dat hier in enkele jaren was tot stand gebracht, ons veilig gevoeld te midden van een pas aan ons gezag onderworpen bevolking; een geordenden staat leeren kennen, en een land wachtende op de ontwikkeling zijner natuurlijke rijkdommen."

Een rampfonds voor onze Oost in Indië en het ondersteuningsfonds van „Oost en West" in den Haag.

In het Koloniaal Weekblad van 24 Maart j.l. wordt gewag gemaakt van de plannen tot het in het leven roepen van een „rampfonds" door de Groep Nederl.-Indië, waarop reeds in het Maart-nr. van Neerlandia (blz. 61) de aandacht werd gevestigd.

Naar aanleiding daarvan wordt o. a. gezegd: „En de Inlanders in Indië kunnen geen andere hulp verwachten als het niet komt van ons, Nederlanders, of hunne mede ingezetenen in Indië! Een juiste opmerking voorzeker. Tenzij toch eene ramp de afmetingen aanneemt als de catastrophe van Krakatau is op geen hulp van het buitenland te rekenen.

Daar nu rampen gewoonlijk onvoorzien komen en dadelijke hulp in de meeste gevallen dringend noodig is, vestigen wij tevens de aandacht op het ondersteuningsfonds hierboven bedoeld, dat steeds bereid is gelden voor komende rampen in ontvangst te nemen. Indien dat fonds gestadig over eenig geld kan beschikken en het zich, zooals in het plan ligt, in verbinding stelt met het in Indië op te richten rampfonds, dan kan onmiddellijk, na het vernemen van voorgekomen rampen in Indië geld gezonden worden of althans het noodige worden gedaan om oproepingen tot hulp te verspreiden, waaraan natuurlijk kosten verbonden zijn.

Door samenwerking tusschen het bestendige ondersteuningsfonds van Oost en West en het rampfonds in Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond kan wat goeds bereikt worden.

De penningmeester van Oost en West (Heulstraat 17, den Haag) is aangewezen voor het in ontvangst nemen van gelden voor het omschreven doel. Wie iets voelt voor de nooden en behoeften van door rampen getroffen Inlanders weet nu waar hij zijn penningske kan offeren.

Geneeskundige dienst in N.-I.

Ter aankondiging ontvingen wij een geschrift: Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië. De onderteekenaars van het geschrift, drie artsen, twee semi-artsen en drie med. candidaten, allen van Oost-Indischen stam, uiten daarin hunne bezwaren tegen eenige dier voorstellen.

In het jongste December-nr. van Neerlandia (blz. 275) spraken wij reeds onze teleurstelling uit over de voorstellen tot verlaging van het peil van het onderwijs aan de S. t. o. v. i. a.; naar het ons voorkomt zijn ook vele der goedgestelde opmerkingen, in dit geschrift, over ettelijke andere voorstellen der Commissie tot voorbereiding eener reorganisatie van den Burgerl. Geneesk. Dienst in N. I., dubbel en dwars der overweging waard.

Het is een met warmte gesteld geschrift, getuigende van ernstige opvattingen.

Inlichtingskantoor van „Oost en West".

Van de Vereeniging „Oost en West", Afd. Informatie-Bureau ontvingen wij een rondschrijven, waaruit blijkt dat die Ver. heeft in het leven geroepen een bureel van raad en voorlichting, dat zich ten doel stelt aan hen die zich voor Staats- en particuliere betrekkingen in Indië willen bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden, zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Dat bureel is gevestigd te 's-Gravenhage, Heulstraat 17; het toezicht er over is opgedragen aan eene Commissie, waarvan de heeren E. van Assen en J. L. van Gennep, respectievelijk voorzitter en secretaris zijn, terwijl de laatste dagelijks, zon- en feestdagen uitgezonderd, aldaar te spreken is van 10—12 voor- en van 2—4 namiddag.

Het voornemen bestaat, kleine geschriften te doen samenstellen, waarin worden vermeld de eischen voor verschillende betrekkingen, de wegen en middelen om daartoe te komen en de vooruitzichten daarvan, en waarin tevens een overzicht zal gegeven worden van den aard dier verschillende betrekkingen en van de soort van werkzaamheden, daarin te verrichten.

Wijders wenscht de Commissie zich in betrekking te stellen met regeeringspersonen of -lichamen in Nederland en zijne bezittingen, met de bestuurders of hoofden van daar gevestigde maatschappijen en ondernemingen van nijverheid, landbouw, enz., — en zich zooveel mogelijk te voorzien van alle gegevens, dienstig om hare taak naar eisch te vervullen.

Dat rondschrijven werd en wordt verzonden aan bij het onderwijs betrokkenen en aan werkgevers in Indië.

Gaarne vestigen wij, langs dezen weg, de aandacht op het Informatie-Bureau en het doel daarmede beoogd.

Afdeeling Batavia.

In de bestuursvergadering van 7 Maart 1910 werden met algemeene stemmen verkozen tot voorzitter de heer L. J. Ginjoolen, hoofd der „Scheepsagentuur" en tot leden de heeren K. F. E. Gerth van Wijk, Kapitein bij den Generalen Staf en W. E. Asbeek Brusse, Kapitein der Infanterie.

Pisuisse en Blokzijl te Batavia.

Op 11 Febr. j.l. hielden deze heeren in het Logegebouw een muzikale lezing over het verhalende en beschouwende lied in de Nederlandsche taal.

Na de voordracht van eenige der snorkend vaderlandschlievende verzen van Helmers, om aan te toonen wat niet onder verhalend en beschouwend lied kan verstaan worden, babbelde Pisuisse gezellig over de minstreels en dichter-zangers uit de middeleeuwen. Daarna komende tot degenen die het Nederlandsche lied gemaakt hebben, en nadat door Blokzijl een stukje op den vleugel in den volkstoon was aangeslagen, volgde nu de voordracht van een keur Nederlandsche liederen van de tijden der middeleeuwen af tot op heden toe, zooals: „De drie Ruitertjes", het „Molenarinnetje", „de Kwezelkens" en vele andere. Ook meer bekende liederen, die als typen van verhalende volksliederen kunnen genoemd worden, zooals: „Aan den oever van een snellen vliet" en „Waar zou toch wel mijn minnaar wezen", werden niet vergeten.

Het slot van den avond was gewijd aan Speenhoff, onzen volksdichter-zanger bij uitnemendheid, als mede aan diens collega Jacobs, terwijl de voordrager ten slotte ook een lied van zich zelf liet hooren.

Door den gezelligen en onderhoudenden vertel-toon van Pisuisse was de stemming onder de toehoorders vroolijk opgewekt en geheel medelevend met het voorgedragene.

Verkort overgenomen uit het verslag van den secretaris der Afd. Batavia.

Hollandsch-Chineesche scholen.

Bij besluit van den Directeur van O., E. en N. zijn te Buitenzorg en te Djombang Holl.-Chin. scholen opgericht. Vermoedelijk zullen er nog een 4 of 5 tal op andere plaatsen volgen, o. a. te Salatiga.

Te weinig onderwijs.

Ook te Makassar zal binnenkort een gouvernementsschool voor de Chineezen geopend worden; gevreesd wordt echter dat deze spoedig te klein zal blijken, en dat de afgewezen leerlingen dan een onderkomen zullen zoeken in de bijzondere Chineesche school aldaar, waar het onderwijs niet in een voor het Gouvernement sympathieke richting wordt geleid. Voorts worden de belangen van de kinderen van Amboneesche militairen, thans voor een groot deel van goed onderwijs verstoken — in het fort schijnt nu door onbevoegden aan de leergragen onderwijs gegeven te worden — warm aanbevolen.

Verkort overgenomen uit „'t Onderwijs" van 5 Maart.

ZUID-AFRIKA

Nieuws uit de Afdeelingen.

Kaapstad.

De Afdeeling Kaapstad van het A. N. V. is van plan een cursus in te richten voor het Hollandsch en het Hollandsche lied en heeft voor de inrichting den geldelijken steun van het Verbond en de Ned. Z.-Afr. Vereeniging gevraagd.

De oprichting van dezen leergang wordt met instemming begroet door mannen als oud-President Reitz en de Afrikaansche schrijver Melt Brink.

Potchefstroom.

Uit het jaarverslag:

In 1909 werden drie ledenvergaderingen gehouden en eenige gezellige bijeenkomsten. De heer Jan Celliers, van Pretoria, trad voor de Afd. op met een lezing over de Afrikaansche letterkunde. De geboorte van Prinses Juliana der Nederlanden werd gevierd.

Geloofd wordt dat het bezoek van den algemeenen voorzitter heeft bijgedragen tot een goede samenwerking met het Hoofdbestuur.

De Afd. droeg £ 2.2.— bij aan den A. N. V.-prijs voor het Taalbond-examen.

Het bestuur bestaat thans uit de heeren: H. Altman, voorzitter; Izak Meijer, ondervoorzitter; H. S. Oosterhagen, secretaris-penningmeester; L. J. Veenstra, S. de Jong en H. de Graaf.

Bloemfontein.

Het jaarverslag dezer Afdeeling noemt 1909 het jaar der feesten. „Als de dag van gisteren", zegt de secretaris in dit verslag, „heugt het u en mij, dat wij het Verbondslied zongen met onze Verbondsvoorzitter, dr. Kiewiet de Jonge; dat wij aten ter ere van H. K. H. de Kroonprinses; dat wij dronken — met mate natuurlik — ter viering van de verjaardag van H. M. de Koningin der Nederlanden... Hoe aangenaam ons de kennismaking (met den Verb.-voorz.) was, moge u blijken uit 't feit, dat — uit vrijwillige bijdragen nevens steun uit de Afd. kas — de Verbond-voorzitter 'n aandenken aan Bloemfontein werd geschonken in de vorm van 'n karos van Sambeziese boskatten. Dat het de doctor ook goed is geweest bij ons te zijn, getuigt zo menig hartelik woord, dat ons per brief van hem bereikte."

„De Afd. vergaderde in 't afgelopen jaar drie maal. 'n Woord van dank vinde hier plaats aan 't adres van de Kerkeraad der Geref. Gem. en aan de heer Vice-Konsul, die ons een en andermaal aan lokaliteit hielpen, en daarmee de post „zaalhuur" uit onze boeken hielden."

Het bestuur kwam 6 maal bijeen. De heeren H. J. Poutsma en M. J. D. Steyn, die als bestuursleden moesten bedanken, de eerste wegens drukke werkzaamheden en de laatste wegens vertrek naar Pretoria „werd schriftelik de dank der Afd. toegebracht voor de vele en gewichtige diensten, het Verbond bewezen."

„'t Aantal leden, dat op 31 Dec. '08 slechts 32 bedroeg, steeg in de loop van 1909 tot 47, terwijl er na 1 Jan. nog 3 zich aanmeldden."

„Op 't Taalkongres, te dezer stede gehouden, in Julie '09 werd onze Afd. vertegenwoordigd door de heren A. Francken en M. J. D. Steyn. Dat onze ere-voorzitter, onze voorzitter en onze medeleden Dr. J. Brill, Dr. G. Knothe, Gen. J. B. M. Hertzog en A. Francken de eer te beurt viel, tot lid te worden gekozen van de Z.-A. Akademie, is ons 'n reden tot blijdschap."

Getracht wordt in overleg met Onze Taal de Fichardt-Bibliotheek tegen verminderden prijs opengesteld te krijgen voor de leden.

Een en andermaal is door het bestuur geprotesteerd „tegen 't verknoeide Hollands, dat men hier in druk onder de ogen krijgt. Op veel resultaat kunnen wij nog niet bogen."

Het bestuur bestaat thans uit de heren J. S. M. Rabie, editeur Vriend des Volks, voorzitter; A. C. Boeseken, bestuurder Ned. Bank; D. Krabman, rekenmeester Ned. Bank; J. H. van Zuylen, verslaggever Friend; P. J. Faure, A. E. Kampfraath, penningmeester en H. H. van Rooyen, Grey Kollege School, P. B. 553, sekretaris.

Ned. muziek in Z.-Afrika.

„De algemeene klacht — aldus een lid te Machadodorp — dat er moeilijk hier aan muziek is te komen, waarvan ik in Neerlandia lees en waarover ik hoorde ook op 't Congres te Wellington, is zeer overdreven. Ik onderzocht bij Dusseau in Kaapstad en vernam, dat Afrikaners heel dikwijls muziek op zicht vroegen en ten slotte toch hun keus doen uit Engelsche „Songs". Dusseau heeft al jaren lang ruime keuze."

Op de maandelijksche samenkomst der Afd. Kaapstad worden steeds Holl. liederen gezongen. Dit is wel de beste propaganda voor 't eigen lied.

Bovendien zal deze Afd., zooals wij elders melden, ook het Nederlandsche lied leeren in den door haar te stichten Hollandschen cursus.

Ten slotte meldt de Volkstem te Pretoria dat een Nederlandsche concertzangeres een rondreis door Z.-Afrika hoopt te ondernemen met het doel propaganda te maken voor het Nederlandsche lied, voornamelijk het kinderlied.

Zoo voortgaande, zal langzamerhand de eigen zang onder de Hollandsche Afrikaners wel meer waardeering vinden. Red.

A. N. V.-prijzen.

De Verbondsprijzen voor de personen, die bij de Taalbond-examens het hoogste aantal punten hebben behaald, zijn als volgt toegekend:

Holland Hoogste afd.:

Bijzondere boekprijs: A. N. V.: Beatrice Eckhof, Hug. Kollege, Kaapstad;

Id. Hoogere afd.:

Gouden medaille A. N. V.: F. J. Retief, Gymnasium H. School, N. Paarl;
Id. Lagere afd.:
Bijzondere boekprijs A. N. V.: D. F. Erasmus, Het Kollege, Graaff Reinet;
Zuid-Afr. Geschiedenis:
Gouden medaille A. N. V.: J. H. Aucamp, Pub. School, Steynsburg, K. K.

SURINAME

Aan de leden te Suriname.

Geen der leden te Suriname schijnt het Jan.-nr. van Neerlandia te hebben ontvangen. Vermoedelijk is de zending met de Willem II verloren gegaan.
Aan den Groepssecretaris, den heer Mac Kenzie, is een partijtje Jan.-nrs. gezonden.
Belanghebbenden kunnen bij hem een ex. bekomen.

Uit het 7e jaarverslag (1909).

Erkenning als zedelijk lichaam.

De wenschelijkheid gebleken zijnde dat de Groep Suriname rechtspersoonlijkheid bezit, is de erkenning als zedelijk lichaam aangevraagd en verkregen bij besluit van den Gouverneur van 30 Augustus 1909 No. 19 (G. S. Afd. I).

Bestuur.

In de algemeene ledenvergadering van 24 Juli werd een nieuw bestuur gekozen, later nog aangevuld.
Het is thans aldus samengesteld:

Voorzitter:	de heer	Mr. J. ten Brink;
Onder-voorzitter:	»	»	A. G. Wyers;
1e secretaris:	»	»	J. J. Mac Kenzie, Luit.-Kwartiermeester;
2e »	»	»	W. R. Menkman;
Penningmeester:	»	»	D. Fernandes Jr.;
Commissaris:	»	»	D. G. J. Bolten;
»	»	»	E. A. Samson;
»	»	»	A. A. Heckers.

Een woord van waardeering zij hier op zijne plaats voor de wijze, waarop de heeren Curiel en Boertje in 't afgeloopen jaar met opoffering van tijd en moeite hunne krachten hebben gegeven aan de betrekking van voorzitter in 't belang der Groep Suriname, terwijl mede een woord van groote waardeering zekerlijk niet mag onthouden worden aan den heer Oudschans Dentz, die immer in de voorste rij staat dergenen, die den bloei helpen bevorderen van het Verbond, waar ter wereld ook.

Leden.

Het aantal leden ging achteruit en bedroeg op 31 December 399.

Groepskantoor.

Tengevolge van den slechten geldelijken toestand der Groep was het bestuur van meening dat de groote uitgave voor huur van het kantoor in het Logegebouw „Concordia" niet langer gewettigd was.
Dank zij de medewerking van het Koloniaal Bestuur kon op 30 April het genoemde gebouw verlaten en de lokalen in de Emmaschool betrokken worden.
Ten zeerste wordt het betreurd dat de toestemming om de Emmaschool kosteloos in gebruik te nemen weder werd ingetrokken, wijl die school weder ten behoeve van het openbare onderwijs in gebruik werd gesteld.

Waar door het bestuur zooveel als in 't vermogen is, getracht wordt de leeszaal, welke aan 't Groepskantoor verbonden is, aantrekkelijk te maken, is het bezoek toch gering te noemen. Van de boekerij kon ook véél meer gebruik worden gemaakt.
Het bestuur koestert de hoop, dat, waar de inrichting van een nieuwe leeszaal met gelegenheid tot het lezen van verschillende tijdschriften, in 't vooruitzicht gesteld wordt, het bezoek grooter zal zijn dan in 't afgeloopen jaar.
De kantoorhoudster verzocht en verkreeg eervol ontslag op 30 April, terwijl in hare plaats benoemd werd de heer d'Angremond.
Uit de Garnizoensboekerij werden door tusschenkomst van het Verbond 564 boeken ter lezing uitgereikt en 193 van die aan 't Verbond toebehoorend.
In dank werd aanvaard een geschenk van eenige boeken van den heer Oudschans Dentz en van den voorzitter, van welken laatste alle romantische werken van zijnen vader Dr. Jan ten Brink mochten ontvangen worden, zoodat op 31 December het aantal boeken bedroeg 219.
Een nieuwe boekenlijst is in bewerking.

Opwekking van het nationaal bewustzijn.

1 Maart vond de herdenking plaats van den dag waarop de volks- en kinderdichter Dr. J. P. Heije vóór 100 jaren geboren werd. (Zie Neerl. jaargang 1909. April-nr. blz. 80).
10 Mei. Gala-avond ter eere van de geboorte van H. K. H. Prinses Juliana in het kerkgebouw der Nederlandsch Hervormde Gemeente. (Zie Neerl. Juni-nr. 1909, blz. 150).
Met groote voldoening kan het Groepsbestuur op beide feesten terugzien.

Vermeerdering van ontwikkeling.

Dankbaar moet worden vermeld de welwillende medewerking, zoo ruimschoots dit jaar ondervonden en wel o. m. van de heeren Ds. H. de Haan, Mr. S. J. Visser en den militairen apotheker D. G. J. Bolten, die geheel belangeloos voor de leden der Groep optraden met — in dezelfde volgorde — de navolgende onderwerpen:

1. Het tooneel en zijn invloed op de zedelijke volksontwikkeling;
2. Het volkenrecht in verband met de vredesbeweging van onzen tijd;
3. Verlichting (in 't bijzonder gasverlichting).

Steun aan studeerenden.

Door den jongeling J. J. Brouwn werd de bemiddeling van het bestuur ingeroepen tot het verkrijgen van het aantal zeedagen, welke noodig zijn voor eene plaatsing op de zeevaartschool te Amsterdam.
De kapitein Wijsmuller, die het koloniaal stoomschip „de Paramaribo" naar Nederland zou brengen, werd bereid gevonden genoemden jongeling aan te monsteren, terwijl de agent der Koninklijke West-Indische Maildienst-Maatschappij alhier hem zou aanbevelen bij de directie voor eene plaatsing op een der stoomschepen dier Maatschappij.
Met erkentelijkheid wordt gewag gemaakt van de groote welwillendheid van den secretaris der Afd. Amsterdam, die den jongeling Brouwn in alles ter zijde stond.
Van den jongeling Reeberg, voor wien de Groep in het jaar 1908 uit de kas een steun verleende van *f* 150.— kwamen gunstige berichten in.

Verbreiding van Nederl. liederen.

Van den heer Weeren, hoofd eener school te Ter Aa (N.-H.) werd een liederenbundel ten geschenke ontvangen, door hem samengesteld.
Aan den heer Helstone, muziek- en zangonderwijzer te Paramaribo, werd deze bundel ter kennisneming toegezonden.

Algemeene beschouwingen.

De verplichtingen, aan de Groep opgelegd bij art. 6 van het Reglement, het trage vloeien der jaarlijksche bijdragen, de vele afschrijvingen wegens wanbetaling, zijn redenen te over waarom de geldelijke toestand der Groep niet rooskleurig te noemen is.

Het is dan ook hierdoor dat niet in die mate de hand aan den ploeg wordt geslagen als wel nuttig en gewenscht was.

Gaarne zou het bestuur zich in de gelegenheid zien die middelen ter hand te nemen ter nastreving van de schoone beginselen van het Verbond, doch gebrek aan fondsen is steeds de remmende kracht.

Gaarne zou men het eigentlijke volk willen bereiken, gaarne zou men naar onze beginselen willen arbeiden onder de inheemsche bevolking van Suriname waar het Nederlandsche karakter in de vermeerdering van ontwikkeling en beschaving nog zoo wenschelijk is.

Pogingen zijn door dit bestuur aangewend om de geldmiddelen te verbeteren.

Het verslag wijst er nog op dat het houden van gezellige avonden, niet uitsluitend het streven mag zijn van het bestuur.

Het streven ligt hooger.

Ten slotte wordt de wensch uitgesproken, dat de samenwerking van bestuur en leden en van de leden onderling zoodanig moge worden, dat veel schoons en veel nuttigs verricht worde in het belang van het Verbond, de leden en de bevolking van Suriname.

De Secretaris,
MAC KENZIE,
Luit.-Kwartiermeester.

AMERIKA.

Uit het jaarverslag der Afdeeling Chicago.

Het is heden voor de vijfde maal dat ik verslag uitbreng over de Afd. Chicago. Ontegenzeggelijk is dat een bewijs van de taaie volharding welke ons volk eigen is. Immers, onze Afdeeling is geene vereeniging die, als andere, stoffelijke voordeelen afwerpt, integendeel, hare strekking is veeleer van geestelijken aard. Den band, die ons als loten van éénen stam verbindt, te versterken, en den bloei van dien stam te bevorderen, dat is ons doel. En dat zulk eene vereeniging reeds vijf jaren bestaat, in zulk eene materialistische omgeving waar alles om den dollar gaat, pleit zeker niet tegen ons volkskarakter.

In vele opzichten kunnen wij dankbaar terugzien op het jaar dat achter ons ligt. In de eerste plaats kregen wij bericht van Prof. Judson, inhoudende de mededeeling dat, al hadden wij onzen wensch niet vervuld gekregen om een kompleeten leerstoel voor de Ned. taal, geschiedenis en letterkunde aan de Chicagosche Universiteit te hebben, wij daarom niet ontmoedigd moesten zijn, dewijl een deel onzer wenschen reeds vervuld was, daar er onderwijs werd gegeven in Ned. geschiedenis en in geschiedenis der kunst van Nederland (Art Department). Taal en letterkunde ontbraken nog en wachten op de vereischte fondsen. De Professor zelf was er sterk voor en meende dat te toonen door ons te zeggen dat hij zelf bezig was de Nederlandsche taal aan te leeren.

In de tweede plaats hebben wij uiting aan ons gevoel gegeven door, met de Afd. Roseland voor gezamenlijke rekening, een telegram van gelukwensching aan H. M. Koningin Wilhelmina op te zenden bij gelegenheid der heuchlijke gebeurtenis, de geboorte van Prinses Juliana.

Wij hebben behalve de huish. verg. op 19 Jan. vier openbare vergaderingen gehouden en wel op de volgende datums: 1 April, 23 April, 31 Aug. en 23 Nov. Op de eerste vergadering heeft ds. Boer eene mooie lezing gehouden over Bilderdijk, en de heer Koopmans leverde eene flinke bijdrage over Dr. J. P. Heije. Op de tweede verg. trad als hoofdspreker op Prof. Van Steenderen, van Lake Forest, Illinois, met het onderwerp: De vooruitzichten der Hollanders in Amerika.

Op 31 Aug. hadden wij een zaal gehuurd die ongeveer 200 personen kon bevatten. Velen moesten teleurgesteld huiswaarts keeren uit gebrek aan plaats. Wij herinneren ons allen nog de uitnemende lezing van ds. Boer over Hendrik Hudson. Ook de andere sprekers kweten zich goed van hunne taak.

De heer P. Court van Woerden was op de laatste bijeenkomst hoofdspreker en had tot onderwerp: Prins Willem van Oranje.

Het bestuur heeft geregeld elke maand kunnen vergaderen. Gebrek aan geld bindt echter onze handen.

Eens heeft het bestuur eene samenkomst met dat der Afd. Roseland gehad. Daar is besloten zooveel mogelijk elkaar te erkennen niet slechts, maar ook samen te werken.

Het bestuur heeft weer een gevoelig verlies geleden door het vertrek van ds. Boer naar Passaic, New-Jersey.

Ons ledental met 43 begonnen, bedraagt op dit oogenblik 41.

Onze financieele toestand is nog al bemoedigend. Onze kas sluit met een voordeelig saldo van 17.43 dol.

Met het Hoofdbestuur staan wij steeds op goeden voet. Wij ontvingen van hetzelve een prachtigen dagkalender, elk blaadje bevattende een prachtig land- of stadsgezicht uit Nederland. Wij zouden allen leden aanraden voor het volgende jaar er een te bestellen, zoodat ieder lid zich eene verzameling van Ned. gezichten kan aanschaffen door ze in een album op te plakken. Ook ontvingen wij van de Boeken-Commissie uit Rotterdam eene weekkalender, prachtig geïllustreerd uitgevoerd. Zooals ge weet, hebben wij eene bibliotheek. Doch er wordt weinig gebruik van gemaakt.

H. JACOBSMA, Secretaris.

Uit het Verslag der Afdeeling „Nieuw Nederland" over 1909.

Voorbereidende besprekingen met onzen tegenwoordigen waarn. voorzitter, den heer A. Baron van Oldenneel, leidden in April l.l. tot onderhandelingen met het Hoofdbestuur. In de d. a. v. maand verleende dit laatste machtiging de afzonderlijke leden van het A. N. V. voorzoover deze hier te lande tusschen de Potomac-rivier en Nieuw Engeland metterwoon waren gevestigd, te vereenigen tot eene Afd. „Nieuw Nederland" met hoofdkwartier te Nieuw York.

Een der aanleidingen tot het ontstaan van Nieuw Nederland was de kern, te Nieuw York gevormd in den boezem der Nederl. Vereeniging „Eendracht maakt Macht". Deze oudste vereeniging van Nederlanders in Amerika, welke eerlang haar vijftigjarig bestaan zal vieren, heeft zich aldus voor ons dierbaar Oud-Nederland verdienstelijk gemaakt.

Naar de bescheiden meening van het waarn. bestuur kan het voor niemand als bezwaar gelden 1 dollar 's jaars af te zonderen voor zulke hoogst nuttige doeleinden, als het A. N. V. nastreeft, en mede te werken om de onder Nederlanders in den vreemde maar al te licht verslappende gevoelens van stamverwantschap te doen warm houden en opleven. Ziet, hoe Ieren, Denen, Noren, Zwitsers, Grieken en andere minder talrijke natiën, wier onderlinge aaneensluiting en welontwikkeld gemeenschapsgevoel aan Nederlanders ten voorbeeld kunnen worden gesteld, elkaar steunen en de hand boven het hoofd houden.

Als pasgeborene leidt deze Afdeeling aan eene natuurlijke zwakte, die men gelieve te eerbiedigen, althans voorloopig te ontzien. Nu moge er te Hoboken, blijkens de ervaring van velen onzer landgenooten meer „deining op de kust" staan dan hier, wij Nederlanders, hoe vertrouwd ook met het natte element, zullen, voorzoover wij leden van „Nieuw Nederland" zijn, beter doen de wieken niet te ver te willen uitslaan.

Tijdens de Hudsonfeesten hebben onze leden daaraan volop deelgenomen. „Nieuw Amsterdam, „Nieuw Nederland", „Oranje" en zoovele andere ons allen dierbare oud-vaderlandsche benamingen herleefden toen weer in ons midden. Middellijk werd hierdoor het streven van het A. N. V. in de hand gewerkt.

Een der heuchlijkste feiten in de eerste jaargeschiedenis is het door de Afdeeling hoog gewaardeerde voorrecht Hr. Ms. Gezant te Washington, Z.Exc. Jhr. Dr. J. Loudon, ingevolge het tot dezen gerichte verzoek van het waarn. bestuur, te hebben bereid bevonden het beschermheerschap onzer Afd. te willen aanvaarden. Moge elkeen, die tot dusver buiten de Afd. is gebleven, wanneer hij zich hier te lande nog voldoende Nederlander gevoelt, het ernstig streven van het A. N. V. hoe eerder hoe beter komen steunen. Stand, godsdienst en politiek blijven in het Verbond immers buitengesloten.

De Afd. ondernam voorloopige stappen om te kunnen geraken tot stichting van een Nederlandsch Tehuis te Nieuw York.

Zulk eene stichting zal een tijdelijk verblijf kunnen verleenen aan zoovelen, die zich als menigeen onzer zal trachten baan te breken in de Nieuwe Wereld, alsook aan degenen welke op hun terugweg naar het oude vaderland hier vertoeven.

„Nieuw Nederland moge thans nog geen hooge vlucht hebben genomen, er mag op beslisten en betrekkelijk sterken vooruitgang worden gewezen. Moge door alle leden tot verderen bloei naar eisch worden medegewerkt!

J. VAN FOLKER, Secretaris.

Nieuw York.

Hollandsch in de V. S. van Noord-Amerika.

In de Wachter, uitgegeven te Holland Michigan, schrijft B. J. Bennink een tweetal artikelen over „De Taalquaestie" in Noord-Amerika. Hij vraagt wat gedaan kan worden om de taal van het Hollandsch Amerikaansche volk te bewaren. Hij raadt aan de kinderen, terwijl zij in de leerjaren zijn, Hollandsch te leeren. „Men doe dat desnoods in huis. Een heilige plicht noodzaakt daartoe. Het is een voornaam deel hunner opvoeding omdat er zoovee aan verbonden is."

INGEZONDEN.

Holland in het Oosten.

Hoewel geen lid van het Nederlandsch Verbond zijnde veroorloof ik mij toch u onderstaande regels te doen toekomen naar aanleiding van een stuk in Neerlandia, doch nog meer — en wel helaas — de gevolgen van dat stuk.

Ik heb hierbij op het oog het artikel onder het hoofd „Holland in het Oosten" geplaatst in de November-uitgave op blz. 256. Toen het door u aangehaalde stuk uit de Soutch China Morning Post in het blad zelve op 1 September 1909 het daglicht zag, waren wij allen hier in de zekere stemming, die een mensch over zich krijgt wanneer men een pluimpje bekomt. Al was de inhoud eenigszins te vleiend — een euvel waar de „Post" meer aan mank gaat — het deed ons goed. Men zag het werken dwong bewondering af bij den concurrent, een omstandigheid, waarin eene aansporing tot voortzetting en het volgen van het door de ouderen — de chefs wel te verstaan — gegeven voorbeeld, ligt opgesloten.

Dat door u de vertaling er van in Neerlandia werd opgenomen is volkomen begrijpelijk, het ligt op den weg van het streven van het A. N. V.

Helaas echter volgde een fragment uit een particulieren brief, en een gedeelte van dit fragment — de eerste alinea — heeft alles weer bedorven. Toen we het lazen hebben we het hoofd geschud, ons afgevraagd: „Wie heeft dat den schrijver wijs gemaakt". Nooit of te nimmer heeft de Ned. Ind. Handelsbank de koersen te Singapore bepaald. De schrijver heeft misschien eens hooren vertellen, dat één enkel jaar de Handelsmaatschappij grooten invloed op de vaststelling der koersen had. En dat i s waar geweest. Ik meen haast, dat dit het geval geweest is, het jaar voordat den Singapore dollar de vaste waarde van ƒ 1.40 gegeven werd. Van koers aangeven is echter nooit sprake geweest. Hoe schrijver spreken kan van verdringen is mij een raadsel. Schrijver is blijkbaar erg kortzichtig, en heeft absoluut geen denkbeeld noch van den Singapore-handel noch van die van Hongkong. Afgezien daarvan, ziet schrijver dan niet in, dat hij met een dergelijke bewering den Engelschman een beleediging naar het hoofd slingert. Stelt u voor dat Engelsche of Duitsche couranten gingen verkondigen, dat hun handelslui de Hollanders op Java er uit werkten. Zouden we ons beleedigd gevoelen of niet? Waar schrijver zegt dat Chineesche wisselaars 5½ dollar gaven voor de bankjes der factory geeft hij blijk, niet te weten, dat deze wisselaars dan de z.g. „subsidary coins" uitbetalen, een betaalmiddel, dat in het algemeen slechts tot 50 ct. aangenomen wordt. De Singapore dollar heeft nu een vaste waarde, de Hongkong-dollar niet en men kan op alle rekeningen vinden „No subsidary coins taken in payment of this account". Geen wonder dus, dat bij hooge zilverkoers, men wel eens 5.50 dollar voor zijn bankje in ruil kreeg. Het is anders niet aangenaam in de hitte met zooveel munten in je zak te loopen (zelfs niet met 10 % koerswinst).

Wat is nu het gevolg van dat schrijven geweest. Wel, Mijne Heeren, ingesloten courant zal het u zeggen.

Wanneer u zich in gedachten in onzen toestand verplaatst, dan zult u toegeven, dat zoo iets hoogstonaangenaam is. Er blijkt uit: men kan niet te voorzichtig zijn met het plaatsen van artikelen.

Ik geef toe, het streelt de eigenwaarde, regelen als die van den bewusten schrijver te lezen, doch men diene tevens vooral den inhoud aandachtig te beschouwen en zich vooral — bij een inhoud als deze — af te vragen: is een en ander wel geheel juist.

Door ons vlootvertoon in het afgeloopen jaar heeft Holland een te kranig figuur gemaakt dan dat het door dergelijke artikelen weder zou moeten bedorven worden.

T. DE MEESTER.

Hongkong, 18 Febr. 1910.

Nog enkele mededeelingen van dezelfde strekking als 't bovenstaande bereikten ons; wij volstaan met de opneming van dit eene en meestzeggende ingezonden stuk en zullen ons voordeel doen met de wenken. Red.

Nederlanders en Stamverwanten,

Bevordert de Vlaamsche Beweging door in Vlaanderen Nederlandsch te spreken en in Uw briefwisseling met Vlaanderen het Nederlandsch te gebruiken!

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Ned. onderwijs in het Buitenland.

Als uitgave No. 15 van het A. N. V. is deze maand verschenen: Een Ned. School te Antwerpen.

Hierin worden de pogingen vermeld die den laatsten tijd door belanghebbenden te Antwerpen en het A. N. V. in het werk zijn gesteld om tot stichting van een Ned. School te komen.

Dit door Dr. Marten Ruhelsheim bewerkte en met overtuiging geschreven boekje, wordt op aanvrage aan de Administratie kosteloos toegezonden.

Alle leden van de Tweede Kamer ontvingen een exemplaar, ook werden een 40-tal exemplaren aan de Pers gezonden.

Multatuli-herdenking.

In Mei zal het 50 jaar geleden zijn, dat Multatuli's Max Havelaar verscheen. Dit feit zal te Amsterdam worden herdacht o. a. door 't vertoonen van het blijspel-fragment Aleid en het drama Vorstenschool. Ook wordt, door Willem Royaards, de Kruissprook voorgedragen.

Aan deze herdenking wenscht men eene tentoonstelling van Multatuliana te verbinden, waarvan de bate zal bestemd worden voor de inrichting, op bescheiden schaal, van een Multatuli-museum. Allen, die in 't bezit zijn van belangrijke documenten, zeldzame geschriften, curiosa, op Multatuli betrekking hebbende, en deze, tijdelijk of blijvend, willen afstaan, wordt verzocht daarvan mededeeling te doen aan den heer P. J. A. Meersmans, Keizersgracht 758, Amsterdam.

De huldigingscommissie vraagt tevens belangstelling voor het stichten van een Max-Havelaarfonds, dienende tot het verleenen van steun aan inlanders van goeden aanleg en andere doeleinden in verband met de stoffelijke en geestelijke verheffing der inheemsche bevolking van Insulinde.

Onderzeebooten.

De Deensche regeering heeft besloten den bouw der door haar op het verdedigingsprogramma geplaatste booten, toe te vertrouwen aan de bekende firma Whitehead te Fiume.

Het succes van de firma Whitehead mag in zeker opzicht ook een Nederlandsch succes worden genoemd, daar de onderzeeboot-afdeeling van de firma Whitehead tot dezen bloei is gekomen onder de directie van een Nederlander, den heer P. Koster, en in die afdeeling tal van Nederlanders een werkkring vinden. (Zie Neerl. Aug.-nr. 1908, blz. 161).

Wij meenen dat genoemde firma voor den onderzeebootbouw ook in onmiddellijke verbinding staat met een onzer scheepsbouwwerven en wel de Kon. Maatsch. de Schelde te Vlissingen, waar de onderzeebooten der Kon. Nederl. Marine tot nog toe gebouwd zijn.

Residentie-orkest te Londen.

Mr. Henry Viotta heeft met zijn Residentie-orkest uit Den Haag den 6en April te Londen in de Queens Hall een concert gegeven, dat uitmuntend beoordeeld is in de Engelsche pers.

Van een Antwerpsch reisje.

Een lid van het Verbond schrijft ons:

Ik ben verleden maand uit Rotterdam naar Antwerpen gegaan om er den jaarlijkschen voetbalwedstrijd tusschen Nederlanders en Belgen bij te wonen. Ik mag zoo'n wedstrijd graag zien, en dan is 't ook een genoegen weer eens in Antwerpen te wezen.

Waarom gaan wij Hollanders, vooral wij Rotterdammers daar niet wat meer heen? Het is naast de deur. Een goede trein brengt er u, uit Rotterdam, in minder dan twee uur. Gij kunt op een dag makkelijk heen en terug, en hebt er den tijd om het kostelijke museum van schilderijen te zien, het eenige museum Plantijn - Moretus, of althans een van beide; gij wandelt de groote kerk eens binnen — misschien treft gij het, dat het gordijn voor de Rubensen is weggetrokken, en anders loont het bouwwerk zelf een bezoek ten volle — en dan hebt gij de stad zelf met haar mooie oude huizen, haar wijdsch aangelegde nieuwe wegen, de havens, het opgewekte leven op straat en den indruk van onder een ander volk te zijn, wat een der grootste bekoorlijkheden van het reizen uitmaakt. Want dit merkt gij wel, al klinkt de eigen taal u allerwegen tegen: gij zijt hier de grenzen van uw land over.

Maar ik wil u eigenlijk niet over het aantrekkelijke van Antwerpen schrijven, van de musea niet, waar ik verleden maand buiten ben gebleven, en ook niet over dien voetbalwedstrijd, al was die het beschrijven wel waard, maar over iets dat met dien wedstrijd in verband staat en waarover Neerlandia het in het April-nummer van verleden jaar heeft gehad. Laat ik 't even kort in herinnering mogen brengen.

Bij den Antwerpschen voetbalwedstrijd van verleden jaar reikte een Vlaamsch Antwerpenaar — de heer Havenith — aan de Nederlanders, die toen hadden gewonnen, den prijs uit met een Fransche toespraak. Dat was zoo al eenige jaren gegaan, maar in den laatsten tijd laten de Vlamingen hun taal niet meer zoo goedsmoeds achteruitzetten, en twee Vlaamsche bladen, die daar verschijnen, het Handelsblad van Antwerpen en de Nieuwe Gazet, haalden hun stadgenoot om die Fransche rede — in het door en door Vlaamsche Antwerpen en tegenover Nederlanders gehouden! — duchtig over de kolen.

Neerlandia zocht een deel van de schuld bij onze landgenooten. Hadden die misschien voortdurend Fransch met den heer Havenith gesproken? Tal van Nederlanders kunnen 't maar niet afleeren in Vlaanderen Fransch te spreken, al spreken zij 't ook slecht. De Nieuwe Gazet was er over opgestoven. Ook kon de hebbelijkheid, die Hollanders wel hebben, om te lachen over Vlaamschen tongval of Vlaamsche uitdrukkingen, dezen Vlaming afgeschrikt hebben om in zijn eigen taal het woord te voeren.

Hoe dit zij, toen een maand later de Belgen te Rotterdam kwamen spelen, voerde er weer de heer Havenith het woord, maar in het Nederlandsch!

Nu was ik nieuwsgierig of de heer Havenith van dit jaar ook te Antwerpen — sedert jaren is hij de groote man bij die voetbalwedstrijden — in het Nederlandsch zou spreken. Er is daar een uitgebreide kring, waarin het nog gekleed staat om Fransch te spreken, en ik kan mij voorstellen, dat er voor menig Vlaming een zekere moed toe hoort om in dien kring een Vlaamsche toespraak te houden.

Maar helaas! de heer Havenith heeft geen Nederlandsche toespraak gehouden bij het uitreiken van den prijs — ditmaal aan de Belgen! — ook geen Fransche wel is waar. Hij hield in het geheel geen toespraak, maar liet dat over aan baron de Laveleye, die een goed Franschen naam voert en een keurige Fransche rede hield.

Vreemd, dat Handelsblad en Nieuwe Gazet er het zwijgen toe deden. Maar de heer Havenith was in alle geval den dans ontsprongen.

Toch heb ik hem nog tweemaal hooren spreken, al was het geen redevoering die hij hield. Hij liep langs de tribune en sprak eerst met een Belg, een beambte van het veld, en eenige oogenblikken later met een Nederlandsch journalist, die voor den wedstrijd overgekomen was. De heer Havenith sprak den

beambte aan in het Nederlandsch en kreeg antwoord in die taal. De Nederlandsche journalist sprak den heer Havenith aan in het Fransch en hij antwoordde in het Fransch.

Dat was hoffelijk van hem, maar het was me een lief ding waard geweest, als hij mijn onverbeterlijken landgenoot een les had gegeven door hem te antwoorden in het goede Nederlandsch, dat de heer Havenith spreekt, al is 't geen Hollandsch van Holland.

Maar die Nederlandsche journalist, schoon hij wijzer had moeten wezen, was waarlijk de eenige niet die zondigde. Wat ik dien dag al landgenooten Fransch heb hooren brabbelen tegenover menschen, die hun Nederlandsch beter zouden verstaan!

Nog enkel dit: op mijn spoorwegkaartje, te Rotterdam afgegeven, stond als plaats van bestemming opgegeven: Anvers! Toen ik daar uit den trein was gestapt, zag ik op het perron met groote letters: Antwerpen. Zelfs zonder den Franschen naam erbij. We zijn toch een wonderlijk volk!

Ja, en ook nog dit. In den trein naar Antwerpen zaten drommen jongelui, die in vroolijke stemming waren. Dat was te begrijpen. Was 't echter noodig dat al voor't vertrek — het was tusschen negenen en tienen 's ochtends — de flesch met sterkedrank onder een troepje rondging? Maar dit is misschien hun zaak. Iets anders is — en dit is niet geheel hun zaak — of deze landgenooten, meestal jonge landgenooten, zich in een vreemd land niet hadden behooren in te toomen. Al meermalen heb ik opgemerkt, dat, in strijd met den reuk van bezadigdheid waarin wij bij andere volken staan, in 't buitenland Nederlanders dikwijls uit den band springen. Ook op dit Antwerpsch reisje heb ik menig Belg met eenige verwondering zien kijken naar groepjes luid tierende Hollanders.

Veld met bloeiende hyacinthen bij Haarlem.

Mijne vrienden, doe als gij thuis zijt al wat gij verkiest, maar bij vreemden dient het fatsoen in acht genomen te worden.

Wie heeft ze?

In het Paviljoen van het A. N. V. willen we ook de jaargangen van Neerlandia ten toon stellen. Het eerste Nr. van Neerlandia werd uitgegeven op 11 Juli 1896. In het archief van het Secretariaat Groep België werden de jaargangen 1896, 1897 samengebonden bewaard. Bij een der verhuizingen van het Secretariaat is deze band zoek geraakt, zoodat we niet meer in 't bezit zijn van den volledigen eersten jaargang. We verzoeken de leden van 1895 en 1896, die dezen jaargang mochten bezitten, ons dien voor de Tentoonstelling in bruikleen te willen afstaan.

Ned. historische concerten te Berlijn.

5 en 6 April zijn te Berlijn onder leiding van den heer Johan Schoonderbeek twee Nederl. Historische concerten gegeven, die zeer hebben voldaan. (De samenstelling van het programma werd door de Berlijnsche pers niet gelukkig gevonden).

De uitvoerders waren: Katharina van Lokhorst (klavier), Jeanne Vogelsang (viool), Tilia Hill, d. i. mevr. Van der Linden—Van den Heuvell (sopraan), Jacques van Kempen (tenor), Thomas Denys (bas), een klein Hollandsch koor en orchest.

Maastrichtsch Congres.

Uit Valkenburg wordt ons gemeld, dat de feesten ter gelegenheid van het XXXIe Ned. Taal en Letterk. Congres schitterend beloven te worden.

Het is o. a. der Regelings-Commissie gelukt den wereldberoemden violoncellist Josef Holman, geboren te Maastricht 16 Oct. 1852, bereid te vinden een der feestavonden met zijn spel op te luisteren.

Bloembollencultuur.

De Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur in Nederland heeft deze maand haar vijftig-jarig bestaan gevierd op luisterijke wijze. Zij heeft ook te dier gelegenheid een gedenkboek uitgegeven, waarin haar ontstaan en bestaan wordt herdacht.

In hare 38 afdeelingen telde de Vereeniging in December 1909 nagenoeg 3200 contribueerende leden. Zij is, ook wat getalsterkte betreft, aan de spits gekomen der Ned. tuinbouw-vereenigingen, welker meest belangrijke in economischen zin zij ongetwijfeld reeds geruimen tijd was.

In 1860 besloeg 't bloembollenland in Nederland slechts 300 H.A.; in 1909 niet minder dan 4000 H.A. In 1860 bedroeg de bloembollenuitvoer ongeveer f 1.000.000.—; in 1909 is dit cijfer gestegen tot ongeveer f 12.000.000.— In 1897 werden nog geen 6 miljoen K.G. bloembollen uitgevoerd, in 1899 was dit gewicht 18 miljoen.

Deze cultuur, die eenmaal het leven gaf aan den beruchten windhandel, is geworden tot een gezonde, krachtige, grootsche onderneming, waarop Holland trotsch kan gaan.

Z.-A. studenten in Holland.

Een tiental Z.-Afrikaansche studenten in Holland hebben zich deze maand als lid van het A. N. V. opgegeven, en wij krijgen bericht dat er nog verscheidene andere volgen.

Wij heeten hen van harte welkom in ons Verbond.

Ned waterbouwkunde in China.

Handelsberichten maakt enkele mededeelingen openbaar van den waarn. Consul Brill te Tientsin over de verbetering der Hai-ho. Merkwaardig is daarin te lezen, welk een belangrijk aandeel Hollandsche waterbouwkundigen gehad hebben in dit grootsche ondernemen.

Wij ontleenen aan deze mededeelingen het volgende:

„De Hai-ho, welke Tientsin verbindt met de zee, is een rivier met vele ondiepten, ontstaan door aanslibbing, en was oorspronkelijk, wegens de vele bochten, slechts met moeite voor groote zeeschepen te bevaren.

Sinds den Boxer-opstand van 1900 heeft men ech-

ter voortdurend aan de verbetering van dezen verkeersweg gewerkt.

De commissie, belast met het toezicht op die verbeteringen, bestaat uit een vertegenwoordiger der Chineesche regeering, het hoofd der douane te Tientsin, een der daar gevestigde consulaire ambtenaren en een vertegenwoordiger van den buitenlandschen handel te Tientsin."

Deze commissie heeft in haar dienst een Nederlandsch hoofd-ingenieur, den heer J. C. Vliegenthart, en voor de baggerwerken wordt ook Nederlandsch materiaal gebruikt, terwijl de mogelijkheid niet is uitgesloten dat nog meer Nederlandsche werkkrachten en fabrikaten in de toekomst geplaatst zullen kunnen worden.

Het eerste plan der verbetering werd aangegeven door den ingenieur De Linde, en bestond in het uitdiepen van een kanaal in de rivier. Daarna stelde hij voor, een tweetal doorsneden te maken om de moeilijke bochten in de rivier te vermijden. Alle deze plannen slaagden naar wensch.

Toen gaf de heer Ferguson, eveneens een Nederlander, werkzaam bij de Keizerlijke douane, aan de hand een kanaal te graven in de bank voor de monding der rivier. Dit plan werd door hem met veel succes uitgevoerd.

Voor de verdere werken, het maken eener vierde doorsnede en de verbetering van den waterstand, is de aankoop van twee baggermachines noodig. De baggermachine voor de rivier is reeds in Nederland besteld.

Scholen in het buitenland.

Von Waldthausen, vroeger Duitsch gezant te Buenos Aires, heeft 200.000 Mk. gegeven voor de bevordering van het Duitsche onderwijs in Argentinië, Uruguay en Paraguay.

Naast den steun van de Duitsche regeering genieten aldus de Duitsche scholen in het buitenland de hulp van particulieren. In Duitschland ziet men wèl het groote belang van dit onderwijs in den vreemde in. Moge dit inzicht ook bij ons meer en meer rijpen. Er is in die richting nuttige en dankbare arbeid voor Nederland te doen.

Nederlandsche hondenamen.

In een aankondiging van De Politiehond, een boekje van den heer J. P. A. Rothpletz, oud-inspecteur van politie, chef-dresseur der diensthonden van de gemeente 's Gravenhage, zegt de Nieuwe Rotterdamsche Courant:

> „De lijst met „geschikte namen" achterin had echter wel weg kunnen blijven, aangezien zij bijna uitsluitend Fransche, Engelsche en Duitsche namen bevat en er nog zoo iets als een Hollandsche taal bestaat. Bovendien zullen vreemde namen als Saucy girl, Undismayed, Private Property, Negotiable enz. in den mond van dorpsveldwachters maar tot belachelijke verminkingen aanleiding geven."

Zou de „chef-dresseur" ook niet met voeg hoofdafrichter kunnen heeten?

Neêrlands naam in den vreemde.

— De Nederlander, Mr. J. Ph. Vogel te Lahore, is door de Engelsch-Indische Regeering benoemd tot waarnemend directeur-generaal voor archaeologie.

— De Regeering van Perzië is voornemens voor den dienst der binnenlandsche leening eenige Nederlanders als financieele ambtenaren aan te stellen.

— Onze gezant te Parijs, ridder De Stuers is benoemd tot „correspondant libre" van de Academie des Beaux Arts.

— Willem Mengelberg heeft te Rome als concertleider andermaal de geestdrift der Italianen gaande gemaakt. De Giornale d'Italia noemt hem: „de machtigste en meest meesleependste dirigent, dien we ooit in Rome hebben gehoord".

Alg. Ned. Stud. Verbond.

Te Leiden vergaderde het Hoofdbestuur van het in Januari j.l. te Antwerpen opgerichte Algemeen Nederlandsch Studenten Verbond.

Ingevolge de opdracht van het Congres werd een reglement vastgesteld, dat in het Studenten Weekblad Minerva is afgedrukt.

Het Hoofdbestuur maakte verder op deze vergadering gebruik van de verleende coöptatie-bevoegdheid waarna de samenstelling nu is als volgt: Mr. A. M. Joekes, Leiden, praeses; H. C. Leemhorst, Leiden, ab-actis; W. H. van Helsdingen, Leiden, quaestor en de volgende heeren als bestuursleden: A. W. L. Tjarda van Starkenborch Stachouwer, Groningen; L. C. H. van Beek Calkoen, Utrecht; D. Fuldauer, Amsterdam; H. M. Roessingh van Iterson, Delft; G. B. C. van der Feen, Wageningen; J. de Smet, Antwerpen; H. W. de Ren, Gent; La Haye, Gent; W. A. de Villiers, Gent; Van Cauwelaert, Leuven; A. Struys, Brussel; Schols, Aken.

In een algemeene redactie-vergadering van het Alg. Ned. Stud. Wbl. Minerva, gevolgd door een gezamenlijke vergadering met het Hoofdbestuur van het Alg. Ned. Stud. Verbond werd verder de verhouding tot de Minerva als officieel orgaan van het Verbond geregeld.

Reis door Vlaanderen naar de Brusselsche Tentoonstelling.

De Verkeerscommissie heeft pogingen in het werk gesteld, een grooten tocht van leden van het A. N. V. in te richten naar Vlaanderen en de Brusselsche tentoonstelling. Zij heeft reeds met een aantal Vlaamsche Stamverwanten een voorloopig plan opgesteld, dat, hoewel natuurlijk nu nog voor wijziging vatbaar, thans het volgende bevat. De week vóór de opening van het Nederlandsch Congres te Maastricht zal geheel aan Vlaanderen gewijd worden. Er zal eerst een uitstapje gemaakt worden naar Gent, Brugge, Oostende enz., alwaar aan alle bezienswaardigheden de noodige aandacht zal worden geschonken. De laatste drie dagen zal het gezelschap te Brussel de tentoonstelling bezoeken, in vriendschappelijk samenzijn met de Vlaamsche Stamverwanten zal een der avonden worden doorgebracht.

Van Brussel zal langs Namen en Dinant naar Maastricht worden gereisd.

De Verkeerscommissie meent dat het plan voor dezen tocht, die zoo goedkoop mogelijk zal zijn, wel in goede aarde zal vallen. Men zal in Brussel een groot-Nederlandschen dag beleven, die, naar wij hopen, lang in aller heuchenis zal blijven.

Zij, die reeds nu het voornemen opvatten, aan bovengemeld uitstapje deel te nemen, worden beleefd verzocht reeds nu daarvan te doen blijken. Opmerkingen of aanwijzingen, die het plan ten goede zullen kunnen komen, worden gaarne ingewacht door den schrijver van de Verkeerscommissie Mr. R. E. Kielstra, Stadhouderslaan 43, Den Haag.

Vischnetten.

Het maken van vischnetten geheel gereed voor 't gebruik is iets echt nationaals, zoo meldt ons een vakman.

Op visscherijgebied stond Nederland steeds in de voorste rij, en als de Nederlanders in het buitenland dit meer beseften en aan Nederlandsche visscherijartikelen de voorkeur gaven zouden deze een eerste plaats op de wereldmarkt kunnen veroveren.

Ondanks de inkomende rechten bestellen Duitschers reeds vischnetten in Nederland, aldus huldigend de degelijkheid van Nederlandsch fabrikaat.

Verschillende stukken, waaronder de verzen van den heer Emants, voorgedragen op den feestavond der Haagsche Afdeeling, moeten wegens plaatsgebrek tot een volgend nummer blijven liggen.

14e Jaargang. No. 5. Mei 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Drie eeuwen geleden zou Nederland tot een bloedigen modderpoel zijn vertrapt onder den voet des vijands, indien het volk alleen maar goed en geduldig was geweest.

ROOSEVELT.

INHOUD: Naar Brussel (van de Verkeerscommissie) — Vacantieleergangen te Leiden en Delft voor Vlamingen en Zuid-Afrikaners, door A. L. van Blommestein — XXXIe Nederlandsche Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht — Jaarverslag van het Hoofdbestuur over 1909, door Mr. W. Dicke — Verkeers-commissie — Van onze vertegenwoordiging in het Buitenland: Berlijn, Fiume, door R. Venema. Chicago — Noord-Nederland: Het Nederlandsch in Zuid-Limburg, door G. A. van Haaren. Bespottelijk, door H. Meert. Van de afdeelingen — Zuid-Nederland: Désiré Claes †. Hollandsche leden van het Verbond, spreekt in België toch Nederlandsch! door H. Meert. Het wetsontwerp Franck-Segers. Guldensporenslagviering te Antwerpen. Uit onze takken — Oost-Indië: Verslag van de Groep Ned.-Indië over 1909. Verkort verslag van de Groepsbestuursvergadering van 23 Maart 1910. Handel en scheepvaart een toekomstbelang voor de Javanen. Cursussen in het Hollandsch voor Inlanders — Zuid-Afrika: De toekomst van het Hollandsch. Het onderwijs in Trans-oranje. De Afrikaander-Bond. Koning Eduard. Hollandsch en Hollanders in Oud-Natal, door Jac. Spoelstra. Kaapstad, Bloemfontein, Johannesburg, Stellenbosch — Amerika: Nederlandsch Stambelang, door Prof. A. v. C. P. Huizinga — Ned. Antillen: Een paar Nederlandsche dames op bezoek op Curaçao, door C. Kesler — Mededeelingen en Allerlei — Advertentiën. BIJVOEGSEL: Lijst van Nieuwe Leden — Advertentiën.

Naar Brussel!

Zooals reeds in het vorige nummer van Neerlandia met een enkel woord werd vermeld, zal omstreeks 20 Augustus a. s. eene „Algemeen Nederlandsche Verbonds-reis", welke ongeveer eene week zal duren, gemaakt worden naar Vlaanderen en de Brusselsche tentoonstelling.

Wij vertrouwen dat zeer vele leden van het A. N. V. zich, met hunne huisgenooten, bij dezen tocht zullen aansluiten. Onder anderen zullen Gent, Brugge, Oostende en Brussel worden bezocht. Vlaamsche stamverwanten regelen het uitstapje. Door hunne goede zorgen wordt de ontvangst te Brussel zoo aangenaam mogelijk gemaakt. De geheele reis zal betrekkelijk weinig kostbaar zijn.

Voor het treffen van doelmatige regelingen, o. a. ten opzichte van het afhuren van bijzondere treinen en het voorzien in geschikt onderkomen te Brussel is het gewenscht, dat de deelnemers zich vóór 1 Juni bij onzen schrijver opgeven.

Moge hun aantal zeer groot zijn, èn ter bevordering van het doel van het A. N. V., èn met het oog op de genietingen welke hun in Zuid-Nederland wachten!

De Verkeerscommissie:

Mr. L. J. Plemp van Duiveland,
Mr. J. F. Hijmans. voorzitter.
Mr. D. A. Kleij.
J. J. A. Knoote.
C. Plokhooy.
Mr. R. E. Kielstra, schrijver, Stadhouderslaan 43, 's-Gravenhage.

Adres voor inlichtingen te Brussel.

Zij, die inlichtingen verlangen omtrent een bezoek aan Brussel en de Tentoonstelling, kunnen die inwinnen bij den heer L. Delpire, St. Jorisstraat 45, Laken, Brussel, secretaris van Tak Brussel A. N. V.

Vacantieleergangen te Leiden en Delft voor Vlamingen en Zuid-Afrikaners.

HOOFDDOEL: Kennismaking met het Nederlandsch Hooger Onderwijs en met Land, Volk en Studenten van Noord-Nederland.

JURIDISCHE en ALGEMEENE VACANTIELEERGANG te LEIDEN.

Evenals de vorige jaren zal ook dit jaar door de Leidsche Studenten-Afdeeling een vacantieleergang worden ingericht.

De Leidsche studenten zullen er eer in stellen het den deelnemers zoo aangenaam en gemakkelijk mogelijk te maken.

De vacantieleergang zal beginnen Zaterdag den 10en September 1910, veertien dagen duren en bestaan uit een juridischen en een algemeenen leergang.

Met groote bereidwilligheid hebben verschillende Hoogleeraren op zich genomen eenige onderwerpen te behandelen. Voor den

TWEEDEN JURIDISCHEN LEERGANG

zal Staatsraad Prof. Mr. J. OPPENHEIM, oud-hoogleeraar te Leiden, spreken over: De verkieslijkheid der lenige boven de stroeve grondwet; en over de verhouding van de kroon tot de vertegenwoordiging, de macht des konings, en de plaats der provincie en der gemeente in het Nederlandsche Staatsrecht.

Prof. Mr. P. A. TICHELAAR heeft tot onderwerp gekozen: Het sociale element in het privaatrecht.

Prof. Mr. H. KRABBE denkt te behandelen een onderwerp op het gebied van staatsrecht en politiek.

Deze leergang is voornamelijk ingericht voor Vlaamsche en Afrikaansche rechtsgeleerden en juridische studenten, en is ook van veel belang voor hen die op 't gebied van het staatsrecht werkzaam zijn. De deelnemers aan dezen leergang kunnen voor zoover

mogelijk ook de colleges van den algemeenen leergang volgen.

ZESDE ALGEMEENE LEERGANG.

Prof. Dr. W. B. KRISTENSEN zal voor dezen leergang spreken over: Enkele godsdienstige idealen in de vóór-christelijke oudheid.

Prof. Dr. J. P. KUENEN zal behandelen: Moleculaire verschijnselen.

Prof. Dr. D. C. HESSELING koos tot onderwerp: Taalkundige kwesties.

Deze colleges zijn bestemd voor studenten van alle faculteiten; zij veronderstellen bij den toehoorder behalve een algemeene ontwikkeling geen speciale voorstudie.

Al deze colleges zijn kosteloos, en de zeer bezienswaardige museums der Universiteit zijn kosteloos te bezichtigen.

De colleges zullen gegeven worden in de morgenuren (tusschen negen en één uur), daarna zal gezamenlijk in een uitstekend eethuis het middagmaal gebruikt worden, tenzij uitdrukkelijk door den deelnemer wordt verklaard dat hij hieraan niet wenscht mee te doen; de geheele namiddag blijft vrij voor het bezichtigen van Leiden en voor tochten in den omtrek.

De colleges worden gegeven op vier achtereenvolgende dagen van elk der beide weken van den leergang. De overige dagen blijven beschikbaar voor uitstapjes naar andere steden. Zoo staan onder meer op het programma een bezoek aan Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Ook zal tijdens den leergang het Congres van het Algemeen Nederlandsch Studenten-Verbond te Leiden gehouden worden, zoodat voor de deelnemers van den leergang (ook niet-studenten), de gelegenheid open staat dat Congres bij te wonen.

Indien de deelnemers 't wenschen, zal voor huisvesting en voeding te Leiden zorg gedragen worden tegen betaling van:

a. *f* 33.— = *fr.* 69.— = £ 2.14.10, waarvoor zij voorzoover mogelijk op studentenkamers of in een goed hotel worden ondergebracht;
b. *f* 45.— = *fr.* 94.— = £ 3.14.4, waarvoor zij onderkomen zullen vinden in een eersterangs hotel.

Dit geldt alleen voor het verblijf te Leiden; de kosten van de uitstapjes buiten Leiden komen voor rekening van de deelnemers. Alle onkosten tezamen, voor verblijf te Leiden èn voor de uitstapjes, worden geschat op *f* 70.— tot *f* 90.—.

Het spreekt vanzelf dat het bestuur al het mogelijke zal doen om de kosten zoo gering mogelijk te maken.

VACANTIELEERGANG te DELFT.

Voor het eerst zal dit jaar door de Studenten-Afd. Delft van het Alg. Ned. Verbond in samenwerking met de Leidsche Stud.-Afd. bij genoegzame deelneming een vacantieleergang te Delft ingericht worden om Vlamingen en Afrikaners in de gelegenheid te stellen kennis te maken met het onderwijs aan de Technische Hoogeschool te Delft.

Deze leergang zal beginnen Zaterdag den 10en September en eindigen Donderdag den 15en September; verder neemt men aan den leergang te Leiden deel.

Met groote welwillendheid verklaarden zich de Hoogleeraren W. K. Behrens, civ.-ing.; H. Evers, en J. Klopper, civ.-ing., bereid de volgende onderwerpen te behandelen.

Prof. W. K. BEHRENS zal een onderwerp uit de waterbouwkunde bespreken.

Prof. H. EVERS zal behandelen een belangrijk tijdvak uit de Hollandsche Bouwkunst.

Prof. J. KLOPPER zal spreken over toegepaste mechanica.

De colleges zijn kosteloos en worden gegeven in de morgenuren.

De namiddag blijft vrij voor het bezichtigen van Delft en omstreken, en bezoeken aan eenige fabrieken, waaronder: de Delftsch Aardewerk fabriek „de Porseleyne Fles" en de fabriek van kunstsmeedwerk en centrale verwarming der firma Braat.

De colleges worden gegeven op vier achtereenvolgende dagen van de week, daarna neemt men verder aan den leergang te Leiden deel, maakt dus ook de grootere tochten mee en kan het Congres aldaar bijwonen.

Te Delft wordt óp dezelfde wijze als te Leiden, voor huisvesting en voeding gezorgd, de kosten zijn dezelfde alsof men alleen aan den leergang te Leiden deelnam. (Zie boven).

Men kan ook alleen den leergang te Delft volgen; de kosten voor verblijf en voeding, wanneer hiervoor gezorgd wordt, bedragen dan *f* 12.75 voor huisvesting op een studentenkamer en *f* 17.— voor verblijf in een hotel. Ook deze deelnemers kunnen aan de grootere tochten, die van Leiden uit gedaan worden, deelnemen; vloeit daaruit zorg voor langer verblijf voort, dan kunnen de kosten daarvoor nader vastgesteld worden.

Voor inlichtingen betreffende het Technische Onderwijs te Delft kan men zich wenden tot den voorzitter van de Studenten-Afdeeling Delft, den heer W. M. Roessingh van Iterson, Koornmarkt 65, Delft; voor wat den leergang aangaat, richte men zich tot ondergeteekende.

Gedurende hun verblijf hier te lande zal het den deelnemers zoo aangenaam mogelijk gemaakt worden. Er zal getracht worden hun doorloopende introductie te verschaffen op de Studentensocieteit Minerva te Leiden en voor de deelnemers aan den Delftschen leergang op de Studentensocieteit Phoenix te Delft.

Waarschijnlijk zal door de hier te lande verblijfhoudende Afrikaners voor de Zuid-Afrikaansche deelnemers een gemeenschappelijke feestmaaltijd aangericht worden.

Alle deelnemers zullen tijdig een uitvoerig programma en een rooster der colleges ontvangen, benevens een lijst van al de deelnemers met de adressen waar zij gehuisvest zijn.

Deelneming staat open voor Vlamingen en Afrikaners in de eerste plaats; maar ook andere belangstellenden kunnen met goedvinden van het bestuur en de Hoogleeraren meedoen.

Men wordt verzocht zich te wenden tot den ondergeteekende, die gaarne bereid is nadere inlichtingen over de verschillende leergangen te verschaffen.

A. L. VAN BLOMMESTEIN,
Commissaris voor den Vacantieleergang.
Adres: Rapenburg 89, Leiden (Holland).

XXXIe Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht.

Door de Regelingscommissie is op ruime schaal een rondschrijven verspreid, waarin wordt uiteengezet, waarom na Leiden niet Zuid-Nederland zijn beurt opeischt (Antwerpen wilde liever wachten tot de Consciencefeesten in 1912) en nu door het A.N.V. aan Maastricht verzocht werd het XXXIe Congres te willen ontvangen.

Limburg's hoofdstad, de gulle gastvrouw, zoo zegt o.m. het rondschrijven, heeft niet geaarzeld aan dit verzoek gehoor te geven.

De Regelingscommissie vertrouwt, dat ook dit Congres aan het doel zal beantwoorden en dat vertrouwen is des te grooter, nu zij vermag te wijzen op twee gebeurtenissen, welke sedert het laatst te Leiden gehouden Congres hebben plaats gehad, waarborgen voor een nieuwe schitterende toekomst voor onzen stam, voor onze taal: de geboorte van Prinses Juliana, de bevestiging van het roemrijke geslacht der Oranje's op Neêrland's troon en vervolgens de kroning van Albert den Eersten tot Koning van België, van den vorst, die bij zijn eerste optreden heeft blijk gegeven van zijne liefde voor de Vlaamsche taal.

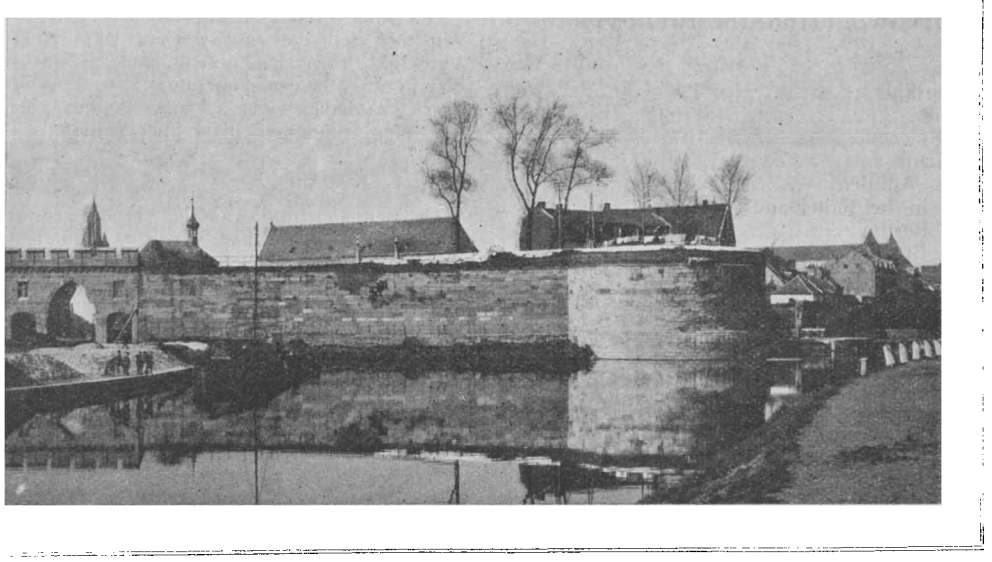

Het Stadhuis te Maastricht.

Naast het hoofddoel is er veel dat tot een bezoek uitlokt:

De fraaie oude gebouwen, de rijke weelderige natuur van de in de onmiddellijke nabijheid gelegen Geul- en Jekerdalen, de onderaardsche groeven van St. Pieter en Valkenburg.

Buitendien stelt zich de Regelingscommissie voor ook ditmaal de inspanning door uitspanning af te wisselen. De societeit Momus heeft zich bereid verklaard hare gasten zoo mogelijk eene uitvoering aan te bieden van een blijspel in Maastrichtschen tongval van

De oude wallen van Maastricht.

haren eere-voorzitter, den heer Laurent Polis; de beroemde zangvereeniging „Mastreechter Staar" zal in haar lokaal Nederlandsche liederen ten gehoore brengen; voorts staat op 't programma een boottocht naar Slavante, gepaard met een bezoek aan de verlichte onderaardsche gangen van den St. Pietersberg enz.

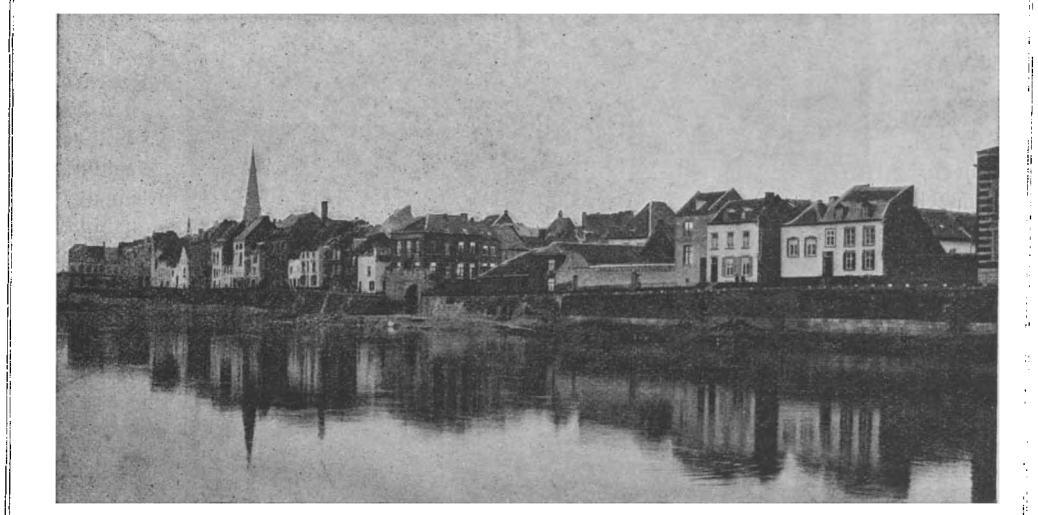
Het Congres zal gehouden worden den 29en, 30en en 31en Augustus, het lidmaatschap is evenals bij vorige Congressen gesteld op *f* 2.50 of *fr.* 5.—.

Ook bestaat gelegenheid om lid te worden van de sedert het laatst gehouden Congres opgerichte Congresvereeniging; men verbindt zich dan voor het lidmaatschap van elk volgend Congres, telkenmale tegen betaling van *f* 2.50 of *fr.* 5.—. Alleen deze leden hebben stemrecht.

De Commissie verzoekt vóór 1 Juli a.s., bericht te zenden aan het Secretariaat van het XXXIe Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres, Capucijnenstraat 33.

Er zullen drie afdeelingen zijn: 1°. voor letterkunde, tooneel en muziek; 2°. voor geschiedenis en oudheidkunde; 3°. voor taal, onderwijs en boekhandel, terwijl de algemeene vergaderingen uitsluitend zullen gewijd zijn aan onderwerpen, welke betrekking hebben op algemeene Nederlandsche stambelangen.

30 April vergaderde de Bestendige Commissie te Dordrecht, onder voorzitterschap van Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, om de indeeling van de Congresvergaderingen te bespreken en een lijst van onderwerpen en sprekers op te maken.

Wijk bij Maastricht.

(*De cliché's zijn ons welwillend afgestaan door La Rivière & Voorhoeve te Zwolle*).

Jaarverslag van het Hoofdbestuur over 1909.

Ledental.

	31 Dec. 1909.	1 Mei 1910.
Groep Nederland	7392	7436
» België	1769	1967
» Indië	1075	1151
» Suriname	319	347
» Ned. Antillen	343	344
Alg. leden in het buitenland [1])	579	616
Zelfst. Afd. Berlijn	63	57
» » Bloemfontein	48	51
» » Bremen	43	50
» » Buenos Aires	89	92
» » Chicago	34	43
» » Chicago-Roseland	103	92
» » Constantinopel	13	9
» » Fiume	10	10
» » Johannesburg	143	147
» » Kaapstad	145	144
» » Nieuw York	20	25
» » Potchefstroom	57	45
» » Roemenië (Ned. Ver.)	42	46
» » Shanghai	36	37
» » Smyrna	15	15
» » Stellenbosch	30	30
» » Zoutpansberg	40	40
	12408	12794

[1]) Deze worden volgens de Statuten onder Groep Nederland gerekend.

Het hiernevens staand staatje geeft een overzicht van het ledental op 31 Dec. 1909 en 1 Mei 1910. Vergelijkt men het totaal-cijfer bij dat van verleden jaar, dan valt een vooruitgang te boeken van ongeveer 850 leden, wat tot tevredenheid stemt, al geldt ook hier: dankbaar maar niet voldaan.

Hoofdbestuur.

De samenstelling van het Hoofdbestuur onderging in het afgeloopen jaar weinig verandering.

Alleen Prof. Dr. J. J. A. Muller zag zich genoodzaakt door drukke werkzaamheden ontslag te nemen als afgevaardigde voor Groep Ned. Indië, maar verklaarde zich bereid zitting te willen blijven houden tot het Groepsbestuur een opvolger heeft benoemd.

Het Hoofdbestuur vergaderde, beurtelings te Dordrecht en te Antwerpen, op 27 April, 10 Juli en 13 November, terwijl de December-vergadering door bijzondere omstandigheden werd uitgesteld tot 8 Jan. 1910. De dagorde was telkens zeer overladen. De moeilijkheid om de ver uiteen wonende leden tot meerdere, goedbezochte vergaderingen bijeen te krijgen, is hiervan almee de hoofdoorzaak.

De werkzaamheden, waarmee het Hoofdbestuur zich bezig hield, vindt men meest alle vermeld in de notulen, verschenen in Neerlandia.

Naast deze bijeenkomsten pleegt het Dagel. Bestuur

dikwijls mondeling of schriftelijk overleg, want de stukken, die inkomen en uitgaan, zijn vele.

Secretariaat.

Dank zij de verdeeling van arbeid door het Hoofdbestuur doorgevoerd op deze wijze, dat voor bepaalde werkzaamheden bizondere commissies werden aangewezen, kon het secretariaat ook dit jaar, zonder vermeerdering van personeel, het hoofd bieden aan de vele werkzaamheden. Met voldoening vermeldt het Hoofdbestuur het feit, dat het secretariaat langzamerhand een vraagbaak gaat worden en een middenpunt is, waar alle Verbondsbelangen worden saamgehouden, zoodat de kosten, die de kantoren en het personeel met zich brengen, ruimschoots vergoed worden door de diensten, die het secretariaat bewijst.

Taal- en Letterkundige Congressen.

Het Hoofdbestuur voldeed aan zijn verplichting, opgelegd door het Leidsche Congres van 1908 en benoemde een Bestendige Commissie bestaande uit de heeren: K. J. L. Alberdingk Thijm, Baarn; Prof. Dr. P. Fredericq, Gent; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden; Mr. H. de Hoon, Brussel; Dr. W. J. Leyds, Den Haag en Prof. Dr. J. te Winkel, Amsterdam. Voorzitter dezer Commissie is krachtens zijn voorzitterschap van het A. N. V., Dr. H. J. Kiewiet de Jonge.

Deze Bestendige Commissie vergaderde enkele malen met Mr. L. H. I. Lamberts Hurrelbrinck, die door het Gemeentebestuur van Maastricht is uitgenoodigd om het XXXIe daar te houden Congres te helpen regelen.

Omtrent de verschillende werkzaamheden kwam men tot overeenstemming, waarbij werd gestreefd naar een regeling, die, zooveel als dit de overlevering en de uiteenloopende belangen en wenschen van Vlaanderen en Nederland gedoogen, de fouten der vroegere Congressen zal trachten te vermijden.

Het Gemeentebestuur van Maastricht benoemde een plaatselijke regelingscommissie.

Ned. onderwijs in het buitenland.

Een der krachtigste middelen om de Nederlanders, die naar het buitenland vertrekken aan onzen stam blijvend te binden is: in streken, waar daarvoor genoeg belanghebbenden zijn, Nederlandsche scholen of voor het minst cursussen te stichten.

De Duitsche regeering geeft zeer veel [1]) uit voor de stichting en het onderhoud van Duitsche scholen in het buitenland. Particulieren dragen daartoe groote sommen bij. Nederland maakt in dit opzicht een poover figuur. Toch wordt het beter; ook hier ontwaakt de bewustheid, dat veel is verwaarloosd en dus veel is goed te maken. Het standpunt, dat een Regeering en een volk straffeloos de nationale beschaving van aanzienlijke groepen landgenooten in het buitenland kan verwaarloozen is, zooal niet geheel verlaten, dan toch onhoudbaar geacht.

Intusschen heeft het A. N. V. in dezen niet geheel stil gezeten. Vroeger werd een Ned. cursus te Smyrna gesteund, thans het Ned. onderwijs in Argentinië en ook werd medegewerkt aan de oprichting van een Ned. school te Antwerpen. Het vlugschrift No. 15 der uitgaven van het A. N. V., met overtuiging door Dr. Rudelsheim geschreven, geeft van dezen laatsten arbeid een volledig overzicht [2]).

Neerlandia.

Zooals het in alle vereenigingen gaat, lokte nu en dan de wijze, waarop het maandblad verzorgd wordt, kritiek uit en de redactie nam gegronde aanmerkingen zooveel mogelijk ter harte, volgde goede wenken op en voldeed aan meer dan een wensch, die de degelijkheid van ons orgaan ten goede kon komen en zijn belangrijkheid verhoogen.

Maar meer dan één wensch hield geen verband met de draagkracht van het Verbond, stelde eischen aan Neerlandia, waaraan door een vereenigingsorgaan — en dit moet het volgens het Hoofdbestuur blijven — niet kan worden voldaan. Zoolang de geldmiddelen van het Verbond bovendien zoo beperkt zijn kan men geen rijk verzorgd tijdschrift verwachten. Toch doet de Redactie al haar best om zoo groot mogelijke verscheidenheid te geven en nieuws uit alle oorden, waar Nederlanders wonen, te brengen. Voorts zal men hebben opgemerkt, dat meer en meer wordt getracht mannen van gezag op elk gebied in Neerlandia aan 't woord te doen komen en dat ook de dagbladpers dikwijls veel aandacht aan Neerlandia schenkt.

Boeken-Commissie.

Wie in het laatste jaarverslag van deze werkzame Commissie gelezen heeft, dat het aantal verzonden boeken sedert de oprichting 1903 het getal 100.000 heeft bereikt, dat der pakken dagbladen 10.000 en dat der maandschriften 1000, verspreid naar alle oorden der wereld, waar het Ned. element met Holl. leesstof gebaat is, zal zeker het groote nut dier instelling niet meer in twijfel trekken.

De meest beweldadigde streek blijft nog Zuid-Afrika, maar daar is dan ook de geestelijke steun het hardst noodig. Ook het nut der krantenzendingen naar vele buitenlandsche havenplaatsen voor onze zeelieden blijkt meer en meer.

Het Hoofdbestuur verhoogde zijn toelage aan deze Commissie van *f* 2200.— tot *f* 2300.— 's jaars en spreekt hier zijn groote waardeering uit voor den arbeid der dames en heeren, die zich wekelijks met de belangen der Commissie en dus ook van het A. N. V. bezig houden.

Vacantieleergangen.

Voor de vijfde maal werden die te Leiden gehouden door de bemoeiingen der werkzame Leidsche Studentenafdeeling en weder waren verscheiden Vlamingen en een enkele Afrikaner de gasten hunner Noordnederlandsche medestudenten. De colleges, door de professoren met zoo groote welwillendheid gegeven, werden zeer gewaardeerd, evenals de kennismaking met ons land en zijn bewoners.

Deze vijfde leergang heeft ten gevolge gehad, dat een bond is gesticht van oud-vacantieleergangers, waardoor een kern is gevormd, die het voortbestaan der vacantieleergangen, door het Hoofdbestuur jaarlijks geldelijk gesteund, zeer zal bevorderen.

In dit verband dient ook te worden vermeld de stichting van den Alg. Ned. Studentenbond te Antwerpen, waarbij de Studentenafdeelingen van 't A. N. V. zijn aangesloten.

Wederkeerig Dienstbetoon.

Deze onder-afdeeling werd opgeheven, omdat de praktijk bewees hoe het nut niet evenredig was aan de administratieve zorg en moeite en omdat feitelijk de tegenwoordige inrichting en de verbindingen, die het A. N. V. over de wereld en in eigen land heeft, er reeds veel toe meewerken om inlichtingen te geven en de leden tot elkaar te brengen. Ook draagt daartoe veel bij de

Verkeerscommissie.

De dringende noodzakelijkheid van arbeidsverdeeling bij de steeds omvangrijker wordende werkzaamheden van het Algemeen Secretariaat, heeft reeds ten gevolge gehad het ontstaan van de Boeken-Commissie, van die voor de Vacantieleergangen, van de Commissie voor briefwisseling tusschen jongelieden en van de Afdeeling Stamverkeer. Deze laatste, welke tot nog toe behoorde bij Groep Nederland, is thans onder het Hoofdbestuur gebracht en bij haar overgang van Groep Nederland naar het Hoofdbestuur verdoopt in Verkeerscommissie van het A. N. V.

Het Hoofdbestuur stelde een reglement vast, waarin als hoofddoel wordt aangegeven: het verkeer tus-

[1]) Van bevoegde zijde noemt men ons het cijfer 850.000 Mark.
[2]) Op aanvraag kosteloos verkrijgbaar aan het kantoor van het A. N. V. te Dordrecht.

schen de deelen van den Ned. Stam te bevorderen.

Voor de eerste maal zijn als bestuurders opgetreden: Mr. L. J. Plemp van Duiveland, voorzitter; Mr. J. F. Hijmans, Mr. J. A. Kley, J. J. A. Knoote, C. Plokhooy en Mr. R. E. Kielstra, secretaris, en als leden vanwege het Hoofdbestuur mej. E. Baelde, Mr. W. Thelen en Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler.

De samenstelling wettigt het vermoeden, dat ook deze Commissie veel en nuttig werk voor den Ned. Stam zal verrichten door al hare leden meer tot elkaar te brengen en wederzijdsche hulp en voorlichting te verleenen.

Buitenlandsche aangelegenheden.

De krachtmeter der ontwikkeling van het A. N. V. is zijn invloedsfeer buiten de grenzen van Nederland.

Dat hier niet sprake is van invloed in staatkundigen zin, noch van aankweeking van ziekelijke voorliefde, hierop mag nog wel eens de nadruk worden gelegd. Wat het Alg. Ned. Verbond zich voorstelt is het versterken van de banden tusschen stamgenooten, die in den vreemde zijn, zoo onderling als met het moederland; het verkrijgen van voorlichting van hen die in den vreemde zijn, om op zijn beurt anderen met die voorlichting te dienen; het ontvangen en verleenen van hulp, raad en bijstand en daardoor het bewaren van een gezond nationaliteitsgevoel.

Er wordt wel eens gezegd: het is beter dat degeen die zijn vaderland verlaat om elders zijn leven opnieuw te beginnen, zich vereenzelvigt met het land, dat hem een tweede vaderland is geworden.

Er ligt hierin een kern van waarheid. Zeker, hij die naar den vreemde trekt, moet niet achterom zien, wel vooruit. Maar daarmede is niet alles gezegd. Men schudt zich zelf niet uit, wanneer men heengaat. De diepere gevoelens door geboorte, opvoeding, vaderland in het hart gekweekt neemt men mede; zij kunnen niet dan tot schade van het individu uitgewischt worden. Wat geeft het nieuwe vaderland daarvoor in de plaats, als zij eenmaal uitgewischt zijn?

Hier ligt de gedachte, die in het Alg. Ned. Verbond tot uiting komt.

Maar er is nog meer.

Onder de velen, die heengaan en in een vooi nen totaal vreemde omgeving komen, zijn minder ontwikkelden, die daar alle geestelijk contact missen.

Zullen die minder aanpassingsvermogen aan hun nieuwe omgeving hebben, wanneer zij blijven belangstellen in hun vaderland en indien van daaruit aan hun geestelijke ontwikkeling gearbeid wordt? En de meer ontwikkelden, zou het hun schaden als zij met liefde terugdenken aan hun vaderland en die liefde toonen op gepaste wijze? En zou ook het vaderland zelf er niet wel bij varen, als de zonen van eigen bodem, als trouwe burgers van een anderen staat, de banden die hen aan den Nederlandschen Stam verbinden, blijven waardeeren. Is ook de Nederlandsche stam niet zelf er bij gebaat als hij in den vreemde geëerd wordt om zijn stamgenooten? Ook op internationaal gebied — en vooral voor een klein volk — is het een onschatbaar voorrecht vele vrienden te hebben.

Hadden wij maar eerder ons belang op dit punt ingezien, welk een geheel andere plaats zouden wij in de volkerenrij innemen!

Het Hoofdbestuur streeft er naar het getal Zelfstandige Afdeelingen en Vertegenwoordigers in het buitenland uit te breiden, het stamverkeer te bevorderen, boeken uit te zenden, het onderwijs te steunen en nu wordt de eerste poging gedaan om de belangen der landverhuizers te behartigen.

Thans telt het A. N. V. 17 Zelfstandige Afdeelingen, gevestigd te: Berlijn, Bloemfontein, Bremen, Buenos Aires, Chicago, Chicago-Roseland, Constantinopel, Fiume, Johannesburg, Kaapstad, Nieuw York, Potchefstroom, Roemenië, Shanghai, Smyrna, Stellenbosch, Zoutpansberg.

De 32 Vertegenwoordigers zetelen te: Ahwaz, Bangkok, Barcelona, Bethlehem, Cairo, Cardenas, Charkoff, Chindi, Claremont, Colon, Correio de Hanha, Davos Platz, Genua, Havana, Irapuato-Gto, Kansas City, La Guaira, Londen, Luxor, Maracaibo, Mexico D. F., Panama, Pará, St. Petersburg, Puerto Cabello, Rome, Salzbergen, San Francisco, Santa Fé, Teheran, Venetië, Yokohama.

Door te streven naar de bevordering der Nederlandsche belangen in hun omgeving en de Redactie van Neerlandia met woord en beeld van alles op de hoogte te houden, wat voor onze beweging van belang kan worden geacht, kunnen zij steeds meewerken aan de verhooging van de zedelijke en stoffelijke kracht van den Nederlandschen Stam. Een woord van dank voor wat Vertegenwoordigers en Zelfstandige Afdeelingen deden, mag hier niet ontbreken.

Voor hun werk verwijzen wij naar de verslagen en mededeelingen uit den vreemde, die geregeld in Neerlandia verschijnen.

Oost-Indië.

Het heeft ons altijd bevreemd, dat in een koloniale bezitting als Insulinde niet meer Nederlanders zich tot het A. N. V. voelden aangetrokken, dat deze Groep sedert haar ontstaan in 1899 het nog maar tot ten hoogste 1400 leden wist te brengen en dat dit getal zelfs de laatste jaren gedaald is.

Daar moet iets ontbroken hebben aan de leiding en de geestdrift, die voor alles in elke beweging noodig is.

Het tegenwoordig Groepsbestuur heeft de oorzaken van dit alles opgespoord, den toestand flink onder de oogen gezien en de zaken weer aangepakt. De gevolgen zijn reeds merkbaar en het is te hopen, dat Groep Indië weer spoedig zoo sterk staat, dat ze aan haar verplichtingen tegenover het Hoofdbestuur kan voldoen.

De Groep heeft o. m. door het op touw zetten van een beweging om een bezoek van Z. K. H. Prins Hendrik uit te lokken, door het uitgeven van een propagandaboekje, door bevordering van het Ned. onderwijs aan Chineezen en inlanders, het hare bijgedragen om de belangstelling in onze nationaliteit levendig te houden.

Maar wij herhalen: een kolonie als Indië moest een veel grooter aantal leden tellen.

De groote verwisseling en verplaatsing van ambtenaren en de moeilijkheid om blijvend geschikte personen in de Groeps- en Afd. besturen te benoemen, zijn, dit dient erkend, tegenwerkende factoren.

Door de uitgave van het mooie en rijk geïllustreerde Batak-nummer, met steun van het Bataksch-Instituut, werkte het Hoofdbestuur mede aan de verspreiding van degelijke kennis over Indië en zijn bewoners.

Het Werfboekje door de Groep uitgegeven in 1909 zal hier in een verbeterde en geïllustreerde uitgave verschijnen.

Suriname.

Deze Groep moest in het afgeloopen jaar den heer F. Oudschans Dentz, een beproefd vriend van het Verbond, als secretaris missen, hoewel de hoop niet uitgesloten is, dat hij later weer in het bestuur terugkeert. In zijn plaats werd benoemd Luit. Mac Kenzie.

De Groep ging voort, door het herdenken van nationale dagen, door voordrachten en het aanwakkeren van den leeslust, de belangstelling in ons volk en onze taal levendig te houden.

Zij blijkt daarbij over te weinig middelen te beschikken, zoodat een aanvraag werd ingediend om voortaan minder aan het Hoofdbestuur af te dragen.

Voorloopig is hieraan bij wijze van steun tegemoet gekomen, voor een vaste regeling in dezen zou reglementswijziging noodig zijn.

Het ledental dezer Groep, vroeger misschien wel wat sterk opgedreven, ging achteruit.

Ned. Antillen.

Ook deze Groep gaat, gesteund door het Gouvernement gestadig voort met de bevordering der belangen harer leden en dus van het A. N. V. Door studiebeurzen of tijdelijke uitkeeringen is zij eenige jongelieden van de kleinere eilanden behulpzaam in het verwerven van meerdere kennis, terwijl het Hoofdbestuur nog steeds de studie van twee Curaçaosche jongelui in Nederland bekostigt. In 1910 loopen die beurzen af en zij zullen waarschijnlijk niet spoedig vernieuwd worden of op anderen overgaan, daar de fondsen van het A. N. V. niet van dien aard zijn, dat het zich vooralsnog zulke bezwarende jaarlijksche verplichtingen kan opleggen.

Het ledental der Groep ging goed vooruit, dank zij den gunstigen indruk, dien het vorig jaar de, voornamelijk door het A. N. V. ingezamelde giften voor de Curaçaosche noodlijdenden, heeft gemaakt.

Wat Curaçao noodig heeft om een bloeiende kolonie te worden, daarover zijn door den heer Oosterhout in de Sept.- en Oct.-afleveringen van Neerlandia belangrijke beschouwingen gehouden, die verdienen, dat ze in de gedachte blijven.

De stichting der Eerste Curaçaosche Sisal-Mij. door den heer J. H. J. Hamelberg is een feit dat 1909 al mee een belangrijk jaar voor de Antillen maakt.

Zuid-Afrika.

Nog altijd is onze wensch, dat Zuid-Afrika weer zijn plaats in de rij der Groepen zou innemen, niet in vervulling gekomen.

De reis van onzen voorzitter naar Zuid-Afrika heeft de banden weder hechter geknoopt [1]), evenals de zeer gewaardeerde bezoeken aan Holland van oud-President Steyn en Prof. Viljoen.

Het blijft intusschen onze plicht van hieruit zooveel mogelijk te toonen, dat onze sympathie voor onze Afrikaansche stamverwanten niet alleen in woorden bestaat, maar dat wij nog altijd bereid zijn, als wij daartoe worden aangezocht, hen met de daad te helpen en hunne samenkomsten in Hollandschen geest mogelijk te maken.

Verscheiden Afdeelingen trachten daarnaar en vooral in Kaapstad, Johannesburg, Bloemfontein en Potchefstroom, wordt reeds een opmerkelijk Verbondsleven ontwikkeld en de taal krachtig onderhouden.

Wij blijven echter aandringen op vereeniging van alle Afdeelingen en verspreide leden in een Groep Zuid-Afrika, daar de oude leuze: Eendracht maakt Macht, nog altijd een ernstige waarheid bevat.

De voormannen in Zuid-Afrika — uit wier rij dit jaar helaas de groote Verbondsvriend Jan Hendrik Hofmeyr (Onze Jan) werd weggenomen — mogen het groote nut daarvan overwegen.

Door het beschikbaar stellen van een paar gouden eere-penningen en boekprijzen, voor hen die het hoogst aantal punten behalen bij de Taalbondexamens (waartoe ook enkele Z.-Afr. Afdeelingen bijdroegen) toonde het Hoofdbestuur o. m. weder zijn belangstelling in de ontwikkeling onzer taal in Z.-Afr.

Vlaanderen.

Als men den zwaren strijd in aanmerking neemt, die deze Groep met weinig middelen moet volhouden en aanwakkeren, ten einde de rechten der Vlamingen te zien geëerbiedigd, dan moet erkend dat ze den laatsten tijd flink vooruit is gegaan. De Vlaamsche Beweging moge het verlies te betreuren hebben van menig wakker strijder als b.v. Aug. Gittée en Em. T'Sjoen, gelukkig mag daartegenover gesteld worden, dat de stijging van het ledental der Groep in geen jaren zoo groot is geweest: het getal 2000 is bijna bereikt. Het getal Takken (er zijn er nu reeds 16) breidt zich ook uit en daardoor de gelegenheid om ontwikkeling aan de Vlamingen bij te brengen, want daarop is het Afdeelingsleven in Vlaanderen zooveel sterker gericht dan in andere streken.

Met steun van het A. N. V. werd het Verslag der vervlaamsching van de Gentsche Hoogeschool uitgegeven. Voor de bereiking van dit doel hebben de Vlamingen heel wat geldelijke offers over.

De teekenen van den Vlaamschen vooruitgang zijn allerwege merkbaar; ook het Vlaamsche Handelsverbond is een kracht in de beweging. Langzaam maar zeker komt de Vlaamsche Beweging waar zij wezen wil en waarheen mannen, als de in het afgeloopen jaar herdachte jonggestorven dichter Albrecht Rodenbach, haar den weg hebben gewezen.

Na lange jaren van schijnbaar vruchteloozen strijd heeft de Vlaamsche sympathie van den nieuwen Koning, die als Kroonprins in 1909 een reis door Zuid-Afrika maakte en daar in 't Hollandsch werd verwelkomd en antwoordde, nieuwe hoop in de harten der Vlamingen gestort en te verwachten is, dat door het hoogere voorbeeld ook in de ambtenaarswereld meer en meer den Vlamingen zal gegeven worden, wat hun toekomt.

En is eenmaal de waarheid allerwege doorgedrongen, dat een volk alleen in en door zijn moedertaal ontwikkeld en beschaafd kan worden, dan zal de vervlaamsching van het onderwijs ook niet lang meer op zich kunnen doen wachten zonder schade voor de volksontwikkeling en volkskracht van het geheele Belgische volk, dat alleen wel kan varen, wanneer het al zijn samenstellende deelen goed gaat.

De Brusselsche Tentoonstelling biedt thans gelegenheid om tegenstanders eens te toonen, dat de menschen die Nederlandsch spreken, lezen en schrijven, niet een handjevol is, maar een bevolking van veel meer dan 10.000.000 wereldbewoners, die een eigen taal, een eigen beschaving, een eigen wetenschap en een eigen kunst hebben, de moeite om er voor te strijden overwaard.

Ons Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling.

Neerlandia heeft over dit Paviljoen, met welwillende en offerende medewerking van de Nederlandsche Regeeringscommissie, den Ned. Boekhandel, het Vl. Handelsverbond en verscheiden particulieren tot stand gebracht, reeds eenige mededeelingen gedaan.

Als een welsprekend getuigenis van de verspreiding der Ned. taal over de wereld zijn tegen de wanden gehecht de hoofden van Ned. kranten, verschijnend in Vlaanderen, Oost- en West-Indië, Amerika, Zuid-Afrika. In al die oorden moeten toch menschen wonen, die de Nederlandsche dag- en weekbladen lezen, anders zouden ze niet worden uitgegeven en dat is voor velen stellig nieuws, dat tot nadenken zal stemmen, vooral voor den vreemdeling, die tot heden dacht, dat Nederland geen eigen taal bezat en min of meer het aanhangsel was van een naburig land.

Dan zal men er tegen de wanden kaarten, platen en statistieken vinden, die een overzicht geven van onze verspreiding over de wereld, van de sporen die onze ontdekkers op heel de wereldkaart hebben achtergelaten, van den groei, die het A. N. V. tot een krachtig nationaal lichaam heeft gemaakt, waarmee thans rekening wordt gehouden en dat als aangewezen is voor de leiding van veel maatregelen tot verhooging der zedelijke en stoffelijke kracht van den Ned. stam.

Daar zal men zien, welk nut het mooie werk onzer Rotterdamsche Boeken-Commissie reeds heeft gesticht in zoovele oorden, waar het Ned. element met Ned. boeken en kranten gebaat bleek.

Mogen zeer velen onzer leden dezen zomer naar Brussel en ons Paviljoen opgaan, er zelf de overtuiging opdoen, dat het A. N. V. meer gewerkt heeft dan naar buiten wel eens blijkt, en moge deze gedachte met nieuwe sympathie bezielen hen, die nog niet aan onze zijde staan, in aansporen lid te worden van het A. N. V.

[1]) Men leze de beide voordrachten door onzen voorzitter gehouden en als no. 14 in onze reeks vlugschriften verschenen; verkrijgbaar tegen toezending van 10 ct. bij de administratie te Dordrecht.

Door de goede zorgen van den Brusselschen Tak zal steeds in het Paviljoen gelegenheid zijn zich als lid op te geven en leden aan te brengen.

Propaganda.

Door Hoofd- en Groepsbestuurders, alsmede door het kantoor wordt voortdurend voor de uitbreiding van het A. N. V. gewerkt.

De maatregelen tot versterking van het ledental werden in de laatste jaren krachtig ondersteund door de bezoldigde propaganda, en de heer Jac. Post, die zich daarmede, uit sympathie voor onze beginselen gedreven, had belast, heeft tal van leden in de 5 jaren van zijn werkzaamheid aangebracht.

Ten volle zijn verdiensten erkennend, meende het Hoofdbestuur echter zijn verzoek niet te mogen inwilligen om zijn betrekking van propagandist te vereenigen met het hem aangeboden inspecteurschap der Alg. Spaarverzekering, wat den heer Post aanleiding gaf zijn ontslag te vragen. Dit werd hem met algemeene stemmen eervol verleend tegen 1 Febr. 1910, onder dankzegging voor de bewezen diensten.

Een gunstig teeken mag het genoemd worden, dat de lijsten der nieuwe leden, welke elke maand in Neerlandia als bijlage worden opgenomen, tot heden geen inkrimping hebben ondergaan.

Om dien toestand zoo te behouden dient elk lid, wiens lidmaatschap ook volle overtuiging beduidt, er toe mee te werken, dat niemand van zijn kennissenkring buiten het A. N. V. blijft staan.

Door deze vrijwillige propaganda moet de voortdurende stijging van het ledental bestendigd worden, want een ledental van 13000 is nog zeer klein voor een den ganschen Ned. Stam omvattend Verbond.

Dat het Dagelijksch Bestuur werkzaam blijft, moge niet alleen de flink opgezette propaganda op de Brusselsche Tentoonstelling getuigen, maar ook de voorbereiding van twee propagandaboekjes, 't eene van algemeene strekking, 't tweede in het bijzonder voor de Groep Ned. Indië bestemd.

Beide zullen, verlucht door afbeeldingen, dezen zomer hun propagandawerk aanvangen.

De fondsen.

Hoewel het A. N. V. officieel nu reeds twaalf jaren bestaat (officieus werd het te Brussel gesticht 24 April 1895), kan het zich nog niet berocmen als zoovele andere vereenigingen van algemeen nut, op flinke fondsen, verkregen uit erflatingen, schenkingen, of particuliere toelagen van eenige beteekenis.

Slechts eenmaal werd het A. N. V. bedacht met een legaat, en wel van wijlen mejuffrouw Rikkers te Rotterdam met bestemming voor een Zuid-Afrikaansch belang.

Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden zegde in 1909 weder gedurende 5 jaar een jaarlijkschen geldelijken steun toe, terwijl de Regeering hare jaarlijksche subsidie van *f* 3600.— handhaafde.

De grootste hulp komt van Groep Nederland, die nu reeds ongeveer *f* 12000.— jaarlijks in de hoofdkas stort en die dat gaarne doet om den zoo noodigen steun te verleenen aan het Hoofdbestuur. Doch wat is dit alles in verband met hetgeen van het Verbond verwacht en gevraagd wordt?

Zoolang in de krachtige versterking onzer fondsen niet is voorzien, zoolang moet elk jaarverslag eindigen met een verzuchting over het vele dat wij zouden willen, doch niet kunnen doen.

De Algemeene Secretaris,
Mr. W. DICKE.

Nederlanders en Stamverwanten in binnen- en buitenland, richt uw reisplannen voor 1910 zoo in, dat ge eind Augustus het XXXIe Ned. T. en L. Congres te Maastricht kunt bezoeken en spoort anderen er toe aan!

Verkeerscommissie.

(Schrijver der V.-C.: Mr. R. E. KIELSTRA, Stadhouderslaan 43, Den Haag)

Ruilen van kinderen tijdens de zomervacantie.

Nederlandsche leden van het Alg. Ned. Verbond, die hunne kinderen naar het Fransche gedeelte van België willen zenden, tegen opneming van een Waalsch kind, dat in Nederland Nederlandsch wil spreken, worden verzocht zich tot den schrijver der Verkeerscommissie te wenden. Van den heer J. J. van Hauwaert te Nijvel, die vorig jaar met zoo goed gevolg deze kinderuitwisseling voorbereidde, is bericht ontvangen, dat hij ook dezen zomer zich beschikbaar stelt.

Ook voor meisjes heeft hij reeds eenige aanvragen.

Kaart van de slagvelden te Waterloo enz.

Deze kaart, die reeds in grooten getale werd verkocht is behalve bij den schrijver der Verkeerscommissie verkrijgbaar bij den heer C. van Son te Dordrecht, de inlichtingsdiensten van de Mij. tot Expl. van Staatsspoorwegen, bij den Hoofdconsul van de A. N. W. B. te Arnhem en in België bij den Nederlandschen Boekhandel te Antwerpen, en den heer H. Meert, Spiegelstraat 20, Gent.

De prijs is 40 ct. opgeplakt en 25 ct. onopgeplakt. Voor de bezoekers der Slagvelden zal de kaart goede diensten kunnen bewijzen.

Prof. Dr. P. J. Blok schrijft over deze kaart aan de Redactie van Neerlandia:

Een goed werk deed de Afd. Stamverkeer (Verkeerscommissie) met de uitgave van het kaartje van de slagen bij Quatre-Bras, Ligny en Waterloo, waarvoor zij heeft mogen rekenen op de medewerking van gen. De Bas, die van deze dingen zoo goed op de hoogte is. Een schetskaart geeft een overzicht van het gansche terrein, terwijl bijkaartjes met de plannen der legeropstellingen en der bewegingen van de lezers, gesteund door eene korte „verklaring" het inzicht in den loop der zaken van 16 tot 18 Juni 1815 vergemakkelijken. Het geheel zal te pas komen zoowel aan hen, die over deze beroemde en voor onze geschiedenis zoo bijzonder gewichtige zaken een uitgebreider werk (b.v. het onlangs verschenen groote Belgisch-Nederlandsche boek over Waterloo) willen lezen, als aan hen, die de slagvelden zelf wenschen te bezoeken. Dit laatste heeft, al is er veel veranderd en haast onkenbaar geworden, nog steeds een groote aantrekkelijkheid en zal deze blijven behouden, gelet op het groote belang, dat het daar afgespeelde militaire drama voor Nederland en België ook in het bijzonder gehad heeft.

Van onze Vertegenwoordiging in het Buitenland.

Berlijn.

Het Hollandsch Gezelschap te Berlijn, Afd. van het A. N. V., heeft den 30en April gansch den dag in zeer opgewekte stemming den Prinsesseverjaardag gevierd.

Jaarverslag der Afd. Fiume (1909).

Naar aanleiding van het Julianafeest, waartoe de heer P. Koster alle in Fiume aanwezige Hollanders

uitgenoodigd had, werd er den 29sten Mei een vergadering gehouden, waar een twintigtal Hollanders aanwezig waren. Besloten werd een Afdeeling te vormen van het A. N. V.

Als bestuursleden werden gekozen de heeren H. F. Smith, voorzitter; H. J. Appel, penningmeester; R. Venema, secretaris en R. Mac Kenzie, alg. plaatsvervanger.

Een reglement werd samengesteld.

Het aanbod van de Boeken-Commissie te Rotterdam, om Hollandsche boeken en tijdschriften te zenden, werd met dankbaarheid aangenomen.

Na het vertrek van den heer Mac Kenzie uit Fiume werd de heer R. P. C. Spengler in diens plaats tot bestuurslid gekozen.

Een onbemiddeld Hollander, die in Turkije werkzaam geweest was, werd door de vereeniging naar Triëst geholpen, waar hij werk hoopte te vinden.

Overigens was het werk der Afdeeling in het afgeloopen jaar uit den aard der zaak hoofdzakelijk van voorbereidenden aard. Het aantal leden bedroeg bij het eind van het jaar 11.

R. VENEMA, Secretaris.

Afd. Chicago.

Uit een brief:

8 Maart hebben wij eene openbare vergadering gehouden in een onzer publieke scholen. De heer Higginbotham gaf eene lezing over Nederland, verduidelijkt door lichtbeelden. De zaal, die 500 personen kan bevatten, was propvol, er moesten nog verscheidene wegens plaatsgebrek naar huis. De heer H. van Jersch, van Amerikaansche afkomst, had vier jaar geleden eene reis door Nederland gemaakt en vele fotografiën genomen. Deze heer sprak zoo waardeerend over Nederland en zijne bewoners, als zelden van een vreemdeling gehoord wordt. In één woord, wij hadden een genotvollen avond, al was de taal ditmaal Engelsch.

Nog iets. In de Chr. scholen alhier wordt in 1 en 2 jaar (leeftijd 5 en 6 jaar) Hollandsch geleerd en vervolgens als leervak bijgehouden, in de eerstvolgende klasse 2 uren, in de hoogste 1½ uur per week. Nu hebben wij behoefte aan een flink stel taalboekjes en wel zeer praktische. Niet opgevuld met grammatische regels, en toch zóó praktisch aangelegd, dat de kinderen ongemerkt taalkunde leeren.

(Dit laatste is onmiddellijk overgebriefd aan onze Boeken-Commissie, die deze zaak in behandeling heeft genomen).

Noord-Nederland

Het Nederlandsch in Zuid-Limburg.

Met bijzondere belangstelling namen wij kennis van onderstaanden brief en op ons verzoek stond de schrijver, de heer G. A. van Haaren te Heerlen ons toe hem openbaar te maken. Maar al te weinig hooren wij uit het zuidelijkste punt van ons land, te dankbaarder zijn wij dus onderstaande mededeelingen van iemand, die in die streken werkt en leeft, en er de omstandigheden door en door kent, te kunnen opnemen.

Wat het onderwijs op de scholen betreft, dit geschiedt thans in geheel Zuid-Limburg uitsluitend in het Hollandsch, ook in plaatsen als Vaals en Kerkrade, die zeer dicht bij de Duitsche grenzen zijn gelegen en waarvan de verbinding in het algemeen met Duitschland beter is dan met Holland. Geschiedt het onderricht op de scholen tegenwoordig al in het Hollandsch, dan wil dit nog niet zeggen, dat het volk zelf deze taal ook onderling spreekt. Integendeel, de volkstaal is het plat Zuid-Limburgsch, dat zeer veel overeenkomst heeft met het Duitsch. De gewone menschen, voornamelijk het oudere geslacht, kennen dan ook veelal geen Hollandsch, of ten minste niet dan zeer gebrekkig. Daarentegen spreken de meesten zeer gemakkelijk Duitsch. Nu moet hierbij evenwel niet vergeten worden, dat, zooals ik reeds boven zeide, de verbindingen met Holland zeer gebrekkig zijn, die met Duitschland daarentegen zeer gemakkelijk. Daardoor werken ook vele arbeiders over de grenzen en zijn dus meer in de gelegenheid Duitsch te spreken. Ter nadere teekening van de gebrekkige verbinding met Holland diene b.v. dat de post uit Holland, voor Vaals bestemd, over Duitschland n.l. Aken geschiedt. Het valt dan ook niet tegen te spreken, dat het doorvoeren van het spreken der Hollandsche taal in die plaatsen op school met vele moeilijkheden gepaard is gegaan, zoodat men soms, zooals in Vaals, is moeten overgaan tot geleidelijke invoering. Zoo heeft men daar eenigen tijd den middenweg moeten kiezen door te bepalen, dat 's morgens Hollandsch en 's middags Duitsch gesproken werd. Had het onderwijs op de scholen dus reeds met vele moeilijkheden te kampen, het zal zeker niet verwonderen, dat dit in de kerken nog veel meer bezwaren opleverde, daar men om beter tot de volksziel door te dringen, het volk toesprak in de taal, die het 't beste verstaat, c. q. het Duitsch. Tot voor korten tijd werd dan ook in de kerken uitsluitend Duitsch gepredikt. Ook nu nog wordt b.v. onder de eerste godsdienstoefening hier te Heerlen in het Duitsch gepredikt, evenzoo in de Luthersche kerk te Vaals, in eene andere Protest. kerk daar wordt beurtelings den eenen Zondag in het Duitsch, den anderen in het Hollandsch gepreekt; in de Kath. kerk ook Duitsch. In Nieuwenhagen wordt in de Kath. kerk altijd Duitsch gepredikt. In Kerkrade, waar tot voor korten tijd ook uitsluitend in het Duitsch gepredikt werd, wordt thans onder ééne godsdienstoefening in het Hollandsch gepreekt. Zooals men ziet, doet men thans wel alle moeite om het Hollandsch hier tot zijn recht te doen komen, doch dit kan natuurlijk niet overhaast gaan.

Om dit doel echter zoo spoedig mogelijk te bereiken, is het voor Zuid-Limburg broodnoodig, dat de verbindingen tusschen plaatsen onderling beter worden en deze ook betere aansluiting krijgen met Holland zelf. In het kort dus, dat de isolatie, waarin Limburg in het algemeen nog te zeer verkeert, ophoudt. Het is noodig daarvoor tramlijnen aan te leggen. Het gaat hier alles zoo bedroefd langzaam. Hoe lang is men nu niet reeds bezig met besprekingen over den aanleg van een tramlijn van Heerlen naar Valkenburg en van eene verbinding van Aken met Heerlen, (de electrische tram van Aken naar Horbach loopt reeds bijna tot aan de Hollandsche grens, drie kwart van den afstand van Aken naar Heerlen), van Vaals over Gulpen naar Maastricht enz., om niet te spreken van de verbinding Eindhoven—Weert. Ik spreek u thans nog niet eens over de munt-kwestie. Het Duitsche geld is in bijna geheel Limburg het gewone betaalmiddel, het Hollandsche geld was er tot voor korten tijd zelfs uitzondering. Dit is in den laatsten tijd veel veranderd, doordat de groote mijnlichamen de arbeiders tegenwoordig in Hollandsche munt betalen, waardoor tenminste eenige verbetering is te bespeuren.

Bespottelijk.

Uit Dordrecht, de vesting van het Algemeen Nederlandsch Verbond, krijg ik een brief, geadresseerd: Monsieur H. Meert, 20 Spiegelstraat, Gent. Zonder België bij.

Wat zonderlinge mentraliteit, die er toe brengt, op een overigens geheel Nederlandsch adres, mij te beti-

telen Monsieur, alsof ik niet meer vereerd zou zijn door den Heer .....

En dat is in Holland tamelijk algemeen: Wanneer men aan België denkt, gaat de gedachte onwillekeurig naar het Fransch. Dat moet er uit. Men schrijve naar België op adres en in brieven Nederlandsch. Want het Fransch, dat we hier uit Holland krijgen, verwekt slechts vroolijkheid. Zoo wordt me, om het vermakelijke Fransch, een brief gezonden van een Amsterdamsche firma aan een hotel te Blankenberg, waaraan het in 't geheel niet noodig was in 't Fransch te schrijven. Blankenberg ligt immers toch wel in Vlaanderen. Eveneens wordt me toegezonden een Fransche kaart van een visch-firma te Kralingsche Veer, met hetzelfde doel. Aan den anderen kant wordt mij toegezonden een reclame-biljet van een Parijsche firma

M. Pletsier,
79 Groenwegstraat 79 (zoo staat het er!)
79 Rue du Chemin-Vert 79,
te Parijs.
(XI Arrondissement).

Nu, 't Nederlandsch is er naar, dat is waar. In den aard van het Hollandsche Fransch. Maar typisch toch: uit Parijsch Nederlandsch, uit Holland Fransch.

De Tentoonstelling Bulbi Cultura 1910 Haarlem, propageert in Vlaanderen met een rondschrijven, waarin men lezen kan: La Reine-Mère des Pays-Bas; le Gouvernement néérlandais a déjà annoncé l'intention de se participer officiellement à l'exposition; données statistiques concernant l'éducation horticole; les soins du Gouvernement aux intérêts horticoles; le premier concours temporaire se tiendrai du 23 au 31 mars; Boskoop et Aalsmeer, centres importants de pépinières et horticoles.

En zeggen, dat er te Gent alleen 1200 bloemisten en boomkweekers zijn, die uitstekend Nederlandsche reclame verstaan; geen enkele, die 't niet zou doen; geen enkele, die zich niet krom lacht om dat koddige Fransch, als hij 't verstaat, wel te verstaan. Want onder die 1200 zullen er wel velen zijn, die 't niet verstaan.

Het moet er dus uit. Het is niet alleen ondoelmatig, het is bespottelijk.

Gent. H. MEERT.

Van de Afdeelingen.

Eerste lustrum der Amsterdamsche Stud.-Afd. (G.-U.).

Aan het uitvoerig verslag van den secretaris ontleenen we het volgende:

Op Woensdagavond 27 April vierde de Amsterdamsche Studenten-Afdeeling haar eerste lustrum in het vriendelijke tooneelzaaltje der Vereeniging tot Beoefening van Vocale en Dramatische Kunst, door het bestuur en de directrice, mej. Cateau Esser, welwillend afgestaan.

Toen de eere-voorzitter, Prof. Dr. J. te Winkel zijne feestrede zou beginnen, zag men in de zaal den Rector-Magnificus en eenige andere hoogleeraren der Universiteit, alsmede den Illustr. Senatus Stud. Amst. en afgevaardigden van de meeste stud.-vereenigingen. Ook hadden de Utrechtsche en Leidsche Stud.-Afd. en die van de Vrije Universiteit, de Amsterdamsche Burger-Afd. en het Alg. Nederl. Stud.-Verbond hun afgevaardigden gezonden.

In het kort schetste de feestredenaar hetgeen door de Stud.-Afd. was verricht en bracht hulde aan den heer D. Fuldauer, die als oprichter en voorzitter zich steeds had ingespannen en wien aan het einde van den avond het eerelidmaatschap werd aangeboden. Ook bracht spr. in herinnering het vele dat steeds gedaan was om de Z.-Afr. studenten naar de Amst. Hoogeschool te trekken. Dat er nu 31 te Amsterdam studeeren, waarvan er 21 lid zijn van het Verbond, is vooral te danken aan nu wijlen Th. Schonken en W. A. Joubert. Prof. Te Winkel wijdde eenige hartelijke woorden aan de nagedachtenis van Schonken en deelde mee dat ter gelegenheid van dit lustrum het bestuur den grond had gelegd tot het vormen van een „Theo Schonkenfonds, ter bevordering van de studie van Zuid-Afrikaners aan de Amsterdamsche Universiteit".

Na deze luid toegejuichte rede droeg de heer J. Modest Lauwerys, leeraar in de voordrachtkunde aan het Conservatorium te Antwerpen, een stuk voor uit de Tweede Biecht van den Vos Reynaerde. Het was de bedoeling van den heer Lauwerijs in het kort eenige hoofdmomenten te laten zien uit de Vlaamsche Letterkunde. Daarom nam hij na den Reynaerd den Dood van Roelant uit den Spieghel Historiael, de Tweespraak tusschen Reinout en Lanceloet uit de Lanceloet van Denemarken, het Wilhelmus, Rodenbach's Klokke Roelant en „Het Vlaamsche Woord" van Guido Gezelle. De heer Lauwerijs zal uit de ontvangen toejuichingen wel begrepen hebben hoezeer men zijn optreden op prijs stelde.

Mej. Gusta Koch en de heer Jan Smit, lid der Afdeeling, brachten op voortreffelijke wijze de Sonate in D dur /opus 4/ van Dirk Schäfer ten gehoore. Het was een goede gedachte aan de leden van het A. N. V. ook eens Nederl. muziek te laten hooren.

Na de pauze vertoonden de dames G. Snijder, L. Adler en A. Dijkman, leerlingen van de school der Ver. tot Beoefening van Vocale en Dramatische Kunst, gracelijk het eerste deel van Hooft's „Granida".

Gedurende het gezellige feestmaal, dat volgde, werd door een zestal leden een tafelspeelken vertoond: „De ontmaskering van Holland op zijn Malst", voor deze gelegenheid geschreven door den heer Tj. G. Franken, lid der Afd. Met gezang uit liedboekjes van Coers en een nieuw bundeltje „Studentenzangen" van den schrijver der Afd. werd de gezellige avond besloten.

's-Gravenhage (Jong-Ned.).

30 April hebben we voor ons Prinsesje en voor 't 2½-jarig bestaan van ons Afdeelingje gefuifd. En met ons uit Haarlem, Rotterdam en Amsterdam, elk drie jonge menschen. Jammer, dat Auèr, onze voorzitter, weer ziek was,... en d'r was nog meer jammer. Maar fijn is de avond toch geweest. Een meisjeszangkoor (mej. Humme bereidde dit belangeloos vóór, terwijl mej. Gervers welwillend begeleidde), zong een paar toepasselijke liederen; voordrachten en tooneelstuk brachten de jool-stemming erin; mooie muziek, de feeststemming en... onze Verbonds-beginselen werden weer in wijder kring verspreid door een korte, krachtige, maar toch kalme propagandarede. Een gezellig dansje hield ons nog tot twaalf uur bijeen, en toen was het Prinsesjesdag geweest!

Haarlem.

Voor deze Afdeeling trad de vorige maand op Jhr. Graafland met een voordracht over Orde en Tucht.

Ieder, zoo schrijft het Haarlemsch Dagblad, die den heer Graafland kent of eerder heeft hooren spreken, weet op welk een geestige wijze deze heer zegt, wat hij te zeggen heeft en hoe hij juist door zijn grappige, en laat ons zeggen tactvolle manier van spreken, ons waarheden kan zeggen of lesjes kan leeren, die we met een lachend gezicht aanvaarden.

De heer Graafland had dan ook een dankbaar gehoor.

Zwolle.

De Afdeeling heeft dezen winter niet te klagen gehad over de opgewektheid van haar vereenigingsleven.

Mocht reeds het jaarverslag over 1909 kunnen getuigen van den aanwas van het ledental, de afgeloopen wintermaanden hebben weder doen zien, dat het A. N. V. in Zwolle terrein wint. Het bestuur heeft aan de belofte, in het jaarverslag gedaan, kunnen voldoen en eenige sprekers kunnen ontvangen.

In Februari zagen wij den heer Daled uit Brugge in ons midden op een welgeslaagden voordrachtavond, in vereeniging met de Afd. van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen aan de leden der beide vereenigingen aangeboden.

De samenwerking met het „Nut" bracht de Afd. verscheidene nieuwe leden en niet minder was dit het geval door de Algemeene Vergadering van Groep Nederland, die Zwolle de eer had te mogen ontvangen en die de aandacht van velen op het Verbond vestigde.

Hiermede is gewoonlijk reeds veel gewonnen, de groote — en wij zouden bijna zeggen de eenige — kwaal van het Verbond toch is onvoldoende bekendheid met zijn streven.

19 Maart was een dag van groote beteekenis voor de eenjarige Afd., het aantal Groepsbestuurders en afgevaardigden, dat naar het verre Noorden optrok, overtrof verre onze verwachtingen.

4 April had de Afd. het voorrecht Prof. Frederícq uit Gent in haar midden te zien.

Zuid-Nederland

Désiré Claes. †

In Désiré Claes is ons een der oudere Vlaamsche strijders ontvallen van het geslacht van Hiel, Benoit enz. Hij werd te Neerliaster bij Zoutleeuw geboren in 1836. Na voltrokken studiën aan de Middelbare School van Lier werd hij achtereenvolgens onderwijzer te Antwerpen, te Tienen. In deze laatste stad leeraar in het Nederlandsch aan het gemeente-college, nadien aan de Athenaea van Hasselt en Namen, waar hij zijn welvervulde loopbaan heeft geëindigd en de laatste jaren van zijn leven rustig heeft doorgebracht.

Zeer vroeg heeft hij zich aan de letterkunde gewijd, heeft verdienstelijke gedichten, verschillende tooneelstukken en een vertaling van l'Enfant van Mgr. Dupanloup geschreven, benevens ontelbare bijdragen in tal van tijdschriften en bladen; zoodat hij bij de oprichting der Kon. Vl. Academie tot briefwisselend lid werd benoemd, in 1895 tot werkend lid werd bevorderd en gedurende het jaar 1908 hare werkzaamheden als bestuurder heeft geleid.

Ook als taalkundige had hij verdienste, doch stond op dit terrein niet op een algemeen-Nederlandsch standpunt. Waar Vlaamsche taalgeleerden, geschoold in de Nederlandsche taalwetenschap, vasthielden aan de volgens hen zoo onmisbare taaleenheid, waarvoor het algemeen Nederlandsch dan den toon mocht aangeven, trad hij op voor het recht van het Zuiden, bewerende, dat dit even zoo goed als het Noorden het recht had om bij te dragen tot den gemeenschappelijken taalschat en op het stuk van taalregeling evenzeer zijn woord had mee te spreken. Dit standpunt nam hij in in zijn pennetwist met den heer H. Meert, later in den schoot der Kon. Vl. Academie tegenover Dr. W. de Vreeze, waar hij het had over het Woordenboek der Nederlandsche Taal, waarin het Zuid-Nederlandsch volgens hem niet voldoende tot zijn recht kwam. Hij kon in die pennetwisten wel eens scherp zijn. Maar het werd hem om zijn ronde eerlijkheid, gaarne vergeven. Ook, omdat men wist, dat zijn oordeel tot bron had een fier en krachtig zelfstandigheidsgevoel, wat in hem niet het minst te waardeeren was.

Als opvoeder der jeugd heeft hij groote diensten bewezen aan de verbreiding der kennis van het Nederlandsch onder Walen, door een reeks goede handboeken.

Alhoewel midden in het Walenland gevestigd, heeft hij niet werkeloos uit de verte op den Vlaamschen taalstrijd staan kijken, maar steeds dapper meegevochten. Zijn vaardige pen was steeds tot den aanval bereid en onverschrokken ging hij geniepige bestrijders van ons taalrecht, met vlugschriften als Vriend of Vijand te lijf.

In zijn veerkrachtigen ouderdom heeft het David-Fonds in hem een slagvaardigen leider gevonden, die nooit van schipperen met beginselen heeft geweten en in wien het door zijn afsterven veel heeft verloren.

Zijn nagedachtenis zal onder ons blijven leven, als die van iemand aan wiens arbeid het vaderland veel verplichting heeft. Ons zal zijn voorbeeld sterken in den strijd.

Hollandsche leden van het Verbond, spreekt in België toch Nederlandsch!

Ik breng in herinnering het verzoek, dat ik in 't Maart-nr. deed, dat onze Hollandsche leden in België hun taal zouden spreken. Uit ondervinding weten we, dat de meeste Hollanders denken, dat zij, wanneer ze eens de Belgische grens over zijn, Fransch moeten spreken om verstaan te worden. En dan pakken ze al dadelijk bij den tol met hun Fransch uit. Ze doen het, zelfs, wanneer ze in 't Nederlandsch worden aangesproken. Dat maakt een pijnlijken indruk op ons spoorweg- en tolpersoneel, waaronder goede Vlaamschgezinden zijn en leden van 't Verbond.

Een tolbeambte schrijft mij: „Een dezer dagen trof ik in 2e klasse een dame en een heer aan; ik hoorde ze mooi Nederlandsch spreken. Ik vroeg heel beleefd in die taal of Meneer iets had aan te geven en kreeg tot antwoord: „Non, sjee rjenn à téclarer, rjen que tes effets usjasjee." Ge kunt begrijpen, Meneer Meert, welken indruk zulk Fransch maakte op mij, die daareven, dat sierlijk Nederlandsch uit denzelfden mond hoorde. Ik had alle moeite om niet te vergeten, dat ik in den dienst een automatisch soldaat moet zijn. Misschien had Mevrouw iets op mijn aangezicht gezien. Ze maakte het weder goed, door mij in welwillend Hollandsch bovenstaand Fransch te vertolken."

Dezelfde schrijft: „Op koffers en pakgoed van Hollanders zijn adressen doorgaans in 't Fransch; zoo ook de schriftelijke aangiften. Hetzelfde is het geval met de declaraties van de Nederl. S. Spw. Mij."

Dat Fransch is volkomen nuttéloos: ons spoorweg- en douanepersoneel moet Nederlandsch kennen. Dat Fransch doet afbreuk aan onze beweging. We hebben het recht wat anders te verwachten van onze stamgenooten.

H. MEERT.

Het wetsontwerp Franck-Segers.

Bovengenoemd wetsontwerp werd dus op Vrijdag 22 April j.l. door de Kamer van Volksvertegenwoor-

digers in tweede lezing aangenomen, en welke pogingen er ook nog van Franschgezinde zijde mogen in het werk worden gesteld om den Senaat te bewegen de stemming der Kamer te niet te doen, toch mogen wij zoo goed als zeker zijn dat de „patres conscriptie" de beslissing van de Kamer zullen bekrachtigen [1]).

Voor de Vlaamschgezinden is de eindelijke oplossing van het vraagstuk als de verlossing van een nachtmerrie te beschouwen, waarmede zij jaren lang geplaagd waren. Dat heeft hun een gevoel van bevrijding gegeven, zooals men er steeds een gewaar wordt, wanneer een lang aanhoudende ziekte ten slotte een goeden keer heeft genomen. Doch het zou onnauwkeurig zijn te beweren dat de aanneming van de wet de geestdrift in de gemoederen der Vlaamschgezinden heeft wakker geroepen. Wanneer een struikroover U de beurs of het leven vraagt en ge geeft hem de eerste, dan hebt ge het leven wel behouden, maar ge zijt toch in ieder geval iets kwijt. En al moge, zooals alle vergelijkingen, ook deze vergelijking mank loopen, toch is het een feit dat de Vlamingen zoo min of meer deze gewaarwording over zich hebben voelen komen. Op alle mogelijke wijzen had men getracht iets van het oorspronkelijke wetsvoorstel Coremans af te doen; men was er in geslaagd het tot een minimum terug te brengen en men besefte dat er niet veel meer moest van worden afgenomen om het heel en gansch tot een paskwil te vervormen. Het was zelfs zoo ver gekomen, dat de Vlaamsche voormannen in de Kamer, volgens opdracht van de Vlaamschgezinde bevolking in den lande, vast besloten waren tegen het nieuwe wetsvoorstel te stemmen, indien er nog slechts een weinigje aan getornd was geworden. En waar de gemoedsstemming aldus was, liet het zich aanzien dat het thans tot wet gemaakte ontwerp niet bij machte kon zijn om de Vlamingen in vervoering te brengen.

Voorzeker hebben de heeren Franck en Segers alles gedaan wat mogelijk was om met iets voor den dag te komen dat de zoo tegenstrijdige elementen, die het oorspronkelijke wetsvoorstel Coremans hadden bekampt, met het denkbeeld zou hebben verzoend. Niemand zal ontkennen dat zij tegen groote moeilijkheden te strijden hadden, die voldoende bekend zijn dan dat het noodig is hier nogmaals op terug te komen. En hulde mag voorzeker gebracht worden aan het diplomatische talent van de beide volksvertegenwoordigers, die alle klippen wisten te omzeilen en de wet in veilige haven wisten te brengen. Indien zij niet verder zijn gegaan, dan is het omdat zij niet verder konden gaan; dan is het niet hun schuld, maar die van hun lastgevers. Elke stemming in de Wetgevende Kamers is het beeld van de neigingen en de denkbeelden van de bevolking. Helt deze tot krachtdadigheid over, dan zullen haar vertegenwoordigers in de lichamen die 's lands wetten maken zich eveneens krachtdadig te gedragen hebben en in het tegenovergestelde geval zullen die vertegenwoordigers ook moeten gehoorzamen aan den zooveel zwakkeren drang van degenen die hen naar de Kamers zonden.

Was er iets rationeeler dan het eenvoudige wetsvoorstel dat Coremans in 1900 neerlegde en dat, zeer logisch, de verplichtingen van de wet van 1883 uitstrekte tot diegenen welke, in bijzondere scholen opgeleid, de voordeelen genoten die het middelbaar onderwijs van den hoogeren graad toekende aan hen welke dit onderwijs met vrucht genoten hadden? Nu wij een zooveel ingewikkelder Vlaamsche wet rijker geworden zijn, is het misschien niet van belang ontbloot het oorspronkelijke, echter geheel in den vergeethoek geraakte, voorstel er naast te leggen. Het luidde aldus: „De getuigschriften voorzien bij de artikelen 5, 9, 10 en 12 der wet van 10 April 1890 op de academische graden, en bij artikel 17, paragr. 1, litt. E en F der kieswet van 12 April 1894, zullen te beginnen met 1 Juli 1908, de bevestiging inhouden dat de titularis van het getuigschrift ten minste twee leergangen, behalve het Vlaamsch, het Duitsch en het Engelsch, in 't Vlaamsch heeft aangeleerd, overeenkomstig de wet van 15 Juni 1883; of dat hij een bijzonder examen in 't Vlaamsch heeft afgelegd op ten minste twee vakken die hem, behalve het Vlaamsch, het Duitsch en het Engelsch, in 't Vlaamsch werden onderwezen overeenkomstig de wet van 15 Juni 1883."

Door velen werd dit voorstel als ongrondwettig uitgekreten, beschouwd als inbreuk makend op de vrijheid van onderwijs. Doch dat het aangenomen wetsontwerp even ongrondwettig is en een kreuk geeft aan het artikel, dat de gelijkheid van alle Belgen voor de wet waarborgt, schijnt men niet te merken. Immers in art. 5 wordt voor het Vlaamsche gedeelte van het land bepaald: „Of wel, dat de houder van het getuigschrift heeft gevolgd in het Vlaamsch, buiten de leergangen van 't Nederlandsch, Engelsch, of Duitsch, ten minste twee leergangen gekozen onder de leergangen in 't Latijn, Grieksch, godsdienst, geschiedenis, aardrijkskunde, wiskunde, natuurwetenschappen; of wel, dat ten minste acht uren per week werden besteed aan het onderwijs van het Vlaamsch of van de in het Vlaamsch gegeven leergangen." Voor het niet-Vlaamsch gedeelte van België luidt de bepaling aldus: „Of wel, dat het onderwijs werd gegeven in het Fransch,.....; of wel, dat ten minste acht uren per week werden besteed aan het onderwijs van het Fransch of van in het Fransch gegeven leergangen." Voor de Vlamingen is dus in feite het onderwijs door de moedertaal beperkt, hetgeen voor de niet-Vlamingen niet het geval is.

Verder wordt in art. 7 het bestaan der Waalsche afdeelingen aan de athenaea van het Vlaamsche land niet alleen wettelijk bekrachtigd, waar die vroeger slechts ingesteld werden bij ministerieele beschikking, doch er wordt aan de Walen in Vlaamsch-België een voorrecht toegestaan dat de Vlamingen, in Waalsch-België gevestigd, niet bezitten.

En niettegenstaande dat zijn de anti-Vlaamschgezinden nog niet tevreden. Zij hadden nog gaarne in de wet de bepaling willen geschreven zien dat alle ouders de keus zouden gehad hebben om hun kinderen in de Vlaamsche of Waalsche afdeeling te plaatsen. In werkelijkheid zou dit hier op neergekomen zijn dat die keus alleen zou bestaan hebben in Vlaamsch-België, omdat er in Waalsch-België geen Vlaamsche afdeelingen bestaan. Wij weten trouwens hoe, na bijna dertig jaar, de wet van 1883 wordt toegepast; hoe zij, in verschillende athenaea van Vlaamsch-België nog zoo goed als een doode letter is en hoe verschillende prefecten oogluikend toezien dat kinderen van Vlaamsche ouders in de Waalsche afdeelingen geplaatst worden.

In ieder geval, het oude wetsvoorstel Coremans, tot het wetsvoorstel Franck-Segers vervormd, is thans uit de baan en het vraagstuk zal er wel niet zoo spoedig meer op komen. De weg is nu vrij om de beweging voor de vervlaamsching van de Hoogeschool te Gent krachtdadig aan te vatten. En het bovenstaande had ten doel om, met het oog daarop, te verhinderen dat ook dáár de Vlamingen zich met iets onvolkomens zullen moeten tevreden stellen.

Van het begin af moeten zij dit als grondbegin voor oogen houden: er bestaan in België twee Staatshoogescholen, die te Luik en die te Gent. De eene is gelegen in Waalsch-België en het onderwijs moet er Fransch zijn; de andere is gelegen in Vlaamsch-België en het onderricht moet er door middel van het Nederlandsch worden verstrekt.

[1]) Intusschen heeft ook de Senaat het wetsontwerp aangenomen.

Guldensporenslagviering te Antwerpen.

Alle jaren op 11 Juli herdenken de Vlamingen den slag van Kortrijk, in 't jaar 1302 door hunne voorvaderen der groote gemeenten van Brugge, Gent, Ieper gewonnen op het Fransche leger, door den Koning van Frankrijk herwaarts gezonden om Vlaande-

ren bij de Kroon bepaald in te lijven. De zegepraal der Franschen moest beteekenen uitbreiding van de Fransche heerschappij tot aan de Schelde, in afwachting dat deze grens tot aan den Rhijn zou worden verplaatst.

De overwinning der Vlaamsche neringen en gilden op de Fransche ridderschap was volledig en van dien dag, 11 Juli 1302, dagteekent als het ware het Vlaamsche stambewustzijn, dat door de eeuwen heen aan alle vreemde indringing en overheersching het hoofd zal bieden.

Sedert een twintigtal jaren worden de Guldensporenfeesten regelmatig in de groote Vlaamsche steden gevierd. Te Antwerpen hebben zij van voor een vijftal jaren eenen ongemeenen luister bekomen, voornamelijk sedert de Tak van het Alg. Ned. Verbond aldaar er de inrichting van op zich heeft genomen. De groote politieke partijen: liberalen, katholieken en socialisten verleenen hunne medewerking aan de feestelijkheden, alsmede al de onpartijdige Vlaamsch strijdende groepeeringen en vereenigingen van Antwerpen.

Dit jaar zullen de Sporenfeesten, volgens een nog nader te bepalen programma, beginnen op Zaterdagavond, 9 Juli, met een concert op een der openbare plaatsen der stad.

Op Zondag 10 Juli Gala-Kunstfeest in de Vlaamsche Opera. Uitvoering van werken van groote Vlaamsche meesters en een feestrede door een der voormannen van de Vlaamsche Beweging.

Maandag 11 Juli om 8½ uur 's avonds groote optocht van de Vlaamsche Maatschappijen.

Verleden jaar traden zoowat 115 vereenigingen met kartels en prachtvaandels toe en waren er 17 muziekkorpsen.

Deze stoet gaat langs de voornaamste straten naar de Handelsbeurs, waar een redenaar van elk der drie staatspartijen het woord voert. Deze redevoeringen worden afgewisseld door liederen, uitgevoerd door de Liederavonden van het A. N. V. en door het volk medegezongen.

Buiten dit alles zijn nog concerten, cinematograafvoorstellingen, gezellige bijeenkomsten, huldebetoogingen, enz. in het vooruitzicht.

De Noord-Nederlanders, die de Vlamingen eens willen zien feestvieren en de Vlaamsche Beweging in één harer uitingen willen leeren kennen, zouden goed handelen tijdens die dagen Antwerpen eens aan te doen. Hun kennis van het Vlaamsche volk in enkele van zijn eigenaardigheden kan er slechts door vermeerderd worden.

Uit onze Takken.

A a l s t. In de Lett. en Wetensch. Afd. hield 9 April de heer Jozef van de Maele een voordracht over Edmond Rostand en inzonderheid over Cyrano de Bergerac.

In het Hooger Volksonderwijs sprak de heer Nathalis Heyndrickx over Bismarck en de Duitsche Unie.

De reeks lessen van deze Afd. werd 18 April gesloten met een feestavond, waarop de heer Valery D'Hondt den dichter Lambrecht Lambrechts en zijn werken behandelde.

Door mejuffrouw P. van Herreweghe en den heer Rom. van Hauwe werden liederen gezongen, en door drie tooneelliefhebbers, de heeren Modest Beeckman, Emiel van Lierde en Florent van Molle eenige brokken dichtwerk van dezen verdienstelijken schrijver voorgedragen.

A n t w e r p e n. De afdeeling „Hooger onderwijs voor het volk" sloot haar werkzaamheden voor dit seizoen met een tweetal lessen van Dr. Pieters over de Tering. De afdeeling „Liederavonden voor het Volk" zet, met steeds onverminderden bijval, haar wekelijksche werking voort. 29 April richtte de Tak, in samenwerking met de Hollandsche Club, een voordrachtavond in waarop de bekende Noord-Nederl. kunstenaar Albert Vogel met zijn machtig talent, Coriolanus van Shakespeare, in de vertaling van Dr. Edward Koster voordroeg, waarmede hij veel bijval inoogstte.

C h a r l e r o i. 17 April hield in de afdeeling „Volksuniversiteit" de heer Karel Mariën de laatste voordracht van het winterseizoen. Hij sprak over „De middelen van vervoer door de eeuwen heen", met lichtbeelden. Mevrouw Schmidt en de heeren Van Langenaken, Mariën en Schmidt beijverden zich de aanwezigen „Groeninghe" aan te leeren, terwijl de vroeger aangeleerde liederen herhaald werden. Met een tombola van kunstprenten en romans werd de bijeenkomst gesloten.

Een woord van dank mag niet onthouden worden aan allen die hun medewerking verleend hebben, ook aan den heer Mariën, die de lantaren bestuurde. Met vreugde mag worden aangestipt dat gedurende heel het seizoen gemiddeld 90 personen de feestjes bijwoonden, terwijl in het vorig seizoen dit getal slechts 20 beliep.

G e n t. Om de vergaderingen van den letterkundigen kring van het winter-seizoen 1909/10 te eindigen, vergastte de deklamatieklasse ons 4 April op een groot kunstfeest. Zij voerde „Koning Oedipus", treurspel van Sophokles, op.

Alhoewel het voor liefhebbers zeer gewaagd kan genoemd worden zoo hooge klassieke kunst aan te vatten, toch mag de opvoering als zeer verdienstelijk beschouwd worden. Die jonge elementen beloven veel en dienen aangemoedigd te worden.

M e c h e l e n. In de afdeeling „Hooger Onderwijs" werden drie reeksen voordrachten ingericht, alle met lichtbeelden opgeluisterd. Dr. Miele, geneesheer te Gent, gaf 5 lessen over kinderverzorging (200—300 toehoorders). De heer Alois van Looy, ingenieur te Brussel, gaf 4 lessen over lichtbeelden en vliegmachinen (100 toehoorders). De heer Rombout, agregaatleeraar te Antwerpen, sprak in 5 lessen over Sterrenkunde (100 toehoorders).

Wat de liederavonden aangaat, 24 bijeenkomsten werden gehouden, telkenmale werd een nieuw lied aangeleerd. Het publiek mag op een gemiddeld getal van 100 toehoorders geschat worden, die wekelijks de liederen kwamen aanleeren onder de kundige leiding van den onvermoeibaren toonkundige Jef van Beers.

De volgende voordrachten werden gehouden:

1. Dr. V. Fris, over „Het mystieke Lam der gebroeders Van Eyck";
2. De heer Brants, over „De(n) volksgeest in de Middeleeuwen";
3. De heer De Keyser, over het drama „De Eer", dat door de Mechelsche tooneelmaatschappij „De Moedertaal" is opgevoerd geworden.

Tijdens den zomer zal de propaganda voor de beiaardconcerten weer worden aangevat. De Tak, waarvan het ledenaantal thans 110 bedraagt, zal ook flink deelnemen aan de betooging van den 11en Juli.

S i n t - N i k o l a a s. Tijdens de maand Maart hadden twee voordrachten plaats: door Mr. J. Eggen, die in de dichtgevulde groote zaal van het Stadhuis over Kongo sprak, met lichtbeelden; de andere door den heer Arth. Meulemans, leeraar bij het Lemmensgesticht te Mechelen, die sprak „Over impressionisme en nationalisme in de muziek". Deze voordracht ging vergezeld van een muziekuitvoering, waaraan meewerkten mejuffrouw P. Reycher en de heeren Dr. Onghena en E. van Bergen.

10 April trad in de stadsfeestzaal de gevierde redenaar Pol de Mont op, met een voordracht „Uit de geschiedenis van eigen volk". Het geestdriftig publiek bracht hem een lange ovatie. Hierbij werd ook de „Symphonische vereeniging", bestuurder de heer E. van Bergen, evenals de heer Joris, klarinettist, zeer toegejuicht.

OOST-INDIË

Verslag van de Groep Ned. Indië over 1909.

Moest in het vorige jaarverslag [1]) worden gezegd dat de Groep weinig had kunnen doen door de groote zorg die de administratie van de verschillende bestuursleden vergde en door den ongunstigen stand der geldmiddelen, ook in het jaar 1909 werkten deze beide ongunstige factoren met niet geringe kracht. Vooral de laatste; eerst wanneer wij geheel uit de geldzorgen zijn zal het mogelijk wezen al datgene te verrichten wat voor het Verbond in Nederlands belangrijkste bezitting te doen valt.

Toch kunnen wij met eenige tevredenheid op 1909 terugzien: er kunnen eenige daden worden gemeld, naast vele pogingen. Een kort overzicht van beide moge volgen:

Aan het Hoofdbestuur werd gevraagd de mogelijkheid te overwegen om een bureau te openen voor het geven van inlichtingen aan hen, die zich naar Indië willen begeven en om een inrichting in het leven te roepen waar jongelieden zich voor een werkkring hier te lande kunnen bekwamen. Het eerste verzoek is in zooverre ingewilligd, dat door de Nederlandsche Vereeniging „Oost en West" een informatie-bureau is ingesteld, waarin o. a. zitting heeft onze afgevaardigde in het Hoofdbestuur, de heer H. D. H. Bosboom. Aan het tweede werd tot nog toe niet voldaan, omdat het Hoofdbestuur van gevoelen is dat Alkmaar, Breda, Delft, Leiden, Wageningen, Willemsoord, de verschillende handelsscholen, de Amsterdamsche machinisten-school, de zeevaartscholen en andere reeds voldoende gelegenheid geven om voor Indië nuttige kundigheden te verwerven. Er heerscht in deze eenig misverstand, aangezien wij ons voorstellen een nieuwe inrichting voor ingenieurs, technici, enz. om speciaal Indische kundigheden (talen, land- en volkenkunde, verbandleer en dergelijke) te verwerven, zoodat wij op deze zaak zullen terugkomen.

Verder werd een adres-beweging op touw gezet om tot H. M. de Koningin het eerbiedig verzoek te richten, om te willen bewerken dat binnen niet al te langen tijd Haar Doorluchtige Gemaal, Prins Hendrik der Nederlanden, namens Haar de voornaamste deelen van ons uitgebreid Insulinde bezoekt. Hoewel de „Oproep" aanleiding gaf dat zeer veel onvriendelijke opmerkingen tegen ons werden geuit, terwijl verdachtmakingen zelfs niet achterwege bleven, zoo kunnen wij op deze poging met opgewektheid terug zien. Niet minder dan 60.000 personen van alle rassen uit den Archipel toonden door het teekenen van onze lijsten dat zij ons streven in deze op prijs stelden.

Daar de Regeering een groot aantal portretten van de Koningin hier te lande heeft verspreid meenden wij te mogen afzien van verdere pogingen om de oplaag van een portret ter kostelooze verspreiding in ons bezit te krijgen. Wij blijven evenwel uitzien naar de mogelijkheid een handelshuis er toe te brengen een hoeveelheid portretten te doen uitzenden ten behoeve van de Inlandsche markt. Het is bedroevend dat op alle passers wel portretten van vreemde staatshoofden worden verkocht, maar dat die van onze eigen Vorstin er niet te krijgen zijn.

Ten behoeve van de Brusselsche Tentoonstelling werd aan de uitgevers van tijdschriften en nieuwsbladen om enkele exemplaren van hun uitgaven verzocht. Hoewel het ons niet is gelukt exemplaren van alle bladen te verkrijgen, zoo kunnen wij toch met erkentelijkheid gewagen van de groote medewerking die wij in deze hebben ondervonden.

[1]) Afgedrukt in het Nov.-nr. van Neerlandia 1909.

Naar aanleiding van het oprichten van een vereeniging om Indische jongelieden in staat te stellen hun studiën in Nederland te voltooien, richtten wij tot de Regeering een rekest, waarin wij de wenschelijkheid aantoonden dat voor eenige der best geslaagde leerlingen van daartoe aan te wijzen onderwijsinrichtingen, waar het Nederlandsch voertaal is van het onderwijs (bijv. de scholen voor middelbaar en vakonderwijs en de school tot opleiding van Inlandsche artsen) de mogelijkheid geopend worde hun studiën in Nederland op 's Lands kosten te vervolgen. Op het rekest kwam al spoedig een afwijzende beschikking; Z.Exc. de Gouverneur-Generaal Van Heutsz stond echter toe dat erop teruggekomen wordt en verleende daartoe inzage van de stukken. Overwogen wordt wat ons in deze, voor de Indische jeugd zoo belangrijke aangelegenheid, verder te doen staat.

In zake de vereenvoudigde spelling was de Afd. Semarang de eenige die gevolg gaf aan ons verzoek om over dit onderwerp een lezing te doen houden. Het bestuur van de Afd. Batavia meende dat er na het instellen van de Staatscommissie geen aanleiding was de zaak te behandelen. Het Groepsbestuur is het niet eens dat thans rustig kan worden gewacht en blijft zijn aandacht aan deze belangrijke aangelegenheid wijden.

Door de Afd. Buitenzorg werd ons een zeer goed denkbeeld aan de hand gedaan, n.l. om een verzameling lantaarnplaatjes bijeen te brengen over het werken van Nederlanders in hun eigen land en in den vreemde voor het houden van propaganda-lezingen. Wij hopen dat het Afdeelingsbestuur dat de uitvoering van dit denkbeeld op zich heeft genomen, veel steun zal ondervinden.

Ten einde b e s p r e k i n g over voorstellen van de Afdeelingen mogelijk te maken, is besloten dat in den vervolge jaarlijks een bijeenkomst zal worden gehouden van het Groepsbestuur met vertegenwoordigers van de besturen van onze Afdeelingen op Java. Wij verwachten van deze bijeenkomsten veel heil, al was het alleen maar om heerschende misverstanden uit den weg te ruimen.

Een ander middel om tot verhoogde samenwerking te geraken was het verzoek aan de Afdeelingsbesturen om opzending van een afschrift van de verslagen van hun verschillende vergaderingen.

Ter versterking van het ledental werd een boekje samengesteld en verspreid, waarin wordt uiteengezet wat door het Verbond is gedaan en wat in deze nog te doen valt. In het verslagjaar had het boekje nog weinig uitwerking, maar begin 1910 onderging het ledental een hoogst welkome versterking. Evenwel er zijn nog veel te weinig leden en opnieuw willen wij onzen leden dringend verzoeken te trachten in eigen kring vrienden voor ons streven te winnen. Het getal 1038 waarmede wij het boekjaar afsloten is waarlijk niet bevredigend.

Van de werkzaamheden van de Afdeelingen kan weinig worden vermeld, omdat hun verslagen te laat zijn ingediend. Behalve hetgeen hierboven reeds is aangestipt, moet in herinnering worden gebracht de Heije-avond te Semarang en het Juliana-feest te Batavia.

Medewerking van de leden van de Indische Groep aan het Verbonds-orgaan Neerlandia bestaat nagenoeg niet. Dit moet zeer worden betreurd; het Groepsbestuur kan niet alles zelf doen en kan bepaaldelijk in dit opzicht door vrijwel elk lid worden geholpen. Zeer erkentelijk zijn wij de Redactie voor het keurige Batak-nummer.

Dank zij vooral de hulp van de Directies van het Bataviasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen en de Militaire Societeit Concordia te Weltevreden kon een groote hoeveelheid postzegels naar Groep België worden gezonden. Wij bevelen deze wijze van steun verleenen ten zeerste in de aandacht van onze leden aan.

In de samenstelling van onze vertegenwoordiging

in het Hoofdbestuur kwam geen verandering daar de heer J. M. Pijnacker Hordijk die aan de beurt was om af te treden, zich herkiesbaar stelde, een bereidwilligheid, waarvan het Groepsbestuur zich haastte gebruik te maken. Hem en de heeren H. D. H. Bosboom, Mr. C. Th. van Deventer en Prof. Dr. J. J. A. Muller is de Groep veel dank verschuldigd voor hun trouwe behartiging van onze belangen.

De wensch in het vorige verslag uitgesproken dat verhoogde werkzaamheid van het Groepsbestuur meer belangstelling van de vertegenwoordigers zou te weeg brengen is gebleken niet ijdel te zijn; vooral in zake leden werven bewezen verschillende heeren ons groote diensten. In 1909 verklaarden de volgende leden zich bereid in die hoedanigheid het Verbond te dienen: H. A. de Santy, controleur bij het Binnenl. Bestuur te Besoeki; Mr. F. Vorstman, advocaat te Makasser; J. Hofland, resident van Madioen; D. G. C. Heldring te Malang; Mr. H. Rahder, officier van justitie te Medan; P. G. Luppes, agent van de Borneo-Sumatra Maatschappij te Pontianak; G. A. R. van Maanen, onderwijzer te Toeloeng-Agoeng; J. A. N. Engelenberg, Resident van Djambi; W. A. Tuyl Schuitemaker, onderwijzer te Padang; W. K. Tehupeiory, arts te Blinjoe.

Ons bestuur verloor de heeren H. M. la Chapelle, Th. G. G. Valette, H. A. Kooy, Mr. A. C. H. Graafland en H. J. Vermeer, terwijl toetraden de heeren M. G. Hoekstra, directeur van de Koningin Wilhelmina-School; Dr. J. Noordhoek Hegt, waarn. directeur van de Inlandsche Artsenschool en W. R. de Greve, Luit.-Kol. bij den Generalen Staf. Aan hen die aftraden moge hier een woord van dank worden gebracht voor de diensten door hen aan de Vereeniging bewezen. Nog valt te vermelden dat het bestuurslid J. W. Roessingh van Iterson J.Azn. in Januari gekozen tot secretaris-penningmeester deze functie, welke hij reeds waarnam, op zich nam, dat de heer M. G. Hoekstra werd aangewezen als lid van het Dagel. Bestuur en dat de heer Kooy werd benoemd tot eerelid van het Groepsbestuur.

Thans aan het einde van ons verslag gekomen, willen wij allen die ons op eenige wijze steunden daarvoor onzen oprechten dank betuigen en verder de verklaring afleggen dat wij den toestand der Vereeniging thans niet meer, als verleden jaar, eenigermate verontrustend achten, maar met de beste verwachtingen het nieuwe jaar zijn ingegaan; ook de stand van de kas laat eenige blijmoedigheid toe.

Het Groepsbestuur.

Verkort verslag van de Groepsbestuursvergadering van 23 Maart 1910.

Bestuursverkiezing.

Ter vervanging van mej. M. S. van der Willigen, die bedankt heeft, wordt gekozen mej. J. A. Binger; in de plaats van den heer Scheltema de Heere, die zijn benoeming niet heeft aangenomen, de heer J. E. Bijlo, oud-lid van het Groepsbestuur en verder Mr. K. van Hinloopen Labberton.

Afgevaardigde.

Met algemeene stemmen wordt het eerelid van de Afdeeling Batavia, de heer Ch. R. Bakhuizen van den Brink gekozen in de plaats van Prof. Dr. J. J. A. Muller, die zijn ontslag heeft genomen.

Vragen Regeeringssubsidie.

Besloten wordt het advies van de afgevaardigden te volgen en te trachten een subsidie van de Regeering te verkrijgen.

Oldenbarneveldt-Vereeniging.

Een bedrag van *f* 25.— wordt voor deze Vereeniging beschikbaar gesteld, terwijl de ontvangen rondzendbrieven zullen worden doorgezonden aan de Afdeelingsbesturen.

Het Nederlandsche Lied.

De Groep zal toetreden als lid van deze Vereeniging.

Handel en scheepvaart een toekomst-belang voor de Javanen.

Raden Mas Noto Soeroto, van wien wij al meer aanhaalden in dit blad, wordt niet moede, in geschrifte, zijn land- en rasgenooten tot werkzaamheid en tot nieuw leven aan te sporen, of hun wegen aan te wijzen, waarlangs zij ook tot hooger economische ontwikkeling kunnen komen.

Thans treffen wij weder in een ons toegezonden nummer van het tijdschrift: Oedyáná Pârâ Prajitná eene opwekking aan, van zijne hand, om de Javanen tot het besef te brengen dat in handel en scheepvaart een toekomst voor hen ligt. Hij wijst er op dat, in vroeger eeuwen, Javaansche handelaren de tusschenpersonen waren in het verkeer met andere Aziaten, als Voor-Indiërs, Arabieren, Perzen en Chineezen; dat thans nog in de Madoereezen een bewijs wordt aangetroffen, hoe het varen een gunstigen invloed uitoefent op de wilskracht van een volk; hij herinnert er aan, hoe de Nederlanders in hun gouden eeuw de zeeën en de werelddeelen doorkruisten en doorzochten, en hoe dat tijdperk van opgewekt handelsleven tevens er een was van opbloei van kunst en letteren.

Naast bevordering van het onderwijs moet aan vooruitgang van den Javaan op stoffelijk gebied, de aandacht worden gewijd. Voor dat streven naar vooruitgang moet een richtsnoer zijn. Noto Soeroto ziet dat in de bevordering van handel en scheepvaart, waarbij nogmaals op de Westerlingen, meer in 't bijzonder op de Nederlanders ter navolging wordt gewezen.

R. M. Noto Soeroto beschikt over een zeggingsgave, over een woordkeuze, welke bewondering wekken; aan vele Nederlanders zouden zijn taal en stijl ten voorbeeld kunnen worden gesteld. Wij missen tot nu toe echter practische wenken, al haasten wij ons er bij te voegen, dat die uiterst moeielijk te geven zijn.

Zijne denkbeelden, bij hem ontsproten uit liefde tot zijn volk, in hem gerijpt door studie en nadenken, komen ons voor nog wat vaag te zijn; indien tevens bezonken voorstellen uit zijn, in den grond gezond en helder, inzicht ontloken, zouden wij hem nog meer erkentelijk zijn dan nu.

Wij maken R. M. N. S. geen verwijt van het achterwege blijven daarvan, maar betreuren vooral dat ook aan ons de middelen, waardoor de Javaan tot eigen handel en scheepvaart gebracht kan worden, nog niet helder voor den geest staan.

Cursussen in het Hollandsch voor Inlanders.

Ook de Theosophische Vereeniging op Java bevordert het onderwijs in het Nederlandsch aan Javanen; te Batavia, Buitenzorg, Djokdja en Soerabaja werden door die Vereeniging cursussen geopend, waarvoor door de deelnemers, ter voorziening in noodzakelijke onkosten, van 25 tot 50 cts per maand wordt betaald. De toeloop is zoo groot, ook van volwassen inlanders, dat velen moesten worden afgewezen. Te Bandoeng wordt de opening van een cursus voorbereid, en de Vereeniging stelt zich ten doel ook over andere deelen van Java het werk uit te breiden. ('t Onderwijs).

Elk lid brenge ten minste 2 nieuwe leden per jaar aan!!

ZUID-AFRIKA

De toekomst van het Hollandsch.

Ik ben overtuigd, zoo heeft bij het afscheidnemen van Transvaal onlangs Lord Selborne, de aftredende hooge commissaris gezegd, dat over 500 jaar in Zuid-Afrika het Hollandsch nog naast het Engelsch zal worden gesproken.

Zoo denkt er niet een ongenoemd Engelsch historicus over, die eenigen tijd in Zuid-Afrika heeft doorgebracht, en dezer dagen aan een verslaggever van de Pall Mall Gazette zeide, dat het Hollandsch (het Nederlandsch) in Zuid-Afrika een vreemde taal is en heel geen toekomst heeft. De Taal (het Afrikaansch) zou het langer uithouden, maar op den duur voor het Engelsch wijken.

Het Nederlandsch, voegde hij er bij, verliest in Europa, ook reeds terrein. Verscheiden geleerde genootschappen in Nederland geven hun handelingen reeds in het Engelsch uit, ten einde het oor der geleerde wereld te bereiken. Er kan, besloot hij, geen betere getuigenis voor de groote verspreiding en het blijvende van het Engelsch zijn, en dat getuigenis komt, let wel, van de Nederlanders zelf.

Deze Brit verheugt zich wat gauw. Verliest het Nederlandsch terrein in Europa? Wij merken er niets van. In België is het tegendeel waar. Dat geleerde genootschappen hun werken in het Engelsch uitgeven is toch waarlijk geen bewijs. Zijn er wel, die het geheel in het Engelsch doen? Wij weten, dat onze geleerden menigmaal in het Engelsch schrijven, maar ook in het Fransch en Duitsch.

Daar is voor en tegen te zeggen, maar is het een bewijs van achteruitgang in taalgebied? Er zijn verscheiden Russische geleerden, die, om het oor der geleerde wereld te bereiken, hun werken in 't Fransch, 't Duitsch en misschien ook wel 't Engelsch schrijven. Verliest het Russisch daarom terrein? Immers neen.

Maar in Zuid-Afrika is het Nederlandsch, in welken vorm dan ook, voorloopig springlevend. Dat heeft Lord Gladstone, de gouverneur-generaal van de Unie van Zuid-Afrika begrepen. Hij heeft Hollandsch geleerd.

Aan het station te Londen, toen hij naar Southampton zou gaan om zich naar de Kaap in te schepen, vingen de verslaggevers een Hollandschen zin van hem op: Alles sal recht kom, zei hij president Brandt na.

Het is te hopen, dat Lord Gladstone in Zuid-Afrika ook kennis neemt van de verbetering, die president Reitz op Brandt's slappe spreuk heeft voorgeslagen: Alles moet recht kom.

Het onderwijs in Transoranje.

In Transoranje is gebeurd, wat al lang noodig leek. Dr. Gunn, de directeur van onderwijs, is afgetreden. Hij kon het met de schoolwet, die gelijke rechten voor Engelsch en Hollandsch invoerde, niet vinden. Of liever: hij kon het niet vinden met gen. Hertzog, den minister van onderwijs, die niet tevreden bleek met de gelijke rechten van het Hollandsch op papier, maar ze in de school ook toegepast wilde hebben.

Het was eigenlijk ook een toestand, die niet duren kon: het beheer van het onderwijs in een land, waarvan de bevolking voor de overgroote meerderheid Hollandsch spreekt, toevertouwd aan een Engelschman.

En, heugelijk nieuws! de man, die in zijn plaats is aangesteld is prof. dr. W. J. Viljoen, van het Victoria College te Stellenbosch. Aan dien is het welvertrouwd, ervoor te waken, dat het Hollandsch op de Vrijstaatsche scholen de plaats krijgt die het toekomt. Een uitnemende keus voorwaar!

In Engeland, gelijk onder Engelschen in Zuid-Afrika, stelt men het voor, alsof gen. Hertzog een onwillig Vrijstaatsch volk zijn schoolstelsel opdringt. En nu hij dezer dagen heeft gezegd, dat het tweetalig stelsel in heel Zuid-Afrika zal worden doorgezet, is Engeland in last.

Maar de Afrikaanders van den Vrijstaat, het beste deel althans, staat aan zijn zijde. Op het congres van de Orangia Unie, onlangs gehouden, is een besluit aangenomen, waarin volledige instemming met de schoolwet is betuigd.

De Afrikaander Bond.

De Afrikaander Bond heeft in April te Beaufort West zijn jaarlijksch congres gehouden. Daar werd geen onzekere toon gehoord.

Hofmeyr was er niet meer, maar zijn geest was er aanwezig. Hij werd er herdacht en zijn werk zal men voortzetten. Malan zit er nu in het voorgestoelte. En naast hem schijnt de Afrikaander partij een eerste kracht te hebben in van der Horst, die al tijdens de zittingen der Nationale Conventie, samen met Hofmeyr, met zooveel uitwerking voor de belangen der Afrikaanders is opgekomen, en nu weer de eischen en de rechten der Hollandsch sprekende bevolking van Zuid-Afrika in ferme taal verkondigde.

De Afrikaander Bond, schoon hij zijn doel, de vereeniging van Zuid-Afrika, heeft bereikt, sluit zijn werk niet af, maar blijft voor de zaak der Afrikaanders vechten. Het kan noodig worden.

Hij zal dat doen in samenwerking met de geestverwante lichamen in de andere koloniën, straks de provinciën van Zuid-Afrika, het Volk, de Orangia Unie, het Kongres. Voorloopig schijnt het plan van samensmelting opgegeven, maar men zal elkaar steunen.

Koning Eduard.

De Afrikaanders zullen koning Eduard niet licht vergeten.

Onder zijn regeering gingen de republieken ten onder en werd de vrede van Vereeniging gesloten. Hij teekende de handvest, waarbij eerst Transvaal, toen Transoranje zelfbestuur verkreeg. Hij zette ook zijn naam onder de grondwet van het vereenigde Zuid-Afrika.

Den oorlog hebben zij nooit hem geweten. Als prins van Wales heeft hij wel Rhodes de hand gereikt, toen deze zich moest verantwoorden voor den aanslag op Transvaal, maar het is nooit gebleken of die handdruk meer dan de persoon van Rhodes gold en de prins den aanslag zelf goedkeurde; en later niet, dat hij den oorlog had gewild.

Zij zijn hem ook niet dankbaar voor den vrede, die aan den wreeden oorlog een einde maakte, want zij wisten, dat de koning dien vrede vurig begeerde niet het minst om de wille van zijn eigen land. Zijn kroning wachtte er ook op.

Voor de toekenning van het zelfbestuur zijn zij ook niet hem erkentelijk, maar de liberale regeering van Engeland die het doorzette, en in de eerste plaats Campbell-Bannerman, den staatsman groot van hart, die zijn verontwaardiging over het onrecht, de republieken aangedaan, nooit had verheeld en niet had geschroomd de manier te brandmerken, waarop de Engelschen den oorlog voerden, en die zich haastte, zoodra hij er de macht toe had, het woord in te lossen dat Engeland bij den vrede van Vereeniging den Boeren had verpand. Het zelfbestuur kwam de nieuwe wingewesten, krachtens 't vredesverdrag toe, maar dat de vervulling van de toezegging niet verschoven werd, daarvoor mochten de Boeren Campbell-Bannerman danken.

En weer was het de liberale regeering, nu onder Asquith, die haar medewerking verleende tot de Unie, in Zuid-Afrika beklonken.

Maar de Afrikaanders zullen koning Eduard niet

alleen gedenken als den vorst, onder wien de vereeniging tot stand kwam, maar als den man, die zich heeft verheugd over die vereeniging en over de betuigingen van aanhankelijkheid, die, tot streelende voldoening van heel het Engelsche volk, het kort geleden nog vijandige Zuid-Afrika den beheerscher van het Britsche Rijk bracht.

Er was geen twijfel aan of koning Eduard was zijn nieuwe onderdanen hartelijk genegen. En hij waardeerde ze reeds, toen nog het meerendeel van het Engelsche volk ze als halve barbaren beschouwde.

Een paar dagen na zijn dood herinnerde een vriend van den overleden koning er aan, dat deze op het eind van den oorlog van de Boeren getuigde: „Het zijn gentlemen."

Hij kon 't beoordeelen. Want in den ruimen zin van het woord was koning Eduard een groot heer.

Eenige verandering van beteekenis zal de dood van koning Eduard niet voor de Unie van Zuid-Afrika brengen. Schoon, krachtens de Unie-grondwet, de koning daar grooter macht heeft dan in Engeland zelf. Zuid-Afrika zal weldra blijken, van den koning onafhankelijker te zijn. Niet alleen de afstand zal dat bewerken. Er zijn daartoe ook andere krachten gaande.

Koning George zal nu het Unie-Parlement niet openen, waartoe hij als prins van Wales aangewezen was. De hertog van Connanght, zijn oom, zal die taak van hem overnemen.

Maar als later de geschiedenis van hem zal gewagen, zal zij niet verzuimen aan te teekenen, dat onder zijn regeering, den 31en Mei 1910, acht jaar nadat de vrede van Vereeniging was geteekend, de Unie en Zuid-Afrika is ingewijd.

Hollandsch en Hollanders in Oud-Natal.

Hier in Zuid-Afrika verstaan wij onder Oud-Natal het gedeelte dat vóór den oorlog als Natal bekend stond; het Nieuw-Natal wordt aangeduid door de distrikten Vrijheid en Utrecht, na 1902 bij Natal ingelijfd.

Jaren geleden zette zich een tamelijk groot aantal families neder aan de kuststreek rondom Stanger. Zij kregen van de Natalsche regeering honderd Engelsche akkers grond en een leemen hut. Vele dezer inkomelingen, vermoedelijk uit de provincie Gelderland en Overijsel afkomstig, waren harde werkers. Misoogst en onbekendheid met het tropisch klimaat langs de kust en het ontbreken van een goede markt (Durban was toentertijd van weinig beteekenis als marktplaats) maakten eenigen mismoedig en dezen verspreidden zich over Natal. Sommigen gingen naar Greytown en Pieter Maritzburg, waar Hollandsch werd gesproken, maar hunne afstammelingen hebben feitelijk niets Hollandsch meer. Door huwelijken met de nieuwe inkomelingen die òf Engelschen waren òf Engelsch spraken, zijn zij zelf allemaal verengelscht. Hier en daar vindt men nog ouden van dagen, die nog zuiver Hollandsch spreken. Zoo iemand ontmoet men echter hoe langer hoe zeldzamer. Doch hoe goed doet het iemand dan zijn moedertaal weer eens zuiver te hooren spreken.

En wat is er nu over van de andere kolonisten of Settelaars? Zij stichtten Nieuw-Gelderland, nu New-Geulderland genoemd, en een plaatsje Doesburg. Hun namen zijn bijna alle verbasterd. Van der Plank en Van der Wagen zijn nu Vanderplank en Vanderwagen. Van de zonen en kleinzonen der inkomelingen zijn velen in Gouvernementsdienst gegaan. Zij kennen geen of heel weinig Hollandsch, en wanneer zij op verlof gaan naar „Home", dan wordt daar Engeland mee bedoeld. Toen iemand zich onlangs aan mij bekend maakte als Abr. Wenderhowen, en ik hem verzocht mij zijn naamkaartje te geven, bleek het dat zijn eigenlijke naam Van der Hoeven was. Hollandsch sprak hij niet; alleen wist hij zich, evenals President Roosevelt nog een enkel wiegeliedje te herinneren; al het andere Hollandsch was hij vergeten.

En nu een vraag, die misschien andere leden van het A. N. V. of de redactie beter kunnen beantwoorden dan ik, en wel deze: Hoe komt het dat deze zonen en kleinzonen van Nederlanders in den vreemde de taal hunner vaderen vergeten? Men zal geneigd zijn te antwoorden: door hun omgang met Engelsch sprekenden en door gemis aan omgang met taalgenooten. Maar dat is beslist niet zoo: de Duitschers in Wartburg, Nieuw-Hannover, Lunenburg en andere plaatsen spreken Engelsch, doch hun huis- en omgangstaal is Duitsch. Bovendien spreken de meesten beter Hollandsch dan vele Afrikaanders. De afgevaardigde voor Vrijheid in 't Natalsche Parlement heeft daar tot groote verbazing Hollandsch gesproken. Hij is van Duitsche afkomst. Er moet een fout zijn, zooals de Boeren zeggen. Doch waar?

Fort Louis (Natal). JAC. SPOELSTRA.

Afdeeling Kaapstad.

Wij ontleenen aan het tweede jaarverslag der Afd. Kaapstad en Omstreken het volgende:

Het ware te wensen, dat onze Nederlandse geleerden er toe konden besluiten het voorbeeld van hun Engelse kollega's te volgen om zo nu en dan naar Zuid-Afrika te komen ten einde hier door het houden van lezingen te tonen, hoe goed zich onze moedertaal leent tot het bespreken van allerlei onderwerpen. Op die wijze zouden zij zeker krachtig medewerken tot de handhaving en de verbreiding van onze taal in Zuid-Afrika. Indien de Afdeling ertoe zou kunnen meewerken, dat deze wens in vervulling kwam, zou zij ongetwijfeld een nuttig werk hebben verricht.

Maandelikse vergaderingen.

Die vergaderingen werden in het afgelopen jaar — met een enkele uitzondering — geregeld gehouden. Door lezingen, voordrachten, het opvoeren van kleine toneelstukjes, door zang en muziek werd getracht deze avonden zo gezellig mogelik te maken en de leden tot geregelde bijwoning aan te sporen, iets waarin men vrijwel slaagde.

De rederijkerskamer „Aurora".

Tot het sukses van deze avonden heeft zeker niet weinig bijgedragen de in Junie van het vorig jaar door de Afdeling opgerichte rederijkerskamer „Aurora", zowel als de medewerking ontvangen van enkele andere leden.

De bibliotheek der Afdeling.

Deze nuttige instelling werd in de loop van het jaar aanzienlik uitgebreid door een schenking van niet minder dan een 80-tal fraaie Hollandse boeken in prachtband, een geschenk van grote waarde, dat de Afdeling ontving van de heer J. F. van Oordt, B. A., en waarvoor hem nogmaals de dank der Afd. zij toegebracht.

Gedurende het afgelopen jaar werden 225 boeken ter lezing uitgegeven en de ontvangsten aan leesgelden en boeken bedrcegen ongeveer £ 1.3.1.

Buitengewone vergaderingen.

Behalve de buitengewone vergaderingen, gehouden op 6 Maart 1909 (lezing Dr. H. J. Kiewiet de Jonge) en op 3 Aug. en 5 Okt. '09 (optreden van de rederijkerskamer „Aurora") werd nog een propaganda-avond gehouden op 11 Nov. toen onze ere-voorzitter, de H.Ed. heer F. W. Reitz, een lezing hield over „het doel en streven van het A. N. V.", terwijl op 8 Jan. 1910 in de bossen bij het „Ronde Huis"-hotel, een pic-nic voor de leden en hun kinderen gehouden werd.

Ledental.

Het ledental der Afdeling klom gedurende het afgelopen jaar van 101 tot 171, terwijl door vertrek

naar elders, bedanking en overlijden 20 moesten worden afgeschreven, zodat het aantal leden tans 151 bedraagt.

Bij gelegenheid van het jongste Kaapstadse Eisteddfod trad onze Afdeling krachtig op voor de bevordering van de Hollandse taal en het was aan haar medewerking te danken dat aan het Hollands een voorname plaats op het programma werd toegekend. Voor 't eerst, sinds mensenheugenis, werden in het stadhuis van de Kaapstad Hollandse recitaties gehoord. Door bemiddeling van de Afdeling werd een bedrag van £ 7.7.0 beschikbaar gesteld voor prijzen in verband met deze wedstrijden. Aan de Taalbondkommissie werd een bedrag van £ 4.0.0 ter hand gesteld voor prijzen in verband met de onlangs gehouden Taalbondeksamens. Uw bestuur heeft goedgedacht om het bedrag te verdelen als volgt: £ 2 voor de beste kandidaat in Z.-Afr. geschiedenis, £ 1 voor de beste kandidaat bij het eksamen voor de Hoogste en £ 1 voor de beste kandidaat bij het eksamen voor de Hogere Afdeling.

Bovendien werd de Afdeling Johannesburg met een bedrag van £ 0.10.0 gesteund bij de bestrijding der kosten in verband met het door die Afdeling uitgegeven pamflet „De taal is gansch het Volk", waarin het doel en streven van het A. N. V. worden uiteengezet.

Evenals in 1908 was de Afdeling in 't afgelopen jaar door enkele harer bestuursleden vertegenwoordigd op het Kongres der Afr. Taalvereniging.

Op 16 Okt. 1909 trof de Afdeling een zeer gevoelige slag in het afsterven te Londen van de Ed. heer Jan Hendrik Hofmeyr, van de stichting der Afdeling af haar ere-voorzitter.

Bij het vernemen van de doodstijding heeft de rederijkerskamer „Aurora", zowel als het bestuur der Afdeling, een motie van deelneming en leedwezen aangenomen, welke moties later door de sekretaris aan mevr. Hofmeyr zijn gezonden. Ook heeft 't bestuur het goed gedacht bij gelegenheid van de plechtige ter-aarde-bestelling de Afdeling te doen vertegenwoordigen en een krans te leggen op het graf van de overleden ere-voorzitter, wiens naam en nagedachtenis zeker in levendige herinnering zullen worden gehouden door de Afdeling Kaapstad en Omstreken van het Alg. Ned. Verbond.

* * *

Onder leiding van mevr. Loopuyt—Maas is de Afd. Kaapstad thans ook begonnen met het instudeeren van Hollandsche liederen, zooals dit te Rotterdam geschiedt en door ons is beschreven.

Afdeeling Bloemfontein.

Op verzoek van den Vice-Consul der Nederlanden had zich uit het bestuur van het Verbond een commissie gevormd om een gezellig samenzijn voor te bereiden, waarin de eerste verjaardag van Prinses Juliana zou worden herdacht.

Afdeeling Johannesburg.

Het bestuur is thans samengesteld als volgt:
F. W. Beyers, L. W. V., voorzitter; Dr. F. E. T. Krause, L. W. V., onder-voorzitter; H. Gerlings, 60 Derby Road, secretaris; G. F. Kuun, penningmeester; Ds. J. F. Botha, Ds. L. E. Brandt, A. van den Broek.

Afdeeling Stellenbosch.

In de plaats van de heeren Dr. E. C. Godée Molsbergen en Dr. A. Lodewyckx, die beiden een reis naar Europa ondernemen, zijn tot bestuursleden van de Afdeeling Stellenbosch benoemd mevr. Schonken (secretaresse) en de heer Ch. M. Neethling, penningmeester.

AMERIKA.

Nederlandsch Stambelang.

In mijne gezindheid, om over de Nederlanders en het Nederlandsch in Amerika gegevens te verzamelen, die ons stambelang ten dienste zouden kunnen zijn, heb ik de vernieuwde overtuiging opgedaan, dat de Hollanders een soort individualisme tot een nadeelig uiterste drijven.

Mijne ervaring was, dat geene belangstelling getoond werd en geen acht geslagen werd op het verzoek in Neerlandia, om met plaatselijke kennis de algemeene te verrijken.

In het kaartje van het April-nummer met een schetsje der Nederlandsche dagbladen in Amerika is beknopt weergegeven de verspreiding en sterkte der Nederlanders. Maar ze schijnen niet te beseffen, dat bijzondere kennis aangaande deze nederzettingen, den Holland-Amerikanen zoowel als de landverhuizende Nederlanders ten bate kan zijn. Kennis is macht, vooral wanneer deze organiseerend optreedt.

„Elk voor zich en God voor ons allen" is eene brutale onwaarheid, waarmee zelfzucht onverschilligheid tracht te rechtvaardigen. De menschen hebben nu eenmaal elkaar noodig.

„Uit der menschen duizendtallen
Leeft niet een zich zelf alleen.
Allen steeds voor allen."

Een zekere belangeloosheid, zich uitende in eene breede vaderlandsliefde, een sympathiek stamgevoel wordt te veel gemist onder de Nederlanders. Het is de praktische toepassing van menschelijkheid op het gebied der vaderlandsliefde. Het stamverwante behoort den Nederlander (en Duitscher en elken soortgenoot) aan te trekken in persoon, taal, onderneming of wat ook.

Ons Oud-Hollandsch devies dient in eere gehouden te worden; „Concordia res parvae crescunt". Het eenheidsgevoel, eene soort solidariteit, is eene groote hulp in den strijd om het bestaan. Nederlanders behooren verband met elkaar te hebben, voeling te houden, gevoel te hebben voor den mensch in 't algemeen, maar dat beteekent voor den Nederlander in 't bijzonder. Een Nederlander of iets Nederlandsch dienen met meer hartelijkheid te worden bejegend dan het vreemde. Het is immers natuurlijk, dat ons hart het eerst uitgaat naar wat ons 't naaste ligt. Laat niemand toegeven aan een verkeerd begrepen, voorgewende breedheid van opvatting, die onpartijdigheid veinst voor wat toch eigenlijk zelfmiskenning is.

Eene Nederl. nederzetting in New-England!

Te midden in het oude Yankeeland, in Massachusetts in het fabrieksdorp Whitinsville, vindt men eene Nederlandsche nederzetting van Friezen. Er zijn hier misschien ongeveer twee honderd gezinnen. Er is eene kerk waar in 't Nederlandsch wordt gepreekt door ds. Fortuin. De bevolking bestaat uit welvarende bankwerkers en smeden, die een goed bestaan vinden in de groote machinefabrieken aldaar.

Prof. A. v. C. P. HUIZINGA.

Vlamingen in N.-Amerika.

Volgens opgaven van den Belgischen Consul te Philadelphia wonen er in 46 staten van Amerika Belgen, voor het meerendeel Vlamingen. Alleen in den Staat Colorado verblijven vijfduizend Vlamingen en Hollanders.

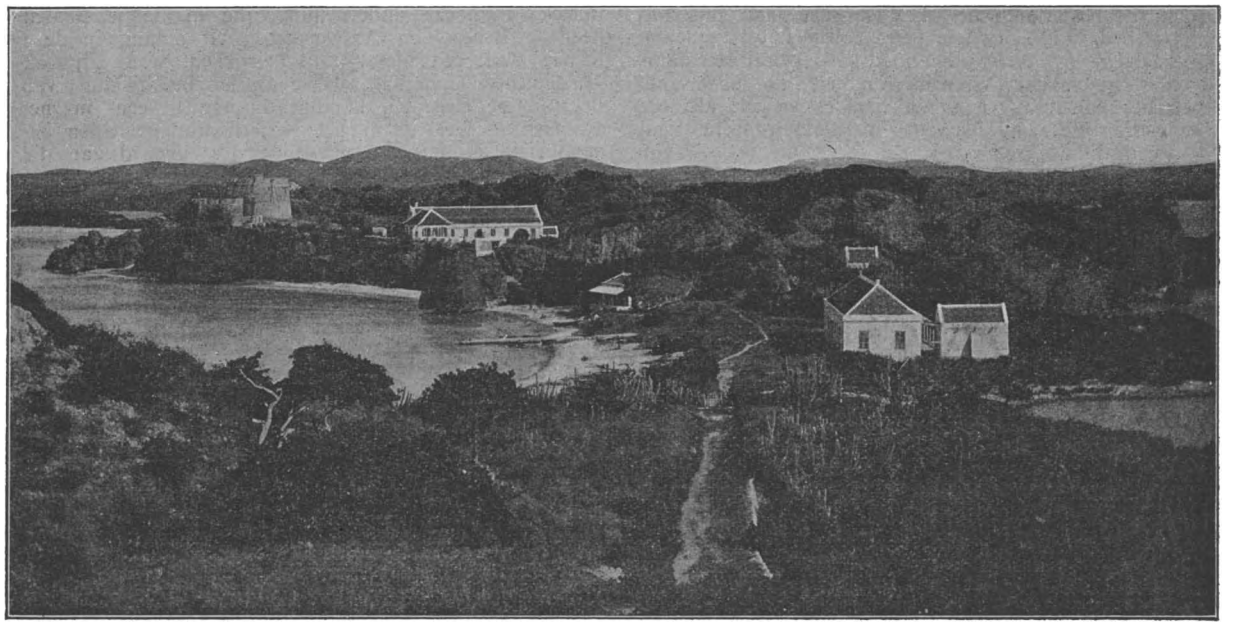
Een paar Nederlandsche dames op bezoek op Curaçao.

Hoeveel Nederlanders zouden er wel zijn, die jaarlijks hun reisje naar het buitenland doen, maar nog nooit b.v. een hunebed, oudste monument van onze vaderlandsche geschiedenis, gezien hebben? Ik vrees vele, en als hierbij gevoegd werd: En hoevelen Nederlanders zou het ooit wel ingevallen zijn eens een bezoek te brengen aan het stukje Nederland, gelegen in de de Caraïbische Zee, dan geloof ik dat het percent een tiendeelige breuk met vele nullen zou zijn.

Daarom moet te meer gewaardeerd worden, dat dezer dagen een paar Nederlandsche dames, Jonkvrouwe J. Schuurbeque Boeye en mejuffr. C. Neeb, door eigen aanschouwing eens kennis wilden maken met het in het moederland nog te weinig bekende Curaçao. Met opzet zeg ik het te weinig bekende, want het spreekwoord: „Onbekend maakt onbemind", is vooral ten opzichte van ons eiland een waar woord. Er zullen, geloof ik, niet zeer veel Nederlanders zijn, die meer van onze Nederlandsche Antillen weten, dan dat zij verdeeld worden in Benedenwindsche en Bovenwindsche eilanden, beide groepen drie in getal, of eigenlijk de laatste maar 2½ eiland bevattende; dat er een Gouverneur is, en... en.... en dan is het afgeloopen. Daarom werd hier algemeen het bezoek der beide dames op prijs gesteld, vooral ook omdat haar komst de vervulling bracht van eene belofte eenigen tijd geleden reeds in de Amigoe di Curaçao gedaan, dat Freule Schuurbeque Boeye een lezing zou houden. Laat ik meteen zeggen, dat deze lezing Donderdag 7 April gehouden is en de freule door de talrijke opkomst derleden, in deeerste plaats door de aanwezigheid van den HoogEd.Gestr. heer Gouverneur met zijn adjudant mocht ervaren, dat velen belangstelden in wat zij ons zou mededeelen, over „Een aardig hoekje van Nederland" de provincie Zeeland.

Dinsdag te voren had het bestuur der Groep Ned. Antillen de freule en hare tochtgenoote een bewijs van waardeering voor haar bezoek willen geven door haar een rijtoer naar het Quarantaine Station, een der fraaiste punten op ons eiland aan te bieden. In drie

Cacarasbaai met quarantaine-inrichting.

rijtuigen reed het gezelschap, bestaande uit de dames gasten, een drietal leden van het bestuur met hunne dames en een paar uitgenoodigde gewone leden 's middags te drie uur af om na een genotvollen tocht 's avonds te 8 uur terug te keeren. Ondergeteekende, die het genoegen had, dit uitstapje mee te maken, gebruikte deze gelegenheid om een paar opnamen te doen, die een bewijs mogen zijn, hoe het bestuur onzer Groep tot „Dienstbetoon" aan ons eiland bezoekende reizigers uit het moederland bereid is.

Curaçao, 16 April 1910. C. K. KESLER.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Mexico.

Zaterdag 30 April is de Nederlandsche Vereeniging in Mexico ter viering van den geboortedag van Prinses Juliana der Nederlanden samengekomen aan een gemeenschappelijken maaltijd in het Restaurant Novelty te Mexico D. F.

Van dat Antwerpsch reisje.

Een lid van het Verbond schrijft ons:

In de Nieuwe Rotterdamsche Courant, die mijn stukje over het Antwerpsch reisje uit Neerlandia had overgenomen, komt iemand in verzet tegen wat ik van mijn spoorwegkaartje Rotterdam—Antwerpen had gezegd, n.l. dat de plaats van mijn bestemming met „Anvers" stond aangegeven. Hij schreef:

> „Op alle door S. S. en N. C. S. naar Belgische stations afgegeven plaatskaarten is uitsluitend de Nederlandsche taal gebezigd; ook de naam van het Belgische station van bestemming is vermeld in de Nederlandsche of Vlaamsche taal, dus Antwerpen, Luik, Brussel enz. Slechts op de plaatskaarten, op welke de noodige plaatsruimte daartoe beschikbaar is, is onder de Nederlandsche benaming tusschen haakjes en in kleinere letters de stationsnaam in de Fransche taal vermeld."

De schrijver heeft gelijk, maar ik heb ook gelijk. Ik heb sedert op eenige kaartjes van de Staatsspoor de Belgische namen alleen of in de eerste plaats in het Nederlandsch gedrukt gezien en ik twijfel niet of op die van de Centrale zal het ook zoo zijn. Maar op mijn kaartje stond enkel: „Anvers", evenwel niet er op gedrukt, wat ik ook niet heb beweerd, maar geschreven.

De verklaring is misschien, dat de ambtenaar, die een groot aantal kaartjes moest invullen voor den trein, welke tegen verlaagd tarief de menschen zou vervoeren, die den voetbalwedstrijd België—Nederland te Antwerpen gingen zien, gemakkelijker vond de zes letters van Anvers te schrijven, dan de negen letters van Antwerpen. Maar is 't ook al een verklaring, een rechtvaardiging is 't niet.

Hoe dit zij, ik verheug er mij over, dat mijn opmerking iemand er toe gebracht heeft, bekend te maken, dat er twee groote spoorwegmaatschappijen aan de taal van ons land gelegen is, en dat er, naar ik hoor, maatregelen zijn genomen, om de Belgische plaatsnamen voortaan ook in den Nederlandschen vorm te laten schrijven. De ambtenaren zullen dus aan de negen letters van Antwerpen moeten gelooven.

Nog om iets anders zou ik graag op mijn vorig stukje terugkomen. Er is een vervolg op.

Ik heb verteld, dat de Antwerpsche heer Havenith — misschien omdat de Vlaamsche bladen hem verleden jaar over zijn Fransch zoo hard waren gevallen — dit jaar bij de prijsuitreiking na den bewusten voetbalwedstrijd in het geheel niet had gesproken.

Maar een paar weken later was er te Antwerpen weer een voetbalwedstrijd tusschen Nederlanders en Belgen, ditmaal tusschen militairen, en waarlijk daar sprak de heer Havenith weer Fransch; misschien ter wille van de Belgische generaals, die er bij waren en allicht niet allen Vlaamsch kenden.

Nu gebeurde er echter iets, dat verleden jaar bij de Fransche rede van den heer Havenith niet was gebeurd. Een aantal Vlamingen uit de omstanders vielen hem in de rede: Spreek Vlaamsch! klonk het en uit zooveel monden, dat de spreker zich geruimen tijd lang niet verstaanbaar kon maken. Eindelijk bedaarde het gejoel en kon de redenaar vervolgen. Toen hij had uitgesproken riep er weer een: Wilt gij dat niet voor ons vertalen? We verstaan dat niet! En nieuw gejoel.

Het spijt mij, dat ik het niet bijgewoond heb — een die er bij is geweest heeft het mij verteld — want het was een aardige Vlaamsche betooging.

Den Noord-Nederlanders aangeboden ter overweging en ter vergelijking.

Een adres op een brief, komende van Amsterdam, luidde aldus: Madame X..., Rue du..., Anvers, Belge (! ! !). Een adres op een brief, komende van Parijs, luidde als volgt: Den heer X..., Antwerpen, Belgique. Voor Franschen geldt Antwerpen dus als een Vlaamsche stad; voor Noord-Nederlanders niet.

* * *

Het briefpapier van het consulaat-generaal der Nederlanden te Brussel draagt als hoofd: „Consul général des Pays-Bas à Bruxelles". In het Antwerpsch Nederlandsch consulaat, is ook nog een deurplaat te zien waarop te lezen staat: „Consulat général des Pays-Bas."

* * *

De „Societé française de banque et de dépôts", filiaal van de „Societé générale de Paris", een bij uitstek Fransche onderneming, die in België filialen heeft te Brussel en Antwerpen, heeft onlangs in deze laatste stad, een nieuw huis betrokken, waar zij ook kluizen heeft ingericht, welke zij ter beschikking van het publiek stelt. Zij kondigt dit aan in een in het Fransch zoowel als in het Nederlandsch gestelden omzendbrief, aldus een gevoelige les gevend aan die Belgen welke Vlaamsch-België als een Fransch sprekend land beschouwen, en aan de Noord-Nederlanders, die hetzelfde doen.

De eigen taal in de lucht.

Zooals wij er opgesteld zijn, dat men de dingen der luchtvaart zal noemen met Nederlandsche namen, zijn er in andere landen die er van gesproken willen hebben in de taal van hun land.

In de Times maakte dezer dagen iemand bezwaar tegen het „barbaarsche en stumperachtige woord" aviator of aviateur, zooals men bij ons wel zegt. Het beste woord dat men in Engeland tot nog toe gebruikt, vindt hij flying-man (vliegmensch) of, een woord van de Times (man-flyer letterlijk mensch-vlieger).

Flyer (vlieger) alleen gebruikt de Times niet, waarschijnlijk omdat het woord in het Engelsche spraakgebruik reeds verschillende beteekenissen heeft. Dit pleit in het Nederlandsch ook tegen het gebruik van het woord vlieger, maar desondanks schijnt het meer en meer in zwang te komen voor wat de Franschman aviateur noemt, aangezien hem het spraakgebruik verbiedt van voleur te spreken, dat nu eenmaal dief beteekent.

Maar de Engelschman, die in de Times schrijft,

verkiest een ander woord nog boven flying-man of man-flyer, en dat is airman (luchtman). Dat is aangewezen, schrijft hij. Men spreekt immers van seaman (zeeman), landsman (landman), townsman (stadsmensch), countryman (landman en landsman) en vele andere.

Hij voorziet echter een tegenwerping: aan het woord luchtman, zegt hij, kan men niet zien of iemand bedoeld is, die met een luchtschip, of iemand, die met een vliegtuig opstijgt. Maar, voert hij daartegen aan, kan men aan een zeeman zien of hij op een zeilschip dan wel op een stoomschip vaart?

Regelde het spraakgebruik zich naar de logica, dan zou de schrijver groote kans hebben, dat zijn luchtman opging, maar dat is nu eenmaal niet zoo. Hoe weinig b.v. ziet men in ons land voor het Fransche aëroplane het goede Nederlandsche woord vliegtuig gebruikt, en toch schijnt dat aangewezen, naast rijtuig, vaartuig, werptuig, speeltuig en andere. En monoplane en biplane winnen het in onze kranten nog steeds van eendekker en tweedekker.

Men kan niet meer doen dan de spraakmakende gemeente iets aanbieden en zoo bevelen wij haar nogmaals vliegtuig (een- of tweedekker) en nu ook luchtman aan.

Op wie rust de verantwoordelijkheid?

Op telegrammen, met een in het Nederlandsch gesteld adres, uit Noord-Nederland naar België verzonden, komt het dikwijls voor dat de naam van de plaats der bestemming in het Fransch wordt ingevuld, alhoewel de verzender Nederlandsch gebruikte, b.v.b. Anvers in plaats van Antwerpen. Heeft het beheer der telegrafen in Noord-Nederland het recht zoo te handelen, of gehoorzaamt het misschien aan een voorschrift? Wie kan die vraag oplossen? Kan men dan ook niet eens terzelfdertijd onderzoeken of het een verplichting is de postwissels die uit Noord-Nederland naar België verzonden worden, in het Fransch in te vullen?

Het Nederlandsch in het spoorwegverkeer.

Een spoorwegambtenaar schrijft ons:

Kan het Nederlandsch den Belgischen spoorwegambtenaren niet nader gebracht worden door hunne Nederlandsche ambtgenooten?

Briefwisseling over dienstzaken heeft onder hen gewoonlijk in het Fransch plaats! Hebben de betrokken spoorwegbesturen bezwaar, dat dit in het Nederlandsch geschied?

Wanneer er onder de Nederlandsche ambtenaren voor geijverd wordt, zullen deze zeker wel het Fransch achterwege willen laten in hunne brieven naar België.

Ook bij het goederenvervoer zou het Nederlandsch meer op den voorgrond kunnen treden.

De vrachtbrieven bij zendingen bestemd voor het buitenland moeten zijn opgemaakt in het Fransch of Duitsch ingevolge de internationale spoorwegovereenkomst van Bern! Kan er voor het onderling verkeer tusschen België en Nederland echter geene uitzondering worden toegestaan? Opmerking verdient, dat het „Belgisch-Nederlandsch Tarief" in de Fransche en Nederlandsche taal is opgemaakt!

Mij dunkt nu, dat wanneer twee landen éénzelfde, algemeen erkende taal bezitten, die dan toch ook allereerst voor ambtelijke briefwisseling in aanmerking komt, wanneer een tweede algemeene taal, die een der rijken nog bezit, het andere land geheel vreemd is.

Misschien ligt het op den weg van het A. N. V. zich over een en ander met de betrokken spoorwegbesturen te onderhouden.

Zijn de Nederlandsche ambtenaren van de welwillendheid hunner meerderen overtuigd, dan zullen zij wel hun moedertaal willen bezigen. Ook onder de Vlamingen zullen er zoo wel gevonden worden, want zeker is, dat reeds nu papieren in het Nederlandsch opgemaakt uit de provincie Antwerpen naar Nederland kwamen, terwijl de Nederlanders juist nog alles in het Fransch trachten te vertalen! (uit plicht misschien?).

Wij kunnen den geachten inzender nog meedeelen, dat het Dag. Bestuur van 't A. N. V. reeds vroeger persoonlijk deze zaak bij de bevoegde macht heeft bepleit en deze toen gunstige overweging heeft toegezegd. Red.

Stamverkeer.

Te Gent werd de vertooning van Koning Oedipus in den Tak bijgewoond door een Zuid-Afrikaansch stamgenoot, Johannes Smith met zijn jonge vrouw, uit Tulbagh, Kaap-Kolonie. Zij besteedden een week aan 't rustig bezichtigen van Gent. Zij kwamen op bezoek bij den Secretaris van Groep België. De heer Smith woonde ook de meeting voor het wetsvoorstel Franck-Segers bij en zag dus de Vlaamsche Beweging aan 't werk. Beiden waren ingenomen met het onthaal bij hunne Vlaamsche stamgenooten en de heer Smith zou het zijne er toe bijdragen om het verkeer van Zuid-Afrikaners met Vlamingen te bevorderen.

Werk der Vlamingen in het Walenland.

Ontvangen van den heer Cool voor dit werk *fr.* 5.

Het Vlaamsch in de Belgische apotheken.

Het orgaan der „Union pharmaceutique des Flandres" (Revue pharmaceutique Fevr. 1910. Dir. Dr. L. Gesché) is zeer verontwaardigd, dat de minister van industrie en openbare werken, eene circulaire betreffende de Brusselsche tentoonstelling uitsluitend in de Vlaamsche taal aan bovengenoemde Union gezonden heeft. Het blad eischt, dat in een land als België beide talen worden erkend en dat de circulaire ook in het Fransch moest zijn verzonden. Ten bewijze van zijn sympathie voor het Vlaamsch herinnert het orgaan aan zijn verzoek, om de Belgische pharmacopoea ook in de Vlaamsche taal uit te geven.

Van een ernstig protest tegen het niet verschijnen dezer pharmacopoea in het Vlaamsch van de zijde der Belgische apothekers, is ons echter niets bekend.

Ook is het merkwaardig deze „protestation énergique" te lezen tegen eene Vlaamsche circulaire, in een orgaan van eene pharmaceutische vereeniging van Vlaanderen, die voor dat orgaan uitsluitend de Fransche taal gebruikt.

Men mocht toch verwachten, dat pharmaceutische tijdschriften voor dit gedeelte van België in beide talen werden uitgegeven, gelijk elders het tijdschrift der Schweizerische Apothekerverein steeds in het Fransch en Duitsch verschijnt.

(Pharm. Weekblad).

De hond en het karakter van zijn baas.

De heer E. V. Lucas, een Engelschman, heeft over honden geschreven en zegt onder anderen: In Nederland wordt de hond als lastdier gebruikt, in Engeland niet. De reden is dat de Vlamingen en de Hollanders in den grond nederig en werkzaam zijn, zonder dat zij streven naar iets wat buiten hun bereik ligt. De Engelschen daarentegen zijn ontevreden en beschouwen de plaats, die zij innemen meestal als een die niet vast is. De Engelsche hond is lui, omdat zijn baas, die altijd hoopt op het wonder, dat hem in de gelegenheid zal stellen ook lui te worden, zich niet met ijver toelegt op den dagelijkschen arbeid. De Nederlandsche hond is werkzaam, omdat zijn baas geen vertrouwen heeft in traagheid, en omdat hij zich geen opgeschroefde voorstellingen van de toekomst maakt, omdat hij weet dat alleen op een ingespannen jeugd en middelbaren leeftijd de rustige oude dag kan volgen.

De Daily Chronicle, waaraan wij dit betoog ontleenen, voegt er bij: De voorstelling is niet vleiend voor den Engelschman.

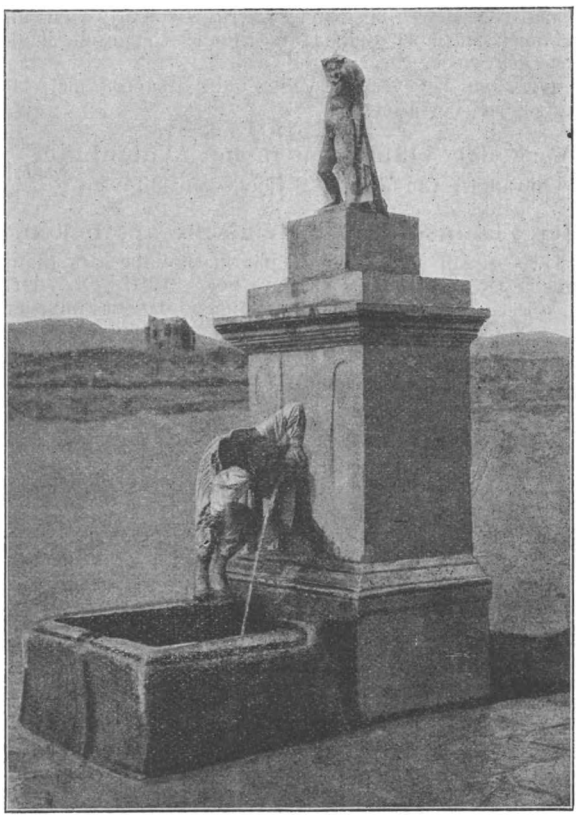
Maar ook wij komen op tegen deze schets van den Nederlandschen volksaard.

De verklaring dat ons volk werkzaam is, aanvaarden wij dankbaar; maar dat bij ons geen zucht naar verbetering onzer plaats in onze maatschappij aanwezig zou zijn, dat ontkennen wij. De opleving, die in ons land in alle richtingen en stroomingen merkbaar is, bewijst gelukkig het tegendeel van wat deze Engelschman beweert.

Wij zijn geen „dying nation". Integendeel. Holland streeft weer. Er is alom een opleving. Wij zijn daarvoor veel te dankbaar om de kenschetsing door dezen Engelschman zonder tegenspraak te laten voorbijgaan.

Manneke-Pis in de Woestijn.

Wie kent niet of heeft ten minste niet gehoord van

Manneke-Pis te Brussel? Welnu, bovenstaande afbeelding staat op een prentbriefkaart, die niet 't poststempel van Brussel, maar van Timgad draagt. Zelfs in de woestijn van Noord-Afrika vindt men dus zoo'n beeldje en onder denzelfden naam als dat van Brussel. Ons Diets, al is 't met Brusselschen tongval, is dus wel ver doorgedrongen, en de Noord-Afrikaansche inboorlingen verstaan het best.

Holl. ondernemingsgeest in den vreemde.

Ter gelegenheid der inwijding van de nieuwe haven te Santa Fé, Argentinië, is een Feestboek verschenen, waarin de beteekenis dezer haven voor het wereldverkeer wordt uiteengezet.

Het belangrijkste voor ons is in dit boek, dat deze haven, die zulk een schitterende toekomst belooft, haar ontstaan te danken heeft aan het inzicht, het taaie doorzettingsvermogen en de kunde van een Nederlandsche firma (de heeren Dirks, Dates en Van Hattem), die na overwinning van groote technische en financieele moeilijkheden, er in geslaagd is op 500 K.M. afstand van de zee een haven te maken, welke voor schepen van 8000 ton toegankelijk is.

Dezelfde Nederlandsche firma bouwde reeds een militaire haven bij Bahia Blanca, Argentinië, en is sedert een jaar bezig met den aanleg van een 500 K.M. lange spoorbaan voor de Argentijnsche Regeering. Al haar materiaal, baggermolens, pompen, kranen enz., komt uit Holland, terwijl nagenoeg het geheele technische personeel uit Hollanders bestaat.

Het vergrooten der haven van Buenos Aires en het graven van een zeekanaal van 56 K.M. zal waarschijnlijk eveneens aan deze firma worden gegund.

Hollandsche nijverheid vooraan.

De officieele Engelsche Zuidpool-expeditie (British Antarctic Expedition 1910) heeft aan de firma W. Hoogenstraaten & Co. te Leiden, opgedragen de levering van de daarvoor benoodigde belangrijke hoeveelheid blikken geconserveerde groenten.

Haagsche hopjes in het buitenland.

Een Hollander, die Krahan, Silezië, bezocht, vond er in een winkeluitstalling o. m. Haagsche hopjes.

Uit Zuid-Afrika.

Het bouwen van de beide vleugels van het Nieuwe Unie-Parlementsgebouw te Pretoria is gegund aan den heer Meischke te Johannesburg, welbekend Hollandsch aannemer, voor de som van £ 620.500 zegge: 7.446.000 gulden.

Ned. Rechtskennis in Amerika.

Naar men aan het Handelsblad meedeelt, is door het American Institute of Criminal Law and Criminology naast werken van Ferri, Tarde enz. ook Crimininalité et Conditions Economiques van den Nederlander Mr. W. A. Bonger uitgekozen om in het Engelsch te worden vertaald.

Het instituut wil met deze uitgaven verschillende criminologische werken uit Europa in Amerika bekend maken, opdat zij daar aan de studie van de strafrechtwetenschappen ten goede komen.

Heimatschutz.

Een belangstellend lezer stelt voor, dit woord te vervangen door l a n d s c h o o n-b e h o u d.

't Komt ons gezocht voor.

Weet iemand een beter?

Tooneelwedstrijd.

De rederijkerskamer Het Kersouken te Leuven heeft een wedstrijd uitgeschreven voor Vlaamsche Tooneelkringen.

De heer A. Lauwens, Brusselschestraat 14, verschaft inlichtingen.

Voor den volkszang.

Van de L i e d e r e n v o o r 't V o l k van den Delftschen componist J. P. J. Wierts in 1906 uitgekomen, is thans de 25ste druk verschenen.

Bij deze gelegenheid stelde de toondichter 1000 ex. kosteloos beschikbaar voor onderwijzers en onderwijzeressen. Reeds den vierden dag, na de aankondiging, waren er 1000 aanvragen ingekomen.

Een Nederl. aanvoerder in Transvaal.

Het Leger des Heils werkt ook druk in Transvaal. Wat misschien niet algemeen bekend is, is dat het dit doet onder aanvoering van een Nederlander.

Verbetering.

In ons vorig nummer werd als hoogte van den door de expeditie-Lorentz beklommen Wilhelminatop 15000 M. genoemd, dit moet zijn v o e t e n.

14e Jaargang. No. 6. Juni 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Aan 't Vereenigd Zuid-Afrika:

't En is geen schand' te vallen;
't Is schand', niet op te staen.

HUYGENS.

INHOUD: De Unie van Zuid-Afrika — Aangenaam bezoek, door C. van Son — Alg. Ned. Verbondsreis door Vlaanderen naar de Brusselsche Tentoonstelling — Het Ned. Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling — Spreekt in Brussel Uw moedertaal — Nederland en de Vl. Beweging — Notulen der Hoofdbestuursverg. te Brussel, 14 Mei 1910 — Winst- en Verliesrekening van 't A. N. V. over 1909 — *Buitenland.* Aankomst te Teheran van den nieuwen Gezant, door J. P. de Hoog — Uit Italië, door H. F. C. Hennig — Afd. Berlijn — Uit Beyrouth — Uit Frankfort a/d. Main — Jozef Israels te Venetië, door Dr. I. Bizio Gradenigo — *Noord-Nederland:* Nederland in den aanvang der XXe eeuw, door Prof. P. J. Blok — Van de Afdeelingen — *Zuid-Nederland:* Florimond van Duyse †, door Dr. Maurits Sabbe — De laatste wetgevende verkiezingen van een Vlaamsch standpunt beschouwd — Mededeelingen — Vlaanderen, dierbaar land!, door Frans Liekens en Jan Broeckx — Uit onze Takken — *Zuid-Afrika.* Kaapstad — Johannesburg — Die Brandwag — De Japanneezen en het Hollandsch — *Oost-Indië.* Voorstellen van Groep N. Indië — Afd. Semarang — Indologenvereeniging — *West-Indië:* De Vereenvoudiging van het Nederlandsch, een belang voor West-Indië, door M. Victor Zwijsen — Van Groep Suriname, door Mac Kenzie — Uit het jaarverslag van Groep Ned. Antillen, door C. S. Gorsira J.P.Ezn. — *Amerika:* Ned. Stamdag — Nieuw Nederland — Nieuw York — Chicago — *Ingezonden:* De Nederl. Scheepsbouw, door P. Cool — Zich zelf wegsijferen, door Mr. P. A. N. S. van Meurs — Een manie, door H. Meert — Mededeelingen en Allerlei — Advertentiën.
BIJVOEGSEL: Nieuwe Leden — Adressen voor Indië — Advertentiën.

De Unie van Zuid-Afrika

Den 31en Mei is te Pretoria de Unie van Zuid-Afrika afgekondigd. Ten overstaan van den goeverneur-generaal Lord Gladstone, den zoon van den man die dertig jaar geleden de inlijving van Transvaal herriep, werd nu de vereeniging van Zuid-Afrika beklonken, die de bevestiging is van de hernieuwde inlijving van Transvaal en van den Vrijstaat, de zuster-republiek.

Maar die bevestiging van de verovering der republieken, oorzaak van trots voor de liberale regeering in Engeland, omdat haar politiek van vertrouwen snel tot dit doel heeft geleid, en voor alle Britsche volken, omdat een machtig verbond van kort geleden nog, voor 't meerendeel, vijandige landen als een aanhankelijk lid tot het Britsche Rijk is toegetreden, — deze vereeniging van Zuid-Afrika is tegelijk de triomf van het Afrikaander volk.

Want als het eerste ministerie van de Unie werden dien 31en Mei beëedigd Louis Botha, als eerste minister, Fischer, Sauer, Smuts, Malan, Hertzog, Graaff, allen Afrikaanders in den ouden zin van 't woord; en met hen Burton, Brit van afkomst, maar nauw aan de Afrikaanders verbonden en sprekend ook hun taal; de Engelsche Transvaler Hull en twee Engelsche Natallers, die Botha gaarne volgden.

Zoover hebben de Afrikaanders het gebracht sedert op dien anderen 31en Mei, acht jaar geleden, te Vereeniging de twee republieken de lieve onafhankelijkheid prijs gaven. Zij hebben het gedaan gekregen, dat Engeland de oude vijanden volkomen heeft vertrouwd en hun het vereenigde Zuid-Afrika te besturen heeft gegeven; gedaan gekregen, dat het hun opgedragen is met de instemming van een groot deel van de Engelsche Zuid-Afrikanen zelf.

De Engelsche bladen hebben bij de inwijding der Unie gezegd, dat er nu een vereenigde staat in Zuid-Afrika is, maar er nog een vereenigde natie moet worden gevormd, een Zuid-Afrikaansche natie, waarin Boer en Brit de grenzen hebben uitgewischt.

Wij kunnen niet zeggen, dat wij dat een ideaal vinden, waarnaar de Afrikaanders tot hun eigen heil moeten streven. Eén volk zeker, in zooverre het, wonende in hetzelfde Zuid-Afrika, gemeenschappelijke belangen heeft, en in eendracht en samenwerking 's lands welzijn moet verhoogen. Maar uitwissching der grenzen zou op verlies van eigen karakter neerkomen, en op verlies van karakter tevens. Het zou een verbreking worden van de historische lijn, die in elke gezonde ontwikkeling van een volk gevolgd moet worden. En wat bleef er van de taal der Afrikaanders, hun eigen merk, dan over!

Evenwel, er is nog geen vrees, dat het Afrikaander volk dus in het Engelsche wil opgaan. Eéne natie is er wel al geworden, maar één natie van Afrikaanders. In Botha's ministerie zitten de voormannen uit Kaapland, Vrijstaat en Transvaal (in Natal begint het Afrikaander element pas te ontwaken). Daarin ligt uitgedrukt, dat de Afrikaanders uit de verschillende landen, vroeger door allerlei strijdige belangen van elkaar vervreemd, elkaar gevonden hebben. Sedert den oorlog en meer en meer, dank zij het werken van een Jong Zuid-Afrika, voelen de Afrikaanders dat zij bijeen hooren.

Door veel onverschilligheid, door al te groote toegevendheid en ook wel uit onverstand, hebben in 't verleden de Afrikaanders zich op den achtergrond laten dringen, is hun taal in de verdrukking gekomen. Dat zal niet aanstonds veranderen, maar er is een andere geest vaardig geworden, duidelijk kenbaar in een keurbende, die eenigen van haar besten in het ministerie ziet opgenomen.

En aan Malan is het onderwijs toevertrouwd. Dat is een man om op te bouwen. Hij voorzeker voelt voor het nationale karakter van zijn volk. En dan is er Hertzog. Wij konden er meer noemen. En achter het ministerie staat Steyn, de wijze en moedige, die zich nog moet ontzien en dus ambteloos burger blijft, maar wiens invloed groot is in den vrede, gelijk hij het in den oorlog was.

Met de Unie — dit alleen willen we nog zeggen — is officieel de gelijkheid van het Hollandsch en het Engelsch in Zuid-Afrika ingesteld. Daaraan beant-

woordt de werkelijkheid, in wetten, inzettingen en gebruiken, bij verre na nog niet. En terwijl veel Afrikaanders voor hun taalbelang weinig voelen en tot inschikken schielijk klaar staan, zijn daar de Engelschen, die naijverig voor hun taal waken en geen duimbreed van hun rechten zullen prijsgeven.

Het lijkt een ongelijke strijd. Maar er schuilt in het Afrikaander volk een stille kracht, die, aan het oppervlak soms nauw merkbaar, gestadig aan voortwerkt. En de voormannen hebben het telkens gezegd: vertrouwt ons!

Dat vertrouwen komt hun toe. Zij zullen toonen het waard te zijn, nu zij de elboogen vrij hebben. De Engelsche vlag waait over Zuid-Afrika, en geen protest er tegen wordt gehoord. Maar het is een zelfstandig Zuid-Afrika, dat een nieuw leven begint. Met spanning zien wij de dingen komen.

Aangenaam bezoek.

De betrekking van Administrateur van het A. N. V. biedt soms aardige verrassingen.

Reeds de omstandigheid, dat dagelijks brieven op het kantoor te Dordrecht binnenstroomen uit alle oorden der wereld, van welke verscheidene een aangenaam onderhoud met een ververwijderden, meest geestdriftig gestemden Nederlander openen, stemt tot opgewekte vervulling der steeds omvangrijker wordende werkzaamheden.

Maar de aangenaamste gewaarwordingen zijn de onverwachte bezoeken van leden, die men zeer verre waande.

Nu eens treedt een Westindisch planter, een Oostindisch onderwijzer, een zeeofficier het kantoor binnen, nieuwsgierig om de plek eens te zien, waar het zenuwcentrum zetelt der groot-nederlandsche beweging en door een leerzaam gesprek het Dag. Bestuur weer helderder inzicht te geven in zijn taak om de Nederlanders over den aardbol verspreid in het verband hunner stameenheid te houden.

Dan weer is het een bestuurslid van een buitenlandsche afdeeling, een Afrikaner die voor zaken in het land is, een Vertegenwoordiger uit het buitenland, die persoonlijk komt kennis maken of hernieuwen, soms zelfs een Nederlander die zich komt opgeven als lid, omdat een familielid in den vreemde hem wees op den plicht: het A. N. V. door toetreding te steunen.

Al die bezoeken bewijzen hoe zeer onze beweging doorzet, hoe het uitgestrooide zaad gaat opschieten, hoe meer en meer de echte stamgenooten tot ons komen, in plaats dat wij ze moeten opsporen.

Maar het aangenaamste bezoek was toch dat, wat we den laatsten Mei ontvingen.

Een klop op de deur en een stoere figuur trad binnen, een Amerikaan van Hollandsche afstamming en — dat was het verrassende — een der oudste leden van het A. N. V., de heer A. C. G. de Heus.

Toen we zijn naam opsloegen in ons register, bleek hij No. 65 te hebben en zijn lidmaatschap dagteekent dan ook al van voor de oprichting. Hij zette zijn naam voor toetreding reeds in den cacaomolen van Blooker op de Wereldtentoonstelling te Chicago, waar de eerste stoot tot oprichting van een A. N. V. gegeven werd.

In zuiver Nederlandsch, natuurlijk met een Amerikaansch accent en soms een Engelsch stopwoordje, of course, vertelde de heer De Heus ons van zijn liefde voor zijn moedertaal, te merkwaardiger als men weet hoe hij als kind, veertig jaar geleden, Nederland verliet en sedert nooit meer zijn geboortegrond terug zag.

De taal, die hij van zijn moeder geleerd had, bleef hem echter dierbaar, heeft hij altijd onderhouden en in zijn gezin te Milwaukee (Wisconsin) is zij nog in eere.

En 't was treffend, als hij vertelde van die ontroering, welke hem aangreep toen hij op de Rijndam van de kranige Hollandsche officieren weer dat hem zoo dierbaar Nederlandsch hoorde, hoe hij veel het gezelschap van den stuurman zocht om met hem die taal weer te spreken, hoe hij de kapel aan boord telkens had aangezet Nederlandsche volksliederen te spelen en hoe hij midden op den Oceaan het initiatief nam een Marconitelegram op den verjaardag van Prinses Juliana aan het Kon. Huis te zenden.

Hoe toornde deze pittige Amerikaansche Hollander op zijn stamgenooten, die heden in Amerika komen wonen en deftig meenen te doen door hun Nederlandsch te vergeten nog voor ze goed Amerikaansch kunnen spreken.

En veel vertelde hij ons van den goeden naam, dien de Hollanders in Amerika hebben, van hun betrouwbaarheid en geschiktheid in bank- en handelsbetrekkingen.

Wel was hem hier na zooveel jaren afwezigheid de kleinheid van Holland en Hollandsche opvattingen opgevallen tegenover de breedheid der Amerikaansche begrippen, maar trouwhartigheid vond hij overal weer terug.

Wat bleek hij op de hoogte te zijn met alles wat het A. N. V. betrof, wat toonde hij zich een trouw lezer van Neerlandia al de jaren dat het maandblad reeds bestaat — beschamend voorbeeld voor menig lauw lid, die zelfs den omslag niet verwijdert — met welk een genoegen stak hij de laatste nummers bij zich, die hem door de reis ontbraken.

Tot afscheid: een stevige handdruk en een uitnoodiging om ook eens in Milwaukee aan te komen, als onze weg daarheen voerde.

Wie weet...

Maar deze Amerikaansche stambroeder heeft mijn dag tot een hooge stemming opgevoerd en me diep doen gevoelen, dat het A. N. V. niet bij toeval daar is.

C. VAN SON.

Algemeen Nederlandsch Verbondsreis door Vlaanderen naar de Brusselsche Tentoonstelling.

Voor den grooten tocht, welken de Verkeerscommissie zal inrichten naar de Brusselsche Tentoonstelling hebben reeds een aantal leden van het A. N. V. zich opgegeven, zoodat het nu zoo goed als zeker is, dat de tocht zal slagen. Zij, die over den tocht zelf nadere inlichtingen wenschen te ontvangen kunnen deze bij den secretaris aanvragen, die dan voor toezending van het programma, zooals dit binnenkort zal worden vastgesteld, zal zorgen. Intusschen hoopt de Verkeerscommissie zeer, dat het voorbeeld der dames en heeren, die zich thans reeds aanmeldden, gevolgd zal worden door nog vele anderen. De dag tot welken men zich nog kan opgeven is 25 Juni.

Men haaste zich in het belang der goede voorbereiding!

Mr. R. E. KIELSTRA,
Secr. der Verkeerscommissie,
Stadhouderslaan 43, 's-Gravenhage.

Nederlanders en Stamverwanten in binnen- en buitenland, richt uw reisplannen voor 1910 zoo in, dat ge eind Augustus het XXXIe Ned. T. en L. Congres te Maastricht kunt bezoeken en spoort anderen er toe aan!

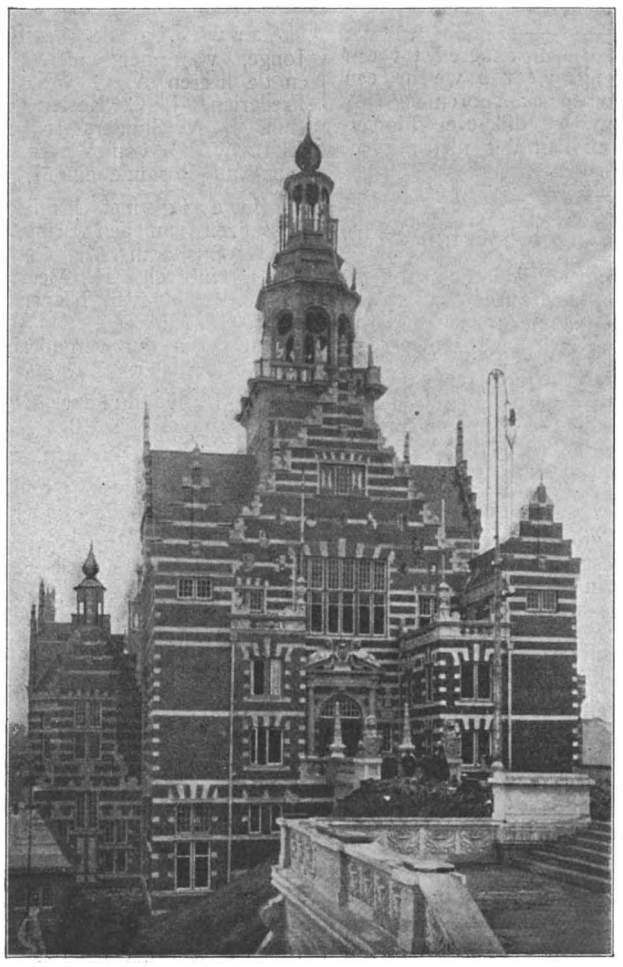
Het Ned. Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling.

Het is een aangename gewaarwording voor den Nederlandschen bezoeker der Brusselsche Tentoonstelling, als hij te midden van de vele traditioneele witte gebouwen en zoogenaamde paleizen in eens voor zich ziet oprijzen het Ned. Paviljoen, in oud-Hollandsche renaissance, dat met zijn mooie roode baksteenkleur, zijn trapgeveltjes en zijn houten torens zoo geestig tegen de lucht afsteekt.

En nog aangenamer is het landgenoot en vreemdeling als hun meening te hooren uitspreken, dat Nederland al mee den schilderachtigsten indruk maakt van alle landen, die in een eigen gebouw ten toon stellen.

Tusschen de grimmige leeuwen gaat men als over een slotbrug den dijkingang binnen, waarvan de gevel versierd is met de wapens der elf provinciën.

Van binnen is de indeeling, van welke de helft voor de zeer belangwekkende Indische verzameling bestemd is, wat gedrukt, maar ook hier maakt Nederland door zijn velerlei inzendingen op nijverheids- en handelsgebied een voortreffelijken indruk.

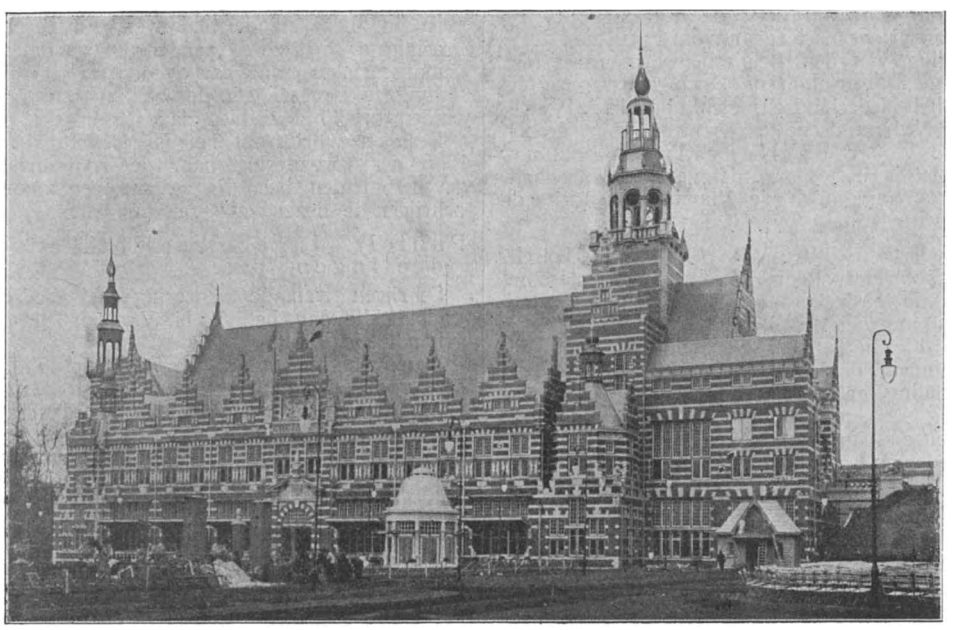
Voor- of Dijkgevel.

Een woord van hulde aan den knappen bouwmeester, den heer W. Kromhout Czn. is zeker ten volle verdiend, want hem danken we het in de eerste plaats, dat Nederland op de Tentoonstelling — al schijnen de officieele persoonlijkheden daaraan telkens door verloochening der taal afbreuk te doen — zijn eigen karakter handhaaft.

Maar naast den architect mag ook met eere worden genoemd de Eerste Nederlandsche Papierstûcfabriek v/h. Bennewitz & Co. te Amsterdam, die op zoo bedriegelijke wijze in stûcwerk den oud-Hollandschen, rooden baksteen met de frissche onderbreking der zandsteenbanden nabootste.

Ons eigen Paviljoen — Groot Nederland — dat jammer genoeg niet in denzelfden stijl is opgetrokken — wij moesten ons tevree stellen met een houten gebouwtje — is nu zoo goed als voltooid.

Daar velen het voorbijliepen in de veronder-

Zijgevel.

stelling dat men met een kantoor te doen had, hebben we een paar groote vlaggen op het gebouwtje doen plaatsen, waarvan een in groote letters den naam Algemeen Nederlandsch Verbond draagt.

Toch blijft het zaak dat alle leden van het A. N. V. die de Tentoonstelling bezoeken, anderen tot een bezichtiging van onze inzending, waarop we in een volgend nummer nog terugkomen, aansporen.

Wie het Ned. Paviljoen aan den dijkgevel binnentreedt, moet langs het onze en kan dus niet missen.

Spreekt in Brussel Uw moedertaal.

Het Zeitschrift des Allgemeinen Deutschen Sprachvereins geeft den Noord-Nederlanders een les, welke taal zij moeten spreken, wanneer zij opgaan naar de wereldtentoonstelling te Brussel. Dit blad schrijft:

„De Brusselsche wereldtentoonstelling zal vele Duitschers naar het mooie en merkwaardige landje trekken. Duitschers, houdt daar Uw moedertaal in eere!... Daardoor sterkt gij middellijk de felbestookte Vlaamsche Beweging, want zij toont dat het Fransch niet de alleenzaligmakende taal is. Maar ook in andere opzichten kunt gij helpen.

Wanneer er spoorboekjes, gidsen, prentbriefkaarten enz. in verschillende talen bestaan, kiest dan de Duitsche uitgave, of, als die niet in vooraad is, de Vlaamsche. Gebruikt ook alleen de mooie, oude geschiedkundige plaatsnamen — ieder verstaat die — zegt dus Antwerpen en niet Anvers, spreekt van het Nederlandsch-gemoedelijke en toch krachtige Brugge en niet van het weekelijke Bruges. Spreekt geen Fransch, waar het voor den omgang niet noodzakelijk is; kent ge geen Vlaamsch, beproeft het dan kalm met Hoogduitsch of — met het stamverwante Platduitsch."

Nederland en de Vlaamsche Beweging.

Schrijvende over den brief door het Hoofdbestuur van het A. N. V. aan den Commissaris-Generaal van Nederland ter Brusselsche tentoonstelling overhandigd, waarin de wensch werd uitgesproken, dat de heer Regout bij de opening der Nederlandsche afdeeling Nederlandsch zou spreken, zegt Het Volksbelang van Gent zeer terecht:

„Ondanks dat schrijven heeft de heer Regout, bij de opening, in 't Fransch geantwoord op de Fransche redevoering van den Belgischen bestuurder der Tentoonstelling, Baron Jansen. Doch aanstonds ging hij over tot het Nederlandsch, zich uitdrukkelijk richtende tot de Nederlandsche exposanten. Voor de Belgen, Fransch; voor de Nederlanders hunne taal. Het is iets, maar niet genoeg. Zulke halfslachtigheid bevredigt noch de Vlamingen, noch de Franskiljons van België."

Wat de Nederlandsch-Belgische Commissie betreft, daar heeft haar leider, Prof. Treub, van Amsterdam, beter de eer van Nederland opgehouden. Op de Fransche welkomstrede van den Belgischen voorzitter Beernaert antwoordde hij in het Nederlandsch. Ook tijdens het noenmaal der Commissie in den Chien vert ter Tentoonstelling gebruikte hij zijne moedertaal in zijn heildronk. Zoo moet het zijn. Zoo wordt men buiten de grenzen van het kleine Nederland geëerbiedigd door iedereen. (Volksbelang).

In den Gemeenteraad van Amsterdam heeft onlangs de heer Simons Burgemeester en Wethouders ondervraagd over het feit, dat er in de Brusselsche Tentoonstelling een boekje over Amsterdam wordt uitgedeeld dat uitsluitend in 't Fransch is opgesteld.

IN VLAANDEREN VLAAMSCH!

Notulen der vergadering van het Hoofdbestuur, gehouden te Brussel, Zaterdag 14 Mei 1910.

Aanwezig de heeren Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, voorzitter; mej. E. Baelde, onder-voorzitster en de heeren A. C. van der Cruyssen, Prof. dr. P. Fredericq, J. C. Kesler, J. M. Pijnacker Hordijk, Luit. J. A. Snijders Jr., Mr. W. Thelen, Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler, J. D. Baron van Wassenaer van Rosande en Mr. W. Dicke, secretaris.

Afwezig met kennisgeving de heeren C. R. Bakhuizen van den Brink, Prof. dr. J. Boeke, H. D. H. Bosboom, Mr. C. Th. van Deventer, Dr. H. F. R. Hubrecht, H. Meert, Pol de Mont, Jhr. Mr. O. F. A. M. van Nispen tot Sevenaer en Mr. Dr. C. F. Schoch.

Het begin der vergadering wordt geleid door de onder-voorzitster.

Punt I. Notulen der vergadering van 8 Januari 1910.

Deze worden met een korte aanvulling goedgekeurd.

Punt II. Jaarverslag van den Algemeenen Secretaris over 1909.
Goedgekeurd [1]).

Punt III. Rekening en Verantwoording van den Algemeenen Penningmeester over 1909.

Deze sluit in uitgaaf en ontvangst met een som van *f* 22510.17½.

Begonnen met een batig saldo over 1908 van *f* 1078.60½ eindigt de Rekening en Verantwoording met een batig saldo van *f* 1120.62, indien alle nog loopende vorderingen over 1909, te zamen groot *f* 1969.39½, ten volle binnenkomen. Voorts worden de door den penningmeester voorgestelde afschrijvingen, gezamenlijk bedragende *f* 1907.72½ goedgekeurd.

De Rekening en Verantwoording wordt verwezen naar de daarvoor bestemde commissie, overeenkomstig art. 6 5e al. der Statuten.

Alvorens tot het volgend punt over te gaan werd de heer L. Delpire, secretaris van den Tak Brussel, die zich met het toezicht van het Paviljoen van het A. N. V. op de Tentoonstelling heeft belast, aan de Hoofdbestuurders voorgesteld.

Vóór het behandelen der ingekomen stukken wordt door één der leden de aandacht gevestigd op een stuk in het Handelsblad van Antwerpen, waarin krachtig er op wordt aangedrongen, dat Mr. Regout, commissaris-generaal van Nederland op de Tentoonstelling te Brussel, bij de opening van het Ned. Paviljoen op 17 Mei Nederlandsch spreke.

Besloten wordt dat het Hoofdbestuur zich na afloop der vergadering naar de Tentoonstelling zal begeven en den heer Regout na een onderhoud een schrijven te dezer zake zal aanbieden [2]).

Punt IV. Ingekomen stukken en mededeelingen, o. a.:

Schrijven van de Regeering met mededeeling dat de subsidie aan het A. N. V. voor 1910 op *f* 3600.— gehandhaafd blijft.

Dankbetuiging van Staatsraad Mr. T. M. C. Asser voor aangeboden gelukwensch van het Dagel. Bestuur ter gelegenheid van den herdenkingsdag zijner promotie.

Dankbetuiging aan het Hoofdbestuur van den heer Jac. Post, oud-propagandist, voor de steeds ondervonden waardeering.

Rekening en Verantwoording van de Boeken-Commissie. Deze wordt goedgekeurd.

---

[1]) Zie 't Mei-no. blz. 96.

[2]) 's Middags werd deze brief op de Tentoonstelling door het Hoofdbestuur, bij monde van den Voorzitter, aan den heer Regout overhandigd.

Mededeelingen van Amerikaansche consulaire ambtenaren over het aantal Nederlanders en Nederlandsche afstammelingen in hun omgeving.

Deze gegevens bestemd voor het Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling, zullen ook in Neerlandia worden verwerkt.

Boekenschenking van Rev. Edward Tanjore Corwin D. D. betreffende de Holl. kerken in Amerika.

Aan den schenker zal de dank van het Hoofdbestuur worden betuigd.

Brief van een onzer naar O.-Indië vertrokken leden, uit den Ind. Oceaan gedagteekend, in afdruk rondgezonden.

De vergadering acht de voorstellen van groot belang, brengt hulde aan den schrijver en draagt het Dagel. Bestuur op zoo spoedig mogelijk in dezen te overwegen wat het A. N. V. te doen staat.

Verzoek om deelneming en steun aan de Tentoonstelling van het Reiswezen en Verkeer in 1911 te Berlijn te houden.

Zal in handen van de Verkeerscommissie worden gesteld om raad.

Verzoek om een Holl. Handelsonderneming in het buitenland te bevorderen.

De vergadering is van meening dat het A. N. V. zich daarmede niet mag inlaten.

Motie Zwolle:

„De Afd. Zwolle spreekt den wensch uit, dat het Bestuur nogmaals zijn aandacht schenke aan het bijeenbrengen van een kapitaal, ten einde het Verbond in staat te stellen, meer dan tot nu toe belangrijke stamzaken te behartigen. Op deze wijze zouden naast de vele kleine zaken die thans behartigd worden, omvangrijker plannen kunnen worden gevormd en verwezenlijkt."

Naar aanleiding dezer motie wordt aangedrongen op de noodzakelijkheid ten spoedigste een afzonderlijke vergadering van het Hoofdbestuur te beleggen om deze zaak krachtig aan te vatten.

Aldus besloten.

Eindelijk wordt nog besloten aan de heeren Lorentz en Nouhuys die dezen dag te Arnhem gehuldigd worden, het volgend telegram te zenden:

Hoofdbestuur van Algemeen Nederlandsch Verbond te Brussel vergaderd brengt U hulde. Wenscht U en vaderland geluk met behouden terugkeer.

Punt V. België.

Stichting eener Ned. School te Antwerpen.

De voorzitter deelt mee, dat in een spoedvergadering van het Dagel. Bestuur besloten werd een geschrift hierover uit te geven. 500 exempl. werden er van gedrukt en in Noord- en Zuid-Nederland verspreid.

Fransch-Vlaanderen.

Bij afwezigheid van den heer Meert, die verslag omtrent de laatste bemoeiingen in dezen zou uitbrengen, wordt dit punt uitgesteld. Een pas ingekomen nieuw schrijven dienaangaande zal hem worden toegezonden.

Hollandsche afstammelingen in Congo.

Een schrijven is ingekomen met mededeelingen over dit onderwerp en aansporing aan de Vlamingen om verdere onderzoekingen te doen.

Wordt verwezen naar Groep België.

Christelijk Zeemanshuis te Duinkerken.

De desbetreffende circulaire wordt eveneens om raad verwezen naar Groep België.

Rubriek België in Neerlandia.

Ingekomen is een brief van Tak Brussel met klacht over de sterke besnoeiing van haar verslagen voor Neerlandia, rubriek Onze Takken.

Uitgelegd wordt, dat de Redactie in de noodzakelijkheid verkeert door de beperkte plaatsruimte te bekorten, maar zij zal met den wensch van Tak Brussel rekening houden.

Een der Vlaamsche afgevaardigden merkt nog op, dat men in België over het algemeen zeer tevreden is over Neerlandia.

Punt VI. Oost-Indië.

Jaarverslag.

In Neerlandia van Mei opgenomen.

Rekening en Verantwoording over 1909.

Deze sluit in uitgaaf en ontvangst met een som van *f* 3291.68½, waarbij een batig saldo van *f* 210.37. (Hierbij is niet gerekend met de nog loopende schulden over 1907 en 1908).

Zij wordt in handen gesteld van het Dag. Bestuur.

Punt VII. Suriname.

Jaarverslag der Groep.

Dit is beknopt in Neerlandia opgenomen.

De secretaris wijst er op, dat dit verslag opent met de mededeeling dat het Groepsbestuur reeds in Aug. 1909 rechtspersoonlijkheid heeft aangevraagd. Het Dagel. Bestuur nam uit het jaarverslag voor het eerst van deze gedeurtenis kennis. Het ware wenschelijk geweest daarover eerst met het Hoofdbestuur van gedachten te wisselen.

Aan het Groepsbestuur zal nader inlichting worden gevraagd.

Landverhuizers in Suriname.

Naar aanleiding van den raad in dezen aan het Groepsbestuur gevraagd is een brief ingekomen, waarin landverhuizing van Hollandsche boeren wordt ontraden.

Er wordt op gewezen, dat Suriname geen land is voor Nederlandsche polderjongens, die in de streken, waar ze zouden moeten werken, niet bestand zijn tegen het klimaat.

Punt VIII. Ned. Antillen.

Jaarverslag.

Dit zal in Neerlandia worden opgenomen.

Punt IX. Zuid-Afrika.

Verzoek der Afd. Johannesburg om steun.

Dit wordt gesteld in handen van den penningmeester en een beslissing verder aan het Dagel. Bestuur overgelaten.

Verzoek Afd. Kaapstad om steun voor de stichting van een Holl. cursus.

Na eenige gedachtenwisseling wordt het gevraagde bedrag, groot *f* 600.—, toegestaan. (De N. Z. A. V. en de Z. A. S. M. geven ook ieder zulk een bedrag).

Voorstel van Afd. Kaapstad om de contributie te verhoogen en de zending van Neerlandia voor haar leden te beperken door in een huisgezin waar meer leden wonen slechts één exempl. te zenden.

Het Dagel. Bestuur wordt gemachtigd beide aangelegenheden met de Afdeeling te regelen.

Verzoek der Afd. Bloemfontein om de afdracht over 1909, groot £ 3.— te mogen gebruiken voor steun aan de Dr. Van Everdingen-A. N. V. boekerij.

Goedgekeurd.

Punt X. Zelfstandige Afdeelingen, o. a.:

Fiume: Reglement der Afdeeling. Het bestuur heeft de wenken van het Hoofdbestuur ter harte genomen. Het reglement wordt goedgekeurd.

Fribourg (Zwitserland). Ingekomen is een mededeeling dat aldaar door den heer v. d. Putt pogingen worden in het werk gesteld om een Afdeeling te stichten.

Punt XI. Vertegenwoordigers.

Bangkok: Gunstige berichten over het werken van den vertegenwoordiger aldaar zijn ingekomen.
Luxor: Kort Jaarverslag.
Mexico: Mededeelingen omtrent de belangen van het A. N. V. en de Nederlanders aldaar.
Para: Zakelijke mededeelingen.
Qué: Beknopt Jaarverslag.
Petersburg: Dankbetuiging van den vertegenwoordiger voor zijn benoeming.
San Francisco: Mededeeling der oprichting van een Ned. Vereeniging aldaar.
Santa Fé: Zending van een boek over de geschiedenis der haven van Santa Fé. Van dit werk is door den Vertegenwoordiger een exempl. aan de Nederlandsche Regeering gezonden.
Torréon: Verzoek van den heer Frans Dingler om ontslag als vertegenwoordiger van het A. N. V. te Torréon.
Wordt eervol verleend.

Als nieuwe vertegenwoordigers werden voorgesteld:
Voor Rosario: de heer J. Lanser, door de Afd. Buenos Aires.
De benoeming wordt goedgekeurd.
Voor Spokane (Washington): de heer R. Kerkhoven, voorgesteld door mej. E. Baelde. Deze heer zal worden benoemd, indien hij zich beschikbaar wil stellen.

Punt XII. Neerlandia.

De secretaris stelt voor de redactie van Neerlandia te wijzigen, in dien zin, dat een of meer verantwoordelijke redacteuren worden benoemd, onder toezicht van een Commissie van Redactie van 3 personen te benoemen uit het Hoofdbestuur.
De vergadering kan in beginsel met deze regeling meegaan en noodigt het Dagel. Bestuur uit hieromtrent in een volgende vergadering een uitgewerkt voorstel in te dienen.
Verder wordt het Dagel. Bestuur gemachtigd het contract met de Boek- en Steendrukkerij v/h. Morks & Geuze te Dordrecht, die voor eigen rekening nog plannen heeft ter verdegelijking van Neerlandia, te hernieuwen.

Punt XIII. Stamverkeer.

Wegens den beperkten tijd kunnen eenige voorstellen van de Verkeerscommissie niet meer ter tafel worden gebracht.

De Algemeene Secretaris,
Mr. W. DICKE.

Verlies- en Winstrekening van het Hoofdbestuur A. N. V. over 1909.

Verlies.

	Afboeking wegens verschil in rekening	*f*	180.50
	Afboeking wegens niet ingekomen bijdragen in 1907 en 1908	„	1711.72½
	Renterekening Legaat mej. I. Rikkers	„	79.90
	A. N. V.-Prijs	„	54.55
	Salarissen ½	„	1620.42
	Kantoorhuur en onderhoud ½	„	204.54½
	Verschotten van Bestuursleden en Afgevaardigden	„	272.33
	Drukwerk, Kantoorbehoeften, Porto's enz.	„	625 01½
Bijlage A.	Subsidie aan Neerlandia	„	7168.94
	„ aan de Boeken-Commissie	„	2200.—
„ B.	Ned. onderwijs in den vreemde	„	400.—
„ C.	Druk en herdruk uitgaven A. N. V.	„	60.05
„ D.	Ondersteuningen en tegemoetkomingen	„	1202.—
„ E.	Lidmaatschappen	„	346.63
	Jac. Post voor propaganda	„	2320,52
„ F.	Subsidies aan de Groepen	„	1755.97½
„ G.	„ aan de Zelfst. Afd.	„	219.30
„ H.	Studiebeurzen J. Sprockel en J. G. Veeris	„	850.—
„ I.	Buitengewone uitgaven	„	117.15½
	Voordeelig saldo [1]	„	1120 62
		f	22510.17½

Winst.

	Voordeelig saldo van 1908	*f*	1078.60½
Bijlage K.	Bijdragen van de Zelfst. Afdeelingen	„	780.49
„ L.	Bijdragen van de Groepen	„	16651.98
	Subsidie van de Ned. Regeering	„	3600.—
„ M.	Buitengewone ontvangsten	„	158.32½
	Renterekening Legaat Mej. I. Rikkers	„	79.90
	Gekweekte rente	„	58.35½
	Opbrengst uitgaven A. N. V.	„	102.52
		f	22510.17½

Aldus ingediend op de Algemeene Vergadering van het Hoofdbestuur A. N. V. op 14 Mei 1910 te Brussel.

W. DICKE.

De Commissie belast met het nazien der Rekening van het A. N. V. heeft de verantwoording van den penningmeester over het jaar 1909 nagezien en voor zoover mogelijk met de bescheiden vergeleken. Zij opent met een voordeelig saldo à *f* 1078.60½ en sluit met een dito van *f* 1120.62, doch is uit de inkomsten van den loopenden dienst afgeschreven voor dubieuse debiteuren een bedrag van *f* 1711.72½. Het komt der commissie voor dat de finantieele toestand van het Verbond, mits de administratie gevoerd blijve zooals tot op heden, waarbij de penningmeester de koorden der beurs strak in handen houdt, niet ongunstig is.
Zij geeft hem dan ook gaarne onder dank voor de door hem gegeven moeite, ontheffing voor het door hem gevoerde beheer.

Dordrecht, 21 Mei 1910.

Voor Groep Nederland: J. VAN WAGENINGEN.
» » België: H. J. M. TIJSSENS.
» » Suriname: THOE SCHWARTZENBERG.

[1]) Dit bedrag wijst aan het zuiver saldo indien de vorderingen ad f 1969 39⁵ ten volle binnenkomen, waarvan nog te betalen f 848 77⁵.

N.B. De heeren J. A. Stoop, in de Commissie zitting hebbend voor Groep Ned. Indië, en F. Agterberg, voor Groep Ned. Antillen, hadden kennis gegeven, dat zij verhinderd waren de vergadering bij te wonen.

Buitenland

Aankomst te Teheran van den nieuwen Gezant

Sinds het vertrek van Z. Exc. Jonkheer J. E. de Sturler, hetwelk den 12en Nov. 1908 plaats vond, kwam er als het ware eene soort van neerslachtigheid onder de Hollandsche kolonie, nog verhoogd door de binnenlandsche onlusten in Perzië gedurende den zomer van 1909. Gelijk uit de rapporten bleek ondervond de handel van Holland, zoowel in- als uitvoer, een terugslag van meer dan de helft gedurende het tijdvak 1908/'09. Edoch, de Hollandsche kolonie verloor de hoop niet en zag dan ook de benoeming van een nieuwen vertegenwoordiger Harer Majesteits' regeering met ongeduld tegemoet.

Eindelijk kwam een telegram uit Rescht, dat Z. Exc. den 8en Mei, 's namiddags één uur, te Teheran zou aankomen. Ditmaal was de gelegenheid gunstiger dan in 1906 en werd aan de kolonie den tuin van Z. Exc. Moayer el Mamalek (tegenwoordig gouverneur in Rescht) voor de ontvangst afgestaan. Klokke half tien, togen de heeren der Hollandsche kolonie naar Moayerebad.

Reeds bij het vertrek uit Teheran werd getelefoneerd dat de minister in Chahabad was aangekomen (Chahabad ligt ongeveer 26 Kilometers van Teheran en is het laatste poststation alvorens men de hoofdstad van Perzië bereikt). Daar in de stad toebereidselen gemaakt waren om den minister niet vóór vier uur te ontvangen, kon de reis langzaam gemaakt worden. Precies om één uur kwamen de reiswagens in zicht en een kwartier na één uur stapte Z. Exc. de heer W. J. Oudendijk uit het rijtuig. Na voorstelling der leden van de Hollandsche kolonie en een aangenaam onderhoud, begon te drie uur de feestelijke optocht naar de hoofdstad.

Buiten de stad, waar een regiment Perzische Kozakken stond, werd overgestapt in het statierijtuig van Zijne Majesteit den Shah van Perzië. De optocht in de stad begon om half vier en precies vier uur onder het tromgeroffel der eerewacht, besteeg de minister de trappen van het legatiegebouw. Na de begroeting en voorstelling der officieele beambten, werd een hartelijk afscheid genomen.

Moge ons aller wensch, de wederopbloei van Holland's naam en handel in Perzië, vervuld worden.

J. P. DE HOOG,
Vertegenw. van het A. N. V. voor Perzië.

Teheran, 24 Mei 1910.

Uit Italië.

In de zitting van 5 Mei j.l. heeft het Italiaansche Kamerlid Eugenio Valli, onder luide bijvalsbetuigingen van ruim 250 afgevaardigden, de wenschelijkheid besproken om eene Rijks-belasting te heffen op uithangborden, e. d., voorzien van opschriften, die niet in de Italiaansche taal gesteld zijn, en verder, om de opbrengst dier belasting te storten in de kas van de „Società Nazionale Dante Alighieri", de welvarende zustervereeniging van het A. N. V.

Bravo ! ! !

Stemt dit voorbeeld niemand in Den Haag tot navolging ?

H. F. C. HENNIG,
Vertegenw. A. N. V. te Genua.

Afdeeling Berlijn.

De secretaris schrijft o. m.:

Den eersten Mei werd de geboortedag van Prinses Juliana hier feestelijk herdacht. Een der zalen van het Berliner Lehrervereinshaus was smakelijk versierd. Over lange witte tafels lagen oranjeloopers, welke door bloemen werden onderbroken. In de zaal prijkten de beeltenissen van de Koningin-Moeder, Hare Majesteit met het Prinsesje in den arm, en van Z. K. H. Prins Hendrik. Het feest, dat zeer gezellig verliep, begon met een theetafel te 5 uur en het zingen van „Het Wilhelmus" en „We willen Holland houen". De voorzitter heette landgenooten en gasten welkom. Na tal van Hollandsche voordrachten en zangstukken werd gezamenlijk de koffie gebruikt. Voor het bal begon, dat den feestavond sloot, kwam nog eene verrassing: 8 dames en 8 heeren voerden den boerendans uit, hun indertijd door den heer G. Koopman Jr. uit Den Haag hier in Berlijn geleerd. Hollandsche jongens en meisjes in nationaal kostuum dansten hand in hand. Menig Duitscher, die dit beeld slechts van een reclameplaatje kent, stak den neus om de deur om de luitjes „von der Wasserkante" te kunnen zien.

* * *

In de ledenvergadering van den 11en Mei werd de heer Knol als 2e secretaris, de heer W. Jelsma als commissaris gekozen.

Uit Beyrouth.

30 April, den geboortedag van Neêrlands Kroonprinsesje, is te Beyrouth (Klein Azië) een zeer bijzondere feestavond gegeven, die elders in den vreemde gevestigde Nederlanders ten voorbeeld kan strekken.

Uitgevoerd werd een programma van Hollandsche liederen, terwijl tevens een voordracht met lichtbeelden over Nederland werd gehouden. Tot de uitvoering werkten alle te Beyrouth gevestigde Nederlanders mee.

Genoodigd waren de voornaamste overheidspersonen, professoren, leden van het consulaire corps, voorname kooplieden en nijveren, benevens allen die in betrekking staan tot het Nederlandsch Consulaat-Generaal of de Nederlandsche kolonie.

Het denkbeeld om, zooals men het algemeen noemde, propaganda voor Nederland te maken, werd zeer gewaardeerd. Onze oude muziek en dansen vielen bizonder in den smaak, vooral van de aanwezige Duitschers en Franschen.

De pittige voordracht met lichtbeelden gaf een aantrekkelijk beeld van ons land, zijn natuur- en stedenschoon, zijn kunst, handel en nijverheid.

De oud-Hollandsche dansen werden uitgevoerd door drie jongens en drie meisjes in Volendammer dracht. De oud-Hollandsche liederen werden door een gemengd koor gezongen.

Den volgenden middag werd de uitvoering herhaald.

Uit Frankfort a/d Main.

Aan het 3e halfjaarlijksche verslag der Ver. Nederland te Frankfort a/d. Main ontleenen we het volgende:

Op het oogenblik telt de Vereeniging 8 dames en 27 heerenleden.

Het St. Nicolaasfeest slaagde uitstekend.

Voordrachten werden gehouden door Dr. Jaac Boonen, ingenieur P. van der Ster en mej. N. de Fremery.

De bibliotheek werd uitgebreid door enkele schenkingen. Onderhandelingen worden nog gevoerd met de Boeken-Commissie van 't A. N. V.

De verjaardag van Prinses Juliana werd ook gevierd.

Mej. L. 't Sas uit Breda schonk der Vereeniging twee prachtige portretten van de Prinses en de Koningin.

Jozef Israels te Venetië.

Toen de Internationale Tentoonstelling van Schoone Kunsten te Venetië geopend werd, waar onzen Israels een geheele zaal voor zijn werken was afgestaan, hebben wij Dr. Leopoldo Bizio Gradenigo, den Consul-Generaal der Nederlanden en Vertegenwoordiger van het A. N. V. te Venetië, verzocht den indruk weer te geven, die deze Israels-tentoonstelling op de Italiaansche bezoekers maakt. Welwillend heeft Dr. Bizio aan dit verzoek voldaan, waarvoor wij hem hier onzen dank brengen.

Hij schrijft:

In 1899 heb ik een prachtig album aangelegd, dat de foto's en handteekeningen bevat van alle groote Nederlandsche kunstenaars, wier schilderijen tot dat tijdstip geprijkt hadden op de Internationale Tentoonstellingen van Schoone Kunsten te Venetië.

Het is een kostbare herinnring, die ik met trots bewaar, omdat ik mij tot op zekere hoogte als een aangenomen Nederlander gevoel.

In deze schitterende verzameling foto's en handteekeningen, heb ik voorop geplaatst de nobele en pittige figuur van een roemruchten grijsaard, die sedert langen tijd een goede bekende is van de Italiaansche kunstenaars, en wiens werken thans de bewondering wekken van de bezoekers onzer tentoonstelling van schoone kunsten: Jozef Israels.

Men treedt de Israels-zaal binnen als in een tempel: met een gevoel van vereering. Die zaal wordt in onze verbeelding gewijd door het genie van een 86-jarigen grijsaard, wiens geest nog altijd jong is, wiens werkkracht en voortbrengingsvermogen niet verzwakt zijn door den ouderdom.

Hier en daar heb ik uitingen opgevangen, die bewijzen welken indruk zijn meesterwerken maken, vooral op de Italiaansche bezoekers.

Het is wonderbaarlijk, heb ik hooren zeggen, niet alleen dat hij nog altijd doorwerkt, maar dat hij voorraan blijft bij het meest moderne van onzen tijd.

De Israels-zaal toont den groei van een geheel kunstenaarsleven, het altijd dieper doordringen in de kunst en in het leven, het altijd sterker naar voren treden der eigen persoonlijkheid.

Door zijn liefde tot de groote kunstenaren van zijn land, en vooral tot Rembrandt, kwam hij aanvankelijk onder hun invloed; maar het was de invloed van een kunst die zich later tot een volkomen eigene en persoonlijke moest ontwikkelen en die de voorlooper zou worden van nieuwe vormen, die later door de Fransche impressionisten zouden worden aangenomen.

Misschien — zoo zegt men — heeft zijn verblijf in een visschersdorpje — ik geloof Zandvoort — een bijzonderen invloed op zijn kunst gehad. Hij heeft naar de natuur moeten studeeren. Hij heeft de waarheid moeten grijpen in haar meest ongerepte uitingen, en met de waarheid heeft hij zijn geest één moeten maken. Er is een volmaakte overeenstemming ontstaan tusschen zijn gevoel, zijn waarnemingen en de middelen om die weer te geven.

Jozef Israels — dit is de indruk die veel Italianen van hem hebben gekregen — heeft een dubbelen weg gevolgd om tot ontwikkeling te geraken: de vervolmaking van het middel en de verdieping van het gevoel. Vaak is er in zijn schilderijen een weemoedige en stemmingsvolle poëzie.

Israels heeft de waarheid kunnen zien en kunnen voelen, hij is erin geslaagd om in zijn kunst de grens tusschen zijn eigen persoonlijkheid en de buitenwereld weg te vagen.

Deze gedachte moet men weergeven door den Italiaanschen zin, dien ik heb hooren uiten door de bezoekers, welke in bewondering voor zijn werken stonden:

Ha saputo togliere nella sua arte la barriera fra il me e il fuori di me.

Zijn werk schijnt de uiting van een jongen geest, omdat het den stempel draagt van die eeuwige jeugd, welke de ware kunstwerken schept.

Ziehier ten naaste bij de indrukken die de Israels-tentoonstelling op de Italiaansche bewonderaars maakt.

Noord-Nederland

Nederland in den aanvang der XXe eeuw.

Eenige jaren geleden werd door het Bestuur van Groep Nederland ernstig de vraag overwogen, of het niet mogelijk zou zijn van wege het Algemeen Nederlandsch Verbond een boek te doen verschijnen zooals voor België en Zweden reeds bestond en waarin door bekwame handen een overzicht zou worden gegeven van wat ons land op dit oogenblik beteekent op allerlei gebied: staatkunde, letteren, wetenschap, handel, nijverheid, beschaving en verkeer in het algemeen. Na tal van vergaderingen en besprekingen, met name door een daartoe ingestelde Commissie uit het Bestuur gehouden of geleid, moest men eindelijk tot het besluit komen, dat deze zaak met de beperkte middelen, waarover het Verbond te beschikken heeft, niet kon worden tot stand gebracht, terwijl de Regeering, hoewel volkomen bereid tot krachtigen steun en medewerking, ook wellicht door het geven van subsidie, van meening was, dat ook zij niet geroepen was om haar tot stand te brengen. Toch werd het denkbeeld niet opgegeven en de bovengenoemde Commissie trad thans in onderhandeling met verschillende bekende firma's om te trachten langs dezen weg het doel te bereiken, altijd met steun en medewerking van Regeering en Verbond. Na verscheidene mislukte pogingen mocht het eindelijk in den nazomer van 1909 gelukken de bekende fa. Sythoff te Leiden bereid te vinden geheel op eigen risico de zaak krachtig aan te pakken; een der Commissieleden, jhr. mr. H. Smissaert, nam de leiding der onderneming op zich en deed niet te vergeefs beroep op medewerking van een aantal speciale deskundigen. Met buitengewone voortvarendheid geschiedde de voorbereiding en de uitvoering, ook in verband met de nadering der Brusselsche tentoonstelling, en zoo lag het boek 1 Juni 1910 kant en klaar voor ons.

Het is een boekdeel van meer dan 1000 blz. (prijs *f* 9.50) — eenige vellen druks meer dan oorspronkelijk geraamd was — dat eerlang ook in Fransche, later misschien nog in Engelsche en Spaansche vertaling zal verschijnen en alles geeft wat men in zulk een werk kan verwachten. De rijke illustratie met meer dan 500 welgekozen afbeeldingen: portretten van staatslieden, geleerden, letterkundigen, kooplieden en nijveren, fotografiën naar schilderstukken, van werkplaatsen en fabrieken, schepen en werktuigen worden hier volop gegeven; de heldere druk, de smaakvolle band, de goede registers — alles valt in dit boek te roemen en wij mogen erop wijzen als een waardige beschrijving in woord en beeld van wat Nederland op dit oogenblik is in de wereld. Men vindt er naast geschiedkundige en letterkundige beschouwingen beschrijvingen van land en volk, van kunst en wetenschap, van hier te lande beoefende nijverheid, van onzen handel in Oost en West, van werkgeverstoestanden en arbeiderswenschen, statistieke gegevens op allerlei gebied, armwezen en volkswelvaart, wetgeving op sociaal gebied, verkeersregeling, bank- en muntwezen, inlandsche en koloniale productie. Overal is naast de theorie de praktijk in het oog gehouden, zijn tegenover de bijzondere belangen de algemeene in het minst niet vergeten. Zoo is dit werk, door het initiatief van het Verbond aangevangen, door particulier initiatief voleindigd, een werkelijke triomf voor onze

beginselen, een uiting van echt nationalen zin geworden. Moge het zijn weg vinden in veler handen, naar veler kantoren, hier zoowel als in onze koloniën en verdere vestigingen, naar de consulaten van Nederland, naar de werkplaatsen der binnen- en buitenlandsche werkgevers.

Leiden, Juni 1910. P. J. BLOK.

Van de Afdeelingen.

Amsterdam (Stud.-Afd. Vrije Universiteit).

Het bestuur is thans samengesteld als volgt:

J. van Nes, voorzitter; W. G. Harrenstein, ondervoorzitter; S. Eringa, schrijver, Nic. Maesstraat 82; W. S. Pontier, penningmeester; T. de Jong, H. M. J. van Lennep, Th. Ruys, propagandacommissie.

's-Gravenhage (Jong Nederland).

De secretaris schrijft:

4 Juni vergaderde onze Afdeeling. De heer M. A. Pont hield er eene leerrijke lezing over „Het Snelschrift en het A. N. V." Ondanks het mooie weer was de opkomst nog vrij bevredigend.

Dezen zomer hopen we niet als anders te rusten, maar door tochten of buitenpartij de leden aan het Verbond te herinneren.

Rotterdam (Jong Nederland).

De secretaris schrijft:

28 Mei gaf deze Jongel.-Afd. een propaganda-uitvoering. Na de openings- en propagandarede door Max May, welke door de in grooten getale opgekomen leden en genoodigden met aandacht werd gevolgd, bracht men den avond verder gezellig door. Het resultaat van de uitvoering was bevredigend, want de secretaris mocht ongeveer 30 nieuwe namen aan de ledenlijst toevoegen.

Leeuwarden.

Het bestuur der Afdeeling is aangevuld met de heeren: B. Hartelust, S. A. Hylkema en S. A. Waller Zeper.

Zuid-Nederland

Florimond van Duyse. †

Groot Nederland heeft een weldoener verloren!

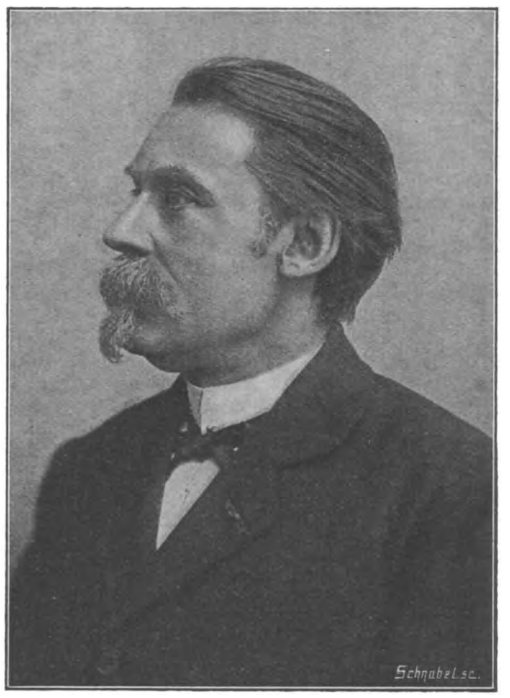
Florimond van Duyse is op Woensdag 18 Mei l.l. te Gent, zijne geboortestad, in den ouderdom van 67 jaar overleden.

Oudste zoon van den Vlaamschen dichter Prudens van Duyse, bezat hij van den huize uit warme liefde voor eigen kunstleven en al spoedig nam hij rang onder de verdienstelijkste vertegenwoordigers der Vlaamsche muzikale wedergeboorte na 1830.

In 1873 behaalde hij een tweeden prijs van Rome met de cantate Torquato Tasso's Dood. Hij schreef zangdichten en zangspelen, doch zijn duurzaamste faam als componist oogste hij op het gebied van het lied. Zijn Geuzenvendel op den Thuismarsch (Ged. van F. L. Hemkes) behoort ongetwijfeld onder de aangrijpendste en mooiste onzer hedendaagsche Nederlandsche liederen. Ook zijn Kerelslied (Ged. van J. de Geyter) en zijn Schelde (Ged. van Th. Sevens) zijn gezangen van blijvende waarde. De meeste liederen van Fl. van Duyse verschenen in de uitgaven van het Comiteit van het Willems-fonds tot Bevordering van den Nederlandschen Zang, waarvan hij sedert P. Benoit's dood voorzitter was.

De studie van het oude Nederlandsche volkslied werd weldra Flor. van Duyse's lieveiingsvak. Van 1886 af verschenen er van zijne hand in verscheidene Nederlandsche tijdschriften monografieën over afzonderlijke volksliederen, die door hunne degelijke documenteering en door het verrassend licht, dat ze vaak op enkele punten onzer muziekgeschiedenis lieten vallen, hunnen auteur spoedig als een onzer beslagenste musicologen deden opmerken.

In 1889 liet hij een eerste uitvoerig werk verschijnen, dat van groot belang was voor de geschiedenis onzer volkslyriek, n.l. Oude Nederlandsche Liederen met melodieën uit de Souterliedekens (Uitg. Vlaamsche Bibliophielen). In de plaats der psalmen, die Jhr. Willem van Zuylen van Nyevelt in 1540 op deze melodieën van wereldlijke liederen had toegepast, zet-

te Van Duyse weer de oorspronkelijke teksten onder de muziek. Bij ieder lied voegde hij eene passende begeleiding en tal van nota's zoowel over den tekst als over de muziek, en een uitvoerige studie over de metriek onzer oude liederen diende dit werk tot inleiding.

De Koninklijke Academie van België bekroonde in 1893 eene uitgebreide verhandeling van F. van Duyse over Het eenstemmig Fransch en Nederlandsch wereldlijk Lied in de Belgische Gewesten van de 11e eeuw tot Heden, uit een muzikaal oogpunt beschouwd. Zeer belangrijke bladzijden komen in dit werk voor over het Nederlandsch volkslied, zijne geschiedenis, zijne metriek, zijnen toonaard, zijne verschillende vormen enz.

In 1898 bekroonde dezelfde Academie een ander werk van hem, dat zeker het volledigste en betrouwbaarste mag heeten, dat over het muzikaal gedeelte van het Nederlandsch volkslied werd geschreven: De Melodie van het Nederlandsche Lied en hare rhythmische Vormen. Dit werk bevat twee groote verdeelingen. In de eerste krijgen wij een historische studie van de melodie der volksliederen; de schrijver bewijst, dat het Nederlandsche volkslied in de Middeleeuwen de vier verschillende modale toonladders (de aeolische, de dorische, de iastische en de hypolydische) vertoont, die

de Latijnsche kerk van de Oudheid overnam; verder toont hij aan welke heidensche muzikale thema's, in het Roomsche Antiphonarium opgenomen, den componisten der volksliedereu het meest tot voorbeeld strekten; hij laat ons zien hoe deze thema's door de lieder-componisten gebruikt werden, hoe ze soms onveranderd overgenomen, soms verder uitgebreid, in de meeste gevallen echter slechts als grondslag voor een vrije melodie-ontwikkeling gebruikt werden; wij leeren hoe de Nederlandsche volksmelodie zich wijzigde onder den invloed der polyphonie, die op het einde der 16e eeuw de twee moderne toonaarden, den harden en den zachten, deed ontstaan; eindelijk zien we hoe voor de melodie van het volkslied van dat oogenblik af het verval begint. In de tweede verdeeling behandelt de schrijver de rhytmische vormen van onze volksliedereu, vooral van de twee kenschetsendste groepen, n.l. de verhalende liederen en de danslieder.

Met dergelijke gansch bijzondere titels was Fl. van Duyse de aangewezen man om eene groote verzameling van onze oude volksliedereu uit te geven in den aard van den beroemden Deutschen Liederhort van Erk en Böhme. Dat heeft hij dan ook zelf ingezien en met een toonbeeldigen ijver heeft hij zich voor dien reusachtigen arbeid ingespannen, dien hij omstreeks 1900 voltooide. In dat jaar kondigde de firma Nyhoff inderdaad de uitgave aan van Het Oude Nederlandsche Lied, teksten en melodieën, verzameld en toegelicht door Fl. van Duyse. De uitgaaf begon in 1903 en was in 1908 volledig. Wij mogen zeggen, dat dit standaardboek in vier lijvige deelen, met zijn meer dan zeven honderd liederen, Van Duyse's groot levenswerk is geweest. Het was hèm stellig een groote vreugde toen hij dezen arbeid tot een goed einde mocht brengen, doch voor heel den Nederlandschen stam moest het een niet geringer vreugde zijn dit monument aan ons volkslied, waarvan Kalff in 1884 de verwezenlijking nog maar voor een veel later toekomst dorst hopen, thans bepaald opgericht te weten.

Bij dien wetenschappelijken arbeid liet Fl. van Duyse het niet. Hij wist, dat het oude lied uit de volksziel gesproten, nog steeds veroverende krachten bezit, die den zekeren weg naar het gemoed kenden en nog liefde voor eigen aard konden wekken. Hij wilde, dat de oude gezangen weer zouden opklinken door de Nederlanden, en spande zijne beste krachten in om dit doel te bereiken.

Hij bezorgde in 1891 het Liederboek van het Willems-Fonds, een populaire liederenuitgaaf, die zich in een grooten bijval mocht verheugen en in Vlaanderen machtig veel bijdroeg tot de verspreiding van het Nederlandsche lied.

In het David-fonds gaf hij ook een bundel geestelijke liederen uit onder den titel: Dit is een suyverlick Boecxken (1896).

Hij deed meer nog dan populaire liederboeken uitgeven om het volk weer zijn eigen zangen te leeren. Hij richtte te Gent de eerste liederavonden voor het volk in, waarop hij de vrouwen uit de volksklasse en de kleine burgerij uitnoodigde om haar bekend te maken met onze mooiste liederen. Hier ook was Van Duyse's initiatief gelukkig. Met gretigheid kwamen de Gentsche vrouwen sedert 1903, 's Winters elken Maandagavond een nieuw lied aanleeren en onloochenbaar is het, dat door deze werking de volkszang in de Arteveldestad zeer veredeld werd. Het Gentsche voorbeeld werd in tal van Vlaamsche en Hollandsche steden nagevolgd.

Fl. van Duyse, alhoewel in de eerste plaats toonkundige en musicoloog, heeft ook a's krijgsauditeur voor Oost-Vlaanderen uitstekende herinneringen nagelaten en voor de vervlaamsching van de zoo verfranschte militaire rechtbanken heeft hij meer dan eens een lans gebroken.

Fl. van Duyse's leven is een toonbeeld geweest van ernstige en diepe verkleefdheid aan den Nederlandschen landaard. Zijn mild kunstenaarsgemoed en zijn flink verstand stonden steeds in Groot Nederlands trouwen dienst. Wij herdenken het dankbaar!

MAURITS SABBE.

De laatste wetgevende verkiezingen van een Vlaamsch standpunt beschouwd.

De laatste wetgevende verkiezingen zijn voor de Vlaamschgezinden in meer dan één opzicht zeer belangrijk geweest en het is misschien niet nutteloos met enkele woorden hier aan te stippen wat zij zoo al leerzaams aanbieden.

In de eerste plaats moet dan worden gewezen op de goede aanwinst die de Vlaamschgezinde partij in de Kamer gedaan heeft door de verkiezing te Brussel van den socialistischen afgevaardigde Camiel Huysmans, terwijl de katholieke volksvertegenwoordiger voor Antwerpen, de heer Edward Coremans, die zooveel jaren in het Parlement zulke groote diensten aan de Vlaamsche Beweging heeft bewezen en waaraan meer dan één Vlaamsche wet te danken is, door Professor Frans van Cauwelaert werd vervangen, die zeer veel doet verwachten.

In de tweede plaats moet worden vastgesteld dat te Antwerpen vooral het Vlaamsche vraagstuk in den verkiezingsstrijd een groote rol heeft vervuld, maar dat het niet door de eene politieke partij tegen de andere werd uitgespeeld. De drie groote staatspartijen hebben aan de Vlaamsche kwestie de plaats ingeruimd waarop zij rechtmatig aanspraak mocht maken en men mag zelfs zeggen dat zij den verkiezingsstrijd ten goede beheerscht heeft. Het mag als een merkwaardig feit worden aangestipt dat, voor den eersten keer misschien, het nationaal-Vlaamsch gevoel op zekere oogenblikken sterker gesproken heeft dan het politiek partijgevoel, en dat nog al weinige dagen voor den grooten dag.

Dat kwam het best uit op de groote betooging door den „Liberalen Vlaamschen Bond" belegd en waar aan den heer Louis Franck de hulde gebracht werd waarop hij recht had voor het deel dat hij gehad heeft in het stemmen van het wetsvoorstel dat zijn naam en dien van den heer Segers draagt. Op die openbare feestzitting, door liberale Vlamingen belegd, maar ook door ettelijke katholieke Vlamingen bijgewoond, — kenschetsend teeken des tijds, — werden naast de namen van nog levende en ook van overleden liberale Vlaamsche voormannen, de namen toegejuicht van een Paul Segers, een Jan de Laet, een Edward Coremans. En toen twee dagen later de katholieke „Nederduitsche Bond" een openbare vergadering belegde, waar ook ettelijke liberalen aanwezig waren, — nogmaals kenschetsend teeken des tijds, — kon men daar, naast de namen van katholieke Vlaamsche voormannen, ook de namen van een Louis Franck en een Julius Vuylsteke hooren toejuichen.

Een werking tegen Vlaamschgezinde kandidaten zooals men er een drietal jaren geleden tijdens de verkiezingen voor den Gemeenteraad te Gent, van wege de aanhangers van de „Société flamande pour la vulgarisation de la langue française" had zien gebeuren, — die echter toen van een zeer kale reis kwamen, dank zij het optreden van den heer Julius Hoste en van zijn dagblad „Het laatste Nieuws", — was ook te Antwerpen tegen den uitstekenden Flamingant Augusteyns door de beruchte „Ligue pour la liberté des langues" op het getouw gezet. Ook hier echter werd die aanslag verijdeld en ook hier sprong de heer Hoste weer met zijn orgaan krachtdadig in de bres. Het gevolg was dat meer dan 9000 voorkeursstemmen op den naam van den heer Augusteyns werden uitgebracht, terwijl op de katholieke lijst het ook de Flamingant Frans van Cauwelaert was die de meeste voorkeursstemmen behaalde. Voor degenen die niet hoorende doof en ziende blind zijn, ligt daarin een duidelijke vingerwijzing; n.l. dat de

overgroote meerderheid van de Antwerpsche bevolking Vlaamschgezind is en dat men al uiterst onvoorzichtig zou handelen, in het eene zoowel als in het andere kamp, indien men die neiging van de Vlaamsche democratie te keer wilde gaan.

Ook nog in een ander opzicht zijn de afgeloopen verkiezingen leerzaam geweest: zij hebben eveneens duidelijk bewezen dat er vooralsnog geen plaats is voor een nationaal-Vlaamsche of een nationaal-Waalsche partij. Te Brussel was een Waalsche kandidatenlijst voorgesteld, met het doel om hetgeen door de anti-Vlaamschgezinden de „exagérations flamingantes" genoemd wordt, te bestrijden. Alhoewel die lijst door twee Brusselsche bladen sterk ondersteund werd, kon toch worden vastgesteld dat zij door de overgroote meerderheid van de Waalsche liberale politieke lichamen werd verloochend, die meenden dat op de lijst der vereenigde liberalen de Waalsche belangen een voldoenden verdediger vonden in den persoon van den heer Cocq. De uitslag van de verkiezing te Brussel heeft dan ook aangetoond dat men naar dit manifest geluisterd heeft. De Waalsche kandidaten behaalden slechts 4148 stemmen, maar op den heer Cocq werden 12.669 voorkeursstemmen uitgebracht.

Naast de Waalsche lijst waren de christen-democraten, met priester Fonteyne aan het hoofd, in samenwerking met een groep independenten en met de vrije Vlaamsche volkspartij opgekomen. Doch ook zij mochten er niet in slagen tot het quorum te geraken om een afgevaardigde gekozen te zien en zij behaalden slechts 5510 stemmen.

Te Antwerpen ook was een onafhankelijke Vlaamsche kandidaat, de heer J. van Tilborgh afzonderlijk opgekomen, maar, hetgeen te verwachten was gebeurde, hij bracht het tot geen drie honderd stemmen (282). Meer nog dan te Brussel was daar een dergelijke uitslag te voorzien, omdat te Antwerpen zoowel op de katholieke, de liberale als de socialistische lijst namen stonden van personen die steeds de Vlaamsche belangen in de Kamer verdedigd hadden of waarvan men wist dat zij ze er zouden verdedigen. En noch tot de heeren Henderickx, Van Cauwelaert, Segers, noch tot de heeren Franck, Augusteyns, Terwagne e. a. kon men het verwijt richten dat zij de Vlaamsche zaak niet genegen waren. Het mocht dan ook als nutteloos beschouwd worden een stem uit te brengen op den onafhankelijken Vlaamschen kandidaat. De krachtmeters van de Vlaamsche Beweging waren dus op de lijsten der partijen te zoeken en daar heeft men dan ook kunnen zien, zooals hooger aangetoond werd, hoe sterk de Vlaamschgezinden in Antwerpen zijn.

Zij, die dus van een Vlaamsch-nationale partij droomen, een denkbeeld waarvan wij het principe hier niet zullen bespreken, zullen door den uitslag van de verkiezingen geleerd hebben hoe ver zij nog van de verwezenlijking van hun droombeeld af zijn en zullen wel de overtuiging hebben opgedaan dat de overgroote meerderheid van de Vlaamsche bevolking daarvan niet hooren wil, omdat zij het practischer vindt haar Vlaamschgezinde beginselen in ieder der drie groote staatspartijen door te voeren en te doen zegepralen.

Commissie voor stamverkeer.

(Zuid-Nederlandsche Afdeeling).

Te Antwerpen kwam een Zuid-Nederlandsche Afdeeling van de „Commissie voor Stamverkeer" tot stand, bestaande uit de heeren: Dr. M. Rudelsheim, voorzitter; L. van Riel, secretaris; G. Dero, schatbewaarder, en F. Claes, L. Crauwels, H. Melis, F. Peeters. Ed. Schiltz, L. H. Smeding en J. van Kerckhoven-Donnez, leden. Het eerevoorzitterschap werd aangeboden aan en aanvaard door den heer Dr. V. Desguin, Schepen der Stad Antwerpen, voorzitter van de Stedelijke Commissie tot bekendmaking en tot bevordering van het vreemdelingenverkeer, en den heer H. Meert. De heer Mr. W. Thelen is afgevaardigde van het Hoofdbestuur bij die Afdeeling. Verkeersbezorgers bestaan reeds in sommige steden van Vlaanderen; in andere steden, die belangrijk genoeg zijn om door vreemdelingen te worden bezocht en waar zich nog geen verkeersbezorgers bevinden, zal men trachten er aan te stellen.

Het Secretariaat van de Zuid-Nederlandsche Afdeeling is gevestigd te Antwerpen, Van Luppenstraat 24[1].

Groote Liederfeesten te Antwerpen.

Door den Antwerpschen Tak van het A. N. V. worden dit jaar met geldelijken steun der stad, groote liederfeesten ingericht ter gelegenheid der Gemeentefeesten.

Op Zondag 14 en Maandag 15 Aug. een wedstrijd tusschen zingende groepen of vereenigingen met prijzen van *fr.* 50.— tot *fr.* 250.— per uitvoering; een eereprijs van *fr.* 3000.— wordt uitgeloofd tusschen de vereenigingen die een eersten prijs behaalden. Deze wedstrijd wordt ingericht op verschillende openbare pleinen der stad. Na afloop van elken wedstrijd: zingende optocht naar de Groote Markt, waar een gezamenlijke uitvoering plaats heeft met begeleiding van orkest.

Dinsdag 16 Aug. voortzetting, ditmaal voor groepen van schoolkinderen met nogmaals een zingenden optocht en gezamenlijke uitvoering met orkest.

Voor den wedstrijd wordt een oproep gedaan tot de vreemde vereenigingen zoowel als tot die van het land.

Voor inlichtingen zich te wenden tot het: Zangersfeest 1910, Schoenmarkt 16/2, Antwerpen.

Vlaamsche stapmarschen.

Hét gebrek aan gemakkelijke en schoone Vlaamsche stapmarschen is sinds lang erkend. Het Algemeen Nederlandsch Verbond (A. T.) heeft besloten in deze leemte te voorzien door het uitgeven, voor fanfare of harmonie, van omwerkingen van muziekstukken van Vlaamsche toondichters. De eerste omwerking van dien aard zal zijn: „Groeninge-marsch" van Jef van Hoof. Ieder kent: „De Leeuwen dansen", dat verleden jaar zulk een opgang maakte en onmiddellijk populair is geworden. Bij het eigenlijke lied is als „trio" bijgevoegd: „Het Vlaggelied" van denzelfden komponist.

Het geheel is een schoonklinkende pas-redoublé, die ook in het bereik van kleinere krachten valt en geroepen is om veel bijval te vinden met de aanstaande feestelijkheden.

De uitgever is de heer L. Slootmaeckers, Kammenstraat 52, Antwerpen, bij wien de bestuurpartij kosteloos te verkrijgen is en tot wien men zich ook kan richten voor andere Vlaamsche marschen, liederen en teksten.

Het Nederlandsch in Vlaanderen.

Een lid van 't A. N. V., die met zijn vrouw Vlaanderen bezocht schrijft:

„Van onze reis door Vlaanderen hebben we de aangenaamste herinnering van uit Nederlandsch oogpunt. Overal heeft men ons in 't Nederlandsch te woord gestaan. Slechts de trein-conducteurs hebben mij eenige keeren niet dan in 't Fransch willen antwoorden."

Die heeren hebben niet te willen, zij moeten het publiek in 't Nederlandsch te woord staan. De Secretaris van Groep België (Spiegelstraat 20, Gent) dringt er sterk op aan bij onze Noordnederlandsche leden, dat ze dergelijke gevallen onmiddellijk tot zijn kennis brengen, met vermelding van omstandigheden en het nummer van den onwilligen conducteur.

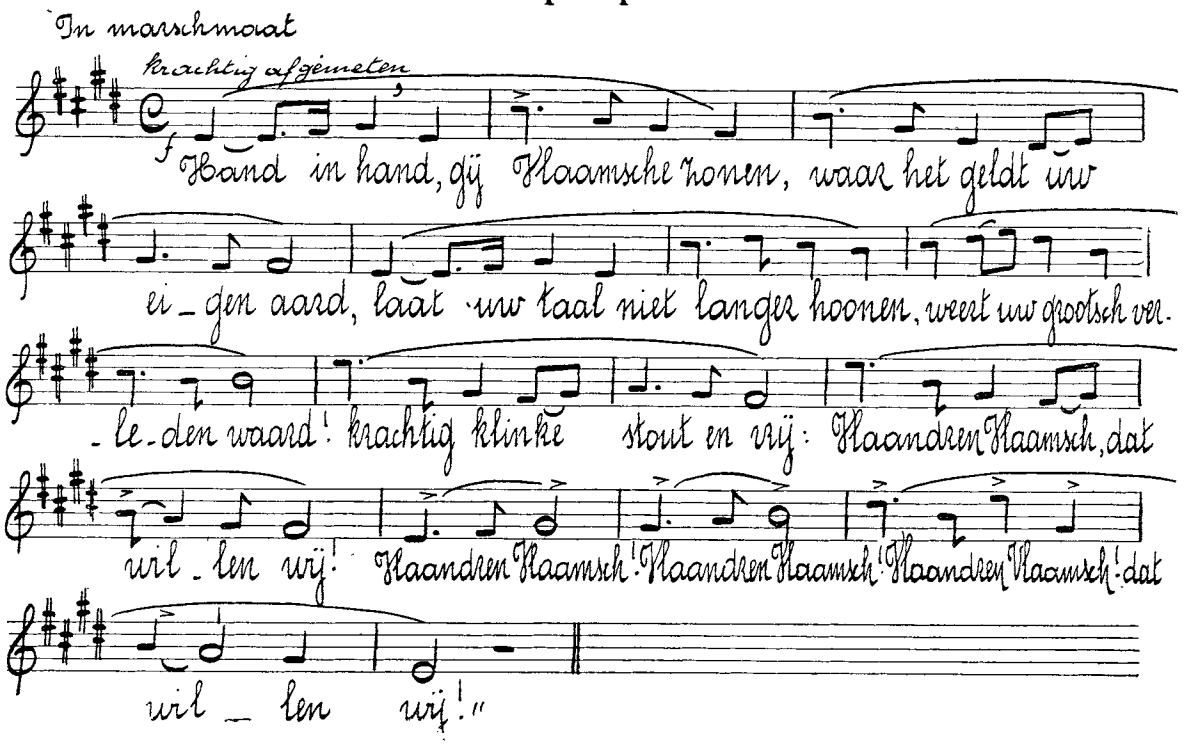
Vlaanderen, dierbaar land!

GULDENSPORENLIED, bekroond door het Alg. Ned. Verbond (Antwerpschen Tak).

Gedicht van FRANS LIEKENS. Muziek van JAN BROECKX.

Oproep!

Het Nederlandsch bij de Belgische Spoorwegen.

Hier is gestadige vooruitgang. Bij dienstorder No. 5 van 6 April worden een 30-tal Fransche namen van Vlaamsche stations afgeschaft. Voortaan zal het in Fransch zoowel als in 't Nederlandsch heeten: Vilvoorde, Oudenaarde, Kontich-Hazernen, Dudzeele Kanaal, Maria-Aalter enz.

Voortaan zullen ook de dienstreiskaarten 3e klasse tweetalig zijn.

Sedert Mei moeten de Vlaamsche stations en die waar Vlaamsche werklieden zijn tweetalige afteekenstaten (états d'émargement) gebruiken, met voor de werklieden alle inlichtingen in 't Nederlandsch.

Een nieuw aanplakbiljet werd gedrukt de waarde aangevende waarvoor vreemde munt in Belgische stations aanvaard wordt, met Nederlandschen tekst voorraan, voor het Vlaamsche land, ook voor Brussel.

In de post-, telegraaf- en telefoonkantoren van den Staat op de Brusselsche Tentoonstelling staan alle Ned. opschriften bovenaan. Zoo ook staan ze in de eerste plaats op alle tabellen en diagrammen tentoongesteld in het postkantoor in de Belgische Afdeeling (links). Als een voorbeeld van de onwillige onbeschaamdheid van het Bestuur der Tentoonstelling zelf gelde, dat de opschriften aangebracht door dit Bestuur om den weg naar het Postkantoor aan te wijzen uitsluitend in 't Fransch zijn.

Uit onze Takken.

Aalst. In de Letterkundige en Wetenschappelijke afdeeling hield, 30 April, de heer F. Schuerman een voordracht over „De Humoristen in de Vlaamsche en de Hollandsche Schilderschool" (opgeluisterd met talrijke platen), terwijl 14 Mei, de heer J. van Malderen, een mededinger naar den prijs van Rome voor de Schilderkunst van dit jaar, uiteenzette hoe het op dergelijke prijskampen toegaat.

Antwerpen. De afdeeling „Liederavonden voor het Volk", die geregeld haar wekelijksche werkzaamheden voortzet, richtte 3 Mei een gala-liederavond in, gewijd aan de werken van Julius J. B. Schrey, haar werkzamen muziekleider en bekwamen orkestmeester van de Vlaamsche Opera. Mejuffrouw Somers en de heeren Taeymans, Mouling, Celis en De Vos verleenden daaraan hun welwillende medewerking. De liederavond werd door een talrijk publiek bijgewoond en slaagde uitmuntend.

De Tak hield 27 Mei een algemeene vergadering, waarop o. a. besloten werd een krachtdadige propaganda te maken voor het Nederl. Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht. Te dien einde werd een bijzondere commissie aangesteld.

29 Mei richtte de afdeeling „Hooger Onderwijs voor het Volk", onder leiding van haar voorzitter, Mr. N. Gunzburg, een uitstap in naar Brussel, waar een bezoek gebracht werd aan het Instituut van Sociologie, met opheldernde voordracht van den heer E. Waxweiler. Daarna werd de tentoonstelling bezocht, in de eerste plaats het Nederlandsch Paviljoen; ook het Paviljoen Groot Nederland werd bezichtigd. De heer H. Meert verstrekte er zeer merkwaardige inlichtingen over het daar tentoongestelde.

Eecloo. In 1909 gesticht door de bemoeiingen van de heeren Jan Daneels Azn. en D. de Poortere, is deze Tak thans 45 leden sterk.

Het bestuur bestaat uit de heeren: Fr. van Wassenhove, voorzitter; K. Smit, ondervoorzitter; D. de Poortere, secretaris en Victor Roegiers, Dr. Haensers, Jan Daneels Azn., leden.

De Tak hield verscheidene vergaderingen en gaf eene feestzitting waarin de heer Meert handelde over het „Nederl. Taalgebied", terwijl het Eecloosch strijkkwartet eenige puike stukken uitvoerde. Besloten werd het Guldensporenfeest plechtig te vieren. Te dien einde werd een feestcommissie benoemd.

Alle stedelijke maatschappijen zullen tot deelneming uitgenoodigd worden.

Kortrijk. De eerste openbare feestavond, op 23 April, is welgeslaagd.

Vast 200 menschen, mannen en vrouwen, burgers en zelfs werklieden waren in de benedenzaal van het Stadhuis vereenigd.

De heer J. Byls, stadsingenieur te Antwerpen, sprak over de Scheldestad met vertoon van lichtbeelden. Mejuffrouwen Quaedvlieg en Bultiauw en de heeren Lamoral en Colier vergastten ons op Vlaamsche liederen en voordrachten.

De voorzitter, Dr. Van den Berghe, hield een kernachtige toespraak, waarin hij tot een hooger Vlaamsch leven krachtig opwekte.

Een week te voren was een bijeenkomst gehouden, waarin de heer Callens over den jong gestorven Vlaamschen dichter Omer K. de Lay sprak.

De dames Mertens en Van de Kerckhove en de heer Franck gaven toen muzikale en andere voordrachten ten beste.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld:

Voorzitter: Doctor med. O. van den Berghe; ondervoorzitters: Gustaf Bultiauw, advokaat V. Lambrecht; penningmeester: Vict. Verhougstraete; d.d. schrijver: Dr. G. Doussy; raadsleden: Kam. van Walleghem, Steph. Franck, Dr. A. Depla.

Lokeren. Met medewerking der vereeniging „Liederavonden voor het Volk" uit Antwerpen, werd 20 Maart een welgeslaagd zangfeest ingericht, onder leiding van den heer Karel Candael, dat door een talrijk en uitgelezen publiek werd bijgewoond. Het heeft een zeer gunstigen indruk op de bevolking teweeggebracht.

In de gezellige bijeenkomst van 11 Mei sprak de voorzitter, de heer Herbert, op aantrekkelijke wijze over Max Havelaar, ter gelegenheid der 50e verjaring van de verschijning van het werk.

Mechelen. De algemeene jaarlijksche vergadering werd den 13en April gehouden. De voorzitter las zijn verslag voor van de talrijke werkzaamheden van de afdeeling „Vreemdelingenverkeer".

De gedeeltelijke herkiezing van 't bestuur gaf tot uitslag:

Dr. Pieter Tack, voorzitter; Edw. de Keyser, ondervoorzitter; H. de Backer, secretaris; Leyendeckers, bestuurslid.

In April heeft de trekking van de boekentombola plaats gehad; de geldelijke opbrengst stelde den Tak in staat om het tekort der kas nagenoeg te dekken.

Ook werd besloten de werking van de liederavonden tijdelijk te schorsen, daar de werkzaamheden voor de Beiaardconcerten en 't Vreemdelingenverkeer thans de aandacht vragen.

ZUID-AFRIKA

Kaapstad.

In het bestuur der Afdeeling zijn enkele veranderingen gekomen: de heer G. van Heerde werd benoemd tot penningmeester, in plaats van den heer F. W. Hesse Jr., die wegens drukke bezigheden bedankt heeft; de heer F. Hesse Jr. werd in de plaats van den heer G. van Heerde, gekozen tot 2en secretaris en de heer Melt J. Brink in de plaats van adv. J. H. H. de Waal (bedankt) tot bestuurslid. De ondervoorzitter, de heer J. P. L. Volsteedt en de 1e se-

cretaris, de heer M. Wartena, werden beiden herkozen.

* * *

De Afd. zal deelnemen aan den historischen optocht ter gelegenheid der opening van het Unie-Parlement. Zij zal een voorstelling geven van het graven der Kasteelgracht te Kaapstad en van de Landing van Van Riebeek aan de Tafelbaai. Er zullen aan deze beide episoden uit Hollands Z.-Afr. geschiedenis meer dan twee honderd personen deelnemen.

Johannesburg en Omstreken.

Aan een ingezonden verslag ontleenen we het volgende:

In de met vlaggendoek versierde Scotiazaal, vierde de Afdeeling 8 Maart op gezellige wijze haar derde jaarfeest.

Alle medewerksters en -werkers waren Afrikaansche of Hollandsche dames en heeren.

Het programma gaf een afdruk van beide zijden der medaille, beschikbaar gesteld voor het Taalbondexamen van 1909.

Dit mag zeer zeker een heel geschikte reclame heeten.

Als sprekers traden op onze beide regeeringsmannen: F. W. Beyers en F. E. I. Krause, en buitendien Ds. L. E. Brandt, die ons iets verhaalde van de verhouding tusschen Nederland en Zweden gedurende de 17e eeuw.

Dezen avond luisterden de beste uitvoerende kunstenaars van Johannesburg door hun medewerking op: pianosolo's van den heer Pierre de Beer, vioolsolo's van mevrouw Beatrice Stuart, Afrikaansche en Hollandsche liedjes van mevrouw P. Deys, een luimige en een ernstige prozavoordracht van mevrouw Joh. Engel-Wilson.

In zijn slotwoord betuigde Dr. F. E. I. Krause, L. W. V. zijne instemming met de woorden van Ds. Brandt, dat wij de lessen der geschiedenis nooit te vergeefs leeren; het is thans aan ons die wetenschap in praktijk te brengen.

Twintig nieuwe leden traden er dienzelfden avond tot de Afdeeling toe.

De feestviering slaagde dus in alle opzichten uitstekend.

* * *

Door de Afdeeling worden pogingen in het werk gesteld om propaganda te maken voor het Nederlandsche lied, d. w. z. zoowel het Afrikaansche als het Vlaamsche en het Hollandsche. Zij wil dit doen door het zenden van zangboekjes aan de onderwijzers en het instellen van liederenavonden, zoo mogelijk met medewerking der Ned. zangvereeniging.

In enkele scholen worden reeds door de kinderen, ook die van Engelsche afkomst, met groot genoegen Hollandsche liedjes gezongen.

Die Brandwag.

Een heugelijk bericht uit Zuid-Afrika. Met de Unie heeft een Hollandsch-Afrikaansch tijdschrift het licht gezien. Den 31en Mei is te Pretoria verschenen D i e B r a n d w a g (De Voorpost), een tweewekelijksch tijdschrift, dat vooral nationaal wil wezen, d. w. z. Afrikaansch.

Het is een onderneming, waartoe die Afrikaanse Taalgenootskap een paar jaren geleden door de benoeming van een commissie den stoot heeft gegeven; een omzendbrief, waarin de verschijning wordt aangekondigd, is in het Afrikaansch gesteld. Afrikaansch, ook naar de namen van redactie en medewerkers te oordeelen, zal wel overwegend het karakter van dit tijdschrift zijn. Maar ook stukken, geschreven in het zoogenaamde Hoog-Hollandsch, de taal van ons land, zullen er in opgenomen worden.

Het tijdschrift is bestemd voor „die Afrikaanse huisgesin"; het wil den leeslust bij de Afrikaanders opwekken en hun leesstof geven, die hun aanstaat en voor ze geschikt is. Men zal de uitgave zoo aantrekkelijk mogelijk voor hen maken, haar illustreeren, er een rubriek voor vrouwen en kinderen aan verbinden.

Maar de grootste aantrekkingskracht zal toch in het werk van de beste Afrikaansche schrijvers liggen. Het is al een achtbare rij namen, die Zuid-Afrika's letteren kunnen noemen! Onder redactie en medewerkers treffen wij aan: dichters als de oude Reitz en Melt Brink, de jongen Celliers en du Toit (Totius), schrijvers als ds. Kestell, ds. W. Postma (de man van Die Eselskakebeen), prof. Lion Cachet, J. Lub, H. Oost, dan een reeks jonge doctoren, prof. Viljoen, Preller (die met dr. W. M. R. Malherbe de eigenlijke redactie vormt), enz., teveel om op te noemen.

Naar 't heet, is er druk op het tijdschrift ingeteekend en prijzen alle Afrikaansche voormannen de onderneming met warmte aan. Moge het onder het volk der Afrikaanders de liefde voor hun Hollandsche taal en voor hun eigen nationaal leven aanwakkeren!

De Japanneezen en het Hollandsch.

Een aardig voorval maakt de heer C. J. van Rijn te Kaapstad in de Volkstem openbaar.

Eenige weken geleden lag het Japansche oorlogsschip Ikoma, op zijn reis naar het feestvierende Buenos Aires, te Kaapstad eenige dagen stil. De officieren werden door de Kaapsche regeering onthaald op een rijtoer en een feestmaal op de rijkswijnhoeve Constantia.

Twee ministers voerden het woord, in het Engelsch. Daarop antwoordde de gezagvoerder van het Japansche oorlogsschip, in het Engelsch. Toen stond burggraaf Seki, een der Japansche officieren, op en hield een toost in het Japansch. Hij deed dat, zei hij, omdat hij die taal beter sprak dan Engelsch. Bovendien moest hij aannemen — de schalk! — dat er onder het hoogbeschaafde gezelschap, waarin hij was, wel zouden zijn, die Japansch verstonden of de studie ervan zouden aanmoedigen.

Engelsch en Japansch, en geen Hollandsch in het oude Kaapland? Dit werd den heer Roche Pohl, lid van het Kaapsche Parlement, te machtig. Hij stond op en sprak in het Hollandsch. En in die Hollandsche rede vertelde hij de Japansche gasten, dat zij zich bevonden niet in een Engelsche kolonie, maar in een Britsche, met twee officieele talen, het Engelsch en het Hollandsch. Maar zou burggraaf Seki, die onder zijn gastheeren kennis van 't Japansch onderstelde, wel willen gelooven, dat er onder waren, die niet eens de tweede landstaal verstaan? Spreker hoopte dan ook, dat die mannen eerst Hollandsch gingen leeren voor zij zich op het Japansch toelegden.

Die rede, eerst in het Engelsch en toen in het Japansch vertaald, sloeg bij de Japanners in. De tolk der Japanners, secretaris aan het Japansche ministerie van buitenlandsche zaken, zei toen in een Engelsche toespraak:

De Hollanders zijn geen onbekenden in Japan. Ons land is ze veel verplicht, zelfs dankt het zijn tegenwoordige beschaving aan de Hollanders. Nog heden vindt men vele Hollandsche boeken in de bibliotheken van zuidelijk Japan, en woorden a's s t o k, v l a g, s o p enz. in onze taal kunnen nog spreken van den Hollandschen invloed. 't Was 'n Hollander, die de Japanners 't maken van vuurwapenen leerde. In Satsoema, waar spreker vandaan kwam, had eens 'n Hollandsch dokter gewoond, die daar de westersche beschaving had doen postvatten.

Onder de Japanners was ook een professor Sjigo, hoogleeraar aan de universiteit te Tokio. Deze kwam den volgenden dag nog gauw den heer Pohl even opzoeken. Hij kende de geschiedenis van Holland op zijn duimpje en vertelde o. a., dat in alle Japansche scholen bij de les in de geschiedenis verteld wordt van Hollands glorie ter zee en hoe de Ruijter de Theems opvoer.

OOST-INDIË

Voorstellen van Groep Nederl. Indië.

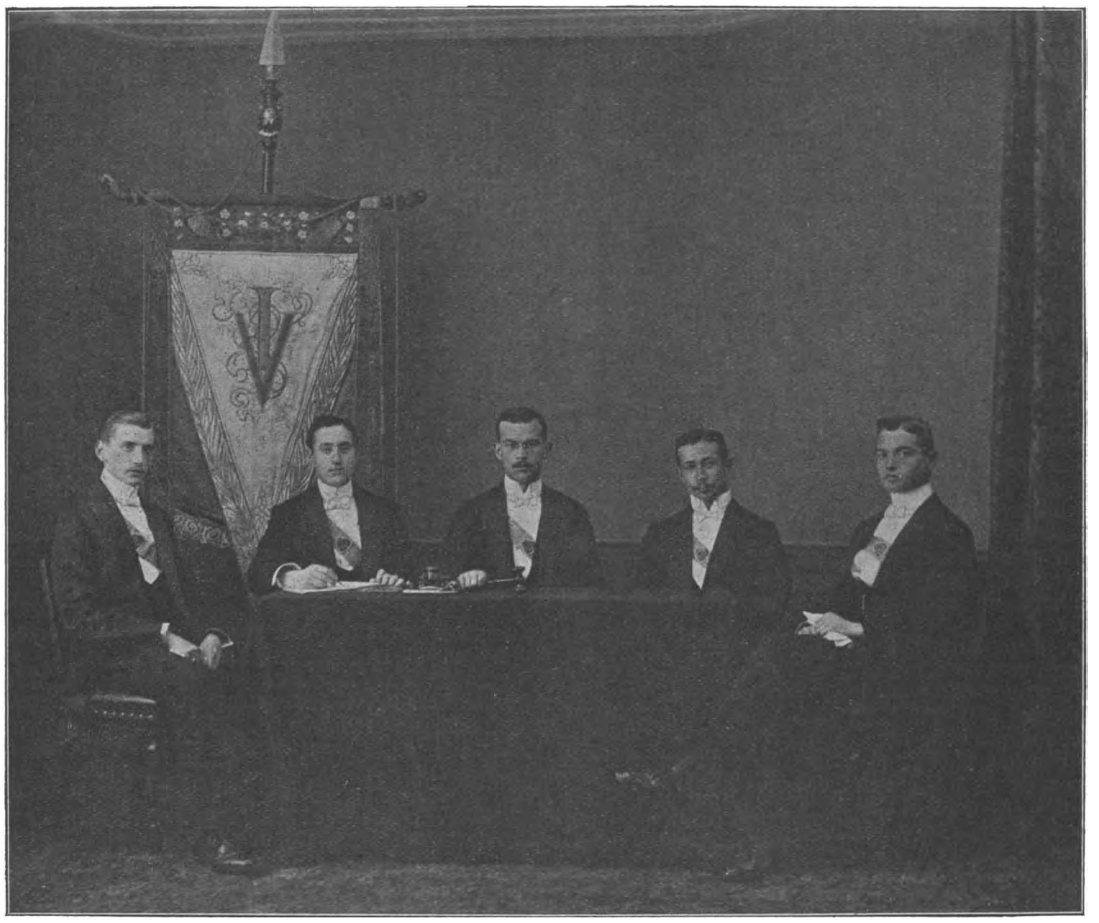
Reeds in zijn brief van 13 Januari 1909 wees het Groepsbestuur — tot de meening gekomen dat de Nederl. jongelieden, in 't algemeen, weinig neiging toonden een werkkring in de koloniën te zoeken — op de noodzakelijkheid daarin verandering te brengen. Wijzende op het gevaar voor het stambelang, gelegen in een verminderde toestrooming van Nederlanders naar de kolonie en op de behoefte juist aan nieuwe krachten op allerlei gebied, meende het Gr. Best., dat het op den weg van het A. N. V. moest liggen zijne krachten te wijden aan verbetering van dien toestand.

Zou het voorzien in de behoefte aan personeel voor staatsbetrekkingen meer op den weg der Regeering gelegen zijn, in die aan jongelieden voor partikuliere betrekkingen zou door het, in het leven roepen eener voorbereidende school voorzien kunnen worden.

Aan het Gr. Best. stond voor oogen eene instelling waar „Maleisch en andere, voor ieder Indiër onmisbare kundigheden" zouden kunnen geleerd worden, waar inlichtingen zouden worden verstrekt omtrent bijzondere bekwaming voor bepaalde betrekkingen, omtrent de leefwijze in Indië, ook op hygienisch gebied, omtrent de uitrusting voor Indië, in 't kort eene inrichting tot voorbereiding en bekwaming; een betrouwbaar inlichtingskantoor tevens. De gedachte inrichting zou wellicht 't best aan het Koloniaal Museum te Haarlem te verbinden zijn.

In antwoord op dien brief werd door het Hoofdbestuur bij schrijven van 25 Maart 1909, omstandig medegedeeld, dat, naar van die zijde vermeend werd, aan de vraag uit Indië naar Nederlandsche jongelieden voor partikuliere betrekkingen ruimschoots werd voldaan en dat verschillende partikuliere-, gemeentelijke- en staatsinstellingen voldoende in de opleiding voor de bedoelde betrekkingen voorzagen. Onder erkenning van den verminderden toevloed van Nederl. jongelieden voor staatsbetrekkingen in Indië, werden de vermoedelijke oorzaken van dat verschijnsel nagegaan, en werd in uitzicht gesteld, dat zou overwogen worden, de aandacht der Regeering, in overleg ook met de Vereeniging „Oost en West" op dat euvel te vestigen [1]). Alvorens echter middelen te beramen om in eene, niet erkende, behoefte aan ver-

[1]) In die Vereeniging ontstond ongeveer te zelfdertijd — iets later doch onafhankelijk van de voorstellen des Groepsbestuurs — de gedachte aan een bureel van advies en voorlichting; de Afd. Zutphen, opgewekt door een Van dag tot dag-artikel in het Handelsblad van 25 Maart 1909 deed tot de oprichting daarvan het voorstel. (Zie Kol. Weekblad van 8 April 1909, no. 14).

Bestuur der Indologen-Vereeniging 1909—1910.

Deze Vereeniging, opgericht in 1902, stelt zich ten doel orgaan te zijn voor hen, die de indologische studiën aan de Rijksuniversiteit te Leiden volgen Zij tracht dit doel o. a. te bereiken door het bevorderen van den omgang tusschen de indologen, door het houden van lezingen en door het uitgeven van het Indologenblad, 't vorig jaar opgericht en staande onder hoofdredactie van den heer J. Jongejans. De foto stelt de bestuursleden voor, van links naar rechts: J. van der Togt, ass. I; F. J G. van Emden, ab-actis; W. F. Burlage, praeses; H. G. F. van Huls, quaestor; Th. Elink Schuurman, ass. II.

meerdering van aanbod voor partikuliere betrekkingen te voorzien, werd eene omstandige aantooning gevraagd, dat die behoefte werkelijk bestaat.

In een later schrijven van het H. B., n.l. van 15 October 1909, werd nog aan het Gr. Best. bericht, dat voor het oprichten van een inlichtingskantoor met de Vereeniging O. en W. aanraking was gezocht en dat die Ver. bezig was met het voorbereiden van zulk een kantoor, in den geest als door het Gr. Best. bedoeld.

Bij brief van 3 December 1909, op het onderwerp terugkomende, meende dat Bestuur onder de aandacht te moeten brengen, dat het niet alleen bedoelde het stichten in Nederland van een plaatsbureau voor Indië, maar vooral van eene inrichting tot voorbereiding en geschiktmaking in 't algemeen, voor eenige werkzaamheid in Indië.

Naar aanleiding van dat laatste schrijven werd de door Groep Indië te berde gebrachte aangelegenheid in de H. B.'s vergadering van 8 Januari 1910 ter sprake gebracht, waarvan het gevolg was dat aan het Gr. Best. d.d. 18 Februari geschreven werd, dat, naar 's H. B.'s meening in Nederland, inzonderheid te Amsterdam gelegenheid te over was, om zich voor partikuliere betrekkingen in Indië te bekwamen. De afgevaardigde voor Gr. Nederland, Dr. H. F. R. Hubrecht, in 't bijzonder, wees op tal van die gelegenheden.

In de eerste plaats werd de aandacht gevestigd op de openbare handelsschool met 2-jarigen cursus, verbonden aan een H. B. S. met 3-jarigen cursus en als 't ware daarmede één school met 5-jarigen vormende.

Dan op de twee avondscholen der Vereeniging voor Handelsonderwijs, elk met pl. m. 500 leerlingen.

Verder op den cursus A. der Vereeniging voor voortgezet Handelsonderwijs, waar tevens onderwijs in talen, ook in Maleisch, wordt gegeven, en welke Vereeniging bovendien voordrachten doet houden over onderwerpen van Economie, Handelsrecht, Warenkennis en over Tropenhygiéne.

Voorts op de kweekschool voor machinisten, die voor een groot deel door Indische jongens bezocht wordt, en waar een opleiding wordt ontvangen voor machinist bij de suikerfabricage; voor de suikernijverheid in het algemeen en voor scheepsmachinist.

Ten slotte op de suikerschool onder leiding van Dr. Boldingh, waar de suikerchemie in het bijzonder wordt onderwezen.

Op de Land-, Tuin- en Boschbouwscholen te Wageningen voor opleiding tot allerlei betrekkingen in het landelijke werd natuurlijk gewezen; terwijl nog werd aangevoerd dat ook vele Berlitzscholen gelegenheid geven tot het leeren van Maleisch.

Eindelijk werd nog de aandacht gevestigd op de voordrachten, in 't bijzonder voor Indië, die sedert een paar jaren door het K. N. Aardrijksk. Genootschap worden georganiseerd, en waarin de hoorders over allerlei onderwerpen, Indië betreffende, worden ingelicht.

Waar alzoo verschillende gelegenheden bestaan tot opleiding voor onderscheiden werkkringen in Indië werd ééne instelling tot opzettelijke opleiding voor betrekkingen van onderscheiden en allicht uiteenloopenden aard, noch noodig noch gewenscht geoordeeld. Een deugdelijke opleiding in algemeenen zin, waarvoor de H. B. scholen met 3-jarigen cursus geschikt zijn, gevolgd door vakonderricht, werd in het algemeen beter geoordeeld dan eene opleiding aan ééne instelling, uitsluitend voor allerlei Indische betrekkingen.

In dien geest werd aan Gr. Indië geschreven, terwijl voor de inlichtingen van meer stoffelijken aard, als uitrusting en benoodigdheden, voor het tot elkaar brengen van werkgevers en werknemers werd verwezen naar het „Informatiebureau van „Oost en West".

Met de mededeeling van het vorenstaande wordt beoogd, te doen uitkomen, hoe Groep Indië werkzaam is, al blijkt door het gemis aan eigen orgaan, daarvan niet dadelijk naar buiten, en tevens de aandacht te vestigen van de Neerlandia-lezers in Indië op verschillende inrichtingen en instellingen, waar gelegenheid bestaat zich voor partikuliere betrekkingen in Indië te bekwamen.

Afd. Semarang.

Het bestuur van de Afdeeling Semarang heeft eenige verandering ondergaan. Thans is het samengesteld als volgt:

Dr. C. E. Benjamins, voorzitter; mej. J. E. G. van Lookeren, secr.-penningm.; mevr. A. Corver, H. P. Deinum, Z. Stokvis, A. J. van Lennep en Mr. D. J. van Doorninck, leden.

WEST-INDIË

De Vereenvoudiging van het Nederlandsch, een belang voor West-Indië [1]).

Dames en Heeren.

Die hier voor U staat en het woord tot U richt, is U totaal onbekend. De eenige reden dan ook, die het geacht Bestuur van de Vereeniging tot Vereenvoudiging der Schrijftaal had, om mij uit te noodigen, in deze Algemeene Vergadering het woord te voeren, was de omstandigheid, dat ik vijftien jaren lang aan het onderwijs in West-Indië verbonden ben geweest. Eene stem dus uit West-Indië. En daarenboven de stem eens bekeerlings. Vroeger, — waarom het niet gezegd? — was de beweging tot vereenvoudiging der schrijftaal mij niet sympathiek. Een stuk geschreven in de Vereenvoudigde Spelling, deed mij altijd denken aan het weekboekje eener keukenmeid. Dit is echter geheel anders geworden, sinds ik vijftien jaar lang het onderwijs in West-Indië op allerlei scholen van nabij heb gadegeslagen.

Er is daar in West-Indië Nederlandsch gebied te verdedigen en te veroveren. 't Is waar, in vergelijking met Nederland en Oost-Indië is West-Indië gering. Suriname met zijn 53.000 zielen (behalve Indianen en Boschnegers) en Curaçao met een nagenoeg gelijk aantal beteekenen niet veel in vergelijking met de millioenen bewoners van Nederland en Oost-Indië. Doch het geldt daar Nederlandsch gebied. Geen g r o n d-gebied, maar t a a l gebied. Het Nederlandsche rijk bestaat niet alleen uit grond, ook de Nederlandsche taal heeft haar gebied. Gold het een stukje grondgebied van Nederland te verdedigen, als één man zou de Nederlandsche bevolking opstaan en zich ten strijde aangorden, ook al ging het maar over een strookje gronds met honderd duizend bewoners. Wij zouden dat strookje niet willen missen. En te recht. Maar hier gaat het over een stuk taalgebied. Nederlandsch wordt in die Verre gewesten nog niet gesproken gelijk het behoort. In Suriname meer, in de Kolonie Curaçao zeer weinig. Maar men moet het met eigen oogen hebben gezien, men moet het bijgewoond hebben, om het te weten, welk een struikelblok voor het aanleeren van het Nederlandsch is de moeilijke spelling onzer dierbare Moedertaal, en om tot het gereede, voor de hand liggende besluit te komen, dat aan de uitbreiding der Nederlandsche taal in West-Indië een ontzaggelijke dienst zou bewezen worden met de spelling en schrijfwijze zooveel mogelijk te vereenvoudigen. Nu wordt daar een schat van tijd en Nederlandsche kracht verspild, die waarlijk beter besteed zouden kunnen worden.

[1]) Lezing gehouden op de Algemeene Vergadering der Vereeniging tot Vereenvoudiging der Schrijftaal.

Ik wil zelfs den schijn niet aannemen te spotten met de welgemeende pogingen dier sympathieke tropenkinderen om onze taal te spreken. Daarom zal ik mij onthouden van door vermakelijke voorbeelden aan te toonen, hoe moeilijk het is onze taal aan die menschen te onderwijzen. Maar ik betreur het oprecht, dat zooveel tijd en kracht nutteloos besteed worden aan spel- en schrijfregels, die het den West-Indiër (uitzonderingen niet medegerekend) zoogoed als onmogelijk maken onze taal behoorlijk te leeren spreken en schrijven. Hoeveel meer nut zouden èn zwarten èn kleurlingen èn blanken daar ginds uit hunne weinige schooljaren trekken, hadden zij hun hoofd niet te breken met zoovele regels over dubbele e's en enkele o's, over t's en d's, over g t's en c h t's, die zij toch nooit, of uiterst zelden, snappen. Breng het hun maar eens aan 't verstand, hoe zij moeten lezen: hij ging wandelen om zich niet te vervelen!

In naam dier moedige Nederlandsche mannen en vrouwen, die daar onder de brandende zon der tropen hunne beste krachten wijden aan het onderwijs der jeugd, en wier zware arbeid men moet gezien en gadegeslagen hebben, om er al het moeilijke van te begrijpen, vraag ik met aandrang verlichting door vereenvoudiging.

Nog iets anders heeft mij tot mijne bekeering geleid, ofschoon niet in die mate als de eerste beweegreden. Men kan ook van den vijand leeren; dat is een regel van tactiek. Welnu de vijand is de vreemde, niet Hollandsche taal. Het papiamentsch, de volkstaal van Curaçao, kan ik buiten bespreking laten, wijl het slechts een uitwas is van het Spaansch. Maar van het Spaansch valt in dit opzicht veel, zeer veel te leeren. Het zal misschien menigeen verwonderen, als ik U zeg, dat het Spaansch in de vereenvoudiging alle talen van Europa driehonderd en meer jaren vooruit is. Er is in het Spaansch eenvoudig niets meer te vereenvoudigen. Alleen de stomme h (vóórkomend o. a. in de ook hier wel eens gebruikte woorden: H i d a l g o, H e r m a n d a d enz.) zou men kunnen missen; maar dat is dan ook alles. Overigens s c h r i j f t m e n a l t i j d g e l i j k m e n u i t s p r e e k t e n s p r e e k t u i t z o o a l s m e n s c h r i j f t. Ik heb het zelf „aan den lijve" ondervonden en het honderden malen bij anderen gezien, welk een gemak dat geeft bij het aanleeren der taal en welk een hulpmiddel het is om correct, zonder fouten te schrijven. Ik ontving in mijne betrekking op Curaçao jaarlijks honderden in 't Spaansch geschreven brieven van personen uit allerlei standen. Wat mij altijd opviel in die brieven was het gering getal schrijffouten. Dank aan de allereenvoudigste spelregels kan men in het Spaansch bijna geene fouten schrijven. De fouten, die er gemaakt werden waren ofwel g e h o o r fouten, omdat men b.v. een b niet van een v weet te onderscheiden (zoodat in vele streken van Spanje b i b e r e en v i v e r e juist eender klinkt; d r i n k e n en l e v e n is dezen Spanjaarden hetzelfde,) — ofwel het zijn t a a l fouten, waardoor men b.v. een verkeerden vorm geeft aan een onregelmatig werkwoord; maar s p e l fouten komen zoo goed als niet voor. Kom daar eens om als het Hollandsche brieven betreft, zelfs van beschaafde en ontwikkelde menschen! Getuige o. a. Bernard Canter in zijn geestigen brief aan Marcellus Emants, waarin hij (B. C.) ronduit verklaart, niet zonder fouten tegen de regels van De Vries en Te Winkel te kunnen schrijven!

Nu wordt op Curaçao veel Spaansch geleerd; men heeft daar dus gelegenheid tot vergelijking der talen. Aan de inrichting, die ik daar de eer had jaren lang te besturen en die in de laatste jaren een dagschool was voor Meer Uitgebreid Lager Onderwijs voor den netteren stand, waren 180 leerlingen. Er waren in die inrichting twee afdeelingen: eene Spaansche en eene Hollandsche afdeeling. In de eerste was Spaansch de voertaal, in de tweede het Nederlandsch. Opvallend echter was, dat in de Spaansche afdeeling altijd het dubbele aantal leerlingen zat van de Hollandsche afdeeling. De verklaring van dit feit moge men zoeken waar men wil, — en er zijn gereede verklaringen voor te vinden, — maar het geeft toch ook te kennen, dat wij wel wat mogen doen in de richting van vereenvoudiging en vergemakkelijking van het Hollandsch om niet tegenover het Spaansch, en zijn uitwas: het Papiamentsch, terrein te verliezen.

En of de eenvoudigheid van de Spaansche spelling de letterkunde verarmt, zooals in ons land zoozeer gevreesd wordt door sommigen? Mijne bevinding is juist het tegenovergestelde. Ofschoon de Spanjaard al eeuwen lang zoo eenvoudig mogelijk spelt, is er geen rijkere letterkunde in Europa (de Nederlandsche letteren niet te na gesproken. Mijn eeresaluut aan de hier aanwezige letterkundigen!) Geef een beschaafden Spanjaard of Zuid-Amerikaan een stukje papier en een pen en hij is schrijver of dichter, vaak allebei. Er is zelfs in de Spaansche letterkunde overproductie. Dat is zeker ook niet goed; maar 't is toch het tegenovergestelde van verarming.

Dank aan die eenvoudige spelling kan de Spanjaard van heden nog de kunstwerken van het voorgeslacht genieten. D o n Q u i j o t e, de gedichten van Calderon, van Lope de Vega enz. worden heden ten dage nog zonder veel moeite gelezen. Is dat ook het geval met onze groote meesters der 17e eeuw?

Men is nooit te oud of te groot om te leeren, zelfs van Spanjaarden. Al hebben wij voor eeuwen het Spaansche juk afgeworpen, — iets waar ik volstrekt niet rouwig om behoef te zijn, — dit moet ons niet weerhouden om het goede over te nemen overal waar wij het vinden.

M. VICTOR ZWIJSEN.

T i l b u r g, Mei 1910.

Van Groep Suriname.

2 Maart had het bestuur het voorrecht den heer Ds. A. E. Boers op het spreekgestoelte te zien ten einde zijne lang beloofde voordracht over Kunst te houden voor de leden onzer Groep. Een goede opkomst bewees dat men de pogingen van het bestuur waardeerde om goede sprekers uit te noodigen een of ander onderwerp te behandelen, doch die goede opkomst was ongetwijfeld meer te danken aan het feit dat deze dichter-dominé optrad, wiens sympathieke stem, wiens eigenaardige manier van zeggen en wiens verblijdend optimisme groote bekoring uitoefenden. De keuze van zijn onderwerp, doch vooral — zooals gezegd — de eigenaardige zeggingsmanier maakt het voor den verslaggever zeer moeilijk een juist overzicht van het verhandelde te geven.

Sprekers voordracht op dezen avond was eigenlijk te beschouwen als een inleiding tot een later te geven en dieper gaande verhandeling over het onderwerp Kunst, doch deze inleiding zelve was al zóó schoon en boeiend, dat het bestuur en de leden door een hartelijk handgeklap den spreker bij het einde zijner voordracht dank brachten en instemming betuigden met de woorden van den voorzitter onzer Groep, die het verlangen uitsprak naar het vervolg of wel de „eigenlijke kunstavond".

MAC KENZIE.

Prinsessefeest te Paramaribo.

Ter gelegenheid van den eersten verjaardag van Prinses Juliana werd door de vereeniging voor nationale feesten een bloemen- en vruchtententoonstelling gehouden waaraan een wedstrijd verbonden was.

Parade, kinderbal, optocht en muziekuitvoering verhoogden 1 en 2 Mei de feestvreugde.

Elk lid brenge ten minste 2 nieuwe leden per jaar aan!!

Uit het jaarverslag van Groep Ned. Antillen.

Al is onze geldelijke toestand achteruitgegaan, de vordering, die de Groep heeft gemaakt in ledental, het resultaat dat verkregen wordt door onze werkzaamheden, geven ons reden om met voldoening terug te zien op hetgeen achter ons ligt.

De onverbiddelijke dood heeft velen ten grave gesleept, onder hen ons geacht medebestuurslid, den heer Joseph Möller.

Doch de opengevallen plaatsen zijn niet onbezet gebleven, de H.E.G. heer Mr. Th. I. A. Nuyens, Gouverneur der Kolonie, treedt thans als beschermheer en eerevoorzitter op; de heer W. van den Brink bezette in het bestuur den zetel van den heer Möller.

De leden zijn verdeeld als volgt: op Curaçao 249, Aruba 42, Bonaire 24, St. Martin 10, St. Eustatius 6, Saba 5 en in het buitenland 10, zoodat op 31 Dec. 1909 de Groep 346 leden telde, d. i. 36 meer dan in 1908. Tal van jongelieden hebben zich tot ons gewend om studiebeurzen, enkelen zijn reeds naar Nederland vertrokken, vertrouwende, dat zij door ons gesteund zullen worden. Reeds ontvangen in Nederland 3 jongens steun, op Curaçao thans 3 (één heeft dit jaar de school verlaten) op St. Martin 1. Het bestuur beraamt de middelen om aan geld te komen. Reeds is door het bestuur der Kolonie op het Ontwerp-Begrooting 1911 de jaarlijksche steun aan de Groep met *f* 250.— vermeerderd. De Groep is den H.E.G. heer Gouverneur der Kolonie zeer erkentelijk voor zijnen steun.

Een oproep aan de leden tot vermeerdering hunner bijdragen heeft ten gevolge gehad, dat 41 hunner thans meer dan de gewone jaarlijksche bijdrage betalen.

Aan de Redactie van de Amigoe di Curaçao, die kosteloos de notulen onzer vergaderingen opneemt, zij hierbij een woord van dank gebracht. De verdeeling van de uit Nederland voor de noodlijdenden ontvangen gelden heeft in den loop van 1909 plaats gehad en met de te laat ingekomen gelden is een fonds van het A. N. V. opgericht.

De geboorte van Prinses Juliana werd feestelijk herdacht, waarbij wederom door de Curaçaosche bevolking ondubbelzinnige blijken van gehechtheid aan het Vorstelijk Huis zijn gegeven.

De moeilijkheden aan de oprichting der Jongelieden-Afdeeling verbonden schijnen thans overwonnen te zijn.

Met medewerking der Groep zijn in den loop van 1909 de volgende lezingen gehouden:

„De Toekomst van Curaçao in verband met het Panama-kanaal" door den heer H. P. de Vries;

„Hudson en de Kolonisatie van Noord-Amerika door de Nederlanders" door den heer C. K. Kesler;

„Het eiland St. Eustatius" door den heer J. L. C. Monsanto.

De eerste lezing werd door de vereeniging in druk uitgegeven.

In den loop van 1909 werden fraaie platen, voorstellende de Koninklijke Familie met het Prinsesje, onder de leden verspreid.

Van de onder-Afdeelingen kan het bestuur mededeelen, dat die op Saba zich in het laatste jaar bijzonder ijverig heeft betoond.

De Secretaris-Penningmeester,

C. S. GORSIRA J.P.Ez.

Bezoek op Curaçao

Onder de foto der deelnemers aan den tocht naar het Quarantaine-station op Curaçao, opgenomen in het vorig nummer is weggevallen het lijstje der namen:

Bovenste rij van rechts naar links: Mej. E. v. d. Veen Zeppenfeldt, de heer L. v. d. Veen Zeppenfeldt, bestuurslid, mej. C. Neeb, mevr. Kesler.

2e rij van rechts naar links: Mej. Maduro Lopez, mevr. v. d. Veen Zeppenfeldt, mevr. Lansberg.

3e rij zittend: Jonkvr. Schuurbeque Boeye, Dr. Henriquez, bestuurslid, directeur der quarantaine inrichting, twee dochtertjes van den heer Lansberg, bestuurslid.

AMERIKA.

Ned Stamdag.

Door de Nederlandsche vereeniging Eendracht maakt Macht te Nieuw York wordt een poging aangewend om in Noord-Amerika jaarlijks een Nederlandschen stamdag te houden van allen die van Nederlandsche afkomst zijn.

Reeds is een voorloopige commissie gevormd onder voorzitterschap van Ds. J. A. Mets van Nieuw York. In deze commissie hebben afgevaardigden van Nederlandsche vereenigingen en Nederlanders van invloed zitting.

Den 30en Mei 1910 zou te Nieuw York een eerste bijeenkomst van afgevaardigden van alle vereenigingen, die zouden willen meewerken om tot zulk een jaarlijkschen stamdag te geraken, worden gehouden.

Nieuw-Nederland.

Door Goeverneur Hughes is machtiging verleend om de te Albany berustende oorkonden, welke betrekking hebben op en uitgevaardigd zijn door de regeering van Nieuw-Nederland, te laten onderzoeken en in het Engelsch te vertalen. Met dezen arbeid is belast de Nederlander van geboorte, de heer Arnold J. van Laer, archivaris van den Staat Nieuw York. Men berekent dat deze arbeid tien jaren zal duren.

Afd. Nieuw York.

In het vorige Nr. werd verzuimd te vermelden, dat na de algemeene vergadering der Afdeeling de aanwezigen door den heer Mr. Baron van Oldenneel aan een noenmaal werden genoodigd, waarbij een echt Nederlandsche geest voorzat.

De 78-jarige letterkundige Dr. J. A. Mets droeg een gedicht voor, door hem zelf vervaardigd, een verheerlijking van Nederland.

Chicago.

Het bestuur dier Afdeeling is thans als volgt samengesteld:

L. Holstein, voorzitter; J. de Boer, onder-voorzitter; H. Jacobsma, secretaris, 1449 W 14 Place; Theo Koopmans, penningmeester; A. Oosterheerdt, waarnemend lid.

INGEZONDEN.

De Nederl. Scheepsbouw.

Geachte Redactie.

In Neerlandia van 15 Febr. vind ik onder het hoofd „Scheepsbouw" het volgende: „Wanneer wij in het pas verschenen verslag van Lloyd's Register lezen, dat Nederland nà de Engelsche bezittingen de grootste klant is der Engelsche werven, dan blijkt, dat er voor onzen scheepsbouw, deze zoo bij uitstek nationale nijverheid, nog een mooie kans is om zich uit te breiden. Nederland staat in dit register over 1909 als tweede op de lijst met 26,630 ton."

Het lijkt mij toe, dat dit stukje den lezers een verkeerden indruk van den toestand van onzen scheepsbouw geeft. Al blijft het jammer dat er nu en dan Ned. schepen in Engeland gebouwd moeten worden, hetzij omdat onze werven het te druk hebben, hetzij omdat de bestelde schepen, en dit geldt voor de Holl. Amerikalijn, te groot zijn voor onze hellingen, hetzelfde verwijt kan men op Engeland en andere landen toepassen. Immers 30—40 % van hetgeen bij ons wordt gebouwd is voor het buitenland bestemd! En tot „uitbreiding" behoeft men onze scheepsbouwers niet aan te sporen. Wanneer men n.l. de statistieken der laatste jaren raadpleegt dan is alles samen genomen, onze scheepsbouw de éénige welke zich ieder jaar geregeld en gestadig uitbreidt. In alle voorname zeevarende landen gaat de aanbouw achteruit.

Alleen Engeland vertoont, na eene groote vermindering van 1907 op 1908, dit jaar eene kleine herleving. Ook Frankrijk is dit jaar naar voren gekomen na een teruggang in het vorige jaar. Overigens hebben ongeveer alle zeemogendheden den terugtocht vervolgd.

De cijfers voor Nederland alleen geven een ander beeld: n.l. voor 1907 144,991 ton; voor 1908 153,000 ton; voor 1909 174,920 ton.

En ten slotte, om onzen landgenooten een beeld te geven van de belangrijke plaats van hun land ook op dit gebied, de lijst van scheepsbouw in 1908 en 1909 der verschillende zeevarende naties (te vinden in het Ned. Zeewezen van 1 Maart 1910):

Landen.	Tonnenmaat 1908.	Tonnenmaat 1909
Engeland	1,104,601	1,198,953
Ver. Staten	320,361	281,271
Duitschland	327,399	277,155
Nederland	153,502	174,920
Frankrijk	104,353	133,527
Oostenrijk	26,898	55,196
Japan	79,258	54,154
Italië	43,996	40,030
Noorwegen	53,100	32,216
Denemarken	19,082	11,952
België	22,542	11,658
Zweden	10,819	7,095
China	5,665	5.896
Rusland	647	2,205
Spanje	3,061	2,173

Met des te meer trots kunnen wij in deze statistiek op onze vierde plaats wijzen, als men het ontzaggelijke verschil in oppervlak en kustlijn der verschillende landen in aanmerking neemt. Voor de zóóveelste maal blijkt het, dat de beteekenis van een land zeker niet op de grootte berust.

's-Gravenhage. P. COOL.

Zich zelf wegsijferen.

Te Zutfen werd enige tijd geleden een vereniging opgericht, die een gedenteken wil stichten voor Sir Philip Sidney, die, bij het beleg van Zutfen door zijn oom de Graaf van Leicester in 1586, te Warnsveld in een gevecht tegen de Spanjaarden sneuvelde.

Om beter kans van slagen te hebben, voegden de oprichters zich een aantal bekende personen, meest Nederlanders en een paar Engelsen, toe, die daartoe allen in een Engelse brief uitgenodigd werden.

Dezer dagen werden zij voor het aannemen van de uitnodiging weer in een Engelse brief bedankt en tot een vergadering opgeroepen.

Zouden alle ondertekenaars ook verstaan wat zij getekend hebben? of hebben kunnen zeggen?

Schrift dient toch om de spraak te vervangen als de omstandigheden het spreken niet toelaten. Zullen de beraadslagingen ook in het Engels plaats hebben? Zal men bezwaar maken, Nederlands geld voor het doel aan te nemen?

Den Haag. P. VAN MEURS.

Een manie.

Het Centraal Bureau voor Vreemdelingenverkeer, Den Haag, zendt me een pakje reclamegeschriften van Hollandsche steden, met een brief in 't Fransch: Nous avons l'honneur enz. Men weet nochtans aan dit kantoor, dat we met dit Fransch niet gediend zijn.

Vreemdelingenverkeer Rotterdam zendt me een pakje Fransche boekjes over Rotterdam. Ook daar weet men, dat het niet op den weg van het A. N. V. ligt om met die boekjes te werken.

't Is waarlijk of die menschen met Fransch behekst zijn. H. MEERT,

Spiegelstraat 20, Gent (België).

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Het Nederlandsche lied.

Donderdag 19 Mei gaf Coers' Liederkoor weer een groote welgeslaagde volksuitvoering te Utrecht.

De Nationale Vereeniging voor den Volkszang afd. Rotterdam, besloot haar winteravondstudiën met een openbare uitvoering op 25 Mei in Diligentia.

De 19 geleerde liederen werden uitgevoerd.

Op een concert, de vorige maand te Amsterdam gegeven, zong Julia Culp. De N. R. Ct. schrijft daarover: Een groote verrassing bereidde zij het publiek na de pauze met de voordracht van de Liedjes der Liefde, door Bernard Zweers gecomponeerd op woorden van Lovendaal. Drongen de Duitsche liederen niet dadelijk door tot het gemoed der hoorders, bij de voordracht der Hollandsche onstond onmiddellijk de gewenschte sympathieke strooming als verbindend element tusschen uitvoerder en publiek.

De N. R. Ct. verneemt uit Berlijn dat in Nov. a.s. door de Stern'sche Gesangverein a daar Diepenbrock's Te Deum laudamus zal worden uitgevoerd.

De Post en 't Nederlandsch.

Op een brief, verzonden van Amsterdam naar Breda, durft een postbeambte te zetten: Inconnu, Retour.

Nederl. nijverheid in den vreemde.

Als een tegenhanger van de Haagsche hopjes in Silezië, meldt men ons, dat in vele plaatsen van Denemarken een zeer bekend merk Zaanlandsche beschuit verkrijgbaar is.

Opblazen.

Men heeft vrij algemeen gedacht dat dit woord eene Afrikaansche vertaling was van „to blow up". Het is inderdaad een oud-Hollandsch woord. De Gouverneur van Koromandel, Marten IJsbrantsz, schreef in zijn Dagboek van 1 Juli—24 Nov. 1635: „alsoo die van Sins'er 't fort seer naederden hebbende met een mijne een Bolwerck van 't fort opgeblaesen" enz.

Tuchteloosheid.

Dat niet alleen de Nederlandsche jeugd tuchteloos is, blijkt uit een klacht in het Hannoversche Tageblatt. Iemand had daar den gevel van zijn huis laten herstellen in Middeneeuwschen stijl. Het mooie schilderwerk duurde echter niet lang. De Duitsche jeugd bedierf het door er met krijt op te schrijven en het op andere wijze te besmeuren.

Het is in Duitschland dus ook al niet beter dan bij ons.

Vlaanderen op zijn malst.

Dr. W. Zuidema zond aan de Boekerij der Staats-Hoogeschool te Gent overdruk van een stuk in „Tijdschrift der Mij. der Ned. Lett." natuurlijk in 't Nederlandsch; en ontving een dankbetuiging in... 't Fransch.

En „'t Zal wel gaan" bestaat al meer dan vijftig jaar.

't Gaat blijkbaar nog niet.

Holland op zijn best.

De universiteit van Parijs heeft besloten, voor den cursus 1910—1911 hoogleeraren van buitenlandsche hoogescholen uit te noodigen tot het geven van eenige leergangen. Een dergelijke uitnoodiging is door den raad dier universiteit gericht aan Prof. Mr. G. A. van Hamel, hoogleeraar in het strafrecht te Amsterdam, om gedurende een trimester eenige leergangen te geven in de faculteit der rechtsgeleerdheid.

Ned. geld uit 't land gelokt.

Onlangs is hier te lande de inschrijving geopend voor een miljoen gulden aandeelen in de Ned. Maatschappij tot Exploitatie van de Royal Solvent Zeepfabrieken. Die mededeeling trof ons, omdat het bekend is, hoe moeilijk het is op de Ned. geldmarkt kapitaal te verkrijgen voor Nederl. nijverheidsondernemingen.

Maar bij onderzoek bleek dat het kapitaal noodig was, niet voor een Nederl. onderneming, maar voor een Belgische fabriek. De fabriek wordt in België opgericht, omdat daar de uitvinding gepatenteerd en dus beveiligd is, m. a. w. terwijl wij hier te lande een belangrijke zeepindustrie hebben, wordt onder de leuze van een Nederl. maatschappij tot exploitatie van enz. het Nederl. kapitaal weggelokt ten bate van een in België te vestigen fabriek.

Guldensporenslagviering te Antwerpen.

Deze zal luisterrijk den 11en Juli plaats hebben.

Voor bijzonderheden verwijzen we naar de mededeelingen in het vorig nr. van Neerlandia blz. 104.

Wie kan, ga er heen en werke tot het welslagen mede.

Mooi Nederland.

Te Amsterdam is 7 Juni een vergadering gehouden, waar in beginsel besloten is tot de oprichting eener Vereeniging tot bescherming van plaatselijk schoon. De bedoeling is haar te doen zijn een bond van alle vereenigingen die in deze richting werkzaam zijn.

Een modeziekte der taal.

In het Zeitschrift des Deutschen Sprachvereins noemde onlangs een schrijver het een modeziekte der taal om straten, pleinen enz. een langen naam te geven. Inplaats van Arndtstrasse vindt men Ernst-Moritz-Arndt-Strasse, inplaats van Franzplatz Kaiser-Franz-Grenadier-Platz. Vroeger was men verstandiger. In Berlijn is er een Franzstrasse; nu zou men haar allicht Kaiser-Franz-Josef-von-Oesterreich-Strasse noemen.

Met namen van vereenigingen gaat men al even dwaas te werk. Zoo bestaat er waarlijk een Dr.-phil.-Hermann-Schulze-Stiftung, een Professor-Friedrich-Eberhard-und-Rose-Elisabeth-Neugebauer-Stiftung. Het fraaiste voorbeeld van dergelijke malle namen biedt de stad Schöneberg aan. Daar staat ergens een gedenkboom, waarbij op een marmeren plaat de naam gegrift staat: General-Feldmarschall-Friedrich-Karl-von-Preussen-Eiche!

De Duitsche schrijver hoopt op terugkeer tot den ouden eenvoud en korte namen. Wat een oneindige last, zegt hij, geven die lange namen niet in het gebruik, voor den handel, in de briefwisseling, in het telegrafische verkeer enz.!

Maar vooreerst is het kwaad in zijn vaderland niet gestuit. Dezer dagen lazen wij in een Duitsch blad, dat te Dresden de nieuwe brug, die de afgebroken Augustus-Brücke vervangt, König-Friedrich-August-Brücke is gedoopt.

Fabula de te narretur. Een verzuchting als over die Duitsche namen kan men over vele Nederlandsche van tegenwoordig slaken. Een Pieter Corneliszoon Hooftstraat in Amsterdam, een van Weede van Dijkveldstraat in den Haag, een Burgemeester Vening Meineszstraat in Rotterdam, en tallooze meer.

Geef ons korte namen weder!

Niet alleen om de lengte, maar vooral om het helaas! meer-en-meer gebruikelijke germanisme van het -sche achter den persoonsnaam, en het bedenkelijke „werken", verzuchtte onlangs de Nieuwe Rotterdamsche Courant in een noot bij een hoofdartikel over het wetsontwerp op naamlooze vennootschappen:

„Zouden de strafbepalingen van het Ontwerp niet kunnen aangevuld worden met een goede geldboete tegen de taalvervalschers, die aan hunne stichting namen geven als bijv. Mij. t. E. der „C. G. Rommenhöller'sche Koolzuur- en zuurstofwerken" ?"

Het Nederlandsch en de luchtvaart.

Het stukje over „de eigen taal in de lucht", in ons vorig nummer opgenomen, heeft weer de woordsmeden (eere zij hun bedrijf!) aan het werk gezet.

Een wil er den bestuurder van het vliegtuig z w e v e r noemen. Vroeger is die naam al voor het toestel zelf voorgeslagen.

Een ander doet k u n s t v l i e g e r aan de hand, vermits v l i e g e r alleen wat anders beduidt.

Een derde verzint k l i e v e r.

Een van de woordsmeden vindt, dat het niet aan de spraakmakende gemeente moet overgelaten worden, het nieuwe vliegtuig en den bestuurder te benoemen, aangezien er dan wel weer iets leelijks voor den dag kan komen, zooals f i e t s inplaats van r i j w i e l.

Smaken verschillen, maar wij vinden f i e t s geen leelijk woord. Er ligt iets van 't snelle en suizend voorbij-ijlende van het rijwiel in. Het werkwoord is er ook gemakkelijk van te gebruiken, alsmede de samenstellingen.

Bovendien, leelijk of niet leelijk, de volksmond kiest het woord en gebruikt 't, en daarmede is het uit. Dat bewijst niets beter dan het woord f i e t s, dat het overigens ook bruikbare, naar wij meenen door prof. M. de Vries gesmede woord r i j w i e l in de levende taal geheel overvleugelt.

Vlaamsche almanakken.

Kluchtige Almanak van Robert en Bertrand.	Uitg. Verhoeven,	Antwerpen.
Jaakske met zijn fluitje.	»	»
Almanak van Zotten Rik.	»	»
Belgische Volksalmanak		»
Almanak van Majoor Kapmans, Billois,		»
Duimpjesalmanak	V. de Lille,	Maldeghem.
Almanak „Het Volk"		Gent.
Tyl Uilenspiegel		Brussel.
Allemansgerief		Antwerpen.
Keikop, Studentenalmanak		Lier.
De vijand (anti-alcoholistisch)		Gent.
De matigheidsalmanak		Brussel.
Manneken uit de Mane		Brugge.
Tybaert's almanak		Antwerpen.
Almanak van het Nieuws van den Dag.		Brussel.

Deze opgaaf werd ons verstrekt door de heeren Em. Hullebroeck (Gent) en J. Vergauwen (Meirelbeke), naar aanleiding van 't stukje van den heer J. Rasch in het Febr.-nr.

Aanvulling.

Men maakt ons opmerkzaam op een onvolledigheid in het Jan.-art. Vlaamsch-België sedert 1830, waar gesproken wordt van de schets eener G e s c h i e d e n i s d e r V l a a m s c h e B e w e g i n g van Prof. Fredericq.

Gaarne vestigen we dus de aandacht op de Bibliographie van den Vlaamschen Taalstrijd, waarin de heeren Th. Coopman en Jan Broeckaert ook een aanzienlijk feiten-materiaal wisten bijeen te brengen.

Stadhuis te Middelburg (Zeeland).

Reisboek 1910.

Verschenen is de derde jaargang van Mork's Reisboek voor Nederland.

In meer dan 200 blz. wordt provinciegewijs een overzicht gegeven van de reisgelegenheden, bezienswaardigheden, hotels, pensions, gidsen enz.

Vergeleken bij den eersten jaargang is deze zoo volledig als men 't maar wenschen kan.

De belangrijkheid wordt, behalve door tal van aardige kiekjes, waarvan we hier enkele afdrukken, nog verhoogd door een drietal artikelen: een tocht van enkele dagen door Gelderland's mooiste streken, in elkaar gezet door den heer D. Fockema, den Nederl. wielrijders wel bekend; een beschouwing over onze Nederl. schilderkunst door den heer A. J. Servaas van Rooyen; een praatje over Bergen en omgeving van P. Fransen Jzn.

Het groote belang van zulk een handig reisboekje is voor ons niet zoo zeer dat het den reizigers talrijke nuttige inlichtingen verschaft, maar vooral het feit, dat 't leert waardeeren eigen landschoon.

Lantaarnplaatjes.

Wij herinneren nog eens aan het verzoek, de vorige maal namens het bestuur van Groep Ned. Indië gedaan.

Wie ze beschikbaar heeft, zende ze aan het hoofdkantoor te Dordrecht, Wijnstraat 81, dat voor doorzending zorg draagt.

Aanbieding.

Van een Schets van den Ned. Stam en van Neêrlands plaats onder de volken in het verleden en in het heden, door Fred. Oudschans Dentz is nog een klein partijtje exemplaren over. Deze zijn tegen toezending van 10 cent per exempl. bij de Administratie verkrijgbaar.

Postzegelafdeeling.

De heer H. Meert, Spiegelstraat 20, Gent, verzoekt dringend, vooral aan de Belgische leden, de deze maand uitgegeven Caritaszegels voor de Postzegelafdeeling te verzamelen.

Aan wien de schuld?

Op den feestmaaltijd naar aanleiding van de opening van het Nederlandsch Paviljoen in de Brusselsche Tentoonstelling werden uitgenoodigd o. m. die Fransche bladen, die het felst zijn in de uiting van hun haat tegen het Nederlandsch, Chronique, Etoile Belge. Werden niet uitgenoodigd de Vlaamsche bladen Vlaamsche Gazet, Nieuws van den Dag. Een schande voor hem, die de verantwoordelijkheid draagt. Burgemeester Max, van Brussel, bracht een Nederlandschen toast uit. Wil men weten hoe de Etoile Belge dat meedeelt? M. Max s'exprime dans la langue chère à M. Hoste. Dus men steekt bij U de voeten onder tafel, maar kan toch niet nalaten uit dank... U te begekken. Wel besteed, zegt de Vlaming.

Op stap.

De heer Wessel Roux te Kaapstad schrijft:

Naar aanleiding van de correspondentie in Neerlandia over deze uitdrukking diene dat men in Z.-Afrika — onder de oude Boerenbevolking — altijd zegt „op 'n stap", „op 'n draf", „op 'n galop" en zelfs „op 'n jaag-galop". „Hij trek op 'n galop" wordt gezegd als een ruiter zijn paard laat galopperen. De meeste Holl. sprekende Afrikaanders rijden te paard en ik zelf, die dikwijls paard rijd, sedert mijn zevende jaar, weet van geen andere uitdrukking dan „op 'n stap"; stapvoets is hier onbekend.

Aan Vlaanderen de eer.

Er is een onderzoek ingesteld naar de randversieringen in de Heures de la reine Anne de Bretagne en dergelijke handschriften. Men wilde weten of deze angstvallig natuurgetrouwe bloemversieringen van Fransche vinding waren. Het is echter gebleken, door vergelijking van een aantal handschriften, over geheel Europa verspreid, dat deze wijze van schilderen, alvorens in Frankrijk door te dringen, reeds in Vlaanderen werd toegepast door de meesters eener school, die men gemakshalve de Gent-Brugsche school heeft genoemd en waarvan de meest bekende is Simon Bening, geboren in 1483 of 1484 en in 1516 te Brugge gestorven.

De Beek te Wolfheze (Gelderland).

Het Holl. Afr. tooneel.

Mevr. J. H. M. Engel-Wilson, directrice van de Afd. Holl. Toneel-Ver. te Pretoria, is met verlof te Hoorn teruggekeerd, welk verlof zij zal ten nutte maken om hier te lande avonden te geven om belangstelling in Z.-Afrika te wekken. Als directrice van de A. H. T. V. heeft mevr. Engel-Wilson veel gedaan voor de nationale beweging in Zuid-Afrika.

Holl. Gem. te Durban.

Er zijn te Durban 'n aanzienlijk aantal Hollandschsprekenden blijvend gevestigd, en pogingen worden thans van daar uit aangewend om 'n Hollandsche gemeente te stichten en 'n predikant te beroepen. Gedurende het bad-seizoen — April-Juni — heeft men er jaarlijks 'n zeer groot aantal Hollandsch sprekende Afrikaners.

Vreemde woorden in den vreemde.

In de Paed. Zeitung herinnert een Duitsche onderwijzer naar aanleiding van de ook bij onze naburen heerschende gewoonte om noodeloos vreemde woorden te gebruiken aan het volgende hekeldichtje dat vroeger in J u g e n d verscheen:

Ein Uebel hat der deutsche Mann:
er wendet gern ein Fremdwort an!
Und wenn man 's deutsch auch sagen kann,
er wendet doch ein Fremdwort an!
Er impo-, defi-, depo niert,
er iso-, gratu-, defi-liert,
er da-, zi-, dik-, und debu-tiert,
er do-, for-, inspi-, exer-ziert,
er igno-, inse-, inspi-riert,
er bombar-, degra-, explo-diert,
er bug-, zen-, fri- und amu-siert,
er dekla-, bla- und ani-miert! —
O du verflixte ier-erei!
Der Teufel hol' die Ziererei,
die Sprachenruinierei
und Bildungsparadierei!
— Ach, Goethe, hättest Du 's erlebt,
wie man die Sprache jetzt verwässert,
mit welschen Brocken sie durchwebt,
du hättest deinen Faust verbessert:
es i e r t der Mensch, so lang' er strebt!

Het Nederlandsch op de Tentoonstelling.

Een bezoeker van de Tentoonstelling schrijft ons:

Op de Brusselsche Tentoonstelling trof het mij, dat eene firma boven hare uitstalling een schild had aangebracht, waarop haar Nederlandsche naam in 't Fransch vertaald was.

In plaats van N. V. Machinefabriek ..... voorheen ..... stond er te lezen: Se. Ae. pour le Construction de Machines ..... ci-devant .....

Als tegenhanger moge dienen, dat eene Engelsche firma (de naam is mij ontschoten) op hare uitstalling kaartjes had aangebracht in 't Fransch en Vlaamsch!

't Hollandsche sigarenmagazijn „de Huifkar" bezigt voor de verpakking zijner sigaren zakjes enz. waarop te lezen staat dat men er „cigares Huifkar" gekocht heeft. Dit staat zelfs vermeld op het bandje, waarmede uw pakje dichtgesnoerd is. De Hollandsche sigaren is het eenige, wat er Nederlandsch is, daar mij op mijne in 't Nederlandsch gedane vraag naar sigaren, in 't Fransch werd te kennen gegeven, dat men deze taal niet verstond!

Naar mij door een der bewakers-soldaten van de Nederlandsche Afdeeling werd medegedeeld, zijn de dames-helpsters in dit sigarenmagazijn „pur sang Parisiennes".

Vraag om inlichting.

Wie kan het juiste adres meedeelen van:
D. Kaan, vroeger Officier van Adm., Weltevreden.
E. C. Reit, vroeger Empl. K. P. M., Weltevreden.
W. Meyboom, vroeger Empl. Int. Cred.- en Handelsvereen. Rotterdam, Weltevreden.
P. J. van Rooyen, vroeger Weltevreden.
J. Stroeve, vroeger Adm. Rott. Lloyd, Weltevreden.
Th. W. van Schaik, vroeger Ass. Singkep Tin Mij., Riouw.
Mevr. C. A. C. Donker—Breunink, vroeger Plantage Middenlaan 78, Amsterdam.
W. Akkersdijk, vroeger Justus van Effenstr. 30, Utrecht.
P. A. May, vroeger Commies b/d. Kol. Spoorwegen, Paramaribo, daarna Den Haag.
A. Snijdelaar, vroeger Grachtswal U 149, Leeuwarden (thans in Mexico).
W. Geesink, vroeger Kruisstraat 15a, Rotterdam.
Mej. G. Veld, vroeger Meterstrasse 97, Bremen.
F. C. W. J. P. Soeters, vroeger Sarphatistraat 136, Amsterdam (thans Rotterdam).
P. H. Bussemaker, vroeger Luit. t/Zee.
Jhr. R. I. S. Groeninx van Zoelen, vroeger Luit. t/Zee.
Baack, vroeger Kweekerijstr. 27, Borgerhout (België).
G. J. Ham, vroeger Gasthuisstraat 1, Utrecht (thans in Amerika).
J. H. R. v. d. Willigen, vroeger Turfmarkt 8, Leiden (thans in Indië).
Ch. F. v. Velthuysen, vroeger beambte S. S., Padang (thans in Nederland).
H. J. D. W. Dikkers, vroeger Den Burg op Texel.
A. A. Schouten, vroeger p/a. Nederl. Bank, Bloemfontein, O. R. K.
D. P. D. Fabius, vroeger p/a. Holland Amerikalijn, Nieuw York (thans te Chicago).
P. C. v. d. Graaf, vroeger 1e off. s.s. Coppename, Agency Royal Dutch Mail, Statestraat 15, Nieuw York (thans in Nederland).
S. v. d. Vrede, vroeger hoofd der school, St. Eustatius (thans in Nederland).
W. C. Looman, vroeger kostschoolhouder, Zwolle.
J. M. Engelbrecht, vroeger Frederiksplein 18, Amsterdam (thans in Indië).
J. A. C. Kaayk, vroeger empl. v. Ingen, Soerabaia (thans in Europa).
Dr. R. Broersma, vroeger redact. Soer. H. Blad, Soerabaia (thans in Europa).
P. J. M. Ophof, vroeger Tjilatjap (thans in Europa).
Mevr. A. M. Ophof, geb. Sterk, vroeger Tjilatjap (thans in Europa).
A. F. van Tienhoven, vroeger ass. apotheker, Soerabaia (thans in Europa).
L. Albert, vroeger kassier a/d. Surinaamsche Bank, Paramaribo.
A. Borstlap, vroeger banketbakker, Wagenwegstraat, Paramaribo.
Mej. Julie Samson, vroeger Keizerstraat, Paramaribo.
J. J. B. v. d. Chijs Jr., vroeger Oostsingel 55, Delft.
K. J. Deetman, vroeger Diezerstraat, Zwolle.
R. v. d. Feen, vroeger 's Gravendijkwal 145b, Rotterdam.
Jac. W. Droog, vroeger Aert van Nesstraat 123, Rotterdam.
Dr. C. L. Dorst, vroeger Geld. Kade 23, Rotterdam.
J. F. v. d. Hoogen, vroeger Slagveld 7, Rotterdam.
Mevr. wed. M. Verkerk, vroeger Stationsweg 87, Rotterdam.
H. J. v. d. Goot, vroeger Catharijnesingel 26, Utrecht.
Mevr. wed. Damsté, vroeger Brielle.
N. G. Portielje, vroeger directeur Hotel Duin en Daal, Bloemendaal.
T. Coolsma, vroeger Predikheerenstr. 2bis, Utrecht.
M. J. Dekker, vroeger Oene o/d. Veluwe.
J. Burck, vroeger Zoeterwoudsche Singel 82, Leiden (thans in Friesland).
P. J. L. Bloeme, vroeger Vestwal 4, Leiden (thans in Amsterdam).
Mr. J. J. de Waal Malefijt, vroeger advocaat en procureur, Utrecht.

ARBEIDSBEURS.

(Buiten verantwoordelijkheid van 't Hoofdbestuur).

Jong opzichter op een W.-Ind. plantage, goed onderlegd, met goede getuigschriften, 't Maleisch machtig, goed met Javanen kunnende omgaan, zag zich gaarne op een plantage in O.-Ind. geplaatst. Geneigd zich voor een bepaalden tijd te verbinden.

Het adres der belanghebbenden is te vernemen bij de Administratie van het A. N. V., Wijnstraat 81, Dordrecht.

14e Jaargang. No. 7. Juli 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Uw woord heeft wonderen volbracht,
Uw geest is met ons, al zijt ge ons ontvallen.
VICTOR DE LA MONTAGNE.

INHOUD: Julius Sabbe † door M. Rudelsheim — Van ons Paviljoen „Groot Nederland", door Joh. Kesler — Het lied in Vlaamsch België, door L. Lambrechts — *Buitenland:* Gesprekken met Consuls III, Canada — Uit Mexico, door J. ten Napel — De graven te Soerat — *Verkeerscommissie:* De Verbondsreis door Vlaanderen, door Mr. R. E. Kielstra — Uitwisseling van kinderen — *Boeken-Commissie*, door Dr. W. van Everdingen — *Noord Nederland:* J. Huf van Buren † — Tweede Groot-Ned. Stud.-Congres te Leiden — Het Maastrichtsch Congres — Een nijverheid van beteekenis — Het landbouwonderwijs in Nederland — Jongel. Afd. — *Zuid Nederland:* Uit onze Takken — De Holl. kerk te Roubaix, door F. G. Beekman — Het Nederlandsch in het normaal onderwijs voor meisjes — *Zuid-Afrika:* Die Brandwag — Een nieuw Holl. blad — Advertentietaal — Mededeelingen — *Oost-Indië:* Van het Groepsbestuur, door R. v. I. — Vereeniging Oost en West — Voor Neerland's nijverheid en handel — Dialekten in Indië — *West-Indië:* A. E. J. van den Brandhof † — Van het bestuur der groep Ned. Antillen — Openb. leeszaal te Paramaribo — *Ingezonden*, door B. Canter, Dr. M. A. van Weel, F. W. A J. van Peski, C. W. v. d. Pot, K. A. James, J. H Kuneman Jr., Dr. M. Rudelsheim, R. C. van Damme en P. Wingens — Mededeelingen en Allerlei — Advertentiën.
BIJVOEGSEL: Nieuwe leden — Adressen van Bestuurders, Vertegenwoordigers enz. — Advertentiën.

Julius Sabbe. †
14 Februari 1846—3 Juli 1910.

De dood maait in de laatste weken rusteloos onder onze Vlaamsche voormannen: na Désiré Claes, Dr. C. J. Hansen [1]), Flor. van Duyse en nu Julius Sabbe. Met Sabbe verdwijnt een van de meest overtuigde strijders voor het Nederlandsche ideaal, een van degenen die hun leven lang geijverd hebben om het Vlaamsche volk zich zelf weer bewust te maken.

Wie, in Noord en Zuid, kent niet den naam Sabbe, den naam, door zijn zoon Maurits gehandhaafd. Nog grooter glans zou dien naam verleend zijn, ware niet Herman, de zoo veel belovende student, door een slepende ziekte vroegtijdig ten grave gedaald. Neerlandia herdacht dezen in zijn nummer van Nov. 1899.

Julius Sabbe leefde door, met en in Vlaanderen, en alles wat hij deed, alles wat hij schreef, alles wat hij sprak had vooral ten doel om te bewijzen hoe groot Vlaanderen in het verleden geweest was, om aan te toonen wat Vlaanderen in de toekomst nog worden kon. In hem, den man van het heden, werkte de herinnering aan wat Vlaanderen eens geweest was als een levenwekkende kracht, die daden verrichtte, daden welke het Vlaanderen van thans ten zegen zouden zijn.

Jaren heeft hij geijverd voor het gedenkteeken van Breydel en De Coninck, de helden van 1302, dat thans op de Groote Markt te Brugge verrijst; jaren ook heeft hij zich, met Jhr. De Maere Limnander, ingespannen om Brugge door een kanaal met de zee te zien verbonden en om aan deze doode stad weer iets van haar middeleeuwschen luister en handelsbeweging terug te schenken. En weer was Sabbe het die voor zijn boezemvriend Peter Benoit wist te bewerken, dat de Antwerpsche muziekschool tot Koninklijk Vlaamsch Conservatorium werd verheven.

Hij heeft dus verschillende van zijn idealen verwezenlijkt gezien; dat het niet zonder moeite geschiedde behoeft hier wel niet te worden gezegd. Maar in ieder geval mocht hij de voldoening smaken, hetgeen niet aan ieder gegeven is, te zien dat zijn strijd niet nutteloos geweest was.

Een overtuigde was hij, een man van karakter, deze kamper voor het schoone en het goede en het ware. In verzen verklankte hij de gewaarwordingen van schoonheid, die in hem trilden; in tallooze strijdgeschriften verdedigde hij zijn politiek, zijn Vlaamsch, zijn sociaal-economisch ideaal; en in vele voordrachten, gehouden in Noord en Zuid, wist hij door zijn geestdriftwekkende kracht, door zijn overtuigend, doordringend woord, de geesten open te maken, de harten wakker te roepen voor de denkbeelden die hem zoo dierbaar waren.

Het Groot-Nederlandsch ideaal vond in hem een warm voorstander, omdat hij besefte dat, indien het vaderland nooit te klein kan zijn, het zedelijk en verstandelijk Rijk van Nederland nooit te groot kon wezen.

Antwerpen. M. RUDELSHEIM.

[1]) Over dezen doode in het volgend nummer. Red.

Van ons Paviljoen „Groot Nederland".

't Valt niet te ontkennen dat de eerste indruk, dien het kleine Paviljoen „Groot Nederland" op den bezoeker maakt, min gunstig is. Naast het groote, stijlvolle, bij uitstek karakteristieke Nederlandsche gebouw zou ons zedig houten huisje bijna onopgemerkt blijven, zoo niet het wapperen en klapperen [1]) van vier nationale vlaggen en 't voortdurend in- en uitloopen van bezoekers er de aandacht op riepen. Want ons klein Verbondshuis heeft veel bezoek. Natuurlijk zijn er velen die eerst na een bezoek aan de waarlijk schitterende, zoo hoogst verscheidene en algemeen gewaardeerde uitstalling in wat men hier gewoon weg het „Nederlandsch Paleis" noemt, tot ons komen, slechts even in- en uitloopen, om toch alles gezien te hebben. Maar honderden anderen verwijlen hier korter of langer, soms zeer lang en zeer velen komen terug, alleen of met vrienden, verwanten en leerlingen.

Weetgierigheid en belangstelling bij taalgenooten, twijfelzucht, lust tot beknibbeling bij anderssprekenden, maar vooral bij zoogenaamde franskiljons, d. z. eigen aard miskennende taalgenooten, zijn de twee voorname drijfveeren die ons bezoekers brengen.

Pas binnengetreden heeft men vóór zich de „Inzending der Vereeniging tot Bevordering van de Belangen des Boekhandels". Hier staan en liggen, niet als elders achter glazen deuren opgesloten, maar open en zichtbaar exemplaren van 't nieuwste, beste en schoonste, door onze bekwame drukkers, onze moedige uitgevers voor 't lezend publiek bestemd: werken, handelende over vakstudie, kennis, kunst, nijverheid, onderwijs op velerlei gebied van de prachtigste codices tot de uitstekendste schoolboeken. Voortreffelijke en aantrekkelijke kinder-literatuur wisselt hier af met schoone plaatwerken, met de nieuwste uitgaven over land- en volkenkunde en de talrijke werken van Noord- en Zuidnederlandsche letterkundigen. Ook de kunst onzer boekbinders, plaatsnijders en kaartenteekenaars komt hier volkomen tot haar recht.

En is het hanteeren dezer vaak zeer kostbare werken aan het publiek ontzegd, de vertegenwoordiger van den Nederlandschen boekhandel, hier voortdurend aanwezig, is gaarne bereid ze voor belangstellenden open te slaan en toelichting te geven.

* * *

En nu onze tentoonstelling in de andere kamers!

Vooreerst een wand 8 meter breed bij 6 hoog, van onder tot boven bedekt met de afgesneden titels van dag- en weekbladen, buiten 't Koninkrijk der Nederlanden in onze taal verschijnende: pl. m. 800 in Vlaamsch België, 100 in Nederlandsch Indië, 50 in de Vereenigde Staten, 20 in Nederlandsch West-Indië en dubbel zooveel in Zuid-Afrika. Op dit gezicht staat de twijfelaar, hij die zoo vaak hoorde en ook wel napraatte: Waartoe dient het Vlaamsch buiten Vlaanderen? paf. De taalgenoot laat niet na hem te wijzen op het bijschrift „en in Noord-Nederland verschijnen omtrent 2000 dag-, week- en maandbladen". Met welgevallen nemen de talrijke bezoekers uit alle deelen van ons taalgebied die titels in oogenschouw, herkennen met vreugde hun plaatselijk blad en zien met verwondering dat het zooveel taalbroeders heeft. De twijfelaar moet willens of onwillens denken: „Als er zooveel bladen verschijnen, moeten ze toch lezers hebben".

Op de wandtafel hieronder liggen periodieken van alle soort in Zuid-Afrika, Vlaanderen en Ned. Indië verschijnende. Eene eereplaats wordt ingenomen door 2 exemplaren van het eerste Europeesche weekblad, de Nieuwe Tijdinghe, sedert 1618 gedurende verscheidene jaren bij Abraham Verhoeve te Antwerpen uitgegeven en door eenige oude Hollandsche couranten, waaronder voorouders van nog bestaande, algemeen gekende, zooals de Leidsche, de Oprechte Haarlemmer en de Nieuwe Rotterdammer, welke laatste sedert is opgegroeid tot een der reuzen van de Europeesche pers.

Keert men zich om, dan ziet men op eene groote tafel alle uitgaven van het Algemeen Nederlandsch Verbond, onze „Alliance", ons „Verband", welks stichting, gelijk uit eene ingelijste oproeping aan den wand blijkt, in April 1895, te Brussel — oudste Tak — werd voorbereid. De 13 verschenen jaargangen van Neerlandia, tal van vlugschriften betreffende onze taal en onzen stam, zijne verbreiding over de aarde, zijn verleden en zijn toekomst zijn hier geplaatst onder de kaarten der beide deelen van het Koninkrijk der Nederlanden: het land der 11 provinciën en het Indisch rijk met 40 millioen inwoners.

Aan den tegenovergestelden wand is in twee diagrammen voorgesteld de stijging van het ledental onzer vereeniging: 65 in 1895, thans ruim 13000, met afzonderlijke voorstelling voor de Groep België. Daarboven trekken drie kaarten de aandacht. Twee dezer België en Nederland duiden aan waar in de beide zusterlanden Afdeelingen van het Verbond bestaan. Twee groote kaarten: De Nederlanders voorheen en thans toonen van Spitsbergen en Straat Nassau tot Statenland, van Nieuw Holland tot Nieuw York (Nieuw Amsterdam) en Willemsstad, hoe men reeds vóór eeuwen door en met het Nederlandsch door de wereld kwam, hoe onze koene voorouders

door geen ijsgebergt bedwongen,
door geen weelde in slaap gezongen,

de geliefde kleuren, heinde en ver, naar Oost en West droegen.

Vlak hiertegenover de uitstalling van het Vlaamsch Handelsverbond, de reeds meermalen in dit blad besproken maatschappij, die beoogt den Vlaming aan te sporen voor zijn goed Vlaamsch geld, goede Vlaamsche bediening en briefwisseling te vorderen. Eenige honderden vakbladen in de Nederlandsche taal hier uitgestald, of in de aangrenzende leeskamer bestendig ter inzage liggende, toonen dat het land der zes universiteiten zoowel eene vaktaal als eene wetenschappelijke taal heeft. Opmerkelijk ook de uitgaven in verschillende talen van het Internationaal Bureel voor de bevordering van handel en nijverheid der Amsterdamsche firma Bendien, Damrak (Brussel, Kruidtuinlaan 21).

Welk aandeel het A. N. V. neemt aan het nieuw

[1]) Helaas na klapperen en wapperen hangen zij veelal amechtig langs den stok en „roepen" niet! Er is meer, veel meer noodig om de aandacht te trekken. Red.

en krachtig opleven van onzen stam en ons taalbewustzijn blijkt verder uit de uitstalling zijner Verkeerscommissie: talrijke en smaakvolle reisgidsen en wandelkaarten, maar bovenal uit de grafische voorstellingen, betreffende den arbeid onzer Boeken-Commissie, in de kleine leeszaal. Honderden bibliotheken, in alle oorden der wereld gesticht en ouderhouden door de gestadige en onvermoeide werkzaamheid van Dr. Van Everdingen en zijne helpers, zeggen 't nog eens: Er wordt ook buiten Europa veel, zeer veel Nederlandsch gelezen. De kennismaking met deze kaarten en tabellen zal voor menigen twijfelaar of twijfelmoedige eene openbaring wezen.

Uitstalling van de Vereen. tot Bevordering van de belangen des Boekhandels.

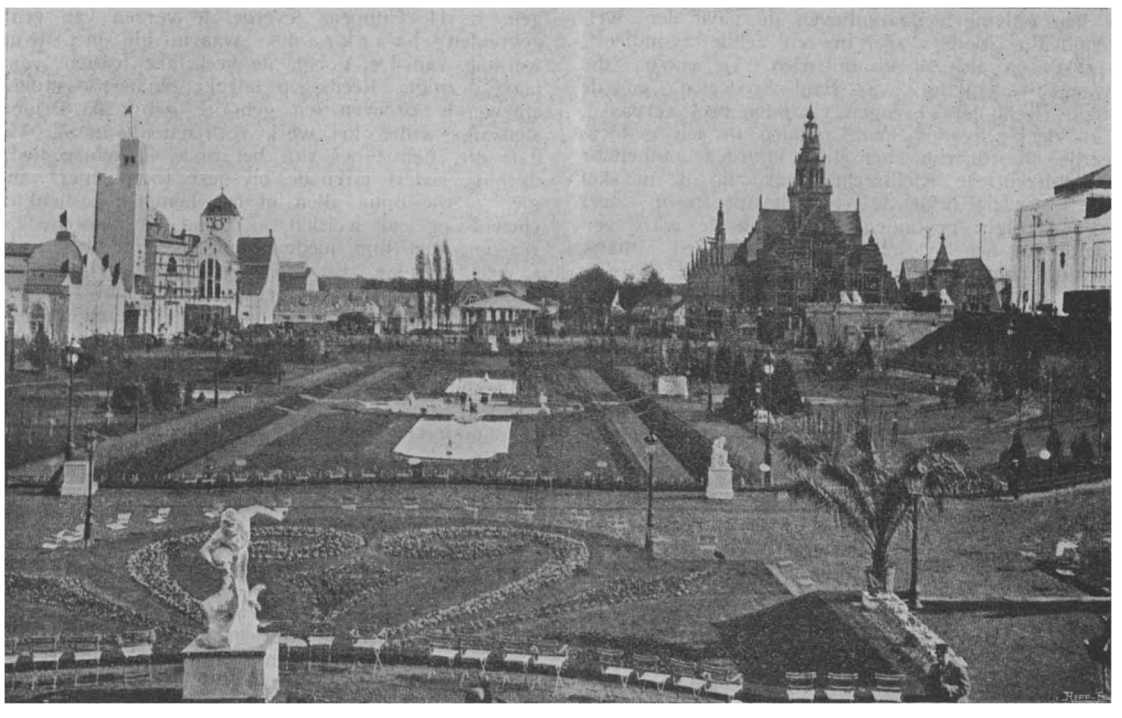
Hier tegenover, onder de portretten van Koning Albert en van Koningin Wilhelmina, en slechts twee andere — hulde aan Conscience, die zijn volk lezen, aan Benoit, die het zingen leerde — liggen bestendig ter lezing de nieuwst verschenen dagbladen en periodieken niet alleen uit Europeesch Nederland, maar ook uit Amerika en Zuid-Afrika. De Indische bladen liggen ter tafel in de Nederl. Ind. leeszaal, naast de bovenvermelde tentoonstelling des boekhandels.

De talrijke uitgaven van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, de oudste koloniaal wetenschappelijke instelling der wereld — opgericht 24 April 1775 —, die van het Koninklijk Instituut van Nederl.-Indië, een schat van werken over land en volk, foto's en schilderijen aan de wanden, keurige plaatwerken en fraaie oude atlassen, hier door de zorgen van Mr. C. Th. van Deventer smaakvol en sierlijk gegroepeerd, spreken van de groote kolonie in 't algemeen, van 't wonderland Java in 't bijzonder. Ook hier wordt door een paar bestuursleden van den Brusselschen Tak aan belangstellenden gaarne inlichting verstrekt.

Mogen onze leden zich zoo talrijk mogelijk komen overtuigen, dat de naam: Groot Nederland, stam, taal, boek, pers, op den gevel van dit Paviljoen niet te veel zegt. Mogen ze anderen aansporen het voorbeeld te volgen van die nieuw overtuigden, die zich hier in het daartoe bestemde register als lid van 't A. N. V. lieten inschrijven.

Brussel, 1 Juli 1910. JOH. KESLER.

Kiekjes van ons Paviljoen genomen zijn mislukt. De uitgever van het bekende mooie tijdschrift Holland Express was zoo welwillend ons het cliché der groote foto te leenen. Red.

Kijkje op de Brusselsche Tentoonstelling. Rechts boven: Nederl. Paviljoen. Daarnaast ons eigen Paviljoen.

Het Lied in Vlaamsch België.

Door sommige voortvarende dilettanten hooren wij weleens beweren, dat het Vlaamsche lied, op dit oogenblik, een gouden tijdvak beleeft. Al is het een dwaasheid mosselen te roepen, eer men aan land is, toch kan het moeilijk geloochend worden, dat de belangstelling in het Vlaamsche lied voortdurend toeneemt. Ja, de Vlaamsche muziekschool, — aangenomen dat er eene bestaat, — schijnt bijna uitsluitend liederen voort te brengen. Moet ze in het lyrisch drama, de symphonie en de kamermuziek, ondanks eenige welgeslaagde proeven, eigenlijk haar sporen nog winnen, in gemeld vak heeft ze wel wat voortgebracht, dat eerbied afdwingt en dat ook over de grens verdient bekend te zijn. Het zou zelfs geen stoute overdrijving heeten, zoo men zeide, dat de Vlaamsche muziek en het Vlaamsche lied synoniem willen worden.

Denkelijk worden in geen enkel land zooveel liederavonden ingericht als in Vlaanderen. Grooter geestdrift dan die, welke op sommige van die feesten heerscht, kan moeilijk door andere middelen verwekt worden, als viool- of kamermuziek, monologen of comedie, wetenschappelijke of letterkundige voordrachten, met of zonder lichtbeelden. Verscheidene titels van liederen en namen van toondichters worden op de programma's verlangd, verwacht, geëischt. Menige Vlaamsche vrouw, opgevoed in een verfranscht midden, gevoelde zich verteederd door de schoone Vlaamsche muziek en besloot alzoo een lied van Benoit of Gilson aan te koopen en in te studeeren.

Naar het voorbeeld van de Gentsche afdeeling van het Willemsfonds, worden thans in vele steden, zelfs in afgelegen dorpen, bijeenkomsten van lieden uit de volksklas gehouden, waarop oude en nieuwe liederen aangeleerd worden. De Antwerpsche Tak van het A. N. V. gaf zelfs een tekstboekje uit, dat slechts tien centiemen kost en 185 liederen bevat, alle op de avondbijeenkomsten aangeleerd. Wij kennen Vlaamschgezinde kringen, waar, na elke voordracht, een ander lied gekozen en een reeks gekende liederen herhaald worden. Vooral in fabrieken, groote winkelhuizen en studentengenootschappen werd dit propagandamiddel van gezonde en schoone muziek doorgaans met goede uitslagen benuttigd.

Vlaamsch België bezit ook eenige „varende zangers", die de beste voortbrengselen der nationale Muze in de verre gouwen gaan verspreiden. Eenige onder hen ontvingen daarenboven de gave der welsprekendheid, zoodat zij, in een zelfde avondfeest, als spreker en als zanger optreden. De eerste, die dat waagstuk aanging, was Paul Fredericq, en de stemmige Hollanders bezagen elkander heel verbaasd, toen zij den geleerden man, midden in een gedocumenteerde voordracht, het lied hoorden aanheffen: „Te Kieldrecht, te Kieldrecht, daar zijn de meiskes schoone!" Sedert heeft de Gentsche professor meer dan één navolger gevonden. Deze zijn de ware verspreiders van het lied, — van het volkslied althans, — en door hun hulp raakte meer dan één vooisken populair in het land. Die voordrachten met muziek zijn zelfs een specialiteit van de Vlamingen geworden.

Aanmoedigingen van hooger hand bleven niet uit. Alle jaren bekroont het stadsbestuur te Antwerpen een drietal volksliederen en de Brusselsche tooneelkring, De Morgenstar, heeft besloten, dit jaar, onder toezicht van den Staat, dat voorbeeld na te volgen. Ter gelegenheid van de verjaringsfeesten in 1905, werden, door den Belgischen Staat, talrijke prijzen aan nationale schoolliederen geschonken. Voor het toekomend jaar vraagt de Vlaamsche Academie een reeks van vijf en twintig schoolliederen, waaronder er tien meer bepaald voor jonge meisjes moeten geschikt zijn. Ook nog privaatondernemingen van dien aard werden gewaagd... Door anderen zullen wij laten antwoorden op de vraag of die prijzen wel altijd met de noodige bevoegdheid en met een gestrenge onpartijdigheid werden toegekend. Mogelijk kunnen dergelijke ondernemingen in beginsel gelaakt worden: meesterstukken kan men immers niet, gelijk de soldaten van de sprookjes, uit den grond doen oprijzen. Billijker zou het heeten eenige liederen te beloonen, die reeds de algemeene gunst verwierven; als: Sarlotteken (O. de Hovere), Op den Weefstoel (J. Opsomer), Marleentje (E. Hullebroeck), Daar reed nen boer naar Leuven (O. Roels). Eerlijkheidshalve moeten wij hier echter een uitzondering maken voor Andelhof's bekroond Lied van den Smid, dat gelijk een vuurtje door het land om is gevlogen en dat uitstekende verdiensten heeft. Dat is wel degelijk een volkslied. Dat is frisch, levenslustig, gul, bijna meesterlijk. Met goede vertalingen zou het wellicht een even grooten bijval te gemoet gaan in Frankrijk en Duitschland als in Vlaanderen en Brabant. Een andere uitzondering moet gemaakt worden voor de bekroonde De Vestelliederen: betere muziek dan die van het Prinsenlied werd, sedert Peter Benoit, niet meer voor het Vlaamsche kind geschreven.

Ook de talrijke muziekuitgaven in België bewijzen de levenskracht van ons lied. Hier moeten we, in de eerste plaats, naar de zes en twintig reeksen van het Willemsfonds verwijzen, dat, benevens twee bundeltjes oude en nieuwe volksliederen, nog een reeks vierstemmige bewerkingen van Fl. van Duyse en een dertig duizend exemplaren van De Mol's meesterlijke schepping, Ik ken een Lied, de wereld heeft ingezonden. Het Davidsfonds, dat verheven liederen uitgaf van Tinel, Ryelandt en Wambach verdient ook ruimen lof. De goedkoope uitgave van Arthur Wilford te Elsene, gekend onder den naam, Het Vlaamsche Lied, heeft recht op een krachtigen steun. Zij bestaat al sedert tien jaar en leverde meer dan honderd nummers. Talrijke jonge componisten werden door haar bekend gemaakt. Boucherij's Liederen voor het Volk, tegen vijftig centiemen het stuk, verdwenen na een vierjarig bestaan, doch hebben veel mooie dingen gedrukt. Verder verscheen meer dan één goed lied bij Schott, Beyer, Breitkopf en Härtel, Faes, Janssens, Hullebroeck, De Vestel, Palmer-Putman, Van Marke, in Den Vlaamschen Muziekhandel, Den Nederlandschen Boekhandel enz.

Krachtig wordt de verspreiding van den volkszang door de Vlaamsche geestelijkheid gesteund. In colleges en congregaties wordt al meer en meer gezongen. E. H. Cuppens leverde de verzen van een uitgebreiden Jaarkrans, waarin hij, met de medewerking van De Vocht, de kerkelijke feesten van het jaar bezingt. Reeds op talrijke plaatsen werden de afgewerkte proeven ten gehoore gebracht. Beide kunstenaars willen het werk voortzetten van A. Moortgat, die, den bloei van het oude kerkelijke lied indachtig, sedert jaren de mystieke toondichters van België, — die bijna allen in het Lemmensgesticht te Mechelen opgeleid werden, — rond zich poogt te scharen en, met hun medewerking, een dubbelen krans Geestelijke Liederen heeft gevlochten. Tot heden toe werden, na het geniale Stabat Mater van Waelput, de beste mystieke liederen geschreven door J. Ryelandt van Brugge. Ga van mij! Eerste-Communielied, Heer, ontferm U! zijn meesterlijke bladzijden. Liederen als Het Pardoent en Wierook, door Mortelmans, Jezus' Dood en Doodenklacht, door Meulemans, Kerstnacht, door Wambach, dwingen insgelijks eerbied af. Hooger is de Muze van het vrome lied in andere landen maar bij uitzondering gestegen.

Wat vooral het leven van het Vlaamsche lied komt staven is het groot getal toondichters, die er zich op toeleggen. Geen componist in België, of hij schrijft liederen. Men zou wel gaan denken, dat de Vlaming, voor het scheppen van machtiger werken, geen adem heeft. Meer dan zestig toondichters werkten

mee aan de Studentenliederen van K. Heynderickx. In Februari laatst ontving de stad Antwerpen 175 teksten van volksliederen. In den nationalen prijskamp van 1905 werden 1956 compositiën ingezonden, het werk van 263 mededingers, voor het meerendeel Vlamingen. Het spreekt van zelf, dat, in vele gevallen, de hoedanigheid niet in evenredigheid is met de hoeveelheid. Het is overigens heel moeilijk die vele componisten in klassen of groepen te rangschikken, een werk, dat, ten andere, maar een klein belang kan aanbieden, dit: het komt het oog en het geheugen wat helpen.

Vooreerst onderscheidt men de volksmannen. In geen enkel land wordt het volkslied zoo geestdriftig beoefend als in België. „Jammer genoeg!" klagen sommige critici, die vreezen, dat de Vlaamsche muziek wel wat dicht bij den grond zou kunnen blijven. „Eenvoudig en tòch voornaam!" was de wet van Benoit, die een terugkeer naar de beste modellen van de anonyme middeleeuwers predikte. Voor het laatste deel van zijn wensch wordt weleens het oor gesloten. „De muziek in Vlaanderen is niet op goede wegen!" hooren wij herhalen. „Al te gemakkelijk zegeviert het banale bij ons!" Ongeëvenaarde volksliederen zijn echter die van Benoit zelf: De Strijdkreet, Het Beiaardlied, Het Lied der Vlamingen, Een Lenteriddertje, Wij reizen om te leeren. Dat is kerngezonde kunst. De kunst van Mestdagh brengt, evenals die van Grieg, de uitdrukking „geïdealiseerde volksmuziek" op de lippen, vooral als men zijn Tibbie, zoet Kind! en Ha ha, die Liefde! hoort uitvoeren. Hetzelfde kan getuigd worden van Jef Vandermeulen's beste liederen, zooals, Bij Petrus, dat alom bekend is, De Voorspelling, die gewoonlijk gebisseerd wordt. Doorgaans is deze toondichter sober en raak. E. Hullebroeck is voorzeker de vlijtigste, de vruchtbaarste, de populairste van al onze toondichters, ofschoon zijn compositiën niet altijd op dezelfde hoogte staan. Marleentje, De Bietebauw, De wiegende Mijnwerker maken een onweerstaanbaren indruk op het Vlaamsche publiek, dat houdt van het guitige en het huiselijke vak. Niemand kent dat Vlaamsche publiek beter dan hij. J. Opsomer verdient wellicht denzelfden bijval, al doen zijn liederen meer aan improvisatiën dan aan net afgewerkte kunstjuweeltjes denken. Op den Weefstoel en Het Wafeletertje zijn een ruime verspreiding waard. Andelhof heeft zijn Lied van den Smid niet overtroffen. Veel wordt verwacht van mevr. Matthijssen, wier lied, Schoentje Lap, in Antwerpen spoedig populair geworden is. Hier mogen ook nog sommige oudere toondichters met eere vermeld worden: Fl. van Duyse om zijn Kaerelslied, J. Blockx om Ons Vaderland, Gevaert om het Arteveldelied en Antheunis, de schrijver van Mijn Vlaanderen heb ik hartelijk lief! Het zijn echter vooral de jongere Antwerpenaars, die het volkslied met voorliefde beoefenen, wellicht om te toonen, dat zij telgen van Benoit zijn, wiens geschriften zij echter weleens vergeten te herlezen.

Hier moet op een feit gewezen, dat eigen is aan de Vlaamsche letteren. Volksdichters heeten uitzonderingen in Holland; in België treft men er bij dozijnen aan. Zonder bij de ouderen stil te staan, — Van Rijswijck, De Cort, Hiel, Van Oye, Sevens, J. Sabbe, Antheunis, De Mont, van wie veel op muziek gezet werd, — moeten wij wijzen op de namen van De Clercq, Broeckaert, Gijssels, M. Sabbe, De Mey, Brakels, Liekens, De Weert enz., die zich bijna uitsluitend op het vak toeleggen. De Clercq is zelfs een meester. Het valt te betwijfelen of Burns en Béranger beter volksliederen gezongen hebben dan hij. Ring-King, Hemelhuis, De Bietebauw, Het Wafeletertje zullen niet zoo gemakkelijk overtroffen worden.

Een tweede groep toondichters is die der bewonderaars van Schumann. De opvatting van hun liederen, de kleur, de gang, de lijnen, de begeleiding van hun liederen, doen herhaaldelijk denken aan den schepper van Dichterliebe. Gansche akkoordenreeksen, gansche volzinnen herinneren soms aan zijn werk. Evenals hij, pogen zij gevoel en melodie te geven, en dat lukt hun meermaals in zeer hooge mate. Na Peter Benoit, die gaarne het woord „innig" boven zijn werken begon te schrijven en die ware pereltjes componeerde, als: Heeft het Roosje milde Geuren, Denderliedeken, Mijn Hart is vol Verlangen, dient hier vooral Mortelmans, de schrijver der twaalf overschoone Gezelle-liederen, vermeld te worden. Lag de Duitsche kleur wat dunner op Het Pardoent, 't Is de Mandel, Wierook, De Vlaamsche Tale, Het strooien Dak, waren deze liederen even oorspronkelijk als dichterlijk, gewis zou de Vlaamsche Muze geen schooner liederen kunnen aanwijzen. Wat een knappe factuur vooral! Heeten goede stemmingsliederen niet talrijk bij ons, deze althans zijn kleine meesterstukjes. Beter liedercomponisten dan Mortelmans bestaan er niet veel in het buitenland. Alleen in Strauss en Fauré moet hij zijn meerderen erkennen. A. Wilford, die twintig jaar in Duitschland woonde, schijnt dezelfde idealen te koesteren. Zijn Karrekiet is een levende aquarel. Ook de fijn-aristocratische L. Ontrop te Antwerpen, de ervaren leider van de bekende oratorio-uitvoeringen, hoort thuis in deze groep: dat bewijst zijn zwierig, zangerig lied, betiteld: Het Klooster van Mariaschoot. In de liederen van Tinel, die minder bekend zijn dan zijn machtige werken, is ook Duitsche invloed waar te nemen. Doodenverloving is het werk van een groot artist! Zijn leerling Meulemans moet eveneens den meester van Zwickau onder zijn goden tellen: daarvan bekomt men de overtuiging bij het hooren van zijn wazig teere schepping: Toen Mei heenging. Dit lied is de beste bladzij uit Gorter's Mei waard. Een liever begeleiding dan die van Schoon is het Blauw, door Wambach, werd maar zelden door een Belg geschreven: ze lijkt blauw als het blauw, waarvan er spraak is. Even rein wellicht is die van den ouden Huberti in het klinkklare en veelgezongen Meilied.

Naast deze rij zoetgevooisde droomers treffen wij tal van mannen aan met een meer dramatisch temperament, die gewoonlijk uitgaan van Wagner of Franck en die wij de Franckisten of de modernisten zouden kunnen noemen. Zij meenen het goed met de kunst en hebben verheven idealen. Al schijnt de wetenschap geen geheimen voor hen te bezitten, al heeten de meesten onder hen stoute durvers, toch laten zij liefst het woord aan het gevoel, weleens aan den hartstocht. Zij denken met W. Kloos: „Kunst is gevoelswerk", en leveren autobiographie in klanken. De melodie speelt een minder belangrijke rol dan in de vorige groep, terwijl de declamatie meer zorgen eischt. De melodie is doorloopend en volgt al de rimpelingen van het gevoel, aangeduid door het vers. De allerbeste onder hen is J. Ryelandt, al heeft hij nog geen stukje gelijk La Procession onderteekend. Een stille mysticus is hij voorzeker niet: hij bestormt den hemel met geweld. Hij huivert, hij jammert, hij jubelt! Smulders van Luik, meer bekend in Holland dan in België, behoort eveneens tot de modernisten. Zijn schoonste lied werd geschreven op een subtielzangerig vers van Boutens: Kom niet de verre Wegen. Het eenige lied, dat ons van Uyttenhove bekend is, Moederke alleen, is een klein juweeltje: schooner heeft de Vlaamsche Muze niet dikwijls gezongen. De factuur van De Boeck's opera's blijkt zeer modern, doch in Het groetend Kindje is hij de eenvoud zelf. Doorgaans moet vastgesteld worden, dat de Walen een grooter vereering voor César Franck toonen dan de Vlamingen, hetgeen duidelijk wordt als men kennis maakt met de

werken van Jongen, Lunssens, Du Bois, Rasse, Delune, Dupuis enz.

In Duitschland heeft de ballade meesterstukken geleverd, niet in België. Erlkönig, Die beiden Grenadiere, Archibald Douglas hebben de verbeelding der Vlamingen nooit op hol gebracht. Slechts bij uitzondering werd iets gedrukt, dat aan het fantastisch-dramatisch karakter, aan de schilderachtige begeleidingen of aan de afwisseldende recitatieven en aria's van die typusbeelden herinnert. De volgende nummers verdienen nochtans een vermelding: Drie Ridders (E. Tinel), Twee Kerelen (P. Benoit), Filips van Artevelde (Gevaert), Het Geuzenvendel op de Thuismarsch (Fl. van Duyse).

De machtige Russen hebben wel eenige sporen in onze muziek nagelaten; veel echter niet. Reeds in zijn jonge jaren schreef Paul Gilson, onze allerbeste toondichter, de eenige groote symphonist in Vlaamsch-België, uitgebreide artikelen over Glazounoff. En ook voor de liederen van Moussorgsky, den genialen nihilist in de muziek, moet hij een groote bewondering gevoelen. Dat zou men althans opmaken uit het tafereeltje, betiteld Oomken. Hier vinden we de kleine toetsen, de korte klanklagen, de verspringende motieven, die de kunst van den schrijver der Kinderkamer kenmerken. In de meeste andere liederen is Gilson echter eenvoudig, zoo eenvoudig, zoo gul-rond, dat hij de ware voortzetter van Benoit moet genoemd worden. Zijn Droevig Wiegelied der Verlatene is een puike bladzij. In de orkestbehandeling bij andere Vlamingen kan ook wel Russische invloed vastgesteld worden, doch minder in het lied.

De ultra-moderne trant van De Bussy, die een discipel van Moussorgsky is, schijnt tot heden toe maar weinig indruk op de Vlamingen gemaakt te hebben. Begeleidingen, waarin de klanken ordeloos dooreenloopen, om een zoogezegde „buée sonore" te vormen, werden hier zelden geschreven. In de Van de Woestijne-liederen, het werk van R. Herberighs, die onlangs den prijs van Rome won, hoorden wij wel iets in dien aard, doch zij werden niet uitgegeven, en de laatste liederen van dezen veelbelovenden toondichter zijn gansch anders: schilderachtig, eenvoudig, stemmig, klaar. De Giza-Ritschelliederen, door Van Hoof, hebben er ook een tikje van weg en de kunst van A. Wilford schijnt, ondanks zijn protestatiën, wel eenigszins verwant met die van den schrijver van Pélléas et Mélisande.

Hebben wij nu al de Vlamingen een plaats aangewezen? Neen, veel zeer verdienstelijke mannen werden vergeten. Eenige begaafde jongeren, die heden nog geen klinkenden naam verworven hebben, zouden morgen wel in de eerste rangen kunnen schitteren. Meer dan een gewone vermelding verdienen H. Willems, P. Lebrun, H. Trenteseau, Smets, O. en A. de Hovere, Jan Broeckx, Verhaeren, R. Ghesquière, J. Benoit, C. Hinderdael, J. Schrey, Fr. Papen, F. Loockx, Van den Abeele enz. Om te eindigen moeten wij nog op den genialen Waelput wijzen, die meer naar de oude klassieke modellen werkte, — breed, eenvoudig, zuiver, grootsch, — en wiens Jeugd en Liefde, Stabat Mater, In de Duinen, wel door den God der muziek zelf, door Beethoven in persoon, konden onderteekend worden.

Schonk de Vlaamsche Muze ons nu en dan een lied, waarvoor wij eerbied, zelfs bewondering moeten gevoelen, toch mogen wij niet terugdeinzen voor het onderzoeken van eenige opwerpingen. Wij hebben nog geen Schumann mogen begroeten en even min een Schubert, een Brahms, een Wolff of een Strauss. Geen enkel onzer toondichters trad op met een nieuwe opvatting van het lied of met een verbazende oorspronkelijkheid. Nog al te dikwijls hooren wij het romantismus in onze liederen naklinken en veel te veel wordt er gesproken over leeuwen en klauwen en scheuren. De keuze der teksten zou, daarenboven, wel met wat meer angstvallige zorg kunnen gedaan worden. Nationale hoedanigheden worden nog altijd veel meer beoogd dan algemeen menschelijke eigenschappen, dan universeele schoonheid. Aan het volkslied wordt gewis te veel geofferd, ten nadeele van het kunstlied. „Overproductie en gebrek aan concentratie!" is de eindindruk van sommige beoordeelaars. Er blijft nog altijd meer dan ééne leemte aan te vullen in het vak, vooraleer wij mogen zeggen, dat wij werkelijk een oogst van mooie Vlaamsche liederen bezitten.

Ondanks deze tekortkomingen, moeten de Vlaamsche liederen gezongen worden, ja, met liefde, met overtuiging gezongen worden. Onze toondichters hebben ervaren leeraars gevonden in Benoit, Gevaert, Samuel, Tinel, met wie zij de oude liederen, dus den geest der Vlaamsche volksmuze zelf, grondig bestudeerd hebben. Zij worden geholpen door vlijtige letterkundigen, die de eischen der muziek verstaan, en zij zingen vóór een publiek, dat hen gaarne aanhoort, dat hen begrijpt en dat hen aanmoedigt. Zij vormen de zingende ziel van een volk, dat eeuwen lang gezwegen heeft; van daar hun geestdrift en hun vruchtbaarheid. Zelden hebben zij ziekelijke of onzedelijke kunst geleverd. Verscheen er nog geen Schumann in hun gelederen, zij mogen toch wijzen op een Waelput en een Mortelmans en die zijn de eersten de besten niet! Vele onzer liederen verschenen daarenboven in goedkoope volksuitgaven, zoodat er geen enkele reden bestaat om „te wisselen vreemd gebaar voor eigen lief gelaat." Gerust mogen de woorden van M. Kufferath, die wij hier vertalen, onderschreven worden: „Deze „liederen vertolken de schatten van teederheid en lief„de, van fijnheid en subtiliteit, van dapperheid en „kracht, soms van ruwheid en plompheid, die het „Vlaamsche ras sedert eeuwen en eeuwen hebben ge„kenmerkt!"

LAMBRECHT LAMBRECHTS.

Gent, Juni 1910.

Buitenland

Gesprekken met Consuls.

III.

Canada.

In den namiddag van den 3en Juni was de heer W. B. Uytwerf Sterling, Vice-Consul te Winnipeg, in Den Haag voor belanghebbenden te spreken. Wij zijn er heen gegaan en na twee uur wachtens werden wij toegelaten. Deze consulaire ambtenaar is een jonge man, vlug in denken, spreken en bewegen, voor wien het Hollandsch spreekwoord „de kleeren maken den man" niet geldt. Hij had zich niet omhangen met de stijve, gekleede jas; maar zat daar in de deftige kamer van het gebouw der Afdeeling Handel in een grijs colbertje en achter hem op een tafel lagen zijn panamahoed en wandelstok.

Het Verbond kende hij. Nog onlangs had hij aan het hoofdkantoor inlichtingen verstrekt over het aantal Nederlanders en oud-Nederlanders in zijn ambtsgebied [1]).

Het is anders moeilijk om met eenige zekerheid getallen op te geven, zeide de heer Uytwerf Sterling. Alleen als zij in nood zijn, komen de Nederlanders bij je. Van hen die 't goed gaat, hoor-je meestal niets.

Maar zijn er dan in dat gedeelte van Canada geen Nederlandsche Vereenigingen of Clubs gesticht?

[1]) Volgens de ruwe schatting van den Vice-Consul te Winnipeg van 29 Januari 1910 bedroeg het aantal Nederlanders te Winnipeg ongeveer 350, in Manitoba buiten Winnipeg 150, Saskatchewan 225 en Alberta 175.

Men heeft het herhaaldelijk beproefd; maar het is steeds mislukt. U moet niet vergeten dat de Nederlanders in Winnipeg voor een groot gedeelte een vlottende bevolking uitmaken. Kunnen zij elders in Canada beter terecht, dan gaan zij daarheen. Velen trekken naar Vancouver.

De Nederlandsche kolonie is er dus niet groot?

Toch wel. Er zijn in Winnipeg eenige Hollandsche werklui en buiten zijn zelfs Nederlandsche landbouwers, die eigen plaatsen hebben. De Oranjedagen begint men er in den laatsten tijd geregeld te vieren. Men heeft ook een Nederlandsche kerkelijke gemeente willen stichten. Daarvan is echter niets gekomen.

Uw Boeken-Commissie ken ik ook. Zij heeft mij een kist Nederlandsche boeken gezonden, die ik aan de Carnegie-Library te Winnipeg heb afgestaan. Ik geloof wel dat ze daar nut doen. Enkele malen hebben mij Nederlandsche inkomelingen gevraagd of zij geen Nederlandsche kranten of boeken konden lezen en dan heb ik ze naar de Carnegie boekerij verwezen. Maar ik denk er niet altijd aan. Het zou wel goed zijn, wanneer Uw Boeken-Commissie kaarten liet drukken, waarop stond: Nederlandsche boeken zijn hier ter stede te lezen, en die kaarten aan de Consuls zond met verzoek ze in hun kantoren op te hangen. Dan vragen de menschen er van zelf naar. Wij vergeten 't wel eens te vertellen.

Wij zegden toe dien wenk te zullen overbrengen en kwamen daarna op de kansen voor Nederlandsche landverhuizers in Canada.

Voor administratieve betrekkingen zullen zij in Winnipeg zelden slagen; maar goede werklui komen er gemeenlijk wel terecht.

Het is echter een zuiver persoonlijke kwestie of men in den vreemde zijn brood wint. Niet alle menschen, die den oceaan oversteken, zijn geschikte landverhuizers. Daar ontbreekt veel aan.

De Consul oordeelde niet over het verdere deel van Canada, kon ons zelfs niet zeggen of de inlichtingen over Nederlanders in Canada door de Canadeesche vertegenwoordigers ter Brusselsche Tentoonstelling aan den berichtgever van de Nieuwe Courant verstrekt, juist waren. Die inlichtingen betroffen allemaal plaatsen buiten zijn ambtsgebied. Van sommige had hij zelfs nooit gehoord. Onjuist was 't evenwel dat er in Canada nog Nederlandsche bladen zouden verschijnen, zooals die vertegenwoordigers hadden beweerd. Dit wist hij heel beslist. Hij vreesde ook, dat bij die opgave Dutch en Duitschers met elkaar verward waren. Die vergissing komt meer voor.

Hij zelf ging nog naar Brussel en zou zeker niet verzuimen het Paviljoen van het Verbond op de Tentoonstelling te bezoeken. Dat vond hij al te belangwekkend.

Volgens de opgaven door de Canadeesche Commissarissen ter Brusselsche Tentoonstelling aan den vertegenwoordiger van De Nieuwe Courant verstrekt, waarop wij hierboven doelen, zouden er bij de laatste volkstelling in 1901 33.845 Nederlanders in Canada zijn geweest. Thans zou dit cijfer stellig tweemaal zooveel zijn. Degenen, welke sedert 1901 zijn aangekomen, hadden zich in het Noord-Westen neergezet. Aan dezen berichtgever was opgave gedaan van het aantal Nederlandsche gezinnen in 1909 in verschillende plaatsen woonachtig.

Het aantal Belgen zou in 1901 bedragen hebben 2914; sedert dien zouden er gemiddeld 1500 per jaar zijn bijgekomen.

In dit verband nog het volgende:

De vorige maand zijn door Canada handelsovereenkomsten gesloten met Italië, Nederland en België. De uitvoer van Nederland naar Canada bedraagt 1.302.000 dollars en van België 1.852.000 dollars. Nederland voert verschillende artikelen in, die ook Engeland naar Canada zendt, en Nederland kan de Britsche mededinging doorstaan, nietlegenstaande de Britsche waren door een voorkeurtarief worden beschermd.

Uit Mexico.

Aan het belangrijk jaarverslag van den vertegenwoordiger, den heer J. ten Napel, is het volgende ontleend:

Door verschillende leden van het A. N. V. werden inlichtingen gevraagd over het leven, klimaat, de vooruitzichten enz. in deze republiek, met het oog op eventueele vestiging. De meeste waren longlijdenden, die aangetrokken door de gunstige berichten van medelijders over den invloed van het klimaat op den loop hunner ziekte, zich geneigd gevoelden om het in dit land eens te beproeven.

Zij, die zich bijzonder voor dit onderwerp interesseeren, werden verwezen naar den heer W. B. Barbe, Apartado No. 25, Guonajuato, Gto, Rep. Mexico, die met groote bereidwilligheid zeer merkwaardige bijzonderheden aan belangsteilenden heeft medegedeeld.

Door tusschenkomst van het A. N. V. werden de in Nederland woonachtige familieleden met het overlijden van twee hier gevestigde landgenooten in kennis gesteld en werden de overlijdensakte met gelegalizeerde vertaling van een hunner op verzoek van een der bloedverwanten aan dezen opgezonden.

De verschillende landgenooten, die zich op doorreis in de hoofdstad bevonden, bezochten bijna zonder uitzondering het vereenigingslokaal der Nederl. Ver. in Mexico en gaven allen blijken van waardeering voor het werk van onze kleine kolonie tot instandhouding van ons stam- en nationaliteitsgevoel en tot het versterken van den onderlingen band.

Met bijzonder genoegen wordt melding gemaakt van een stoffelijk blijk van waardeering in den vorm van eene fraaie gravure in lijst, door de heeren Wolff en Bus, van Amsterdam, tot versiering van het vereenigingslokaal als een aandenken aan hun bezoek aan de Nederl. Ver. geschonken.

In het bestuur der Nederl. Ver. hadden verschillende veranderingen plaats. Zoo vertrok de heer W. H. de Waal, die zich als onder-voorzitter zoo bijzonder verdienstelijk had gemaakt. Hij werd vervangen door den heer A. Krijnen. Het secretariaat wordt thans waargenomen door Mr. H. Ph. de Kanter Jr., door den heer P. A. van der Mersch, als 2e secretaris ter zijde gestaan, terwijl de geldzaken worden beheerd door den heer H. Voorduyn en de boekerij wordt verzorgd door den heer D. Knoester.

Ook na hare afscheiding der Belgische zustervereeniging is de Nederl. Vereeniging in kracht en ledental blijven toenemen.

Van de gelegenheid om bij den vertegenwoordiger van het A. N. V. handelsinlichtingen in te winnen, werd door verschillende Nederl. firma's gebruik gemaakt, terwijl ook de Afdeeling Aalst van het A. N. V. met het oog op den afzet van Vlaamsche kant in Mexico, zich tot onze vertegenwoordiging in deze hoofdstad wendde.

Een bewijs dat Mexico in Nederland langzamerhand de aandacht begint te trekken, is wel de oprichting der N. V. Hypothecair Crediet Holland-Mexico. Algemeen wordt het welslagen dier onderneming verwacht.

De leiding is in handen van zeer bekende leden der Nederl. kolonie, die met de finantieele toestanden hier te lande ten volle vertrouwd worden geacht, terwijl in den raad van toezicht personen zitting hebben, die als eerste machten in de finantieele wereld in Mexico worden beschouwd.

Naar van betrouwbare zijde wordt bericht heeft eene bekende Nederl. Hypotheekbank reeds stappen gedaan om binnenkort het veld harer werkzaamheden tot Mexico uit te breiden. Het hoofdkantoor dier onderneming zou te Guadalajara worden gevestigd.

Voor mededinging bestaat voorloopig geen gevaar, zelfs niet al zouden verschillende andere Nederl. Credietinstellingen het gegeven voorbeeld volgen.

Nu de gevolgen van de crisis, die in October 1907 begon, ook in Mexico langzamerhand worden overkomen, is er in 't algemeen eene herleving van zaken waar te nemen.

Het mijnbouwbedrijf, dat tengevolge van de lage metaalprijzen bijna stilstond, leeft ook weer op. Een merkbare, gezonde stijging is te bespeuren in de waarde van vaste eigendommen, gebouwen en landerijen, en buitenlandsche kapitalisten beginnen aanzienlijke bedragen in Mexicaansche ondernemingen te beleggen.

Zeer gunstige berichten worden ontvangen uit het belangrijke, in het Noorden gelegen Laguna katoendistrict.

Melding verdient voorts nog de omstandigheid, dat verschillende in Nederland gevestigde personen zich tot den vertegenwoordiger hebben gewend om inlichtingen in te winnen betreffende emigratie van Nederl. landbouwers naar Mexico.

In het algemeen kan worden gezegd, dat tropisch Mexico voor emigratie en kolonisatie van Nederl. landbouwers met het oog op het klimaat als o n g e s c h i k t moet worden beschouwd. Dit wil niet zeggen, dat landbouwondernemingen in die streken door Nederlanders geleid en met inlandsche werkkracht bedreven, geen kans van slagen zouden hebben.

Voor emigratie of liever kolonisatie zouden in aanmerking komen streken boven 1000 Meter gelegen, waar de regenval voldoende is of waar er gelegenheid tot kunstmatige besproeiing bestaat.

In het bijzonder zouden dan in aanmerking komen landerijen in het territorie van Tepic en in de Staten Sinaloa en Sonora.

De Nederl. landbouwer zou het hier met eenig kapitaal beginnende, zeer spoedig tot welvaart kunnen brengen en zoo er tot kolonisatie in de zooeven aangeduide streken werd overgegaan, op eenigszins grootere schaal door personen met eenig kapitaal, zou er alle kans op slagen bestaan.

Met enkele woorden diene nog te worden aangestipt, dat er in den laatsten tijd sprake is van het tot stand komen eener directe stoomvaartverbinding tusschen Nederlandsche en Mexicaansche havens, naar men verzekert, via onze West-Indische bezittingen.

Met het oog op de bevordering van de handelsbetrekkingen tusschen beide landen, zou het tot stand komen zulk eener verbinding zeer toe te juichen zijn.

Voor de reeds bestaande lijnen, wier booten tusschen Amsterdam en Zuidelijke havens der Vereenigde Staten of tusschen Amsterdam en West-Indië varen, zou het misschien de moeite waard zijn, hunne booten tot Mexico te doen loopen.

Misschien bestond er op die wijze gelegenheid zich een gedeelte van het passagiersverkeer over zee tusschen Mexico en Amerikaansche en Europeesche havens te verzekeren.

De graven te Soerat.

In de Nieuwe Rotterdamsche Courant maakt de Fransche wereldreizigster D. Menant, belast geweest met een wetenschappelijke zending naar Indië door het Fransche Ministerie van Openbare Werken, naar aanleiding van haar boek Le Tour du monde, door de Aarde en haar Volken vertaald, de Nederlanders opmerkzaam op het verval, waarin zich de gebouwen van de voormalige Hollandsche Factory te Soerat bevinden. Zij spreekt den wensch uit dat zich hier te lande een comité vorme voor hun onderhoud, om niet te zeggen hun herstel.

„Een van deze graven is reeds verdwenen, maar wat het graf van Baron Van Reede betreft, dit kon nog gemakkelijk voor een geheel verval bewaard blijven. Behalve deze, zijn te Barootsj een deel van Vejalpoer en te Achmedabad bij het Kaukarymeer, ook nog groepen van graftomben."

In Neerlandia van Jan. en Febr. 1907 verscheen van Maurits Wagenvoort een geïllustreerd artikel over deze graven. Hij eindigde aldus:

„Maar wederom vraag ik of wij het niet aan onze nationale eer schuldig zijn, allhans de graven die ik bezocht heb en de anderen, die ik op mijn weg door Indië hoop te bezoeken, zooals een vroom pelgrim de graven zijner heiligen bezoekt, terug te vragen van de Engelsche regeering? Ik ben overtuigd, dat deze hen wel zou willen afstaan.

Het is haar allerminst een oneer, dat de Hollandsche natie haar macht heeft verloren. Maar het is een schande, dat zij de gedenkteekenen harer vroegere grootheid, waar die ook ter wereld te vinden zijn — en 't is waar, over geheel de Oostersche wereld liggen zij verspreid! — laat vervallen. En die schande brandt ons te dieper in het geweten, wanneer andere volken het de moeite waard vinden hen te onderhouden."

In de 9 dezer gehouden bestuursvergadering van Groep Nederland is dit onderwerp ter sprake gekomen.

Overwogen zal worden wat het A. N. V. in dezen zal kunnen doen.

Het roept bij dezen al diegenen op, die willen medewerken tot het beoogde doel, naar wijze en in mate als aan het Hoofdbestuur na bekomen nadere inlichting gewenscht en mogelijk zal zijn voorgekomen.

Betuigingen van instemming worden daartoe ten kantore van het A. N. V. ingewacht.

Verkeerscommissie.

(Schrijver der V.-C.: Mr. R. E. KIELSTRA, Stadhouderslaan 43, Den Haag).

De Verbondsreis door Vlaanderen.

Aan hen, die zich reeds voor de groote Algemeen Nederlandsch Verbondsreis bij den ondergeteekende opgaven, zij medegedeeld, dat de reis zal beginnen

M a a n d a g 22 A u g u s t u s.

De eerste dag zal Antwerpen worden bezocht. Dinsdag wordt te Gent overnacht, Woensdag te Brugge, terwijl dien dag 's middags een bezoek aan Oostende zal worden gebracht. Donderdag, Vrijdag en Zaterdag zullen aan Brussel en v o o r a l a a n d e T e n t o o n s t e l l i n g worden gewijd.

De bestuursleden van het A. N. V. in de Takken Antwerpen, Gent en Brussel zijn zoo welwillend alles voor het bezoek in gereedheid te brengen, waardoor de kosten zooveel mogelijk zullen worden beperkt.

Zij, die nu nog lust mochten gevoelen zich bij den tocht aan te sluiten, kunnen zich vóór Z a t e r d a g 5 A u g u s t u s aanmelden; dien dag zal een tot in bijzonderheden afdalend programma aan alle deelnemers worden toegezonden.

Degenen die zich voorloopig opgaven, worden dringend verzocht zoo spoedig mogelijk hun besluit kenbaar te maken aan den Secretaris

Mr. R. E. KIELSTRA,
Stadhouderslaan 43, Den Haag.

Uitwisseling van kinderen.

Nu de groote vacantie begonnen is, willen wij nog eens wijzen op de gelegenheid, die aan Nederlandsche jongens en meisjes geboden wordt om in Nijvel, ten zuiden van Brussel gelegen eenige weken door te brengen, in ruil voor de ontvangst van een Zuid-Nederlandschen jongen of meisje.

Te Nijvel zijn er thans nog drie kinderen, die zeer gaarne naar Noord-Nederland zouden willen komen, om daar zuiver Hollandsch te leeren spreken.

De heer J. J. van Hauwaert te Nijvel heeft zich bereid verklaard voor de uitwisseling zorg te dragen. Reeds verschillende kinderen zullen, dank zij zijn zeer gewaarde hulp, tijdelijk van gezin wisselen.

Boeken-Commissie.

Adres van den 1en Secretaris-Penningmeester:
244c Mathenesserlaan,
Rotterdam.

Adres van het Boekenhuis:
63 Van der Duynstraat,
Rotterdam.

Sedert de verschijning van 't jaarverslag over '09 hebben wij weer tal van nieuwe adressen gekregen voor onze boeken, tijdschriften en couranten: Oost Londen en Willowmore in Kaapland, tal van plaatsen in den omtrek van punten in Oranje Vrijstaat, waar wij reeds boekerijen stichtten, Gorbea in Chili (waar Holl. kolonisten, die langer of korter in Z.-A. verblijf hielden, maar tijdens den oorlog uitgezet waren, wonen), Charlestown (bij Boston: zeemanshuis), Harrison (S. Dacota), Qué (Caconda, Port. W.-A.), Meisjeskring „Jong Vlaanderen" te Gent, afd. Chicago A. N. V., Vereeniging „Daja Oepaja" te Batavia enz.

* * *

Jammer genoeg is 't aantal Begunstigers of Contribuanten niet in dezelfde mate gestegen: van 67 kwamen wij op 73, onder wie eenige leden en 't Bestuur der afdeeling Zaanstreek, waar de laatste lezing in den afgeloopen winter gehouden werd over ons werk: tot nu toe 't beste middel om de B.-C. bekend te maken en 't getal onzer „eigen leden" uit te breiden. Dankbaar, maar niet voldaan dus. Gelukkig ontvingen we al eenige uitnoodigingen om voordrachten te komen houden in den komenden winter: als alle afgevaardigden ter Alg. Vergadering te Zwolle, die ons dat beloofden, nu maar woord houden!

* * *

De sub-commissies te Zaandam, Haarlem, Zwolle, Amsterdam (Studenten en Jongelieden), Breda, zonden boeken of beloofden het te zullen doen. Ook vele leden bleven trouw zenden. Dagbladen hebben wij er voor 't oogenblik genoeg. Ten behoeve van Fransch Vlaanderen is ons verzocht de toezending van bepaald-Roomsche boeken, tijdschriften enz., ook gebedenboekjes: natuurlijk alle in 't Hollandsch. Wie helpt ons daaraan? Willen de sub-commissies en ook de leden hierom niet eens vragen in de plaatselijke bladen? Daarmede wordt aan zulk een oproep van onze Commissie een buitengewone bekendheid gegeven, die meer nut kan stichten, dan een schrijven van ons zelven in enkele bladen. Het laatst heeft de sub-commissie te Breda een uitstekende oproep gedaan in plaatselijke bladen, die wij dringend andere afdeelingen — vooral de vele, die nog maar altoos volharden in een somber stilzwijgen ten onzen opzichte! — ter navolging willen aanbevelen. Breda zal wel een afdruk willen afstaan.

* * *

De volijverige sub-commissie te Haarlem — secretaris de heer Croin — zond eenigen tijd geleden een jaarverslag in, wat ook Zaanstreek eens gedaan heeft. Daaruit bleek, dat een der plaatselijke bladen in het verslagjaar voor 't eerst weigerde een stukje over ons werk kosteloos te plaatsen — een betreurenswaardig feit, dat ons zeer verbaasde. Voorts schonken de afdeelingen van het Nut en den Protestantenbond tal van boekwerken (de laatste 400), enkele leden ook eenige. Tezamen kon de commissie 11 pakken naar 't Boekenhuis zenden. Alle pakken en de wekelijksche krantenzendingen worden door de directie van „W. Bus' Stoomboot-Mij." kosteloos vervoerd — waarvoor wij deze onderneming gaarne onze hulde brengen! Evenzeer aan de heeren Croin, Vader en anderen, die zich zooveel moeite en opofferingen getroosten om ons zulk een groot aantal boeken, reeds ten deele gezift en gerangschikt, toe te zenden.

Ook in 't nieuwe jaar deed Haarlem al spoedig van zich spreken. Men wist de hand te leggen op een partij van niet minder dan 1700 schoolboekjes, meest in zeer goeden staat verkeerend, die met 200 boeken, geschenk van een belangstellend lid der afdeeling, een zeer bijzondere zending vormden. Reeds kort daarna deden de nieuwelingen goeden dienst: in Z.-A. en andere streken vroeg men om schoolboekjes en terstond gingen de Haarlemmers „op pad"... Met de afdeelingen Zwolle en Amsterdam (Studenten en Jongelieden) vormt Haarlem een klaverblad, dat door ons niet genoeg gewaardeerd kan worden!

* * *

Tot ons groot genoegen mochten wij van bezoekers vernemen, dat in 't Paviljoen van 't A. N. V. op de Brusselsche Tentoonstelling ook onze kaarten en tabellen de aandacht trekken. Waren wij op den dag der opening van de Nederlandsche afdeeling wel aanwezig, maar — tot ons leedwezen — niet gereedgekomen met de uitstalling, niet lang daarna was door de goede zorgen van de heeren Kesler en Delpire alles ter bezichtiging gereed. Zooals wij in 't jaarverslag schreven: „wij rekenen op een druk bezoek van Verbondsleden; misschien wordt de weg ter kennismaking met de B.-C. dan wel over Brussel en vandaar naar Rotterdam genomen."

* * *

Wij hebben ernstig moeite gedaan voor samenwerking met „Onze Vloot", met 't oog op boeken-zendingen naar O.-I. Tot onze groote spijt evenwel werd ons aanbod daartoe door 't Hoofdbestuur van die Vereeniging niet aanvaard. Ook de onderhandelingen met de Vereeniging voor Evangelisatie onder de militairen in N.-I. hebben nog niet tot een bepaald gevolg geleid. Het is intusschen te hopen, dat er overeenstemming verkregen worde met dergelijke vereenigingen, die boeken uitzenden: niets kan ons aller doel zoo schaden als verbrokkeling van middelen, werkzaamheid, ondervinding en wat niet al. Wij meenen nog altijd, dat onze Boeken-Commissie het aangewezen lichaam is voor al wat met boeken- en krantenzendingen naar Nederl. kolonies en koloniën in verband staat. Geen andere Commissie kan over zooveel adressen beschikken, over zooveel ervaring als de onze, die bijna 8 jaren bestaat, al mogen andere vereenigingen al veel langer zich met één bepaald gebied bezighouden.

* * *

Met groote voldoening vermelden we, dat onze bemoeiingen inzake een op te richten Huishoudschool in den Oranje Vrijstaat uitnemend gevolg beloven. Geheel naar de aanwijzingen van de prospecti der Holl. scholen, die wij van mej. A. Wolff, directrice der Openbare Werk- en Leerschool te Amsterdam, mochten ontvangen, heeft mevr. A. H. van Gent te Bethlehem een schema ontworpen, dat de goedkeuring van Minister Hertzog wegdroeg, die een aanzienlijke som in 't vooruitzicht stelde voor de stichting der Vrijstaatsche Huishoudschool voor arme meisjes. Voor mevr. Van Gent, die lid was van de Regeeringscommissie tot regeling van 't Industrieel onderwijs voor meisjes in den Vrijstaat, en de ijverige Secretaresse is van de Vrijstaatsche Vrouwen-Vereeniging een groote voldoening — die wij onze talentvolle landgenoote van harte gunnen.

* * *

In de Dr. Van E.-A. N. V.-Boekerij te Bloemfontein werden noode een aantal voorname werken uit onze letterkunde gemist. Op verzoek verzochten wij nogmaals eenige uitgevers om aanvulling en wij ontvingen bijna 200 deelen van belangrijke werken, die de Boekerij zeer zeker tot sieraad zullen strekken. Waarschijnlijk zullen wij binnenkort het doen drukken van den catalogus der Boekerij hier te lande op ons nemen. Er zijn nu ruim 1300 boeken bijeen.

De heer Hovy, tot voor korten tijd correspondent

in Kaapland, is naar 't Oosten van Transvaal verhuisd en heeft goedgevonden onze belangen aldaar te blijven behartigen. Wij ontvingen dezer dagen voor 't eerst in langen tijd weer bericht van hem uit Carolina (Transv.), waar hij zich metterwoon gevestigd heeft.

* * *

De voortdurende uitbreiding onzer betrekkingen met Holl. kolonies enz. heeft onzen arbeid zoo sterk doen toenemen, dat onze beambte in 't Boekenhuis, belast met 't gereedmaken der kranten- en tijdschriftenzendingen, verscheidene middagen 's weeks daarmede bezig is en eveneens 't aantal vaste kantooravonden tot drie gestegen is. (Dat zijn de avonden, dat wij met personeel werken). Er wordt op 't oogenblik meer dan *f* 30.— 's maands uitgegeven alleen aan vracht voor de wekelijksche en maandelijksche zendingen. Behalve couranten, worden verzonden: een aantal ex. van Morks' (vroeger Boon's) Magazijn, van Holland Express, van 't Geïll. Volksblad voor Nederland enz.

Tot onze plannen voor de toekomst behoort o. a. te onderzoeken, in hoeverre 't mogelijk zou wezen ook de Ziekenhuizen in havenplaatsen van lectuur te voorzien? 't Is ons bekend, hoe nuttig dergelijke zendingen zouden werken, maar 't zal onze taak opnieuw belangrijk uitbreiden.

* * *

Zijn er onder de leden der afdeeling Rotterdam van Jong Nederland ook jonge dames, die lust en gelegenheid hebben op Zaterdagmiddag in 't Boekenhuis te komen werken? Wij krijgen een bedenkelijk tekort aan werkkrachten aldaar en zouden gaarne versterking ontvangen. Liefhebsters gelieven zich aan te melden bij ondergeteekende.

Wij betreuren n.l. 't verlies van twee uitnemende medewerkers, die jaren lang ons in 't Boekenhuis en op 't kantoor terzijde stonden: Mej. C. F. M. Dane, die dezer dagen in 't huwelijk trad en de heer Koos Vink, die om drukke werkzaamheden ons moest verlaten. De Commissie spreekt hier een woord van hartelijke waardeering voor den krachtigen steun, haar door twee van de beste medewerkers, die ze ooit had, zoo lang verleend!

* * *

Is 't na bovenstaande mededeelingen nog wel noodig aan de lezers te verzoeken de B.-C. met alle kracht te steunen? Hoe meer geld wij ontvangen, des te meer aanvragen kunnen wij degelijk uitvoeren en des te beter aanbiedingen kunnen wij aan onvermogende en steun verzoekende kolonies doen. Belangstellenden kunnen op aanvraag een ex. van 't laatste jaarverslag erlangen.

De 1e Secretaris-Penningmeester,
VAN EVERDINGEN.

Rotterdam, Juli '10.

Protest.

In het Vaderland van 8 Juli, schrijft Herman Teirlinck een scherp artikel over de Fransch sprekende Noordnederlanders op de Brusselsche Tentoonstelling.

Hij schrijft o. m. naar aanleiding van het bezoek van Koning Albert aan het Nederl. Paviljoen:

„Ik weet van heel dichte bij dat de Koning ondersteld heeft en er op voorbereid was dat men hem in het Nederlandsch zoude aanspreken. Hij had besloten in het Nederlandsch te antwoorden. Maar bernique! Geen enkele Nederlander heeft het gewaagd, geen enkele heeft zich willen herinneren dat Albert I ook Koning der Vlamingen, en dat de taal der Vlamingen Nederlandsch blijft."

Wanneer zullen de Noordnederlanders van hoog tot laag eens beseffen, hoe onberekenbaar veel nadeel ze de Vlaamsche dus ook de Groot-Nederlandsche zaak doen, door in België het Nederlandsch te verloochenen?

Noord-Nederland

J. Huf van Buren. †

De vorige maand is plotseling op 67-jarigen leeftijd overleden de heer J. A. Heuff Azn., algemeen bekend onder zijn schrijversnaam Huf van Buren.

Hier herdenken wij hem als goed Nederlander, als warm vriend der Vlamingen.

Vele jaren lang, wel 30, was hij een bekende figuur der Nederlandsche Congressen.

Tweede Groot-Nederlandsch Studenten-Congres, te houden te Leiden 15—17 Sept. 1910.

Het Eerste Groot-Nederlandsche Studenten-Congres, in Januari te Antwerpen gehouden, vond Leiden bereid in September het Tweede Congres te ontvangen.

De voorbereiding van dat Congres berust bij het Dagelijksch Bestuur van het Alg. Ned. Stud. Verb., hetwelk bestaat uit de heeren Mr. A. M. Joekes, voorz.; H. C. Leemhorst, schrijver en W. H. van Helsdingen, penningm., welk Dag. Best. daarin wordt bijgestaan door een Raad, samengesteld uit de heeren I. H. Rinkes, voorz.; M. J. van Benthem Jutting en G. Kalff Jr.

De toetreding als lid staat open voor alle studenten van Groot-Nederland, voor Nederlandsche studenten in het buitenland en voor de deelnemers van den zesden Vacantieleergang te Leiden.

Het Congres zal worden gehouden in de kleine gehoorzaal van het Academiegebouw.

Donderdag 15 September: Ontvangst der Congresleden in den „foyer" der Stadsgehoorzaal. Welkomstrede van Prof. Mr. W. v. d. Vlugt.

Vrijdag- en Zaterdagmorgen d. a. v.: Vergaderingen, wetenschappelijke en huishoudelijke. Het bestuur stelt zich voor, dat door een viertal mannen van naam redevoeringen zullen worden gehouden over de volgende onderwerpen:

I. De plaats, die Nederland inneemt in het internationalisme, in 't bizonder in de Vredesbeweging.
   Prof. Mr. C. van Vollenhoven deed de toezegging, hierover het woord te zullen voeren.
II. De betrekkingen tusschen Nederland en België.
III. De betrekkingen tusschen Nederland en Zuid-Afrika. (Spreker: Dr. N. Mansvelt).
IV. De nieuwe Nederlandsche letteren. (Spreker: de heer G. H. Haspels).

Voorts wordt voorbereid een keurvoorstelling van een Nederlandsch tooneelstuk, (Waarschijnlijk zal de heer Roijaards met zijn gezelschap „de Warenar" van Pieter Corneliszoon Hooft opvoeren); ten slotte een boottocht en een feestmaal.

Binnen korten tijd zal een programma verschijnen, waarin het bovenstaande nader wordt uitgewerkt.

Voor inlichtingen en voor toetreding wende men zich tot den heer voorzitter van den Congresraad, den heer I. H. Rinkes, Witte Singel 19, Leiden.

Het Maastrichtsch Congres.

Aan vele Nederlanders in binnen- en buitenland heeft de Regelingscommissie van het XXXIe Ned. Taal- en Letterkundig Congres een uitnoodiging gezonden om lid te worden.

Wij raden hun, die van plan zijn de laatste dagen van Augustus naar Maastricht op te gaan — we hopen dat het velen zullen zijn — niet tot den laatsten dag te wachten, maar zich, indien dit nog niet geschiedde, ten spoedigste op te geven aan den Secretaris der Regelingscommissie, den heer Mr. L. B. J. van Oppen, Capucijnenstraat 33, Maastricht, liefst als lid der Congresvereeniging. Men betaalt dan voor elk Congres toch slechts ƒ 2.50, maar helpt mee aan het vormen van een kern, die waarborg kan zijn, dat er tusschen de opeenvolgende Congressen verband wordt gelegd.

Binnenkort wordt de lijst der sprekers, de indeeling van het Congres en het feestprogramma, bekend gemaakt.

Ten bewijze dat het in Augustus te Maastricht te houden Congres ook ver over zee de aandacht trekt, diene het volgende bij den Secretaris ingekomen schrijven uit Kaapstad:

House of Assembly, Cape Town, 25.5.1910.
Cape of Good Hope.

Die WelEdelGestr. Heer Secretaris van
die Taal- en Tetterkundig Congres,
Maastricht.

Seer geagte Heer,

Ek moet u hartelik dank ver uw vriendelike uitnodiging naar die Congres van deze jaar. Niks sou my meer plesier verskaf dan om weer onder my taalbroers in noord Europa te verkeer, maar ik vrees 'n heftige elektie o'er 'n paar maande sal dit ver my onmogelik maak. Ek wens u allen veel sukses en geluk.

Ons handje vol probeer om onze regte hier te verdedig en wat biesonder aanmoedigend is, is die feit dat jong Suid-Afrika wakker word en begin intezien wat taal ver 'n volk beteeken.

Na hartelike broederlike groete.

Steeds uw taalbroer,
J. C. ROCHÉ POHL.

P.S. Ek skrijf in onze Afrikaanse vorm.

Elk lid brenge ten minste 2 nieuwe leden per jaar aan!!

Een nijverheid van beteekenis.

De heer Mr. Van Waterschoot van der Gracht, ingenieur-directeur van de Rijksopsporing van delfstoffen in Nederland, heeft onlangs een redevoering gehouden over steenkolen in Nederland, waaraan het volgende is ontleend:

„De totale oppervlakte, waarbinnen in ons land de steenkolen op voor den modernen mijnbouw bereikbare diepten aanwezig zijn, kan men thans reeds in het ruwe schatten: het zijn minstens 35—40.000 H.A. Een respectabel terrein dus.

In Limburg hebben wij te doen met een betrekkelijk zeer ondiep gelegen kolenveld, waar vele millioenen tonnen, zeker wel niet minder dan een milliard voor ontginning gereed liggen. Dat is duizend millioen tonnen.

In het vetkolengebied van Kessel en Helenaveen ligt op 700—900 M. een kolenrijkdom van 300.000.000 tonnen.

Nabij Winterswijk is op 450 M. een reusachtige steenzoutmassa aangetoond van milliarden tonnen zout. Op 1000 M. onder het zout zijn rijke kolenlagen.

Wanneer geheel de Limburgsche kolenvelden op minder diepte dan 900 M. gelegen, in bewerking zullen zijn, kan de jaarlijksche opbrengst gemakkelijk tot 10 millioen ton en meer worden opgevoerd. Wij zouden dan de zesde plaats kunnen innemen onder de kolen-voortbrengende landen van Europa en (de Vereenigde Staten alleen uitgezonderd) van de wereld. En eerst na 100 jaren van volle bewerking zullen wij de reserve — die bij het Pecler kolenveld 1000 M. diep ligt, behoeven aan te spreken.

De Nederlandsche mijnbouwbevolking is in de laatste tien jaren meer dan vertienvoudigd en bestaat gelukkig voor 80 % uit Nederlanders.

Bij het in bewerking komen der nieuwe Zuid-Limburgsche kolenvelden zal die bevolking van 5000, wat zij thans bedraagt, tot 8000 à 9000 stijgen."

Het landbouwonderwijs in Nederland.

Verschenen is de vierde, verbeterde en vermeerderde druk van De Toekomst in en de opleiding voor den Nederlandschen en Indischen Landbouw en het Boschwezen. Dit vlugschrift is samengesteld door het bestuur der vereeniging Studiebelangen, officieel vertegenwoordigend lichaam der studeerenden aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen.

Het wordt op aanvraag gaarne toegezonden door den heer T. Canter Visscher, schrijver der Studenten-Afd. Wageningen van het A. N. V., Hoogstraat 238, Wageningen.

Het bestuur dezer Afd. wenscht hierdoor het Ned. Land-, Tuin- en Boschbouwonderwijs bekend te maken bij landgenooten en stamverwanten.

In het handige boekje, dat tal van nuttige wenken geeft in helderen vorm, is ten dienste van hen, die een toekomst in de Ver. St. van Noord-Amerika zoeken, een en ander toegevoegd over de vooruitzichten van den landbouw in genoemd land.

Helaas, zijn de pogingen om een dergelijk overzicht ook voor Zuid-Afrika samen te stellen, tot dusver, door gebrek aan betrouwbare gegevens, mislukt.

Jongelieden Afdeelingen.

De Commissie der Afgevaardigden der Jongelieden Afdeelingen van het A. N. V. heeft in hare vergadering van 23 Juni 1910 besloten:

1°. Een Centrale Commissie, bestaande uit een lid voor iedere Afdeeling aan te wijzen. De Commissie zal zich ten doel stellen den band tusschen de Afdeelingen te versterken. Zij zal in 't bijzonder de propaganda voeren in die plaatsen waar nog geen Afdeeling gevestigd is. De definitieve regeling wacht nog op de goedkeuring van het Groepsbestuur;

2°. Er bij het Groepsbestuur ten sterkste op aan te dringen dat voor de jongelieden aan Neerlandia een afzonderlijke rubriek of een bijblad onder redactie van de Centrale Commissie worde toegevoegd;

3°. Te zijner tijd bij de Groepsvergadering het voorstel in te dienen „Afdeeling Jong Nederland" in het Groepsreglement te vervangen door: „Jongelieden Afdeeling";

4°. Niet over te gaan tot de bijeenroeping van eene algemeene vergadering der Jongelieden Afdeeling.

Tevens werd de wenschelijkheid besproken voor alle jongelieden een uniform-Afd. Reglement te ontwerpen.

's-Gravenhage (Jong Nederland).

23 Juli houdt deze Afdeeling een fietstocht naar Katwijk en Leiden.

Alle Jong-Nederlanders en genoodigden (vooral niet-Haagsche A. N. V.-ers) zijn natuurlijk van harte welkom!

Het adres van den heer A. Mulder, secretaris, wordt 1 Augustus Newtonstraat 240.

Maastricht (Jongel. Afd.).

Het ledental is reeds tot 60 gestegen. Dat is veel voor een grensstad als Maastricht, waar de Fransche taalgezindheid hare macht niet weinig doet gevoelen.

Den 12en Mei had reeds de eerste druk bezochte algemeene vergadering plaats.

Overgegaan werd tot uitbreiding van het bestuur, dat thans bestaat uit: Max Bevers, 1e voorzitter; Willem Hombergen, 2e voorzitter; Jhr. Paul Graafland, 1e schrijver; J. van Eys, 2e schrijver; Eugène Rikmenspoel, penningmeester.

De voorzitter deelde de vergadering mede dat Mr. Lamberts Hurrelbrinck, 1e voorzitter van het XXXIe Taal- en Letterkundig Congres, zich bereidwillig aan het bestuur der Afd. had aangeboden om eene voordracht zijner eigen novellen te komen houden.

Onze Afd. viel de eer te beurt twee harer bestuursleden benoemd te zien in Commissies van het XXXIe Taal- en Letterkundig Congres.

Na afloop der vergadering had er eene gezellige bijeenkomst plaats. Hoewel geheel onvoorbereid, mag ze uitstekend geslaagd genoemd worden. Vooral de voordrachten der leden Max Bevers, Nicolaes, Gregoire, Hombergen, Theelen, Ritz en de muziek van juffrouw J. Symons, Paul Peerboom en Defresne droegen het hunne er toe bij.

('t Bovenstaande was te laat ingezonden voor het Juni-nummer. Red.)

Zuid-Nederland

Uit onze Takken.

Aalst. In de Letterkundige en Wetenschappelijke Afdeeling hield de heer Leonard Bollaert een wel doordachte voordracht over de plaats van Tolstoï in de Russische Letterkunde.

In de vergadering van 18 Juni, die het zittingsjaar 1909—1910 zou sluiten, besprak de heer Valery D'Hondt een bundel gedichten van Nestor de Tière. Daarna werd door de aanwezigen een hulde gebracht aan den eere-voorzitter van den Tak, Dr. Isidoor Bauwens, aan wien een afvaardiging der verschillende besturen daags te voren de gelukwenschen der leden was gaan aanbieden, ter gelegenheid van zijn verkiezing tot Briefwisselend Lid der Koninklijke Vlaamsche Academie.

Antwerpen. Al de werkzaamheden werden in beslag genomen door de inrichting van de Guldensporenfeesten op 9, 10 en 11 Juli en van het Zangersfeest tijdens de Antwerpsche kermisweek in Aug.

Aan den heer Descamps, Minister van Kunsten en Wetenschappen, werd een vertoog gezonden, om hem te verzoeken een einde te stellen aan de onrechtmatige behandeling waaraan de Vlaamsche leerlingen van de Middelbare Normaalscholen te Brussel en te Luik blootgesteld zijn, zooals wordt uiteengezet in het vlugschrift door den Antwerpschen Tak uitgegeven en waarvan elders in dit nummer sprake is.

Lokeren. In de gezellige bijeenkomst van 25 Mei hield de heer Hub. Cools tot ieders voldoening een voorlezing uit een toen nog onuitgegeven werk van Frans Verschoren.

Zondag 12 Juni werd een uitstapje ingericht, waaraan niet alleen de leden, maar ook hunne familieleden mochten deelnemen. Het doel van 't reisje was: Floesberg en Brakelbosch.

Mechelen. De afd. Vreemdelingenverkeer heeft in Juni hare werkzaamheden op groote schaal zien uitbreiden. Niet alleen werd de propaganda krachtdadig voortgezet in stad en land, maar ook met vreemde landen is de briefwisseling druk geweest. 't Is dan ook niet te verwonderen, dat het aantal vreemde toehoorders op de beiaardconcerten steeds toeneemt. We hebben, gesteund door „Mechelen Aantrekkelijkheden", eenen wederlandschen [1]) prijskamp voor beiaardiers ingericht. Dat feest (21 en 22 Aug.) valt juist in de kermisweken en zal veel vreemdelingen lokken.

Afd. Liederavonden heeft zich bij de Vlaamsche bonden der stad aangesloten om samen het Guldensporenfeest te vieren. De trouwe bezoekers der Liederavonden, gesteund door zangers van Vlaamsche maatschappijen, alsook door leerlingen der hoogste klassen van het lager onderwijs, zullen onder de kundige leiding van Jef van Beers, in de open lucht uitvoeren: Groeninghe, De Strijdkreet en Ons Vaderland (Benoit).

Er wordt op een 300-tal zangers gerekend.

De Tak heeft ook een vertoog naar Minister Descamps gestuurd, om het verzoekschrift van den Antwerpschen Tak te steunen en alzoo mede te helpen om het onrecht te doen ophouden dat op taalgebied in de normaalscholen te Luik en Brussel geschiedt.

De Hollandsche kerk te Roubaix.

Den meesten lezers van Neerlandia zal wel bekend zijn: dat het „Noorden" van Frankrijk „krioelt" van de Vlamingen — om niet te zeggen: overwegend Vlaamsch is. Maar minder bekend, zoo niet totaal ònbekend zal hun wezen: dat daar te midden van die tienduizenden taal- en stamgenooten ook ergens nog een Hollandsche kerk wordt gevonden. Toch is dat het geval. En niet alleen een kerkgebouw; maar ook een kerkelijke gemeente, wier officieele naam luidt: „Hollandsch-Vlaamsch protest. kerk"; en die is gevestigd te Roobais (Roubaix) een der grootste nijverheidssteden dàar in het noorden. Laat mij u in 't kort mogen schrijven hoe vóór omstreeks 'n vijftigtal jaren, die gemeente er ontstond, en tot heden zich wist staande te houden. Immers, al ware het alleen maar als bijdrage tot de geschiedenis van „onzen" taalstrijd en van „onze" taaiheid in den vreemde...

Een halve eeuw geleden dan begon zich te Roubaix de textiel-industrie met kracht te ontwikkelen. Spinnerijen, weverijen, ververijen rezen als paddestoelen uit den grond; als een mastbosch van schoorsteenen verhief zich ten hemel; aan nijvere handen was grootelijks gebrek. En tengevolge van eene „crisis" moesten, tezelfder tijd ongeveer, zoo in Holland als België tal van katoenfabrieken stop gezet worden.

Hier voor velen dus geen werk en geen brood;

[1]) D. i. internationalen

dáár arbeid in overvloed, ruimschoots betaald. Voor wie derhalve een beetje „durf" bezaten was de keuze

Holl. kerk te Roubaix.

niet moeilijk. En zoo togen voor en na meer dan 'n veertig familiën uit Holland (ik spreek alleen van protestantsche gezinnen) naar hun „dorado" Roubaix, om daar gekomen ook een zeker aantal Vlaamsche geloofsgenooten aan te treffen, voor wie reeds af en toe godsdienstoefening werd gehouden in de Nederlandsche taal.

Deze had aanvankelijk plaats binnen de gastvrije muren der Fransche kerk; en onder leiding o. a. van den bekenden Ds. Van Schelven, destijds pred. te Gent. Het meerendeel dier Vlamingen toch kwam van Gent en waren leden van zijne gemeente. Terwijl verreweg de meerderheid der Hollandsche werklui, van verschillende gezindte, afkomstig was uit Haarlem. En van hier uit nu schijnt de eigenlijke stoot gegeven te zijn tot wat men noemt: „Gemeentevorming". Het daartoe benoodigde geld kwam, altans voor een aanzienlijk deel, eveneens uit Noord-Nederland. In de eerste notulen toch van den kerkeraad worden slag op slag met eere vermeld de namen van Ds. C. Hoog en Mr. Van Kempen, beiden destijds resp. predikant en commissaris van politie te Haarlem. Terwijl meermalen, en wel in verband met de voorgenomen stichting eener Nederlandsche School er ook in voorkomt de naam van Dr. A. W. Bronsveld, tháns predikant te Utrecht. Dat voor dit doel reeds een aardig kapitaaltje werd bijeengebracht, was vooral aan zijn ijverige pogingen te danken. Dat het echter nooit tot uitvoering van dit voornemen kwam, lag vóórzeker niet aan hem... Intusschen was de Holl. Vl. prot. gemeente te Roubaix reeds tot stand gekomen. Zij telde weldra ver over de 200 leden; maakte deel uit van de tegenwoordige Belgische Zendingskerk en had in Ds. W. Haksteen haren eersten, volijverigen leeraar gekregen. Als bewijs, hoe er groei en bloei school in deze Hollandsche planting op vreemden bodem kan dienen, dat er niet alleen geregeld des Zondags tweemaal „kerk" werd gehouden voor 'n talrijk gehoor; maar ook Zondagschool en zangschool, spaarkas en 'n bibliotheek. Alleen — 'n eigen kerkgebouwtje ontbrak nog. De Fransche gemeente was een nieuwen „Temple" rijk geworden... de Hollandsche bleef vergaderen in de „oude kerk". Zóó oud inderdaad, dat men bijwijlen tijdens den dienst z'n regenscherm moest opsteken om tegen den doorzijpelenden regen beschut te zijn. Edoch, ook hieraan zou heerlijk een eind komen. Een rijke Engelsche fabrikant te R. schonk den Hollanders een gift van *fr.* 12000 plus een fraai orgel voor hun nieuw te bouwen kerk — en Nederland offerde eveneens ruim 6000 gulden plus (wat later) een prachtig avondmaalsgerief. En op den 1en November A⁰ D⁰ 1873 werd met groote plechtigheid de Hollandsche kerk te Roubaix aan zijn bestemming gewijd; evenals de kansel, die een bizonder geschenk uitmaakte van wijlen Koning Willem III.

* * *

Tot zoover wat betreft de wordingsgeschiedenis van deze ècht „Nederlandsche" stichting in het buitenland. Over hare verdere lotgevallen, de jaren door, in 't bizonder uit te weiden, daarvoor is het hier niet de plaats. Licht en schaduw, voorspoed en tegenspoed, strijd en zegepraal vormen hier schering en inslag. Te strijden had zij vóórtdurend, tergen allerlei invloed en macht. Maar zij is blijven leven en Hollandsch gebleven. Voor een deel door 't hardnekkig volhardingsvermogen onzer mannenbroeders, die zelfs in herderlooze tijden de kerkdeuren open en het kuddeke bijeen wisten te houden. Voor een ander deel ook door de liefde en den steun, die men voortdurend van uit Nederland der gemeente heeft bewezen. Steun, die in cijfers omgezet gedurende deze bijkans 50 jaren in de tienduizenden loopt.

Maar laat mij nu ten slotte nog kortelijk meedeelen hoe de toestand op het oogenblik is. Natuurlijk niet meer, gelijk in den beginne. Toch valt er met name sedert de laatste vier jaren weer vooruitgang te speuren — in menig opzicht. De kinderen

De Holl. kerk te Roubaix inwendig.

niet meegerekend, telt de gemeente reeds weer ruim 90 leden, zoo Noord- als Zuid Nederlanders.

De „Hollandsche" godsdienstoefeningen, iederen Zondag, worden geregeld door 'n 50 à 60 volwassen hoorders bezocht. De Zondagschool en catechesaties, weer sinds een paar jaar geopend, nemen gestadig in bloei toe. In het naburige Rijssel, waar eveneens gemeenteleden wonen, werd, mede te hunnen behoeve, een „filiaalpost" gesticht. Zooveel gelegenheid en middelen dit toelaten, wordt er doorloopend goede Vlaamsche en Hollandsche lectuur uitgedeeld. En intusschen werden 'n enkele maal reeds pogingen aangewend om Vlamingen, die in Roubaix bij duizenden wonen (doch worden vergeten) tot een „gezellig samenzijn" uit te lokken. Vooral in laatstgenoemd opzicht ware heel veel goeds in het belang van taal en van stam uit te richten.

Geruimen tijd reeds wordt er in ons midden gepeinsd over de inrichting van een soort „Vlaamsch-Volkshuis" als brandpunt van taal- en stambelangen en als beschavings centrum voor zoovele duizenden stamgenooten, die in zoovele opzichten een helpende hand noodig hebben en zouden waardeeren.

Maar in eigen kring ontbreken daartoe de middelen totaal. De eigen kring, die immers maar voor een klein gedeelte in eigen nooden en behoeften kan voorzien. Behoeften, die er nà invoering der bekende „scheidingswetten" voorwaar niet op zijn verminderd...

Edoch — wie weet!? Immers, waar het geldt, de heilige belangen van taal en van stam, daar deinst het A. N. V. met zijn dapper bestuur niet heel makkelijk terug. Te minder wanneer 't er op aankomt: „het ijzer te smeden als het heet is". En het Vlaamsche (taal) ijzer begint heet te worden! In Vlaanderen zelf zóó heet, dat men er nu duchtig op raak wil gaan slaan... In Noord-Frankrijk zóó heet ook blijkbaar, dat „men" er hard begint om te zien naar een „koelbak"... En ook hier dus hoog tijd om flink aan den „blaasbalg" te trekken.

Welnu, daartoe zou ook een handje kunnen helpen de kring, op wiens leven en streven, juist in verband met deze verschijnselen, hierboven even de aandacht werd gevestigd. Hoe? D. w. z. behalve door middel van datgene, wat uitteraard hier die Holl. Gem. reeds verrichtte en nog doet: ja, dat is een zaak waar zeker wel in de allereerste plaats het A. N. V. raad in weet en advies in wil verstrekken.

Mousseron. F. G. BEEKMAN.

Het Nederlandsch in het normaal onderwijs voor meisjes in België.

Onder den titel: „De toestand in ons middelbaar normaal onderwijs voor meisjes" heeft de Antwerpsche Tak van het A. N. V., als No. 8 van zijn uitgaven een vlugschrift laten verschijnen, waaruit duidelijk blijkt hoe de Vlaamsche meisjes, die een middelbare normaalschool bezoeken en daar de Vlaamsche afdeeling verkiezen, als Belgen van tweede klasse worden behandeld, doordien zij een veel zwaarder examen hebben af te leggen dan haar medescholieren uit de Waalsche afdeeling. Tevens leert men er uit hoe uiterst onvoldoende het Nederlandsch er wordt onderwezen, zoodat het geen verwondering behoeft te baren, dat deze meisjes, eenmaal onderwijzeressen geworden, slechts zeer oppervlakkig op de hoogte van onze taal zijn. En toch zijn zij het die een groot gedeelte van het onderwijs moeten verstrekken in het Vlaamsche land! Op de degelijkheid daarvan in Nederlandsch opzicht zal het wel niet noodig zijn hier den nadruk te leggen.

Dit belangwekkend en leerrijk geschriftje is, op aanvraag, kosteloos verkrijgbaar bij het Secretariaat van den Antwerpschen Tak, Juliaan Dillensstraat 10.

Het Nederl. bij de Belgische Spoorwegen.

Bij dienstorder No. 13 van 23 Mei 1910 is ter kennis van het personeel der Posterijen gebracht, dat voortaan ieder beambte het recht heeft zich in de taal naar zijn keuze (dus ook Nederlandsch) te wenden tot de Hoogere Overheid, alsmede in die taal zijn rechtvaardiging te schrijven in geval van strafbedreiging. Het personeel der Spoorwegen heeft kennis gekregen van een dergelijke dienstorder en dat zullen ook wel de beambten van andere diensttakken van Spoortelpostzee (spoorwezen, posterijen, telegraaf, telefoon, zeewezen).

Holland op zijn malst.

De „Twentsche Bankvereeniging" te Amsterdam heeft het noodig geacht, door middel van een Fransch bericht, haar klanten in Vlaanderen, die steeds uitsluitend in het Nederlandsch met haar correspondeeren, te verwittigen dat, ter gelegenheid van het Koninklijk bezoek aan de hoofdstad, de beurs aldaar op 30 en 31 Mei zou gesloten blijven, met verzoek aan haar „amis" om de noodige maatregelen te nemen. Een van die „amis" beklaagt zich met wrevelige stem: „Hollandsche Franschdolheid."

* * *

Een ander vertoont een briefje, bestemd om op reis- of vrachtgoed te worden geplakt, afgeleverd te Maastricht, en waarop uitsluitend in het Fransch te lezen is: „Chemins de fer de l'Etat Néerlandais." „Gebrek aan eigenwaarde", mompelt hij voor zich heen.

Terechtwijzing.

In het Mei-nr. werd meegedeeld, dat in het Nederlandsch Consulaat te Antwerpen nog een deurplaat te zien is, waarop te lezen staat: „Consulat général des Pays-Bas". Volledigheidshalve zij hier bijgevoegd dat, buiten die Fransche naamplaat, al de andere opschriften Nederlandsche zijn.

ZUID-AFRIKA

Die Brandwag.

Wij hebben het verschijnen van Die Brandwag aangekondigd. Nu ligt het eerste nummer voor ons. Het is ons aangenaam er over te schrijven. Al dadelijk doet het omslag prettig aan. Het heeft iets eigens. De brandwacht, een man van den voorpost, een kloeke figuur, staat aan den rand van een bosch en onderzoekt door een veldkijker den gezichteinder: de zon is juist boven de kim gerezen. De teekening is van Anton van Wouw, den bekenden beeldhouwer, een zoon van Rotterdam.

Dan getuigt het inleidingswoord der redactie (dr. W. M. R. Malherbe en Gustav S. Preller) van groote opgewektheid. Na den vrede van Vereeniging had een der Afrikaander voormannen gezegd: de Afrikaander heeft nu voor altijd de mauser afgelegd; voortaan zou hij met de pen moeten strijden „voor handhaving van de Afrikaner-nasionaliteit, voor behoud van zijn taal, godsdienst, tradisies en recht van bestaan."

Dat gaat de Brandwag nu doen, en het tijdschrift heeft stelling genomen op een plek, die nog onbewaakt

is: het Airikaander huisgezin. Politiek en stoffelijke belangen zal het terzijde laten. Het wil „voorzien in de behoefte aan gezonde en frisse lees-stof van 't Afrikaner huisgezin." „Voortdurend wordt er geklaagd, dat Afrikaners zo weinig lezen." Maar er is dan ook voor hen zoo weinig te lezen. De groote bladen kunnen geen „huiselike lektuur" leveren, en dan leeft men maar van „'t goedkope afval van andere landen." Dat zal nu anders worden, als de Afrikaander de Brandwag in huis krijgt.

„En daarenboven wil dit tijdschrift — zoo gaat 't voort — trachten om leiding en koers te geven aan de vele zeer bekwaam gebleken Afrikaner pennen, die ernaar streven of ervoor gevoelen, 'n eigen nasionaal-afrikaanse letterkunde te helpen groot-maken."

Ons dunkt, dat is niet te veel gezegd. Er hebben zich Afrikaanders meesters met de pen getoond. Als die meewerken — en een groot aantal hunner heeft het beloofd — kan de Brandwag een tijdschrift van beteekenis worden. Het zal, hopen wij, dan niet lang duren, dat er scheiding komt, dat er twee tijdschriften uit groeien, een voor ontwikkelden en een voor 't heele gezin, klein en groot. Maar alvast doet de Brandwag verstandig allerlei soort lezers te trekken. Daartoe heeft het tijdschrift een rubriek voor vrouwen, met praatjes over de mode, een afdeeling voor kinderen, een schaakrubriek, sportpraatjes; naast boekbeoordeelingen, muziekbeschouwingen, letterkundige en andere opstellen en oorspronkelijk letterkundig werk. Heeft het eenmaal vasten voet in het Afrikaansche huisgezin, dan kan het verder zien.

Maar hoeveel steun de commissie van voorbereiding, op een vergadering van het Afrikaanse Taalgenootskap benoemd, ook vond, de zaak zou nog haar beslag niet hebben gekregen, als niet de Volkstem de verantwoordelijkheid en het risico van de uitgave op zich had genomen. Op de drukkerij van de Volkstem wordt het tijdschrift dan ook gedrukt. Het blad zal ook het letterkundige werk, dat het tot nog toe pleegt te geven, aan de Brandwag overlaten. Dr. F. V. Engelenburg, de hoofdredacteur en eigenaar van 't blad, mag daar zeker wel voor geprezen worden.

Als taal neemt „Die Brandwag, Tijdskrif voor Huisgesin", het Afrikaansch en het vereenvoudigde Hollandsch. De inleiding begint met Hollandsch en wordt, zonder overgang, in het Afrikaansch voortgezet. „Ons skrijf is v'r Suidafrika, nie v'r Europa nie. En, terwille van die saak waarvoor ons werk, sal ons in die begin bajemaal stukke opneem, wat miskien nie heelmaal ons goedkeuring wegdraag nie. Ons doen dit om die lus tot skrijve en lese te help bevorder."

Verder lezende vinden wij een paar bladzijden met woorden van aanmoediging van Afrikaander voormannen, en het treft ons, dat het meerendeel nog in het Hollandsch schrijft. Maar van de bijdragen is 't meeste in het Afrikaansch gesteld.

* * *

De rij der bijdragen wordt, na een kort Unie-lied, geopend met een belangrijk artikel van dr. Engelenburg over Zuid-Afrikaanse Meubelkunst. Hij wil dat de regeering een eigen meubelkunst aanmoedige, hetzij door knappe Afrikaanders het vak buitenslands te laten leeren, of van buitenslands leermeesters te laten komen. De regeering kan een voorraad hout inslaan, wedstrijden uitschrijven enz.

Er worden nu reeds en er zullen nog meer gebouwen voor den dienst der Unieregeering worden gezet. Die moeten gemeubeld worden. Laten dat niet alleen uitheemsche meubelen zijn! Er worden toch al veel te veel meubelen ingevoerd, in 1908 voor ruim £ 175.000, in 1909 voor ongeveer £ 200.000.

„Welnu", zegt dr. Engelenburg, „verreweg de meeste dezer overzeesche artikelen kunnen in ons eigen werelddeel door onze eigen medeburgers gemaakt worden. Het talent daartoe is ongetwijfeld aanwezig, ook voor de uitoefening van 't fijnere en meer delikate ambacht; er bestaan artistiek aangelegde schrijnwerkers onder ons." Maar zij moeten gelegenheid krijgen om hun gave te toonen, en er moeten volleerde krachten aangekweekt worden.

Ziedaar een paar grepen uit het belangwekkende opstel van dr. Engelenburg. Menigeen onzer lezers, die 't knutselwerk heeft gezien van Boeren, die zich tijdens den oorlog als krijgsgevangenen den tijd moesten dooden en ook wat verdienen wilden, zal kunnen getuigen, dat er inderdaad bij veel talent voor houtbewerking is.

Over den verderen inhoud van die Brandwag moeten wij kort zijn. Er is een geschiedkundig opstel over Pretoria, „die hoofdstad van Suidafrika", van H. C. Marais; het eerste stuk van Die Baljuw, „'n storie van die oorlog", van Joubert Reitz, en nog meer, waarvan wij reeds een en ander hebben aangestipt.

Er zijn ook illustraties, o. a. de afbeelding van een schilderij van F. D. Oerder, dat in de stadsraadzaal te Pretoria hangt, en voorstelt: „Pretoria, soals 't daaruit gesien 't in 1855." Een kale vlakte, waar nu de hoofdstad ligt van de Unie van Zuid-Afrika, het land van groote beloften.

Een nieuw Hollandsch blad.

Men zegt dikwijls, dat in Zuid-Afrika, hoewel de meerderheid der bevolking Hollandsch spreekt, de Hollandsche pers over 't geheel een wankel bestaan heeft. Er is reeds een betrekkelijk groot aantal Engelsche dagbladen, vele bladzijden groot, maar er is nog geen enkel Hollandsch dagblad. Ons Land komt driemaal in de week uit, de Volkstem tweemaal. De Afrikaanders lezen nog niet veel, en velen vinden blijkbaar — men leze de klachten daarover in de Hollandsche bladen — dat het inteekengeld een bezwaarlijke uitgave is. En dan leest een groot deel van het Afrikaander volk even lief of liever nog de Engelsche bladen. Het eene Hollandsche blad voor, het andere na, houdt dan ook op te verschijnen.

Maar nu is er te Johannesburg een nieuw Hollandsch weekblad verschenen: Zuid-Afrika, onder redactie van Paul Das, een vroeger Nederlander. Tot kort geleden was hij hoofdredacteur van het weekblad de Transvaler. Hij is afgetreden, niet met het plan een ander blad op te richten, zegt hij. Maar ziet, er kwam zooveel aandrang van lezers, die hem in de Transvaler hadden gewaardeerd, dat hij den moed heeft gehad en de middelen gevonden om nu Zuid-Afrika uit te geven.

Er zijn flink en frisch geschreven artikelen in, en als een goede kracht heeft hij aan zijn blad weer Domkrag verbonden, wiens grappige en soms geestige Afrikaansche stukjes men uit de Transvaler kent.

Advertentietaal.

Wij hebben eens twee nummers van de Volkstem van Pretoria, die de mail aanbracht, op de advertenties nagelezen. Daar stonden er op die twintig bladzijden heel wat. Heele bladzijden waren ermede ingenomen.

En nu trof het ons, dat, met drie uitzonderingen, alle advertenties in het Hollandsch waren gesteld. Het was er ook soms het Hollandsch naar, maar dat kan beter worden. Hoofdzaak is, dat de koopman, de winkelier, zij die diensten aanbieden en zij die diensten zoeken, in 't kort allen, die iets onder de aandacht van de lezers van de Volkstem willen brengen, zich bedienen van het Hollandsch. En onder de stellers dier advertenties waren er een aantal ter aanprijzing van Engelsche waren en van firma's uit Engeland zelf. Het eigenbelang zal hier de meesten geleid hebben; anderen zullen ook hebben gedacht dat in dit Hol

landsche blad voor Hollandsch lezende menschen de advertenties in het Hollandsch behooren te wezen.

Er waren, zeiden wij, drie uitzonderingen: een gerechtelijke aankondiging van een advokaat of prokureur met Engelschen naam in de zaak van een Engelsch-Indiër; de advertentie van een firma in Engeland, en... een cacaofabriek in Nederland, die haar „Royal Dutch Cocoa" in het Engelsch aan het Hollandsch-Afrikaansche publiek aanbood!

Van het zonderlinge Hollandsch, dat Engelsche firma's voor hun reclame kunnen gebruiken, geeft de Volkstem dit staaltje: „Speciaal Rijloon Toegift. Wij geven 2/— in den pond toe, op alle Vijngoederen voor onkoste van trein of postgeld. Dat meent dat gij bijna alle koopen van Draperei, rijloon betaald krijgt bij uwe deur, of met zeer weinig te betalen..... Het is als een raadsel voor ons, klanten regt te adresseren daar wij enkel de naam geteekend krijgen: gelieve te melden of „Mijnheer", „Mijfrouw", of „Jong-Jufrouw". Enz.

Maar laten wij niet te hard oordeelen. Wat geven in Nederland de advertenties niet wel te lezen! Onlangs nog zagen wij in een Vlaamsch blad een advertentie van een kaaskooper in het groot, gevestigd in een stad in Zuid-Holland. Daarin stond b.v.: „Wij zijn gewoon allerbeste marchandise te versturen en verwachten dadelijk na kennisneming van deze publicatie de commande." Onderteekend: „Maison Zoo-en-Zoo."

Wij vermoeden, dat menige Vlaming zal gedacht hebben: als 's mans kaas van hetzelfde gehalte is als zijn taal, dan pas ik er voor.

Geschiedkundige gegevens in Z.-A.

De commissie, die belast is met het ordenen, beschrijven en vervolledigen van het Kaapsche archief, heeft een belangrijke verzameling landkaarten aangekocht, eenmaal het eigendom van generaal Baird. De landkaarten, die meer dan een eeuw oud zijn, hebben betrekking op het Kaapsche schiereiland. Er is ook een kaart op groote schaal bij, die de stellingen der Britsche troepen gedurende den slag te Blauwberg op 8 Januari 1806 aangeeft.

Het Hollandsch lied in Z.-A.

De commissie, benoemd door de Z.-A. Onderwijzers-Unie om de verspreiding van goede Hollandsche muziek in Z.-A. te bevorderen, heeft een overeenkomst gesloten met de firma G. Alsbach & Co. te Amsterdam, die voortaan geregeld Hollandsche liederen aan de firma Darter & Zonen te Kaapstad zal zenden, welke een afdeeling voor Hollandsche muziek aan haar zaak heeft verbonden.

De Ned. Z.-Afr. Ver. heeft besloten 25 exemplaren van den Holl. Afr. Liederbundel en 100 exemplaren van het tekstboekje ten geschenke te geven aan de Afd. Johannesburg van het A. N. V. ter bevordering van het Holl. lied en de Hollandsche taal in Zuid-Afrika.

Verder is den secretaris dezer vereeniging, Dr. N. Mansvelt, Damrak 95, Amsterdam, opgedragen een paar honderd van deze tekstboekjes op de meest doelmatige wijze kosteloos in Zuid-Afrika te verspreiden.

Ned. handel met Z.-Afrika.

Gedurende het afgeloopen jaar steeg de uitvoer van Zuid-Afrika naar Nederland van £ 58.930 tot £ 68.834. Die vermeerdering moet in hoofdzaak op rekening van chroomijzer en diamanten worden gesteld.

De invoer uit Nederland steeg van £368.190 in 1908 tot £ 418.162 in 1909.

De invoer uit Ned. Indië verminderde van £ 53.135 in 1908 tot £ 49.252 in 1909. De invoer van rijst ging met bijna £ 5.000 achteruit. Dit product nam, vermoedelijk door het ontbreken van een goede stoomvaartverbinding tusschen Zuid-Afrika en Java, voor een gedeelte zijn weg over Nederland.

Vlaamsche handel met Zuid-Afrika.

Twee afgevaardigden van het bestuur van het Vlaamsche Handelsverbond zijn door den Consul van België te Pretoria, thans in Europa vertoevende, ontvangen. De Consul vernam, volgens 't orgaan van dit Verbond, met de grootste belangstelling, dat die vereeniging de handelsuitbreiding met Zuid-Afrika wil bewerken door het plaatsen van een degelijk vertegenwoordiger in Z.-A., die zich zal belasten met de handelsproducten der leden aldaar ter markt te brengen. De Consul gaf den afgevaardigden eenige zeer nuttige wenken en was bereid aan de leden, die naar Z.-A. willen uitvoeren, alle gewenschte inlichtingen te verstrekken.

Indien de Consul tijd mocht hebben, zou hij een voordracht houden voor het Vlaamsch Handelsverbond.

OOST-INDIË

Van het Groepsbestuur.

De vergadering van het Groepsbestuur met de afgevaardigden van de Afdeelingen is gehouden op 31 Mei 1910.

Met nagenoeg alle leden van het Groepsbestuur waren aanwezig afgevaardigden van Batavia en Semarang en de vertegenwoordigers te Soerabaja.

Door den heer Stokvis, van Semarang, werden ingeleid de volgende onderwerpen: „De werkwijze van het Verbond in het algemeen" en „De verhouding van het Groepsbestuur tot de Afdeelingen", die tot uitvoerige besprekingen aanleiding gaven. Als vrucht daarvan mag worden verwacht, dat meer dan tot dusver het geval was, Afdeelingen en Groepsbestuur elkaar zullen wijzen op hetgeen gedaan moet worden. Als bepaalde punten werden genoemd: het werken onder de minvermogende Europeanen, het doen inleiden in openbare vergaderingen van belangrijke vraagstukken, Jongelieden Afdeelingen, het houden van besprekingen op dienstreizen door de leden van het Groepsbestuur met plaatselijke autoriteiten om tot het stichten van Afdeelingen te komen.

Voorgelezen werd (het hieronder afgedrukt) antwoord op het rekest in zake de komst van den Prins (zie Neerlandia 1909, blz. 275); het zal worden gezonden aan de Afdeelingsbesturen en vertegenwoordigers, vereenigingen die aan de verspreiding van den Oproep hebben medegewerkt en aan de pers.

Verder werd een denkbeeld in overweging gegeven om te geraken tot een zoodanige verhouding tot de Groepskas en die van de Afdeelingen, dat de eerste er niet langer op toelegt. R. v. I.

Secretarie
van 's-Gravenhage, 2 April 1910.
H. M. de Koningin.
No. 548/G.

Voldoende aan de bevelen van Hare Majesteit de Koningin heb ik de eer ter kennis te brengen van het Bestuur der Groep Nederlandsch Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond te Batavia,

dat de gevoelens van Vaderlandsliefde en aanhankelijkheid aan Hoogstderzelver persoon, welke ten grondslag liggen aan het Hare Majesteit aangeboden verzoekschrift van den 18en Augustus 1909, ten hoogste door Hare Majesteit op prijs worden gesteld;

en dat Hare Majesteit, op het tijdstip, waarop Hoogstdezelve het oogenblik gekomen acht om in overleg met Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden, het initiatief te nemen tot een bezoek

van Zijne Koninklijke Hoogheid aan Nederlandsch Indië, gaarne rekening zal houden met de Hare Majesteit kenbaar gemaakte wenschen.

De Particuliere Secretaris van
H. M. de Koningin:
(w. g.) F. M. L. VAN GEEN.

Aan
het Bestuur van de Groep
Nederlandsch Indië van het
Alg. Ned. Verb., Batavia.

Vereeniging „Oost en West".

I. Studie-commissie.

Ons werd toegezonden het jaarverslag dier commissie over 1909.

Opgericht in Februari 1909 met het doel jongelieden uit de Nederl. koloniën en vooral jongelieden van inlandsche afkomst, die naar Nederland komen om er opvoeding en onderwijs te genieten of hunne studiën te voltooien, met raad en daad ter zijde te staan of de belangen dier jongelieden te behartigen, kon die commissie tot nu toe nog vooral alleen voorbereidend werken.

Met Dr. Hazeu te Batavia, die door de Indische Regeering is aangewezen, om, desgewenscht, toezicht te houden op de leiding van inlandsche jongelieden, en aanzienlijken inlanders raad te geven omtrent de opvoeding hunner zonen, werd aanraking gezocht en verkregen.

De hoofden van Gewestelijk Bestuur in Indië werden uitgenoodigd om de belanghebbenden, die bijzondere plannen hebben met hunne kinderen, er op te wijzen dat het wenschelijk ware om reeds op jeugdigen leeftijd, ter zake met Dr. Hazeu, die als correspondent der studiecommissie optreedt, in overleg te treden.

Aan den Minister van Koloniën, en aan verschillende invloedrijke inlandsche vereenigingen en personen in Indië werd kennis gegeven van oprichting en doel der commissie.

Daar zonder opdracht van ouders, voogden of verzorgers van jongelieden, die thans reeds in Nederland vertoeven, de commissie zich niet gerechtigd achtte, in sommige aangelegenheden, op eenigszins belangrijke wijze in te grijpen, kon zij nog niet ten volle aan haar doel beantwoorden. Ten opzichte van een jonger uit Indië komend geslacht, hoopt de commissie zich echter te verstaan en in overleg te handelen met Dr. Hazeu te Batavia.

Enkele leden ontvangen de studeerenden ten hunnen huize, ten einde hen in staat te stellen ook van het Nederlandsche familieleven te genieten.

Prof. Dr. J. H. C. Kern te Utrecht is eere-voorzitter der commissie; Prof. Mr. J. E. Heeres te Leiden en de heer E. van Assen te 's-Gravenhage zijn haar voorzitter en secretaris.

II. Inlichtingskantoor.

In het Neerlandia April-nr. werd melding gemaakt van de oprichting van bovengenoemd bureel voor raad en voorlichting.

Als eerste uitgave van dat bureel verscheen thans: Staats- en partikuliere betrekkingen in onze overzeesche bezittingen. Werkkring en vooruitzichten.

No. 1. De bestuursambtenaar in Nederl. Indië.

Dit geschrift lijkt ons van groot practisch belang; moge het spoedig door meerdere van dien aard, voor andere betrekkingen gevolgd worden.

Nederlanders en Stamverwanten,

Bevordert de Vlaamsche Beweging door in Vlaanderen Nederlandsch te spreken en in Uw briefwisseling met Vlaanderen het Nederlandsch te gebruiken!

Voor Nederland's nijverheid en handel.

In Juli 1911 zullen te Soerabaja een congres en een tentoonstelling gehouden worden in het belang van de cultuur en de bereiding van vezelstoffen, alsmede de verdere verwerking daarvan.

Bij het Comité in Nederl. Indië zit de bedoeling voor om congres en tentoonstelling te benutten om ook de Inlandsche bevolking voor te lichten omtrent het aandeel, dat zij in de cultuur van vezelplanten en de bewerking der vezelstoffen zal kunnen nemen. Daarmede zullen de belangen en de welvaart van de Inlandsche bevolking gebaat kunnen worden.

De tentoonstelling zal zich toch niet beperken tot groote machines, uit den aard kostbaar en alleen door kapitaalkrachtigen aan te schaffen, maar zich uitstrekken tot kleinere werktuigen, welke geschikt zijn voor de verkrijging door middel van huis-industrie van vezels van een goede marktwaarde.

Ook de nijverheid en de handel in het moederland hebben echter groot belang bij deze aangelegenheden.

In de eerste plaats voor wat betreft de levering van machines en werktuigen tot bereiding en verdere verwerking der vezels, alsmede tot het leveren van drijfkracht voor de op te richten ondernemingen.

Verder echter ook, omdat daardoor gesteund zal worden de binnenlandsche markt, tot verkrijging van het ruw materiaal. Dit zal niet alleen den handel ten goede komen, maar ook de fabrieken tot vervaardiging van papier, tapijten, touwwerk, borstels, enz. en de spinnerijen. Die toch zullen dan hunne grondstoffen rechtstreeks uit de eigen kolonie kunnen betrekken, terwijl ze tot nu toe hoofdzakelijk op buitenlandsche tusschenpersonen zijn aangewezen.

Eindelijk zal de vermeerdering van kennis uit het congres en de tentoonstelling voortvloeiende ten nutte komen aan onze W.-I. koloniën, Suriname en Curaçao, waar in de laatste jaren ernstige pogingen worden gedaan voor de cultuur van vezelstoffen en de bevordering der vezel-industrie.

Van het Nederlandsch Comité voor deze aangelegenheden is secretaris de heer G. A. Heyning, werktuigkundig en electrotechnisch ingenieur, werkzaam bij de Siemens & Halske A. G., Filiaal 's-Gravenhage (Van Bleiswijkstraat 2, 's-Gravenhage), bij wien desgewenscht ook exemplaren verkrijgbaar zijn van de in Nederl. Indië verspreide rondschrijvingen, terwijl hij bereid zal worden gevonden alle nader vereischte inlichtingen betreffende inzendingen te verschaffen.

(Ontleend a. h. rondschrijven verspreid door Het Nederlandsche Comité voor het in Juli 1911 te Soerabaja te houden congres en de tentoonstelling).

Dialekten in Indië.

In een Indisch blad werd eenigen tijd geleden de vraag behandeld of er in Indië dialekten worden gesproken.

Naar het schijnt mag worden aangenomen dat de Nederlanders, die Nederl.-provinciale of stadsdialekten spreken, zich dit na vestiging in Indië bijzonder snel afwennen; ook dat de in Indië geboren Nederlanders zich in 't Hollandsch zonder dialekt uitdrukken.

Daaruit zou de gevolgtrekking kunnen worden gemaakt dat in Indië 't zuiverste Nederlandsch wordt gesproken. Toch is dit slechts ten deele waar; verstaat men onder dialekt de minder of meer gewijzigde uitspraak van sommige klanken, dan kan met recht beweerd worden, dat het Indisch-Hollandsch vrij van dialekt is; de uitspraak van de woorden, elk op zich zelf, behoudens de veel voorkomende verwisseling van de g met de h en omgekeerd, komt stellig veel dichter, bij wat men gewoon is „het algemeen beschaafd" te noemen dan welke gouwspraak in het moederland

ook. Begrijpt men onder dialekt evenwel ook afwijkingen op lexikologisch en syntaxisch gebied, dan is er zeker sprake van één groot Indisch dialekt.

Uit het vorenstaande, ontleend aan 't Onderwijs, No. 13 van Maart 1910, zou de gevolgtrekking gemaakt kunnen worden, dat bedoeld dialekt, als men 't zoo noemen wil, door onderwijs is te overmeesteren of te verdrijven, waartoe dan echter noodig zou wezen de fouten in de spreekwijze en in den zinbouw te kennen; daaraan schijnt 't echter te haperen; die fouten zijn niet onder regels te brengen. 't Onderwijs wekt nu op tot het verzamelen van materiaal, ten einde het in Indië veel gesprokene Nederlandsch te leeren kennen.

WEST-INDIË

A. E. J. van den Brandhof. †

In den nacht van 12 op 13 Juni is de gouvernements-schoener „Gouverneur Van Heerdt" tegen de rots Punt Canon van Curaçao te pletter geslagen. Van de 14 opvarenden verdronken 9, waaronder de heer A. E. J. van den Brandhof, gezaghebber van Bonaire.

Onder vele blijken van belangstelling werd het stoffelijk overschot Dinsdag 15 Juni op Curaçao ter aarde besteld.

Bij de groeve voerden de Gouverneur en Ds. Van den Brink het woord.

De overledene was van 1905—1906, tijdens zijn verblijf hier te lande, lid van het Hoofdbestuur van het A. N. V.

Van het bestuur der Groep Ned. Antillen.

Aan de laatste ontvangen notulen van het bestuur der Groep Ned. Antillen zijn de volgende mededeelingen ontleend:

De vertegenwoordiger van het A. N. V. te Charkof heeft het Hoofdbestuur verzocht hem in verbinding te willen brengen met Curaçaosche firma's, die zaken doen in sisal en Curaçaosche stroohoeden, omdat hij hiervoor een afzetgebied in Rusland meende te kunnen openen.

Het Groepsbestuur heeft deze zaak in handen gesteld van den heer J. H. J. Hamelberg, oprichter der Eerste Sisal Maatschappij.

Ook is de aandacht der Mij. tot Bevordering van Landbouw, Veeteelt, Zoutwinning en Visscherij en de Cur. Mij. tot Bevordering der Hoedenindustrie er op gevestigd.

Op 't verzoekschrift van het Groepsbestuur om verhooging van de Gouvernements subsidie ter wille der vele aanvragen om steun van jongelieden bij voortzetting hunner studie, kwam een antwoord in van den H.E.G. heer Gouverneur der Kolonie, dat bij de samenstelling der begrooting 1911 op het verzoek zal gelet worden.

Dankbaar voor den toegezegden steun, spreekt het Groepsbestuur zijn volle vertrouwen uit steeds op de zoo hoogst noodzakelijke hulp van het Gouvernement te mogen rekenen.

De dringende wenschelijkheid werd uitgesproken, dat het Hoofdbestuur zal voortgaan met het verleenen van een paar studiebeurzen aan Curaçaosche jongelieden.

Het Groepsbestuur heeft van den Weleerw. heer Pater P. A. Euwens een bijdrage ontvangen, getiteld Geschiedkundig Overzicht van het eiland Aruba, welk stuk, dankbaar aanvaard, doorgezonden is naar de redactie-commissie voor het Aruba-nummer.

Ook de Weleerw. heer v. d. Brink had zijn bijdrage voor het nummer gereed.

Ter sprake kwam ook nog de uitgave van het vervolg van het zoo nuttig en hoogst belangrijk werk van den heer J. H. J. Hamelberg „De Nederlanders op de West-Indische eilanden". Algemeen was men het eens, dat het jammer zou zijn, als de eenig betrouwbare geschiedenis dezer eilanden niet zou kunnen vervolgd worden uit gebrek van financieelen steun.

Gaarne zal daarom het Groepsbestuur in onderhandeling treden met den heer Hamelberg en de uitgevers, en trachten de noodige middelen te vinden om de verdere uitgaven mogelijk te maken.

Waar het Gouvernement van Curaçao een som op de begrooting plaatste om de uitgave van een Encyclopedie voor West-Indië te bevorderen, zal het Bestuur der Kolonie, desgevraagd, zeker den steun niet weigeren om de Geschiedenis onzer eigene eilanden te helpen voltooien. Ook meende het Groepsbestuur hierbij op hulp van het Hoofdbestuur te mogen rekenen.

Hulde wordt nog gebracht aan den heer J. A. Lampe, onderwijzer op Saba, voor zijn nuttigen arbeid ten bate van het A. N. V.

Openbare leeszaal te Paramaribo.

De heer Mac Kenzie, secretaris der Groep Suriname, schrijft:

„Het bestuur heeft op gemakkelijke voorwaarden een boekenvoorraad, ongeveer 2000, overgenomen. Het nieuwe kantoor, dat we betrokken hebben, is thans ingericht als openbare leeszaal en bibliotheek. We hopen dat het publiek thans beter opkomt en veel lezen zal. Als proef stellen we de leeszaal en bibliotheek iederen dag open van 5—8 's namiddags.

INGEZONDEN.

Vereenvoudiging onzer schrijftaal.

Charlottenburg, 20 Juni 1910.

Geachte Redactie,

In No. 6 haalt de heer M. Victor Zwijsen in een artikel getiteld: De vereenvoudiging van het Nederlandsch, een belang voor West-Indië, een zinsnede aan uit een open brief aan Marcellus Emants, dien ik in de Nieuwe Courant publiceerde. De heer Z. zegt: Getuige o. a. B. Canter in zijn geestigen brief aan Marcellus Emants, waarin C. ronduit verklaart, niet zonder fouten tegen de regels van De Vries en Te Winkel te kunnen schrijven.

Op deze wijze aangehaald wordt de indruk gewekt,

alsof ik een voorstander van de z.g. vereenvoudiging onzer taal ben, terwijl juist mijn geheele open brief een poging was, den heer Emants te winnen voor de partij dergenen, die onze taal willen laten zooals zij is.

BERNARD CANTER.

Barbarismen.

Aan de lezers van Neerlandia.

L. S.!

Wie mijner medeleden kan mij de onderstaande vraag beantwoorden:

Bestaat in het Nederlandsch een afzonderlijke lijst van Germanismen of een lijst van Barbarismen, waarin deze naar hun afkomst zijn aangegeven?

Mij werd die vraag onlangs op een onzer vergaderingen gesteld, maar ik kon ze niet beantwoorden; ook nu nog moet ik 't antwoord er op schuldig blijven, hoewel ik enkelen der zaken kundigen inlichtingen vroeg. Wel deelde men mij mee, dat 't Hoogduitsch een werkje kent, waarin Barbarismen alphabetisch zijn gerangschikt.

Mogelijk zijn meer leden van onzen stam nieuwsgierig naar zulk een boekske.

Met dank voor de te nemen moeite

Uw dw.,

Dr. M. A. VAN WEEL,
Bestuurslid Afd. 's Gr. en O.

Om te beginnen van onzentwege het volgende:

Zeer merkwaardig maar natuurlijk in menige verklaring onjuist, in L. Meyers Woordenschat, Verdeelt in 1 Bastaardt-Woorden, 2 Kunst woorden, 3 Verouderde Woorden. 't Amsteldam, bij Jan Boom, op de Cingel, bij den Jan-Roon-Poorts-Toorn. De achtste druk is van 1720. Vóór hem hebben Jr. Jan van der Werve (Schat der Duitsche Taale), J. van Hofman (Nederlandsche Woordenschat), Mr. Pieter de Lacourt, Mr. Simon van Leeuwen en anderen gepoogd alle uitheemsche woorden te verzamelen, „hunne betekenissen in Duitsch daar aan knoopende, op dat de Bastaarde uit, en de Echte in het gebruik mogten gevoert worden."

Verder zijn bekend W. de Vreese, De Gallicismen in het Zuid-Nederlandsch. Proeve van Taal-Zuivering 1899; Brockaert. Bastaard-Woordenboek. Gent. 1895; H. Meert. Onkruid onder de Tarwe. Proeve van Taalzuivering. 1e Afl.

Voor de afleiding kan in de meeste gevallen van dienst zijn o. a. Heyse's Fremdwörterbuch, neu bearbeitet von Dr. Lyon 18e dr. 1903. Ook Wemme, Das Lat. Sprachmaterial im Wörterschatz der deutschen, französischen und englischen sprache. Red.

Belichten.

Geachte Red.

Zoudt U zoo vriendelijk willen zijn, mij te willen mededeelen, of het woord belichten een goed Nederlandsch woord is. Ik meen dat wij slechts kunnen spreken van verlichten — b.v.b. in een donkere kamer werden de gezichten van de in die kamer aanwezige personen door een kaarsje aardig verlicht — of kan men hier ook spreken van belicht?

Hoogachtend, UEd. dw. dr.,

F. W. A. J. VAN PESKI,
Rotterdam, 25 Juni 1910. lid A. N. V.

Belichten is op zich zelf geen slecht woord; 't werd vroeger, hoewel niet veel, in de beteekenis van verlichten gebruikt en kwam overeen met belichten.

Tegenwoordig is het op nieuw in zwang, waarschijnlijk door de fotografen, maar zeker uit het Duitsch overgenomen. Het doet op zich zelf wel iets naast verlichten, dat het niet poogt te verdringen. Van straatbelichting of een kamer belichten hoort men niet; wel van een schilderij, een kop of zoo belichten. De lichtbron wordt dan in het bijzonder op het voorwerp geleid, zoo dat dit sterker wordt verlicht dan de omgeving. In die beteekenis zal het zich wel handhaven; on-Nederlandsch is het dan niet. Red.

Dure boeken en kleine beurzen.

Onlangs vond ik een onderwijzer studeerend in Oscar Jäger's Weltgeschichte. Op mijn vraag of hij voor zijn studie niet liever van een Nederlandsch werk als dat van Brugmans en Kernkamp gebruik maakte, luidde het antwoord, dat dit laatste tweemaal zoo duur was, maar bovendien voor kleine beurzen nog te minder bereikbaar, omdat men genoodzaakt was het werk in zijn geheel te koopen, terwijl van Jäger elk deel afzonderlijk kon worden aangeschaft.

Dit antwoord trof mij en de zaak, welke het hier geldt, is mijns inziens belangrijk genoeg om er in Neerlandia de aandacht op te vestigen. De genoemde tegenstelling toch staat niet op zich zelf. Ook de Geschiedenis van Blok, ook de Verspreide Geschriften van Fruin zijn slechts verkrijgbaar als men ineens het heele werk neemt en op ieder ander gebied van wetenschap zou men dergelijke voorbeelden kunnen vinden. Daarentegen is het bij buitenlandsche, speciaal bij Duitsche, wetenschappelijke werken volstrekt geen uitzondering, dat men zich deel voor deel aanschaffen kan, al naar de omstandigheden het veroorloven.

Dit laatste maakt het werk, ook al is het duur, bereikbaar voor een veel grooteren kring van lezers. En wanneer het nu een Nederlandsch belang is, dat Nederlanders, zonder natuurlijk daarom te schuwen wat men van vreemden leeren kan, toch in de eerste plaats kennis nemen van hetgeen landgenooten over eenig vak van wetenschap hebben geschreven in hun gemeenschappelijke taal en van hun gemeenschappelijk Nederlandsch standpunt bezien, dan zou ik willen dat onze uitgevers er eens over dachten of zij wel goed doen met aan dien bovengenoemden stelregel vast te houden.

Doen zij er hun eigen belang niet tevens schade mee? Groote werken op wetenschappelijk gebied zijn nu eenmaal, als zij in het Nederlandsch geschreven worden, duur; daaraan is niets te doen. Maar wordt de afneming niet noodeloos beperkt, wanneer men de koopers dwingt een dergelijk werk steeds in zijn geheel te koopen? Ik keer nog eens terug naar mijn eerste voorbeeld. Iemand stelt uitsluitend belang in de Nieuwe Geschiedenis, een ander is in een bepaalde periode alleen met de Grieken en Romeinen bezig. Waarom moet hij nu het door hem verlangde boek alleen kunnen krijgen, wanneer hij er drie bovendien betaalt? De beurs van een onderwijzer bijvoorbeeld, en van menig ander, zal daar niet tegen bestand zijn.

Nu weet ik wel dat de uitgevers dikwijls door betaling over eenige jaren toe te staan den aankoop gemakkelijker trachten te maken, maar dat middel is niet voldoende. Wie zeker is dat hij twee jaar *f* 24 zal kunnen betalen, kan in den regel ook wel *f* 48 tegelijk op zijn rekening dulden. Neen men moet vrij blijven in de keuze van het oogenblik, waarop men na den aankoop van het eerste deel het tweede zal gaan bestellen. Een lang tevoren aangegane schuld wekt een onaangenaam gevoel bij den soliden beheerder van een kleine beurs.

De uitgevers zullen hierop zeggen, dat zij op die wijze met een groote menigte exemplaren van een bepaald deel kunnen blijven zitten. Maar is dit bezwaar niet denkbeeldig? Vooreerst zullen verreweg de meesten van hen, die begonnen met één deel te koopen, op den duur wel tot de andere ook komen. Haast iedereen heeft liever een volledig werk dan een onvolledig, ook om de onevenredig mindere verkoop-

waarde van het laatste. Maar bovendien: waarom is het erger, dat — bij uitzondering — van de vier deelen van een werk één deel minder koopers vindt dan de overige, dan dat — wat toch wel zeer dikwijls zal gebeuren — van vier verschillende boeken, die de uitgever aanpakt, één niet blijkt te gaan. Veelal zal de ervaren uitgever eenigszins kunnen voorzien, welk deel de grootste aantrekkelijkheid zal bezitten voor de boekenmarkt, zoodat hij de oplage daarvan grooter kan maken. En heeft hij zich eens verrekend, dreigt een bepaald deel door groote afzonderlijke vraag uitverkocht te raken, zoodat het werk weldra in zijn geheel niet meer te leveren zou zijn, welnu hij is toch altijd de man, die de machine stop kan zetten en verderen afzonderlijken verkoop van dat eene deel kan aflasten.

C. W. v. d. POT.

Nederland vooraan.

Koeta Radja, 27 April 1910.

Aan de Redactie van Neerlandia
te Dordrecht.

Naar aanleiding van een artikeltje voorkomende in de „Wetenschappelijke Bladen" van Februari j.l., verzoek ik U beleefd het volgende in Neerlandia te willen plaatsen:

In het nummer van Februari j.l. der „Wetenschappelijke bladen" komt er onder den titel van „Petroleumleiding door de landengte van Panama" op blz. 312 een vertaling voor van een artikeltje uit het tijdschrift „Prometheus" geteekend door v. O. Daarbij wordt opgemerkt dat de „Union Oil Company of California" een petroleumbuisleiding door de landengte van Panama heeft aangelegd, die de beide oceanen verbindt „en tevens de eerste groote pipe line", (is), die onder de keerkringen tot stand gekomen is." De leiding is lang 77 Kilometer, heeft een middellijn van 20.3 centimeter en werd in 1906 binnen zes maanden aangelegd, terwijl zij sedert aanhoudend in gebruik is geweest.

Hiertegenover kunnen andere Nederlandsche cijfers gesteld worden. Tot ontginning van het petroleumveld „Noord Perlak" ter Atjehsch Oostkust werd door de „Koninklijke" Nederlandsche Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië, gevestigd te 's Gravenhage, in 1899 begonnen met den aanleg van een buisleiding van Rantan Panjang (in het terrein Noord Perlak) naar Pangkalan Brandan (residentie Sumatra's Oostkust (Langkat)) waar de aardolie geraffineerd moest worden. Deze leiding is lang 160 Kilometer, heeft een middellijn van 12 centimeter en werd in één jaar tijds voltooid. De kosten bedroegen 1½ millioen gulden en de leiding is tot heden steeds in gebruik.

Per etmaal wordt ruim 1 millioen liter ruwe petroleum naar Pangkalan Brandan opgepompt. Thans wordt eene nieuwe leiding van ongeveer 80 Kilometer aangelegd met een middellijn van 14.5 centimeter, welke de ruwe olie afvoert naar de haven Birim ter Atjehsch Oostkust bij Langsa, om van daar per tankschepen naar Pangkalan Brandan vervoerd te worden. De oude pijpleiding wordt dan benut voor aanvoer van gassen, die op het boorterrein van Perlak uit den grond komen, welke gassen als stookmateriaal aangewend worden om de distilleerketels te Pangkalan Brandan te verwarmen.

Een aardige gasleiding van 160 Kilometer!

De „Koninklijke" te P. Brandan is thans omgezet in de „Bataafsche Petroleum Maatschappij". Wanneer men in aanmerking neemt dat de aanleg dezer eerste leiding in een vijandelijk land plaats vond en er van wegen toen geen sprake was, doch men zich een pad moest banen door oerbosch op verschillende plaatsen, dan is het werk hier door Nederlanders verricht heel wat kraniger, dan dat door de Amerikanen in Panama tot stand gebracht.

Nog een tweede reuzenleiding voor petroleumopvoer is op Sumatra door Nederlanders aangelegd n.l. de Moesi Ilir pijplijn van Belani bij de Diambigrens tot Bagoes Goening bij de hoofdplaats Palembang. Zij is lang 166 Kilometer, dus langer dan de Perlakleiding, en werd na 1902 aangelegd, doch vóór 1906 beëindigd. (Het juiste jaar kan ik niet opgeven).

Wij hebben dus onder de keerkringen vóór de Amerikanen twee leidingen aangelegd, die elk meer dan twee maal zoo lang waren dan de Panamaleiding.

Kan de heer v. O. nu eens niet op inlichting uitgaan bij de verschillende directies der petroleummaatschappijen in ons land? Hij zou heel veel merkwaardigs vernemen en dit kunnen publiceeren in het in hoofde dezes genoemd maandblad.

U dankende voor de te verleenen plaatsruimte, blijf ik gaarne.

Achtend,

Uw dw.,
K. A. JAMES.

Plantage.

Besowoh, 17 April 1910.

Geachte Redactie.

Veroorloof mij U er opmerkzaam op te maken dat in Neerlandia No. 2 14e jaargang blz. 39 sprake is van plantage. Waarom hier niet liever het op Java gangbare woord „Landbouw-onderneming" gebruikt. Hier zult U in planterskringen nooit het leelijke woord „plantage" hooren gebruiken, maar spreekt men meestal van onderneming. Ook zegt men van iemand die op een landbouw-onderneming werkzaam is „Hij is in het landelijke".

J. H. KUNEMAN Jr.,
Besowoh, Paree.

Het stukje, waarop gedoeld wordt, handelt over Suriname, waar men meest van plantages, niet van landbouw-ondernemingen spreekt. Red.

Een Nederlandsche School te Antwerpen.

Het is mij gebleken, dat een zinsnede uit het verslag, door de commissie van onderzoek nopens de wenschelijkheid en de mogelijkheid van de stichting eener Nederlandsche School te Antwerpen, uitgebracht, hier en daar aanleiding tot misverstand heeft gegeven. Het is de zin die luidt: „En ik ben zelfs partijganger om op de Nederl. school die wij zouden oprichten een of twee leergangen door middel van het Fransch te onderwijzen [1])." Sommigen hebben gemeend, dat het in de lagere afdeeling van de te stichten school zou zijn, dat deze vakken met behulp van het Fransch zouden onderwezen worden. Het spreekt toch van zelf dat in de lagere afdeeling uitsluitend de moedertaal als voertaal bij het onderwijs zal worden gebruikt en dat slechts in de middelbare afdeeling van het bezigen van een andere taal dan de moedertaal sprake kan zijn.

Antwerpen. MARTEN RUDELSHEIM.

Het Nederl. bij de Spoorwegen.

Gent, 26 Mei 1910.

G. R.

Er is mij iets gebeurd heden dat mij zóó verwondert — en aangenaam verwondert — dat ik niet laten kan 't u te laten weten.

Ik doe sedert een 4-tal jaren de briefwisseling van Gent Stapelhuis met 't land en den vreemde en heden — zalige dag — heden 26/5 ontving ik voor de allereerste maal uit Nederland, uitgaande van

[1]) Zie blz. 13 van het vlugschrift, als uitgave No. 15 van het A. N. V. verschenen.

'n stationschef, op een Fransch schrijven (al onze briefwisseling met den vreemde moet in 't Fransch geschieden) een klinkend Nederlandsch antwoord.

In 4 volle jaren één enkel Nederlandsch schrijven uit Nederland, dat is wel 't melden waard, meen ik. Mochten wij, Vlamingen, daarin 't begin eener keering zien!

R. C. VAN DAMME,
Klerk ter Statie Gent Stapelhuis.
Van Hoorebekestr. 97, Ledeberg.

Tentoonstellings-Schepen.

Ik lees in een financiënblad het volgende; ik vertaal het letterlijk.

De Vlottende-tentoonstelling van Rusland, welke sedert twee maanden een rondreis maakt in het Oosten en het Balkansch schiereiland heeft een schitterend succes.

De uitslag door haar behaald te Constantinopel is geschikt om iedereen te bevredigen. Zij heeft groote belangstelling verwekt niet alleenlijk in officieele kringen en in de Europeesche kolonie, doch ook in de handelswereld. De Russen hebben aanstonds min of meer belangrijke bestellingen van waren van allen aard ontvangen; de eene als vaste, andere als proefbestellingen.

Bijzondere aandacht verdienen de bestellingen aan de Textielnijverheid van Moskou en die aan de koolnijverheid van Donetz. Deze laatste, vertegenwoordigd door het Syndikaat Prodongol, heeft een overeenkomst gesloten met een der voornaamste scheepvaart-maatschappijen van den Bosphorus, voor de levering van kolen. Andere overeenkomsten, b.v. voor ijzer, voor bouwwerken en naphta voor het branden, zijn in vorming. Rusland bemeestert hier een belangrijk afzetgebied voor de produkten zijner nijverheid.

Is dit geen wenk voor onze Nederlandsche nijveraars?

Wat Rusland kan, vermag Nederland dat niet?

Of zijn onze nijveraars niet ondernemend; of zien zij het voordeel zulker onderneming niet in? Ik durf het niet te denken.

Het zou toch niet zoo moeilijk vallen de noodige gelden daarvoor bijeen te krijgen.

Er zijn vele landen, waar Nederland niet of te weinig bekend is.

En staan wij dan ook in de tweede plaats in Rumenië, wij zijn toch niet genoeg bekend in de naburige rijken.

In het Balkan schiereiland, in Perzië, Egypte, Maroco, in Zuid-Amerika vooral is er oneindig veel te doen. En zouden onze Nederlandsche nijveraars dan terugdeinzen voor eene luttele uitgaaf, als het voor de hand ligt, dat zij duizenden guldens misschien intrekken, voor elke honderd, die zij uitgeven?

En is het niet mogelijk, dat de Regeering, het nut inziende zulker onderneming, zou kunnen bijspringen, waar de persoonlijke bemoeiing te kort schoot?

Ik denk het niet.

Wat denken onze Verbonders hiervan? Overweegt eens goed en werkt in die richting.

Antwerpen. P. WINGENS.

Uiterste wilsbeschikking.

Aan hen, die het A. N. V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algemeen Nederlandsch Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van..... ..... gulden, uit te keeren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Herlevend Hollandsch in Amerika.

In De Gids, te Grand Rapids, Mich., wordt opgewekt tot het uitgeven van een goeden bundel Hollandsch-Amerikaansche poëzie, in aansluiting aan het plan, onlangs ontwikkeld door den heer A. Oosterhoudt, van Chicago, om een groote Vereeniging te stichten tot bevordering der Nederlandsche letterkunde in Amerika.

Nederlandsche namen bij het Tennisspel.

Na overleg met des- en taalkundigen meent de Redactie het volgend lijstje te mogen voorstellen:

double court	groot veld
single court	klein veld
single	enkel (spel)
double	dubbel (spel)
mixed	gemengd (spel)
to toss (tossen)	op-gooien
rough	ruw
smooth	glad
to play	spelen
ready?	klaar?
fifteen, thirty, fourty	vijftien, dertig, veertig (eenvoudiger: één, twee, drie)
fifteen all, thirty all, deuce	vijftien gelijk, dertig gelijk, veertig gelijk
advantage in, advantage out [1]	voorsprong
game	spel
set [2]	partij
overhands	bovenslag
underhands	onderslag
backhands	van de handsche slag.

Nog eens opblazen.

Iemand geeft in de Nieuwe Courant uit het Leven van Frederik Hendrik, deel II, blz. 104, gedrukt in 1737 bij Ottho en Pieter van Thol de volgende aanhaling uit de beschrijving van het beleg van Breda (1637) door den Prins.

„De Prins gaf met eenen bevel om twee mijnen te maaken in het bolwerk, in elke voorzijde een. Deze gereed zijnde om opgeblaazen te worden" enz.

De inzender vraagt of de Ned. kolonisten het woord in onze gouden eeuw naar Z.-A. hebben medegenomen?

Verder schrijft men ons:

In het Juni-nummer werd aangetoond dat dit woord niet, zooals men licht zou denken, een in Zuid-Arika gebruikelijke vertaling is van „to blow up", dus een leelijk Anglicisme, maar oorspronkelijk Hollandsch. Ten bewijze een citaat uit een dagboek van Marten IJsbrandtz, Gouverneur van Koromandel, A⁰ 1635: „(sy) hebben met een mijne een Bolwerck van 't fort opgeblaesen."

Dit voorbeeld kan met vele andere worden vermeerderd, want de term komt in oude journalen dikwijls voor. In het bekende boek „Leeven en Dooden der doorluchtigste Zeehelden" (Amst. 1683) wordt het bedrijf van Sebastiaen de Lange, die in 1572 voor Vlissingen deed als Van Speyck, aldus omschreven: „Zeeuwen blaesen zich selven met de Vyanden op" (blz. 221). Evenzoo wordt de dood van Reinier Claesz, in margine van het ver-

[1] Als beide partijen staan op veertig gelijk, moet een van hen twee slagen achter elkaar maken om winnaar te zijn. De eerste slag heet hierbij advantage in voor den winner, advantage out voor de tegenpartij. Het beteekent dus zooveel als 'n streepje vóór.

[2] Set is een reeks van 6 spelen, die men moet winnen om winnaar te zijn.

haal geresumeerd met de woorden: Vrijwillige doodt met het opblasen van het schip.

Wij teekenen hierbij aan:

Voegt men hierbij de voorbeelden in het Woordenboek aangegeven, aan Hooft ontleend, dan lijdt het geen twijfel of het woord opblazen is aan de nederzetters aan de Kaap bekend geweest. Was het vergeten in den laatsten oorlog of is het op nieuw gevormd volgens de wet die het vroeger in het aanschijn riep? Wie zal dat zeggen?

In elk geval het is een goed Hollandsch woord en een mooi bovendien, dat verdiende te worden uitgevonden als het niet bestond.

Daar Neerlandia niet is een taalblad, moge dit weinige volstaan.

Goed teeken.

In De Winkelier, officieel orgaan van den Alg. Winkeliersvereeniging, wordt er op aangedrongen dat de afgevaardigden der A. W. V. als zij in België zijn (voor een propagandatocht naar de Brusselsche Tentoonstelling) zooveel mogelijk hunne taal en hun land hoog zullen houden.

Bravo!

Groep Boeren voor de Holl. Kerk te Qué (Angola).

Te Qué wonen een 200-tal Hollandsch sprekenden, voor 't overgroote deel Afrikaners, verder enkele Hollanders en Belgen. Door bemiddeling van den Heer P. van der Smit, die eerst onderwijzer te Qué is geweest en er thans zaken drijft, is door tusschenkomst van de Z.-A. Voorschotbank een andere Hollandsche onderwijzer overgekomen en er tegenwoordig werkzaam onder de Hollandsch sprekende bevolking.

Het aantal Hollandsch sprekenden in het overige deel van Portugeesch West-Afrika bedraagt te Humpata ongeveer 500, te Cubal de Hanba ongeveer 100 en te Sakingimba, Bihé ongeveer 200.

Van Nederlandschen stam.

In den loop der vorige maand is te Edinburg de Wereldzendings-samenkomst gehouden. Bij die gelegenheid hebben de Amerikanen van Hollandschen stam alle Hollandsch sprekende bezoekers dezer conferentie op een feestelijke bijeenkomst vereenigd.

De bijzondere berichtgever B. C. van de Nederlander te Den Haag vertelt daarvan:

„Hartelijke woorden werden er over en weer gesproken, hoewel het voor een deel in het Engelsch moest zijn. Toch werd, op voorstel van dr. Zwever, een psalmvers in het Hollandsch uit volle borst aangeheven.

Het zendingswerk onzer O. I. Compagnie, thans door Amerikanen hervat, o. a. op Formosa werd herdacht. Wij werden er aan herinnerd, dat wij niet slechts een Grooter, maar ook een Oud-Nederland hebben. En een der bewoners van Michigan, met een oranje-zakdoek in zijn vest gestoken, besloot de toespraken met het roepen van: „Oranje boven" en „Eendracht maakt macht".

Van Hollandsche zijde spraken ds. Renkema en Prof. Muller, mede namens de Nederlanders in de Transvaal, die o. a. door dr. Murray (niet met dr. Andrew Murray te verwarren) werden vertegenwoordigd en door een zendeling, die reeds 48 jaren in het werk was.

Holland op zijn malst.

— Aankondiging in de Prins: Vlieland Bathing Place, House to let, great artistic rooms... enz. To apply to Bruno Tideman (spreek uit Broeno Teidemen) commissioner Apeldoorn, for information.

— Op een Scheveningsche prentbriefkaart gelezen: Kurhaus avec Wandelhoofd.

Wat kennen wij Nederlanders toch veel talen!

Holl. kunst in den vreemde.

IJsbrand, van Fred. van Eeden, zal a. s. winter in den Koninklijken Schouwburg te Dresden worden opgevoerd.

Verzuim goedgemaakt.

Naar aanleiding van het stukje in 't Juni nr. over de sigarenkiosk van De Huifkar op de Brusselsche Tentoonstelling, schrijft de firma Hamers & Co. te Oisterwijk o. m.:

„In het belang van onze zaken meeten wij er toch in de allereerste plaats op bedacht zijn het internationale publiek te dienen. Om nu echter aan een volbloed Hollander geen verderen aanstoot te geven, hebben wij den wenk van den inzender ter harte genomen en terstond aan ons personeel een Hollandsche kracht toegevoegd."

Vlaamsche letterkunde.

Onlangs vestigden wij de aandacht op de Vlaamsche Gids en De Boomgaard.

Men verzoekt ons nu de lijst van Vlaamsche tijdschriften aan te vullen met: Het Belfort, de Vl. Kunstbode, Vl. Arbeid, Nieuw Leven, Jong Dietschland enz., die alle in hun kring de Vlaamsche Beweging voorstaan.

Wanneer niet meer?

Een lid van het A. N. V. deelt ons mede, dat er nog altijd gedrukte Fransche spoorkaartjes worden uitgegeven voor reizen van Holland naar Antwerpen.

ARBEIDSBEURS.

(Buiten verantwoordelijkheid van 't Hoofdbestuur).

Jong Nederlander, 25 jaar, werkzaam op een Nederlandsche onderneming in Duitschland, het Duitsch en Engelsch goed machtig, bekend met het Fransch en goed kunnende paardrijden en schieten, zag zich gaarne geplaatst in Nederlandsch of Engelsch Indië als opzichter op een plantage of bij een Nederlandsche Handelmaatschappij.

Het adres der belanghebbenden is te vernemen bij de Administratie van het A. N. V., Wijnstraat 81, Dordrecht.

14e Jaargang. No. 8. Aug. 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Hoû zee, hoû zee, hoû moedig zee,
Gij, leus van onze Vadren.
Stort kracht en moed in de âdren.
Het loope tegen, 't loope mee;
Hoû zee, hoû zee!
M. A. BRANDTS BUYS.

INHOUD: Vlaamsche reis uitgesteld — Tweede Groot-Nederlandsch Studentencongres — Steunt eigen nijverheid — Ons Paviljoen op de Brusselsche tentoonstelling — *Buitenland:* Nationaliseering van den consulairen dienst — Nederlandsch Instituut te Rome, door Prof. P. J. Blok — *Noord-Nederland:* Vereeniging „Het Nederlandsche Lied" — Nieuwe Afdeeling — *Zuid-Nederland:* Dr. C. J. Hansen † — Geen „politique de courtoisie" meer! — Mooi Vlaanderen (ill.) — Guldensporenslagfeesten — Hoever de haat tegen het Nederlandsch gaat — *Zuid-Afrika:* Z.-Afr. Akademie — Lord Gladstone over het Hollandsch — Theologische Studenten in Zuid-Afrika — De Vrijstaatsche scholen — Goede boeken voor Zuid-Afrika — Kaapstad — Potchefstroom — Stellenbosch — *Oost-Indië:* Kort verslag van de vergadering van het Groepsbestuur, gehouden op 9 Juli 1910, door R. v. I. — Het onderwijs-vraagstuk in Nederlandsch-Indië — *West-Indië:* Openbare leeszaal, door Mac-Kenzie — Onze West — *Amerika:* Leonard Charles van Noppen — Nederlanders in Amerika — De Nederl. Vereen. in San Francisco (Californië) — Nederl. Zangavonden in Amerika — Hollandsch Amerikaansche Poëzie — *Ingezonden*, door J. Rasch, J. L. van Dalen, C. S Adema van Scheltema, Een Lezer, Martinus Nijhoff, Jozef Cornelissen, O. Gunning, J. ten Napel — *Mededeelingen en Allerlei* — Advertentiën.
BIJVOEGSEL: Nieuwe leden — Adressen van Bestuurders, Vertegenwoordigers enz. — Advertentiën.

Vlaamsche reis uitgesteld.

Tot haar zeer groot leedwezen ziet de Verkeerscommissie van het Algemeen Nederlandsch Verbond zich verplicht te berichten, dat de voorgenomen groote Algemeen Nederlandsch Verbondsreis door Vlaanderen naar de Brusselsche Tentoonstelling niet zal kunnen doorgaan.

Tweede Groot-Nederlandsch Studentencongres,

te houden te Leiden 15—17 September 1910.

Aan de Studenten van Groot-Nederland!

Het Bestuur van het Algemeen Nederlandsch Studentenverbond noodigt u uit tot deelneming aan het Tweede Groot-Nederlandsch Studentencongres.

In Januari van dit jaar werd, op uitnoodiging van den Nederlandschen Studentenkring te Antwerpen, het eerste algemeene congres gehouden van Nederlandsche Studenten, uit Noord- en Zuid-Nederland, uit Zuid-Afrika en van buitenlandsche hoogescholen. Gevolg dezer bijeenkomst was de totstandkoming van een blijvende vereeniging van studenten van Groot-Nederland: Het Algemeen Nederlandsch Studenten Verbond. Doel van dit Verbond is het geestelijk leven van eigen stam te bevorderen, tot welk doel onder meer congressen worden gehouden.

Zoodanig congres zal plaats hebben te Leiden op 15, 16 en 17 September.

Het zal bestaan uit wetenschappelijke en huishoudelijke vergaderingen. Op de eerste zal het woord worden gevoerd door

I. Mr. C. VAN VOLLENHOVEN, hoogleeraar in de faculteit van rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden, over:

> Nederland's plaats en taak tegenover het buitenland, in het bijzonder in de vredesbeweging.

II. Mr. M. TYDEMAN, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over:

> De betrekkingen tusschen Nederland en België.

III. Dr. N. MANSVELT, oud-superintendent van onderwijs in de voormalige Zuid-Afrikaansche Republiek, over:

> De betrekkingen tusschen Nederland en Zuid-Afrika.

IV. De heer G. H. HASPELS, letterkundige te Rotterdam, over:

> De nieuwe Nederlandsche Letteren.

Op de huishoudelijke vergaderingen zullen Groot-Nederlandsche belangen worden besproken. Zij die op een dezer vergaderingen een rede wenschen uit te spreken, worden uitgenoodigd, vóór 1 September daarvan mededeeling te doen aan den voorzitter van het A. N. S. V. (Mr. A. M. JOEKES, Stadhouderslaan 32, Den Haag).

Tot inleiding van het congres strekt de ontvangst der congresleden in den Foyer der Stadsgehoorzaal op Donderdagavond 15 September te 8 uur. Mr. W. VAN DER VLUGT, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Leiden, zal hier de welkomstrede uitspreken.

Vrijdag- en Zaterdagmorgen, 16 en 17 September: Wetenschappelijke en Huishoudelijke Vergaderingen.

Vrijdagmiddag 16 September: Ontvangst der congresleden door den Rector-Magnificus en den Academischen Senaat in de Senaatskamer der Universiteit.

Vervolgens: Ontvangst ten Raadhuize door het gemeentebestuur van Leiden.

Vrijdagavond: Keurvoorstelling in den schouwburg, te geven door de N. V. „Het Tooneel" (Directeur W. Rooyaards). Opvoering van de „de Warenar" van Pieter Corneliszoon Hooft.

(Prijzen der plaatsen: f 2.50 tot f 0.90. Leden van het congres genieten f 0.50 vermindering).

Zaterdagmiddag 17 September: Boottocht naar de Kager- en Brasemer Meren.

Vervolgens zal een gemeenschappelijke afscheids-

maaltijd aangericht worden. (3 gulden per persoon).

De studenten-societeit Minerva zal tijdens den ganschen duur van het congres voor de congresleden opengesteld zijn.

De toetreding tot het congres staat open voor alle Nederlandsche, Vlaamsche, Zuid-Afrikaansche en andere Groot-Nederlandsche studenten, die, waar ter wereld ook, studeeren aan een inrichting voor Hooger Onderwijs.

De kosten van lidmaatschap bedragen: een gulden 50 cent = 3 francs = $2^1/_2$ shilling.

Niet-studenten kunnen tegen betaling van gelijk bedrag als „begunstigende leden" tot het congres toetreden.

Het begunstigend lidmaatschap geeft recht tot bijwoning van den ontvangstavond in den foyer der Stadsgehoorzaal en van de vier bovengenoemde redevoeringen in het klein-auditorium der Rijksuniversiteit.

Voor toetreding wende men zich, zoo mogelijk vóór 1 September (onder toezending per postwissel van bovenstaand bedrag) tot

den Heer Voorzitter van den Congresraad
den Heer I. H. RINKES
Witte Singel 19
LEIDEN, (Holland),

die tevens gaarne alle mogelijke inlichtingen over het congres zal geven.

De congresraad verklaart zich gaarne bereid de leden, die zulks tijdig opgeven aan zijnen voorzitter, behulpzaam te zijn bij het zoeken van nachtverblijf.

Het Bestuur van het Algemeen Nederlandsch Studentenverbond,
Mr. A. M. JOEKES, Voorzitter.
Mr. H. C. LEEMHORST, Schrijver.

LEIDEN, Augustus 1910.

Steunt eigen nijverheid.

I.

Op de jaarvergadering van Groep Nederland te Zwolle is een zeer belangrijke zaak ter sprake gebracht door het voorstel Den Haag, dat de bevordering van eigen nijverheid bedoelt.

Bij afwezigheid van den indiener van het voorstel in de Haagsche Afdeeling, den heer Mr. W. Lasonder, nam de heer Marcellus Emants de toelichting ervan op zich.

Het betrof hier alweer de domme meening van vele Nederlanders, dat alles wat uit het buitenland komt beter is dan het eigene. Hij wees er hierbij op, en zette dit beweren kracht bij door bewijzen, dat die Nederlanders vaak goederen koopen in de overtuiging dat zij van buitenlandsch fabrikaat zijn; terwijl niets als de naam van vreemden oorsprong is. En die goederen betalen zij tientallen percenten duurder dan wanneer zij het Nederlandsch fabrikaat onder eigen vlag koopen.

De winkelier betoogt dat de menschen niet anders willen: zoodra men Nederlandsche waren te koop aanbiedt, is er een groot deel van het publiek dadelijk gereed met een afkeurend oordeel. Men kan met één oogopslag het verschil zien tusschen het buitenlandsche goed en het hier te lande gefabriceerde, heet 't dan; het buitenlandsche is veel eleganter, veel solieder enz. Dat dit heel vaak verbeelding is, kan onmiddellijk hieruit worden bewezen dat men in het Nederlandsche fabrikaat, als het maar onder vreemde vlag vaart, al de eigenschappen van het uitheemsche waardeert.

Een teekenend voorbeeld vertelde op de Zwolsche vergadering de afgevaardigde van Breda. Noord-Brabantsche schoenfabrikanten brengen aan de Nederlandsche markt Nederlandsche schoenen onder Amerikaanschen naam, in Amerikaansche verpakking en met een Amerikaansch merk.

In die vermomming gaan deze schoenen voor een prijs die 30 tot 35 percent hooger is dan wanneer zij als Nederlandsche schoenen worden verkocht.

In al deze gevallen betaalt men dus den prijs voor zijn dwaas vooroordeel, en zoo zou men er vrede mee kunnen hebben. Doch hiermede wordt het domme vooroordeel niet bestreden; in tegendeel hierdoor wordt het gevoed. Het gaat ten koste van de waardeering van eigen industrieele kracht .

Een ander gevolg van die domme minachting en bespottelijke voorkeur voor het vreemde is, dat de winkelier meent — en ten onrechte? — zijn klanten in 't gevlei te komen door Fransche of Engelsche opschriften, door omzendbrieven in een vreemde taal enz.

Vaak heeft men dit in den winkelier gehekeld — ook Neerlandia is daarin niet achter gebleven — maar is daarvan niet in de allereerste plaats het publiek zelf de schuld? De winkelier moge vinden dat die Fransche of Engelsche zwier zijn zaak zeker stempel van deftigheid geeft; wanneer hij niet tevens overtuigd was dat de menschen liever bij een English tailor gaan dan bij een Hollandschen kleermaker; liever in een winkel koopen, waar men boots and shoes, dan waar men schoenen of laarzen kan krijgen; dat een Fransche omzendbrief van een magasin de robes et fourrures meer indruk maakt dan een in het Nederlandsch gestelde, dan zou hij in zijn eigen belang het zeker nalaten.

Een treffend staaltje hebben wij daarvan nog kort geleden gehad. De firma P. Theunissen & Zoon had aan 't Haagsche publiek een Franschen omzendbrief gezonden. Op onze aanmerking hierop ontvingen wij het volgende antwoord:

„Het is u waarschijnlijk niet bekend, maar het is een vaststaand feit, dat door Belgische en Fransche schoenmakers zeer veel schoeisel geleverd wordt in Nederland; in het bijzonder aan afnemers, die veel voelen voor goede kleeding en daarom bereid zijn voor die kleeding veel geld uit te geven.

„Daar wij overtuigd zijn, dat ons artikel in geen enkel opzicht achter staat bij het buitenlandsch fabricaat, hebben wij ons per rondschrijven gewend tot het Haagsche publiek en omdat wij trachten het buitenlandsche artikel te bestrijden, hebben wij gemeend, dat een brief in de Fransche taal het meeste gevolg zoude hebben.

„Wij hebben dus getracht onze zaak en de Nederlandsche nijverheid te bevoordeelen en hebben daar-

toe, naar onze meening, het beste middel te baat genomen.

„Zoolang een groot deel van het gegoede publiek zich van schoeisel voorziet in het buitenland, hoofdzakelijk te Brussel, zullen de Nederlandsche schoenmakers goed doen, zich met alle kracht daartegen te verweren.

„Dat uwe meening, als bestuurderen van het A. N. V. en onze meening, als zakenmenschen, niet overeenstemmen, daaraan zal wel weinig te veranderen zijn.

„U zult echter wel met ons eens zijn, dat het voor Nederland ook gewenscht is, dat de klein-nijverheid bloeit, al kan men over de middelen, welke aangewend moeten worden om die nijverheid te doen bloeien, van meening verschillen."

Nu willen wij de handelwijze dezer firma zeker niet in bescherming nemen. Wij gelooven nog, dat bij een groot deel van het publiek een Nederlandsch rondschrijven meer indruk had gemaakt. Maar het antwoord is toch wel kenschetsend voor de meening onzer handeldrijvenden en een scherpe veroordeeling van de voorliefde voor Fransche complimenten, die nog bij een deel van het Nederlandsche publiek heerscht.

Wat kan het Verbond nu doen om de overdreven voorkeur voor vreemde goederen te bestrijden? Natuurlijk wil het geenszins betoogen dat niet somwijlen het buitenlandsche fabrikaat beter zal zijn dan het Nederlandsche. Maar waar het tegen op moet komen, is dat dit altijd het geval is. Het moet trachten aan te toonen dat onze eigen nijverheid meer waardeering verdient dan zij tot heden ondervindt. Neerlandia stelt zich voor in een reeks artikelen aan te toonen, hoe de Nederlandsche fabrikant gedwongen wordt de eigen waar op de Nederlandsche markt te zenden onder vreemde vlag. Wij zullen trachten overal ons licht op te steken en ten slotte zullen wij beproeven middelen aan de hand te geven om de neiging om overal en onvoorwaardelijk het uitheemsche boven het eigene te stellen, de onbekendheid met — en de onverschilligheid voor hetgeen al dan niet in eigen land wordt voortgebracht te bestrijden.

II.

De heer J. van Hasselt heeft den 15en Juli l.l. in de vergadering van het Kon. Instituut van Ingenieurs, op de Wereldtentoonstelling te Brussel gehouden, gesproken over de Nederlandsche tentoonstelling in de Machine Hal. Thans vinden wij deze voordracht in haar geheel in De Ingenieur. Met meer dan gewone instemming maken wij er in onze kolommen melding van, omdat het standpunt van den heer Van Hasselt volkomen het Verbondsstandpunt is. Wij betreuren het slechts, dat de ruimte van Neerlandia niet toelaat de lezing in haar geheel over te nemen.

De heer Van Hasselt, op wien de zorg voor de inrichting van de tentoonstelling der Nederlandsche machine-nijverheid te Brussel heeft gerust, begon met te verklaren dat deze afdeeling niet den indruk zou geven van een industrie in haar kindschheid, doch in tegendeel een indruk van gezond leven. Hij bracht een eeresaluut aan de mannen — in de eerste plaats Koning Willem I — die stap voor stap het hunne hadden gedaan om haar op de hoogte te brengen, waarop zij nu staat en schetste dan de moeilijkheden, waarmede die mannen hebben te strijden gehad.

> „In de eerste plaats heeft de machine-industrie zich het eerst krachtig kunnen ontwikkelen in die landen en streken, waar ijzer en steenkool werden voortgebracht. Te midden van een bevolking, die gewend was deze grondstoffen te bewerken, waren de omstandigheden daarvoor zeer gunstig, nog daargelaten, dat toen ter tijde de gebrekkige communicatie-middelen er het hunne toe bijbrachten, om het vervoer van grondstoffen bezwaarlijk te maken.
>
> „Wanneer in een streek als Twente, waar de bevolking bestond uit landbouwers en wevers, zich een belangrijke machine-industrie heeft ontwikkeld, dan beteekent dit, dat men daar langzamerhand een geheele bevolking heeft moeten scholen; toen de oudste van onze tegenwoordige machinefabrieken in 1827 te Amsterdam werd opgericht, begon zij met een 25-tal werklieden, die men uit Engeland moest laten komen."

Dan werkten de snelle ontwikkeling nog tegen, het Nederlandsche gemis aan geestkracht en vertrouwen. En juist in dezen tijd van gebrek aan vertrouwen is de Nederlandsche machine-industrie ontstaan.

Maar de eenmaal heerschende geest heeft zeer lang nagewerkt en werkt, hoewel in mindere mate, nog na.

> „Hoe kort nog is het, dat onze groote stoomvaartmaatschappijen begonnen zijn om hun mailbooten op Nederlandsche werven te bouwen, terwijl toch onze scheepswerven niet zijn achtergebleven; hoe kort nog is het geleden, dat de eerste locomotief voor groote spoorwegen hier te lande werd gebouwd, nadat toch reeds vroeger voor tramwegmaterieel gebleken was dat het Nederlandsche fabrikaat goed de vergelijking met dat van het buitenland kon doorstaan; hoeveel machines voor polderbemalingen prijken niet met namen van buitenlandsche fabrieken, terwijl ik uit mijn praktijk weet dat reeds voor 30 en meer jaren onze Nederlandsche industrie op dit echt Nederlandsch gebied reeds op uitstekend werk kon wijzen; en wanneer men eens een kijkje gaat nemen in de bijna 200 suikerfabrieken op Java, welk aandeel heeft de Nederlandsche industrie gehad in hetgeen daar is gemaakt, niettegenstaande de tegenwoordige Nederlandsche Fabriek van Werktuigen en Spoorwegmaterieel, toen de Koninklijke Fabriek van Stoom- en andere Werktuigen, zich van den aanvang af heeft beziggehouden met het maken van deze belangrijke installaties, en mij meer dan eenmaal door bekwame suikerfabrikanten is medegedeeld, dat hetgeen die fabriek en Gebr. Stork & Co. op dit gebied leveren in geenen deele achterstaat bij het beste dat in het buitenland wordt geproduceerd?"

Bij al die teleurstellingen hebben de fabrikanten het hoofd niet in den schoot gelegd. Daarvoor was moed noodig en oud-Hollandsch taai geduld.

Gelukkig is de belangstelling in onze industrie veel grooter geworden, naast de verkoopers zijn er ook koopers gekomen, die ingezien hebben dat het bevorderen van de Nederlandsche nijverheid een nationaal belang is. Maar de belangstelling is nog niet zoo algemeen als gewenscht is, klaagt de heer Van Hasselt.

> „Zoowel hier als in Indië, en vooral in Indië, ziet men nog dat zeer vele bestellingen van grooten omvang in het buitenland gedaan worden,

zonder dat men zich van te voren heeft vergewist, of hetzelfde niet op even goede voorwaarden hier in Nederland gemaakt kon worden.

„Men is nu eenmaal gewend om met fabriek X te werken, men weet dat deze goed werk levert en ziet op tegen de verantwoordelijkheid om te veranderen.

„Maar juist hun, die aan het hoofd van dikwijls zeer bloeiende zaken staan, zou ik willen toeroepen: denkt er om dat onze eigen industrie wel waard is om eenige verantwoordelijkheid op u te nemen.

„Men moet mij wel verstaan, het is volstrekt mijn bedoeling niet, om te beweren, dat het buitenland moet worden uitgesloten voor alles wat in Nederland gemaakt kan worden; hiervoor is zeker geen reden, waar ook onze industrie een afzetgebied vindt buiten de grenzen van ons land en zijn koloniën. Installaties voor suikerfabrieken worden tegenwoordig vooral in Zuid-Amerika en Cuba van uit Nederland betrokken, het Nederlandsche baggermaterieel is over de geheele wereld bekend en heeft een zeer goeden naam verworven. Nederlandsche olie motoren vinden een zeer ruim afzetgebied buiten de grenzen, op de tentoonstelling zelf is aanwezig een inrichting voor electrische beweging van de schuiven voor het spuien van de haven van Oostende, welke uitgevoerd wordt door de Haarlemsche Machinefabriek, die voor den Belgischen Staat ook verschillende inrichtingen heeft gemaakt voor electrische beweging van bruggen en sluisdeuren op het kanaal van Ter Neuzen naar Gent. Maar wat ik wel wil is, dat althans in Nederland de eigen industrie als gelijkwaardig met die in den vreemde wordt beschouwd."

In zijn overzicht van het tentoongestelde, herhaalde de spr. de door ieder geuite klacht over het gebrek aan ruimte. Was er ook voor deze afdeeling meer plaats geweest, dan zou onze machine-industrie een nog beteren indruk hebben gemaakt.

Ons Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling.

Onze uitstalling in het Paviljoen is sedert de vorige maand weder met enkele merkwaardige stukken verrijkt, waaronder twee groote geteekende landkaarten, van welke de eene een overzicht geeft van de verspreiding der Nederlanders over de wereld in het verleden, de andere die van het heden.

De bewerker, de heer L. de Boer te Dordrecht, heeft er volgens eigen beschrijving op aangebracht:

A. De plaatsen, waar afdeelingen en vertegenwoordigers van het A. N. V. zijn; tusschenbeide is verschil in grootte en plaatsteeken in acht genomen. Waar een statennaam als afdeelingsnaam bekend staat (Roemenië) of een streek bedoeld wordt (Zoutpansberg), is de plaats, waar het afdeelingsbestuur gevestigd is, mede vermeld in kleiner schriftsoort.

Met veel forscher type is de Groepnaam opgenomen.

B. De verkeerslijnen, n.l. die, welke geregeld verkeer aanwijzen met verschillende plaatsen, voor zoover dit onder Nederl. vlag geschiedt. Langs de lijnen, die door de kleuren tevens goed te onderscheiden zijn, staat de naam der maatschappij. Voor de W. Ind. Mail is ook opgenomen de route Paramaribo-Nieuw York, de lijn, waarlangs het vruchtenvervoer plaats heeft.

De Paketvaart in Oost-Indië is niet opgenomen, wel de centra van het verkeer. Bij de lijn langs O. Australië is een uitzondering gemaakt. In den Archipel kon om de geringe ruimte, en om andere lijnen niet in het gedrang te laten komen, geen sprake zijn van opneming der Paketvaart.

In de Middellandsche zee is ter wille van de ruimte niet volledig opgenomen de lijn, die het verkeer naar de Levant, enz. bezorgt (Kon. Ned. Stoomboot-Mij.)

Weggelaten zijn ook: de Petroleumbooten van Sumatra naar O.-Azië, Zwarte Zee en Amerika; — naar Nieuw-York en naar Philadelphia — de American Petroleum Company (R'dam en Antw. — Wm. H. Müller & Co's Algem. Scheepv. Mij. R'dam — Zweden, Spanje, Engeland, ertsbooten).

C. Verspreiding van de Nederlanders over de wereld.

Het materiaal hiervoor is gebleken zeer onvoldoende te zijn, vooreerst om de talrijke hiaten, en dan om de waarde der gegeven cijfers.

Voor de Vereen. Staten was vrij uitvoerig opgegeven voor elken staat, hoeveel men schatte, dat er waren. Maar de cijfers loopen zoo zeer uiteen, dat hier van een detailteekening, zooals bij benadering in Z.-Afrika zal kunnen worden toegepast, geen sprake kan zijn.

Opname van punten, waar de Nederl. nijverheid optreedt, o.a. de waterbouwkunde, bruggenbouw, scheepsbouw, werden niet opgenomen. Geheel N. en W. Europa b.v. zijn dan alleen daarmee te vullen; ook de Middellandsche zee heeft op tal van plaatsen belangrijke werken aan te wijzen door Nederlanders uitgevoerd, b.v. het Suezkanaal, waar Conrad en Dirks naam maakten, de haven van Haider Pasja, tegenover Konstantinopel. En dan liggen onze baggermachines in Brazilië, Argentinië, Chili (denk b.v. aan Valparaiso), enz. enz. Maar volledige opgaven ontbraken.

In de staten, waar het aantal de moeite waard was, werd voor de verhouding ten opzichte der totaalbevolking dier staten het cijfer per 1000 opgenomen. In de Vereen. Staten is voor het algemeen totaal een groot, en voor enkele centra (Michigan, Illinois, enz.) een kleiner cijfer opgenomen. In Z.-Afrika is dat niet gebeurd. Daar wijst het cijfer op de verhouding tot de totale blanke bevolking. (In de Vereen. Staten is als totale bevolking genomen gekleurd en ongekleurd ras).

Voor de afzonderlijke kaart van Zuid-Afr. is gelet op de verdeeling van het gegeven aantal binnen de grenzen der staten. Jammer genoeg is b.v. voor Duitsch ZW. Afrika, de bastaardbevolking in de kerkelijke registers opgenomen, waardoor een aantal leden en gezinsleden bereikt is, dat veel te groot is voor het grootst mogelijke aantal personen van Nederlandschen stam, dat er kan wezen. (2600, resp. 600). Voor het centrum in de buurt van Meroe en Kilima Ndzjaro, in Duitsch Oost-Afrika, moeten vermoedelijk de opgegeven 4000 zielen teruggebracht worden op 400, ook al weer om dezelfde redenen: de officieele statistiek laat een grooter aantal niet toe.

Het punt Vergenoeg in Eng. Oost-Afrika kon alleen bij benadering vastgesteld worden, daarbij steunende op de plaatsen, die op Stieler voorkomen en in berichten omtrent die voortrekkers genoemd worden.

Angola: 2000 menschen voor een terrein minstens 10 maal zoo groot als ons land!

Katanga-distrikt: nadere gegevens niet voorhanden!

Deze twee gebieden werden vereenigd door een overgangstint.

D. Z.-W.-Afrika: De 600 werden verdeeld over het binnenland.

Rhodesia, Kongostaat, rest der Duitsche, Engelsche en Portugeesche bezittingen: geen enkel gegeven! Ze zijn er, althans op sommige punten, maar waar? en hoeveel? Waar ze opgeteekend werden (b.v. in Portug. O.-Afrika), is dat willekeurig geschied.

De Kaap, Oranje Vrijstaat, Transvaal: hier kon eenigszins de waarheid benaderd worden, vooreerst, omdat in de meeste streken uit de kerkregisters vrij goed cijfermateriaal te putten was, en dan, omdat de kaarten uitvoeriger zijn, terwijl op vele plaatsnamen een beslist Hollandsch stempel gedrukt

staat — al mag men er niet te veel op afgaan, omdat niet al die punten even sterk bevolkt zijn. Daarom werden de opgegeven centra aangeteekend (meest zonder naam!) volgens hun beteekenis voor ons doel; daarna zijn over die plaatsen de bewoners verdeeld, rekening houdend met den bodemvorm, die vooral in het W. en N. van dit deel zulk een beslissenden invloed heeft, dat alleen die plaatsen bewoonbaar zijn, waar bronnen ontspringen, wat natuurlijk wijst op woningen in de dalen. Langs de Zuidkust en de Oostkust hebben de rivieren steeds water, terwijl de plaatsen hier niet zoo aan het hydrografisch net gebonden zijn, omdat de hellingen blijkbaar ook waterrijker zijn. De rivieren nooden niet uit tot scheepvaart wegens ondiepten en stroomversnellingen: grootere plaatsen zoeken dus meer de geschikte kruispunten voor het wegennet op. In dien zin is ook hier gehandeld. Voor het waterarme gebied geldt als regel: de plaatsen liggen daar, waar een weg een dal kruist; voor het goed gedraineerde kustgebied daarentegen beslissen de wegen in sterkere mate. Natuurlijk zal ook daar een kruising van den stroom, een rivieroverga„brug"plaatsen doen ontstaan, maar die staan in de meeste gevallen achter bij de punten, waar geschikte wegen over geschikte passen in de bergruggen elkaar kruisen.

Op deze kaart is ook opgenomen, wat in dit gebied „des Verbonds" is. —

Van de zeer merkwaardige historische kaart zal de samensteller in het volgend nummer een overzicht geven.

Daar zulke uitvoerige kaarten, voor zoover ons bekend, nooit werden uitgegeven en naar vaak vage gegevens moesten worden bewerkt, wordt ieder die onjuistheden of hiaten mocht ontdekken, uitgenoodigd zijn opmerkingen te zenden aan het kantoor van het A. N. V.

Op die manier kunnen we komen tot volledige gegevens over de verspreiding van den Nederlandschen Stam.

Buitenland

Nationaliseering van den consulairen dienst.

De Vereenigde Kamers van Koophandel in Engeland hebben onlangs een adres aan Sir Edward Grey, den Engelschen Minister van Buitenlandsche Zaken, gezonden, waarin zij verzoeken alleen Britsche onderdanen tot Consuls van Groot-Brittanië en Ierland te benoemen, en wanneer er onder de in den vreemde gevestigde landgenooten geen geschikte personen zijn, bezoldigde Consuls daarheen te zenden; van zooveel belang achten zij de nationaliseering van den Consulairen dienst. Eigen landgenooten toch zullen de Britsche consulaire belangen in den regel beter behartigen dan vreemdelingen. De Kamers wijzen er in dit verband op dat de toeneming van het handelsverkeer der Vereenigde Staten van N.-A., vooral met Duitschland, voor een groot deel te danken is aan de aanstelling door de Vereenigde Staten van Amerikanen tot Consuls.

Sir Edward Grey heeft afwijzend op dit verzoek beschikt en is van oordeel dat de invloed van den Consulairen dienst der Vereenigde Staten op de uitbreiding van den handel van Noord-Amerika door de Engelsche Kamers van Koophandel wordt overschat.

Wij hopen intusschen dat de argumenten dezer Engelsche Kamers ook bij de benoeming van onze Consulaire ambtenaren, door onze Regeering zullen overwogen worden. De aanstelling van landgenooten in den vreemde verdient, indien het slechts eenigszins mogelijk is, steeds de voorkeur.

Nederlandsch Instituut te Rome.

Van dr. Gisb. Brom, onzen ijverigen vertegenwoordiger te Rome, ontvingen wij het Verslag omtrent het onder zijne leiding staande Nederl. Instituut aldaar over 1909. Daaruit blijkt wederom, met hoeveel ijver de Directeur en zijn medewerker drs. G. J. Hoogewerff de archieven te Rome onderzoeken. De eerste bracht in dat jaar de uitgave van zijn Archivalia uit het Vaticaansche archief ten einde en zette zich aan de voortzetting zijner overeenkomstige studiën in de Vaticaansche bibliotheek. Hij hielp verder een 25-tal studeerende landgenooten aan inlichtingen omtrent hunne studiën en verschafte hun gelegenheid om gemakkelijk en zonder onkosten de pauselijke en staatsverzamelingen te onderzoeken. De thans Via Varrone 1 gevestigde boekerij van het Instituut steeg tot ruim 2100, grootendeels historische, boekdeelen en bewees aan Nederlanders en vreemdelingen goede diensten, daar Nederlandsche boeken in Italië een zeldzaamheid zijn. Ten behoeve van vele studeerenden deed de Directeur nasporingen in Romeinsche archieven. De heer Hoogewerff beschrijft in dit Verslag de resultaten van zijn eerste jaar van onderzoek der Romeinsche archieven met het oog op kunsthistorische gegevens omtrent Nederlanders en op het verblijf en de werkzaamheid van Nederlandsche geleerden in Italië. Hij zette daar het werk van zijn voorganger, dr. Orbaan, met kracht voort in de kleinere Romeinsche bibliotheken en vond met name veel belangrijks in de Academia di S. Luca, waar veel meer Nederlanders te Rome ingeschreven bleken te zijn dan vermoed werd; ook in Umbrië en Toscane, met name te Perugia, werd zijn arbeid met onverwacht succès bekroond. Ook hij verschafte vele inlichtingen aan Nederlandsche geleerden.

Zoo werkt het Nederlandsche instituut op waardige wijze naast de andere instellingen van dien aard te Rome en houdt er den Nederlandschen naam hoog.

P. J. BLOK.

Noord-Nederland

Vereeniging „Het Nederlandsche Lied".

Verschenen is het jaarverslag 1909—1910 dezer Vereeniging.

„Het was een stil jaar. Stil, in zooverre, dat de uitvoeringen op den achtergrond traden en daarentegen de uitgave van liederbundels met meer kracht en volharding dan te voren werd voortgezet. Achtereenvolgens ontvingen onze leden eene tweede en eene derde reeks Kerstliederen en de tweede aflevering van „Een nieu Liedt-Boeck genaemt den Druyven-Tros der Amoureusheyt", alle verzameld door onzen Tweeden Schrijver, den heer F. R. Coers Frzn. en bewerkt door wijlen Mart. J. Bouman. Voor den „Druyventros" leverde ook ditmaal weder onze Voorzitter Prof. Dr. J. te Winkel de zoo noodige verklarende aanteekeningen."

„Traden de uitvoeringen op den achtergrond, geheel achterwege behoefden zij gelukkig niet te blijven."

Het verslag somt dan de deelneming aan verschillende feestelijkheden op en brengt in herinnering „het buitengewoon succes, door den heer Galesloot en door de zangvereeniging „Orpheus", waarvan de mannelijke leden van het Coers' Liederkoor meerendeels lid zijn, in de Pinksterdagen te Essen a/d. Roer behaald, waar dit uitnemende koor met zijn voortreffelijken leider niet minder dan vier prijzen wist te winnen, daaronder den eersten eereprijs en den eersten directeursprijs. Lof en eer den man, die met de zijnen, Hollands naam in het buitenland op zulk een wijze

weet hoog te houden, en gelukkig onze vereeniging, die aan zulk een man de eer van het Nederlandsche lied weet toevertrouwd."

Het ledental bedraagt thans 270 tegen 240 ten vorigen jare. Het aantal vereenigingen, die lid zijn, steeg van 10 tot 13.

Het bestuur bestaat thans uit de heeren:

Prof. Dr. J. te Winkel, voorzitter; G. C. D. d'Aumale Baron van Hardenbroek van Hardenbroek, onder-voorzitter; Mr. J. Hamburger A.Dzn., penningmeester; Prof. Mr. J. C. Naber, eerste schrijver; F. R. Coers Frzn., tweede schrijver (Nieuwe Gracht 26, Utrecht); Jhr. H. de Brauw; Mej. Cateau Esser, directrice van de Vereeniging tot beoefening van Vocale en Dramatische Kunst te Amsterdam; Jhr. Mr. A. E. van Boelens van Eysinga; Prof. Dr. H. Kern; Dr. W. J. Leyds, oud-Gezant der Z.-A. Republiek; Johan Schoonderbeek; L. Adr. van Tetterode; H. B. ver Loren van Themaat; Prof. Dr. W. Vogelsang; Prof. Jhr. Dr. B. H. C. K. van der Wyck.

Aan het slot van het verslag ontleenen we nog het volgende:

„Van harte wenschen wij onzen geachten tweeden schrijver F. R. Coers Frzn., dien Atlas, die nagenoeg den ganschen last van de liederbeweging, waaronder ieder ander zou bezwijken, met onwankelbare volharding torst, dat hij nog menig lustrum aan het leven zijner belangrijke schepping moge zien toegevoegd, en dat zij in dien tijd door den metaalklank van haar zang nog tallooze scharen in verrukking brenge en voor het eigen lied in geestdrift doe ontbranden. Nieuwen steun kan hierbij verleenen het onlangs door mej. Johanna Cambier van Nooten opgerichte Coers' Liederkwartet."

Nieuwe Afdeeling.

In een drietal provinciën van ons land had het A. N. V. tot heden, trots alle pogingen, geen vasten voet kunnen krijgen.

Tot deze behoorde ook Limburg.

Op het a.s. Congres werd gerekend om althans Maastricht aan ons gebied toe te voegen.

Enkele voormannen daar hebben echter onzen wensch voorkomen en de vorige maand, na een lezing van Mr. L. H. I. Lamberts Hurrelbrinck, een Afdeeling Maastricht gesticht met aanvankelijk 30 leden.

De Heeren Laurent Polis, Mr. L. B. J. van Oppen, Dr. J. Endepols en G. Pinckaers vormen het voorloopig Bestuur.

Hulde aan hun voortvarendheid.

De Congresdagen kunnen, als allen meewerken, deze jongste Afdeeling, welke door de jongel. Afdeeling Maastricht werd vooraf gegaan, een snellen groei bezorgen.

Wanneer bieden zich nu vrijwilligers aan om de laatste provincie-hoofdsteden Middelburg en Assen bij verrassing in te nemen?

Uiterste wilsbeschikking.

Aan hen, die het A. N. V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algemeen Nederlandsch Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van..... ..... gulden, uit te keeren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

Zuid-Nederland

Dr. C. J. Hansen. †

De stille afzondering, waarin hij zich in huize Teutonia te Brasschaat had teruggetrokken, is oorzaak, dat het verscheiden van een kloek kampioen uit onzen Taalstrijd bijna onopgemerkt is voorbijgegaan. Het zou ondankbaar zijn, wanneer ons orgaan niet een woord aan de nagedachtenis wijdde van een der vroegste leden van het A. N. V.

Van Deensche afkomst — zijn vader, zeekapitein en reeder, was van Risting op Langeland — van geboorte Noordnederlander (Vlissingen 1833), was Dr. C. J. Hansen door opvoeding, bedrijvigheid en sympathieën een volbloed Vlaming. Kort na zijn geboorte hadden zijn ouders zich te Antwerpen gevestigd, waar de jongen als Sinjoor opgroeide en weldra zou meedoen aan onze letterkundige beweging als keurig dichter en knap prozaschrijver, en aan onzen taalstrijd. Van 1873 tot zijn aftreden enkele jaren geleden, is hij hoofdboekbewaarder der stad Antwerpen geweest, opgevolgd zooals men weet door Frans Gittens, en heeft de stedelijke bibliotheek tot een merkwaardige ontwikkeling gebracht. Hij was een getrouw bezoeker der Nederlandsche Congressen en heeft op deze menige lans gebroken ten gunste van de Dietsche Beweging. Het programma der Vlaamsche Beweging was hem namelijk te eng. Hij wilde daarin schrijven: Verbroedering tusschen Skandinaven, Hoog- en Nederduitschers, Strijd der Germanen om den Voorrang met het Latijnsche ras. Voor hem was het Nederlandsch de beschaafde uiting van de Nederduitsche dialecten, gesproken van Duinkerken tot Dantzig, en moest er letterkundig verkeer ontstaan tusschen menschen en schrijvers van dat uitgebreid gebied en reeds in 1869 drukte hij op het Congres te Leuven den wensch uit, dat de voornaamste Platduitsche dichters geregeld tot onze Congressen zouden uitgenoodigd worden. Om dat letterkundig verkeer mogelijk te maken stelde hij een Aldietsche Spelling vast, waarin letterkundige werken voor al de Nederduitschers genietbaar zouden zijn. „Door dit systeem" schrijft het Plattdütsche Vereens blatt, „is de mögelikheid daar, dat de Nederlander soo wol unse, als — wat noch meer beseggen wil — wij ook de Nederlandsche geschrevene spraak unmiddelbaar lesen un verstaan können. Dat is dat groote verdeenst, wat Dr. Hansen sich üm unse Nederdüütsche beweging erworven hett." Talrijke Platduitsche gedichten heeft Dr. Hansen dan ook in het Nederlandsch en in Aldietsche Spelling overgebracht. Aan Klaus Groth heeft hij, zooals men weet, een omvangrijk werk gewijd. Om zijn studie Reinaard de Vos en het Nederduitsch verleende hem de Hoogeschool van Rostok den titel van Doctor honoris causa. Trouwens het grootste deel van zijn letterkundigen arbeid, ook zijn Reisbrieven en Noordsche letteren zijn gewijd aan zijn verkeeren onder het volk van het Noorden en dezes letterkunde. In onzen taalstrijd was hij een man van karakter. Lang voor de Coremans-wet (Nederlandsche rechtspleging in Vlaanderen) weigerde hij in volle zitting van het assisenhof zijn verslag over een schriftvervalsching in het Fransch op te stellen. Door dergelijke daden komen wij in onzen taalstrijd steeds een stap vooruit. Dergelijke voorbeelden nopen ons zelf tot plichtsbetrachting, waar 't noodig is te breken met gevestigden slenter en waar moet ingegaan worden tegen ingeroeste vijandigheid bij machtbekleeders.

Geen „politique de courtoisie" meer!

De lezer vergeve ons dezen Franschen titel boven een artikel waarin nochtans alles behalve sprake zal zijn van de wellevendheid welke degenen, die opgevoed zijn in den Franschen geest en met de Fransche manieren, zoo gaarne beweren in pacht te hebben. Voor die personen immers geldt alles wat Vlaamsch is als ruw en onbeschoft; voor hen is het Vlaamsch een boerentaal en een Vlaamsche beschaving beschouwen zij als niet bestaande, als onmogelijk zelfs. Hoorden wij onlangs niet, bij de officieele opening van het Nederlandsch paviljoen op de Brusselsche tentoonstelling, hoe niemand minder dan baron Janssen, de voorzitter van het uitvoerend comité der tentoonstelling, bij het aanschouwen van de merkwaardige uitstalling der Nederlandsche uitgeversfirma's, zijn verwondering te kennen gaf, over het feit dat er zooveel, zulke belangwekkende en prachtige boeken in Nederland en in het Nederlandsch verschenen? Niemand, welke op de hoogte van de toestanden in België is, zal over die verwondering van een hooggeplaatsten persoon als den heer Janssen verwonderd geweest zijn. Maar toch mag hier nog wel even de nadruk gelegd worden op de omstandigheid dat een dergelijke onwetendheid het gevolg is van een eenzijdige en stellig onvolledige opvoeding en dat, indien zoo een onwetendheid beschamend is voor dengene die er mee behept is, zij toch ook eenigszins beleedigend is voor de bevolking van Groot-Nederland in het algemeen.

Iemand als bovengenoemde persoon zou zich schamen, moest men van hem veronderstellen dat hij ten minste niet eenige algemeene begrippen bezat van de Engelsche, de Duitsche, de Italiaansche letterkunde, doch hij zou het eerder natuurlijk vinden niets af te weten van de letterkunde van een volk, in welks midden hij nagenoeg leeft, maar waarvan hij zelfs de taal niet kent. En aldus kon hij zich schuldig maken aan de onwellevendheid den dag van de opening van het Nederlandsch paviljoen, den officieelen vertegenwoordiger van de Nederlandsche regeering in het Fransch toe te spreken, terwijl hij nochtans weinige weken later aan het banket, dat den Engelschen dagbladschrijvers die de Wereldtentoonstelling kwamen bezoeken, werd aangeboden, dezen in hun eigen taal toesprak.

Dit is volstrekt geen alleenstaand feit; zulke dingen zijn schering en inslag bij ons en wanneer het dan al eens gebeurt dat hoogwaardigheidsbekleeders genoodzaakt zijn in zekere omstandigheden Nederlandsch of wat daar op lijkt te moeten spreken, dan kan men dikwijls een taal te hooren krijgen die eerder als een paskwil op het Nederlandsch mag gelden.

Zulke staaltjes van onkunde zijn talrijk. En indien het nog maar altijd onkunde alleen was! Want zeer dikwijls gaat deze met moedwil en met verachting voor onze taal gepaard! En daarom is het des te minder aan vertegenwoordigers van Vlaamsche steden te vergeven, wanneer zij, staande tegenover zulke Nederlandsch onkundige en dikwijls moedwillige personen, uit „beleefdheid" de taal van degenen die zij vertegenwoordigen verloochenen, om de taal te gebruiken van hen die zich de moeite niet hebben willen getroosten om Nederlandsch te leeren. Dat deed o.a. de heer Siffer, d.d. burgemeester van Gent, bij de officieele opening van het paviljoen dezer stad op de tentoonstelling te Brussel; dat deed ook de heer de Vos, burgemeester van Antwerpen, bij de opening van het Rubenshuis.

De tegenstrevers ten onzent van alles wat Nederlandsch is nemen nochtans in het tegenovergestelde geval een soortgelijke beleefdheid niet in acht. Zagen wij niet hoe enkele jaren geleden, toen professor Hamburger van Groningen, die te Antwerpen in een vereeniging van geneesheeren, waar tot dan toe uitsluitend Fransch weerklonken had, een voordracht hield, aanvankelijk in deze taal begonnen, doch in het Nederlandsch voortgezet, omdat het Fransch spreken hem te lastig viel, een paar anti-Nederlandschgezinde toehoorders met gerucht de zaal verlieten? En waren wij er ook enkele weken geleden geen getuigen van, toen professor Gustaaf Verriest in de tentoonstelling de eerste Nederlandsche voordracht zou houden, hoe een aantal toehoorders daartegen kreten van verzet lieten hooren en op luidruchtige wijze heengingen? Waren dat misschien „les moeurs de leur pays", om met Multatuli te spreken?

In ieder geval kunnen zij dan een lesje komen nemen bij de Noord- en Zuid-Nederlanders, welke, hoe overtuigd Vlaamsch- of Nederlandschgezind zij ook mogen zijn, elke belangrijke uiting van den menschelijken geest, in welke taal deze ook wordt voorgedragen, steeds met belangstelling en eerbiedige beleefdheid aanhooren, en indien zij eens goed wilden opmerken, dan zouden zij zien hoe in het Vlaamsche land een groot deel van de aanwezigen bij Fransche voordrachten uit overtuigde Vlaamschgezinden bestaat.

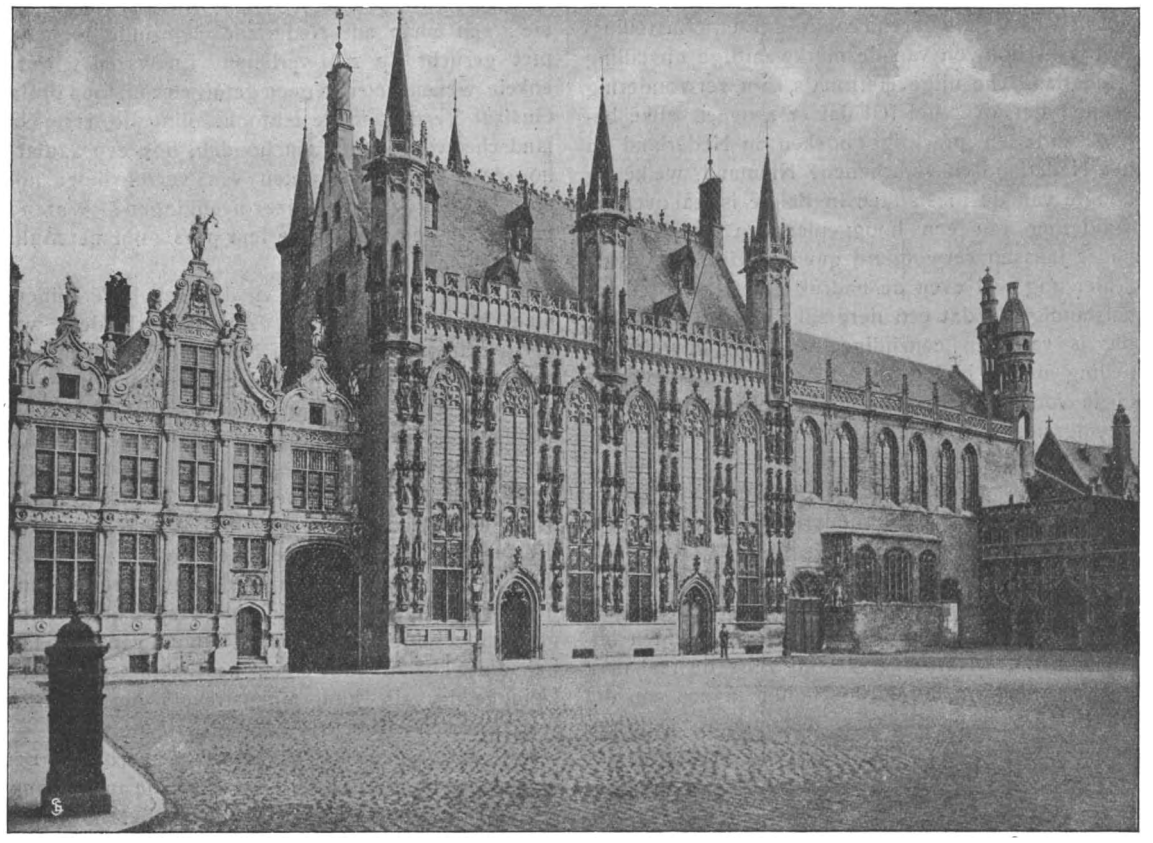
Dezen, alhoewel zij den harden strijd mee te kampen hebben, die bij ons ongelukkiglijk tegen den Franschen geest moet gericht zijn, voor het behoud van eigen taal en het ontwikkelen van eigen beschaving, zijn niet zoo kleingeestig als hun tegenstrevers om tegen alles wat Fransch is het ostracisme uit te oefenen, — een woord dat volgens het Brusselsch geslacht der Beulemansen geen Fransch is, — waaraan de anti-Vlaamschgezinden zich ten opzichte van het Nederlandsch schuldig maken.

Wanneer de Fransche bladen der hoofdstad reclame maken, — betaald of niet betaald, — voor de geringste gebeurtenissen die op de tentoonstelling plaats hebben, indien zij slechts Fransch zijn, dan vinden zij, in hun haat tegen alles wat Nederlandsch is, een aanleiding om geen woord te reppen van het mooie Nederlandsche paviljoen, van de zoo uiterst belangwekkende inzending, die in het paviljoentje „Groot-Nederland" een onderkomen heeft gevonden; om de Nederlandsche voordracht die Dr. Maurits Sabbe in de tentoonstelling voor een talrijk gehoor over het Nederlandsche volkslied heeft gehouden, dood te zwijgen en om slechts met weinig woorden, daar dit toch niet anders kon, aangezien de Koning en de Koningin er aanwezig waren, van de uitvoering van werken van Benoit door het „Muziekfonds" van Brussel, te reppen.

Tegenover zoo een moedwillige houding past het aan *alle* Nederlanders, meer dan ooit hun eigen waardigheid en die van hun taal hoog te houden. Zij zullen

als voorheen, alle uitingen van de Fransche beschaving, van de Fransche kunst en wetenschap, met belangstelling blijven nagaan; maar met de „politique de courtoisie", welke tot nog toe door hen in acht genomen werd, moet het uit zijn. Geen beleefdheid meer, waarbij de eigen taal op het achterplan wordt gesteld, tegenover menschen welke die beleefdheid steeds met onbeleefdheid beantwoorden. Waar het een Nederlandsche bijeenkomst geldt, al zijn daar dan ook personen aanwezig die onze taal niet machtig zijn, moet steeds in het vervolg het Nederlandsch weerklinken, en geen hun waardigheid, hun trots, hun eigenliefde. En wanneer zij zich, in de toekomst, tegenover dergelijke feiten niet schrap zetten, dan plegen zij onwillekeurig een vijandige daad tegenover de Vlaamsche Beweging en halen zij, of zij willen of niet, het Groot-Nederlandsche ideaal naar beneden. Dat zij het voorbeeld volgen van den Heer Meijer, den commandant van de Amsterdamsche brandweer, die op het internationaal brandweercongres, einde Juli te Brussel gehouden, verscheidene malen het Nederlandsche woord heeft laten weerklinken!

MOOI VLAANDEREN.

BRUGGE.

Griffie v.h. Brugsche Vrije. Stadhuis. Heilig Bloedkapel.

gelegenheid mag men laten voorbijgaan om te toonen dat die taal, al is zij klein, een beschavingstaal is waarop zij, die haar spreken, trotsch zijn!

In dat opzicht moeten de Noord-Nederlanders hun taalbroeders uit het Zuiden steunen. Zij moeten daarvan het goede voorbeeld geven, hetgeen ongelukkiglijk lang niet genoeg geschiedt. Wanneer zij, met hun hoogstaande beschaving, steeds bij ons hun taal laten hooren, dan zal het weldra uit zijn met de hier heerschende legende dat het Nederlandsch de taal van de domooren in België is, dat het Nederlandsch een taal is waarmee men rondom het Vlaamsche volk een Chineeschen muur wil opbouwen.

De hooger vermelde anti-Nederlandsche betoogingen treffen de Noord-Nederlanders zelf in hun eigen taal, in datgene wat hun het dierbaarst zou moeten zijn, Wat hier werd uiteengezet is geen dweepzucht of chauvinisme. Het is slechts de uiting van gekwetsten trots. Wie daarvoor niet gevoelig is, heeft ook het recht niet aanspraak te maken op den naam van beschaafd mensch!

Guldensporenslag-feesten.

Aalst. Het Guldensporenfeest had hier plaats op 25 Juli.

Adv. Edmond van Dieren, uit Leuven, die de feestrede hield, zette uiteen waarom de Vlamingen dit heuglijke feit moeten herdenken. Vervolgens kwam hij er toe om zijne toehoorders te doen inzien wat aan de Vlamingen nog ontbreekt om opnieuw het volk te worden dat, eeuwen geleden, de wereld verbaasde door zijn kunstroem en rijkdom; hij betoogde ten slotte, dat een Vlaamsche Hoogeschool onontbeerlijk is om

het Vlaamsche volk meer welstand te schenken en dat in het eind heel de zaak vooral een kwestie van brood is.

De gloedvolle rede van den sympathieken spreker bekwam een buitengewonen bijval.

De dames Am. en Al. de Lattre, L. Haven en P. Quintijn zorgden voor het muzikale gedeelte, de dames M. van de Maele, P. van Herreweghe en de heer J. van de Maele voor den zang, terwijl juffrouw A. Haven en de heer J. Arijs zich met de declamatie belastten. Allen viel een welverdiende bijval ten deel.

Het dameskoor voerde eenige koren uit en tot slot werd „Groeninghe" gezongen.

Antwerpen. Juli is de maand van de Guldensporenfeesten en daarom zijn de werkzaamheden van den Tak in dit anders stille seizoen grootendeels daaraan gewijd. De Afd. Liederavonden vervult daarbij een belangrijke rol. Ze opende de feesten op Zaterdag 9 Juli, na het militair concert op de Groenplaats en zij sloot ze op Maandag 11 Juli, ter gelegenheid van de groote volksmeeting op de Beurs. Weer kon met voldoening worden vastgesteld dat in den indrukwekkenden optocht op dien dag de drie groote staatspartijen vertegenwoordigd waren en dat de uitwerking van den stoet op vriend en vijand zeer groot geweest is. Zondag 10 Juli werd, evenals verleden jaar, een concert in de Vlaamsche Opera ingericht; Mr. E. Wildiers sprak er de feestrede uit, terwijl in de vergadering op de Beurs het volk werd toegesproken door Mr. C. Stoffels, Mr. F. Heuvelmans en door Pol de Mont, die door de toehoorders gevraagd werd. Het hoofdthema van de verschillende redevoeringen was de Vlaamsche Hoogeschool en een dagorde werd ook in dien zin aangenomen.

De Liederavonden gaven nog een openbare uitvoering op 24 Juli, verleenden weer hun medewerking aan den officieelen liederprijskamp op 21 Juli en namen deel aan den grooten liederavond te Brussel op 31 Juli.

Door de Afdeeling „Hooger Onderwijs voor het Volk" werd een bezoek gebracht aan de weeshuizen der stad.

Gent. De viering van de Guldensporenzege, waartoe de Gentsche Tak A. N. V. samen met de Gentsche Afd. Nationaal Vlaamsch Verbond het initiatief genomen had, was grootsch. 115 maatschappijen, met wapperende vlaggen begaven zich, na een optocht door de stad naar het St. Baafsplein, waar gloedvolle redenaars, J. Hoste Jr., Adv. Marck, Pater Rutten, Frans van den Weghe aan twee tegenovergestelde uiteinden de beteekenis van die zegepraal uiteenzetten.

Duizenden zangers zongen de vaderlandsche Vlaamsche zangen. De heer Roeckhoudt droeg met stentorstem gelegenheidsverzen van Richard de Cneudt voor. Kort: een onvergetelijk grootsche betooging.

Mechelen. Ten tweeden male werden de Guldensporenfeesten hier gevierd en weer kon worden vastgesteld hoe op dien dag alle politiek gebannen werd en de vlaggen van alle partijgezinden den stoet, waaraan 70 maatschappijen deelnamen, opluisterden. Tal van gelegenheidsopschriften werden in den stoet gedragen, waaronder vooral te vermelden valt:

„Wij eischen een Vlaamsche Hoogeschool".

Dr. A. Borms hield een gloedvolle gelegenheidsrede, die een geestdriftigen bijval verwierf.

Daarna voerden een 200 tal schoolkinderen, gesteund door de zangers der Liederavonden en door vele leden van andere Vlaamschgezinde maatschappijen de aangeleerde liederen uit. Het lied: „Groeninghe" moest zelfs herhaald worden.

Ook op het gebied van het Vreemdelingenverkeer werd flink gewerkt. Schoone aanplakbrieven worden te allen kant gestuurd om den prijskamp van beiaardiers bekend te maken, welke 21 en 22 Augustus plaats heeft. Daar zullen de beste Belgische beiaardiers wedijveren.

De Afd. Liederavonden bleef evenmin werkeloos. 7 Aug. trad zij voor het eerst in het openbaar op.

Hoever de haat tegen het Nederlandsch gaat.

Men weet, dat postzegels, postkaarten in België tweetalig gedrukt zijn, Fransch, de taal der minderheid bovenaan. Dit is niet voldoende voor de vijanden van onze taal. Ziehier het model van een postkaart, uitgegeven door les Amitiés françaises:

CARTE POSTALE.
(Côté réservé à l'adresse).

Ne pas livrer le Dimanche.

Nom et adresse de l'expéditeur { M..... 1) ..... 1) *Indication facultative.*

Editée par *les Amities Francaises*, à l'usage des Belges à qui les inscriptions flamandes des cartes officielles ne sont pas nécessaires.

Er bestaat dus wel aanleiding voor Nederlanders, officieele en andere, om het franskiljonisme in de hand te werken door het gebruik van hun taal, officieele taal in België, te verzaken.

ZUID-AFRIKA

Z. A. Akademie.

Ongeveer een jaar geleden is de Zuid Afrikaanse Akademie voor Taal, Letterkunde en Kunst opgericht. Den 6en en 7en Juli heeft zij te Bloemfontein haar eerste jaarlijksche vergadering gehouden. In het eerste jaar van haar bestaan heeft zij nog niet veel uitgericht. Misschien wordt dat nog het best verklaard uit de groote afstanden in Zuid-Afrika. De leden wonen ver uiteen en kunnen dus moeilijk bij elkaar komen. Aan dat euvel is men op de vergadering tegemoet gekomen door verschillende commissies te benoemen, die ieder een deel van de taak voor haar rekening nemen. Zoo is er een letterkundige commissie ingesteld, een reclame-commissie en een waakzaamheids-commissie. De Z. A. Taalbond, die bij de Akademie is aangesloten, zal voorloopig als examencommissie dienstdoen. Zoo worden de bekende examens, waarmede de Taalbond onberekenbaar veel voor de beoefening van het Hollandsch heeft gedaan, voortaan met de Akademie in verband gebracht.

De vergadering kenmerkte zich door een aantal belangrijke redevoeringen, waarvan wij echter hier slechts zeer kort kunnen gewagen. President Steyn zat voor en herdacht Jan Hendrik Hofmeyr. Minister Malan sprak over het Hollandsch, als geen vreemde en noch minder een doode taal in Zuid-Afrika, maar als een levend organisme, dat aan verandering onderhevig is en zich naar behoeften en geaardheid van de bevolking schikt.

Minister Malan wees ook op het verkeerde van de bewering, dat Hollandsch en Afrikaansch afzonderlijke talen zijn. Zij, die dat volhouden en Afrikaansch hun moedertaal noemen, moeten dan tot de gevolgtrekking komen, dat het Hollandsch een vreemde taal is, en dat is toch wat zij niet te kennen willen geven,

meende de heer Malan (maar er zijn er die het ronduit zeggen). Het zou trouwens geheel bezijden de waarheid zijn, zei de spreker.

Zich aansluitende bij een opmerking van minister Malan, roemde dr. Engelenburg „in de talrijke en verblijdende openbaringen van 'n opbruisende nationale aktiviteit in letteren en kunst, wel 'n bewijs dat 't werk van geestdriftige pioniers — hij noemde S. J. du Toit, oom Daantje van den Heever, mevrouw Koopman—de Wet, Luttig, Ignaas van der Walt, dr. Mansvelt en J. H. Hofmeyr — niet onvruchtbaar is geweest."

Dr. Engelenburg zei nog: „'t Is de taak onzer Akademie om wetenschappelike methoden te zoeken en toe te passen op onze spraakkunst, waar die nodig zullen blijken; 't is verder onze taak om uitbreiding te geven aan 't nuttige werk van de Taalbond, misschien zelfs om Zuid Afrika's onderwijs-problemen te helpen oplossen. Er is nog veel te doen tot aanmoediging van geschiedkundig onderzoek, tot bestudering der inheemse „folklore", tot bevordering onzer nationale kunst. Sommigen beweren dat kunst enkel kan bloeien na 'n langdurige periode van betrekkelike maatschappelike rust en stoffelike welvaart; maar ik geloof vooral ten aanzien van dramatiese, liriese en epiese literatuur — dat kunst geboren wordt uit diepe nationale aandoeningen. En aan ingrijpende emoties heeft 't Zuid-Afrika toch niet ontbroken."

Niet het minst belangwekkend was een rede van ds. N. J. Brummer over den geest van het Afrikaansche volk, een rede die moeilijk naar waarde in enkele woorden samen te vatten is.

Over het geheel kunnen wij wel zeggen, dat de verschillende toespraken getuigden van een voornaamheid, die Akademies van ouder leeftijd en gevestigden roem niet zou hebben misstaan.

Lord Gladstone over het Hollandsch.

Bij een bezoek, dat Lord Gladstone, de gouverneur-generaal van de Unie, onlangs aan Potchefstroom bracht, heeft hem de afdeeling van het Alg. Ned. Verbond daar een adres aangeboden, waarin zij het vertrouwen uitsprak, dat zij bij haar streven tot bevordering van de Hollandsche taal op den steun van den gouverneur-generaal mocht rekenen. Had hij ook niet zijn belangstelling getoond, alsook zijn echtgenoote, door Hollandsch te gaan leeren?

De heer Gladstone betuigde in zijn antwoord zijn geloof in het behoud van nationale talen. In zijn vaderland leven ook nog het Schotsch, het Iersch en het Welsch. Hij hoopte dat het Hollandsch in Zuid-Afrika zich ook zoo zou handhaven.

Wij vermoeden, dat de Hollandsch sprekende bevolking van Zuid-Afrika maar min tevreden zou zijn met de geheel ondergeschikte rol, die de drie genoemde talen in Groot-Brittanje en Ierland naast het Engelsch spelen.

Theologische studenten in Zuid-Afrika.

Men is in de laatste jaren in Nederland zeer liberaal geweest met het toelaten van Afrikaanders tot allerlei examens. De Algemeene Synode van de Nederlandsche Hervormde Kerk heeft echter gemeend, aan een voorstel ten gunste van Afrikaanders, die hier te lande studeeren, geen gevolg te kunnen geven.

Men wilde studenten uit Zuid-Afrika, die hier in de theologie studeeren en predikant wenschen te worden bij de Ned. Hervormde Kerk in Zuid-Afrika — dat is een der drie kerkgenootschappen in Transvaal — tot de lessen van de zoogenaamde kerkelijke hoogleeraren van wege de Ned. Herv. Kerk, alsmede tot het kerkelijk voorbereidend en het proponentsexamen toelaten. Na die examens afgelegd te hebben, is men beroepbaar bij een Ned. Herv. gemeente hier te lande. Zouden die jongelui uit Zuid-Afrika — was nu de vraag — die examens mogen afleggen, ofschoon ze niet van plan zijn zich bij een zoodanige gemeente beroepbaar te stellen?

De synodale commissie had de provinciale kerkbesturen, die het proponentsexamen afnemen, om hun oordeel gevraagd en de meeste hadden in gunstigen zin geantwoord, maar met 13 tegen 6 stemmen heeft de Synode het voorstel verworpen. De meerderheid was van oordeel, dat de reglementen verbieden wat het voorstel inhoudt. Er zou dus eerst een reglementswijziging noodig wezen.

Moge deze dan „met bekwamen spoed" ter hand worden genomen, als men werkelijk de zusterkerk in Zuid-Afrika dezen dienst bewijzen en met haar den band versterken wil! Blijkbaar is men daar ginds op den Nederlandschen proponentstitel gesteld.

De Vrijstaatsche scholen.

Het Christelijk Schoolblad, onder redactie van den heer H. J. Emous te Amsterdam — die al zooveel Nederlanders met voorlichting en hulp heeft gediend, als zij zich in Zuid-Afrika aan het onderwijs wilden wijden — wekte onlangs Nederlandsche onderwijzers in Transvaal op, om ook eens naar den Vrijstaat voor een plaats uit te zien. Daaraan konden mede de onderwijzers denken, die alsnog van Nederland uit naar Zuid-Afrika willen gaan. De regeering van den Vrijstaat is vooral niet minder dan die van Transvaal op degelijk onderricht in het Hollandsch gesteld.

Maar wie naar den Vrijstaat willen, mogen wel bedenken, dat zij zich bij de staatsscholen aanmelden, niet bij de zoogenaamde oppositiescholen. Men weet, dat vele, niet alle, Engelschen in den Vrijstaat geen vrede hebben met de Vrijstaatsche schoolwet, die het beginsel van de gelijkheid der twee talen, door alle Engelschen in Zuid-Afrika tegenwoordig met den monde beleden, eerlijk in toepassing tracht te brengen. En nu gaan zij vrije scholen oprichten, met een ijver en een offervaardigheid, die op zich zelf alle waardeering verdient.

De Kommissie van Uitvoering van de Onderwijzersvereniging in den Vrijstaat — de heeren P. van Gent, H. H. van Rooijen en W. G. Wessels — heeft reeds, uit naam van het hoofdbestuur, een waarschuwing aan de Vrijstaters gericht om hun kinderen niet naar die Engelsche scholen te zenden, — een niet overbodige waarschuwing aangezien vele Afrikaanders nog altijd meenen, dat hun kinderen wel van zelf Hollandsch zullen leeren, en het er vooral op aankomt, dat zij goed in het Engelsch worden onderlegd.

Het hoofdbestuur doet tevens „een zeer ernstig beroep op alle onderwijzers en onderwijzeressen in Zuid-Afrika en van overzee, zich nimmer als onderwijskrachten aan een dezer op te richten scholen te verbinden, mede, om daardoor de taalstrijd hier te lande niet te verzwaren en de beginselen, in de Vrijstaatse onderwijswet neergelegd, niet tegen te staan en te verzwakken. Ook in hun welbegrepen eigenbelang raadt het hoofdbestuur alle kollegaas aan niet naar deze inrichtingen over te gaan ter wille van een hoger salaris, aangezien het zeer waarschijnlik is, dat deze scholen slechts een zeer tijdelik bestaan zullen hebben."

Goede boeken voor Zuid-Afrika.

De Het Westen Drukkerij te Potchefstroom is begonnen met de uitgave van de Unie Leer en Studiebibliotheek, die onder redactie staat van zoo bekende mannen als oud-President F. W. Reitz en den heer J. Kamp, schrijver van verschillende studieboeken. De bedoeling is „om geregeld een goed getal oorspronkelike of herdrukte uitgaven te bezorgen in Hollands, Afrikaans en Engels, zoodat er binnen niet al te lange tijd een goed voorziene Afrikaanse markt van literaire en andere interessante boeken zijn zal."

Met groote blijdschap en instemming maken wij van deze onderneming gewag. Daaruit kan, waar zulke mannen aan het hoofd staan, veel goeds voor Z.-Afrika geboren worden. Over de beide redacteuren behoeft niets gezegd. Zij zijn bekend, ook buiten Z.-

Afrika, en de Het Westen Drukkerij heeft reeds getoond, dat zij moeite, noch kosten aan haar uitgaven spaart.

Kaapstad.

Niet alleen door de Johannesburger Afdeeling van het Verbond worden thans Hollandsche liederen geleerd op de wijze, zooals dit te Rotterdam geschiedt en door ons is beschreven, ook door de Verbonds-Afdeeling te Kaapstad wordt dit gedaan.

In de gezellige bijeenkomst van 5 Juli j.l. zong mevr. Loopuyt het Lentelied van H. Moll voor, waarna de aanwezigen het gezamenlijk nazongen.

Deze Afdeeling zou den 23en Juli haar tweejarig bestaan feestelijk herdenken.

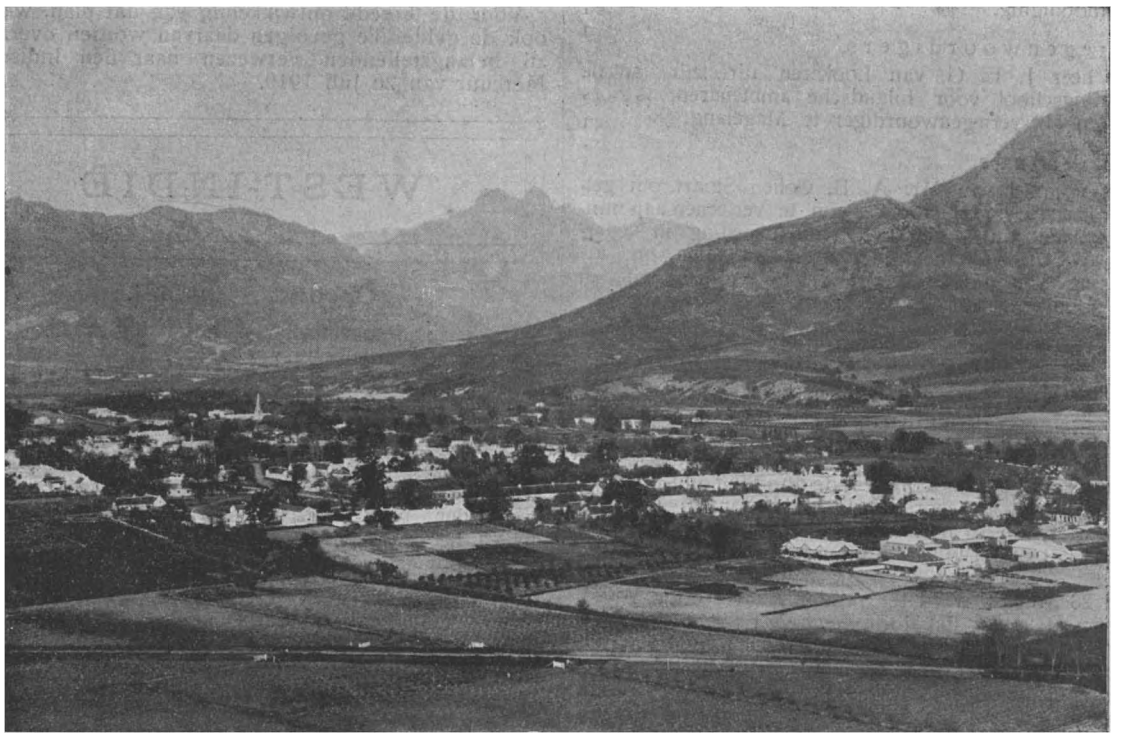
Potchefstroom.

Door de Afdeeling Potchefstroom van het A. N. V. is bewerkt dat in den stadsraad aldaar de beide talen volkomen gelijke rechten genieten.

Deze Afdeeling heeft een adres tot den stadsraad van Potchefstroom gericht, waarin wordt geklaagd, dat bij de viering van den Uniedag gedenkbekers met Engelsche opschriften aan de schoolkinderen werden uitgereikt, niettegenstaande 75 pCt. dier kinderen behoorden tot de Hollandsch-sprekende bevolking.

Ook deze Afdeeling weert zich dapper!

Bravo Potchefstroom.

Gezicht op Stellenbosch.

Stellenbosch werd in 1678 door Simon van der Stel gesticht. Het is schilderachtig gelegen en draagt meer dan eenig ander Z.-Afr. dorp een teekenend Holl. Afr. karakter. Het is het Mekka van het Afrikanerdom. Waarom, heeft onze Alg. Voorzitter zoo treffend verteld in zijn voordracht ter opening van de Alg. Vergadering van het A. N. V. te Dordrecht op 1 Mei 1909. Hij zeide:

„Gij kunt begrijpen hoe verrast ik was, kennende de sleep van moeilijkheid, in Stellenbosch bij gelegenheid van den Taalbond een stampvolle zaal, misschien duizend menschen, voor mij te zien in een vergadering die in Holland niet Hollandscher had kunnen zijn. Prof. Moorrees zat voor. Hij en Prof. Viljoen en Prof. De Vos en zooveel anderen zijn daar de mannen, oprecht verknocht aan het Hollandsch-Afrikanerdom. Zij wijden zich met hart en ziel aan de kweeking van liefde voor land en volk bij hunne leerlingen, die straks als predikanten of onderwijzers over geheel Zuid-Afrika uitzwermen. Dat was een kracht die ik daar zag ontwikkelen, die mij bij de toenmalige wankeling nog mijner overtuiging, den doorslag gaf tot een vast vertrouwen, dat waar de Afrikaners na onderdompeling in de zee van zwarigheden, altijd weer zijn bovengekomen, zij ook in dezen geestelijken strijd het doel zullen bereiken dat hunne voormannen zich hebben gesteld."

OOST-INDIË

Kort verslag van de vergadering van het Groepsbestuur, gehouden op 9 Juli 1910.

Rampfonds.

De Commissie wordt gemachtigd met het bestuur van het Smeroefonds in overleg te treden, om te trachten de plannen van het Groepsbestuur ingang te doen vinden.

Hollandsch-Chineesche school te Medan.

Naar aanleiding van het bericht over het openen van een Engelsch-Chineesche school in de hoofdplaats van Sumatra's Oostkust (Neerlandia blz. 61), wordt besloten de Regeering te verzoeken aldaar een Hollandsch-Chineesche school te vestigen.

Steun aan tijdschriften.

Aan den heer A. J. H. Scherp wordt een subsidie van ten hoogste *f* 100.— toegestaan, om hem door den eersten moeilijken tijd van Ons Hollandsch Blaadje heen te helpen, terwijl der Regeering zal worden verzocht aan de heeren Hilgers, Lekkerkerker en Jasper den gevraagden steun te verleenen.

Soldaten-graven op Lombok.

Door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur is aan de Regeering voorgesteld de noodige fondsen voor het onderhoud van de begraafplaatsen toe te staan.

Lidmaatschap Groepsbestuur.

Mr. K. van Hinloopen Labberton heeft bedankt voor de uitnoodiging.

Vertegenwoordigers.

De heer J. E. G. van Lookeren, directeur van de Opleidingschool voor Inlandsche ambtenaren, is opgetreden als vertegenwoordiger te Magelang.

Studiefonds.

Het voorstel van Mr. A. B. Cohen Stuart om gelden bijeen te brengen om steun te verleenen aan minvermogende jongelieden die hun opvoeding in Nederland willen voltooien, wordt aangehouden, in afwachting van de beslissing op het verzoekschrift in zake Gouvernements-studiebeurzen. R. v. I.

Het onderwijs-vraagstuk in Nederlandsch-Indië.

In het Neerlandia-nr. van Juli 1908 werd, blz. 138, de aandacht gevestigd op de rede door den oud-minister Mr. D. Fock, uitgesproken in het Koloniaal Museum te Haarlem op 16 Mei 1908, in het bijzonder voor wat betreft het onderwijs aan inlanders in Nederlandsch-Indië.

Op 28 Mei j.l. werd ter zelfder plaatse door Mr. C. Th. van Deventer het door den heer Fock ontwikkelde onderwijsplan van 1906 aan eene beschouwing onderworpen, terwijl tevens op wenschelijk geachte verbeteringen en uitbreidingen van dat plan werd gewezen.

Spreker bracht in herinnering de voorgenomen vermeerdering van het aantal tweede klasse-, de toevoeging van het Nederlandsch aan het leerplan der eerste klasse-scholen; de instelling der dorpsscholen; de uitbreiding der gelegenheid tot vorming van onderwijzers; de oprichting van drie ambachtsscholen; de stichting van Hollandsch-Chineesche scholen; alles overeenkomstig het plan-Fock.

Betreurende dat met de uitvoering dezer plannen in Indië zoo weinig spoed was gemaakt, sprak Mr. van Deventer de hoop uit, dat de tegenwoordige Gouverneur-Generaal, die als minister de verplichting om het in 1906 door de volks-vertegenwoordiging goedgekeurde plan uit te voeren, erkend heeft, het onderwijsgebouw op de door minister Fock gelegde grondslagen zal doen optrekken. Van de oprichting van een school tot opleiding van inlandsche rechtskundigen werd met ingenomenheid melding gemaakt.

De verbeteringen waarop Mr. van Deventer aandrong golden vooral het industrieel onderwijs, met name voor dat deel der bevolking, 't welk nog niet onder den invloed is gekomen van de Westersche nijverheid, maar dat meer in zijn eigen maatschappelijken toestand is blijven voortbestaan en dus behoefte heeft aan een ander ambachtsonderwijs, een, dat aansluiting zoekt bij het handwerk in die inlandsche maatschappij beoefend. De huisvlijtschool, als door den Regent van Ngawi in het leven geroepen, later onder den invloed van den controleur bij het binnenlandsch bestuur E. J. Jasper veel verbeterd, zou daarvoor als model kunnen dienen; ieder gewestelijke afdeelingshoofdplaats zou zulk een school, waaraan ook verkoopplaatsen verbonden zijn, moeten bezitten.

Voorts werd op uitbreiding van het aantal eerste klasse-scholen aangedrongen, ook daarvan zou er op iedere afdeelingshoofdplaats een moeten zijn; en ten slotte werd geklaagd over het te weinige verband dat er tusschen de opvolgende scholen bestaat. Aangestuurd zou moeten worden op een organisch verband tusschen de verschillende onderdeelen, zoodat voor een inlander van goeden aanleg de mogelijkheid zou bestaan om van de eene school naar de andere over te gaan en ten slotte, gekomen op de hoogste sport, waarop het inlandsch onderwijs hem brengen kan, op geleidelijke wijze over te gaan naar het Europeesch onderwijs.

Thans schijnen alle schakels te ontbreken.

Voor de breede ontwikkeling van dat plan, waarin ook de geldelijke gevolgen daarvan worden overzien, zij belangstellenden verwezen naar den Indischen Mercuur van 26 Juli 1910.

WEST-INDIË

Openbare leeszaal.

Dank zij de tegemoetkomende houding van het Hoofdbestuur, was het bestuur der Groep in staat aan een langgekoesterden wensch gevolg te geven, n.l. de vergrooting zijner boekerij.

Door aankoop toch op gemakkelijke voorwaarden kwam het bestuur in 't bezit van ongeveer 2000 boeken, welke, gevoegd bij de reeds in bezit zijnde, eene vrij volledige verzameling vormen van wat de beste der Nederlandsche schrijvers op letterkundig gebied hebben voortgebracht.

Hierdoor is men in staat, beter dan tot nu toe, te arbeiden naar de beginselen van het Verbond, wijl het verschaffen van Hollandsche lectuur den Hollandschen zin in deze kolonie ten goede komt.

Doch niet alleen het, tegen zeer matige vergoeding, ter lezing uitgeven dier boeken aan een ieder (lid of geen lid van 't Verbond) beschouwde het bestuur als van veel gewicht, ook aan de inrichting van eene openbare leeszaal meende het zich niet te mogen onttrekken. Vandaar dan ook dat de Groep thans eene openbare leeszaal bezit, alwaar ieder kan komen kennisnemen van boeken en tijdschriften op verschillend gebied.

Gehoopt en verwacht wordt dat een groot bezoek aan de leeszaal en druk gebruik van de boekerij aan het bestuur de overtuiging zullen verschaffen dat het op den ingeslagen weg moet voortgaan.

* * *

In het bestuur moesten eenige opengevallen plaatsen worden aangevuld. Deze aanvulling had plaats op de algemeene vergadering van 28 Juni j.l., waardoor het bestuur thans bestaat uit de navolgende heeren: Mr. J. ten Brink, voorzitter; Fred. Oudschans Dentz, onder-voorzitter; Luit. J. Mac-Kenzie, 1e secretaris; W. R. Menkman, 2e secretaris; D. Fernandes Jr., penningmeester; J. Booms, A. A. Heckers, O. A. von Königslöw en A. E. Samson, commissarissen.

Paramaribo. MAC-KENZIE.

Onze West.

Door de Vereeniging Oost en West is weer een practisch boekje van 130 blz. uitgegeven, thans over onze West.

Het eerste gedeelte handelt over de Kolonie Suriname, bewerkt door Reman Irus (de omdraaiing van

Surinamer, achter welken schuilnaam zich een bekend Westindisch vriend van het A. N. V. verbergt); het tweede, dat de kolonie Curaçao beschrijft, is van de hand des heeren M. Victor Zwijsen, den lezers van Neerlandia eveneens geen onbekende.

In bevattelijken vorm geeft het werkje inlichtingen en wenken voor allen, die plan hebben zich in West-Indië te vestigen of er belangen hebben te behartigen.

De Vereeniging O. en W. doet een nuttig werk met de verspreiding van dergelijke boekjes, want er heerscht bij ons volk nog maar al te veel onwetendheid omtrent onze koloniën en als een gevolg daarvan komen vaak minder gewenschte elementen als immigranten binnen.

De West maakte dezer dagen daar over nog de volgende opmerking:

„Immigratie is voor onze bevolkingarme kolonie broodnoodig.

Toch bestaat er op dit oogenblik een vrijwillige trek naar onze kolonie, welke men o. i. goed zou doen zoo spoedig mogelijk stop te zetten.

De afgeloopen week kwamen hier weder 29 Chineesche emigranten aan. Volgens hun zeggen, zijn er weldra nog 21 te wachten. Deze trek neemt toe. De laatste jaren doen herhaaldelijk zulke clubjes hun intrede in de kolonie.

Die immigranten versterken een klasse in onze samenleving, welke in weerwil van den bevolkingsnood, al te ruim vertegenwoordigd is. Allen begeven zij zich in den handel. Hoe klein onze stad is, die clubjes vinden steeds plaatsing. Niet dat deze lieden noodig zijn, doch de Chinees laat niet gaarne zijn rasgenoot in de koude staan. Zij bezitten een soort solidariteitsgevoel, hetwelk anderen ten voorbeeld mogen nemen."

AMERIKA.

Leonard Charles van Noppen.

In De Hofstad van 16 Juli schreef de heer A. T. A. Heyting eenige herinneringen aan den uitnemenden Vondelvertaler Van Noppen.

Wij ontleenen bij het portret, dat de redactie welwillend ter beschikking stelde, het volgende aan genoemd artikel:

Hij was een goedmoedig man met droge humor, die een zeer juist begrip van onze letterkunde bezat. Hij kende de meesten onzer dichters (en ook vele andere kunstenaars) persoonlijk.

Hij had niet alleen op met onze 17e eeuw, doch had ook een open oog voor de hernieuwde bloei der laatste tijden en zo gingen zijn voorlezingen aan enige Amerikaanse universiteiten niet alleen over Hooft en Vondel, doch ook over Perk, Kloos, Van Eeden, Verweij, Gorter, Hélène Swarth, en van deze allen gaf hij fraaie vertalingen.

In de eerste plaats moet genoemd worden zijn onovertroffen vertaling van Vondel's Lucifer, en zijn onovertroffen studie over dit treurspel (voorafgegaan door inleidingen van Prof. Carpenter, Columbia University, New-York en Prof. Kalff, Leiden).

Deze Engelse uitgave van de Lucifer, met mooie houtsneden van de Hagenaar Jan Aarts voorzien, is de fraaiste die ik ken.

Hij vertaalde ook de Adam in Ballingschap (Adam in Banishment), welk stuk hij zeer hoog stelde. Voorts vertaalde hij de Samson. Dat hij juist dit stuk uitkoos, kwam doordat hij hier, evenals bij Lucifer en Adam in Ballingschap, een aanknopingspunt met de Engelse dichter Milton vond en daardoor de belangstelling van het Engelse en Amerikaanse publiek voor Vondel hoopte te wekken.

Hij kon niet genoeg met zijn vertalingen onzer letterkunde, waarvoor hij zijn tijd, zijn kracht en zijn talent had opgeofferd, in Amerika verdienen. Hij had immers gerekend op een professoraat in het Nederlands te New-York of Chicago. Want de Amerikaanse universiteiten hebben wel professoraten in het Chinees en ik meen zelfs in het Groenlands, maar niet in het Nederlands, dat voor Amerika toch juist zo

belangrijk moest wezen. En nu, na de Hudsonfeesten, is het er nog niet. Van ons land kwam ook geen steun. Het zag het geweldig belang van Van Noppen's pogen niet in en liet hem kalm te gronde gaan.

Het schijnt, dat hij nog een tijdlang vertoefd heeft in een kolonie van Markham, de dichter van: „The man with the hoe." Maar daarna is zijn spoor geheel verdwenen. Noch zijn vriend te New-York, prof. Carpenter, noch zijn vrienden in Holland weten, hoe het hem is. Prof. Kalff en dr. Kiewiet de Jonge gaven er zich moeite voor, maar zonder enige uitslag *).

Ware het nog mogelik geweest zijn levenswerk te redden, zijn eigen gedichten, zijn heerlike vertalingen, zijn voortreffelike studies. Maar het lijkt tans alles verloren. En niet het minst heeft daaraan schuld de hart-ontzettende onverschilligheid onzer landgenoten voor alles, wat onze taal en onze letteren betreft. Zij zien niet in, dat reeds uit eigenbelang deze onverschilligheid veroordeeld zou moeten worden.

Nederlanders in Amerika.

Onlangs hebben wij een zeer belangwekkend onderhoud gehad met den heer M. Vaandrager, hoofd der Oost-Eindschool te Pretoria. Wij ontmoetten hem op een zonnigen zomernamiddag in Dordrecht, wandelende met onzen Algemeenen Voorzitter. De heer Vaandrager kwam juist terug van een reis dwars door het land van Roosevelt. Hij had veel te vertellen; maar de tijd ontbrak hem; hij ging nu naar Alblasserdam, waar hij jaren geleden hoofd eener school was geweest. Toen hebben wij die reis met hem gemaakt. En aan boord van de Fop Smit heeft

*) Mocht een lezer van Neerlandia zijn tegenwoordig adres weten, dan zal hij ons genoegen doen het ons te melden. Red.

hij ons zitten vertellen, zoo rustig en zoo prettig dat we lang nog de heugenis aan dien namiddag zullen bewaren.

De heer Vaandrager was met verlof uit Zuid-Afrika in Holland gekomen en naar Amerika gegaan om er familie te bezoeken; eerst naar Nieuw-York en vandaar naar Washington, in één rit door. In Washington een kort oponthoud en toen naar Lynden, waar een groote Hollandsche Kolonie is. „Die naam wordt op z'n Hollandsch uitgesproken", merkte de heer Vaandrager op.

„Is hij van Hollandschen oorsprong" vroegen wij.

Dat kon hij niet zeggen; maar Hollandsch is het er. Hij had er Zondags den dienst in de kerk bijgewoond. Er werd in het Hollandsch gepreekt en er waren wel 500 menschen bijeen. Ook de huistaal van al die gezinnen is Hollandsch. En niet alleen de menschen, die uit Nederland zijn gekomen, ook de kinderen en kleinkinderen, in Amerika geboren, spreken er Hollandsch, niettegenstaande op school het onderwijs in het Engelsch geschiedt.

Maar hoe leeren die kinderen dan Hollandsch? De omgang in huis is toch niet voldoende?

Op de Sabbathschool — wat wij in Holland de Zondagschool noemen — wordt hun Hollandsch geleerd door den predikant, die in Holland is geboren, doch zijn opleiding in Amerika heeft genoten.

Lynden ziet er niet uit als een Amerikaansch, maar als een echt Hollandsch dorp, met stroomend water langs de wegen en temidden van sappig groene weiden. Het doet denken aan de dorpen in de Haarlemmermeer.

Men vindt er een Hollandschen boekhandel en een Hollandschen dokter.

Er is nog een groote liefde voor Holland. De vurigste wensch van allen is Holland eenmaal te mogen zien. Er gaat geen jaar voorbij of enkele inwoners van Lynden brengen een bezoek aan het oude moederland.

De bevolking wordt geregeld door nieuwe inkomelingen uit Nederland gevoed. Er is in Lynden voortdurend gebrek aan werkkrachten. Dit tekort wordt uit Holland aangevuld. Die menschen komen als knecht uit en wel onder zoo gunstige voorwaarden, dat zij meestal reeds na een tiental jaren een eigen boerderij beginnen. Zij verdienen 330 dollar 's jaars en kunnen daarvan gemakkelijk 150 dollar overhouden. Het eerste jaar hebben zij gewoonlijk al hun reis terugbetaald.

Drank wordt er zoo goed als niet gedronken; maar men eet er goed van.

Het voornaamste middel van bestaan is de zuivelbereiding.

Natuurlijk werkt men er coöperatief. Men heeft er zijn eigen fabriek om boter en kaas te maken.

De afgeroomde melk wordt aan het jonge vee gegeven.

Alle boerderijen zijn telefonisch verbonden.

Naast deze nijverheid legt men zich toe op vruchtenteelt. Het land heeft een uitgezochte vruchtenbodem. Kersen en aardbeien vindt men er in overvloed, verder aalbessen, pruimen en ander Hollandsch fruit.

Het is wonderbaarlijk in hoe korten tijd zich deze plek heeft ontwikkeld en zich nog steeds uitbreidt. 25 jaar geleden was het nog alles bosch, en nog steeds wijken de bosschen terug om plaats te maken voor mooi weiveld. Hoe slechter het bosch is, hoe beter het weiveld. Dit weten de boeren uit ervaring.

De weggekapte boomen worden in eigen houtzaagmolens bearbeid, die altijd volop werk hebben.

Alle veldarbeid geschiedt machinaal.

Bent U daar lang geweest?

Veertien dagen. Ik heb er een voordracht gehouden over Zuid-Afrika met na afloop een collecte voor het Vrouwenmonument, het plan van President Steyn.

Vandaar ben ik gegaan naar Californië, naar Sonora. Daar wonen de Hollanders tusschen de andere naties in. Het gevolg is dat zij na korten tijd niet meer zoo Hollandsch zijn. De wereld daar herinnerde mij aan Zuid-Afrika; het veld was dor en evenals in Zuid-Afrika leed men door gebrek aan water. Overal zijn besproeiingswerken aangelegd, waarmee men de droogte bestrijdt.

Toen naar Nebraska en naar drie plekken, waar veel Hollanders wonen: naar Firth Pella, Adams en Holland. Juist dien dag zou herdacht worden dat de gemeente in Nebraska 40 jaar bestond. De oudste leden zouden hun herinneringen uit dien eersten tijd vertellen.

De menschen daar zijn tot grooten maatschappelijken welstand gekomen, voornamelijk door het verbouwen van melies of mais.

In Firth Pella en Holland zijn eveneens Hollandsche kerken. In laatstgenoemde plek heb ik weer den dienst meegemaakt en er zeker 500 menschen aangetroffen, die aandachtig naar den Hollandschen preek luisterden. Ook in deze plaatsen zijn Sabbathscholen, waar de predikant Hollandsch onderwijst.

Mijn verdere reis was naar Iowa; naar Sheldon en Boyden. In beide plaatsen veel Hollanders, een Hollandsche kerk en een Sabbathschool. Trouwens overal waar ik kwam, heb ik Hollanders aangetroffen. In St. Paul ontmoette ik twee dames uit Rotterdam, en op mijn reis van Chicago naar St. Paul twee Hollandsch-sprekenden, van wie de een reeds 30 jaar in Amerika woonde en de ander daar geboren was. In den trein door den Staat Washington was een conducteur, die Hollandsch sprak, en toen wij naar Bellingham wilden en in Washington inlichtingen gingen vragen, werden wij in onze eigen taal te woord gestaan.

De Hollanders, en vooral de Hollandsche boeren hebben een goeden naam in Amerika. Hun crediet bij de winkeliers is onbeperkt. Maar zij maken er geen gebruik van, koopen alleen wanneer zij het geld er voor hebben liggen. Hollandsch soliede!

De heer Vaandrager was vol lof over de reis met de Holland-Amerika-lijn. Die kon hij niet genoeg aanbevelen.

Toen raakten wij aan het praten over hetgeen de Hollanders in Amerika lezen.

Wat zij aan Hollandsch lezen, is naast de kranten meestal van godsdienstigen aard.

Inmiddels waren wij bij Alblasserdam aangekomen en het leerzame onderhoud moest eindigen. Wij na-

men afscheid met een hartelijke dankbetuiging voor de zoo prettig gegeven inlichtingen. De heer Vaandrager ging aan wal en een oogenblik later zagen wij hem den dijk afwandelen, druk in gesprek met een zijner vroegere leerlingen. Hij bleek een merkwaardig geheugen voor gezichten te hebben: het schoolkind van weleer, thans tot jonge vrouw opgegroeid, had den bovenmeester niet zoo gauw herkend als hij haar.

De Nederlandsche Vereeniging in San Francisco (Californië).

Deze nog jeugdige vereeniging heeft blijkens een artikel in Eigen Haard van 30 Juli reeds een eigen lokaal geopend op een der beste punten van de City.

Bij die gelegenheid voerde de voorzitter der vereeniging, de heer E. J. F. van Hanswijk Pennink, vertegenwoordiger van het A. N. V., het woord.

Uit de beschrijving nemen wij het volgende over:

Door een afzonderlijken ingang — eene gansche bovenverdieping is n.l. door de Holland Society of California afgehuurd — komt men langs een met fraai tapijt voorziene trap, in de goed-verlichte hal, welke aan een zijde begrensd wordt door genoemd lokaal en aan een andere door de zeer gerieflijk ingerichte bestuurskamer.

Het lokaal beslaat een oppervlakte van 60 bij 20 voet en ontvangt helder licht door niet minder dan 7 ramen, terwijl des avonds tal van gaslampen een keurige verlichting teweeg brengen.

Bij het binnentreden valt het oog al aanstonds op een groot, goedgelijkend portret van onze zoo geliefde Koninginne, geflankeerd door de dundoeken van het ver verwijderde vaderland en van het land onzer inwoning, terwijl de wanden versierd zijn met eenvoudige, doch daarom juist zoo stemmige gravures. Een piano en tal van spellen zijn ten gerieve der leden aanwezig, terwijl binnenkort ook een biljart den liefhebbers van het zoo edele spel de gelegenheid zal schenken hun hart daaraan op te halen.

En ook voor een welvoorziene leestafel, op welke tal van couranten en tijdschriften — in de moedertaal zoowel als in de landstaal — worden aangetroffen, is natuurlijk zorg gedragen.

Ook worden er tal van Hollandsche boekwerken, welwillend door eenige leden der vereeniging voor de leestafel afgestaan, aangetroffen.

Het vereenigingslokaal is elken dag van des morgens vroeg tot des nachts 1 uur voor de leden, die zich allen van een sleutel tot het gebouw kunnen voorzien, toegankelijk.

Eindigen wij thans met een woord van hulde aan het zoo kranige, voor de eerste vijf jaren gekozen bestuur, bestaande uit de heeren: E. J. F. van Hanswijk Pennink, voorzitter; Jhr. A. Reigersberg Versluys, secretaris; Geo Crans. penningmeester; J. de Jong en P. M. J. M. van der Kun, commissarissen. Immers, aan hunne groote toewijding voor de jonge vereeniging, is het in de eerste plaats te danken, dat de Staat Californië in het algemeen en San Francisco in het bijzonder, thans een Hollandsche vereeniging rijk is, op welke de zoo overtalrijke Nederlanders, in dezen geheelen Staat aanwezig, met recht trotsch kunnen zijn.

Ongetwijfeld zal ook deze Holland Society of California in de naaste toekomst er zeer veel toe bijdragen om de onderlinge aansluiting onder de Hollanders alhier te bevorderen *).

*) En mogelijk komt dan ook de zoo gewenschte aansluiting bij het A.N.V. Red.

Nederlandsche zangavonden in Amerika.

Mejuffrouw Anneke Steensma, leerlinge van den heer Arnold Spoel en mevrouw Zweers, heeft het plan opgevat om in het najaar zich in Nieuw-York te vestigen als solozangeres en in verschillende steden van Amerika, vooral daar waar Nederlandsche Vereenigingen zijn, Nederlandsche liederavonden te geven, waarop zij ook Vlaamsche en Friesche liederen en het oude lied zal doen hooren.

Op haar programma staat werk van Zweers, Spoel, Wagenaar, Andelhof enz.

De heeren Hullebroeck en Wierts hebben haar verscheiden reeksen hunner liederen afgestaan.

Hollandsch-Amerikaansche Poëzie.

De Gids deelt thans nader, omtrent het ook door ons vermelde plan tot het samenstellen van een bundel Hollandsch-Amerikaansche gedichten mede, dat eenige Hollandsche Amerikanen de uitvoering van dit plan financieel mogelijk hebben gemaakt. Als nu de dichters maar meewerken.

INGEZONDEN.

Barbarismen.

Naar aanleiding van de vraag van Dr. M. A. van Weel in het Juli-nummer van Neerlandia het volgende:

1. Bij G. F. Callenbach te Nijkerk is in 1908 verschenen De kleine Zuiveraar. Een Gids ter verbanning van vreemde woorden uit de Holl. Taal. Prijs *f* 0.40. Het boekje is samengesteld door een commissie uit het Chr. Letterk. Verbond, bestaande uit mej. J. F. L. de Liefde, Dr. A. v. d. Hoeven, J. C. Homoet en Dr. J. v. d. Valk. (Als ik mij goed herinner is indertijd gevraagd dit boekje onder bescherming van het A. N. V. te plaatsen. Daar echter aanmerking gemaakt werd op sommige vervangende woorden, zou dit niet geschied zijn).

Dit werkje werd in 1908 meermalen geadverteerd in Neerlandia.

2. Bij G. B. van Goor Zonen te Gouda, verscheen:
A. Kramers-Bonte. (Verklarend Woordenboek). Algemeene Kunstwoordentolk. 4e dr. (23 bij 14) 1306 blz. Prijs *f* 4.75.
B. Kramer's Woordentolk Verkort. 13e druk. (Verklaring van ruim 20.000 vreemde woorden en uitdrukkingen). Prijs *f* 1.25.

3. Bij W. J. Thieme & Cie te Zutfen, verscheen:
L. M. en C. H. Baale. Handboek van Vreemde Woorden en Uitdrukkingen, Citaten, Technische Termen, enz. Prijs *f* 8.25.

Wat de afkomst betreft, hiervoor raadplege men het geschiktst een etymologisch woordenboek.

Beknopte etym. woordenboekjes zijn:
A. Voor het Duitsch: Deutsches Wörterbuch, von Dr. F. Tetzner. Leipzig. Philipp Reclam jun. Prijs *f* 0.60.
B. Voor het Fransch: Petit Dictionnaire étymologique de la langue française par Laurent et Richardot. Paris. Libraire Ch. Delagrave.

Amsterdam, 21 Juli 1910. J. RASCH.

Elk lid brenge ten minste 2 nieuwe leden per jaar aan!!

Als aanvulling van de beantwoording der vraag van dr. M. A. van Weel kan wellicht nog het volgende dienen:

Een woordenlijst van Barbarismen d. w. z. zulke Nederlandsche woorden en uitdrukkingen, die letterlijke vertalingen zijn van vreemde en in een of ander opzicht tegen het Nederlandsche taaleigen strijden, of onzen eigen taalschat achterstellen, bestaat nog niet.

Althans voor gallicismen en anglicismen vindt men geen enkele afzonderlijke lijst, behalve die voor de eerste, en dan nog wat betreft het Zuid-Nederlandsch, van prof. De Vreese.

Voor barbarismen gaf indertijd prof. Siegenbeek een lijst uit, maar deze is vrijwel verouderd, onvolledig en onnauwkeurig.

De titel daarvan luidt: Lijst van woorden en uitdrukkingen met het Nederlandsche taaleigen strijdende, bewerkt door Matthijs Siegenbeek en uitgegeven met goedkeuring van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden. Leiden 1847.

Verder vindt men in dr. J. te Winkel's Geschiedenis der Nederlandsche taal en dr. J. Verdam's Uit de Geschiedenis der Nederlandsche taal verschillende barbarismen aangewezen.

De Koninklijke Vlaamsche Academie schreef reeds in 1898 een prijsvraag uit: Een zoo volledig mogelijke lijst van de Germanismen, die heden gebruikt worden door de Nederlandsche schrijvers, met aanwijzing van den aard der fout en met opgave van de zuiver Nederlandsche woorden en uitdrukkingen. Zij bleef onbeantwoord en werd opnieuw uitgeschreven in 1907, bleef andermaal onbeantwoord en werd wederom uitgeschreven voor 1913. Hopen we, dat de Academie nu wat meer gevolg zal zien.

Wat de bastaardwoorden betreft d. w. z. vreemde woorden met Nederlandsche uitgangen, daarvoor heeft men Kramers' Kunstwoordenboek, ook het oudere van Weiland, maar vooral het Handboek van vreemde woorden en uitdrukkingen door L. M. Baale en Mr. Dr. C. H. Baale. Zutphen. W. J. Thieme & Cie, dat bijna nimmer in verlegenheid laat.

Men zie voorts den Catalogus der Boekerij van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden. Kol. 161—166.

Dordrecht, Juli 1910. J. L. VAN DALEN.

De dichter C. S. Adema van Scheltema schrijft nog:

Het Duitsche boekje over Barbarismen waarvan Dr. M. A. van Weel hoorde is waarschijnlijk: Allerhand Sprachdummheiten (kleine deutsche Gramatik des Zweifelhaften, des Falschen und des Häszlichen) von Gustav Wustmann, 2e druk. Ik geloof echter dat het niet, of niet in de eerste plaats, over Barbarismen handelt. Misschien zou de opgave een of ander van nut kunnen zijn en als voorbeeld voor een eventueel Hollandsch werkje kunnen dienen.

Ongewenschte verscheidenheid.

Een lezer van Neerlandia schrijft:

Ten vorige jare had ik, in de uitoefening eener ambtelijke functie, gelegenheid op te merken hoe, in vele gevallen, de spelling onzer plaatsnamen verschilt, al naar zulks geschiedt door Rijk, òf Gemeente òf particulieren. Ik verzamelde de mij in handen komende gegevens en weet niet beter te doen dan ze U mede te deelen, mogelijk kunt U ze te eeniger tijd nog eens voor Neerlandia gebruiken.

1. Het Gemeentebestuur laat op een extract uit het Geboorteregister drukken: Vriezenveen, terwijl een

Eind-examen Commissie H. B. S. als woonplaats van den candidaat vermeldt: Friezenveen.

2. Terwijl het Gemeentebestuur schrijft: Waddinxveen, schrijft een Rector van een Gymnasium op een Examendiploma: Waddingsveen, als geboorteplaats van den candidaat.

3. Iemand schrijft: te wonen in Monnikendam, maar de Gemeente drukt en de Postadministratie stempelt: Monnickendam.

4. De Gemeente laat drukken: Dockum, maar het poststempel aldaar luidt: Dokkum, en zóó schrijven het ook de inwoners.

5. Terwijl het Gemeentebestuur van Smallingerland Dragten drukt, en ook de post die spelling gebruikt, schrijft iemand die daar woont: Drachten.

Kortom allerlei verwarring, en, waar maar plaats is voor verschillen, vindt men ze ook. Het meest opvallend is wel, dat Gemeentebesturen en Postadministratie soms accoord gaan (Nos. 3 en 5), soms van elkaar afwijken (No. 4).

Het ware misschien wel eens gewenscht dat, bij een eventueele bespreking der spellingskwestie, ook op dit punt werd gelet.

Dure boeken en kleine beurzen.

Geachte Redactie,

In het artikel „Dure boeken en kleine beurzen" beklaagt de heer C. W. v. d. Pot zich er o. a. ook over dat de Verspreide Geschriften van Fruin slechts verkrijgbaar zijn, als men in eens het heele werk neemt.

Het schijnt dien heer onbekend gebleven te zijn dat een groot deel dier „Verspreide Geschriften" in 6 deelen opnieuw zijn uitgegeven onder den titel: „Tachtigjarige oorlog, Historische opstellen" en dat die 6 deelen ieder afzonderlijk verkrijgbaar zijn gesteld.

De uitgever van Fruin's Werken heeft juist met het oog op de kleinere beurzen deze goedkoope uitgave (/ 1.90 per deel) ondernomen, doch de waardeering van die kleinere beurzen blijft voorloopig nog uit.

U zult mij genoegen doen dit in het volgend nummer van Neerlandia een plaats te geven.

MARTINUS NIJHOFF.

's-Gravenhage, 30 Juli 1910.

Het Nieuwsblad van den Boekhandel het stuk van den heer v. d. Pot overnemend, voegde er het volgend naschrift aan toe:

„In het buitenland, met name Engeland, pleegt men van vervolgwerken ook afzonderlijke afleveringen te verkoopen. De groote serieën, waarmede Harmsworth en Cassell telkens weder de markt beladen, vinden op die wijze hun koopers. Zes of zeven stuivers tegelijk zal men grif betalen en wie eens over den dam is, keert meestal niet terug. Zoodoende komt menig burgerman daar te lande in het bezit van geheele boekenreeksen, waarvoor men hier niet spoedig inteekenen zal."

Nederlanders en Stamverwanten,

Bevordert de Vlaamsche Beweging door in Vlaanderen Nederlandsch te spreken en in Uw briefwisseling met Vlaanderen het Nederlandsch te gebruiken!

Nederlandsch.

In artikels, uit Noord-Nederland en Zuid-Afrika aan de Redactie van Neerlandia gezonden, is herhaaldelijk spraak van Hollandsch, waar men Nederlandsch bedoelt. Dat is weer het geval met eene briefwisseling uit Limburg (14e jaarg., blz. 101), waarin men o. a. leest dat het onderwijs op de scholen in Zuid-Limburg thans uitsluitend in het Hollandsch geschiedt en dat in sommige kerken in het Hollandsch wordt gepreekt.

Wanneer zal men eindelijk eens willen begrijpen dat de algemeene naam onzer moedertaal Nederlandsch is, en de benaming Hollandsch niet anders kan beteekenen dan de gewestspraak van de provinciën Noord- en Zuid-Holland? 't Is toch dit dialect niet, hetwelk men in de Zuidlimburgsche scholen onderwijst, maar wel het algemeen Nederlandsch!

Ik weet wel dat in Noord-Nederland, in het dagelijksch gebruik, onze taal Hollandsch heet en in Zuid-Nederland Vlaamsch; maar dat is gene reden om die benamingen te bezigen, wanneer er spraak is van de gemeenschappelijke taal in Noord en Zuid. Beide benamingen zijn in dit geval volstrekt onnauwkeurig, ja, volkomen valsch en dienen eens voorgoed buiten gebruik gesteld.

JOZEF CORNELISSEN.
Sint-Antonius-Jukschot.

De heer Cornelissen heeft gelijk: Hollandsch is eigenlijk de taal van de provincie Holland. Maar daar vraagt het gebruik niet naar; dat volgt zijn eigen weg en spot met goede bedoelingen als die van den inzender.

Als antwoord laten wij hier volgen den aanhef van het artikel Het Nederlandsch Taalgebied, van onzen Alg. Voorzitter in Nederland in den aanvang der 20e eeuw:

„Tot den Nederlandschen stam behooren zij die de Nederlandsche taal als hunne moedertaal beschouwen, onverschillig in welk staatsverband zij zijn opgenomen. Men kan dus Nederlander zijn volgens de wet en toch staan buiten den Nederlandschen stam; men kan vreemdeling zijn naar de wet en er toe behooren.

De Nederlandsche taal is dus hoofdkenmerk. Vraag; wat verstaat men daaronder? Tweeërlei: ten eerste de taal van het tegenwoordige Nederland; in dezen zin wisselt het af met Hollandsch. Dat is natuurlijk, als men bedenkt dat het land zelf Pays-Bas, Niederlande, Netherlands genoemd wordt, maar ook La Hollande, Olanda of Holland. Het eerste is meer ambtelijk en wetenschappelijk, het tweede gewoon. Zoo is de naam Nederlandsch van Hollandsch enkel in schakeering van gebruik, niet in wezen verschillend.

Maar Nederlandsch is meer. Het is ook van oudsher de naam eener taalgroep, omvattende alle tongvallen die gesproken werden in de lage landen bi der see. Daartoe behoorden Vlaanderen, Brabant, Antwerpen en Limburg, thans de helft vormende van België. Vandaar dat zij ongelijk hebben die aan het Vlaamsch den naam van Nederlandsch ontzeggen; het is dit even goed als de taal van b.v. Groningen of Gelderland. Het is echter geen Nederlandsch in den zin van Hollandsch, dat eigenlijk zelf even goed een deel is van het geheel, maar door allerlei omstandigheden aanvaard is geworden als beschaafde omgangstaal, geschreven en gesproken, voor geheel het land. Door aan het Vlaamsch den naam Nederlandsch te weigeren, loopt men gevaar van kleineering, van onderschatting van beteekenis. Ook in het taalleven is goede verwantschap van hooge waarde; alleen is maar alleen en zoo staat het met Vlaanderen's taal niet; die heeft rijke familie, trotsch op haar Belgische zuster."

Red.

Officieel Nederlandsch.

Geachte Redactie.

Een brief blijkt onbestelbaar te zijn. De afzender heeft vergeten, zijn adres op den omslag te vermelden. De brief wordt dan teruggezonden voorzien van eene strook met gedrukt opschrift, luidende:

„Deze brief is bij het Hoofdbestuur der Posterijen „en Telegrafie (Bureel der Rebuten) geopend geworden „ingevolge artikel 22 der Wet van 15 April 1891, „Staatsblad No. 87".

Gaarne zou ik uw oordeel vernemen over dit staaltje van officieele Hollandsche taal. „Bij het Hoofdbestuur? Beteekent dit soms „in de nabijheid van?".

Maar door wien dan? Of zou er soms „door" moeten staan? Het Hoofdbestuur toch is één en ondeelbaar, ook al bestaat het uit verschillende „bureelen", (waarom niet „afdeelingen?").

Zoo zijn de gedrukte adressen voor opzending van spaarbankboekjes volkomen juist.

Aan
den Heer Directeur van de Rijkspostspaarbank.
(Afdeeling jaarlijksch onderzoek).

„Geopend geworden" is, als ik mij niet bedrieg, geen Hollandsch. Lijkt het soms op „geöffnet worden"?.

Misschien is het zeer dom van mij, maar wat een „rebuut" is, weet ik niet.

Hoogachtend
Uw dn.
O. GUNNING.

Arnhem, 20 Juli 1910. Lid A.N.V.

Een stuk berust bij het Hoofdbestuur. Iets dat daarbij geschiedt, geschiedt in tegenwoordigheid van, in de omgeving of nabijheid van. Vermoedelijk is bedoelde brief op last van of misschien door het Hoofdbestuur geopend; in geen van beide gevallen kan men bij zeggen. Bij in plaats van door zou natuurlijk een Anglicisme zijn.

Dat geworden is niet verkeerd maar noodeloos.

Rebuut is teruggezonden niet wegens onbestelbaarheid, maar om een adres dat hopeloos zoeken zou zijn. B. v. den Heer Jansen Amsterdam.

Nederlandsch onderwijs en onderwijs in het Nederlandsch in den vreemde.

Zoo ik mij niet vergis werd dit onderwerp in eene der laatste afleveringen van Neerlandia aangeroerd naar aanleiding van eene mededeeling in de dagbladen, dat door een weldenkend Duitscher uit diplomatieke kringen eene aanzienlijke som was geschonken om te worden aangewend ten bate van het „Duitsche schoolonderwijs in den vreemde."

Wie in den vreemde heeft geleefd in eene kleine kolonie landgenooten en gelegenheid heeft gehad om de moeilijkheden te leeren kennen, die zich bij de opvoeding van kinderen daar voordoen, moet ongetwijfeld in dit onderwerp een levendig belang stellen.

Vooral zij die gelooven in het zoeken van een bestaan door Jong-Nederland ook buiten de grenzen van het vaderland, dienen wel eens over de toekomst der nakomelingschap na te denken.

Wie in Nederland werd geboren en opgevoed en zich later in den vreemde vestigt, blijft bijna zonder uitzondering gehecht aan 't vaderland en voelt zich steeds en met recht Nederlander.

Hij bezit nationaliteitsgevoel, herinnert zich de roemrijke geschiedenis der voorvaderen, sluit zich aan bij zijne landgenooten waar het hem mogelijk is en houdt de taal in eere.

Hoe gaat het evenwel met de kinderen, misschien in den vreemde geboren?

Zij groeien op, wel is waar in gezelschap der moeder, doch de heele omgeving draagt ertoe bij om de vage beelden in de kinderziel ontstaan door de gesprekken der ouders, de verhalen der moeder, geheel te doen verdringen om plaats te maken voor indrukken opgedaan in het land, waarin zij opgroeien. Het wordt eene eerste noodzakelijkheid om de taal te verstaan, die in het land wordt gesproken; de dienstboden, de werklieden, het straatleven, alles draagt ertoe bij om te maken, dat die taal de taal van het kind wordt. Voeg daarbij nog de omstandigheid dat kinderen altijd ongaarne anders zijn dan personen uit hunne omgeving en het gevaar dat deze kinderen in den vreemde geboren als „vreemdelingen" voor de ouders opgroeien, is haast onvermijdelijk.

Het eenige wat daar redden kan is het onderwijs.

Mogen zulke kinderen, uit ondernemende, wakkere ouders geboren, voor ons land verloren gaan? Niet, zoolang het eene onderscheiding is Nederlander te zijn, zoolang elk volk met eerbied over dat kleine land met zijne groote geschiedenis spreekt, zoolang het nog tal van mannen voortbrengt, die op gebied van kunst en wetenschap, den eersten rang innemen.

De taak der ouders van deze kinderen is voorwaar niet gemakkelijk, vooral niet als ze er op gesteld zijn Nederlanders van hun kinderen te maken.

Wat kunnen zij doen en wat kan er voor hen gedaan worden, opdat de kinderen Nederlanders worden en blijven met hart en ziel?

Ziedaar vragen, die niet gemakkelijk te beantwoorden zijn en welke waardig kunnen worden geacht om door opvoedkundigen met alle aandacht te worden bestudeerd.

Misschien worden ze daarna wel in deze kolommen besproken en beantwoord.

Ongetwijfeld stelt menigeen er een levendig belang in en zien velen met mij reikhalzend naar de beantwoording ervan uit.

J. TEN NAPEL.

Mexico D. F., Mei 1910.

De Redactie kan aan deze algemeene wenschen niet anders toevoegen, dan dat het Nederlandsch onderwijs in het buitenland de voortdurende aandacht heeft van 't Hoofdbestuur, dat voorzoover de fondsen van het A. N. V. dit veroorloven, doet wat het kan om het te bevorderen en zoo mogelijk te steunen.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Aanvulling.

Naar aanleiding van 't onderhoud, dat de Redactie met den Vice-Consul te Winnipeg, den heer Uytwerf Sterling, had (zie 't vorig nummer) merkt de Boeken-Commissie op, dat de kaarten, als door den heer Sterling bedoeld, reeds jaren lang ophangen in buitenlandsche zeemanshuizen, kantoren der Consuls, Nederlandsche Zeemanshuizen, kantoren der groote Stoomvaart-Maatschappijen, die voor aanneming van schepelingen in ons land, enz., doch alleen ten behoeve van Nederlandsche zeelieden en schippers. De Commissie is nu bezig datzelfde ook uit te voeren ten behoeve van Nederlanders in den vreemde, Hollandsche Kolonies enz.

Holland op zijn best.

De Londensche Morning Post deelt mee dat de booten der Holland-Amerika-lijn voortaan op de thuisreis Plymouth zullen aandoen en zegt dat de vloot dezer lijn, die in het laatst der vorige eeuw nog

voor het grootste deel uit oude schepen bestond, thans allemaal nieuwe booten in de vaart heeft, waarvan de nieuwste behooren tot de mooiste en weelderigste, die op den Atlantischen Oceaan dienst doen.

Een Fransch oordeel over ons Koloniaal Bestuur.

Te Parijs is een boek verschenen van Anton Cabaton, die belast is met het geven van leergangen in het Maleisch aan de school voor Oostersche talen te Parijs. Het heet Les Indes Neerlandaises. De Nieuwe Courant vat het oordeel van dezen Franschman over ons koloniaal beheer aldus samen:

„Zeer zeker heeft het Nederlandsch Bestuur fouten begaan, maar daar tegenover staan weldaden, aan de inlandsche bevolking bewezen, die niet te ontkennen zijn. Er is wel eens gesproken van een zuiver baatzuchtige exploitatie, die Nederland daar voert, maar daarvan kan geen sprake zijn, waar een Staat alle jaren *f* 12.250.000.— offert voor toelagen en tractementen van inlandsche grooten en ambtenaren, *f* 3.392.000.— aan het onderwijs der bevolking en veel meer uitgeeft voor de bevordering van den landbouw dan voor het onderhoud van zijn militaire krachten. Hoeveel andere koloniale mogendheden kunnen er zich op beroemen meer dan dat of zelfs evenveel gedaan te hebben?

Holland en zijn koloniën hebben elkaar noodig; moet het eerste de laatste tot ontwikkeling brengen, evenmin kan Holland Insulinde missen, dat de bron is van zijn commercieel bedrijf en van zijn politieke grootheid."

Een Noor over Nederland en België.

Professor Alexander Bugge, hoogleeraar te Kristiania, schrijft in Morgenbladet (van Kristiania) reisindrukken van Nederland en België.

Gelijk meestal de vreemdelingen treft ook prof. Bugge, dat de Nederlander en de Belg hun eigen huis willen hebben. De groote kazernewoningen zijn er uitzondering. Evenals in de Middeleeuwen — zegt prof. Bugge, die een historicus is — „is de woning nog in de eerste plaats het tehuis, waar de burger zich vereenigt met zijn gezin en zich van de wereld afsluit; de tuinen liggen niet aan straat, maar achter het huis, voor ongewijde blikken afgesloten, en het vertrek, waarin de vrouwen zitten en op straat uitkijken, is donker en zonloos als een binnenkamer van Rembrandt of Gerard Dou. Dat sombere vertrek, dat men in elk Nederlandsch en Belgisch huis vindt — laat ons hopen, dat de professor bij zijn historische onderzoekingen niet zoo luchtig generaliseert — is kenmerkend niet alleen voor den bouwstijl, maar geeft, kan men haast zeggen, een blik in het middeleeuwsche van het karakter der Nederlanders.

„Dat er werkelijk zoo een middeleeuwsche trek in den aard der Belgen is bespeurt men ook in de letterkunde, vooral bij Maeterlinck, maar ook bij een van hem zoozeer verschillend schrijver als Rodenbach. En toch willen de Belgen gaarne menschen van den nieuwen tijd, Franschen wezen."

En nu komt prof. Bugge ook over de Vlaamsche beweging te spreken. „De Fransche beschaving heeft haar onuitwischbaar merk op België gezet en Vlaanderen veranderd van een Germaansch in een Romaansch land. Zelfs in Antwerpen merkt men op een vluchtige doorreis slechts weinig van de Vlaamsche taalbeweging. In elk geval is zij — de nieuwe, prachtige Vlaamsche opera ten spijt — niet in staat geweest haar merk op de stad te zetten. Wel spreken koetsiers en dokwerkers slechts Vlaamsch, maar niettemin is Antwerpen een Fransche stad. Nog meer Fransch is Brussel..."

Wij vreezen, dat de doorreis van den professor door Antwerpen al te vluchtig is geweest. Heeft niet nog onlangs de burgemeester van Antwerpen in den Raad gezegd, dat de stad in haar wezen Vlaamsch is?

Toevallig lazen wij dezer dagen in het Christelijk Schoolblad (van Amsterdam) een brief van een medewerker, die tijdelijk te Antwerpen is, en nu „uit den vreemde" aan het blad wil schrijven. Maar dan gaat hij voort: „Als ik ten minste Antwerpen „in den vreemde" mag noemen. Er is zooveel, dat ons aan Holland herinnert, dat we tusschenbeide geneigd zouden zijn ons thuis te wanen. Vooral als ik wat dieper Antwerpen intrek dan gewoonlijk."

Zou deze onderwijzer het niet beter begrijpen dan de hoogleeraar, die trouwens de taal der Vlamingen niet schijnt te kennen? Zou hij anders, van de Belgische letteren sprekende, alleen Maeterlinck en Rodenbach noemen? Want het is natuurlijk de Franschschrijvende Rodenbach dien hij bedoelt.

Vlaanderen een Romaansch land geworden! Laat prof. Bugge een volgende maal eens in Vlaanderen den buiten op gaan!

Lawntennis.

De heer G. Nolst Trenité te Haarlem schrijft in de Nieuwe Rotterdamsche Courant „met groote instemming" over de Nederlandsche benamingen die wij voor het tennisspel hebben aan de hand gedaan.

„De uitdrukkingen „klaar", „gelijk", „spel", enz. — zegt hij — zijn al jaren in gebruik in de club waarvan ik lid ben, waar wij werkelijk niet bang zijn onvertaalbare woorden, waarmede onze taal dus verrijkt wordt, dankbaar over te nemen, en dan ook goed Hollandsch uit te spreken, zooals „tennisclub" (tennusklup). Maar tegen de woorden „voorsprong" en „partij" heb ik bezwaar, en wel op praktisch-phonetische gronden. De ondervinding heeft ons geleerd dat „voordeel-in", „voordeel-uit" en „spel en stel" er zeer gemakkelijk uitrollen, terwijl „voorsprong" een moeilijk woord is, niet veel gemakkelijker dan het voor Hollanders bijna niet juist uit te spreken „advantage". „Partij" klinkt wat slap."

Het gebruik van vreemde woorden.

In een Duitsch blad lezen wij:

„De lust om vreemde woorden te gebruiken, komt ten deele hieruit voort, dat zij vager en minder doorzichtig zijn dan de eigen woorden. Een mooi voorbeeld wordt daarvan aangehaald. Een paar heeren bezigden op reis opzettelijk een onzinnig woord met een vreemden klank: rapuntionieren. In een hotel vroegen de heeren, hoe men zich in het nest een beetje kon „rapuntionieren". Tegenover een beambte, die hen een plaatselijke instelling liet zien, verklaarden zij dat de zaak er een beetje „rapuntioniert" uitzag. In beide gevallen vatten de menschen het woord op in de beteekenis die zij er zelf aan meenden te moeten hechten: in het eene geval als „amusieren", in het andere als „ramponiert". Zij waagden het echter niet, juist omdat 't een vreemd woord was, te verklaren dat zij het niet kenden. En het zijn zeker niet alleen de kleine luiden, die zich verplicht gevoelen, elk vreemd woord te verstaan."

Reclame-uitgaven.

Fraaie uitgaven, waarin de schoonheden van stad en land worden aangeprezen, worden dikwijls ontsierd door advertenties, tusschen den tekst gedrukt. Men zou het, dunkt ons, nalaten, als men wist, dat men de boekjes daarmede voor velen onleesbaar maakt.

Onlangs heeft de Deensche journalistenvereeniging een boek met platen uitgegeven, dat dienen moest den vreemdeling aan te trekken. Het is ook in Duitschen tekst verschenen: Dänemark an Meer und Strand. En nu schrijft een Duitscher, die zich veel met reizen en reislectuur bezighoudt, aan een Deensch blad:

„Maakt u er toch de menschen opmerkzaam op, dat men in Duitschland boeken, waarin de advertenties midden in den tekst zijn geplaatst — zooals in D. a. M. u. S. — dadelijk verafschuwt. Daarom zet men hier dan ook de advertenties achterin."

Een opmerking, waarmee men ook hier te lande zijn voordeel kan doen. In Engelsche uitgaven ziet men die leelijke gewoonte om den tekst tusschenin te plaatsen dikwijls.

Holland op zijn best en de Hollander op zijn malst.

Een gezelschap Nederlanders maakt een pleizierreisje in Duitschland. In de streek, die men bezoekt, prijkt op bijna elke spijskaart een zekere vischsoort „Schleihe", die men in onuitputtelijke bewoordingen prijst. En daar het echte Noord-Nederlanders zijn, volgt dan het gewone slotlied, dat allen in koor aanheffen: Nee hoor! Zulke visch, die vindt je bij ons toch maar niet.

Aan alle vacantie komt een einde en ons gezelschap reist weer naar het vaderland. Een van de heeren, die getrouwd is, heeft zich door zijn hotelier een koude moot van de fameuse visch in een net pakje mee laten geven, om zijn vrouw dat eens te laten proeven.

In Hannover komt er een heer in den trein, die den man van het pakje scherp aanziet en na eenigen tijd zegt:

Sie kommen aus Z.... in Holland!

Ja, zegt de aangesprokene verwonderd. Hoe kent U mij?

Ah! Ich habe Sie häufig in Café X... in Z.... gesehen.

U heeft gelijk, zegt onze man met stijgende verbazing en vraagt: Waar komt U dan vandaan? Wat doet U zoo dikwijls bij ons?

Ich komme aus Chemnitz und kaufe in Z.... Schleihe. Es ist die beste der Welt.

Tableau.....

Dat het pakje vóór Oldenzaal bij ongeluk uit den trein viel, zal niemand onzen vischliefhebber kwalijk nemen.

Had de man nu maar geweten dat de lekkere Duitsche Schleihe onze goede Hollandsche zeelt is.

Ned. Kunst in den vreemde.

Herman Heyerman's Opgaande Zon zal eind Sept., begin October in het Königliche Schauspielhaus te Berlijn worden opgevoerd onder den titel: Die neue Sonne.

Hollandsche sigaren op de Brusselsche Tentoonstelling.

Ook de Brusselsche firma Louis van Gelder laat op de Tentoonstelling Hollandsche sigaren, Utrechtsch fabrikaat, verkoopen door Nederlandsch sprekende bedienden.

Vlaanderen in de bres.

In het socialistische Gentsche blad Vooruit heeft de heer H. Meert een uitvoerige uiteenzetting gegeven van de Vlaamsche Beweging, bedoeld als veroordeeling der onthouding van Vlaamsche volksmannen aan den strijd der Vlamingen voor een eigen volksbestaan.

Indische kunstvoorwerpen.

Een lid van het A. N. V. vestigt de aandacht op de merkwaardige verzameling Indische en Chineesche Kunstvoorwerpen van den Heer A. Tj. van der Meulen te Bergum (Friesland).

Kort geleden uit Indië teruggekeerd, stelt deze thans ter bezichtiging een belangrijke verzameling uit de Padangsche bovenlanden.

De Heer van der Meulen geeft zelf toelichting.

Verkeerd.

Uit Vlaanderen schrijft men ons:

De Hollandsche Posterijen verzenden postpaketten naar België met een begeleidingsbrief van den volgenden inhoud:

Administration des postes des Pays-Bas.
Bulletin d'expédition.
Ci-joint un*.....
Contenant .....
Lieu de destination
Pays.....
(*). Caisse, papier, ballot ou pli.

Geen woord Nederlandsch daarop. Franskiljonscher dan in België. In België hebben we ten minste voor die verzendingen tweetalige begeleidingsbrieven.

Verfranschingswoede.

Mej. Eva van Dantzig, Spraak- en Muziekleerares te 's Gravenhage, ontving van een bekende Nederlandsche reederij een reclameboekje met het volgend adres: Mad. elle. Ève de Dantzig.

Op hoop van meer zegen.

Een café, hoek Oude Spiegelstraat en Singel te Amsterdam, ging te niet onder den naam Café l'Espérance en wordt weer opgericht onder den naam: Koffiehuis de Hoop.

Ons $2^1/_2$ centstuk.

Onlangs stelde een inzender voor groot weer te gaan gebruiken.

Uit Zwolle wordt ons bericht, dat men in Friesland spreekt van botje of botjestuk.

Een Zeeuw deelt ons mede, dat men in zijn geboorte-gewest spreekt van kluit (uitspraak: kluut).

Wij kunnen hieraan nog toevoegen, dat ook de boeren in den omtrek van Dordrecht het woord kluit voor $2^1/_2$ centstuk gebruiken.

Een dezer woorden als algemeene benaming invoeren gaat moeilijk.

De spraakmakende gemeente zal zelf moeten kiezen, en dan nog zullen de gewestelijke woorden niet verdrongen worden.

Wat ook niet wenschelijk is.

Afkortingen.

Herhaaldelijk bleek mij, dat velen, wien het streven van 't A. N. V., ook in zake het weren van vreemde woorden, zeer sympathiek is, bezwaren hebben tegen het gebruiken van bepaalde afkortingen, omdat ze, naar hun meening, niet altijd duidelijk zijn. Waar ik zulke leden spreek, doe ik hun steeds de m. i. zeer duidelijke afkortingen aan de hand en dikwijls mag ik tot mijn genoegen bemerken, dat zij ze daarna ook trouw gebruiken.

De afkortingen, welke ik thans op 't oog heb, zijn die, waarvan wij hoofdzakelijk op naamkaartjes (niet: visite-kaartjes!) gebruik maken. Ik meen, dat het velen Leden van 't A. N. V. niet onaangenaam kan zijn, ze te kennen.

Daarom bied ik hierbij een lijst van de meest voorkomende afkortingen aan; mogelijk is ze voor aanvulling nog vatbaar.

1. Gelukwensch: m. g.; m. h. g.; m. w. g.; m. o. g.
2. Dankbetuiging: m. d.; m. h. d.; m. i. d.; m. o. d.
3. Afscheid: t. a.; t. w.
4. Deelneming of Rouwbeklag: m. r.; m. h. r.; m. o. r.; m. i. r.; m. w. r.,

waarin m. = met, h. = hartelijk, w. = welgemeend (onder 3. w. = **weerzien**), o. = oprecht, i. = innig, g. = gelukwensch, d. = dank, t. = tot, a. = afscheid en r. = rouwbeklag is.

Dr. M. A. VAN WEEL,
Bestuurslid der Afdeeling 's-Gravenhage en Omstreken.

Polis-Nederlandsch.

Een lid van het Alg. Ned. Verbond heeft zich terecht geërgerd aan de vele vreemde woorden, die de polissen van verzekeringmaatschappijen ontsieren, zoo niet onverstaanbaar maken voor den gewonen lezer en wijst er op hoe de vervanging door Nederlandsche woorden niet alleen een eisch van taalzuivering is, maar ook nuttig kan zijn bij nog al eens voorkomende geschillen.

Uit de bloem- of liever distellezing doen we een greep en geven er een proeve van vertaling bij:

abandonnement	prijsgeving
arbiter	scheidsrechter
assumeeren	toevoegen
cessie	afstand
competent	bevoegd
constructie	samenstelling, bouw
continueeren	vernieuwen, voortzetten
décharge	ontheffing
definitief	beslist
directie	bestuur
documenten	stukken
exploit	dagvaarding en beteekening
factuur	rekening
functie	betrekking
geassureerde	verzekerde
gearresteerd	vastgesteld
gedomicilieerd	gehuisvest
gefourneerde inleggelden	gestorte inleggelden
geroieerd	geschrapt, afgevoerd
gesommeerd	gedagvaard
in cas van schade	in geval van schade
individueel	persoonlijk
in hoogste ressort	in hoogste bevoegdheid
kwaliteit	hoedanigheid
kwantiteit	hoeveelheid
likwidatie	vereffening
normaal	gewoon
perceel	pand
réassurantie	herverzekering
reparatiekosten	herstellingskosten
restant	overschot
restitutie	terugbetaling
solied	degelijk, waardevol
successievelijk	achtereenvolgens, opvolgend
tarief	prijsbepaling
taxatie	waardeschatting
ter visie	ter inzage
tresorier	penningm. schatbewaarder
usantie	gebruik, gewoonte
verificatie	echtheidsonderzoek

Wat zegt men van dezen slotzin der polissen:

Alles onder verband en submissie van onze personen en goederen, presente en toekomende, renuntieerende als lieden van eer van alle cavillatiën en exceptiën die deze zouden contraieëren.

Waarom kan die niet luiden (al is 't nog geen mooi Nederlandsch):

Alles onder verband en onderwerping van onze personen en goederen, tegenwoordige en toekomende, verwerpende als lieden van eer alle haarkloverijen en uitzonderingen die deze zouden tegenwerken.

Het A. N. V. heeft reeds dikwijls op de voor onzen tijd dwaze polissen- en aktentaal gewezen.

Niet alles kan worden vertaald — het zij zoo —, maar met groote winst voor de begrijpelijkheid kan bij goeden wil menig verstaanbaar Hollandsch woord het waanwijze vreemde vervangen.

Men moet Latijn kennen om nu het ratjetoe te begrijpen.

Tot wie moet men zich eigenlijk wenden om in dezen de hoog noodzakelijke beterschap te verkrijgen?

Reizen in België.

Wie voornemens is naar de Brusselsche Wereldtentoonstelling te gaan en verder een en ander in België te bezichtigen, vrage „Reizen in België", een prachtig geïllustreerden reisgids, die kosteloos wordt verstrekt door de Belgische Vereeniging tot bevordering van vreemdelingenverkeer, Berlaimontstraat 14, Brussel. Aldaar is op aanvrage ook kosteloos verkrijgbaar „De Belgische Hotelgids", eene zeer duidelijke lijst van de geriefelijkste hotels en beste eetzalen, met opgave van prijzen enz.

Eens te Brussel, verzuime de Nederlander of Vlaming niet een bezoek te brengen aan het paviljoen, door voornoemde Vereeniging opgericht in de tuinen der Tentoonstelling, Sites Belges, rechtover de Belgische afdeeling, dichtbij het Rubenshuis en het paviljoen der stad Brussel. Daar zijn tal van Belgische panorama's te bewonderen en uitstekende kiekjes van gansch het land ten toon gesteld. Bovendien is het eene der zeldzame afdeelingen, waar onze taal tot haar recht komt.

Amerika's schuld aan Nederland.

De thans ook in ons land welbekende Amerikaansche geschiedschrijver William Elliot Griffis heeft onlangs een artikel geschreven voor het te Philadelphia verschijnende Ladie's Home Journal, uitgave van onzen daar wonenden oud-landgenoot Dr. E. Bok, iemand die veel doet voor het hoog houden van den Nederlandschen naam in Amerika. Het artikel draagt het pakkende opschrift: Waarom zijn wij zoo anders als de Engelschen?

Waarom zijn de Amerikanen zoo anders als de Engelschen, als het waar is, zooals men ons altijd vertelt, dat Engeland de moeder van Amerika is, aldus vraagt de heer Griffis. Wanneer dezelfde Amerikaan, in en door Nederland reist, zal zijn ondervinding dan altijd zijn: „Ik heb mij nog nooit zoo thuis gevoelt als hier?" Wat hebben de Hollanders toch, waardoor wij ons juist als een der hunnen voelen?

Het antwoord is eenvoudig genoeg. Men vindt in de feiten der geschiedenis: Nederland en niet Engeland is het ware moederland van Amerika.

Het heeft lang geduurd voor de groote omvang van onze schuld aan Holland het Amerikaansche volk duidelijk is geworden.

De schrijver verklaard dit uit het feit dat de Amerikaansche geschiedboeken zijn samengesteld uit Engelsche bronnen. Thans echter zijn de bakens verzet. Men wordt niet langer verdacht een geboren Nederlander te zijn of tenminste van Nederlandsche afkomst; wanneer men de aandacht vestigt op de grove gebreken van onze veel gelezen geschiedenisboeken.

Ik zelf ben de kleinzoon van een Engelschman, en heb geen Hollandsch bloed in mijn aderen; maar ik heb de Amerikaansche geschiedenis bestudeerd in Hollandsche documenten. En toen ik den vorigen zomer vijf gedenkplaten zag in even zoovele Hollandsche steden, benevens twee andere, die reeds van vroeger dagteekenden, allen geschonken door Amerikanen, die in durend brons getuigden van de toenemende waardeering, al is die dan laat gekomen, voor den machtigen invloed, dien de Nederlanders hebben geoefend op de geschiedenis van Amerika, — toen moest ik erkennen dat de tijd eindelijk was aangebroken, waarop de waarheid aan den dag trad.

De vijf gedenkplaten, waarvan ik spreek, waren ge-

plaatst in Utrecht, Nijkerk, Amsterdam, Leiden en Leeuwarden. En waarom? Omdat er een wonderbaarlijke gelijkenis is tusschen de geschiedenis dezer steden en onze eigen staatkundige ontwikkeling in de zoo ver achter ons liggende dagen, vóór ooit de Mayflower naar Plymouth Rock uitzeilde.

Schrijver gaat dan die overeenkomst na en vertelt welke feiten deze gedenkplaten in herinnering brengen.

Maar zij spreken slechts van een deel onzer schuld, zoo gaat hij verder. Indien de geheele erkentenis onzer schuld aan de Hollanders zou moeten worden uitgesproken in gedenkplaten, dan zouden wij gansch Nederland van het eene einde naar het andere met brons moeten bedekken.

Te Utrecht klonk de klok der vrijheid voor de eerste maal. Hier sprak men van de onafhankelijkheidsverklaring, van de geschreven grondwet, van de vrijheid van het woord en verklaarde dat de Unie moest en zou bewaard worden.

En dit alles geschiedde 200 jaren voordat de zege van Bunker Hill werd bevochten. En de Amerikanen denken dat die leuzen van hen zijn, door hen gevormd.

De idealen onzer voorvaderen werden te Utrecht geboren, bijna 200 jaren, voordat onze Republiek werd gesticht en door onze voorvaderen naar hier overgeplant.

In Leeuwarden werd door de Staten van Friesland in 1781 het bestaan van onze eigen Republiek der Vereenigde Staten voor de eerste maal erkend. Slechts een jaar later, 19 April 1782, kwam het besluit der Staten-Generaal om John Adams, onzen afgevaardigde te ontvangen. Van de drie zilveren medailles ter herdenking der Amerikaansche onafhankelijkheid, werden er twee geslagen te Leeuwarden. Nederland haalde zich de wraak van Engeland op den hals en leed voor ons al de ellende van den oorlog met Groot-Brittanië.

De jonge Bradfort, de Pelgrim der Pelgrims, schreef uit Amerika naar Holland in het Nederlandsch, om dank te betuigen voor de vriendelijke behandeling daar ondervonden, zoowel door hem als door velen zijner vrienden, en verklaarde dat zij en hun kinderen verplicht waren erkentelijk te blijven aan Holland en nimmer te vergeten wat dit voor hen deed.

Leiden bereidde een nieuw tehuis aan de menschen, die eenmaal Amerika zouden maken: de Pelgrims, die Nieuw-Engeland stichtten, de Walen die Nieuw-Nederland in Amerika grondvestten en de Hugenoten, die onze natie verrijkten met hun veelvoudige talenten en begaafdheden. In de Leidsche archieven kan men twintig maal meer te weten komen over de Pelgrims dan in geheel Engeland. En toen de Engelsche Hoogescholen alleen nog leden van de Staatskerk toelieten, werden aan de Leidsche Universiteit ongeveer 5000 Engelsch-sprekende studenten opgeleid, van wie velen Amerikaansche burgers waren of werden.

De schrijver gaat dan na wat Amerika in zijn wetgeving aan Nederland dankt. Het is veel; maar dat kan geen verwondering baren, wanneer men slechts even bedenkt, dat de mannen die Nieuw-York grondvestten geen Engelschen waren, maar grootendeels Nederlanders; dat de Pelgrims, die zich te Plymouth vestigden 12 jaar in Nederland hadden gewoond; dat de Puriteinen die zich in Massachusetts neerzetten, een leven lang onder Nederlandschen invloed waren geweest; dat Connecticut, evenals Nieuw-York, behoord had aan of het eerst bezet was geworden door de West-Indische Compagnie; dat Roger Williams, de stichter van Rhode-eiland, in Holland zijn onderwijs had genoten, en dat William Penn, de grondlegger van Pensylvania, een Hollandsche moeder had.

Hoeveel Amerikanen weten dat Buffalo door de Nederlanders werd gesticht onder den naam van Nieuw-Amsterdam?

Voor Afdeelingsavonden.

Aanbiedingen voor den a. s. winter zijn ingekomen van de volgende personen:

Mevrouw E. J. Balfoort-van 't Hul, Obrechtstr. 197 Den Haag. Betuwsche en Overbetuwsche voordrachten.

Mejuffrouw Nelly Kühler, Joh. Verhulststraat 132, Amsterdam. Voordracht van tooneelstukken en verzen.

Mejuffrouw Veer de Vere, beschikbaar van September tot December. Heden en verleden van Nieuw-York, voordracht met lichtbeelden.

Albert Vogel, Laan van Nieuw Oost-Indië, 145 Den Haag. Dramatische voordrachten.

Zegeltjes

in dezen vorm:

BRIEFWISSELING
REKENINGEN
ADRESSEN ENZ.
a. u. b.
IN 'T NEDERLANDSCH

kunnen te allen tijde aangevraagd worden bij de Administratie van het A. N. V., Wijnstr. 81, Dordrecht.

Vraag om inlichting.

Wie kan het juiste adres meedeelen van:

A. J. v. d. Walt, vroeger P. B. 291, Potchefstroom (Transvaal).

J. A. van Vliet, vroeger P. B. 1, Potchefstroom (Transvaal).

A. A. J. van Tooren, vroeger Park Villa, Potchefstroom (Transvaal).

B. A. J. Gijlswijk, vroeger Pastoor, St. Martin (thans in Nederland).

Frans H. Visman, vroeger te Leiden (thans in Indië).

S. B. van Lier, vroeger tandarts, Boschje 18, Rotterdam.

J. Leendertz, vroeger Alberdinck Thijmstraat 30, Amsterdam (thans in N.-Amerika).

J. H. v. Hasselt, vroeger Prado 60, Havana (Cuba), (thans in Nieuw-York).

Henry Brandt, vroeger Banco Nacional de Cuba, Havana (Cuba), (thans in Nieuw-York).

J. C. M. Haak Bastiaanse, vroeger Via Enrico Poggi 8a 2e piano, Florence.

Mej. Vermaat, vroeger Johannesburg.

Ds. J. Rooker, vroeger Predikant, Weltevreden (N.-I.) (thans in Nederland).

F. A. Heckler, vroeger Gouverneur Sumatra's Westkust, Padang (thans in Nederland).

G. A. Groot, vroeger griffier Weltevreden (thans in Nederland).

F. V. Nieuwenhuysen, vroeger onderwijzer, Menado (thans in Nederland).

Mevr. Ras—Hummel, vroeger Eusebiussingel 8, Arnhem.

Mej. A. Barends, vroeger Langenstrasse 23, Munchen i/W.

C. Visser, vroeger Grassistrasse 29 pt., Leipzig.

W. M. v. d. Veur, vroeger arts, Nassaupark 9, Bussum (thans in Indië).

J. A. Roekert Frederikse, vroeger Predikheerenstraat 26, Utrecht.

H. G. Jessurun, vroeger Paramaribo (thans in Nederland).

G. Ringeling, vroeger griffier b/h. Kantongerecht, Paramaribo (thans in Nederland).

J. H. Janson, vroeger Nassaustraat 36, Schiedam (thans in Transvaal).

Aan allen, die zoo welwillend waren inlichtingen te verschaffen over de in het vorig nummer gevraagde adressen, zegt de Administratie vriendelijk dank.

14e Jaargang. No. 9. Sept. 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Uwe Moeder zult gij eeren en ook uwe Moedertaal.

NICOLAAS BEETS

INHOUD: Het Maastrichtsch Congres, door C. van Son — Steunt eigen Nijverheid III — Het A. N. V. op de Wereldtentoonstelling te Brussel, door L. Delpire — Eenige opmerkingen over de historische kaart in ons Paviljoen te Brussel — *Buitenland:* 31 Augustus Mededeelingen — *Noord-Nederland:* Een Middelbare koloniale Landbouwschool in Nederland? — Afdeelingsnieuws — *Zuid-Nederland:* De Vervlaamsching van de Hoogeschool te Gent — Uit onze Takken — Postzegelafdeeling — *Oost-Indie:* Een en ander over Makassar, door Mr. F. Vorstman — *West-Indië:* Het Bibliotheekwezen in Paramaribo — Curaçao — *Zuid-Afrika:* Hooger onderwijs — Stellenbosch — Kaapstad — *Amerika:* Ned. Stamdag — *Ingezonden*: Barbarismen, door Dr. M. A. van Weel en J. Browne — Officieel Nederlandsch, door C. J. Heemskerk — Mededeelingen en Allerlei — Advertentiën.

Wapen van Maastricht.

Het Maastrichtsch Congres.

Wie een Nederlandsch Congres bijwoonde, hoort thuisgekomen van zijn kennissen steeds dezelfde vraag: „Wel, hoe was 't?" En ditmaal gaf men zelfs het antwoord er bij door de onmiddellijke toevoeging: „'t Schijnt maar zoo, zoo geweest te zijn, want de kranten..."

Nu ja de krant, dat kan toch iedereen weten, is een mijnheer, vaak oververzadigd, soms zelfs een mijnheertjè, dat nog nooit een Nederlandsch Congres bijwoonde, alleen de uiterlijkheden beoordeelt, niet weet waar 't om gaat en te verkeerder voorstelling van de zaak geeft naarmate hij zich laatdunkender aanstelt.

Wie op de Nederlandsche Congressen wil genieten en bijdragen tot hun resultaten, moet meebrengen de stemming der verbroedering, een der hoofddoeleinden van de tweejaarlijksche samenkomst, den lust in zich gevoelen zijn oude kennissen daar te ontmoeten, vriendschap met nieuwe stamverwanten te sluiten en uit wat verhandeld en genoten wordt nieuwe kracht willen putten om mede te blijven werken aan de behartiging der belangen van den Nederlandschen Stam.

Of in dat opzicht het Maastrichtsch Congres geslaagd is?

Het antwoord hangt geheel af van de eischen die men stelt.

Wij voor ons hadden om te beginnen grooter opkomst verwacht, nu Hollanders en Vlamingen elkaar konden ontmoeten op een terrein, waar nog heel wat te doen valt voor de Nederlandsche beweging, al zal ieder moeten toegeven dat de Maastrichtenaars, waarmee wij kennis maakten, zich als uitmuntende, gastvrije Nederlanders hebben doen kennen.

Dan had het programma voor de zittingen belangwekkender kunnen zijn.

Maar de Bestendige Commissie, die zich met de opstelling ervan belast had, kan men daarvan moeilijk een verwijt maken.

Zij meende, dat het de Congressen ten goede zou komen, wanneer de geestelijke disch niet zoo maar samengesteld werd uit wat toevallig werd aangeboden, maar dat zij zelf voor degelijke spijzen zorg moest dragen. En daarom zond ze uitnoodigingen aan erkende oude en jonge voormannen op elk gebied van wetenschap of kunst, dat verband houdt met de Nederlandsche beweging, om zeker te zijn van de belangrijkheid der onderwerpen en om vooral welsprekende redenaars aan het woord te laten komen.

Maar velen dezer genoodigden, die het Congres tot sieraad zouden zijn geweest, waren verhinderd. En persoonlijkheden als Van Deyssel, Van Hulzen, Teirlinck, Vogel, die zich hadden laten inschrijven, hebben we niet gehoord.

En zoo zijn er op dit Congres weer onderwerpen, vooral in de Afdeelingen, behandeld en gelezen, die evengoed in een tijdschrift zouden zijn opgeborgen en waarvoor men niet naar een Congres behoeft te gaan. Daardoor te meer zijn wij voor ons versterkt in de meening, dat het belang der Congressen dringend eischt: afschaffing der Afdeelingen, beperking der onderwerpen tot die van algemeen Nederlandsch belang, wering der bespreking van bepaalde vakbelangen en samentrekking van alle belangstelling op algemeene vergaderingen, zoo mogelijk met de verplichting, dat zij, die zich bereid hebben verklaard over een belangrijk onderwerp het woord te voeren, niet dan in de uiterste noodzakelijkheid daarvoor kunnen bedanken.

* * *

Wie uit het bovenstaande zou opmaken, dat niet veel belangrijks is ten gehoore gebracht, vergist zich.

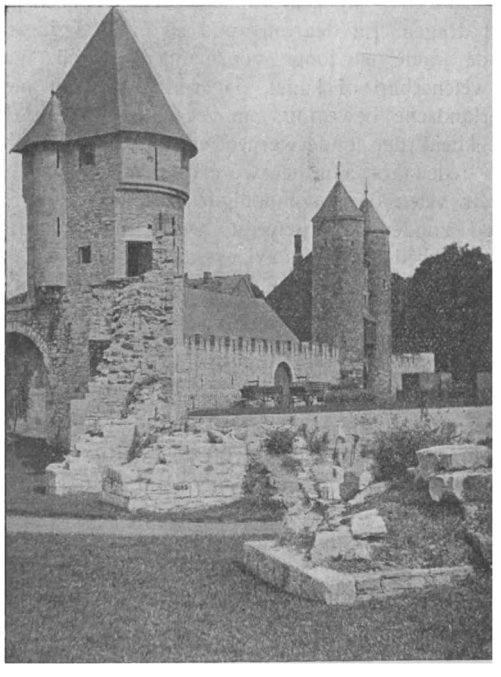
't Zou alleen meer gebleken zijn, als 't zich geconcentreerd had.

Nu we in Limburg waren deed het goed de Limburgers zelf met den onvermoeiden voorzitter aan het hoofd, te zien opkomen voor de beteekenis van hun gewest in de ontwikkelingsgeschiedenis van land en volk, van taal en kunst. En in verband hiermede was het een gelukkige gedachte van de Diocesane Vereeniging voor den Volkszang in Limburg gedurende de Congresdagen een tentoonstelling te houden van het Nederlandsche Lied, waardoor o. m. bleek hoe krachtig Limburg en Brabant het eigen Lied bevorderen.

In zijn openingsrede schetste Mr. Lamberts Hurrelbrinck de beteekenis der Congressen, hun invloed, hun resultaten; herdacht de groote mannen, die er vroeger beteekenis aan gaven [1]), wees op de Nederlandsche geestkracht die zich in den laatsten tijd in zoo velerlei richting op treffende wijze heeft geopenbaard en op het licht dat in verscheiden gebieden van den Nederlandschen stam begint door te breken.

Klemmend was hij in zijn betoog, toen hij opkwam voor de belangen van het Nederlandsche kind in den vreemde, dat niet mag verbasteren, niet verloochenen zijn landaard, taal, vaderlandschen godsdienst, zeden en gewoonten; dat wij voor onzen stam moeten en kunnen behouden door het Nederlandsch onderwijs in het buitenland te steunen.

En als de vertegenwoordiger der Nederlandsche Regeering, de heer Fabius, inspecteur van het L. O. dien wensch aan onze Regeering zal hebben overgebracht en deze zich voortaan metterdaad aan dit groote Nederlandsche belang zal laten gelegen liggen, dan

Pater Vink-toren en Hellepoort.
(Foto van Kapt. H. A. Kooy).

zal het 31e Congres al op een schoon resultaat kunnen wijzen. De Nederlandsche school te Antwerpen, die in October op bescheiden voet wordt

Afbeelding van Hendrik van Veldeke.

Miniatuur uit het Weingartner Liederhandschrift in de bijzondere bibliotheek van den Koning van Wurtemberg te Stuttgart.

geopend, zou er in het bijzonder dankbaar voor zijn.

Een tweede gevolg van dit Congres zal zijn de oprichting van een standbeeld voor Hendrik van Veldeke, die reeds in de 12e eeuw in de landstaal dichtte o. a. de Sint-Servaaslegende, en wien Prof. Te Winkel nog meer dan een Maerlant de eer wilde geven de vader der Dietsche dichteren algader te heeten.

Op dit Congres zijn natuurlijk ook de Zuid-Afrikaansche belangen ter sprake gekomen en weer was het Dr. Mansvelt die als onvermoeid strijder op zijn post stond, Afrika's groei in Hollandschen zin aantoonde en den geestelijken invloed schetste, dien Nederland nog kan uitoefenen in de ontwikkelingsgeschiedenis van de Unie, welke nog niet op dit, maar zeker op het volgende Congres te Antwerpen in 1912 officieel vertegenwoordigd zal zijn.

Intusschen deed het goed, dat Prof. Godée Molsbergen als afgevaardigde van den Zuid-Afrikaanschen Taalbond het gansche Congres bij alle gelegenheden Zuid-Afrika op waardige wijze heeft kunnen vertegenwoordigen.

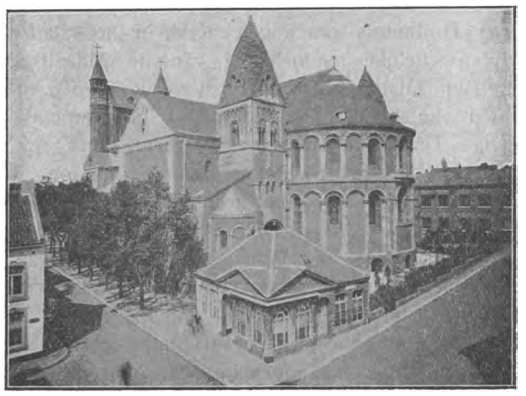
De Indische belangen werden degelijk besproken door den heer C. R. Bakhuizen van den Brink, ons nieuwe Hoofdbestuurslid, en Kapt. H. A. Kooy, erelid der Groep Ned.-Indië van het A. N. V., die beiden den nadruk legden op wat Indië van Nederland mag verwachten: een ruime plaats in ons hart.

Eerstgenoemde vroeg eerbied en milder beoordee-

[1]) Dr. Buitenrust Hettema deed dit in een afzonderlijke rede voor Mr. Jacob van Lennep.

ling voor het werk onzer voorouders, die onze onafhankelijkheid in Indië vestigden [1]). Hij waarschuwde voor de zoogenaamde ethische richting in de koloniale politiek, die alles op Europeesche leest wil schoeien. Den Inlander steun te verleenen, waar hij naar hoogere ontwikkeling streeft, is plicht, maar men trachte niet hem zijn eigen karakter te ontnemen.

Zoowel de paladijn voor Zuid-Afrika als de tweede spreker over Indië, wees op het belang der ver-

O.L. Vrouwekerk te Maastricht.

eenvoudigde spelling, maar... dit schijnt meer en meer de rooie lap der Congressen te worden, die „zonen van 't zelfde huis" tegen elkaar in 't harnas jaagt.

Er stond dan ook niet voor niets op Momus' spiegel:

Heui [2]) en spelling zien twie zaken
Die in 't land veel ruizing maken.

* * *

Al wat maar eenigszins belangrijk was bewoog zich op stamgebied en dit bewijst wel hoe zeer de Nederl. Congressen biginnen saam te vallen met en te lijken op landdagen van het A. N. V., dat echter o. i. wel zal doen eens aandacht te schenken aan des heeren Simons' kritiek, dat onze beweging de massa des volks onbewogen laat. Terecht echter maakte deze „ras-nationalist" een uitzondering voor Vlaanderen.

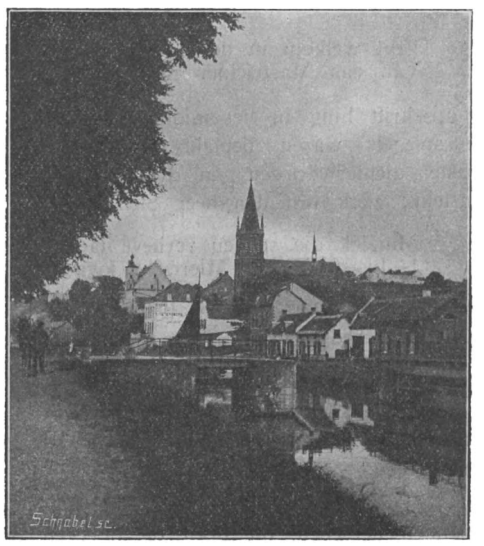
En als het 31e Congres belangrijk mag heeten dan is het zeker wel om de geestdrift, die de Vlamingen zoo welsprekend voor hun grootsche volkszaak hebben weten te wekken.

Voor allen die er getuigen van waren zal die Maandagmiddag onvergetelijk blijven, toen daar die beminnelijke redenaar Mr. Franck, van Antwerpen, zijn toehoorders in een Vlaamsch, dat het schoonste Nederlandsch in welluidendheid overtrof, de blijde verwachting deelachtig deed worden, dat Gent zal krijgen zijn Vlaamsche Hoogeschool. En toen na dezen nog jongen strijder de grijze Max Rooses het podium besteeg, de man die de moeilijke jaren heeft meegemaakt, toen er tientallen in de gelederen stonden, waar nu duizenden optrekken, toen kwam er ontroering in de luisterende schare, aandoening, die weer werd weggelachen toen Dr. Gunzberg, van Antwerpen, namens de jongeren een opwekkend woord kwam spreken en de jonge advokaat Van Dieren kwam getuigen van Mgr. Mercier's bekeering voor de Vlaamsche zaak en optimistisch kwam vertellen dat de Gentenaars wel mochten oppassen, want dat de Leuvensche Hoogeschool hen wel eens een geduchte Vlaamsche mededinging kon aandoen.

Deze geestdriftige en ook al welsprekende Vlaming — laten wij Hollanders toch van hen leeren onze papieren voordrachten weg te werpen en ook voor de vuist spreken — propageerde op het Congres druk voor „Onze Kop" [1]), en wij hebben dapper meegezongen op Piet Hein's refrein, dat „we willen voor Vlaanderen een Hoogeschool".

Over nog een Vlaming moet ik het hebben, de volksman Alfons Sevens, wiens woorden vallen als mokerslagen. Hij gaf ons de laatste middagzitting een overzicht van de Vlaamsche Beweging, die velen een nieuw inzicht zal hebben doen krijgen, velen zal doordrongen hebben van den plicht om de Vlamingen (ook door het handhaven van het Nederlandsch in Noord-Nederland en in den omgang met Vlaanderen) te helpen in hun moeilijken strijd voor de taal, door welke het Vlaamsche volk alleen tot beschaving kan komen en wier volledige rechten het zal veroveren als zulke nieuwe krachten de oude strijdmakkers ter zijde treden en de opengevallen plaatsen, als die van Prof. Sabbe, Flor. van Duyse en zoovele anderen, komen innemen.

De goede raad, die de veteraan Prof. Fredericq aan het slot gaf om door wederzijdsche kennisneming van de hoofdbladen in Noord en Zuid, door een abonnement op de voornaamste Nederlandsche en Vlaamsche tijdschriften en door lid te worden van het

Slavante.
(*Foto van Kapt. H. A. Kooy, genomen op de feestboot*).

Alg. Ned. Verbond, Davidsfonds, Willemsfonds enz. de geestelijke toenadering tusschen Nederlanders en Vla-

[1]) Prof Heeres deed in de Afd. Geschiedenis mededeelingen over het aandeel der Belgen in de ontwikkeling van Nederland als koloniale mogendheid.

[2]) Hoeden.

[1]) Een nieuw Vlaamsch weekblad, aan welks hoofd een Vlaming zonder kop staat afgebeeld. De kop is de Vlaamsche Hoogeschool en die „moet er op".

mingen in de hand te werken, was een practisch middel om de gewekte geestdrift in een blijvende daad om te zetten.

Ja, wel heeft dit Congres in het teeken der Vlaamsche Beweging gestaan en hen die gelooven in haar uiteindelijke overwinning [1]) met nieuwen moed bezield.

* * *

En nu nog iets over de feestelijkheden, zonder welke een Congres niet volledig zou zijn en die men

Langs het Vrijthof.
Rechts in het midden Societeit Momus.

niet gering schatte, omdat zij voor een groot deel de stambroeders en -zusters uit Noord en Zuid te zamen brengen.

Met elf kanonschoten werden we begroet toen ons legertje over de oude Maasbrug naar 't stadhuis van Jacob van Campen trok en dat getal is verder, vooral in Momus, de verzamelplaats na de dagtaak, het symbool van vroolijk samenzijn geweest.

Zeet welkom in deen tempel hei
Van eus Mastrichter Momezy.

Dat opschrift hing in het midden der zaal en de groote spiegels waren beplakt met allerhande zottoegepaste dichterwoorden en dwaze figuren (zeer verdienstelijk werk van den heer Stiel), b.v.:

Muiziek die schoen verheve taol
Is by de kat en Miertsche kwaol.

Voor allen die hun moedertaal niet in eere houden was deze bedreiging:

Die neet zen moojerstaol hei sprik',
Dee weurd subiet nao hoes geschik'.

En een nar sprak met Huygens woorden de geleerden aldus toe:

Verleegt Uw besigheid om hier wat uyt te spannen
Gespannen hersenen, die door de Boecken reist.
En die doorpeizende, U zelven overpeist
T is hier goed pleisteren, maer siet toe Lettermannen
Of de Reis hangter aen, d'Uytspanningh is so soet,
Dat zy 't weer inspannen bynaer vergeten doet.

Hier mag een hulde ingelascht voor Momus' Iere-

[1]) Men leze eens wat Dr. Aleida Nijland bij een eenweeksch verblijf in Vlaanderen aan verheugende teekenen heeft opgemerkt. Zie de Groene van Zaterdag 3 Sept. 1910.

president, den heer Laurent Polis, Grootkruis van den Haon, Kommandeur van de Risus, enz. enz.

Als voorzitter der Feestcommissie heeft deze hoofsche grijsaard met zijn jong hart zich dagen lang zulk een voorkomend gastheer getoond, dat we in hem de geheele commissie eeren.

Momus wanden hebben gedaverd van Wilhelmusjes en Vlaamsche leeuwen, op wie men af kan geven zooveel men wil, brullen blijven ze.

Maar er waren kunstzinniger en schooner genietingen: Hollman's prachtig concert in het Stadspark, de voortreffelijke mannenzang van de Maastreechter Staar (wij misten zeer tot onze verwondering en spijt het lied van het A. N. V. op het programma), het plechtig Te Deum in de St. Servaaskerk op den Oranjedag, de lichtbeeldenvertooning van ons land- en stedenschoon door den heer Hoefer, even wakker strijder voor wat mooi Nederland bezit als Mr. Dr. J. C. Overvoorde, die thans een onderzoek gaat instellen naar monumenten van Nederlanders in de vroegere Nederzettingen buiten Europa.

En dan de genoeglijke vaart naar Slavante met den tocht door het ingewand van den St. Pietersberg, toen alle Congressisten met lampions, die het Congres-opschrift droegen een lichtende lijn door den gangendoolhof trokken. En daarna de terugtocht, toen ons de tooverachtig verlichte gondels van allerlei vorm en kleur langs geïllumineerde oevers tegemoet voeren.

Aan een opsomming van de verdere verlichtingen en muziekuitvoeringen wagen we ons niet.

We zijn en hebben verlicht, we zijn en hebben bezongen.

En ten slotte op het gezellige feestmaal, waaraan ditmaal zooveel beminnelijke Nederlandsche vrouwen aanzaten, hebben we alles beklonken met heildronken.

Wie het geringschatte, hij kent de beteekenis van dit afwisselend ernstig en vroolijk samenzijn niet, beseft te weinig hoeveel vriendendiensten er het gevolg van zijn en welk een opgewektheid het geeft aan den strijd voor de gemeenschappelijke zaak onzer stameenheid.

Laten oude en jonge Maastrichtenaars, die ons zoo gul en hartelijk hebben ontvangen, beginnen met zich in massa aan te sluiten bij het A. N. V. dan kunnen zij blijvend meewerken aan de versterking onzer nationaliteit; want wat de Congressen slechts om de twee jaar voorstaan, daarvoor strijdt dagelijks het

Algemeen Nederlandsch Verbond.

C. VAN SON.

Dordrecht, Sept. 1910.

Wapen van Momus

Steunt eigen nijverheid.

III.

De slechte eigenschap van vele — helaas al te vele — Nederlanders om eigen voortbrengselen af te keuren en die uit den vreemde voor te trekken, komt minder uit onzen Hollandschen aard voort, dan wel uit onkunde. Het buitenland weet handig te adverteeren, met veel ophef, vaak met veel marktgeschreeuw. Dat maakt indruk en de kalmer aangekondigde Nederlandsche waar valt minder op.

Velen meenen dat wij in alles verre ten achter zijn en in die overtuiging veroordeelt men eenvoudig alles van eigen bodem.

De heer Van Hasselt, wiens belangwekkende rede wij in ons vorig nummer hebben aangehaald, heeft ons geleerd dat onze machine-nijverheid naast die van het buitenland mag worden genoemd. In dit nummer kan men op meer dan één plaats de bewondering van den vreemdeling lezen voor onzen land- en tuinbouw. En wie nog mocht twijfelen aan onze herlevende geestkracht, hij leze eens het Handelsaardrijkskundig boek van Dr. C. te Lintum, dat zoo juist bij G. Delwel in Den Haag verschenen is. Dr. te Lintum behoort niet tot de zwartgalligen die geen geloof meer hebben in het Holland van thans. Integendeel: hij heeft een vertrouwen even groot als dat van den heer Van Hasselt, en de jongens in Den Haag en Rotterdam, die van hem les krijgen, zullen niet van die muffe Nederlanders worden, die alles uit den vreemde ongezien, ongehoord, onvergeleken, beter zullen vinden. Hoor, hoe hij al dadelijk met opgewekten toon zijn eerste hoofdstuk inzet:

„Nederland is in onze dagen weer een van de belangrijkste handelslanden der wereld. Wat den buitenlandschen handel aangaat, staat het slechts bij Engeland, Duitschland, de Vereenigde Staten en Frankrijk ten achter en overtreft b.v. Italië, Oostenrijk-Hongarije en Rusland. Rekent men naar den omzet per hoofd, dan staan wij zelfs boven alle andere volken der wereld.

Veertig of vijftig jaren geleden was dit anders, maar de Jan-Saliegeest uit de dagen van Potgieter is gelukkig geweken; op elk gebied is er nieuw leven gekomen en wel het meest op dat van Mercurius. De omvang van den Nederlandschen handel overtreft zelfs verre dien van de 17e eeuw; geen koopman van onzen tijd behoeft naar dezen „Gouden tijd" terug te verlangen; al zijn de roem en de macht van ons rijk niet meer, wat ze waren in de dagen van De Ruijter, het leven is er veel drukker.

Zie naar de ruimte onzer havens, naar den groei onzer steden, de uitbreiding en verbetering onzer landerijen. Let op de snelle afgraving der hooge venen, kijk naar de vele nieuwe fabrieken, winkels en pakhuizen. Vraag ook vooral naar de verbetering der rivieren en kanalen en naar den aanleg der spoorwegen.

Waarlijk, indien Frederik Hendrik kon verrijzen uit zijn graf, hij zou uitroepen: mijn tijd is veel geroemd, maar de uwe heeft van Nederland toch gansch iets anders gemaakt!

Zeker, er kan nog veel verbeterd worden, maar 't is een domheid, onzen tijd slecht te noemen. Wel zijn er soms slappe jaren van malaise, doch in 't algemeen moet getuigd worden: „er is nooit zooveel gewerkt en verdiend in Nederland als in onze dagen."

Lees, wat hij van onze bloembollen-cultuur zegt:

„Toen voor eenige jaren berichten kwamen van nieuwe hyacinthenvelden in Zuid-Frankrijk, dachten sommigen dat dit onverwachte concurrentie voor onze bloemisten was. En men begon alweer te klagen over Hollandsche lakschheid. Weldra bleek echter dat de Hollanders zelf die velden hadden aangelegd!"

Hebben onlangs de Engelsche bladen niet geklaagd dat de Hollanders in hun land suikerfabrieken oprichten en zelfs beetwortelen plantten?

Van onze nijverheid vertelt hij dat bij 't begin der 20e eeuw men in Nederland reeds zoover was, dat in alle fabrieken en werkplaatsen tezamen ruim zes maal honderd duizend personen arbeidden, veel meer dan in landbouw en veeteelt. Naar verhouding is dit aantal even groot als in Duitschland.

In 't buitenland meent men dikwijls, zegt Dr. te Lintum terecht, dat sterke dranken zoo ongeveer ons voornaamste uitvoerartikel zijn; want men ziet ze altijd vooraan op de tentoonstellingen. 't Is een groot misverstand! Boter, groenten, kaas, katoenen goederen beteekenen veel meer, machines ook, enz.

Dr. te Lintum is niet blind voor de door onzen handel of onze nijverheid verwaarloosde kansen of verloren terreinen; maar, waar hij zulk een opleving ziet, daar wanhoopt hij niet; doch vraagt alleen: wie zal terugwinnen, of wie zal een verdwenen industrie met nieuw leven bezielen.

Zoo moet het zijn en wanneer wij allen zoo denken, dan zal die minachting voor eigen nijverheid en eigen kunnen verdwijnen.

Wanneer we eerst allen oprecht overtuigd zijn dat onze nationale industrie er wezen mag, dan zullen degenen die altijd en uitsluitend naar het uitheemsche vragen, van meening gaan veranderen. Daarom hebben wij in deze inleidende artikelen getracht dat geloof en vertrouwen te wekken.

Het Algemeen Nederlandsch Verbond op de Tentoonstelling van Brussel.

Als wij thans ons nederig paviljoen — nederig van buiten — in oogenschouw nemen, dan hebben wij het recht trotsch te wezen op hetgeen ons gelukt is te verwezenlijken; ja, onze tentoonstelling heeft onze stoutste verwachtingen overtroffen. Maar ook iedereen heeft zijn best gedaan, en het bestuur heeft nooit vruchteloos aan iemands deur geklopt. Wij moeten dan ook onzen hartelijken dank betuigen aan de velen, die ons hebben bijgestaan, niet alleen met raad, maar vooral met daad.

In ons vorig nummer, heeft de heer Kesler reeds eene uitvoerige beschrijving gegeven van het paviljoen „Groot Nederland", en het vele merkwaardige, dat het bevat. Thans is die schat nog merkelijk aangegroeid en wel met wezenlijke rijkdommen.

Vooreerst ontvingen wij, door tusschenkomst des heeren Van Deventer, de historische vlag van den stadhouder Frederik Hendrik, de roemrijke Oranje-blanje-bleu, afkomstig van de lustrumfeesten van Leiden. Thans wappert zij aan eenen hoogen mast vóór ons paviljoen, en trekt ieders aandacht.

Dat ze voor velen een groot vraagteeken is, zal wel niemand verwonderen. Och, zoo weinig menschen kennen hunne roemrijke geschiedenis!

Onze verzameling is nu onlangs verrijkt met twee groote wereldkaarten, van welke men een afzonderlijke beschrijving in Neerlandia vindt. Het is een arbeid, die ieders aandacht en bewondering, ja bij velen zelfs de hoogste verwondering wekt; want hoeveel Vlamingen toch weten hoever over de wereld hunne taal verspreid is, de taal van 14 à 15 millioen menschen? En veel Noord-Nederlanders deelen in die verwondering, immers „Nosce te ipsum" is een raad, die zoowel aan menigen Hollander als aan de groote meerderheid der Vlamingen past.

Aan het Vlaamsch Handelsverbond danken wij eene verzameling van meer dan honderd vakbladen en tijdschriften op elk gebied der menschelijke bedrijvigheid.

Daar leeren Vlaming en Hollander, dat niemand noodig heeft vreemde talen te kennen, om zich in zijn vak te bekwamen, om op de hoogte te blijven van alle verbeteringen, volmakingen en nieuwigheden

in zijn vak. Dat stopt den mond aan de waanwijzen en kwaadwilligen, die ons, Vlamingen, willen doen gelooven dat de Nederlandsche taal geen woordenschat bezit, die haar geschikt maakt tot voertaal van een wetenschappelijk hooger onderwijs en eene Vlaamsche Hoogeschool in België dus onmogelijk is.

Naast deze uitstalling vindt men al de uitgaven van het A. N. V., waaronder de volledige Neerlandia, op de tafel daartegenover Nederlandsche liederboeken en een aantal reisgidsen en reisboekjes voor Nederland. Wij zouden over een groot getal zulker boekjes moeten kunnen beschikken, daar belangstellenden er ons dagelijks naar vragen.

Eene groote aantrekkingskracht oefent op onze Belgische bezoekers de zeer volledig en zorgvuldig bewerkte kaart van Afrika, in den atlas, bij Willem Blaue te Amsterdam uitgegeven in 1630. Dat is denkelijk, zoo niet de oudste, dan toch de volledigste kaart van het Kongo-gebied uit vroeger tijd. Behalve voor dien tijd eene vrij nauwkeurige afbeelding van stroomen, rivieren en meren, is er ook de rijkdom aan delfstoffen der verschillende landstreken op aangeduid, zoo dat de Belgen er op zien kunnen dat h u n K o n g o geen nieuw land is, maar wel sedert lang bekend en verkend, en dat de zoogezegde nieuwe ontdekkingen op delfstoffelijk gebied, drie eeuwen geleden reeds geen geheim meer waren, dat men toen reeds van zekere streken wist dat h i c e f f o d i t u r a u r u m i n m a g n a c o p ï a !

Onzen hartelijken dank aan ons medelid, den heer Van Eijen, die ons dien atlas zoo bereidwillig in bruikleen aanbood.

De menigvuldige tijdschriften, die het bewijs leveren van de vruchtbaarheid onzes volks, op elk gebied, zijn naar de leeskamer moeten verhuizen, om plaats in te ruimen voor eenen geschiedkundigen schat van het hoogste belang, een aanzienlijk getal oude nieuwsbladen, te beginnen van 1618.

Men weet dat de „Nieuwe Tijdingen" van Abraham Verhoeven, het eerste nieuwsblad in de wereld, verschenen is te Antwerpen in 1616. Ons paviljoen vertoont er twee nummers van, van 1621 en een van 1622, ons bereidwillig afgestaan door het gemeentebestuur van Antwerpen.

Een dier nummers (April 1621) bevat den tekst van het tractaat toentertijd tusschen de Vereenigde provinciën en Spinola gesloten.

De verzameling heeft eene bijzondere geschiedkundige waarde; wij hebben hier:

1. Extraordinaire 's Gravenhaegsche Courant van 23 Feb. 1759, met omstandige beschrijving der Plegtige Lijkstatie van wijlen H. K. H. Mevr. Anna, prinses weduwe van Nassau;
2. Idem van 1760, met Omstandig Bericht van de Plegtigheeden geobserveerd bij het Hooge Huwelijk van den Prins van Oranje Weilburg;
3. 's Gravenhaegsche Maandagsche Na-Courant van 1766, met Beschrijving van de feesten bij de Meerderjarigheids plechtige installatie van Z. Doorlugtige Hoogheid Prins Willem IV;
4. Middelburgsche Courant van 11 Maart 1766, met Beschrijving der feestelijkheden terzelfder gelegenheid te Vlissingen en Veere;
5. Middelburgsche Courant van 14 Juli 1767 met de bekendmaking van den Prins van Oranje zijn huwelijk met de Prinses van Pruisen;
6. Extraordinaire Haegsche Courant van 1767. Intrede in 's Gravenhage;
7. Idem 1768. Intocht in Amsterdam;
8. 's Gravenhaegsche extra-courant van 1772, vermeldende de geboorte en den doop van Prins Willem Frederik (later Koning Willem I);
9. Hollandsche Historische Courant van 8 Juni 1786;
10. Buitengewone 's Gravenhaagsche Courant van 22 November 1813, waarin Publicatie, in naam van Z. H. den heer Prins van Oranje, alle landgenooten ontslaande van den eed van trouw en gehoorzaamheid aan den Keizer der Franschen;
11. Courant der Stad Leyden van Otober 1618;
12. Wekelijke Courant van Europa No. 1, uitgever Abraham Casteleyn, te Haarlem 1656;
13. Verscheidene nummers van de Oprechte Haarlemse Courant, van de jaren 1698 tot 1742.

Dit laatste nummer bevat een artikel over de staartster, in dat jaar waargenomen, met eene kleine afbeelding dier ster.

14. Aanhangsel tot den Nederlandschen Courant van Maandag 15 December 1783, waar de opstijging verhaald wordt der twee eerste luchtballen te Parijs, met afbeelding;
15. Koninklijke Courant van 3 September 1807;
16. Het oudste bekende nummer der nog bestaande G a z e t v a n G e n t, getiteld: G h e n d s c h e P o s t-T y d i n g h e n van 8 September 1667, No. 69, benevens het eerste nummer van den 200sten jaargang;
17. Eenige Extra Couranten uit het t r o u b e l e j a a r 1684, uit Twistmaand, Twijfelmaand, enz.;
18. Een paar geestige spotcouranten uit de XVIIIde eeuw: de Utopiaansche Courant en de Narrensteinsche Nieuwjaars-Courant, enz. enz.

De prachtige verzameling, hier ten toon gesteld, danken wij aan de vriendelijke dienstvaardigheid der heeren Van Rijn, Van der Stolk, Van Stuyvesant-Meyen, M. Rooses, Kesler en Van Cauteren. De eerste bezorgde ons hoogst belangwekkende nieuwsbladen uit de stedelijke bibliotheek van Rotterdam, de tweede stelde zijne rijke, vermaarde verzameling te onzen dienste; de heer Van Stuyvesant-Meyen stond ons eenige merkwaardige nieuwsbladen uit zijne familiepapieren in bruikleen af en de heer Rooses zorgde er voor, dat wij de „Nieuwe Tijdingen" uit het museum Plantijn-Moretus te leen kregen.

De „Nederlandsche Vereeniging van Postzegelverzamelaars" verrijkte ons paviljoen met eene verzameling van meer dan d u i z e n d verschillende postzegels, postkaarten en poststukken met opschriften in de Nederlandsche taal, eene verzameling eenig in hare soort wellicht. Zij trekt de aandacht en de bewondering niet alleen van de liefhebbers, — dezen blijven er lang op staren, met begeerige oogen, — maar evenzeer van die der gewone bezoekers.

Wij zouden nog zooveel kunnen vertellen van de schatten uit ons paviljoen en van de zeer talrijke bezoekers evenzeer; van de Nederlanders, die er trotsch op zijn, van de Vlamingen voor wie dat alles eene openbaring is, die hen verbaasd doet staan; van de Belgische Franschkiljons, die hunne eigene oogen niet gelooven kunnen, en zich onmachtig voelen om dat alles weg te redeneeren en het volk te blijven misleiden, het zijne taal te leeren minachten; van de Fransch-Belgische drukpers, die ons paviljoen angstig dood zwijgt, met uitzondering nochtans van „La Dernière Heure" en „La Flandre Liberale", die hunne lezers aangezet hebben ons paviljoen „particulièrement remarquable" te gaan bezoeken.

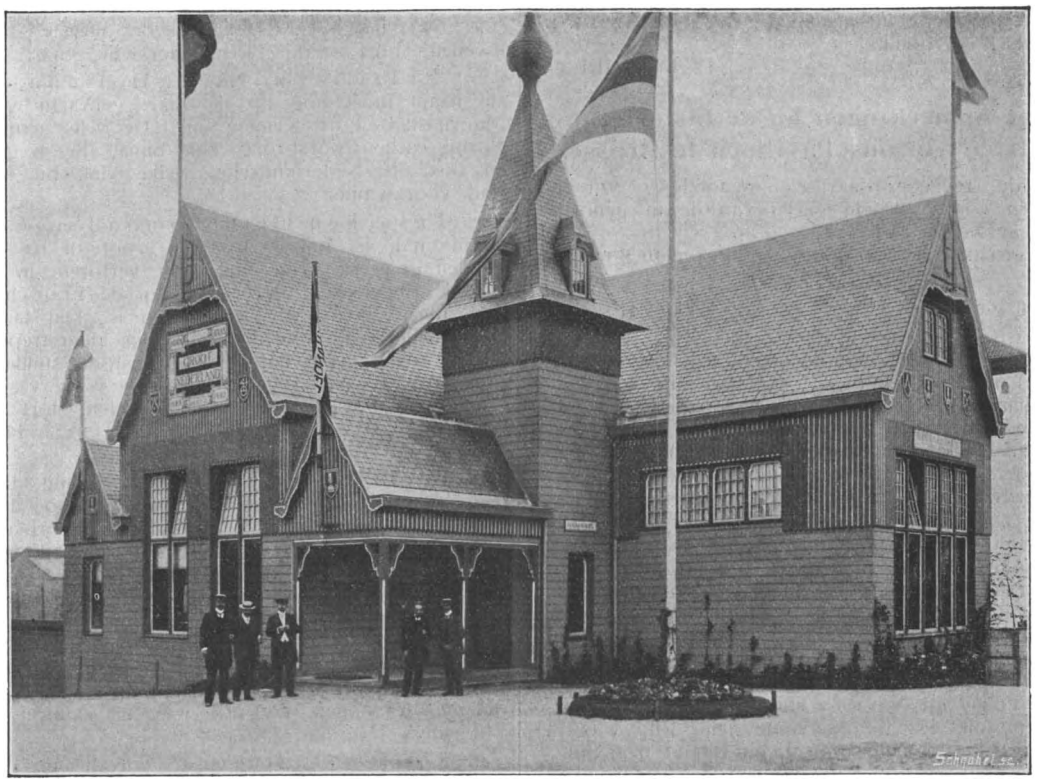
In een Waalsch dagblad, L'E c o n o m i e van Doornik, verscheen onlangs een zeer uitgebreid en juist verslag, over een bezoek van zijnen medewerker ter Brusselsche Tentoonstelling, aan het paviljoen van Groot-Nederland.

De schrijver van het artikel kan zijne bewondering niet genoeg uitdrukken over al wat hij daar te zien kreeg, en dat voor hem — zooals overigens ook voor vele Vlamingen — eene echte veropenbaring is geweest.

Het slot van het artikel luidt:

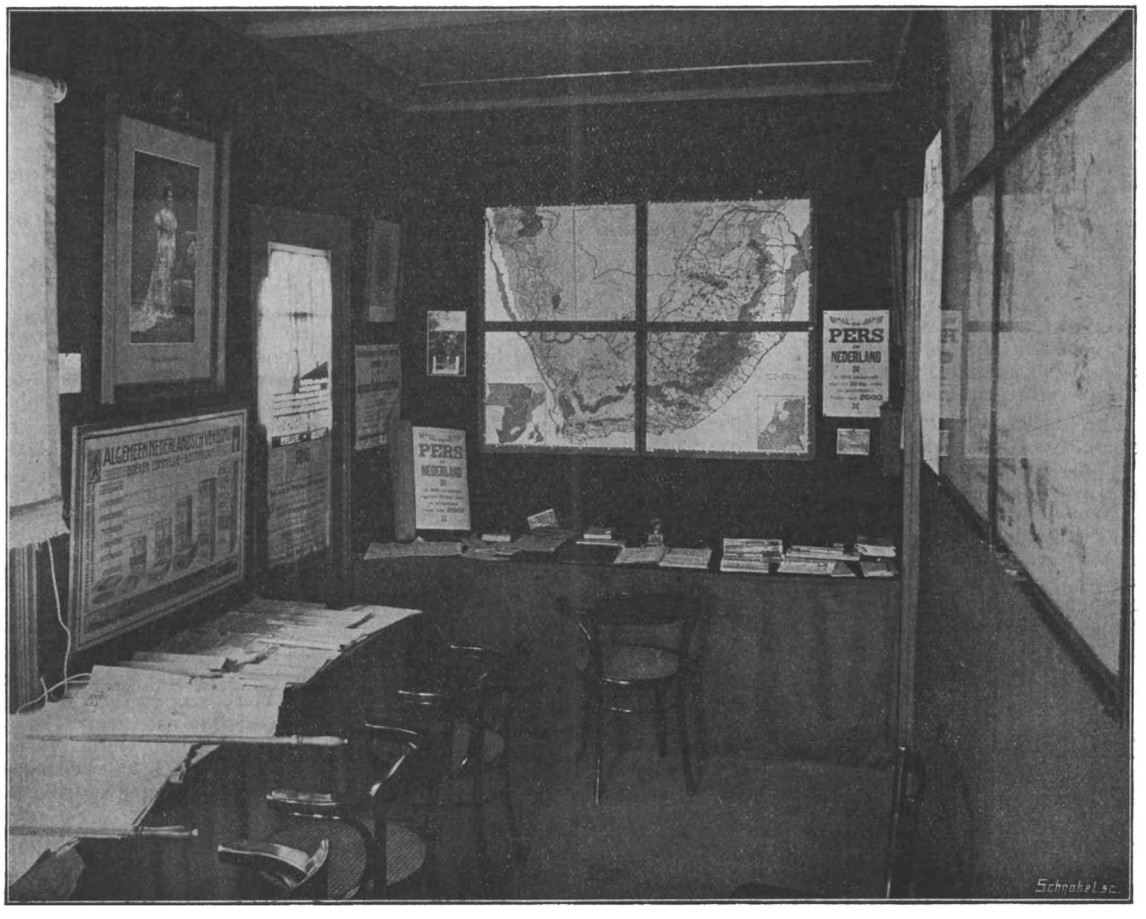
„Waarlijk, daar krijgt men een besef van de uitgebreidheid des gebieds waar de Nederlandsche taal weerklinkt en dit paviljoen, hoe nederig ook opgevat, mag terecht „Groot-Nederland" worden betiteld, want het besluit in zich het gansche Nederlandsche ras, met alles wat het als kostbaarst aanbieden kan, namelijk zijn taal, zijnen geestelijken arbeid, zijn aanleg voor kolonisatie."

Dat alles zou ons echter te ver leiden. Misschien

Ons Paviljoen Groot Nederland op de Brusselsche Tentoonstelling.

(Van links naar rechts: Jhr. Mr H. W. van Asch van Wijck, Commissaris-Generaal; Van Buijsen, van den Ned. Boekhandel; Joh. C. Kesler, lid van het Hoofdbestuur van 't A. N.V.; L. Delpire, lid van 't Belgisch Groepsbestuur A. N.V.; P. M. de Wolf, voorzitter der Afd. Alkmaar A. N.V.).

Leeszaal van 't A.N.V. in 't Paviljoen Groot Nederland.

(Aan de wanden statistieken, kaarten en platen van de Rotterdamsche Boeken-Commissie).

komen wij er toe, later eene uitvoerige monografie te schrijven der tentoonstelling van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

L. DELPIRE.

Eenige opmerkingen bij de historische wereldkaart in ons Paviljoen te Brussel.

Door de redactie daartoe uitgenoodigd, wil ik gaarne een kort overzicht geven van de in genoemde kaart verwerkte stof.

Voor gemakkelijker begrip zal ik eenige groepen vormen.

A. Het gebied der Noordelijke IJszee.

1°. Groenland. In het Zuiden (op 18e eeuwsche kaarten Oud-Groenland genoemd tegenover Nieuw-Groenland meer N. aan de Oostkust) zijn van genoemde kaarten eenige namen overgenomen, die van beslist Nederlandschen oorsprong zijn.

In Nieuw-Groenland, waar zoo nu en dan walvischvaarders (Jan Mayen was een centrum daarvoor) verdwaalden en de ontdekte kusten in kaart brachten, zijn jaartallen opgenomen. Het meest Noordelijke punt, Lambert Land, is pas in den allernieuwsten tijd teruggevonden, en behoudt dien naam!

2°. Jan Mayen. Verschillende deelen van dit kleine eiland dragen nu nog Nederlandsche namen.

3°. Spitsbergen. Door Barents en Rijp in 1596 ontdekt, op denzelfden tocht, toen Beren-Eiland opgenomen werd en die met de overwintering op Nova-Zembla voor den eerstgenoemden zulk een treurig einde nam. Rijp was in dienzelfden tijd nogmaals van Beren-Eiland naar Spitsbergen gevaren en tot 80° Noordwaarts gedrongen.

Tot mijn spijt moest ik ervaren, dat de kaart, uitgegeven bij het Verslag van de Barents-expeditie van 1879, vrij wat meer Engelsche namen bevat dan noodig is voor een Nederlandsche uitgave.

4°. Nova-Zembla. De voornaamste Nederl. namen staan op de kaart.

5°. Noordkust van Rusland. Opgenomen werden hier behalve eenige door onze ontdekkers gegeven namen, de steunpunten op hun tochten: Kola, Kilduin (eigenlijk Kildin, een eilandje dicht bij Kola). Ook de handelsplaats Archangel vond hier plaats. Een verbastering als die van Kildin in Kilduin overkwam onze zeevaarders nog al eens: Hitland (Shetland), Pleimuiden en Vaalmuiden (Plymouth en Falmouth), Diepen (Dieppe), Heizand (Ouessant, Engelsch Ushant), enz. zijn er bewijzen van.

6°. Tochten in de Poolzee. Opgenomen zijn:

a. de tocht van Barents c. s. in 1596—'97, en in gebroken lijn de terugtocht van het Behouden Huis op Nova-Zembla tot Kilduin, waar aanraking met Rijp verkregen werd;

b. de tocht van Hudson in 1609, toen hij langs de Noordpunt van Nova-Zembla naar het Oosten (China en Japan) wilde, op het ijs stuitte en langs Faro (Färöer) terechtkwam bij het tegenwoordige Nieuw York, vanwaar hij huiswaarts keerde.

Genoemd zijn de tochten van de „Willem Barentsz." van 1878—'82; — en die van Lamie. De eerste gaven aanleiding tot benoeming van een paar punten op Frans Joseph Land, die thans gedeeltelijk weer anders genoemd worden op de kaarten.

B. De Atlantische Oceaan.

Alleen op punten, die gekoloniseerd werden, waar dus nieuwe vestigingen gesticht werden, vindt men eenige Nederlandsche namen bij elkaar. Twee namen dienen daar buiten vermelding, n.l. Zoute Eilanden (door de Portugeezen reeds aan de Kaap Verdische Eilanden gegeven) en Vlaamsche Eilanden (Azoren), naar men meent gegeven, omdat deze groep het eerst gekoloniseerd werd voor Vlamingen.

Zoover de ruimte toeliet, zijn namen opgenomen in:

a. Nieuw-Nederland, de meeste nu verdwenen: Fort Oranje, Rensselaerswijk, enz.;

b. Brazilië of Nieuw-Holland (de laatste naam moet nog op de kaart gebracht worden): Mauritsstad, Fort Keulen, enz. De vele namen van Portugeeschen oorsprong zijn bijna alle weggelaten, en ook die Nederlandsche, welke vlak bij Mauritsstad voorkwamen;

c. Tusschen Orinocomond en Amazonemond is bijna elk stuk voor of na in onze handen geweest, maar ook weer verloren, in het W. aan de Engelschen, in het O. aan de Franschen, terwijl alleen Suriname overgebleven is. Dat laatste is door volle kleur uitgedrukt, terwijl kleurstrepen aangeven, welke maatschappij of gewest de stukken voorheen bezette. Nederlandsche namen voor vestigingen konden vrij veel opgenomen worden: fort Kijkuit, Nieuw-Zeeland, Nieuw-Middelburg, enz. Jaartallen zijn er bij opgegeven.

d. West-Indië. Door onderstreping der namen heb ik willen uitdrukken, wat nu nog bezit is (volle lijn), wat eenmaal bezit was (gebroken lijn), en wie het veroverde (kleur der lijn). Ook hier zijn jaartallen bijgevoegd, terwijl op het vasteland in Midden-Amerika ingevuld zijn Campêche, Truxillo, Chagres en Panamà, de twee eerste veroverd (en geplunderd) door den kaper Erasmus, de twee andere door zijn vakgenoot Reining, in gezelschap van den bekenden Engelschman Morgan. 'k Nam ze op, om te toonen, dat ook wij ons aandeel aan de Flibustiers leverden.

e. Golf van Guinea, omvatte de Goudkust, de Kust van Corisco en de Kongokust, terwijl ik er bij voegde de kust van Angola.

Nederlandsche namen moet men alleen op de Goudkust zoeken, al hebben de Hollanders uit den tijd der Oost-Ind. Cie hier menig reisje gemaakt. Want de Afrikaansche zijde van den Atlantischen Oceaan is eerst door de Oost-, later pas door de West-Indische Compagnie beheerd. Ook zijn op de W. kust van Afrika aangegeven Arguin, Portendick, Goree (= Goeree), enz. Prinsen E. in de golf v. Guinea is genoemd, omdat het een jaar in ons bezit is geweest.

Op dit deel der kaart zijn vele tochten der Nederl. zeevaarders aangegeven.

Hier vermeld ik alleen den kruistocht van Graaf Willem I, volgens de gegevens van Prof. Dr. P. J. Blok, Geschiedenis van het Nederlandsche volk, I, pag. 175 v.v., in kaart gebracht.

Om de groote wereldroutes niet in 't gedrang te brengen moesten de korte tochten van de schepen der West-Ind. Cie vervallen, ook de bijzonder belangwekkende van Piet Hein, waarop hij S. Paulo de Loanda veroverde, en die van Erasmus, Reining, Nieuhoff, enz. Genoemd is Pieter van den Broecke, die zijn eerste reizen naar Corisco en Kongo deed, de laatste rivier 7 mijlen opvoer (pl. m. 50 K.M.), daar veel betrekkingen met inlandsche vorsten aanknoopte en goede en uitvoerige beschrijvingen van die streken gaf.

Op de kaart zijn in verschillende lettersoorten de namen aangegeven die de Oude Hollanders aan verschillende deelen van de groote wereldzeeën gaven. De naam Noordzee of Groote Noordzee schijnt aan den Atlantischen Oceaan vaak gegeven te zijn. Maar ook een verdeeling is reeds gebruikelijk en bepaalde deelen krijgen namen naar kenmerkende eigenschappen (Krooszee = Sargassozee) of ligging (Wester Oceaan, Spaansche zee). Het geheele Z. en O. Aziatische kustgebied werd bespoeld door de Oost-Indische zee, maar ook de hedendaagsche namen komen reeds op hun tegenwoordig terrein voor.

(Slot volgt). L. DE BOER.

Wand met de hoofden der Nederlandsche nieuwsbladen en tijdschriften buiten Nederland verschijnend.

(België pl.m. 700, Oost-Indië pl.m. 50, West-Indië pl.m. 10, Zuid-Afrika pl.m. 60, Amerika pl.m. 20. Voor de in Nederland verschijnende bladen was geen ruimte. Hun aantal wordt geschat op 2000).

Buitenland

31 Augustus.

In verschillende steden van het buitenland is door de Afdeelingen van het A. N. V. den 31en Augustus opgewekt feest gevierd.

Te Hamburg is dien dag besloten de Hollandsche gemeente aldaar, die in 1780 ophield te bestaan, weder op te richten. De godsdienstoefeningen zullen worden geleid door Ds. W. van Haften.

Afdeeling Berlijn bleef niet achterwege en herdacht tegelijk haar 4-jarig bestaan.

Eenige Nederl. Vereenigingen te Brussel hadden gezamenlijk, voor jong en oud, een feest ingericht. De hoofdplechtigheid bestond in een uitvoering van Nederl. koorliederen onder leiding van den heer B. ten Cate, wiens toonzetting „Neêrland boven alles", woorden van den heer Joh. C. Kesler, zeer werd toegejuicht.

Mexico.

De heer Paul Kosidowski, Consul-Generaal der Nederlanden hield op 31 Augustus ter gelegenheid van den verjaardag onzer Koningin een ontvangdag voor de Nederlandsche kolonie in Mexico.

Genua.

In den avond van den 31en Augustus kwamen tal van leden der „Nederlandsche Vereeniging" te Genua in een der gezellige bovenzaaltjes van het „Hotel Continental" bijeen, ter viering van den dertigsten verjaardag van H. M. de Koningin.

De traditioneele heildronk werd uitgebracht door den voorzitter der Vereeniging, den heer Hennig, Consul-Generaal der Nederlanden en Vertegenwoordiger van het Alg. Ned. Verbond.

De maand September was aangebroken, alvorens men uiteenging.

Voor de, namens de Vereeniging aangeboden gelukwenschen, deed H. M. aan den Consul-Generaal Hoogstderzelver dank betuigen.

De meeste landgenooten hier hadden onze driekleur uitgestoken, terwijl de passagiers van het stoomschip „Koning Willem II" Koninginnedag aan boord in de haven lang niet onopgemerkt voorbij lieten gaan.

Frankfort a/d. Main.

De Secretaris der Ver. Nederland schrijft ons:

Wel is waar had de Vereeniging Nederland op 31 Augustus den verjaardag van H. M. de Koningin in intiemen kring op feestelijke doch eenvoudige wijze herdacht, doch de officieele viering was op den meer geschikten Zaterdagavond 3 September bepaald.

De Vereeniging Nederland verzamelde in haar door den heer Bekkering smaakvol versierde zaal van haar clubgebouw een groot aantal Nederlanders. De 1e voorzitter, de heer G. J. van der Heyden, opende tegen negen uur de feestelijke bijeenkomst met een kernachtige rede. De rede werd door de aanwezigen met een heildronk op Koningin en Vorstenhuis en een plechtig gezongen „Wien Neêrlandsch Bloed" besloten. Na den gemeenschappelijken avondmaaltijd brachten leerlingen van het conservatorium alhier, eenige schoone zangnummers ten gehoore.

In den loop van den avond werden aan H. M. de Koningin-Moeder, die op dat oogenblik in Königstein, vlak bij Frankfort vertoefde, door de Vereeniging telegraphisch hare gelukwenschen overgebracht.

Een bal besloot het prachtig geslaagde feest.

De Vereeniging, die nog geen twee jaar bestaat, telt reeds meer dan 40 leden. De wekelijksche bijeenkomsten worden iederen Vrijdag in Restaurant Härle, Goethestrasse 10, gehouden. Inlichtingen omtrent lidmaatschap enz. verstrekt te allen tijde gaarne de 1e secretaris, de heer J. Norden, Steinmetzstrasse 32.

Davos.

Onze vertegenwoordiger te Davos, de heer Dr. H. J. A. van Voornveld is de hooge onderscheiding te beurt gevallen door den Keizer van Oostenrijk te worden begiftigd met den hoogen titel van Kaiserl. Rat.

M. Meerloo. †

20 Aug. 1909 overleed te Nieuw York de Nederlandsche musicus Maurits Meerloo in den ouderdom van 62 jaar.

Hij was een der oprichters van de Ned. Vereeniging te Mexico.

Onze vertegenwoordiger, de heer J. ten Napel aldaar, herdacht zijn verdiensten in het Oct.-nr. van Neerlandia 1909.

Thans vernemen we, dat op de Nieuw Yorksche begraafplaats Mount Sion een gedenksteen is geplaatst met 't volgend opschrift:

Aan de nagedachtenis
van
MAURITS MEERLOO,
geboren te 's-Gravenhage,
overleden te New-York.
Zijne Hollandsche Vrienden.

Ned. Kamer van Koophandel voor Australië.

Het zesde jaarverslag dezer Ned. K. v. K. is verschenen, gedeeltelijk ook in het Nederlandsch.

Het verslag meldt dat de belangstelling in het handelsverkeer tusschen Nederland, Ned. Indië en Australië toeneemt. Onze Nederlandsche en Ned. Indische landgenooten, die Australië of N. Zeeland bezoeken, voor handel, gezondheid of genoegen, hadden er geen spijt van.

Bezoekers uit Nederland en Nederlandsch Indië worden uitgenoodigd, gebruik te maken van de nieuwe localiteit met boekerij der Kamer, welke gevestigd is naast het Consulaat-Generaal, No. 3 St. James' Buildings, 119 Williamstreet, Melbourne.

De Kamer telt thans 151 leden.

Nederlandsche schilderkunst in Argentinië.

De heer J. van Dorssen, lid te Buenos Aires is zoo vriendelijk ons La Prensa te zenden, een daar verschijnend blad dat een zeer waardeerende beoordeeling bevat van de inzending der Hollandsche schilderkunst op de internationale tentoonstelling, ter gelegenheid van Argentinië's honderdjarig bestaan.

Uit de vertaling, die er werd bijgevoegd, nemen we het volgende over:

„Wij hadden reeds gelegenheid in deze aanteekeningen onzen allergunstigsten indruk weer te geven, die bij ons eerste bezoek aan de Internationale Kunsttentoonstelling de Nederlandsche afdeeling op ons gemaakt heeft. De stukken der Nederlandsche afdeeling geven innige poëzie weer, die esthetische onderwerpen haalt uit de nederigste handelingen, uit het dagelijksch leven, uit het gewoonste aanzien der huizen en dingen.

„De moderne Nederlandsche Schilderkunst heeft groote technische verdiensten: onaantastbare teekening, prachtige kleur en bovenal bekwame penseelstreek, vlug en zeker, de penseelstreek, die teekent en kleurt tegelijkertijd.

„Bij het weergeven der verschillende gebeurtenissen van het dagelijksch leven bepalen zij zich bijna uitsluitend tot die van het eenvoudige leven der werklieden: vrouwen bezig hun huiswerk te verrichten, arbeiders op het land of in de fabriek.

„Een veel gekozen onderwerp is dat der vrouw, bijna altijd eene jonge, gezeten bij het venster bezig met naaiwerk of dergelijke bezigheden; door het ven-

ster ziet men meest een landschap, bijna altijd licht en levendig. Maar hoeveel variaties!"

Bijna alle Nederlandsche inzenders worden met namen en werk vermeld en geprezen.

Noord-Nederland

Een Middelbare Koloniale Landbouwschool in Nederland?

Te Wageningen bestaan een Middelbare en een Hoogere Landbouwschool. De eerste gaf aanvankelijk, voornamelijk gelegenheid tot practische vorming voor den Nederlandschen landbouw; in 1895 werd daaraan ook een klasse voor den kolonialen landbouw verbonden. Deze school ontstond als 't ware geleidelijk uit proefneming, zonder vooraf volledig opgemaakt plan; zij voldeed echter uitstekend; ook van de koloniale afdeeling kan dit, in het algemeen, gezegd worden; alleen moeten de leerlingen van de koloniale afdeeling, die de meerderheid uitmaken, te veel lessen bij wonen, welke speciaal voor den Nederlandschen landbouw bestemd zijn.

Nu wil de Minister van Landbouw die koloniale afdeeling tot een zelfstandige Middelbare Koloniale Landbouwschool maken en tevens, omdat te Wageningen geen ruimte is voor den toevloed van leerlingen naar de Middelbare en naar de Hoogere school, die Koloniale elders, te Deventer, vestigen.

In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer worden nog al bezwaren geuit tegen dit plan van den Minister. Ettelijke leden meenden dat voor de voorbereiding tot ondergeschikte betrekkingen bij den landbouw en het aankweeken van inlandsche landbouwondernemers opleiding in Indië de voorkeur zou verdienen; terwijl de opleiding hier te lande voor ambten en beroepen in Indië zich zou moeten bepalen tot de hoogere opleiding, tot de vorming van hen, die bestemd zijn in Indië als wegwijzers op eenig gebied op te treden. De Hoogere land-, tuin- en boschbouwschool zou daartoe genoeg gelegenheid geven. De landbouwschool te Buitenzorg werd opgericht ter wille van het aankweeken van inlandsche landbouwondernemers; indien deze school in kwijnenden staat verkeert dan zou dat toe te schrijven zijn aan gebrek aan voldoende voorbereidend onderwijs.

Andere leden meenden dat het voorstel van den Minister gesteund moest worden, dat de opleiding voor den kolonialen landbouw hier te lande moet geschieden; werd de gelegenheid tot opleiding voor den kolonialen landbouw alleen in Indië opengesteld dan zouden de leeraren dier school in Indië toch in Nederland gevormd moeten worden; bovendien werd veel verwacht van de „verruiming van blik" welke van een verblijf in Nederland voor de leerlingen het gevolg zoude zijn.

Naar aanleiding van het vorenstaande, 't welk hoofdzakelijk ontleend werd aan het Koloniaal Weekblad van 11 Augustus j.l., moge hier worden opgemerkt, dat, welke beslissing in deze ook genomen worde, de gelegenheid tot opleiding voor den landbouw in Indië zelf, niet uit het oog mag worden verloren; vaak te weinig wordt er gedacht aan de Indo's en de Inlanders, die niet bij machte zijn naar Nederland te komen en voor wie toch de weg om zich in den landbouw te bekwamen moet openstaan. Indien de landbouwschool te Buitenzorg kwijnt doordien het voorbereidend onderwijs te gebrekkig is, dan zou daarin in de eerste plaats voorzien moeten worden. Wij zouden zeggen dat vóór alles gezorgd moet worden, in Indië de gelegenheid voor het vormen van goed onderlegde landbouwkundigen, aantrekkelijk en gemakkelijk te maken. Niet bemiddelde Indo's en Inlanders moeten in het land hunner geboorte, het land van den landbouw bij uitnemendheid, de gelegenheid vinden zich voor den landbouw te bekwamen.

Afdeelingsnieuws.

's-Gravenhage.

Den 8sten October hoopt deze Afdeeling voor hare leden een Marie Metz-Koning-avond te geven.

Opgevoerd zullen worden enkele harer tooneelschetsen, waarin de schrijfster zelf met den heer en mevrouw Haus zal optreden.

Maastricht (Jongel.-Afd.).

De Secretaris, Jhr. Graafland, schrijft:

Het XXXIe Ned. Taal- en Letterkundig Congres deed niet te vergeefs een beroep op de Maastrichtsche Jong-Nederlanders.

Twee hunner bestuursleden namen zitting in verschillende commissie's tot voorbereiding van het Congres.

In de(n) Limburger Koerier plaatste Jong-Nederland het Congreslied van 23 Aug. 1875, gedicht door den Limburger Dr. Michaël Smiets bij het XIVe Ned. Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht.

Veertien hulp-commissarissen waren 28 Aug. mede aan het station aanwezig tot begroeting der Congresleden, die zoowel daar als na de ontvangst ten stadhuize door hen bereidwillig werden ingelicht.

Op alle vergaderingen van het Congres waren de Jong-Nederlanders goed vertegenwoordigd en volgden met spanning de lezingen en debatten; vooral wanneer de Vlamingen met warmte hunne beweging bepleitten, werden zij geestdriftig en het zoo meesleepend lied „Onze Kop", door advocaat Van Dieren bij honderden verspreid, werd door hen met echt zuidelijk vuur meegezongen.

De „Heemskerck en Barentz", waarmee de Jongel-Afdeeling Maastricht in de Gondelvaart uitkwam.

De gondeltocht (29 Aug.) mag uitstekend geslaagd heeten. Chineesche en Venetiaansche bootjes, smaakvol met ballons versierd, wierpen in den laten avond hunne fantastische Iris-kleuren in het stille water van de Zuid-Willemsvaart; af en toe flitste een gouden vuurregen door het duister en knalpijlen knetterden boven de zoemende menschenmassa... achter deze tooverachtige kleuren-bootjes stevende de „Heemskerck en Barentz", de boot van Jong-Nederland, met haar hoogen voorsteven, haar Amsterdamsche- en Staten-Vlag en het smalle Geusje; 't leek wel Oud-Hol-

land, begeleid door twintigste-eeuwers vol jonge en bonte afwisseling van schitterende kleureneffecten.

Op het banket, waar de voorzitter en secretaris van Jong-Nederland aanwezig waren, bedankte de Congres-secretaris, Dr. J. Endepols, Jong-Nederland voor de vele diensten aan het Congres bewezen.

Voegen wij hier nog bij dat vele Jong-Nederlanders de voormannen van het A. N. V. leerden kennen en hoog waardeeren.

Zuid-Nederland

De vervlaamsching van de Hoogeschool te Gent.

„Wat wondervolle uitkomsten voor Vlaemsch België zou het niet gegeven hebben, indien de wetenschap van de leerstoelen ter hoogeschole van Gent over geheel het volk had gestroomd, en niet verborgen was gebleven onder de mannen der wetenschap; indien niet zoo velen van de wetenschap waren afgehouden, of dezelve onvolkomen hadden opgenomen door het onvolledig kennen der tael, welke het latijn was komen vervangen." Zoo staat reeds te lezen in het verslag van de „Vlaemsche Commissie, welke in 1856 door de regeering was aangesteld „om het gebruik der nederduitsche (Vlaemsche) tael te regelen in hare betrekking met de verschillige gedeelten van het openbaer bestuer." En de hierboven neergeschreven zin bewijst welk goed inzicht de leden van die commissie hadden in de heilzame gevolgen welke een hooger onderwijs in de moedertaal voor de ontwikkeling van een geheel volk kan meebrengen. Zij beseften er het noodzakelijke van, toen zij schreven: „het regt, zoo wel als het algemeen belang, vordert dat ook in het hooger onderwijs het nederduitsch naest het fransch op gelijken voet „sta", en zij voelden dat de vervlaamsching van het hooger onderwijs in Vlaanderen slechts een kwestie van tijd was, toen zij als hun overtuiging uitdrukten: „Het bestaen van een Vlaemsch hooger onderwijs kan maer een vraegstuk van tijd en middelen meer zijn; in de geesten zit het reeds."

Dit werd geschreven nu meer dan vijftig jaar geleden. Dat het toen reeds in „de" geesten zat, was misschien wel wat overdreven. In sommige geesten zat het stellig; doch dat waren slechts uitzonderingen. Thans echter heeft het denkbeeld groote vorderingen gemaakt; een veel grooter aantal personen dan in 1856 zijn de noodwendigheid van een hooger onderwijs in het Nederlandsch gaan inzien en het oogenblik lijkt niet meer verre dat heel de Vlaamsche bevolking zal beseffen welk groot sociaal belang dit voor haar zal opleveren.

De tijd blijkt thans rijp te zijn om naar de verwezenlijking van dit voorname punt van het Vlaamsch programma met overtuiging en krachtdadigheid te streven; want de tijd van de voorstudie ligt nu achter den rug en men kent thans heel den omvang dien dit belangrijke vraagstuk heeft aangenomen. Veertien jaar zijn er noodig geweest om aan dit problema zijn volle ontwikkeling te geven. In Augustus 1896 was het het XXIIIe Nederlandsch taal- en letterkundig Congres, te Antwerpen gehouden, dat een commissie benoemde om de zaak te onderzoeken en reeds in Mei 1897 kon Professor Dr. Julius Mac Leod een merkwaardig verslag uitbrengen, dat toen ter tijde de goedkeuring van de overgroote meerderheid der Vlaamschgezinden mocht wegdragen. Van den beginne af waren er nochtans enkele personen van gezag, waaronder vooral de hoogleeraars Fredericq en Vercoullie moeten genoemd worden, welke de oplossing door Professor Mac Leod aan de hand gedaan en door heel de Hoogeschoolcommissie aanvaard te radicaal vonden, terwijl van een anderen kant de heer Lodewijk de Raet, enkele jaren nadien, de overtuiging uitsprak dat het zoogenaamde stelsel Mac Leod niet ver genoeg ging, doordien het de vervlaamsching van de technische scholen als een punt van later zorg geheel op het achterplan schoof, terwijl nochtans, volgens hem, dit een vraagstuk van allereerst gewicht was.

Met flinke voortvarendheid was men intusschen met de propaganda ten voordeele van de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool begonnen. Niet zoodra had het denkbeeld vaste vormen aangenomen of de Vlaamschgezinde studenten te Gent, met name het „'t Zal wel gaan", hadden een referendum ingericht en de meening van verschillende personaliteiten, Vlaamschgezind of niet, omtrent de zaak ingewonnen. Later kwam een „Studentencommissie voor de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool", uit studenten van verschillende gezindte bestaande, tot stand, commissie die in 1903 een nieuw vlugschrift van Prof. Mac Leod liet verschijnen: „Over de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool." Deze commissie belegde een aantal congressen waarop het punt ter sprake werd gebracht. Het Propagandacomiteit van den Gentschen Tak van het A. N. V. richtte te Gent en in den omtrek talrijke openbare vergaderingen in, waarop de zaak aan de bevolking werd uiteengezet en waar deze werd aangespoord om verzoekschriften naar de Kamer te zenden, waarin de vervlaamsching der Hoogeschool te Gent gevraagd werd. In 1905 werd bij de Kamer een wetsvoorstel ingediend dat hetzelfde beoogde en waarin, wat de uitvoering betrof, de oplossing door Prof. Mac Leod in zijn verslag aan de hand gedaan, werd overgenomen.

Daarna scheen echter het vraagstuk een dood punt te hebben bereikt. Ten gevolge van het optreden van den heer De Raet scheen in veel geesten twijfel te zijn ontstaan nopens de deugdelijkheid van het voorstel Mac Leod en het oogenblik was gekomen waarop men een anderen weg moest inslaan. Dit werd duidelijk ingezien door den Antwerpschen Tak van het A. N. V., die in 1906 voorstelde een nieuwe Hoogeschoolcommissie te benoemen, om, aangezien men in het bezit was van nieuwe gegevens, te onderzoeken of de oplossing van 1897 nog kon voldoen aan de gewijzigde opvattingen, die in de geesten van velen was ontstaan. Besloten werd dat van die nieuwe commissie zouden deel uitmaken: 1^0. de leden van de commissie van 1896; 2^0. degenen welke een minder radicale oplossing van het vraagstuk toegedaan waren; 3^0. degenen welke partijgangers waren van een meer radicale oplossing. Die commissie zou vooral tot doel hebben de eensgezindheid onder de voorstanders van de vervlaamsching der Hoogeschool te Gent te bewerken. Indien met genoegen kon worden vastgesteld dat de hoogleeraars Fredericq en Vercoullie, die in 1896 geweigerd hadden in de hoogeschoolcommissie te treden, thans hun medewerking wilden verleenen om de zaak te helpen oplossen, moest echter met spijt worden aangestipt, dat enkele leden der eerste commissie, waaronder ook Prof. Mac Leod, ondanks herhaald aandringen, zich ter zijde hielden.

Het gevolg van de werkzaamheden der nieuwe commissie was een nieuw verslag, van de hand van den heer De Raet, dat in 1909 volledig verscheen en dat in merkwaardigheid niet voor dat van Prof. Mac Leod behoefde onder te doen. Een ander verheugend gevolg was dat degenen die vroeger een minder radicale oplossing toegedaan waren, zich thans in een veel radicaler zin uitspraken.

Te betreuren valt het alleen dat enkele leden van de commissie van 1896 bij hun vroegere zienswijze bleven staan, want om de gewenschte vervlaamsching te verkrijgen mag geen enkele kracht ongebruikt blijven, en, indien sommigen al eens over de wijze waarop het doel dient bereikt te worden andere inzich-

ten mogen koesteren, toch zijn al de Vlaamschgezinden het over het grondbegin eens, en het zou onverantwoordelijk zijn elkander om een kwestie van vorm te willen verketteren. Naast de werking van de Vl. Hoogeschoolcommissie, die bij voorkeur handteekeningen verzamelt van gestudeerden om de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool te vragen, valt dan ook met groote waardeering de werking van het „Nationaal Vlaamsch Verbond" aan te stippen, dat zich vooral tot de bevolking in het algemeen wendt en reeds nu meer dan 10.000 handteekeningen heeft weten bijeen te krijgen ten voordeele van het beoogde doel.

Want de Vlamingen moeten op hun tegenstrevers den indruk teweegbrengen dat zij allen, zonder onderscheid, dit voornaamste punt van het Vlaamsch programma willen verwezenlijken. Dit is des te meer noodzakelijk, wanneer wij zien dat in den laatsten tijd onder de Walen zelf stemmen zijn opgegaan welke de billijkheid van het gevraagde erkennen; wanneer wij zien dat, in tegenstelling met den beruchten brief van de Belgische bisschoppen die zich in 1906 nog tegen een hooger onderwijs door middel van het Nederlandsch verklaarden, één hunner, Mgr. Rutten, de bisschop van Luik, zich onlangs ten voordeele van een Vlaamsch onderwijs van laag tot hoog uitsprak en een andere hooggeplaatste geestelijke, Dom Laurent Janssens, zich in denzelfden geest uitliet; wanneer wij zien dat de provincieraad van Antwerpen, op voorstel van een zijner leden, tevens lid van het Hoofdbestuur van het A. N. V., den heer A. C. van der Cruyssen, nog kort geleden met eenparigheid van stemmen een wensch ten voordeele van de bewuste vervlaamsching aannam, terwijl de Limburgsche dit reeds vroeger gedaan had.

Wij hebben dus reden te over om ons over de kentering te verheugen, welke ontstaan is. Van hun kant mogen de Vlaamschgezinden niet ten achter blijven om aan de buitenwereld het bewijs van hun eensgezindheid over dit vraagstuk te leveren, want de zaak is van al te overwegend belang, dan dat niet allen te zamen zouden streven om het grootsche doel te bereiken.

Uit onze Takken.

Antwerpen. De maand Augustus heeft weer enkele overwinningen gebracht voor de wakkere afdeeling „Liederavonden voor het Volk". Door de stad werd zij belast de jaarlijksche kermis te openen, door het inrichten van de zoogenaamde „taptoe" of „aftocht", waarmee van oudsher steeds het leger belast werd. Eveneens werd haar door de stad opgedragen om, tijdens de kermis, een prijskamp voor groepen in te richten die volksliederen zouden voordragen. Die prijskamp was tweeledig: ten eerste voor volwassenen, ten tweede voor kinderen. De uitkomst heeft bewezen dat het vooral deze laatste was welke in den smaak viel en die in werkelijkheid een overgrooten bijval mocht behalen. Daar ligt een uitgebreid en nuttig arbeidsveld voor de toekomst: want het is bij de jeugd dat men moet beginnen om het goede volkslied ingang te doen vinden, indien men wil dat dit onder de ouderen doordringt. En de talrijke opkomst van de jeugd heeft bewezen dat men den goeden weg heeft gevonden.

Te Maastricht waar, ter gelegenheid van het XXXIe Nederl. Taal- en Letterkundig Congres, een tentoonstelling van het volkslied werd gehouden, had de Antwerpsche afdeeling de voldoening den eersten prijs weg te dragen, wel een duidelijk bewijs hoe hoog haar streven staat en hoe ernstig het wordt opgevat. De eer daarvan komt niet alleen op de afdeeling in het algemeen terug, maar vooral op haar werkzamen voorzitter, den heer Edw. Schiltz, en haar muziekleider, den heer Julius Schrey.

Mechelen. Tot nu toe werden er jaarlijks slechts 2 bijeenkomsten gehouden. In het vervolg zal alle maanden regelmatig vergaderd worden. Na het bespreken der bestuurszaken, zal een der leden een voordracht houden.

De Tak kwam in het bezit van een eigen lokaal waarin ook „Vreemdelingenverkeer", Hoogeschooluitbreiding" en de „Liederen voor het Volk" hun bijeenkomsten zullen houden.

De vraag om een toelage voor de Liederavonden is opnieuw bij het gemeentebestuur ingediend.

Gestadig klimt het aantal vreemdelingen die naar de beiaardconcerten komen luisteren. Ook zal de internationale prijskamp van 21 en 22 Oogst niet weinig hebben bijgedragen om de kunst van onzen Vlaamschen stads-beiaardier, den heer Jef. Denyn, wijd en zijd bekend te maken en tevens altijd meer vreemdelingen naar de Dylestad te doen stroomen.

Postzegelafdeeling.

Bezendingen in dank ontvangen van: mej. Gerard, Montenaken; Pinkhof, Berchem; J. J. de Raadt, Zuurfontein, distr. Cradock, Kaap-Kolonie; mej. Arriëns, Velp; C. Heldring, Malang, Java; Krabman, Bloemfontein; Van den Ende, Pietersburg, Transvaal; mej. J. H. Mulder, Amsterdam; C. Brinkerink, Jongel.-Afd., Alkmaar; C. A. Pekelharing, Utrecht.

Correspondenten. Als correspondent meldde zich aan: de heer J. J. de Raadt, Zuurfontein, Cradock, Kaap-Kolonie.

Ruilzendingen ontvangen van: Mej. Cl. Bonnet, Parijs; Maruffi, Napels; André, Parijs; Max Elias, Bucarest; Hollebrands, Pretoria; Maguetti, Napels; Zelle, Curaçao; Sampaio, Alcacer do Sal, Portugal; Sanches de Brito, idem; Manzanedo, Madrid; J. Richard, Parijs; Medvei Istvan, Buda-Pest; Verastequi, Mexico; De Waal, Santa Fé.

Verzamelaars onder de leden van het Verbond kunnen hunne verzameling uit onzen voorraad door ruil uitbreiden. Met verzamelaars in Suriname, op Curaçao, in Nederlandsch Indië (voor Ned. Oost-Indië alleen de betere stukken) zijn we altijd gaarne bereid te ruilen. Op aanvraag zenden we een lijst van 't geen bij ons te krijgen is, met voorwaarden voor den ruil.

Schenkingen, ruilzendingen worden ingewacht bij

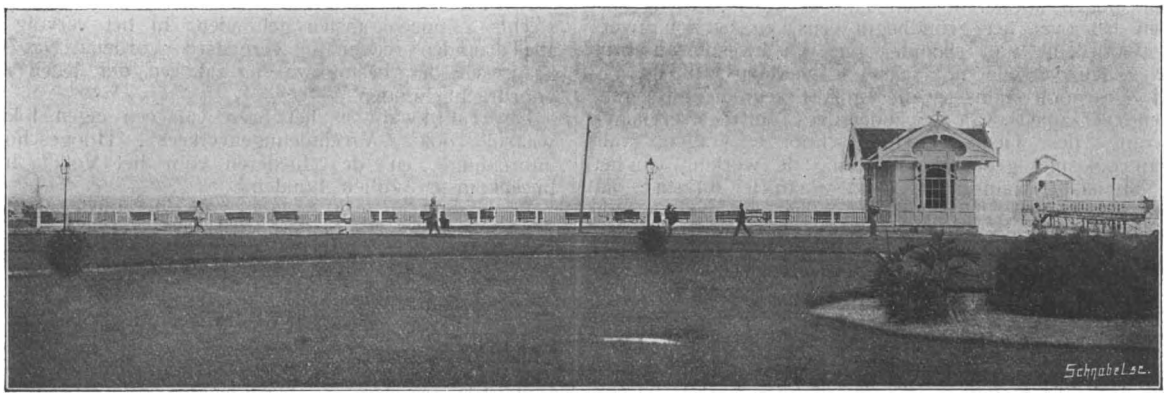
H. MEERT,
Spiegelstraat 20, Gent (België).

N. S. Zendingen worden ook aangenomen door het Kantoor A. N. V. te Dordrecht, dat voor doorzending zorg draagt.

Uiterste wilsbeschikking.

Aan hen, die het A. N. V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algemeen Nederlandsch Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van..... ..... gulden, uit te keeren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

Een zitje aan zee. Rechts de Sloepensteiger met uitkijk.

Een en ander over Makassar.

Makassar?

Ervan gehoord heeft iedereen, maar waar het ligt [1]), wat het is en wat het belooft te worden, hoevelen die dit tijdschrift onder de oogen krijgen, kunnen in gemoede verklaren: Ik weet het?

Makassar is de hoofdplaats van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden en is gelegen in het Z. W. van het zuidwestelijk schiereiland. Hare ligging in onzen archipel is buitengewoon gunstig, haar klimaat gezond en voor een kustplaats bizonder koel. De plaats is onmiddellijk aan zee gelegen (een groot voordeel boven Batavia, Soerabaja en Semarang) en is regelmatig en mooi gebouwd. Weinig plaatsen kunnen bogen op zoovele goed beschaduwde en vriendelijke lanen en ons Hooge Pad (onze breedste tamarindelaan) is, meen ik, eenig in Indië. De bevolking bedraagt in het geheel 26145 inwoners, waaronder ruim duizend Europeanen en eenige duizenden Chineezen en andere vreemde Oosterlingen [2]).

Makassar is de zetel van een gewestelijk en plaatselijk militair commando (beide onder een luit.-kolonel), van een Raad van Justitie, een Weeskamer en verschillende inspecties. Men telt er twee Europeesche lagere jongens-, een idem meisjesschool, een Hollandsch-Chineesche school, een inlandsche school, een kweekschool voor inlandsche onderwijzers, het eenige jaren geleden gestichte Celebes-Museum (gehuisvest in het naar hier overgebrachte paleis van den vorst van Boni) [1]), een gasfabriek van de Javasche Gasmaatschappij en een gemeentelijk slachthuis.

De nijverheid is nog pas in hare opkomst. Wij bezitten thans twee ijsfabrieken, waarvan de oudste uitdentijdsche werktuigen heeft, een stoomrijstpelmolen, eenige steen- en pannenbakkerijen, kalkbranderijen, meubelfabrieken, terwijl binnenkort eenige tegelfabrieken en een stoomhoutzaagmolen zullen worden opgericht.

De handel is zeer belangrijk. Behalve een zevental groote in- en uitvoerhuizen zijn hier tal van Chineesche, Arabische, Perzische, Britsch-Indische en inlandsche handelaren gevestigd. De handelswijk neemt dan ook een groot gedeelte van de plaats in. De uitvoer bestaat in hoofdzaak uit: koffie, rotting, mais, kruidnagelen, nootmuskaat, foelie, buffelhuiden, hertevellen, cassia fistula, kapok, bijenwas, hertehoorns, buffelhoorns, sandelhout, gom copal, paarlemoerschelpen, kajoepoetieolie, vogelhuiden en agar-agar. De uitvoerrechten in 1909 bedroegen *f* 97.100. De invoerhandel omvatte manufacturen, z.g.n. pink cambrics, gekleurd- en rood garen, gegalvaniseerd dakijzer, staafijzer, cement, kramerijen, batiks en weefgoederen. Aan invoerrechten werd hierop in 1909 geheven *f* 420.300. De petroleumaccijns bedroeg in hetzelfde tijdvak *f* 140.450 en die op lucifers *f* 68.900. De waarde van den invoer bedroeg in 1909 bijna 8 miljoen gulden.

Verschillende bankinstellingen zijn hier gevestigd. Aan het hoofd staat het agentschap der Javasche Bank, dat een fraai nieuw gebouw heeft gesticht. Dan volgen de agentschappen van de Nederlandsche Han-

[1]) Een bekend uitgever te Groningen adresseerde een brief naar „Makassar eiland Borneo"!

[2]) De juiste cijfers zijn 1059 Europeanen, 20178 Inlanders, 4672 Chineezen, 141 Arabieren en 95 andere vreemde Oosterlingen.

[1]) Zou dit wellicht Gowa moeten zijn? Red.

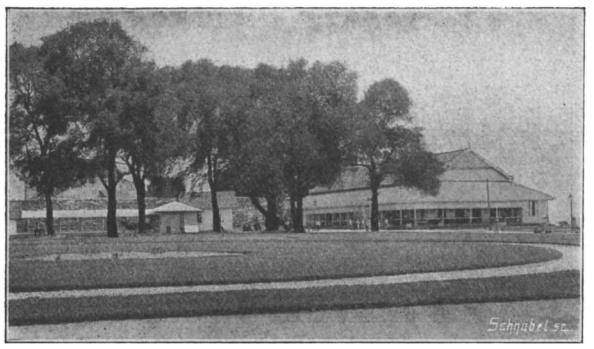

Een gedeelte van 't Hooge Pad.

De Hollandsch-Chineesche School.

delmaatschappij, de Ned. Ind. Escompto Maatschappij, de Ned. Ind. Handelsbank, de Hongkong & Shanghai Banking Corporation en de Chartered Bank. De Ned. Handelmaatschappij en de Escompto Maatschappij zijn hier als zelfstandige agentschappen eerst sedert 1 Jan. gevestigd en zulks met het oog op de te verwachten groote ontwikkeling van het achterland van Zuid-Celebes. Over dat achterland aanstonds nog wat.

De militaire cantine, aan zee gelegen.

De scheepvaart heeft zich in de laatste jaren zeer sterk ontwikkeld, wat in volgend staatje duidelijk te zien is:

In 1907 aangekomen: 342 handelsstoomers en 1 zeilschip; gezamenlijke inhoud 497.954 R. T.

In 1908 aangekomen: 407 handelsstoomers en 1 zeilschip; gezamenlijke inhoud 681.366 R. T.

In 1909 aangekomen: 476 handelsstoomers en 2 zeilschepen; gezamenlijke inhoud 754.842 R. T.

De toename van het aantal registertonnen heeft dus in twee jaren tijds meer dan vijftig ten honderd bedragen, voorwaar geen kleinigheid!

Ook het verkeer van handelsprauwen is groot geweest in 1909: 3358 stuks met 21.609 R. T.

De haven van Makassar bestaat uit een open reede, die echter zeer veilig is tengevolge van de omstandigheid dat op eenige honderden Meters van de aanlegplaatsen en evenwijdig daaraan zich in den loop der jaren zandbanken hebben gevormd welke nog steeds aangroeien en mettertijd een prachtige en volledige zeewering zullen vormen. Aan den aanlegsteiger staat meer dan 10 Meter water, zoodat de grootste schepen kunnen aanmeren. Gebaggerd behoeft er niet te worden. De aanlegsteiger is eerst eenige jaren oud. Zij werd gebouwd volgens het plan in 1901 door de Staten-Generaal goedgekeurd. De lengte bedraagt 512 Meter. Evenwijdig aan dezen steiger zijn op aangeplempt terrein twee reeksen loodsen gebouwd, waarvan de laatste reeks, een negental ruime opslagplaatsen bevattende, in Mei j.l. werd opgeleverd.

Nauwelijks gereed, is deze havenaanleg echter reeds geheel onvoldoende gebleken voor het tegenwoordige scheepvaartverkeer en, waar volgens het jongste verslag van onze Kamer van Koophandel „eene toename van het scheepvaartverkeer ook in de eerstvolgende jaren zonder twijfel niet kan uitblijven" kan het geen verwondering baren dat het gouvernement stappen heeft gedaan tot uitbreiding. Zoozeer zijn de autoriteiten overtuigd van het spoedeischende dezer uitbreiding, dat de Gouverneur-Generaal reeds op de begrooting van 1911 een post wenscht te zien gebracht om de eerste kosten daarvan te bestrijden.

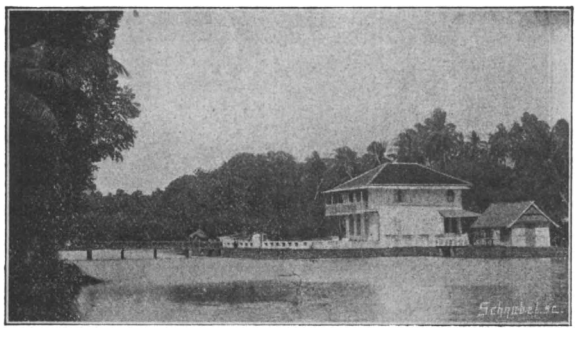
Uit de bladen hebben de lezers kunnen zien dat de heeren Prof. Kraus en De Jongh Makassar hebben bezocht en omtrent de verschillende uitbreidingsplannen van raad hebben gediend. Het ontwerp van den eerstaanw. ingenieur A. Perelaer alhier heeft bij hen instemming gevonden. Volgens dit plan zal ten Noorden van den bestaanden steiger een waterruimte van 300 Meter lengte worden vrijgehouden voor de prauwvaart. In die ruimte zullen dan 3 kleine steigertjes met los- en laadgelegenheid voor de prauwen worden gebouwd. Ten Noorden van deze ruimte wordt voor de groote scheepvaart een nieuwe aanlegplaats gebouwd van 550 Meter lengte, welke zal reiken tot den bestaanden kolensteiger der Marine. Deze vervalt alsdan. In afwijking van het tot nu toe gevolgde stelsel zal de aanlegplaats bestaan uit een gemetselde kade met daarachter een breed (aan te plempen) terrein voor opslagloodsen. Een weg van 20 Meter breedte zal de oude Wilhelminakade met de prauwehaven en de nieuw te bouwen kade verbinden. De nieuwe kade zal tweemaal zoover in zee uitsteken als de tegenwoordige steiger en plaats bevatten voor een dubbele rij loodsen met een weg daartusschen.

Het komt thans herhaaldelijk voor dat meerdere stoomers op stroom moeten blijven liggen omdat steigerruimte ontbreekt. Het is daarom te voorzien dat de nieuw te bouwen kade aanstonds drukke klandizie zal krijgen. Volgens de berekening van de heeren Kraus en De Jongh zal de haven echter met deze nieuwe aanlegplaats reeds in 1914 niet meer aan de behoeften voldoen en zij hebben daarom loodrecht op het noordeinde der nieuwe kade een derde kade ontworpen met drie, elk 700 Meter lange, loodrecht daarop staande breede pieren.

Het ligt tevens in de bedoeling om de haven niet in eigen beheer te nemen, doch dit over te dragen aan een vroedschap, welks leden zullen worden gekozen uit belanghebbende particulieren, deskundigen met eenige vertegenwoordigers der regeering.

Makassar is thans opgenomen in tien diensten van de Kon. Paketvaart Maatschappij, in vijf waarvan onze haven eindpunt is. Voorts heeft de Norddeutscher Lloyd twee diensten op onze haven en wordt zij verder bediend door een drietal Engelsche kustschepen en de vrachtstoomers van de Maatschappijen Nederland, Rotterdamsche Lloyd, Deutsch Australische Dampfschiffs Gesellschaft en Ocean Steamship Company. De directiën der Maatschappijen Nederland en Rott. Lloyd schijnen voorts te overwegen om ook de passagiersschepen harer lijnen geregeld Makassar te doen aanloopen, m. i. een uitmuntend denkbeeld, een zestal jaren geleden verworpen, doch thans, nu de schepen sneller loopen en dus meer speling in tijd hebben, voor verwezenlijking vatbaar.

Ziedaar in hoofdtrekken Makassar zooals het is.

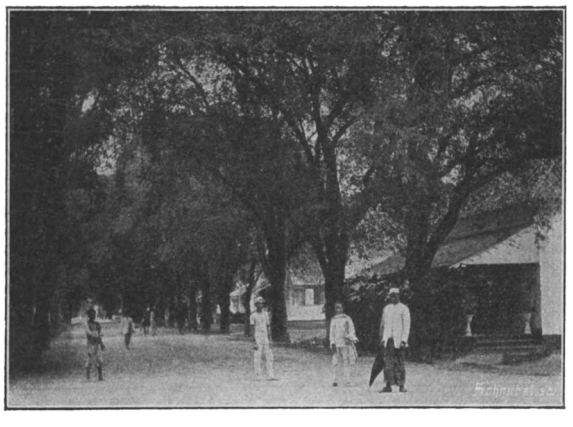
Een Chineesch landhuis.

Wat zal de toekomst voor deze plaats brengen? Naar mijne meening staan wij eerst aan het begin van den vooruitgang en belooft de toekomst nog veel. Wanneer men bedenkt tot welke hoogte Makassar het reeds gebracht heeft zonder het bezit van een noemenswaard achterland, dan kan men berekenen wat het wezen zal wanneer dat achterland, Zuid- en Midden-Celebes, geopend is en tot ontwikkeling gebracht. Maar wanneer? Het antwoord op deze vraag moet ik schuldig blijven; dat is aan de ondernemen-

de mannen van Nederland. Zuid-Celebes ligt open voor alle mogelijke cultuur en mijnbouw. Het land is ongemeen rijk. De beste koffiesoorten vindt men er; de hier groeiende rijst is van bekend goede hoedanigheid en bedingt hooge prijzen. Voor thee en rubber zijn uitstekende gronden te vinden en voor klapper- en maiscultuur liggen nog vele geschikte terreinen braak. Van de boschproducten nog gezwegen. De bodem bevat vele mineralen als goud, zilver, koper, ijzer, lood, petroleum enz.

Er moet echter kapitaal in het land. Tot nog toe is er zoo goed als niets in gestoken. De ondernemende mannen hebben tot heden geen oog gehad voor Celebes. Dat land kenden zij niet. Java, Sumatra en Borneo alleen kwamen in aanmerking. Men beseft in Nederland niet wat men verzuimt door dit kostbare stuk van onze buitenbezittingen te verwaarloozen. Ik sprak kort geleden een bekwaam cultuurman van Java, die toevallig (ja, anders gebeurt het niet!) in Gowa was gaan neuzen. Hij was erover uit wat een prachtigen grond hij daar gezien had, zoo mooi als in de rijkste streken op Java nauwelijks te vinden was. Een grond voor alles geschikt, verklaarde hij. Gowa wordt nu rechtstreeks bestuurd; met de bevloeiing zal, naar men hoopt, een aanvang worden gemaakt, terreinen liggen gereed tot uitgifte in concessie, alleen... de kapitalisten moeten zich nog aanmelden. Op kapitaal wacht ook de rijke, door vele riviertjes doorsneden vlakte van Boni, een streek in het bizonder geschikt voor de suikercultuur. Een maatschappij is er reeds tot stand gekomen, maar er moeten er veel meer komen; het terrein is groot genoeg.

Laat men zich wellicht weerhouden door vrees voor de veiligheid in deze streken? Dan kan ik die vreesachtigen geruststellen; het is thans op Zuid-Celebes — een gedeelte van de afdeeling Mamoedjoe misschien uitgezonderd — minstens even veilig, zoo niet veiliger dan in vele afdeelingen van Java. De bevolking heeft trouwens nooit iets tegen ons gehad, zij is meegaand en vredelievend genoeg; het waren de vorsten en hunne familieleden en slavenhaalders van de landschappen benoorden Sidenreng die zich tegen onze inmenging verzetten, omdat deze voor hen beteekende het einde van hunne uitzuigerijen en winstgevenden verboden handel.

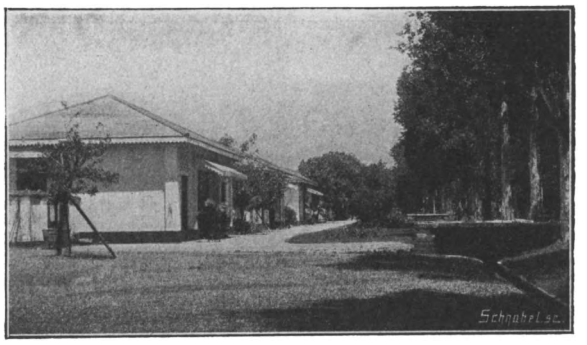

De Gouverneurslaan.

Aan het wegennet wordt sedert 1905 hard gewerkt. Rivierovergangen worden verbeterd en het zal niet lang duren of de automobiel, die hier zijn intrede reeds heeft gedaan, zal van Makassar tot Pare Pare in het Noorden en langs de Zuid over Bonthain en Sindjai naar Watampone en Pampanoea, misschien tot Paloppo, kunnen snorren. Een automobieldienst, die zich voorloopig tot de dichterbij gelegen plaatsen zal bepalen, is reeds ingesteld. Ook wordt een auto-postdienst overwogen.

Spoorwegen kennen wij hier echter nog niet. Wel is concessie verleend voor een stoomtramweg van Pare Pare naar Noord-Boni, doch de concessionaris, de heer Van Baerle, heeft daarvoor nog geen kapitaal kunnen vinden. Ten onrechte, want algemeen wordt verklaard, dat de lijn die door een rijke en volkrijke streek loopt, rentegevend zal worden. Verder is in overweging een tramlijntje van Makassar naar Gowa.

Om op de plaats zelve nog even terug te komen,

Eenige officierswoningen aan de Justitielaan.

de Kon. Paketvaart Maatschappij schijnt de instelling te overwegen van een hoofdagentschap alhier, een bewijs van welke beteekenis voor haar onze haven thans reeds is en in nog meerdere mate belooft te worden. Ook schijnt dezelfde maatschappij gemengd te zijn in een plan om hier een groot droogdok te stichten met eerste klasse herstelplaatsen voor zeeschepen.

Aan belangstelling voor wat met onze scheepvaart in verband staat, is geen gebrek, zooals men ziet. Mocht de belangstelling voor onze plaats zelve en voor haar achterland daarmede gelijken tred houden! Voor dat achterland missen wij nog al te zeer cultuur- en mijnbouwmaatschappijen, suikerfabrieken, tram- en spoorwegverbindingen. En Makassar zelve heeft nog zooveel van noode: Een gezondheids- en verpoozingsoord in de naburige bergen, met de hoofdplaats verbonden door een tram- of autoverbinding, een naar de eischen gebouwd hotel, een drinkwaterleiding, die met zoo'n drukke scheepvaart dubbel en dwars rendeeren moet, werkplaatsen voor metaalbewerking, tevens autoherstelplaatsen, olie- en vezelfabrieken en zoovele andere industrieën.

Er is nu geld te verdienen te Makassar en wie er het vlugst bij zijn verzekeren zich de grootste voordeelen.

Makassar, Juli 1910. Mr. F. VORSTMAN.

In zijn begeleidend schrijven aan de Redactie zegt de heer Vorstman o. m. dat Makassar een plaats is, waarvan veel verwacht wordt. De vreemdeling heeft dit begrepen. Mogen de Nederlanders dit ook inzien, voor het te laat is en de grootste voordeelen door het buitenland worden ingerekend. Makassar moet door en door Hollandsch blijven, maar kan dit alleen, wanneer Nederland zich haast. Red.

WEST-INDIË

Het Bibliotheekwezen te Paramaribo.

De heer Menkman, 2e secretaris der Groep Suriname van 't A. N. V. heeft in De West een artikel geschreven ter aanbeveling der leeszaal en bibliotheek onder beheer van de Groep staande.

Het volgende is er aan ontleend:

Ruim drie jaar geleden werd door een artikel in een der plaatselijke nieuwsbladen getracht algemeene bekendheid te geven aan een nieuwe regeling, door het Bestuur der Groep Suriname van het A. N. V. in het leven geroepen ten behoeve van leeslustigen, niet-leden zoowel als leden van het Verbond, door welke regeling de bezoekers van de leeszaal der Groep de beschikking kregen, niet alleen over de boekerij, aan het Verbond in eigendom toebehoorende, toenmaals een verzameling van zeer bescheiden omvang, maar ook over de veel ruimer voorziene Garnizoensbibliotheek.

Het Groepsbestuur koesterde destijds de verwachting dat, wanneer het publiek slechts in kennis werd gesteld met het bestaan van een gelegenheid om op uiterst billijke voorwaarden zich goede lectuur te verschaffen, er van die gelegenheid een ruim gebruik zou worden gemaakt.

Die verwachting echter is niet verwezenlijkt; het bezoek aan de leeszaal is de laatste jaren niet noemenswaard toegenomen, en dit is zeker te betreuren.

Bij de massa den lust tot lezen op te wekken, is een middel, en een zeer krachtig middel, ter bevordering van de volksontwikkeling en het is met dit doel dat het Bestuur der Groep Suriname aan het bibliotheekwezen bizondere zorgen meent te moeten wijden.

Sedert korten tijd is de Groep eigenares geworden van de boekerij, vroeger onder het beheer van de Collectanten-vereeniging der Ned. Hervormde Gemeete, waardoor thans beschikt kan worden over een verzameling van ongeveer 3000 deelen, de inhoud der Garnizoens-bibliotheek daaronder begrepen.

De leeszaal en de bibliotheek der Groep zijn sedert Augustus d a g e l ij k s voor het publiek (nietleden zoowel als leden van het A. N. V.) toegankelijk en wel des namiddags van 5 tot 8 uur.

Op deze uren bestaat gelegenheid om zich in een goed ingerichte lokaliteit met lectuur bezig te houden, en ook om boeken af te halen en terug te bezorgen, alles in de thans door het Groepsbestuur betrokken benedenwoning in de Heerenstraat, waar tevens het kantoor der Groep gevestigd is.

De boeken uit de Garnizoens-bibliotheek kunnen mede aldaar worden aangevraagd, afgehaald en terugbezorgd.

De huurprijs der boeken is uiterst laag gesteld, terwijl er gelegenheid bestaat om zich per maand te abonneeren.

De inhoud der boekerijen waarover het Groepsbestuur thans de beschikking heeft, bestaat in hoofdzaak uit romanlectuur, reisbeschrijvingen enz., dus uitspanningslectuur. Hoewel het genoemde bestuur ook gaarne populair-wetenschappelijke geschriften ter beschikking zou willen stellen van het lees- en leergierige publiek, en ook zeker niet zal nalaten daartoe pogingen in het werk te stellen, bestond tot dusver nog geen gelegenheid om in deze richting iets te bereiken.

Ook het plan om een kinder-bibliotheek op te richten kon tot nu toe niet tot uitvoering komen, maar is nog steeds in studie.

Dat echter ook de werken van goede schrijvers op het gebied der fraaie letteren hooge waarde hebben uit een oogpunt van beschaving en algemeene ontwikkeling, zal wel door niemand in twijfel worden getrokken en, dat de boekerijen van het A. N. V. van die werken ruim zijn voorzien, kan een blik in den catalogus, ter leeszaal aanwezig, den belangstellenden bezoeker dadelijk doen zien.

Mogen daarom de leeszaal en de bibliotheek van het A. N. V. in de Heerenstraat zich verheugen in de toenemende belangstelling van het publiek, dan kan het Groepsbestuur de voldoening smaken van te hebben medegewerkt tot een groot en een goed doel, de verhooging van het geestelijk peil der Surinaamsche bevolking.

Curaçao.

Even voor het afdrukken van dit nummer, te laat om er nog in te worden opgenomen kwam het verslag binnen der laatste Groepsbestuursvergadering, waarin ons Hoofdbestuurslid, Luit. J. A. Snijders Jr., die voor een half jaar in de Kolonie vertoeft, aanwezig was en hartelijk werd toegesproken.

In 't volgend nummer komen we hierop terug.

ZUID-AFRIKA

Hooger onderwijs.

Het zal niet lang duren of Zuid-Afrika zal zijn volledig toegeruste universiteit hebben. De zin voor zelfstandigheid is in zijn blanke bevolking sterk ontwikkeld, en waar het land in de politiek weldra op eigen beenen zal gaan, zal het ook spoedig zijn zonen zelf het hooger onderwijs willen geven dat zij nu nog in andere werelddeelen moeten zoeken.

Maar heeft Zuid-Afrika ook nog geen (doceerende) universiteit, Universiteits Colleges, de Engelsche naam voor een soort hoogeschool, zijn er al zes.

En nu rijst even de vraag in ons: zijn wij in onze Oost niet ten achteren, dat wij daar nog geen begin hebben gemaakt met instellingen van eigenlijk hooger onderwijs? Engelsche koloniën zijn daar vlugger mee geweest: Canada, Australië, Hongkong, Kaapkolonie. Al kunnen de hoogescholen in die nieuwe landen, met vaak nog schaarsche bevolking, zich niet meten met die in volgroeide staten, er zijn toch ook mannen van wetenschap aan gevormd — is de historicus McCall Theal niet de kweekeling van een Canadeesche hoogeschool? — en in alle geval hebben zij kundige dokters, advokaten, predikanten en docenten gevormd. En dat is wat velen toch ook slechts van Europeesche universiteiten verlangen.

Zuid-Afrika heeft dan zes van die hoogescholen, en verleden maand is te Pretoria de hoeksteen gelegd van een nieuw gebouw voor de jongste dier zes instellingen, het Transvaalsche Universiteits College. 's Lands regeering heeft er *f* 160.000 voor bewilligd. Daar kan dus al dadelijk iets goeds van worden gemaakt.

Nadat ds. H. S. Bosman de plechtigheid met een Hollandsch gebed had geopend, sprak Adamson, de directeur van het onderwijs in Transvaal, in het Engelsch. Deze zei o. m., dat dit College er is voor letterkundige en natuurkundige vakken, en er naast een school voor mijnbouw- en werktuigkunde staat en een landbouw-hoogeschool zal komen. Aan het Universiteits College geven reeds zeven professoren en vier docenten les aan ongeveer 70 studenten, onder wie verscheiden leerlingen van de normaalschool voor onderwijzers.

Lord Gladstone, de gouverneur-generaal, legde den hoeksteen en hield een rede, eveneens in het Engelsch natuurlijk, waarin hij het belang van hooger onderwijs voor een land liet uitkomen. Hij zelf, zei hij, had te Oxford gestudeerd en daarvan diepen indruk ondergaan. Zijn sympathieën en misschien zijn vooroordeelen waren daar gevormd, en hij geloofde, dat gen. Smuts (die de Unie-regeering bij de plechtigheid vertegenwoordigde) zelf zich niet geheel vrij kan pleiten van die sympathieën en vooroordeelen, in het verleden opgedaan. Gen. Smuts heeft n.l. ook in Engeland, wij meenen te Oxford, gestudeerd.

Gen. Smuts antwoordde uit naam van den minister van onderwijs (Malan). Hij waagde de voorspelling, dat het Transvaalsche Universiteits College nog eens voor Transvaal en Zuid-Afrika zou worden wat Oxford voor Engeland is.

Dr. H. Reinink dankte den gouverneur-generaal uit naam van den Senaat, in een Hollandsche toespraak, waarop Lord Gladstone openhartig zei, dat hij dr. Reinink niet had verstaan.

Uit Stellenbosch.

Ons Spreekuur te Stellenbosch heeft den 18en en 19en Aug. Jan Woutersz van Schimmel ten tooneele gevoerd.

Kaapstad.

De Afdeeling Kaapstad heeft den 11en Aug. haar tweejarig bestaan feestelijk herdacht.

Bij het binnentreden der zaal werd den leden en genoodigden een borstruikertje aangeboden met linten in de vijf kleuren van Z.-Afr., een aardige gedachte van den heer J. A. G. Bremer, lid van het feestcomité. Damesleden hadden gezorgd voor versnaperingen en het bestuur voor ververschingen. Dit alles werd rondgediend door dames in Hollandsche kleederdrachten.

Eerst werd het Verbondslied gezongen en daarna hield de heer J. P. A. Volsteedt de feestrede, waarin hij het wel en wee der afgeloopen twee jaar herdacht.

Een programma met veel Hollandsche liederen werd daarna uitgevoerd. De leden van Aurora speelden een blijspelletje.

AMERIKA.

Nederlandsche Stamdag.

De Nederlandsche Stamdag is den 27en Augustus gehouden.

Het plan ging uit van de Ned. Ver. Eendracht maakt macht, die sedert 1864 te N. York bestaat.

Aan dezen stamdag namen deel de Afdeeling Nieuw-Nederland van het A. N. V., de Vereenigingen: Tot Nut van het Algemeen, Nederl. Muziekvereeniging Crescendo, Gemengde Chr. Zangver. Concordia, en Utspanning Trouch Ynspanning, allen te Paterson (N. Jersey); Neerlandia en het Ned. Mannenkoor te Hoboken, benevens Oefening kweekt Kunst te Garfield (N. Jersey).

Een paar duizend personen waren op het feestterrein te Newark (N. Jersey) bijeen gekomen.

De ziel van de geheele onderneming was de heer Corn. Beeling Jr., voorzitter van Hoboken's Neerlandia. Eere-voorzitter van het Feestcomité was de hoogbejaarde predikant in ruste, J. A. Mets.

Ds. H. Boer, van Passaie (N. Jersey), hield de feestrede in zuiver Nederlandsch, niettegenstaande zijn grootvader en vader reeds in Amerika waren gevestigd.

De feestelijkheden werden met een gemeenschappelijken maaltijd besloten.

Het is wel een bewijs hoe over heel de wereld door de Nederlandsch-sprekenden verzamelen wordt geblazen, dat thans ook Amerika zijn Nederlandschen Stamdag heeft gehad. Moge hij door velen gevolgd worden. Met belangstelling slaan de Hollandschsprekenden over de geheele wereld deze pogingen om eenheid te verkrijgen gade.

Nederlanders en Stamverwanten,

Bevordert de Vlaamsche Beweging door in Vlaanderen Nederlandsch te spreken en in Uw briefwisseling met Vlaanderen het Nederlandsch te gebruiken!

INGEZONDEN.

Barbarismen.

Grooter, dan ik had durven vermoeden, is de belangstelling onder de leden van het A. N. V. voor mijn vraag aangaande Germanismen, c. q. Barbarismen, gebleken. Bij de werken enz., die ik ken of die mij werden opgegeven, kan ik nog voegen: Adam Strokel. Lijst der meest gebruikelijke bastaardwoorden. Deventer 1887. De heer J. H. H. Bom (lid A. N. V.), Amsterdam, Warmoesstraat 35, berichtte mij, dat hij dit werkje den aanvrager na ontvangen postwissel ten bedrage van *f* 0.80 wil zenden.

Etymologische woordenboeken of -lijsten dunken mij in het algemeen voor het groote publiek onbruikbaar; een philoloog kan er gegevens voor een besluit in zake de afkomst van een woord uit halen, een leek toch zeker niet.

Overigens is 't voor hen, die Duitsch verstaan, niet heel veel moeite, indringende -ismen te herkennen en te weren. Indien zulke parasieten door de beschaafden maar niet worden gebezigd, is de kans, dat ze hier vasten wortel schieten, zeer klein.

Gaarne betuig ik hun, die van belangstelling in dit zuiveringsvraagstuk blijk gaven, mijn hartelijken dank en teeken ik

Uw dw.,

's-Gravenhage. Dr. M. A. VAN WEEL.

Somerset-West, Postbus No. 8 (Kaapkolonie), 15 Aug. 1910.

Geachte Redactie,

Naar aanleiding van het ingezonden stukje van den heer Van Weel (blz. 155, No. 7, Neerlandia 1910) met uw inlichting, kan ik het volgende mededeelen:

Ik ben in het bezit van een boekje, getiteld:

„Een Bloemhof van allerleij lieflijkheijd sonder verdriet, geplant door Vreederijk Waarmond/ ondersoeker der waarheijd/ Tot nut en dienst van al die geen die der nut en dienst uijt trekken wil. Of Een vertaaling van al de Hebreusche/ Griecksche/ Latijnse/ Franse/ en andere vreemde bastaart-woorden en wijsen van spreeken/ die/ ('t welk te beklaagen is) soo inde Godsgeleerdheijd/ regtsgeleerdheijd/ geneeskonst/ als in andere konsten en weetenschappen/ en ook in het dagelijks gebruijk van spreeken/ inde Nederduijtse taal gebruijkt worden/ gedaen door Mr Adv Koerbagh/ regtsgel. en geneesmr. 't Amsterdam/ Gedrukt voor den Schrijver. In 'tjaer 1668."

Dit boekje, alfabetisch gerangschikt, bevat 672 bladzijden druks. Het is m. i. zeer belangwekkend en dat ook door een mededeeling achter in dat boekje, waar met rossig geworden inkt geschreven staat:

„Den Advocaat Adr Koerbagh is (zoo men zegt) en te zien is in zijn vonnis van den 27 Julie 1668, over dit en andere boeken (als het licht schijnende in duijstere plaetsen &c) gecondemneert 10 jaeren in besloten hechtenisse te verblijven en dan nog voor 10 jaeren gebannen, betaelende daerenboven een boete van F 4000 ende nog F 2000 aan de kosten. Vervolgens is hij den 19 Septemb 1668 in 't rasphuis gebragt om aldaar de tien eerste jaeren te zitten, dog is aldaer gestorven in de wijnmaand van 't volgende jaar 1669."

Onder de bastaardwoorden neemt hij o. a. op: abt, arke, duivel, cathegismus, grief, manie, manna,

simpel, sober enz. enz. gevende van vele woorden den oorsprong en afleiding. Zijn vrijzinnige, vooruitstrevende geest, die uit vele uitleggingen blijkt, maakt het alleszins begrijpelijk dat hij destijds gevonnist werd. Het boekje is indertijd waarschijnlijk door een der eerste voortrekkers naar Zuid-Afrika gebracht. Door een toeval kreeg ik het in mijn bezit.

J. BROWNE.

Officieel Nederlandsch.

Geachte Redactie,

In de bespreking van een opschrift op een wegens onbestelbaarheid teruggezonden brief, voorkomende in het nummer van Augustus 1910, trof mij uwe uitspraak, dat b ij in plaats van d o o r n a t u u r l ij k een Anglicisme zou zijn.

Het komt mij voor, dat het veeleer een archaïsme zou wezen. In het Oudnederlandsch toch komt b ij meermalen in deze beteekenis voor. „Door middel van" beteekent het immers ook thans nog in verschillende uitdrukkingen, als „bij monde van", „bij dezen", in het bijzonder in de rechtstaal: men verschijnt „bij gemachtigde", „bij procureur", de curator geeft aan de schuldeischers „bij brieven" kennis, enz.

Wat de beteekenis van bij in het bewuste opschrift aangaat, zou het hier niet beteekenen „ten kantore van"?

„De opening der onbesteld gebleven stukken"... „geschiedt door den ambtenaar bij het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegraphie, belast met het beheer der geweigerde en onbestelbare brieven en verdere stukken, daarin bijgestaan door een of meer door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegraphie aan te wijzen ambtenaren, aldus wordt omtrent deze zaak in art. 12 paragr. 1 K. B. van 14 December 1895, S. 222, bepaald.

Hoogachtend,

H i l v e r s u m, Sept. 1910. C. J. HEEMSKERK.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Bericht.

De Redactie van Neerlandia heeft het recht advertentiën, die strijdig zijn met de belangen van het A. N. V. te weren.

Tot heden is er voor gewaakt, dat Neerlandia, nu reeds in zijn veertienden jaargang, geen aankondigingen bevatte, die iemand konden kwetsen in zijn overtuiging.

De Redactie betreurt het, dat tengevolge van vacantie-omstandigheden de vorige maand zulk een advertentie is doorgeslipt en heeft maatregelen genomen, dat dergelijke vergissingen niet meer kunnen voorkomen.

Vacantie-leergangen.

De Vacantie-leergangen van het A. N. V. zijn den 10en dezer begonnen. Er nemen 6 dames en 23 heeren aan deel, meest Vlamingen en slechts een tweetal Afrikaners uit Cambridge.

Een Schot over den Nederlandschen boer.

In de Daily Chronicle, het aanzienlijke Londensche dagblad, hebben verleden maand een reeks artikelen gestaan, waarin een Schot schreef over land- en tuinbouw en veeteelt in Nederland. Hij was er opgetogen over, zoover ons volk het daarin had gebracht, en dat nog zonder den steun van beschermende rechten en in wedijver met landen, waar de vee- en bouwboer en de kweeker van planten, bloemen, groente en fruit dien steun van staatswege wel hebben.

Hij hield wat hij hier te lande had gezien het Engelsche volk, waaronder hij woont, als een leerzaam voorbeeld voor. Het gaat daar land- en tuinbouw niet goed, en men verlangt er hulp van de regeering, bescherming tegen het buitenland, maar kijk eens naar Nederland, daar doet men het zonder beschermende rechten en gaat het den boer en warmoezenier voor den wind.

En hoe komt dat? vraagt hij. Het land is er niet goedkooper dan in Engeland, de arbeidsloonen zijn niet lager, de mest is er even duur. Maar de Nederlanders pakken aan. Zij helpen zich zelf. De vernuftige botercontrôle is van de zuivelboeren zelf uitgegaan. De regeering heeft het van hen overgenomen, en nu heeft het rijksbotermerk den goeden naam van den Nederlandschen boter hersteld. Weldra zal het dat voor de goede Hollandsche kaas doen. De regeering zorgt wel voor uitmuntende land- en tuinbouwscholen, en helpt met geld ook, waar het noodig is en verlangt wordt, maar grootendeels komen de boeren en tuinders door eigen inspanning en door samenwerking vooruit. Ja die samenwerking, de kracht van de coöperatie in den landbouw, daarin moesten de Engelschen, zegt de schrijver, de Nederlanders navolgen.

Maar dan ook in hun wetenschappelijk werken. Een Engelschman, die zelf een suikerfabriek bezit, had schrijver zijn bewondering betuigd voor een beetwortelsuikerfabriek, die hij in Nederland had gezien: alles was er in orde. Een Nederlandsch kweeker zei aan schrijver: Ik heb in Engeland op een kweekerij gewerkt; als daar 5000 planten geënt waren, rekenden ze op 3000, waarbij het zou slagen. Hier zal u er 20.000 geënt vinden, en het is bij alle geslaagd. Hoe dat komt? Door er zorg aan te besteden. De schrijver zag met genoegen een jongen Engelschman op die kweekerij het vak leeren.

Melkfabrieken met laboratoria zijn dikwijls niet van buiten af op het land gebracht, maar uit de boeren zelf ontstaan. De schrijver heeft mannen in kielen en met klompen aan over bacteriën, serums, temperaturen, decimalen enz. hooren spreken, en niet op den toon, waarmede Engelsche landbouwers op de wetenschap smalen. Men heeft in Nederland een lust om te leeren, die men meer in Schotland en Wales dan in Engeland aantreft. Eigenaardig dat het Nederlandsch het woord „weetgierig" heeft, dat de Engelschman moet omschrijven met „desirous of knowledge".

Een andere reden, die de Britsche schrijver voor de welvaart van de Nederlanders op het land heeft gevonden, is de eenvoud, waarin zij leven. Zij zijn matig met eten en drinken. Hebben — vraagt schrijver — onze Engelsche landbouw-deputaties in Nederland wel gemerkt, hoe weinig hun milde gastheeren zelf aten en dronken? Een ambtenaar zei 's middags den schrijver: Ik heb ontbeten met brood en kaas. Vele Engelschen zouden verbaasd staan, hoe sober men in Holland leeft. Een rijke boer blijft een eenvoudige boer, dien men met klompen aan en in een bonte kiel ziet loopen. Twee mannen, die de schrijver op een kweekerij zag planten, in hun hemdsmouwen, bleken reizigers van de firma te zijn, die drie vreemde talen spraken. Ja, zei een Nederlander, die Engeland en Nederland beide kent, wij werken harder, zijn zuiniger en we doen, meen ik, meer om de klanten te gerieven. Ik geloof niet, dat de omstandigheden verschillen, maar de menschen zijn anders.

De schrijver, die een overtuigd vrijhandelaar is, ziet in den vrijhandel ook een reden waarom het den landbouw hier zoo goed gaat. De boeren en tuinders koopen al wat zij noodig hebben goedkoop en de wedijver met protectionistische landen heeft hen geprikkeld om uit hun land te halen wat er uit te halen is.

Zijn slotsom is, dat land- en tuinbouw in Nederland hun buitengewonen bloei te danken hebben: aan de ligging van het land, den aard van den grond,

den overvloed van water, die tegen droogte beschermt en gemakkelijk vervoer geeft; verder aan de flinkheid, den ondernemingsgeest, den ruimen blik en het sobere leven van de menschen over het heele land, aan hun verstandige bereidwilligheid om samen te werken, aan hun aanvaarden van wat de wetenschap voor den landbouw heeft uitgevonden, aan hun handelsreizen en algemeene ontwikkeling, en in hooge mate aan den vrijhandel.

Al die voordeelen, zoo besluit de schrijver, hebben de Engelschen ook of kunnen ze verkrijgen.

Holland op zijn best.

Bij den geweldigen brand, die de Brusselsche Wereldtentoonstelling heeft geteisterd en waarbij ons eigen Paviljoen gelukkig geheel werd gespaard, hebben Lips' brandkasten uitmuntende diensten bewezen en hun voortreffelijkheid in het ongeschonden bewaren van kostbaarheden getoond.

Holland geen klein volk.

Ds. G. B. A. Gerdener schrijft in Ons Land van Kaapstad Reisindrukken uit Europa. Over een bezoek aan Amsterdam zegt hij:

„Weer werd ik in mijn vermoeden gesterkt, dat Holland als de intellectueele aristocratie der wereld moet worden beschouwd. Dat men in Duitschland en mogelijk ook in Engeland enkele geleerden aantreft, die in Holland geen weerga vinden, bewijst nog niets tegen mijn bewering dat het Hollandsche volk als volk vooraan staat in het gebied der geleerdheid. 'n Bezoek aan de tentoonstelling van Het Boek bevestigde mijn indruk. Men staat verstomd bij de gedachte: z o o veel en z o o goed en zulk een klein volk!"

Holland als wereldcentrum.

Op het te Brussel gehouden Congres voor Pharmacie is besloten tot oprichting van een Association Internationale de Sociétés professionnelles de Pharmacie, waarvan het vaste kantoor zal gevestigd zijn in Den Haag.

Meer en meer wordt Nederland het middenpunt der internationale wetenschap.

Vlaamsch Handelsverbond.

Het Vlaamsch Handelsverbond heeft zijn tweede jaarvergadering te Antwerpen gehouden. Het ledental klom met ruim 100 leden en voortdurend komen er nieuwe bij.

Het Secretariaat is overgeplaatst naar de Schoenmarkt 16 II, waar thans ook het inlichtingskantoor is gevestigd, benevens een leeszaal, die van 3 tot 5 uur 's namiddags geopend is.

Herhaaldelijk heeft het kantoor Vlaamsche handelaren met buitenlandsche huizen, vooral van Nederland, in handelsbetrekking gebracht.

Nederlandsche wetenschap.

Op het Nederlandsch Congres voor brouwerij te Brussel pleitte de groote Duitsche geleerde Dr. Lindner voor het oprichten van een soort algemeen microbiologisch museum te Berlijn.

Dit museum zou het „Leeuwenhoek's gesticht" genoemd worden ter eere van den grooten Nederlander, den vader der microbiologie.

In den loop zijner voordracht liep Dr. Lindner ook hoog met de tegenwoordige onderzoekingen van Prof. Beyerinck uit Delft dien hij nevens Pasteur en Hanssen meende te moeten noemen.

Verder bazuinde hij nog den lof uit van de Hollanders Went en Kruyff en van den Vlaming Van Laer, terwijl hij heel in 't bijzonder melding maakte van het microbiologische proefstation van Buitenzorg op **Java.**

Zoo werd dus door een Duitscher aan de wereld kond gedaan, dat ook op dit gebied de Nederlandsche wetenschap voor die van andere volkeren niet behoeft onder te doen.

Engelsche hulde aan Dr. Lorentz.

Reuter's agentschap heeft aan de Engelsche pers een uitvoerig verslag gezonden van een onderhoud met Dr. Lorentz. De Evening Standard and St. James Gazette wijdt enkele waardeerende woorden aan deze ontdekkingsreis in Nieuw-Guinea: „Alle eer aan den Hollandschen ontdekkingsreiziger Dr. Lorentz, die met zware opofferingen voor zich zelf en zijn tochtgenooten, er in geslaagd is om door te dringen in deze uitgestrekte onbekende wildernis en een bergtop te beklimmen, die even hoog is als de Mont Blanc. De bewonderenswaardig taaie oud-Hollandsche geest, die de Geuzen maakte tot den schrik der Spanjaarden en Tromp tot den schrik van een ander volk, dat wij niet zullen noemen, leeft weer in dezen jongen reiziger. Alleen een Hollander, en misschien een Engelschman, kan 100 voet vallen, en dagen lang leven op een ons rijst per dag, en dit alles te boven komen om het na te vertellen."

Nederlandsche voortbrengselen in het buitenland.

Voor eenigen tijd bevatte Neerlandia een verklaring van het woord „dames-kaas" in België (Fromage d'Edam, verstaan als „Fr. des dames").

Ziehier een aardigen tegenhanger: Onlangs bestelde een Hollander in een landelijk plaatsje in de buurt van Hamburg Hollandsche kaas. Op zijn vraag of het „Gouda-Käse" was, klonk het antwoord van den kellner in platduitsch: „Wie meinen Se? Goudde Käs? N a d ü r l i c h is de Käs goudd, se is g a n z goudd!" (Gut).

Geschiedkundige Schoolatlas van Hettema.

Van Hettema's Historischen Schoolatlas is nu reeds de zesde druk verschenen, wel een bewijs hoe deze atlas zich een goeden naam op de boekenmarkt heeft verworven.

Behalve de bijgewerkte kaart betreffende de verspreiding van den Nederl. Stam over de wereld, bevat deze druk o.-m. de volgende nieuwe kaarten:

De handel voor en na den val van Antwerpen;
De landen waar het Nederlandsch officieele taal is;
Indië bij de komst der Portugeezen en de Godsdiensten toen en later;
Indië onder de Compagnie;
Handel en bezittingen der Oost-Indische Compagnie;
Fransche en Engelsche tijden in Indië;
Indië na het herstel van het Ned. gezag.

In het voorbericht voor den zesden druk wordt onder de tijdschriften, waaruit de samensteller nieuwe gegevens verzamelde, meermalen Neerlandia genoemd.

Waarschuwing.

Meermalen komt het voor, dat verzamelaars van postzegels, briefkaarten enz. betrekkingen aanknoopen met in Neerlandia genoemde personen en bij voorgestelden ruil moeilijkheden ondervinden.

De Redactie vestigt er de aandacht op, dat zij in dezen geen enkele verantwoordelijkheid op zich kan nemen.

Ieder betrachte voorzichtigheid.

Vraag om inlichting.

Wie kan het juiste adres meedeelen van:

Henry J. van der Eb, vroeger Y. M. C. A. building, Hartford, Conn: V. S. v. A.

Bagenda Djamaloedin, vroeger Tollenstraat 10 b, Rotterdam.

Uitmuntende propaganda voor volkszang.

De Afd. Rotterdam van de Nationale Vereeniging voor den Volkszang, welke in haar pogingen ter beschaving van het volkslied gesteund wordt door het Alg. Ned. Verbond en in mejuffrouw Scholten, 's-Gravendijkwal 49 b, Rotterdam, een uitnemende leidster heeft gevonden, heeft de goede gedachte gehad een zestal populaire liederen op briefkaarten te laten drukken die voor 3 cnt per stuk of 15 cnt voor het stel in omslag verkrijgbaar zijn bij den uitgever H. A. J. Houtman, Westzeedijk 3, Rotterdam.

Het zijn:

Ring-king, woorden van René de Clercq, muziek van J. P. J. Wierts.

Moet je varen, woorden van J. P. Heije, muziek van Joh. J. H. Verhulst.

'k Heb mijn wagen volgeladen, oud liedje.

Hollands Vlag, woorden van G. W. Lovendaal, muziek van J. P. J. Wierts.

Marleentje, woorden van Willem Gijssels, muziek van Em. Hullebroeck.

Hij die geen liedje zingen kan, idem, idem.

douwriedouwken = wiegeliedje. jon = gunde (van gunnen)

Op de adreszijde der briefkaarten staat het veelzeggende:

Zingende menschen
Gelukkige menschen

en op den omslag:

Voor men zingt de woorden weten
Anders wordt het lied vergeten.

Wij vestigen met groote instemming de aandacht op deze uitnemende propaganda voor het Ned. Lied, welke o. m. ook door de Vereeniging voor den Volkszang in Limburg wordt toegepast.

Wij werden in staat gesteld een der liederen hierbij af te drukken, de andere zullen volgen.

Ook de handige Volksliederenboekjes van de reeds meermalen in Neerlandia vermelde Limburgsche Vereeniging „De Leeuwerk" bevorderen zeer den volkszang. Onder de vele populaire liederen treffen wij ook met genoegen het Lied van 't A. N. V. aan.

* * *

Op de tentoonstelling, ingericht door de „Vereeniging ter bevordering van den volkzang" te Maastricht, ter gelegenheid van het 31e Taal- en Letterkundig Congres, is de eerste prijs toegekend geworden aan den Antwerpschen Tak van het A. N. V., met zijne tentoonstelling van propagandamiddelen, uitgaven, bundels, verzamelingen, liederboekjes, enz.

De tweede prijs werd toegekend aan den heer J. P. J. Wierts, toondichter, 's-Gravenhage en de derde prijs aan den heer G. C. Weeren, komponist, Ter Aar (Z.-H.).

Eene bijzondere vermelding voor muzikale waarde verwierf: „De Liederkrans" van Lod. de Vocht, Antwerpen, tekst van Pastoor Aug. Ceuppens.

Afkortingen.

In Zuid-Afrikaansche bladen kan men geregeld vóór namen de letters mnr. zien staan, een afkorting voor „meneer": mnr. du Toit, mnr. Celliers, mnr. Bezuidenhout enz.

Wat een gemak is zoo'n afkorting voor den journalist, die verslag moet geven van vergaderingen, waarop vele heeren spreken, en voor den zetter; wat een gemak voor iedereen, in brieven, op adressen, in alle stukken, waarin namen genoemd worden!

Konden wij dat voorbeeld niet navolgen en ook gaan schrijven van mnr. of dhr. (de heer)? Voor het vrouwelijk geslacht worden bij ons de verkortingen al veel gebruikt: mevr. voor mevrouw, mej. voor mejuffrouw, juffr. voor juffrouw. We zouden er jnr. voor jongeheer (jhr. is eenmaal de afkorting voor jonkheer) en jjuffr. voor jongejuffrouw bij kunnen nemen. Maar het meeste gemak zouden wij uit den aard van mnr. en dhr. hebben.

Andere volken zijn al lang zoo verstandig geweest, dergelijke afkortingen te gebruiken. De Franschman zet eenvoudig M. (Monsieur) voor den mannenaam; de Engelschman Mr. (veelal Esq. achter den naam).

Als onze dagbladen eens met dhr. en mnr. een begin maakten?

Slecht vertalen.

Wij lazen onlangs in een tooneelverslag van een Nederlandsch dagblad:

„Artificieel klinkt mooier dan ons Hollandsch: maakwerk. In gelijke verhouding klinkt ook de Fransche dialoog, mooier dan de Hollandsche vertaling. Ce qui ne vaut pas d'être dit, on le chante — is een bekend spreekwoord — waarvan men den zin aldus zou kunnen uitbreiden: wat in het Hollandsch hol en rhetorisch klinkt, lijkt in het Fransch gezegd, heel sierlijk en vol geest."

Een opmerking vooraf, die los is van hetgeen wij eigenlijk naar aanleiding van deze uitspraak willen zeggen: artificieel moge mooier klinken dan ons Hollandsche maakwerk, klinkt het ook mooier dan gekunsteld, wat het woord zeggen wil?

Maar waar het ons om te doen is: wij hebben bezwaar tegen den uitgebreiden zin, aan het Fransche (niet geheel juist aangehaalde) spreekwoord gegeven. „Hol en rhetorisch" kan in het Hollandsch slechts klinken wat een slechte vertaling is van wat in het Fransch „heel sierlijk en vol geest" is.

„Lijkt" het in het Fransch slechts „heel sierlijk en vol geest", dan is het in het Fransch ook „hol en rhetorisch". Het ligt dan aan ons gebrekkig gevoel voor het Fransch, d. w. z. onze gebrekkige kennis

ervan, indien het ons niet „hol en rhetorisch" klinkt.

Maar wat in het Fransch „heel sierlijk en vol geest" is wordt in Hollandsche vertalingen inderdaad dikwijls „hol en rhetorisch", doordat men het Fransch woordelijk in het Hollandsch overbrengt, wat vaak volkomen fout is. Woorden hebben de waarde, die het gebruik er aan geeft.

„Hol en rhetorisch" klinkt dikwijls de taal van Fransche stukken op ons tooneel, of van Fransche romans in Nederlandsche vertaling, eenvoudig omdat de vertalers niet veel meer dan Fransche woordkennis hebben, en maar min kennis van de Fransche taal. Gezwegen van hun onmacht om zich behoorlijk in het Nederlandsch uit te drukken.

Mochten uitgevers van vertaalde romans, tooneeldirecteurs die vertaalde stukken laten spelen, redacties van kranten, die weinig of veel aan andere talen ontleenen, strenger eischen stellen aan het overzetten! Het is hemeltergend wat er op dat gebied geleverd wordt!

Beter dan in Engeland.

De Londensche Pall Mall Gazette bevat een artikel naar aanleiding van het verslag over land- en tuinbouw in Nederland, uitgegeven door het Ned. Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

De Pall Mall stelt den Engelschen landbouwer Nederland ten voorbeeld. Holland bezit geen voordeelen in zijn bodemgesteldheid boven Engeland. Het klimaat van beide landen is vrijwel gelijk. Maar Holland heeft de groote vruchtbaarheid van zijn grond verkregen door prachtige bevloeiingswerken. Ontelbare kanalen doorsnijden het land, zoodat de aanvoer van mest en het vervoer der landbouwvoortbrengselen gemakkelijk en goedkoop zijn.

Maar wat de Pall Mall het meeste prijst is het uitmuntende landbouw-onderwijs in Nederland, zoowel te Wageningen als in de winterlandbouwscholen. Verder heeft het Engelsche blad slechts lof voor de handelsorganisatie onder leiding van het Ned. Landbouw-Comité.

De Pall Mall wijst er de Engelschen op dat de Nederlandsche land- en tuinbouwer door zijn kennis van Fransch, Duitsch en Engelsch in staat is zich veel beter op de hoogte te houden van hetgeen in andere landen op zijn gebied wordt uitgevonden en toegepast.

Ons $2^1/_2$ centstuk.

Uit Tilburg wordt ons meegedeeld, dat men daar het 2½ centstuk s o e noemt: b.v. „voor een muntgasmeter heeft men soeën noodig."

Dit woord is natuurlijk een verhollandsching van het Fransche s o u.

Ook spreekt men er wel van l a p, wat herinnert aan het vroeger in Brabant veelvuldig voorkomen van het groote Belgische muntstuk van gelijke waarde ongeveer.

Voor Afdeelingsavonden (vervolg).

Marie E. Arntzen-Wafelbakker, Marnixkade 17, Amsterdam.
Voordrachten met en zonder instrumentale begeleiding van meesterwerken op letterkundig gebied, dramatisch en humoristisch.

Marie Berkhuijsen, Hollandsche liederzangeres, Mauritsstraat 38, Utrecht.
Treedt alleen of in vereeniging met anderen op.

Jacoba Flothuis-Van Dommelen, 1e Middellandstraat 48 b, Rotterdam.
Voordracht van dramatische, lyrische en gewijde kunst. Lezing over voordrachtkunst.

Marie Metz-Koning en het echtpaar Haus, 's-Gravenhage.
Opvoering van de dramatische schetsen: Het kindje, Verzoening, Schoone leugen e. a. van mevr. Metz-Koning. De schrijfster treedt zelf in deze tooneelstukjes op.

De heer en mevr. Haus (Van Riebeekstraat 59, Den Haag) geven ook afzonderlijk voordrachtavonden: gedichten, monologen, Falklandjes, tooneelstukjes enz.

Attie Nieboer, Soest.
Betuwsche voordrachtavond. Humoristische schetsen in dialect. Ernstige Hollandsche voordrachten.

Mevrouw Truus Post en de heer Gerard Arbous, Rustenburgerstraat 405, Amsterdam.
Middeneeuwsche en nieuwe dramatische voordrachten en tooneelwerken. Nederlandsche, Vlaamsche en Afrikaansche gedichten. Uitgebreide voordrachtlijst op aanvraag beschikbaar.

Alida Ringler, Cronjéstraat 10, Leeuwarden.
Voordacht van poëzie en proza van oude en nieuwe Nederlandsche, Vlaamsche en Friesche dichters en schrijvers.

Henri Dekking, Rotterdam.
Voordracht van eigen en vertaald werk. Nederlandsche letterkunde: verzen en proza.

Johan Koning, Prins Hendrikstraat 34, 's-Gravenhage.
Dramatische voordrachten. Lezingen over de Kunst van Fr. van Eeden en voordracht uit zijn werken. Voordracht over taalvorming en taalschoon.

Bericht.

Ditmaal blijft de ledenlijst achterwege. De namen der nieuwe leden komen in het volgend nummer.

Laat ieder trachten door het aanwerven van nieuwe leden de maandelijksche lijst op lengte te houden.

UITSTAPJES IN BELGIË
ANTWERPEN, BRUSSEL, OOSTENDE, SPA, ARDENNEN
Abonnementen op het geheele net van het Belgisch Spoor (4650 Kilom.)

GELDIG:	3e KLASSE	2e KLASSE	1e KLASSE
5 DAGEN	11.75 franc	20.50 franc	30.75 franc
15 DAGEN	23.50 „	41.00 „	61.50 „

Vraag gratis geïllustreerde prospectussen
Informatie-Bureau, Station: Brussel (Nord.)

14e Jaargang. No. 10. October 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Weest allen apostelen voor den Volkszang, ieder in zijn huiselijken kring, in zijn buurt, in zijn dorp, in zijn stad.

PROF. FREDERICQ.

INHOUD: Koninklijk bezoek — Monumenten van Ned. oorsprong in de vroegere nederzettingen buiten Europa, door Mr. Dr. J. C. Overvoorde — Moeilijke tijden voor de „D. B. U. of Ceylon", door Maurits Wagenvoort — Ons Paviljoen — Eenige opmerkingen over de hist. wereldkaart in ons Paviljoen te Brussel, II (Slot), door L. de Boer — Aangenaam bezoek, II, door C. van Son — *Boeken-Commissie,* door Dr. W. van Everdingen — *Buitenland:* Nederland in Londen — Naklanken van 31 Augustus — *Noord-Nederland:* Van de Afdeelingen — Verslag van den zesden Vacantieleergang te Leiden, door A. L. van Blommestein — *Zuid-Nederland:* Aan de Leden — De drie Vlaamsche wetenschappelijke Congressen te Antwerpen — Uit onze Takken — Het A. N. V. in België — *Oost-Indië:* Toelating van Inlanders en Chineezen tot de Europeesche lagere scholen in Indië, een kwestie van geld? — De reorganisatie der Indische politie — Uit de Afdeelingsverslagen over 1909 — *Zuid-Afrika:* De Volksraad — Een Z.-Afr. Muziekacademie — Z.-Afr. studenten in Nederland — *Ned. Antillen:* Uit de Bestuursvergadering van Augustus — *Ingezonden:* Het gebruik van het Nederlandsch bij het Belgische Koningsbezoek aan Nederland, door Dr. M. Rudelsheim — Het zingen op het Congres te Maastricht, een klacht en een voorstel, door Dr. C. te Lintum — Wat jammer voor Nederland!, door Dr. Em. van Soest — *Mededeelingen en Allerlei* — *Advertentiën.*
BIJVOEGSEL: Nieuwe Leden, Adressen van bestuurders enz. — Advertentiën.

Koninklijk Bezoek.

Nu nog aan te komen met het bezoek van België's Koning en Koningin lijkt wel de nachtschuit. 't Is verdrongen door ander nieuws; 't publiek leest terwijl dit stukje wordt geschreven, dat Hunne Majesteiten reeds weder gast zijn van een ander vorst, en als het wordt gedrukt, is ook dat al weer achter den rug en gauw vergeten. Neerlandia echter mag over dat Koninklijke bezoek niet zwijgen, omdat dit verkeerden indruk zou maken: waar in elk nummer de Vlaamsche zaak wordt besproken, mag een woord niet ontbreken over een feit, dat in de betrekkingen tusschen beide landen van zoo groote beteekenis is geweest. Niet zoo zeer nog het bezoek op zich zelf, als wel de ontspanning die het tot voorwaarde, tot aanleiding en gevolg beiden, heeft gehad. Er bestond heel natuurlijk sedert den oorlog van '30 een strakheid tusschen de Vorstenhuizen van België en Holland, die niet dan langzamerhand heeft kunnen luwen en misschien nog niet geheel is overwonnen. Want niet een gewoon hartelijkheidsbezoek is het geweest; de omstandigheden zijn het die het onvermijdelijk hebben gemaakt. Van het Nederlandsche hof zou het niet zijn uitgegaan; het werd bepaald door een sterfgeval en een troonsbestijging. En het is gelukkig dat de Koning en Koningin van België in het welbegrepen belang van beide volken hunnerzijds den ban hebben verbroken.

Het Nederlandsche volk heeft geen herinneringen meer die nauwe en oprechte samenwerking met België in den weg staan; het heeft zijne koelheid allengskens laten varen en daarvoor bij strenge afbakening van beider staatkundig gebied, de erkenning in de plaats gesteld van vele en groote gemeenschappelijke belangen. Meer nog, over en weer zijn vriendschapsbanden aangeknoopt, vooral tusschen Vlamingen en Hollanders, en nooit misschien is werkelijke sympathie tusschen twee nabuurvolken, buiten alle politieke overwegingen om, hartelijker geweest dan thans bestaat tusschen België en Holland. Want al beoogen de Taal- en Letterkundige en de Wetenschappelijke Congressen, het Algemeen Nederlandsch Verbond, de Vereeniging van Letterkundigen, voornamelijk aansluiting met Vlaanderen, vergeten wordt niet dat de Vlamingen Belgen zijn, en dat waar men meer rechtstreeks de vriendschap met een deel van een volk beoogt, men toch als einddoel moet stellen versterking van de banden met het geheele volk. In dien geest werkt sedert eenige jaren de Hollandsch-Belgische Commissie. Geen wonder dat het Belgische Koningspaar aan het Nederlandsche volk welkom was als geen, en dat zijn bezoek besproken werd met die huiselijke hartelijkheid die een kenmerk is van ons volk tegenover zijn eigen Vorstenhuis.

Dat zelfde Nederlandsche volk had gaarne zijn oprechten wensch zien vervuld, dat tegen den Koning van Vlamingen en Walen, den Koning die zijn eed van trouw aan de Grondwet ook in het Vlaamsch heeft gezworen, die Nederlandsch spreekt en verstaat, op Nederlandschen grond slechts in 's lands taal zou zijn gesproken. Met grooten aandrang hebben de couranten zonder onderscheid dien wensch geuit en noode hebben zij gezwegen, toen de reden werd openbaar gemaakt, waarom de officieele toespraken aan het groote gastmaal te Amsterdam niet anders dan Fransch mochten zijn. Vooral voor de Vlamingen is die pijnlijke vormelijkheid, bij dit bezoek, een groote teleurstelling geweest. Wij in Nederland, die alles hebben gedaan wat in dezen mogelijk en geoorloofd was om het te keeren en die dat zeker zullen blijven doen, wij begrijpen die teleurstelling ten volle. Maar meer dan een teleurstelling mag het niet zijn geweest; niemand voorzoover wij weten, heeft er een triomf van het Fransch in Nederland in gezien. In elk geval doet het feit niets af van de groote liefde van onze Koningin voor onze taal, die Zij hoog houdt en waaraan Zij den voorrang geeft waar Zij kan. Van Haar Secretarie gaan nooit brieven uit dan in het Hollandsch, zelfs niet aan ambtelijke personen die geen Hollandsch kennen. En met groote zorg worden in dat Hollandsch

noodeloos vreemde woorden geweerd. Deden allen zoo, die zich Hare onderdanen noemen, de Vlamingen — en de Nederlandsche taal zelf — zouden er wel bij varen.

Hetgeen geschied is wordt algemeen in Nederland betreurd, de overwegingen die er toe hebben geleid hebben weinigen overtuigd, maar ten slotte mag aan het officieele gebruik van Fransch bij dit bezoek, tegenover deze Vorsten, geen hoogere beteekenis worden toegekend dan van bewuste vasthoudendheid aan algemeen geldenden vorm.

Monumenten van Nederlandschen oorsprong in de vroegere nederzettingen buiten Europa.

(Rede van Mr. Dr. J. C. Overvoorde op het Ned. Taal- en Letterk. Congres te Maastricht).

Roemrijk is het verleden van het Nederlandsche volk op het gebied der koene zeevaarders en onverschrokken kooplieden, die hun vlag over de zeeën deden waperen en in Indië vreemde koninkrijken en keizerrijken aan zich onderwierpen of dwongen om aan hun handel het monopolie te verleenen van de belangrijkste uitvoerartikelen van hun land.

Het waren geen heiligen, die er op uitgingen, om voor zich en voor hun lastgevers een toekomst te veroveren in vreemde streken, en niet al hun daden kunnen vrij blijven van de kritiek, thans rustig in de studeerkamer gemaakt, doch de vele feilen vallen weg bij het krachtig beeld als geheel, het beeld van een zijn kracht bewust jong volk, voor wie de enge grenzen te klein zijn, voor zijn ondernemingsgeest, zijn moed en zijn zelfvertrouwen.

De geschiedenis van die pioniers, die een wereldrijk stichtten, hetwelk van zooveel invloed was op ons volksbestaan, is voor ons niet minder belangrijk dan de eigen geschiedenis van het beperkter vaderland.

De kennis van hun levenswijze in de Kaap, in de tropen of aan de Hudson; de inrichting van hunne woningen, de uitingen van hun kunst, zij zijn voor ons niet minder van beteekenis, dan die van de stamgenooten in Europa. En, mogen wij al niet in de aflegen landen die uitingen van hooge kunst kunnen verwachten, die in de centra der Nederlandsche beschaving te vinden zijn, die kunstuitingen zijn daarom niet minder belangrijk, waar zij ons tevens een beeld kunnen geven van de wisselwerking van en op de inheemsche kunst van de hen omringende volkeren en van den invloed op hen van klimaat en omgeving in de nieuwe nederzettingen.

Ook die inheemsche kunst heeft den invloed ondergaan van de Hollandsche trekkers. Het „skilful carving in blackwood for doors" te Bombay wordt door Murray toegeschreven aan den invloed der Hollanders te Surat en „the hammered repousse silver work of Dutch" is volgens hem van Hollandschen oorsprong.

Welk een veld van studie in verschillende richting ligt hier nog open om ontgonnen te worden en hoe weinig is dit nog bewerkt! Een eerbiedwaardige reeks van artikelen is in den laatsten tijd gewijd aan de feiten-geschiedenis van de verschillende vestigingen en de tallooze oorlogen daar gevoerd, en met toewijding bestudeert men in Indië de schitterende voortbrengselen van de kunst van de Hindoes en Javanen, doch de studie van de kunst en het leven van onze e i g e n voorouders aldaar, de vestigers van ons koloniaal bezit, trok slechts matig de aandacht der geleerde onderzoekers.

Voor Batavia kunnen wij wijzen op het zeer doorwerkte artikel van Dr. C. Swaving over de „Sanitaire geschiedenis" in het Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde 14e jaargang (1878) 2e afd., een klein, doch uitnemend artikel van H. D. H. Bosboom over de Oude woningen in de stad Batavia [1]) en eenige verspreide opstellen van Bosboom, Dr. J. Brandes, J. F. G. Brumund en Dr. F. de Haan, die meer of min speciaal gewijd zijn aan Oud-Hollandsche bouwwerken, doch voor de verdere streken van Java en voor de buitenbezittingen staan ons wel de soms uitvoerige beschrijvingen van Baldeus, Nienhoff, Valentijn, Stavorinus, Heydt, Salmon e. a. uit de 17e en 18e eeuw ten dienste om te zien wat er vroeger bestond, doch om na te gaan wat hiervan thans nog aanwezig is, ontbreken de bronnen nagenoeg geheel.

Voor de Oostersche kunst werd eene Rijkscommissie benoemd, en hetgeen door Nederlanders werd verricht tot bestudeering van de prachtige Hindoemonumenten op Java mag met eere geplaatst worden naast wat andere volken op dit gebied hebben verricht, doch voor de monumenten van Hollandschen oorsprong in het uitgestrekt gebied van de Oost- en West-Indische Compagnieën is nog zelfs geen begin gemaakt met het bijeenbrengen van gegevens.

Er valt hier een eereschuld goed te maken, een schuld, die echter moeilijker is in te lossen naarmate het gebied grooter en de voorstudie beperkter is. Het geldt toch niet alleen de tegenwoordige koloniën, maar evenzeer de streken, waar vroeger de driekleur wapperde over eigen bezittingen aan de kusten van Malabar en Coromandel, in Ceylon, Malakka en Formosa, aan de Kaap, de Goudkust, in Brazilië, Nieuw-Nederland en de West of in belangrijke faktorijen als te Surat boven Bombay, te Chinsurak aan de monden van de Ganges, Ormus in Perzië, Dacca en Casimbazar, en het gevangenis-eiland Decima in Japan, om nog niet te spreken van de spoedig verlaten vestiging op Mauritius en de opgeheven kantoren te Broach en te Canton, in Siam en in Cochin-China.

Met bescheiden krachten wil ik pogen althans een eerste kleine afbetaling te leveren, eene eerste poging om althans een overzicht te krijgen van het rijke veld, dat hier van Nederlandsche zijde nog op bewerking wacht. Voor eene afdoende bewerking zouden de krachten van één persoon te kort schieten, ook al kon hij over meer tijd en meer middelen beschikken, dan mij ten dienste staan bij dit voorloopig onderzoek. Doch ook door die bescheiden poging hoop ik althans iets te kunnen bijdragen om meer belangstelling te wekken voor wat nog herinnert aan hen, aan wie ons volk zooveel verschuldigd is. Voorloopig beperk ik mij hierbij tot het toch reeds zoo uitgebreide gebied der Oost-Indische Compagnie, waarvan ik de belangrijkste vestigingen aan de Kaap, in Surat en Ahmedabad, aan de kusten van Coromandel en van Malabar, in Ceylon en Malakka en de faktorijen bij Chinsurah en in Japan hoop te bezoeken, benevens natuurlijk Java, enkele deelen van Sumatra, Borneo, Celebes, Ambon en Ternate.

Door meerdere belangstelling te wekken hoop ik ook mede te werken tot behoud van hetgeen nog aanwezig is, want nergens geldt sterker dan bij oude herinneringen, dat gebrek aan belangstelling op den duur doodelijk moet zijn. Hierbij kom ik vanzelf op de verschillende uitingen, waartoe het in de Nieuwe Rotterdammer en in Neerlandia overgenomen artikel van Madame Menant over den droevigen toestand der Oud-Hollandsche graven te Surat heeft aanleiding gegeven. Men heeft zelfs voorgesteld om te trachten het onderhoud hiervan ten laste van den Nederlandschen Staat te brengen! Was hiertoe aanleiding in hetgeen in onze eigen koloniën voor oude monumenten van Hollandschen oorsprong is geschied? En hebben wij het recht hier aan het Engelsch gouvernement een verwijt te maken?

Het antwoord hierop kan kort zijn, doch moet tevens niet gunstig luiden voor ons volk. Mijne erva-

[1]) Tijdschrift van het Batavisch Genootschap, deel XL afl. 5 en 6 (1898).

ring is, voor zooverre mijne voorstudie mij hiertoe thans reeds het recht geeft, dat Engeland meer gedaan heeft voor de herinneringen aan onzen stam in Voor-Indië, dan Nederland voor zijn eigen voorgangers in de eigen koloniën.

Voor Ceylon verscheen reeds in 1877 het Lapidarium Zeylandicum van L. Ludovici, nader aangevuld door de studies van Mr. F. H. de Vos.

Voor Malakka gaf Robert Norman Bland in 1905 een goed geïllustreerd overzicht der daar nog aanwezige Hollandsche grafzerken. De Engelsche regeering zelf heeft veel bijgedragen tot meerdere kennis door de belangrijke publicaties der Archeological Survey [1]), waarbij naast de Indische monumenten ook aandacht is gewijd aan de herinneringen aan de Europeesche kolonisten. Ik noem hierbij in de eerste plaats het uitnemende werk van Alex. Rea over de residentie Madras (1897) [2]) en van C. R. Wilson over Bengalen (1896) [3]).

Het eenige wat Holland hiertegenover kan plaatsen is een in de Navorscher deel 36 (1889) bl. 339 opgenomen lijst van opschriften van 32 zerken uit Batavia, die bij de afbraak der kerk naar de begraafplaats te Tanah-Abang zijn overgebracht en daar door een herinneringssteen zijn aangeduid als: „Monumenta quae Bataviae in pervetustis aedibus sacris dirutis fuere CIↃ IↃCCCXLIV".

Voor Zuid-Afrika, dat hierin nog verre bij Voor-Indië ten achter is, valt op het gebied der koloniale huizen het aardige werkje van Mrs Alice Fane Trotter te noemen en de groote uitgave hiervan met een technisch voorwoord van den architekt Herbert Baker. Tegenover dit Engelsche boek staat geen werk van gelijke beteekenis voor Nederlandsch-Indië, al mag dankbaar de studie van H. D. H. Bosboom over Oude huizen te Batavia vermeld worden.

Ook voor het behoud van historische monumenten wordt in Engelsch-Indië veel gedaan, al moet bij de uitgestrektheid van het gebied en de vele hoogstbelangrijke monumenten van Indischen oorsprong de bemoeiïng van de regeering hier beperkt blijven. Toch getuigen de verslagen der Archeological Survey, dat ook hierop het oog der regeering gevestigd is. Voor Ceylon valt een bewijs van piëteit te vermelden, waartegenover zelfs in het vaderland moeilijk een tegenhanger te vinden zoude zijn. Toen de kerk in het fort te Colombo een ruïne was geworden en de oude grafsteenen der Hollandsche gouverneurs en notabelen, blootgesteld aan de tropische regens, dreigden vernietigd te worden, besloot het gouvernement de overblijfselen der daar begravenen met de zerken over te brengen naar de Wolfendal church te Colombo. De overbrenging der kisten geschiedde den 4 September 1813 met militaire eer, militaire muziek, fakkels en een eerewacht van het 19e regiment, waarna volgden de lijkkisten door soldaten gedragen en gevolgd door de Hollandsche burgers, leden van het vroeger bestuur, Engelsche officieren en authoriteiten, waaronder de leden van His Majesty's Council, de Militaire staf en de Gouverneur van het eiland. In de Ceylon Gouvernement Gazette waren de inwoners opgeroepen om eer te bewijzen aan de overledenen, waaronder de bekende Gouverneurs Van Eck en Falck. Ook te Galle werden bij het afbreken der kerk volgens het voorstel van het consistorie de zerken met de daaronder rustende overblijfselen den 22 October 1853 met militaire eer naar de nieuwe kerk overgebracht, waarbij zorg werd gedragen, dat elke zerk weder boven het nieuwe graf van de betrokkenen werd geplaatst. Wel liggen thans nog veel zerken in Malakka in de ruïne van een oude kerk, doch ik meen, dat deze kerk zelf reeds in den Hollandschen tijd eene ruïne was. Over de graven van Surat hoop ik ter plaatse nadere inlichtingen in te winnen.

Hoe is hiertegenover de houding der Hollanders in tal van plaatsen in ons land waar de oude graven zijn dicht geworpen en de zerken zijn neergelegd zonder eenig verband met de daaronder zich bevindende graven? Of hoe te oordeelen over een kerkbestuur als te Aarlanderveen, dat voor nog slechts enkele jaren, bij het bouwen van een nieuwe kerk opzettelijk de vrij goed bewaarde zerk van een aldaar in 1521 overleden pastoor uit den grond van de op dezelfde plaats herbouwde kerk deed verwijderen en naar het hof buiten de kerk deed overbrengen? En hoe is er gehandeld in de eigen koloniën? Van de oude kerken te Batavia staat nog slechts de bescheiden Portugeesche buitenkerk met het graf van den Gouverneur-Generaal Zwaardekroon. De oude Hollandsche kerk met de graven van verschillende Gouverneurs werd onder Daendels afgebroken en de rouwborden met ornamenten werden opgeborgen in de Portugeesche binnenkerk, waar zij met de kerk in 1808 zijn verbrand.

Enkele fragmenten berusten thans, meen ik, in het Museum.

Twee en dertig grafzerken zijn overgebracht naar het kerkhof te Tanah-Abang, doch een groot aantal is verloren gegaan. De zerk van Jan Pietersz Coen, den stichter van Batavia, is verdwenen, en, terwijl de zerk van Jan van Riebeek's eerste vrouw [1]) nog gaaf in Malakka op het kerkhof rust, vond H. D. H. Bosboom voor omstreeks 12 jaren in den oprit aan de Utrechtsche straat te Batavia een brok van de zerk van den stichter van de Kaap, Jan van Riebeek.

Toch was in 1842 de zerk in goeden toestand [2]) zoodat de verwaarloozing betrekkelijk van jongen datum is.

Wanneer aldus met de herinnering aan onze groote voormannen is gehandeld in de hoofdstad van Indië, hoe zal dan de toestand zijn op de verderaf gelegen posten? En hoe van de herinneringen aan bescheiden personen, hunne woningen en stichtingen?

Hierover ontbreken mij thans nog de gegevens, doch door mijn reis hoop ik ook daarover meer licht te kunnen verspreiden. Meer licht en naar ik hoop, ook meer belangstelling. Veel is reeds onherstelbaar verloren gegaan en het is meer dan tijd, dat de belangstelling ontwake om althans nog te trachten door behoud van het bestaande een deel goed te maken van een lang verwaarloosden eereplicht tegenover het voorgeslacht.

Ik hoop dat mijn bezoek aan de oude nederzettingen en het daarbij te verkrijgen overzicht er toe mogen medewerken, dat door het opwekken van belangstelling de tijd moge aanbreken, dat Nederland ten opzichte van zijn eigen koloniën niet meer achter sta bij den grooten opvolger in een deel van zijn overzeesche bezittingen, bij Engeland, dat meer heeft gedaan voor de historische herinneringen aan de vreemde voortrekkers, dan Nederland zelf voor die van de eigen burgers, voor de mannen van eigen Stam.

J. C. OVERVOORDE.

[1]) Maria Quevelerius, overleden te Malakka in 1664.

Wien Rotterdam het Licht
Leyden goe Seden gaf
Wiens Troudagh heeft Schiedam
Leyt hier nu in dit Graf.

[2]) Tijdschr. Bat. Gen. Deel XL, 1898, bl. 542.

[1]) Opgericht in November 1860 door M. Cunningham en na eene tijdelijke opheffing in het jaar 1866 in het jaar 1870 in eere hersteld. Zie Tijdschr. Bat. Gen. XLIV bl. 373.
Hierbij mag met eere vermeld worden het belangrijk aandeel hieraan genomen door onzen oud-landgenoot, den heer J Ph. Vogel, sinds 1 Mei 1910 Gouverneur-Generaal van de Survey te Lahore.

[2]) Monumental Remains of the Dutch East India Company in the Madras Presideney. Imperial Series Vol. XXV.

[3]) List of Inscriptions of Bengalen.

Nederlanders en Stamverwanten, bezoekt het Paviljoen van het A. N. V. op de tentoonstelling te Brussel en spreekt Nederlandsch!

Moeilijke tijden voor de „D. B. U. of Ceylon".

Onze vrienden, de „Burghers" van Ceylon, beleven met hun Vereeniging, de „Dutch Burgher Union of Ceylon", moeilijke tijden, ofschoon het twijfel te kennen zou geven aan hun afstamming èn tevens aan hun weerstandsvermogen, indien men maar een oogenblik vreesde, dat hun jonge bond deze beproevingen niet zou doorstaan. De droevigste tegenspoed is wel, dat ziekte een paar der ijverigste leden van de Unie bijna dit geheele jaar door heeft belet voor de goede zaak werkzaam te zijn. Men weet met hoeveel ijver een zeker getal leden te Kandy, te Galle, maar vooral te Colombo, aan de studie is gegaan van onze taal, en wezenlijk, bij het begin van dit jaar, kon men in hun kennis niet onbelangrijke vorderingen bespeuren. Dit kwam hoofdzakelijk wijl zij in onze landgenoote, mejuffrouw S. Pieters, en in den heer R. G. Anthonisz, bewaarder van het Nederlandsche archief te Colombo, leermeesters vonden van onvermoeide toewijding. Ongelukkigerwijze zijn juist deze beide dit jaar in hun gezondheid getroffen, allermeest mejuffrouw Pieters, die wellicht haar post in de voorhoede van de „Dutch Burgher Union" zal moeten verlaten en naar het vaderland terugkeeren. Dit zou in meer dan één opzicht een verlies zijn voor de Nederlandsche zaak op Ceylon. Laat ons hopen, dat zij geheel herstelle om nog lang haar werkzaamheid voort te zetten.

Het is dus op dit oogenblik voornamelijk te Galle, dat onze taal beoefenaars vindt, dank zij vooral den ijver en de kennis van den advokaat Mr. De Vos, bekend om zijn heraldieke studiën van Nederlandsche familiën op het eiland. Zijn voorbeeld, en dat van den heer Anthonisz en een paar anderen, bewijst dat er altijd ten minste eenige zijn geweest, die lust hadden in de studie hunner vaderen taal, en het is niet het minst deze lust, die bij de „Burghers" groeit tegen de beproevingen in. Zelfstudie van een taal heeft echter tegen, dat men van niemand opheldering kan ontvangen i. z. de uitspraak, welke in niet geringe mate de beoefening van het Nederlandsch bemoeilijkt. Maar in de linguaphoon, de op de taalstudie toegepaste phonograaf, heeft men een krachtig hulpmiddel om in dit bezwaar te voorzien. Het zou wellicht op den weg van het Algemeen Nederlandsch Verbond liggen om met het bestuur der „Dutch Burgher Union" in overleg te treden of van deze zijde de studie onzer taal op Ceylon niet kan worden aangemoedigd. De kosten kunnen niet veel bedragen, indien van hieruit voor dit doel bewerkte grammophoonplaten naar Ceylon werden gezonden. Op dit oogenblik wordt ons land bezocht door Dr. W. G. van Dort, een der oudste en tevens een der geachtste leden van de D. B. U., plaatsvervangend „Burgher"-lid van den Raad van Ceylon, die voor dit doel een reeks van platen of rollen denkt mee te nemen. Voor andere talen zijn zij in den handel, jammer genoeg voor de onze niet. In deze richting is er ter uitbreiding van het gebied en ter behartiging van de belangen onzer taal wat te doen, komt mij voor.

In het voorbijgaan mag gezegd worden, dat onze waardige vriend Dr. Van Dort eenvoudig opgetogen is over ons land, in het bijzonder over onze karaktervolle steden. Zeker, het is niet de eerste maal dat hij ons bezoekt: in 1883 is hij hier geweest. Doch behalve dat er tusschen toen en nu heel wat veranderingen, die ook verbeteringen waren, zijn voorgekomen, was toen zijn bezoek maar zeer kort en in gezelschap van een groot getal toeristen. Nu brengt hij eenige weken in ons midden door en hij zal zeker, in Colombo teruggekomen, menigeen onder onze neven, de „Burghers", het hart doen popelen om ook eens een kijkje te nemen in het oude land hunner vaderen, waaruit reeds meer dan een hunner de aangenaamste herinneringen heeft thuis gebracht.

Wat de „moeilijke tijden" aangaat, die de D. B. U. troffen, zij staan in verband met het algemeen bestuur van het eiland, waarvoor deze jonge vereeniging reeds de beteekenis heeft verkregen, welke de helderstziende onder hare voorstanders van het begin af hebben voorspeld. Het is waar, dat naar Britsche schatting het eiland bewoond wordt o. a. door 20.000 „Burghers"; het is óók waar, dat de „Burghers" zelf tot geen hooger cijfer komen, dan 4000, hoogstens 5000, en zij kunnen de zaak beter beoordeelen dan de Britsche autoriteiten. Het is tevens waar, dat van die 4000 à 5000 als authentiek te beschouwen „Burghers" er slechts 400 bij de D. B. U. zijn aangesloten, máár... deze behooren èn tot de welgesteldste leden der „Burgher"-gemeenschap, over het algemeen niet-welgesteld, ofschoon dan toch bij lange na niet arm, èn tot de best-onderwezenen van het geheele eiland.

Ceylon is, gelijk men weet, een kroonkolonie, d. w. z. het wordt geheel van uit het Londensche Colonial office bestuurd, maar dit voorgelicht door den Gouverneur, en dezen door een Raad. De Raad van Ceylon telt al dadelijk twaalf ambtelijke leden om te voorkomen, dat hij iets anders zou begeeren dan wat het Britsche Bestuur aangenaam of gepast vindt, waaraan dan nog door de Regeering worden toegevoegd drie „Europeanen": een lid namelijk voor de planters, een lid voor de kooplieden en een lid voor alle andere Europeesche inwoners te zamen. Dan benoemt de Regeering één lid voor de „Burghers", — sinds geruimen tijd de Honbl. Mr. F. C. Loos, — één lid voor de hooglandsche en één lid voor de laaglandsche Cinghaleezen, één lid voor de Tamilgemeenschap, en een lid voor de Mohammedanen. Van eenig kiesrecht voor de inwoners van Ceylon was hierbij geen sprake, ofschoon, wat het „Burgher"-lid betreft, de Regeering goed vond den door de D. B. U. aangewezen candidaat te benoemen.

In een dier liberale bevliegingen, waarmee de Britsche kolonisatie zoo goed den schijn weet te redden, dat zij, de macht geheel in handen houdende, zich iets gelegen laat liggen aan de wenschen naar zelfbestuur harer overheerschten, wenscht de overheid van Ceylon nu eenige onbeduidende wijzigingen in te voeren. Onnoodig te zeggen, dat de twaalf ambtelijke leden van den Raad zoo vast op hun zetel zitten als de steenen Egyptische Ramsesbeelden op den hunne, maar voor de overige wil het Bestuur voortaan wel een verkiezing toelaten. In plaats van de drie Europeesche leden geeft het nu slechts plaats aan twee, die niet gekozen kunnen worden òf in 't bijzonder voor de planters, òf in 't bijzonder voor de kooplieden, maar gekozen door, kunnen optreden voor de algemeene belangen der Europeesche inwoners van het eiland gezamenlijk. Dan wordt door en voor de „Burghers" een lid gekozen; een „Ceylonees" kan worden gekozen, onverschillig of hij „Burgher", Tamil of Cinghalees is, mits hij een schoolopvoeding heeft genoten, daarbij dan nog de overige genoemde raadsleden, met één Tamil-lid méér.

Bij de uitoefening van dit kiesrecht in embryonnairen staat, een dier wassen neuzen welke de Britsche kolonisatie zich zoo gaarne voorbindt om anderen haar klassieke schoonheid te doen roemen, komt het voor de verkiezing van het „Burgher"-lid natuurlijk aan op de vraag wie „Burghers" zijn, en wie niet. Voor 't eerst sinds de eeuw, dat Ceylon een Britsche kolonie is, heeft het Bestuur zich daarmede bezig gehouden. Men weet, dat de „Dutch Burgher Union" slechts diegene als „Burghers" erkent, die bewijzen kunnen, af te stammen van een Europeeschen voorvader in den tijd der Nederlandsche Oost-Indische Compagnie in haar dienst of daar buiten uitgekomen. Misschien zou het wenschelijk geweest, zijn deze grens wat wijder te trekken, maar eenmaal getrokken, liet de bepaling aan duidelijkheid niets te wenschen. Reeds van de oprichting der D. B. U. af is echter oppositie tegen haar gevoerd door hen, aan wie de laksheid van het Bestuur vergund had zich „Burgher" te noemen, dikwijls zonder dat er ooit

een druppel Europeesch bloed door hunne aderen had gevloeid, een vrij talrijke klasse, niet geheel zonder invloed, die al dadelijk gehoor heeft weten te vinden bij den secretaris van Ceylon, Sir Hugh Clifford, een even verwoed als verblind vijand van alles wat Nederlandsche kolonisatie is in verleden en heden, zonder dat hij van het een of van het ander iets afweet, dat met historie of feiten overeenstemt.

De D. B. U. heeft haar opvatting niet losgelaten en kan dat niet doen, maar na langdurige en ernstige beraadslaging heeft zij, op aandrang van de Regeering, een afzonderlijke klasse van leden toegelaten van hen die bewijzen kunnen van moederszijde van Europeesche afkomst te zijn. Dus twee soorten van leden: klasse A, die van vaderszijde en klasse B, die van moederszijde recht zouden hebben zich „Burgher" te noemen, de leden van beide lijsten gezamentlijk zouden dan recht hebben op de verkiezing van het „Burgher"-lid. De mogelijkheid bestaat nu, dat 1°. het getal leden van klasse B, dat van klasse A verre overtreft, en 2°. dat dezen als „Burgher"-lid een candidaat stellen die niet als zoodanig door de leden A kan worden erkend. Is dit het geval dan zullen laatstgenoemden bij wijze van protest zich van stemming onthouden.

Uit een en ander blijkt genoegzaam, dat de „Dutch Burgher Union of Ceylon" een kracht geworden is waarmee het Bestuur begint rekening te houden, een die in de toekomst van nog grooter beteekenis zou kunnen worden, indien hare leden niet wat te bescheiden en te bedeesd voor hunne belangen uitkwamen. Maar, zooals nu, zal zij ook zeker in de toekomst weerstand kunnen bieden aan den druk, waaraan zij is blootgesteld.

MAURITS WAGENVOORT.

Ons Paviljoen.

De Brusselsche briefschrijver van de Nieuwe Courant in Den Haag beschrijft in een zijner beschouwingen over de Tentoonstelling te Brussel ook ons Paviljoen.

„Ja, het is een belangwekkend paviljoentje", zoo schrijft hij, „dat van Groot-Nederland", waarvan een bezoek, aan Nederlanders vooral, ten sterkste kan aangeraden worden. Sommige oppervlakkige of vijandig gezinde personen mogen wel eens spottend gelachen hebben bij het vergelijken van dien weidschen naam met het kleine gebouw, maar hij die werkelijk zijn geest met nieuwe kennis verrijken wil, zal dáár kunnen leeren hoe groot inderdaad het kleine Nederland was in het verleden, welke ruimte het thans nog beslaat in de wijde wereld en welke plaats het Nederlandsch nog over het aardrijk inneemt."

Het allereerst wijst hij tot staving van dit betoog op de schitterende inzending van den Ned. Boekhandel en komt daarna tot hetgeen het A. N. V. en het Vlaamsch Handelsverbond ten toon stellen.

„Daar vinden wij de werking van het Nederlandsch nationalisme op zijn best. Een diagram maakt ons den groei van het ledental van het A. N. V. sedert 1895, jaar van de stichting, aanschouwelijk; van 67 leden klom het tot 13.000 in 1910. Een mooie vooruitgang zou men, oppervlakkig geredeneerd, geneigd zijn te zeggen, doch wanneer men elders in dit compartimentje leest: „Vlamingen, meer dan 16.000.000 menschen spreken uwe taal", dan is het wel een teleurstelling te moeten vaststellen, dat op die 16.000.000 menschen, over heel de wereld verspreid, slechts $^1/_{1230}$ lid van het A. N. V. is. Des te meer bewondering moet men koesteren voor de werking van deze vereeniging met haar beperkte hulpmiddelen. Daar ligt de heele verzameling van haar maandblad Neerlandia en van de verschillende geschriften door haar in het licht gegeven; daar hangen ook kaarten met aanduiding van de plaatsen waar in Nederland en België Afdeelingen van het A. N. V. bestaan.

Met fierheid zal de Nederlander de mooi en duidelijk door den heer L. de Boer geteekende kaart beschouwen, die voor titel draagt: „De Nederlanders voorheen. Ontdekkingsreizen. Handelsbetrekkingen". De lijnen die de ontdekkingsreizen aanduiden vormen een netwerk dat heel de wereld omvat en den naam van Holland of Nederland en namen van Nederlandschen oorsprong leest men overal. Het is een stille vingerwijzing dat het niet voldoende is op der vaderen grootheid te blijven teren, maar dat juist het „noblesse oblige" den nakomelingen den plicht oplegt het roemrijke voorbeeld, zij het dan ook niet altijd op dezelfde wijze, te volgen. Dat is de suggestieve kracht welke van deze kaart uitgaat. Daarnaast hangt, als een tegenhanger, een tweede kaart, eveneens door den heer De Boer vervaardigd, en getiteld: „De Nederlanders thans. Nederlandsch taalgebied. Vertakkingen van het A. N. V. Nederlandsche stoomvaartlijnen". Deze laatste vormen, zeker voor een klein land, een zeer eerbiedwaardig getal, en men leert er door dat Nederlandsch sprekenden wonen, niet alleen in Europa, maar ook in Noord- en Zuid-Amerika, in Azië, in Afrika. Een kleine kaart geeft in het bijzonder het Nederlandsch taalgebied in Zuid-Afrika aan. Wie durft nog beweren, dat het Nederlandsche volk een klein volk is?

Door kaarten en statistieken kan men ook de nuttige werking van de Boeken-Commissie nagaan; waar in 1903 nog slechts 16.000 boeken verzonden werden, steeg dit getal tot 100.000 in 1910. Een lijst geeft de plaatsen op in de verschillende werelddeelen, waar van April 1903 tot April 1910 boekerijen gesticht werden: 43 in Europa, 5 in Azië, 12 in O.-Indië, 2 in Afrika, 16 in Noord-Amerika, 4 in Zuid-Amerika, 6 in West-Indië, 3 in Australië. Alleen naar Zuid-Afrika werden gedurende dat tijdsverloop 621 kisten met boeken gezonden. Naar 54 plaatsen worden daarenboven nog tijdschriften en (of) dagbladen gestuurd. Cijfers duiden ook hier de ontwikkeling aan, waar in 1905 60 tijdschriften werden uitgedeeld [1]), bedroeg dit getal reeds 1100 in 1910, terwijl voor de pakken dagbladen die getallen respectievelijk 1000 en 8100 waren. Foto's verleenen een kijkje in het boekenhuis, de boekerij en de pakkamer te Rotterdam, waar de Boeken-Commissie gevestigd is. Een opwekkende zin „Nederlanders in Nederland verzorgt uw taal- en stamgenooten in het buitenland", wijst den Nederlanders op den plicht dien zij in dit opzicht te vervullen hebben.

Een kleine, maar gezellige leeskamer bevat een groot aantal Nederlandsche, Vlaamsche, Amerikaansche dag- en weekbladen, zoodat de Nederlander die zich hier bevindt, iederen dag de voornaamste couranten van zijn land kan inzien.

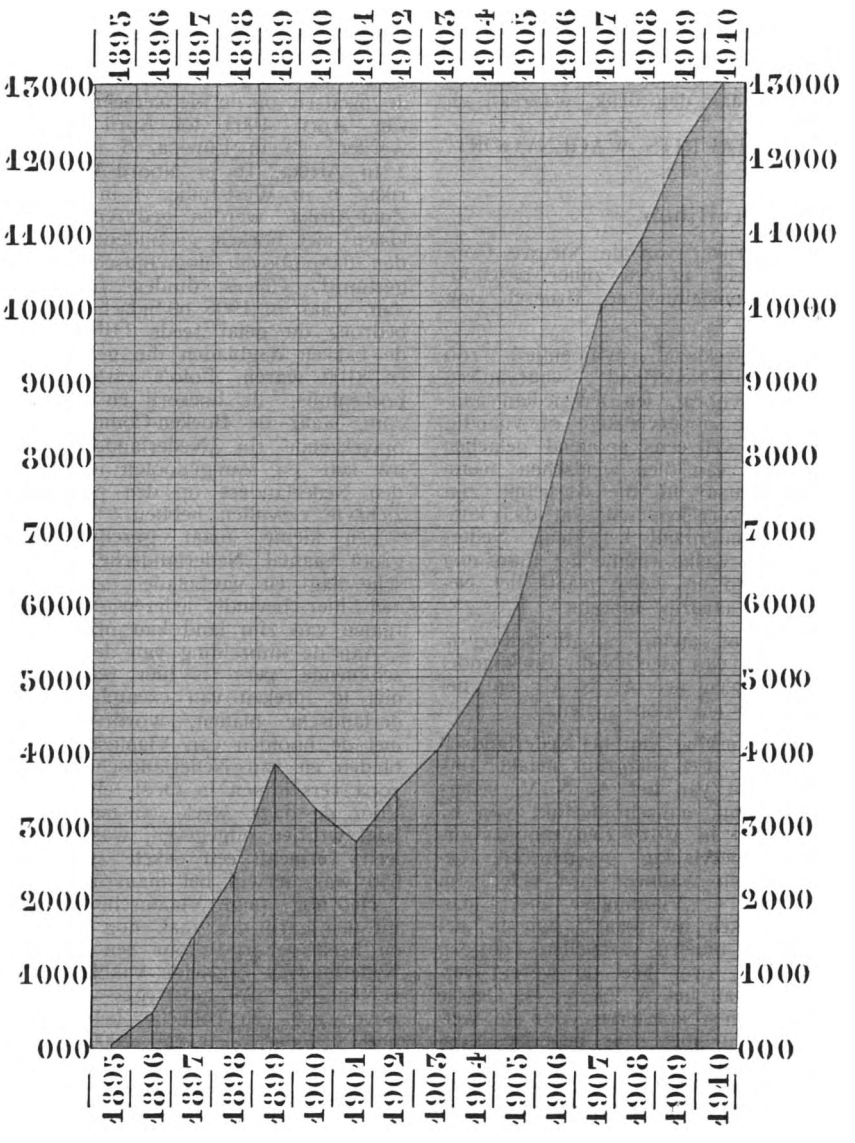
Aan de uitbreiding van de in het Nederlandsch verschijnende pers is hier veel aandacht gewijd. Om niet te spreken van exemplaren van de oudste Nederlandsche bladen, wordt een heele wand gevuld met de hoofden van Vlaamsch-Belgische dag- en weekbladen en van Nederlandsche bladen, die buiten Europa verschijnen in Oost- en West-Amerika en Afrika. Voor de dag-, week- en maandbladen die in Nederland worden uitgegeven, was geen plaats genoeg. Alleen vermeldt een enkele zin dat dit getal in 1890 650 was, terwijl het thans ruim 2000 is.

Het nog jonge Vlaamsche Handelsverbond laat zijn uit den aard der zaak nog maar kleine werking zien en heeft gezorgd voor een verzameling van in het Nederlandsch gestelde vakbladen. De Nederlandsche vereeniging van postzegels-verzamelaars laat daarenboven nog een collectie, belangwekkend, maar niet geheel volledig, zien van 1000 verschillende zegels en poststukken met Nederlandsche opschriften.

[1]) Bedoeld is te zeggen, dat de Boeken-Commissie begon met 60 afleveringen van tijdschriften (maandschriften) te verzenden in '05, welk getal in '10 is aangegroeid tot 1100. Red.

Boekenhuis der Boeken-Commissie van het A N.V. te Rotterdam.

Groei van het ledental van het A. N. V. sedert 1895.
De inzinking in 1901 was het gevolg van het door den oorlog te niet gaan der Groep Zuid-Afrika.

Zoo vormt dit paviljoentje een geheel waarop de Nederlander, in de algemeene beteekenis van het woord, met trots mag terugblikken, en waardoor hij kan leeren dat het zijn plicht is alles te doen wat in zijn macht is om bij te dragen de verbreiding van het Nederlandsch in de wereld te bevorderen."

Aan het slot van zijn waardeerend opstel uit de schrijver een paar opmerkingen. Hij had de opschriften gaarne in vier talen gezien, zoodat zij ook tot gen vreemdeling zouden gesproken hebben. Dan betreurt hij het dat er in dit paviljoen geen voordrachten gehouden zijn over ons land, zijn koloniën, zijn handel, nijverheid, kunst en wetenschap, en ten slotte hoopt hij dat de verzameling niet zal worden verspreid, maar bijeen zal blijven om te worden aangevuld en telkens weer te worden tentoongesteld, nu hier, dan daar.

Wat deze laatste opmerking betreft, zij nu reeds medegedeeld, dat deze gedachte ook al bij sommige leden der commissie, door het A. N. V. voor het inrichten van dit paviljoen benoemd, is opgekomen en dat, wanneer straks de tentoonstelling te Brussel weer tot het verleden behoort, dit vraagstuk door de commissie zal worden overwogen. Nadere voorstellen zullen dan aan het Hoofdbestuur van het A. N. V. kunnen worden gedaan.

Eenige opmerkingen over de Historische Wereldkaart in het Paviljoen van 't A. N. V. op de Brusselsche Tentoonstelling.

II (Slot).

Het gebied der Oost-Indische Compagnie.

Dit omvat het geheele deel ten O. van Kaap de Goede Hoop, Australië ingesloten, dus ongeveer de halve tropische wereld en vrij groote stukken daarbuiten. Hier, evenals in den Atlantischen Oceaan, is het vroegere bezit door kleurlijnen aangegeven. Wat het behouden terrein aangaat, heb ik me een vrijheid veroorloofd; ik heb ons geheel tegenwoordig bezit vol gekleurd. Redenen waren: 1°. onvoldoende gegevens; 2°. lastige keuze van een juist tijdstip, waar ik de historische kaart liet eindigen; 3°. onvoldoende ruimte, om voor te stellen, wat er op uitgedrukt moest worden. Het tweede punt: als ik b.v. de Goudkust (Engelsch sedert 1873) als verloren terrein opgaf, dan mocht ik de grens niet vroeger stellen in O.-Indië; als ik het einde der 18e eeuw als grens nam, moest ik zoo goed als geheel Sumatra als verloren terrein opgeven. Daarom koos ik de volle kleur, wetende te veel te kleuren, omdat onze kolonisatie vroeger vooral langs de kusten ging, en gaf weer, zooals het nu is.

De factorijen, logies, kantoren en andere vestigingen der Oost-Indische Compagnie zijn aangeduid door vlaggen. Het hoofdkantoor in elke groep kreeg een grootere vlag en grooter lettersoort, terwijl de landstreken en groepnamen met weer een ander lettertype aangegeven zijn. Ook op dit punt is Onze Oost zeer stiefmoederlijk behandeld, om verwarring te voorkomen en omdat de gegevens niet altijd voldoende waren.

De jaartallen op de kaart duiden hier drieërlei aan: klein cijfer beduidt eerste aanraking; klein cijfer, een maal onderstreept: eerste kontrakt; dubbele onderstreping: tijdstip, waarop een streek of punt bezet werd.

Voor goed overzicht is het noodig te vermelden, dat de Oost-Indische Compagnie haar terrein groepeerde. Het hoofdkantoor was Batavia. Daaronder stonden de andere hoofdkantoren en zulke vestigingen, die niet genoeg levenskracht bezaten om zich zelf te besturen. Zoo behoorden b.v. Rio de la Goa in Afrika en Quinam in Achter-Indië tot Batavia, werden vandaar uit van leiders voorzien, enz. Ik zal deze groepeering bij mijn bespreking daarom niet volgen.

1°. De Kaap. Opgegeven zijn een paar grenzen voor verschillende tijdstippen, om de geleidelijke uitbreiding te illustreeren. Natuurlijk zijn deze grenzen niet te vergelijken met de tegenwoordige; op verschillende punten waren kolonisten verder het land ingedrongen. De tocht van Simon van der Stel (1685), die tot bij de Oranje-rivier (Groote rivier) doordrong, is genoemd, maar niet in lijn gebracht om de ruimte. Evenzoo zijn enkel genoemd D. D. Veth, Moolengraaff, Hendrik Muller, enz.

Rio de la Goa (= Delagoa Baai) is korten tijd (tot 1730) Nederlandsch bezit geweest. Jacob Bucquoy was de bouwer van het fort en karteerde de haven.

Moçambique: een paar der belegeraars zijn genoemd.

Madagascar: vooral in het Z. en O. door de Hollanders bezocht. De meeste der in reisroutes genoemde punten zijn genoemd, andere, als Macalena Nova, Tombetokke, Magelhage, enz. waarop van Mauritius uit handel gedreven werd, of die als het eerstgenoemde tijdelijk bezet waren, kon ik niet opsporen. Waar ik hier en elders punten vond met beslist Nederlandsche namen, ook al kon ik den naamgever niet vinden, heb ik ze opgenomen. Hier b.v. C. de Witt's Eiland, iets ten Z. van Tamatave. Zoo in den Oceaan den naam „Slot van Capelle", aan een ondiepte gegeven (zie Stieler's Handatlas, Blatt 6, ten Z. van Madagascar).

Mauritius: Herhaaldelijk door ons bezet en weer opgegeven, het laatst en voorgoed in 1715. De vestigingen lagen aan de baai in het Z.-O.

Het is hier de plaats, iets te zeggen over de reisroutes der handelsschepen van de Kaap naar Indië. Het waren er in hoofdzaak drie: De oorspronkelijke liep tusschen Madagascar en Mauritius door, die dan één van twee werden aangedaan voor versch water, enz. Deze route werd gevolgd door Houtman, Van Neck, Van Warwijk (de eerste die Mauritius aandeed), enz. Toen men betrekkingen kreeg met Voor-Indië en Ceylon gingen de schepen, evenals die voor Perzië en Arabië tusschen Afrika en Madagascar door (Joris van Spilbergen, Reynst, enz.). De derde reisrichting was als volgt: men voer van de Kaap eenigszins Z.-O. tot op den 40en breedtegraad, daarna werd de koers Oost genomen en ongeveer ten Z. van straat Soenda in een Noordelijke omgezet. Men maakte zoo gebruik van de groote Westewinddrift om den Zuidpool, en van de West-Australische drift naar het Noorden, die dus het traject vlugger lieten doorloopen dan langs Mauritius, waar men moest opwerken tegen den Zuid-Aequatorialen stroom. Terug van Batavia naar de Kaap volgde men den kortsten weg: dan had men den stroom mee. Op de uitreis werd voorbij de Kaap natuurlijk ook geprofiteerd van de heerschende Westewinden.

2°. Arabië, Perzië.

De tocht van Pieter van den Broecke van Mocha naar Sana is opgenomen. Onze vestigingen voor den handel en de beginjaren van de betrekkingen zijn aangegeven.

In Perzië zijn de kantoren opgenomen, Gamron als hoofdkantoor, hoewel dit tijdelijk te Bassora gevestigd was. Nederlandsche namen in de Perzische golf gaf ik aan, zooals ik ze op Roobackerskaart en elders vond.

In Arabië heb ik het verblijf van Chr. Snouck Hurgronje in Mekka opgenomen.

3°. Voor-Indië. De groepen zijn uit de hoofdkantoren op te maken. Hoegli (Chinsoera) was langen tijd de hoofdzetel voor Bengalen. Hetzelfde geldt voor Paliacatte. Duidelijk heb ik trachten aan te geven de twee stroomingen naar de residentie van den

Grooten Mogol: van Soeratte uit en langs den Ganges. Verder zijn door kleuren, jaartallen en vlaggenrichting de noodige gegevens aangebracht omtrent groepeering en bezet gebied.

4°. Achter-Indië.

Arakan en Pegoe behoorden tot het gebied Masoelipatám.

Cambodja. De factorij is aangegeven met jaartal. Ook de tocht van Gerard van Wusthof in 1644 naar het land van Louwen (Laos) is opgenomen.

Oostkust. Zoo onbeduidend dit terrein voor den handel was, zoo lastig was het voor de karteering. Van de op te nemen factorijen Chean, Quinam en Cescho was alleen de laatste op oudere kaarten te vinden. Quinam, heb ik na vergelijking van verschillende gegevens in Z.-O. Tonkin aan den Z.-arm der rivier genoteerd. Voor Chean (op den atlas van Mees in Cochin-China), heb ik genomen Hean. Een plaatsnaam, die fonetisch ook maar eenigszins op Chean gelijkt, vond ik op geene der door mij gebruikte 18e eeuwsche kaarten. Hean = Hanoi in Tonkin, dus tusschen mijn Quinam en Cescho.

Prof. Mr. J. E. Heeres schrijft me evenwel, dat hij dit laatste betwijfelt, en dat met Quinam doorgaans Cochin-China bedoeld werd. Hier dient dus op de kaart een vraagteeken geplaatst te worden achter die namen.

5°. Oost-Azië.

Formosa. Jaartallen zijn aangegeven; de voornaamste Nederlandsche namen eveneens.

China. De tocht van De Goyer en Keizer en later die van Pieter van Hoorn zijn opgenomen.

Korea, Quelpaard. Hier is voor ons alleen van belang de gevangenschap en het rondtrekken van Hendrik Hamel.

Japan. Opgenomen zijn de twee factorijen Firando en Decima met jaartallen. Verder is de tocht van Ranst naar het keizerlijk hof ingetekend als type mede voor andere. De straat van Shimonoseki (= Straat v. d. Capellen) is met 't jaartal opgenomen, toen die straat door de mogendheden geforceerd werd, waarbij de Nederlanders den voortocht uitmaakten.

Philippijnen. De buitenrand draagt overal de sporen van Nederlandsche bezoeken: legio is het aantal, vaak zeer karakteristieke namen van Hollandschen oorsprong. (Zie vooral de route van Olivier van Noort).

6°. Oost-Indië. Dit is het zwakste punt der kaart. De redenen, waarom dit deel zoo betrekkelijk stiefmoederlijk behandeld is, liggen in gebrek aan ruimte, nauwkeurig materiaal en de noodzakelijkheid de groep toch te laten spreken. Enkele punten, als Joartan en Lubock (op tegenwoordige kaarten niet meer te vinden), heb ik opgenomen. Verder zijn eenige der voornaamste ontdekkers op het land aangegeven: Nieuwenhuis, Moolengraaff, Lorentz. Het jaartal 1910 bij den laatsten naam moet zijn 1909. Een afzonderlijke, zeer ruime kaart zou noodig geweest zijn om alles op te nemen!

7°. Reizen.

a. Handelsbetrekkingen.

Vooreerst komt hier de reis naar Oost-Indië. Ik nam de route van Houtman niet, maar die van Jacob van Neck, omdat diens vloot een groot deel van onze Oost aandeed, tot China toe en Achter-Indië. Bij deze handelstochten behooren eigenlijk ook die van Reynst en Pieter van den Broecke, reeds vroeger genoemd. Verder werd door koopvaarders de Westkust van Australië voor een groot deel ontdekt. Ze waren met de Westewind-drift te ver naar het O. gekomen en ontdekten zoo bij toeval land. Dat werd nog in de hand gewerkt, doordat men de ligging van Batavia bijna 2½ graad te ver naar het Oosten aannam, zoodat de schepen ook te ver naar het O. voeren, vóór ze den steven naar het N wendden.

b. Afbreuk aan den vijand.

Hieronder vallen de tochten van Olivier van Noort, v. Spilbergen en de Nassausche vloot, die alle door de Straat van Magellanes gingen.

c. Eigenlijke ontdekkers.

Hier zijn, zoo nauwkeurig dit met de gegevens te doen was, aangegeven de tochten van (De) Vries; Quast en Tasman; twee tochten van Tasman alleen, de eerste, groote, waarop Tasmanië en Nieuw-Zeeland ontdekt werden, de tweede langs den Noordkant van Nieuw-Holland; verder tochten ter verkenning van genoemde kust door Carstensz, Maarten van Delft, Van der Wall, enz.

De tocht om Kaap Hoorn (het wriemelt daar in de buurt van Nederlandsche namen!) van Schouten en Le Maire, en die van Jacob Roggeveen zijn niet vergeten. Omtrent Dirk Gerritsz. van China van Enkhuizen, die eigenlijk de eerste ontdekker van het Zuidpoolvastland zou zijn geweest (1599), kon ik na de scheiding van Sebald de Weert weinig vinden. Alleen ontving Olivier van Noort, toen hij Chili aandeed, een brief van hem, waarin evenwel bij mijn weten niets omtrent dit merkwaardige punt vermeld staat. Bestaat dat schrijven nog? Of een volledige kopie? Staan er ook datums in genoemd omtrent gevangenneming door de Spanjaarden, of anderszins? Mogelijk blijft de ontdekking zeker, al mag men ook twijfelen.

Over de ontdekkings-tochten nog een kort woord. Waar de routes van Olivier van Noort, Joris van Spilbergen, enz. langs de W. kust van Zuid-Amerika liepen, om zoo ter hoogte van Mexico gebruik te kunnen maken van de Aequatoriale strooming, die hun vloten naar de Marianen (Guahan = Guam) en Philippijnen bracht, daar maakten Schouten en Le Maire en Jacob Roggeveen gebruik van den Zuid-Aequatorialen stroom, die hen door de Polynesische en Micronesische eilandenwereld voerde, en langs de Noordkust van Nieuw-Guinea in de Oost bracht. Dat die weg verder onbenut bleef, lag niet aan hen.

Een ander type is weer de tocht van Maarten Gerritsz. Vries naar Japan's Oostkust, waarop hij tot in Patientie Bocht (nu Terpjinja Baai, op 49 ° N. B.) aan de Ooslkust van Sachalin doordrong (1643), om daarna, evenals Quast en Tasman vóór hem (1639) gedaan hadden, een stoot naar het Westen te doen, om de „Zilvereilanden" op te sporen, en waarbij hij doordrong tot den meridiaan van 180 ° W. L. van Greenwich.

Een ander probleem, dat de oude geografen bezighield, het „Groote Zuidland", werd door Abel Tasman in 1642 onder handen genomen. Hij drong ten Z. van Mauritius tot over 50 ° Z. Br. door, en na terugkeer op pl. m. 42 ° naar het Oosten, waarbij hij Van Diemens Land (Tasmanië) en Nieuw-Zeeland ontdekte, waarna hij in Noordelijke richting langs de Tonga Archipel de route van Schouten en Le Maire bereikte. Hiermede was voor het eerst vastgesteld, dat Nieuw-Holland een afzonderlijk landgebied was. Eerst ruim 100 jaren later werd de Oostkust van dit vastland ontdekt, nadat de onzen Noord-, West- en de halve Zuidkust onderzocht hadden. Op de kaart staan de noodige gegevens.

Nog dit: St. Helena is door Specx voor de Staten-Generaal in bezit genomen, en niet door de West-, maar door de Oost-Indische Compagnie beheerd.

Een aangename taak is het me, mijn hartelijken dank te betuigen aan Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden, die me met de grootste welwillendheid geholpen heeft. Naast hem ook mijn dank aan de heeren H. Hettema Jr. en W. C. Muller, de laatste, omdat ik daardoor in staat was, gebruik te maken van eenige onmisbare werken uit de Koloniale Bibliotheek.

Dordrecht, Sept. 1910. L. DE BOER.

Aangenaam bezoek.

II.

Aan de artikelen: Gesprekken met Consuls, Steunt eigen nijverheid e. a. zullen de lezers van Neerlandia wel hebben gemerkt, dat de Redactie er tegenwoordig op uittrekt om gegevens te verzamelen. Daartegenover staat dat ze meer dan vroeger bezoeken ontvangt van personen, die van heinde en ver uit Nederlandsch stamgebied komend, belangrijke mededeelingen hebben te doen over het Nederlandsch leven daar, waar men het vroeger nauwelijks vermoed zou hebben, waarvan het moederland tot voor kort in elk geval onbewust was.

En dat ook een rubriek „Aangenaam bezoek" kon worden ingesteld, bewijst te meer dat het A. N. V. aan invloed en beteekenis wint.

't Was dan ditmaal op een mooien Septembermorgen, dat met een vriendelijke buiging een stevig-gebouwd, glunder Fransch pastoor van middelbaren leeftijd zich aandiende als „l'abbé Emile Descamps".

Em. de Bom in de N. R. Ct. verslag gevend van het Vlaamsch Congres te Antwerpen, schetste hem als een reus van een kerel met appelronde kaken en ronde glariënde oogen.

Zijn eerste woorden waren wat Fransche plichtplegingen, maar toen wij wisten dat Zijn Eerwaarde uit Fransch-Vlaanderen kwam, en wij onze verwondering te kennen gaven dat hij geen Vlaamsch sprak, bleek hij bevreesd te zijn geweest niet goed begrepen te worden. Toen kregen we een West-Vlaamsch te hooren, van 't welk genoemde verslaggever schreef:

„Dit is de taal van Reinaert de Vos, onbedorven, zooals ze sedert Breidel en De Coninc schamelijk op de lippen der Vlaamsche boeren uit den Westhoek aan de Noordzee is blijven voortleven! En het Nederlandsche moederland weet het niet: ginds leeft een volk, aan zich zelf overgelaten, zonder eenige betrekking met de buitenwereld, sedert Lodewijk de 14e het van Vlaanderen afscheurde; ginds leeft een volk, dat zijn taal en zijn wezen niet afleggen kan, en het niet wil."

Nooit hebben de Pastoors daar opgehouden in het Vlaamsch te prediken en Pastoor Descamps bezweerde ook ons, dat dit deel van den Nederlandschen stam niet mag worden prijsgegeven, dat althans het geestelijk verband weer moet worden aangeknoopt, dat men ginds, waar 't Fransch geen wortel kan schieten, snakt naar een druppelke Vlaamsche wetenschap.

Wat Pastoor Descamps op het Vlaamsch Congres te Antwerpen, want daar kwam hij vandaan, geopenbaard had, dat kwam hij ons nog eens persoonlijk meedeelen, verheugd als hij was den zetel van het A. N. V. eens te kunnen bezoeken en het schoone Holland eens te leeren kennen.

En geestdriftig vertelde hij hoe dat vergeten, verwaarloosd brokje Vlaamsch land in den Noordhoek van Frankrijk weer tot opstanding — hier gebruikte hij 't woord résurrection — te brengen is, maar alleen door 't Vlaamsch!

Toen wij hem ons Vlaanderen-nummer voorlegden, waarin ook over Fransch-Vlaanderen wordt geschreven, bleek hij deze uitgaaf niet te kennen.

Het artikel van Prof. Fredericq met aandacht lezend, knikte Pastoor Descamps voortdurend met het breede blozende hoofd en met voldoening wees hij op het slot, waar gezegd wordt:

„Kon men Vlaamsche sprekers vormen, dan ware reeds veel gewonnen en zou wellicht eene ontwaking der 200.000 Vlamingen in de arrondissementen Duinkerke en Hazebroek nog kunnen gebeuren. Wie weet? Was de toestand van Vlaamsch-België vóór Waterloo zooveel beter dan die van Fransch-Vlaanderen in 1904? Och neen. En nu is Vlaanderen als Lazarus uit zijn graf verrezen.

Het Algemeen Nederlandsch Verbond zou de zaak ernstig moeten onderzoeken en de verwilderde vergeten taalbroeders uit den Franschen Westhoek niet langer aan hunne intellectueele ellende mogen overlaten."

Dat was het beste stukje wat Zijn Eerwaarde over zijn arbeidsgebied tot nog toe gelezen had.

Ook ons kaartje van het Nederlandsch Taalgebied in België werd door hem besnuffeld en in den Franschen hoek had hij graag nog meer Vlaamsche dorpsnamen gezien, maar hij verheugde zich toch over onze bekendheid met het terrein.

Na een zeer aangenaam onderhoud brachten wij Pastoor naar de boot en hielden op het dek nog een genoeglijk afscheidspraatje.

Een prachtig bewolkte Hollandsche lucht welfde zich over het voor Dordrecht zoo schilderachtige waterlandschap met zijn dorpenzoom langs reeds herfstgetinte oevers.

Ondanks de korte kennismaking was de handdruk als van een vertrouwd stambroeder en Zijn Eerwaarde voer, met aanbeveling aan onze voormannen te Rotterdam en Amsterdam in den zak, een gullen armzwaai tot laatsten groet, af, „duustmaal bedankend"... Waarvoor?

De eer was geheel aan ons, want die stoere levenslustige geestelijke was voor ons sterker bewijs van de onverwoestbaarheid onzer taal dan welk betoog ook.

Pastoor Emile Descamps kan daar, in dat verwaarloosd gebied worden een onzer voormannen. Het Alg. Ned. Verbond laat hem niet meer los.

C. VAN SON.

Boeken-Commissie.

Adres van den 1en Secretaris-Penningmeester:
244c Mathenesserlaan, Rotterdam.

Adres van het Boekenhuis:
63 Van der Duynstraat, Rotterdam.

Wij zullen dit jaar weer heel wat meer kisten verzenden dan in '09: reeds bedraagt 't getal verzonden of voor verzending gereed staande kisten dit jaar 76, makend met de vroeger verzondene een totaal van 802 kisten.

* * *

Het getal aanvragen is dan ook allengs weer belangrijk toegenomen en vooral voor Hollandsche kolonies en overzeesche bezittingen worden wij de laatste maanden voortdurend aangesproken. Het getal der adressen van al deze aanvragers is gestegen tot 143. Hieronder zijn begrepen de laatst ingekomen aanvragen voor Hollandsche nederzettingen aan de Duitsche grenzen — in Oost-Friesland en Westfalen — waar honderden landgenooten in veenderijen enz. werkzaam zijn.

* * *

Tot onze blijdschap is samenwerking met de Vereeniging tot Evangelisatie onder de militairen in Ned.-Indië verkregen, waardoor onze beide vereenigingen voortaan haar zendingen tezamen doen plaats vinden, met dien verstande, dat genoemde vereeniging haar zendingen aan ons doet toekomen en wij er van onzen voorraad bijdoen om de kisten daarna te verschepen. Zoo werd onze adressenlijst uitgebreid met niet minder dan 13 nrs. in O.- en W.-Indië, Militaire Tehuizen, die wij voortaan mede zullen voorzien van goede lectuur. Andere vereenigingen in O.-I., afdeelingen van Boedi Oetomo, enz. komen eveneens bij ons aankloppen, waarbij 't Groepsbestuur van O.-I. zijn gewaardeerde medewerking of tusschenkomst verleent. Ook voor W.-I. komen weer aanvragen in.

Hoezeer onze boeken ook in O.-I. gewaardeerd worden, blijkt uit de volgende zinsneden, ontleend aan een kortelings vandaar ontvangen brief eener vereeniging van Inlandsche ambtenaren, afdeeling van Boedi Oetomo: „Deze prachtige verzameling heeft onze stoutste verwachtingen overtroffen. Zoo iets hadden we niet gedacht te ontvangen. Wel waren we al eenige boekwerken rijk, maar de door U gezonden verzameling voorziet juist en in ruime mate in hetgeen ons ontbrak, n.l. een boekenverzameling, waardoor we op aangename manier onze kennis van het Hollandsch kunnen onderhouden en uitbreiden. Moet U dus al een voldoening smaken door 't feit, dat door dezen boekenschat de kennis en 't begrijpen van Uwe moedertaal ongetwijfeld zal toenemen, zoo haasten we ons toch onzen diepgevoelden dank te betuigen voor deze rijke zending, waarmede U ons een onschatbaren dienst hebt bewezen en waardoor velen van ons leerrijke en aangename uren zullen doorbrengen."

* * *

De aanvragen uit Z.-Afrika blijven gelukkig ook toevloeien. Belangrijk achten wij o. a. een aanvraag van de Duitsche school te Oost-Londen, directeur Eerw. Hugo Gutsche. Deze schrijft o.a.: „Uit het Schulbericht zult U zien, dat wij groot belang stellen in 't onderwijzen van Hollands. Sinds '10 zijn wij begonnen Hollands reeds van Standaard III af te leren en met dit Julie-kwartaal zullen wij een Hollands-Afrikaanse onderwijzeres aanstellen. Dat beduidt een heel bevredigende vooruitgang voor Oost-Londen."

Ook werd onze aandacht gevestigd op Durban, waar de Afrikaansche families zich eindelijk hebben aangesloten om te trachten een kerkelijke gemeente te vormen en zoo meer. We zullen dezen terstond een flinke Hollandsche boekerij aanbieden.

* * *

Enkele cijfers: 't getal aanvragen van dit jaar bedraagt reeds 75. Dat der contribuanten of begunstigers 75. Er zijn 14 bijdragers. Aan kosten van verzending der kranten en tijdschriften werd sedert '05 reeds *f* 1700.— betaald.

* * *

De Tentoonstelling te Brussel heeft ons een begunstiger opgeleverd: een Verbondslid, die al jaren lang veel voor ons werk voe'de en door onze uitstalling in 't Paviljoen gedrongen werd ons zijn toetreding te melden. Mogen de aanstaande voordrachten voor Afdeelingen de 100 van 't driekwart honderd contribuanten vol maken! Wij verzoeken Afdeelingsbesturen vriendelijk met hun aanvraag daartoe niet te lang te wachten. Reeds hebben enkele hun aanvraag gedaan. Wij rekenen op de vele, die zulks op de Alg. Verg. te Zwolle toezegden of overwegen zouden.

* * *

Om meer bekendheid te geven aan ons werk voor Hollandsche kolonies en vereenigingen besloten wij de nieuwe plakkaten, die de adressen dezer Boekerijen bevatten zullen (uitgezonderd die in havenplaatsen, omdat deze reeds vroeger gezonden zijn) en waarop zich ongeveer 90 namen zullen bevinden van plaatsen in de wereld, waar een of meer Boekerijen van dien aard aanwezig zijn — te zenden:

aan een dertigtal consulaire ambtenaren;
de kantoren der Groepsbesturen;
de kantoren der Commissies van Toezicht over 't vervoer van landverhuizers;
een enkele stoomvaartlijn;
de secretarieën van tal van grensgemeenten in 't Oosten des lands;
't Ministerie van Buitenlandsche Zaken;
de Provinciale Griffie's der Oostelijke provincies.

Intusschen zal er nog eenige tijd verloopen, eer deze belangrijke aangelegenheid geheel behandeld is en de plakkaten verzonden zijn. Zooals men ziet: er is nog overvloed van werk voor ons...

De 1e Secretaris-Penningmeester,
Rotterdam, 29 Sept. '10. VAN EVERDINGEN.

Buitenland

Nederland in Londen.

Onze vertegenwoordiger te Londen schrijft ons:

In de tweede helft van September is het Londensche publiek weer eens in de gelegenheid geweest Hollandsche producten van landbouw en veeteelt met die van eigen bodem te vergelijken. De gelegenheid daartoe werd gegeven door een Nederlandsche commissie, afgevaardigd door de Kon. Ned. Landbouwvereeniging, den Alg. Ned. Zuivelbond, Vereen. van Zuivelfabrikanten en de Vereen. tot bevordering van de pluimveeteelt in Nederland, welke een, op het Landhuishoudkundig Congres in Juni 1909 te Hoorn, uitgesproken verlangen ten uitvoer bracht om de Nederlandsche producten van zuivelbereiding, landbouw, vee- en pluimveeteelt in een Nederlandsche afdeeling op de ieder jaar wederkeerende kruideniers-tentoonstellingen te doen vertegenwoordigen.

Dit is een belangrijke stap en daar Nederland het eenige Europeesche land is welks producten naast de Britsche vertegenwoordigd zijn, vallen ze des te meer in 't oog.

Ik heb de tentoonstelling in de Agricultural Hall bezocht en het is me een groote voldoening te kunnen zeggen dat de Nederlandsche afdeeling er kranig uitzag en een mooi figuur maakte op deze uitgebreide en vooral voor den vakman belangrijke tentoonstelling.

De Nederlandsche kraam, of liever het Nederlandsche gebouwtje, gunstig nabij den ingang geplaatst trok zeer de aandacht en de uitstalling van kaas, eieren, erwten en boonen, zijden spek, gecondenseerde melk en dergelijke producten noodde tot nadere kennismaking. Belangrijk vooral was de tentoonstelling van het nieuwe kaas contrôlemerk, dat in navolging van die voor vleesch en boter binnenkort zal worden ingevoerd, waardoor de buitenlandsche kooper gewaarborgd wordt tegen onzuivere of vervalschte waar.

In verband hiermede is het van belang te vermelden, dat op de 27 September gehouden vergadering van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Londen een vruchtbare discussie plaats vond over de al of niet-wenschelijkheid van een contrôle op den Nederlandschen uitvoer van eieren, welke tengevolge zal hebben, dat de Nederl. Kamer er in Nederland op zal aandringen dat de naar Engeland uitgevoerde eieren in het vervolg zoodanig gecontrôleerd en verpakt zullen worden, dat ze met succes tegen het Deensche en Britsche product op de Engelsche markt kunnen wedijveren.

Het is een bemoedigend teeken dat de Nederlandsche handel, landbouw en veeteelt zoo krachtig samenwerken om het Nederlandsche product aan hooge eischen te doen beantwoorden en over de grenzen bekend te maken.

Naklanken van 31 Augustus.

De secretaris van 't Hollandsch Gezelschap te Berlijn, Afd. van 't A. N. V. schrijft:

„Het Koninginnefeest, tevens 't jaarfeest, werd 3 September in de smaakvol versierde zaal van den „Hakkischen Hof" onder groote belangstelling gevierd.

Het feest begon om 9 uur. Nadat we eerst eenige fraaie muziekstukken hadden gehoord, hield de voorzitter de openingsrede, waarin hij in welsprekende bewoordingen hulde bracht aan Koningin Wilhelmina en aan ons Vorstelijk Huis, hetgeen door ons allen begroet werd met een driewerf „hoezee" en het „Wilhelmus van Nassouwe", dat staande werd gezongen. Daarna werd het bal geopend door 16 Zeeuwsche boeren en boerinnen, welke met een daverend handgeklap werden ontvangen. Onder leiding van den heer H. Koopman Sr., dansleeraar uit Den Haag, werden verschillende dansen uitgevoerd, welke algemeene instemming vonden. Onder het zingen van „Waar de blanke top der duinen" verliet het vroolijk gezelschap weer de zaal.

„Het bal, dat volgde, werd afgewisseld door voordrachten, waarvan de artistenrevue bijzonder veel succes had. Terwijl we samen de koffie gebruikten, vergastte ons de heer H. Roozendaal op een fluitconcert. Hij oogstte hiervoor veel bijval.

„Het was reeds lang dag geworden en nog steeds hoorden we de klanken van een wals, of weerklonk nog eens het „Wilhelmus", of dreunde voor de zooveelste maal door de zaal: „Leve onze Koningin Wilhelmina"."

De secretaris der Afdeeling Chicago schrijft:

„Op 31 Augustus hebben wij Koninginnedag gevierd. Wij hadden voor dat doel een flinke zaal gehuurd. De rede van den hoofdspreker, Ds. Van der Heide, tintelde van gloed voor het Huis van Oranje. Wij hadden 500 prentbriefkaarten van het Kon. Huis laten komen en hebben die bijna alle verkocht. Het muziekkorps „De Harmonie" heeft zich wèl gekweten van zijn taak. Het vioolspel van den jongenheer Rijnberk van Roseland, begeleid door piano-muziek van zijn zuster, viel buitengewoon in den smaak. Kortom, de heele Hollandsche avond slaagde naar wensch.

Noord-Nederland

Van de Afdeelingen.

Studenten-Afdeeling Amsterdam.

De aftredende rector magnificus der Amsterdamsche stedelijke Hoogeschool, Prof. dr. M. Straub, zei de vorige maand, bij de overdacht van het rectoraat, ten opzichte der Stud.-Afd. van 't A. N. V. het volgende:

„Afzonderlijk moet ik nog melding maken van de Afdeeling van het A. N. V. in het A. S. C., welke haar eerste lustrum vierde. Ik heb dien feestavond bijgewoond en mij tot het eind verheugd in de vlotheid van deze bloeiende Afdeeling. Het is misschien wat te eenvoudig van feestavond te spreken. Ik ben weggegaan in den nacht om 5 uur, toen het officieele gedeelte van het feest gesloten werd. Ik zag daar vele Afrikaansche studenten en het deed mij veel genoegen te zien, hoe deze van dit studentengezelschap een hartelijker en duidelijker welkom ontvangen dan anders personen van Nederlandschen stam gewoon zijn te geven aan verschijningen, die hen zeer aangenaam zijn, zooals de verschijning der 16 Afrikaners, die in den vorigen cursus waren ingeschreven.

„Wij heeten U hartelijk welkom, Afrikaander neven! Nederlands geschiedenis van de laatste tien jaren schijnt niet zoo roemrijk als die van Uw vaderland daarginds, maar toch is zij niet minder belangrijk. Bij ons is in een menschenleeftijd meer veranderd dan de politieke geschiedenis zou doen vermoeden. Er zijn vooroordeelen overwonnen, grenzen verbroken, krachten vrijgemaakt. Onze collega Bolk heeft uitgerekend, dat de Nederlanders langer worden. Niet alleen het lichaam, ook het bewustzijn is hooger gekomen. Er is op elk gebied initiatief. Zoolang als het na zooveel leed en ongeval eindelijk Vereenigd Zuid-Afrika nog noodig heeft aan Europa voorbeelden te ontleenen, zoolang hopen wij voor U, met wie wij de stamverwantschap zoo krachtig voelen, leermeesters te kunnen zijn. Welkom!"

Groep Zeeuwsche boeren en boerinnen, opgetreden op het eest van het Hollandsch Gezelschap te Berlijn, Afdeeling van het A. N. V.

's-Gravenhage (Jongel.-Afd.).

De secretaresse schrijft:

Zaterdag 24 September vergaderden we weer, voor 't eerst, na een langeren tijd van rust.

Door 't aftreden van den penningmeester was er een open plaats in het bestuur ontstaan, waarvoor gekozen werd mej. M. Nooitgedacht. De heer Mulder legde tevens het schrijverschap neer, doch blijft zitting in 't bestuur houden. Secretaresse-penningm. is thans mej. Yka Wind, 2e Schuytstraat 211.

Na de rustpoos las mej. Wind nog een schets in 't Groningsch dialect voor.

Haarlem (Jongel.-Afd.).

Het bestuur is thans als volgt samengesteld:

W. L. Koster, waarnemend voorzitter; mej. W. G. Scheer, 2e voorzitster; mej. D. van Ommeren, 1e secretaresse, N. Gracht 1; J. A. Schepers, 2e secretaris; H. J. Cramer, penningmeester, Jansstraat 10; A. E. von Saher, A. da Costa.

Het secretariaat wordt sedert 18 September waargenomen door mej. W. G. Scheer, 2e voorzitster.

Maastricht (Jongel.-Afd.).

De secretaris schrijft:

Zaterdag 10 September l.l. hield onze vereeniging nare 3e algemeene vergadering.

De voorzitter, dhr. M. Bevers, ging in zijne openingsrede in het kort den levensloop der nog jeugdige vereeniging na. Het deed spreker dubbel leed, dat hij èn als voorzitter èn als lid de vereeniging moest vaarwel zeggen.

De secretaris, Jhr. P. Graafland en de penningmeester, dhr. E. Rickmenspoel, brachten, naar aanleiding van hun aftreden, verslag uit van hunne werkzaamheden. De voorzitter dankte beide bestuursleden voor hun uitstekend beheer.

Vervolgens ging men over tot het kiezen van een nieuw bestuur, dat als volgt werd samengesteld:

Jhr. P. Graafland, voorzitter; W. Hombergen, 2e voorzitter; J. J. Th. van Eijs, 1e secretaris; J. Nuyt, 2e secretaris; mej. J. Symons, penningmeesteresse.

Na afloop der vergadering had een gezellige bijeenkomst plaats, die door de groote afwisseling van 't programma, uitstekend slaagde. Vooral dienen vermeld te worden de voordrachten der heeren leden: L. Rickmenspoel, M. Bevers, W. Hombergen, L. Grégoire en M. Marres.

Deze bijeenkomst werd nog opgeluisterd door de medewerking der tooneelvereeniging: H. B. S. „Vriendenkring" en door een Instrumentaal Quartet.

Rotterdam.

In de plaats van den heer J. J. Griss, die als secretaris der Afdeeling bedankt heeft, is benoemd de heer H. M. Hijmans van Veenendaal, Kruistraat 17 b, Rotterdam.

Verslag van den vacantieleergang te Leiden.

Zaterdag 10 September werd met een feestelijk noenmaal de zesde vacantieleergang geopend, die ook dit jaar weer door de Leidsche Studentenafdeeling werd ingericht.

Groep deelnemers aan den zesden Vacantieleergang te Leiden.

Zittend in 't midden de heer A. L. van Blommestein, commissaris van de Vacantieleergangen.

Onder de aanzittenden waren de professoren Kristensen, Knappert en Hesseling en de Rector-Magnificus, Dr. Kluyver, die in hartelijke bewoordingen de deelnemers welkom heette te Leiden, daarbij den wensch uitsprekende, dat België spoedig een Vlaamsche Hoogeschool zou mogen bezitten.

Met een boottochtje langs den Ouden Rijn naar Katwijk werd deze eerste dag besloten.

Het aantal der deelnemers, 30, was bevredigend; alleen was het te betreuren dat er betrekkelijk weinig Vlaamsche studenten waren, voor wie oorspronkelijk toch deze leergangen zijn ingericht. Verblijdend was het daarentegen dat deze Vlamingen meest Leuvenaren waren, omdat deze tot nu toe steeds een soort onverschilligheid voor de leergangen getoond hadden, die nu eindelijk overwonnen schijnt te zijn. Verder werd het aantal vol gemaakt door 2 Afrikaansche studenten, advocaten, leeraressen en leeraren.

De colleges, welke de hoogleeraren Oppenheim, Tichelaar en Krabbe, voor den juridischen, en de hoogleeraren Kristensen, Kuenen en Hesseling voor den algemeenen leergang welwillend op zich hadden genomen, werden met groote belangstelling gevolgd en hadden gelukkig niet te lijden onder de gevolgen van het dikwijls late scheidensuur op de studenten-societeit Minerva, welke societeit ook dit jaar weer haar

zalen gastvrij had opengesteld voor de leergangers, evenals de damesstudenten-societeit voor de damesdeelneemsters.

De uitstapjes, die in den omtrek van Leiden en verderaf gezamenlijk werden ondernomen, werden steeds door schoon weêr begunstigd, wat vooral de tochtjes te water, o. a. die over de Kager- en Brasemermeeren en naar het eiland Marken, voor ieder onvergetelijk maakte.

Jammer, dat het Studenten-Congres, dat tijdens den leergang gehouden werd, oorzaak was, dat eenige uitstapjes achterwege moesten blijven of zeer bekort werden. Van deze uitstapjes, waaronder naar Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Delft, wil ik in 't bijzonder noemen het bezoek aan Dordrecht, den hoofdzetel van het Algemeen Nederlandsch Verbond, waar wij door de Afdeeling van het A. N. V. zeer hartelijk ontvangen werden. Voor 't laatst werden de deelnemers hier nog eens aan een gemeenschappelijken maaltijd vereenigd, waaraan behalve bestuursleden van de Afdeeling Dordrecht ook mede aanzat Dr. Kiewiet de Jonge, de algemeene voorzitter van het A. N. V.

En buitengewoon werd diens uitnoodiging op prijs gesteld om na afloop van den maaltijd zich ten zijnen huize te vereenigen. Daar werd ons een gulle ontvangst bereid en zoo was het een opgewekt einde van een vroolijke veertien dagen.

Dien avond of den volgenden morgen vertrok ieder weer naar zijn woonstede.

Leiden. A. L. VAN BLOMMESTEIN.

Zuid-Nederland

Aan de Leden van Groep België.

Begin December a.s zullen de bijdragen van 1911 geïnd worden. Wij verzoeken onze leden hierop te willen letten en er voor te zorgen, dat het kwijtbriefje liefst bij de eerste inning betaald worde, ten einde zooveel mogelijk nutteloozen arbeid en nuttelooze kosten te sparen, dan weten we vóór 1 Januari hoe groot ons ledental is; dan kunnen vóór 15 Januari, naar het voorschrift van het Huishoudelijk Reglement voor het Belgisch Groepsbestuur de verschillende takken hun ledenlijst ontvangen en kan het getal hunner vertegenwoordigers in het Groepsbestuur en dat hunner stemgerechtigde afgevaardigden op de Algemeene Vergadering vastgesteld worden. Ook kan dan bij benadering bepaald worden hoevele exemplaren van Neerlandia voor onze Groep voor 1911 zullen noodig zijn.

De drie Vlaamsche wetenschappelijke Congressen te Antwerpen.

Een bekend woord van Zola wijzigend, zou men kunnen zeggen: de Vlaamsche Hoogeschool is in aantocht. Men zou hoorende doof en ziende blind moeten zijn om dat niet te merken. En de kenteekenen die dit doen veronderstellen zijn meer dan de eerste schemering, welke den naderenden dag aankondigt; het zijn de helle stralen zelf, die de komst van het nieuwe licht vooruitloopen. Eer het enkele jaren verder is, zullen wij de zon hebben zien verrijzen en het zal slechts van de karaktersterkte van de Vlamingen en van hun vertegenwoordigers in Kamer en Senaat afhangen, of de zon zich in heel haar luister zal kunnen ontplooien.

De drie Vlaamsche wetenschappelijke Congressen, welke op 17, 18 en 19 September j.l. te Antwerpen gehouden werden, zijn de laatste uiting geweest in datum van wat er aan wetenschappelijke kracht reeds in het Vlaamsche volk aan het groeien is; zij hebben het bewijs geleverd aan degenen die daaraan nog twijfelen in ons land, dat de beoefening van de wetenschap ook door middel van het Nederlandsch mogelijk is; zij hebben aangetoond dat, wanneer eenmaal de Vlaamsche Hoogeschool een voldongen feit zal zijn, men geen vrees behoeft te koesteren in Vlaanderen niet de personen te zullen vinden, die in staat zullen zijn er de wetenschap te doceeren.

Als wetenschappelijke betooging bedoeld, hebben die Congressen dan ook den indruk te weeg gebracht dien men er van verwachtte op vriend zoowel als op vijand. En waar deze laatste niet groot van ziel genoeg was om den schitterenden bijval van deze betooging te erkennen, verkropte hij zijn spijt door er in het geheel niet over te spreken. Den verdienstelijken inrichters van de Congressen moge dit als een teeken gelden dat zij goed werk geleverd hebben en dat hun moeite met het beoogde succes beloond werd.

Het denkbeeld „Vlaamsche Hoogeschool" hing er niet alleen in de lucht; de woorden lagen op aller lippen en het gevoel laaide in aller harten, van af het oogenblik dat de drie Congressen geopend werden, maar vooral van toen Frans van Cauwelaert zijn diepe overtuiging dienaangaande in de geesten van zijn talrijke toehoorders had weten over te gieten, tot het oogenblik waarop het uur van afscheid nemen geslagen had. En de vervlaamsching van het hooger onderwijs stond allen als zoo een klaar beeld voor oogen, de klank had zich zoo diep in het gehoor gegrift en scheen zoo vergroeid met keel en tong en lippen, dat men zich afvroeg hoe het kon zijn dat het denkbeeld nog niet verwezenlijkt was. En aangenomen zelfs dat op wetenschappelijk gebied deze Congressen niets zouden opgeleverd hebben, dan nog hebben zij het ideaal van de vervlaamsching van het hooger onderwijs dichter bij de werkelijkheid gebracht.

Een andere factor van belang was de steeds grootere deelneming van de Noord-Nederlandsche geleerden aan deze Vlaamsche Congressen. Sedert verscheidene jaren mochten de Vlaamsche natuur- en geneeskundige Congressen zich in die belangstelling verheugen en het veertiende Congres van dit jaar heeft in dit opzicht nog de vorige overtroffen. Doch daarnaast zagen wij hoe, voor den eersten keer thans, die belangstelling zich ook tot het zesde Vlaamsch rechtskundig Congres uitstrekte, waar officiee'e afgevaardigden van de „Nederlandsche Juristenvereeniging" en van de „Broederschap van notarissen" in Nederland aanwezig waren. Indien het eerste Vlaamsch taal- en geschiedkundig Congres, dat nu ook de trits van die Vlaamsche wetenschappelijke bijeenkomsten is komen volledigen, nog geen Noorderbroeders onder zijn leden mocht zien dan kwam dit, omdat het eerst zijn sporen wilde verdienen alvorens de Nederlandsche mannen van wetenschap uit te noodigen zich bij zijn werkzaamheden aan te sluiten.

Maar in het algemeen mag worden vastgesteld dat, ondanks de groote verschillen die nog bestaan, de drang naar wetenschappelijke eenheid tusschen Noord-Nederland en Vlaanderen zich met den dag uitbreidt. En dat ook is een verblijdend teeken voor de bevordering van het Groot-Nederlandsch ideaal.

En zoo zullen deze Congressen in hun zog iets anders achterlaten dan wat men, op de titels alleen afgaande, zou veronderstellen, en wel een sterker overtuiging dat de verwezenlijking van de Vlaamsche Hoogeschool nog slechts een kwestie van tijd is en een grooter besef van de verstandelijke eenheid die tusschen Noord en Zuid bestaat.

Uit onze Takken.

Camiel P. Haegeman. †

Antwerpen. De Antwerpsche Tak en de Groot-Nederlandsche beweging in het algemeen ondergingen een gevoelig verlies door het afsterven van den 23-jarigen Camiel P. Haegeman, den stichter van de Studenten- en de Soldatenafdeeling van het A. N. V. en door wiens toedoen de afdeeling Liederavonden in de gelegenheid gesteld werd, met toestemming van de hoogere militaire overheid, de eerste liederavonden voor soldaten in de kazerne van het regiment der krijgsbouwkunde (genie) in te richten. Alhoewel een slepende kwaal, die hem een paar jaar lang op het ziekbed kluisterde, hem ondermijnde, bleef hij bij voortduring belang stellen in alles wat de Groot-Nederlandsche beweging betrof. Van op zijn ziekbed was het dat hij het eerste algemeen Nederlandsch Studentencongres inrichtte, dat zoo uitstekend slaagde. Alhoewel hij er zelf niet aanwezig kon zijn, voelde men dat hij er de ziel van was. Te dier gelegenheid werd hem voor alles wat hij gedaan had om dit denkbeeld uit te werken, een indrukwekkende hulde gebracht, waarvan men het relaas kan vinden in de „Verhandelingen van het eerste Algemeen Nederlandsch Studentencongres".

Al wist men dat zijn dagen geteld waren, toch was het met aandoening dat het bericht van zijn overlijden ons bereikte. Namens den Tak werden door de heeren Ed. Schiltz en F. van Cuyck de verdiensten van den te jong gestorven strijder in treffende bewoordingen herdacht; het was de laatste hulde bewezen aan dezen talentvollen jongeling, die reeds zooveel voor het Groot-Nederlandsche ideaal had gedaan, en waarvan nog zooveel te verwachten zou geweest zijn.

Kortrijk. De Guldensporenslag werd hier 9 Juli herdacht met een gezellige feestvergadering, geleid door Dr. Van den Berghe, door 200 personen, waaronder reeds enkele dames, bijgewoond. Daaraan verleenden hun medewerking de heeren Raf. de Bo, Parmentier, R. Colier en St. Franck en mejuffrouw Van Kerkhove, terwijl advocaat Lodewijk Dosfel de feestrede hield, die grooten bijval bekwam.

Door den Tak werd tevens een strooibrief (medeonderteekend door een vijftal andere onpartijdige vereenigingen) uitgegeven waarin de beteekenis van den slag der Gulden Sporen werd uiteengezet en de inwoners werden aangespoord het feest mede te vieren en hunne huizen te bevlaggen.

Mechelen. Maandag 26 September sloot de heer Jef Denyn de reeks beiaardconcerten van 't zomerseizoen 1910. Een gezellig samenzijn had daarna plaats in 't lokaal van 't Verbond waar de voorzitter Dr. P. Tack, een warme hulde bracht aan de heeren Denyn, stadsbeiaardier en De Keyser, voorzitter der afdeeling Vreemde'ingenverkeer.

Elk lid brenge ten minste 2 nieuwe leden per jaar aan!!

Kaartje uit ons propagandaboekje. — Linkerhoek binnen de taalgrens: Fransch Vlaanderen.

OOST-INDIË

Toelating van Inlanders en Chineezen tot de Europeesche lagere scholen in Indië, een kwestie van geld?

In de Indische bladen komen nu en dan klachten voor over de niet-toelating van Inlanders en Chineezen tot de Europeesche lagere scholen. Het voor die toelating betrekkelijk gunstige art. 14 van het Europeesch schoolreglement, waarin voldoende kennis van de Nederlandsche taal als eisch en regelen omtrent den leeftijd worden gesteld, schijnt lang niet altijd in het voordeel der jeugdige Inlanders en Chineezen te worden toegepast.

Door den Semarangschen correspondent van het Soerabaiasch Handelsblad wordt in het nr. van 6 Aug. zelfs gemeld, dat op verschillende scholen te Semarang op last van den Directeur een aantal leerlingen verwijderd zijn, die door de hoofden al aangenomen waren, als geschikt om het onderwijs te volgen. Dit geschiedde vermoedelijk om plaats te maken voor jeugdige Indo's, die anders, wegens overschrijding van het maximum aantal leerlingen, 't welk op die scholen mag worden toegelaten, zouden moeten worden afgewezen.

De correspondent betreurt 't, dat zoovele Chineesche en Inlandsche ouders, die zich groote opofferingen willen getroosten, om hunne kinderen goed Europeesch lager onderwijs te doen genieten, in hun streven worden teleurgesteld; de oprichting van kleine partikuliere schooltjes, waar geen goed onderwijs kan gegeven worden, maar waartoe de weet- en leergierigen hun toevlucht zoeken is daarvan één gevolg; ontevredenheid en stil gemor een ander.

Uit vroegere berichten blijkt, dat de Hollandsch-Chineesche scholen ook al niet in den smaak vallen hier en daar; omdat daarmede geen aansluiting aan het Middelbaar Onderwijs wordt verkregen; ook almede daardoor blijft de vraag naar Europeesch onderwijs bij de niet-Europeanen groot.

Het blijkt wel dat de oplossing van het vraagstuk, hoe te gemoet te komen aan het verlangen naar kennis en Westersche vorming bij de Chineezen en Inlanders, zonder de armere Indo's op den achtergrond te doen geraken, nog niet gevonden is.

Zou het niet gebrek aan geld zijn, 't welk die oplossing in den weg staat? Met ruime middelen toch zijn zeker wel goede onderwijzers te krijgen, en is het aantal Europeesche scholen, zoo noodig, uit te breiden.

In de Sumatra Post van 26 Augustus j.l. komt, met eene opwekking tot het A. N. V. de Regeering aan haren plicht te herinneren, het volgende voor:

„Ik noodig u uit tot een wandeling in Medan, in de nieuwe Chineesche Wijk. Slaat met mij den Djalan Toekang Besi in en... ergert u. Voor een frisch geverfde Chineesche woning hangt een bord, waarop met brutale zwarte letters te lezen staat:

ENGLISH PUBLIC SCHOOL.

Meer niet... Maar 't is u zeker genoeg! Een onderwijs-inrichting, die zich Engelsche Openbare School noemt, in een Hollandsche Kolonie... En wie er les nemen, behalve de anglomane Mongolen...? Inlandsche kinderen, zonen van Maleische kedehhouders te Medan! Kinderen des lands! En er schijnt lust in dat onderwijs te bestaan: de schoolbanken rijen zich tot op het omhekte straatje vóór 't huis...

Straks zullen de jonge kedehhouders ons te woord staan in het Engelsch, geleerd in de Public School in de Nederlandsche kolonie — en zullen we, naar Hollandschen aard, hen dan antwoorden in die zelfde taal...?

En wat zullen we den vreemdeling zeggen, die ons glimlachend-vragend wijst naar het bord? Dat er hier in Medan twee Inlandsche scholen zijn, doch dat er op ééne slechts Hollandsch wordt geleerd, en dat die alleen voor zonen van „toengkoes" toegankelijk is — en dat op de andere, de volksschool, het Hollandsch niet wordt onderwezen — en dat, toen er sprake was van het oprichten van een Hollandsch-Chineesche School in Medan, het Gouvernement zich gemakkelijk bepraten liet door een invloedrijken Chinees, die meende dat de Chineezen van Oost-Sumatra van Engelsch beter dan van Nederlandsch waren gediend en die toen zelf een grootsch gebouw liet zetten, waar Chineesche onderdanen van ons Nederlandsch-Indisch Gouvernement nu allen dag met het Engelsch als voertaal worden onderwezen."

Hoewel het hiervoren staande stellig tot nadenken moet stemmen, vooral indien het waar mocht zijn, dat „het Gouvernement zich bepraten liet door een invloedrijken Chinees" moet het A. N. V. zich toch onthouden van het beoordeelen van het Regeeringsbeleid in deze; het betreurt den loop van zaken, maar mist de middelen om het aanleeren van het Nederlandsch op de scholen in Ned.-Indië te bevorderen. De Groep Ned.-Indië heeft, getuige de vele artikelen over dat onderwerp in Ons Volksbestaan haar best gedaan, in de door het Verbond gewenschte richting te sturen (Zie o. m. het artikel van R. v. I. in het Juli-nr. van O. V. 1908); voor goed onderwijs in het Nederlandsch is echter, wij herhalen het, veel geld noodig en dat kan het A. N. V. niet verschaffen.

De reorganisatie der Indische politie.

Als wij zeggen: de hervorming van den veiligheidsdienst in Indië, zal menig Hollander niet begrijpen, wat bedoe'd wordt. De reorganisatie van het politiewezen in Indië dan is een der hoofdpunten van het pas ingediende begrootingsontwerp voor Indië. De vraag, of hier niet weder te zeer de meening heeft geheerscht, dat àl het goede uit het Westen komen moet, in plaats van te streven naar eene regeling, die in Indischen bodem geworteld staat, en waar deze in haren groei een verkeerde richting gevolgd heeft, of belemmerd is geworden door het onkruid of de woekerplanten, die daarnaast of daaraan gegroeid zijn, het snoeimes ter hand te nemen, en den boom te zuiveren van het slechte gewas, en voorts daarop te enten betere en krachtige stekken van gelijksoortige planten, — die vraag, hoewel naar het schijnt niet onredelijk, willen wij nu niet bespreken.

Doch een ernstig woord van protest mag van wege het Algemeen Nederlandsch Verbond niet achterwege blijven, nu de weinige overblijvende herinneringen in de taal aan Neêrland's verleden en grootheid, die men in Indië heeft, zal worden uitgewischt door navolging van het Fransche model. In plaats van de benamingen schout en onderschout, opzieners of oppassers, die men nog bij de Indische politie heeft, zullen komen die van commissaris, inspecteur, agent van politie. Vele jaren geleden heeft Mr. L. W. C. van den Berg, de latere Delftsche hoogleeraar en tegenwoordige burgemeester van Delft, als jong ambtenaar geplaatst aan het Departement van binnenlandsch bestuur in Indië weten te voorkomen, dat toen reeds de benaming van schout in den Indischen ambtskring werd uitgewischt, met in herinnering te brengen in hoe hoog aanzien eertijds het ambt van schout in Nederland stond, zooals o. m. kan blijken uit de figuur van den hoofdschout van Amsterdam, den zoon van den held uit van Lennep's bekenden roman, Fer-

dinand Huyck. Het zou beter passen om in onze ambtelijke kringen weder de namen te doen herleven van schout, baljuw, enz. Of zal het niet lang meer duren, dat de titel van schout bij nacht veranderd wordt in dien van konter-admiraal?

Uit de Afdeelingsverslagen over 1909.

Batavia. Behalve van den Juliana-avond, reeds in het verslag van de Groep in herinnering gebracht, wordt melding gemaakt van een lezing van den heer Van Emmerik over het Volkslied. Andere voordrachten konden niet gehouden worden als gevolg van den ongunstigen gezondheidstoestand.

Door de onderwijzers W. Karssen en A. J. H. Scherp werden leergangen in de Nederlandsche taal voor volwassen Inlanders opgericht, die zich in een groote belangstelling verheugen.

De hervorming van de Volksleesgezelschappen heeft aan het doel beantwoord. Op 1 Januari 1909 bedroeg het aantal lezers 164 en op 31 December van dat jaar 187.

Ten einde de belangstelling van de Vereeniging in lichaamsontwikkeling te toonen, zal een schild worden uitgeloofd om te dienen als wisselprijs voor voetbalwedstrijden.

Het ledental klom van 248 op 255.

Semarang. Deze Afdeeling maakte zich zeer verdienstelijk door haar Heije-herdenking waarop het woord werd gevoerd door den heer Z. Stokvis, terwijl verschillende liederen van den volksdichter werden gezongen.

Ten einde de schilders Weyermans en Adolfs te Semarang, meer bekend te maken werd voor rekening van de Afdeeling een tentoonstelling van hun werken gehouden. Deze tentoonstelling, welke georganiseerd was door mevrouw E. Schaap—Prins en den heer E. Stark, had voor den heer Weyermans een zoodanig goed financieel succes, dat hij zijn zeer uitgesproken talent door lessen verder zal kunnen ontwikkelen.

Verder wordt melding gemaakt van een gezellige bijeenkomst, waarop Dr. Gombault een voordracht hield over eenige vraagpunten betreffende de Vereenvoudigde Spelling, terwijl de heeren Benjamins, Stokvis en Ezerman eenige oud-Hollandsche boerenwijsjes en contra-dansen, alsmede oude en nieuwe Nederlandsche liederen ten gehoore brachten.

Het aantal leden steeg van 97 tot 118.

Buitenzorg. Het leesgezelschap voor minder gegoeden „De Goedkoope Leeskring" moest als gevolg van gebrek aan belangstelling worden ontbonden. Zoodra zich echter weder 40 lezers aanmelden, wordt opnieuw begonnen met het verstrekken van goedkoope lectuur.

Begonnen werd met het bijeenbrengen van een verzameling lantaarnplaatjes voor propaganda-lezingen.

Aan de „Buitenzorgsche leergangen" werd gedurende de eerste 9 maanden *f* 25.— bijgedragen, welk bedrag om verschillende redenen werd teruggebracht tot *f* 15.— 's maands.

Met ingang van 1 October is de Afdeeling gaan bijdragen aan het „Buitenzorgsch Studiefonds", een stichting waartoe het initiatief is genomen op een der bestuursvergaderingen. Dit fonds heeft ten doel geldelijken steun te verleenen aan oud-leerlingen van de Buitenzorgsche lagere scholen (zonder onderscheid van landaard) ten einde hen desgewenscht in staat te stellen, de lessen te volgen aan inrichtingen van meer uitgebreid lager of middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië. Het Studiefonds is onafhankelijk van de Afdeeling, wel hebben 3 harer bestuursleden zitting in het Fondsbestuur en steunt de Afdeeling het Fonds ook geldelijk.

Het aantal leden werd met 7 vermeerderd, zoodat het aan het einde van het verslagjaar bedroeg 59.

Ter vervanging van den heer Raedt van Oldenbarnevelt, die tot Resident van Ambon is benoemd, is de heer H. Beeuwkes, controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, opgetreden als vertegenwoordiger te Fort de Kock.

* * *

Het bestuur van de Afdeeling Buitenzorg is na eenige wijzigingen thans samengesteld als volgt:

Ch. J. I. M. Welter, voorzitter; Mr. A. B. Cohen Stuart (oud-bestuurslid van Groep Nederland), secretaris en waarn. penningmeester; mej. L. Ch. Slot, Dr. E. C. J. Mohr, leden.

ZUID-AFRIKA

De Volksraad.

De eerste verkiezing voor den Volksraad van Zuid-Afrika — het Lagerhuis van zijn volksvertegenwoordiging — is geëindigd met een flinke overwinning — een roemrijke overwinning, heeft gen. Botha het zelf genoemd — van de nationale partij, dat is voor het meerendeel de partij der Afrikaners.

Er hebben wel veel Engelschen voor haar candidaten meegestemd; er zijn een aanmerkelijk aantal Engelschen onder die candidaten zelf, gelijk er Engelschen zitten in Botha's ministerie, maar overwegend is het de partij der Hollandsch sprekende Afrikaanders die de zege heeft bevochten.

Dat bij deze verkiezing in vele, misschien de meeste districten weer Boer tegenover Brit heeft gestaan, is vooral het werk van de unionisten, de Engelsche partij, die onder voorgaan van dr. Jameson de zoogenaamde rassenkwestie in het geding heeft gebracht. De leiders dier partij hebben niet geschroomd om de Engelschen als zoodanig op te wekken te stemmen op de unionistische candidaten.

Om die stemmen te werven moest de Vrijstaatsche schoolwet, het Hertzogisme dienst doen. Het Hertzogisme beteekende dan de dwang op Engelsche kinderen geoefend om Hollandsch te leeren, of zelfs de onderdrukking van het Engelsch. In waarheid is het beginsel van Hertzog's schoolwet, dat op de lagere school de kinderen van het tweetalige land, waarin immers — krachtens de grondwet van Zuid-Afrika — de twee talen gelijke rechten hebben, beide talen behooren te leeren. De Engelschen werden nu te wapen geroepen om zich tegen dat Hertzogisme te verzetten.

Men zou zeggen — en het is in Zuid-Afrika natuurlijk gezegd — dat deze kwestie met de Unieverkiezing niets te maken had, aangezien het lager onderwijs — met het middelbare — zorg van de provinciale regeeringen is, en alleen de Vrijstaat nog in zijn schoolwet het Hollandsch de gelijke rechten toekent waarop het aanspraak heeft. Maar de unionisten bedachten erop, dat de Unieregeering termen kon vinden om den Vrijstaat het geld voor zijn onderwijs te onthouden, zoolang het niet het Hertzogisme afzwoer. En daartoe wilde Botha zich niet leenen.

En voorts heette het in het algemeen, dat het ministerie Botha het vertrouwen van Engelschen niet verdiende, aangezien het mannen bevatte als Hertzog en Fischer, die geacht werd uit hetzelfde hout gesneden te zijn, om van Malan niet te spreken.

Naar 't schijnt hebben vele Engelschen aan die roepstem der unionisten gehoor gegeven en de nationale candidaten hun stem onthouden. En dit maakt de overwinning van Botha's kabinet te schooner. Immers kan er uit blijken, dat het, ook zonder den steun van een groot deel van het Engelsche element, over een aanmerkelijke meerderheid kan beschikken. Er zijn voormannen van de Boeren, die voor de verkiezing zoo iets niet hadden durven hopen.

Gen. Botha zelf is een district van Pretoria door Sir P. Fitzpatrick, een van de leiders der unionisten, verslagen. Goed beschouwd, een nederlaag van niet veel beteekenis. Het was het district, dat Fitzpatrick al in de Transvaalsche Wetgevende Vergadering vertegenwoordigde; er wonen vele Engelsche ambtenaren; aan geld was er voor den unionistischen candidaat geen gebrek, en Fitzpatrick verstaat de kunst de Afrikaanders in het gevlei te komen. Hebben wij niet nog gelezen, dat hij zijn steun beloofde aan Di Brandwag, het nieuwe tijdschrift der Afrikaanders?

Toen de uitslag der verkiezing bekend was, hebben de Engelsche bladen de overwinning der Afrikaanders trachten te verkleinen, en het voorgesteld alsof de regeering tegen zichzelf verdeeld was, dat Botha zou aftreden enz. En ze deden dat weer met zoo'n talent, dat velen in Europa, en in Engeland wel de meesten, werkelijk een tijd hebben geloofd, dat het ministerie niet tot regeeren in staat was.

Maar die gedrochtelijke voorstelling zakte weldra ineen. Het Afrikaander ministerie staat op gezonde beenen en zal wel spoedig in den Volksraad toonen, dat het wat mans is.

Een Zuid-Afrikaansche muziek-academie.

De heer Bosman di Ravelli pleit in de Volkstem voor de instelling van een Zuid-Afrikaansche muziek academie. Voor lezers die 't niet weten diene, dat Bosman di Ravelli een pianist is, die zijn naam in Zuid-Afrika heeft gevestigd. De Hollandsche bladen in Zuid-Afrika prijzen hem als een virtuoos en een fijngevoelig kunstenaar bovendien. Bosman is zijn goed Afrikaansche naam; di Ravelli heeft hij er voor de fraaiigheid bijgevoegd.

De heer Bosman — zullen wij hem maar noemen — spot niet malsch met de muziekexamens, zooals die in Zuid-Afrika worden afgenomen. Daar moeten telkens examinatoren voor worden aangevoerd van over zee, uit Engeland natuurlijk. Dat kost handen met geld en het resultaat is maar poover. „Ik glo", zegt hij, „ik is reg als ik sê, dat 't reeds twintig jaar is dat ons musiek-eksaminatore importeer van die Royal Academy uit Londen. Die manie van eksamenskrijwe in die musiek was natuurlik die gevolg van die ander opvoedingsstelsel, wat ons ook van Engeland o'ergeneem 't." En zoo min, als het gewone onderwijs naar Engelschen trant goed is, is het de opleiding in de muziek, gelijk zij zich richten moet naar die examens voor mannen, die van hun leerlingen niets afweten. Moest het zoo blijven, dan blijft Zuid-Afrika in de muziek in hopelooze middelmatigheid vast zitten.

En, nog een dwaasheid: Voor de beste leerlingen zijn er beurzen beschikbaar. Voor dat geld mogen zij elders hun studie voortzetten. Voortreffelijk! Maar nu zou men denken, dat zij mochten kiezen, waar dat te doen, in Duitschland, in Frankrijk. Neen, „jij moet, of jij nou wil of nie, jij moet jou drie jaar op die Royal Academy (te Londen) gaan studeer. Denk alleen aan die geld wat daarheen vloei, en nogal die sisteem voortgeset om ver in Suidafrika die kanker te perpetueer! Die Royal Academy! Ik daag enigeen uit — vervolgt Bosman — om sijn vinger te set op énige wereld-beroemdheid in die musiek, wat alleen op die Royal Academy gestudeer 't! Dit is 'n feit! En die geregvaardige konklusie is: òf die Engelse is onmusikaal (wat hul besweer, hul nie is nie), òf hul metode is vals! Ik laat 't aan die wereld o'er om te oordeel."

Wat Bosman dan zou willen? Dat er een staatsacademie voor muziek in Zuid-Afrika wordt opgericht. Zuid-Afrika heeft er krachten genoeg voor, meent Bosman. „In Kaapland het ons Roger Ascham in Port Elizabeth; Herr Metzler in die Paarl; Dr. Egel in Wellington. Die Vrijstaat het geen musikus nie, maar in die Transvaal kan ik wijs op Henri ten Brink en andere. Als so'n Akademie morgen tot stand kom, sie ik g'n twijfel dat 'n mens onderwijsers genoeg in Suidafrika sou kon krij om dit te vul, en leerlinge ook."

Zoo pleit Bosman. En het zou ons niet verwonderen, als zijn voorstel spoedig ingang vond. Het gaat alles met stoom in Zuid-Afrika. Wij weten, hoe de inrichting van een volledige universiteit er reeds in overweging is. Misschien komt er wel spoedig meer dan een. Iemand, die zich Vakman noemt en in het maandblad de Unie, van September, schrijft, wil er alleen reeds in Kaapland twee hebben: de Colleges te Kaapstad en Stellenbosch beide tot universiteit verheven.

Johannesburg zal weldra zijn schilderijenmuseum hebben. De stad heeft voor het gebouw een kapitale som uitgetrokken, rijke burgers hebben schilderijen geschonken en geld om andere te koopen. Wij lazen dezer dagen, dat er al stukken voor Johannesburg worden aangekocht, in Engeland natuurlijk.

De Suid Afrikaanse Akademie voor letteren en wetenschap heeft onlangs een werkprogram ontworpen, en nu een hoogeschool voor muziek.

Ook op geestelijk gebied wil Zuid-Afrika meetellen in de wereld.

Z.-Afr. studenten in Nederland.

Den 30en Sept. l.l. promoveerde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam de heer W. A. Joubert, geboren te Kaapstad, tot doctor in de godgeleerdheid.

In de inleiding tot zijn proefschrift zegt hij:

„Voorts wensch ik hier een woord van dank uit te spreken voor al de vriendschap mij van verschillenden kant gedurende mijn verblijf in Nederland betoond. De jaren, die ik hier heb doorgebracht, zullen mij steeds in zeer aangename herinnering blijven, en ik stem van harte in met één onzer voormannen, een patriot bij uitnemendheid, waar hij zegt: „Vroeg men mij nu, aan het einde van mijn verblijf in Nederland hoe mij de keus bevallen is, zonder aarzelen zou ik antwoorden: zóó, dat ik haar gaarne zou herhalen, had ik weer te kiezen." (Gen. Hertzog in de inleiding tot zijn proefschrift) —

„Gaarne neem ik dan ook deze gelegenheid te baat om met bescheidenheid bij mijn landgenooten erop aan te dringen, dat zij, wanneer zij hun studiën in het buitenland wenschen voort te zetten, daarvoor naar Nederland zullen komen, waar zij niet alleen op uitnemende wijze in de wetenschap kunnen worden ingeleid, maar ook voor hun strijd in het belang van taal en nationaliteit beter dan elders kunnen worden bekwaamd en toegerust."

Zooals wij vroeger reeds berichtten, is de heer Joubert benoemd tot hoogleeraar te Stellenbosch in de plaats van Prof. W. J. Viljoen, die thans directeur van onderwijs te Bloemfontein is.

Ned. Antillen

Uit de Bestuursvergadering van Augustus.

Behalve alle bestuursleden waren ook tegenwoordig de heer J. A. Snijders Jr. en de oud-voorzitter de heer Mordy Henriquez.

Bij de opening der vergadering sprak Pater Wahlen, de waarn. voorzitter, een hartelijk woord van welkom tot den heer Snijders, als vriend en als oprichter der Groep en vertegenwoordiger bij het Hoofdbestuur.

Toen de heer Snijders, nu twee jaren geleden, Curaçao verliet werd Z.W.Ed.Gestr. van verschillende zijden een kostbaar aandenken medegegeven, maar de heer Snijders heeft getoond deze geschenken niet noodig te hebben om aan Curaçao te blijven denken. Hij droeg Curaçao in zijn hart en is blijven strijden voor ons dierbaar eilandje, waarmede hij onafgebroken de meest hartelijke betrekkingen onderhield. De Groep is Z.W.Ed.Gestr. daarvoor oprecht dankbaar.

De secretaris doet daarna mededeeling van de ingekomen stukken, o. a.:

Verzoek van Groep Ned. Indië om foto's tot het doen houden van lezingen aldaar.

Verslag over 1909 van de Openbare Bibliotheek te St. Martin, verzoek om portretten van Prinses Juliana en mededeeling, dat de heer Joh. Scheuerman den heer Thielen als vertegenwoordiger der Groep vervangt.

Verzoek van het Hoofdbestuur om kranten voor de Brusselsche Tentoonstelling.

Rapporten en verdere ingekomen stukken rakende de studiebeurzen van Leonel Conner, N. Henriquez, F. & H. Kryt.

Mededeeling van den heer J. A. Snijders, dat de jongeling Veeris (studiebeurs van het Hoofdbestuur) voor zijn examen geslaagd is.

Mededeeling van het Hoofdbestuur, dat aanmerkingen over boekerijen rechtstreeks aan Dr. Van Everdingen moeten worden gedaan.

Twee artikelen voor het in voorbereiding zijnde Aruba-nummer: „De mijnen van Aruba" door den heer G. Duyfjes en „Geschiedkundig overzicht van het eiland Aruba" door Pater Euwens.

Toezending der bijdrage van Dr. Albada door den secretaris der Groep Suriname.

Brief van het Hoofdbestuur, meldende dat de vertegenwoordiger van het Verbond te Charkof, Rusland, gaarne monsters van Curaçaosche stroohoeden ontvangen zal en bereid is moeite te doen, om afzet voor die hoeden te vinden in Zuid-Rusland, alwaar stroohoeden veel gedragen worden.

Het bestuur besluit dit verzoek in de Amigoe di Curaçao bekend te maken.

Op verzoek van den voorzitter deelt de heer Snijders mede, dat het Hoofdbestuur in te groote geldverlegenheid zit om bij het vrijkomen der twee studiebeurzen in Nederland wederom nieuwe verbindingen te kunnen aangaan. Toch zal het ten opzichte der jongelieden Veeris en Sprockel nog doen wat mogelijk is om hen verder voort te helpen.

De voorzitter bedankt den heer Snijders voor zijn mededeeling, betreurt het voor de Groep, dat niet langer over studiebeurzen in Nederland zal kunnen beschikt worden, daar de aanvragen voortdurend blijven inkomen en de jongeheer Henriquez van Aruba reeds naar Nederland vertrok in de stellige verwachting met een studiebeurs begiftigd te zullen worden. Het Groepsbestuur hoopt, dat er voor het Hoofdbestuur spoedig betere tijden zullen aanbreken en Curaçao wederom de groote voordeelen der studiebeurzen zal mogen genieten. Intusschen blijft de Groep het Hoofdbestuur oprecht dankbaar voor het reeds tot dusverre genotene.

Besloten werd tot het houden van een feestvergadering, daar de heer Snijders door het Hoofdbestuur gemachtigd was tot het aankoopen van mooie lantaarnplaten o. a. van de onlangs gehouden Julianafeesten.

De slechte toestand der financiën maakt evenwel groote uitgaven onmogelijk en zoo zal een plan worden overwogen om door bereidwillige medewerking van eenige dames en heeren een schitterend feest te geven, zonder dat het de Groep iets zal kosten, maar dat in tegendeel strekken zal om de kas wat te stijven.

De heer Snijders vraagt hierna het woord om zijn hartelijken dank te betuigen voor de vriendelijke ontvangst op Curaçao. Steeds is hij met de Groep blijven medeleven en zal immer zijn beste krachten inspannen om in het moederland ten onzen gunste te spreken. Het Hoofdbestuur is vol lof over de Groep Ned. Antillen en over zijn uitstekenden secretaris, den heer Gorsira.

De heer Moses Maduro herdacht met een hartelijk woord den afwezigen voorzitter, den heer H. P. de Vries.

De oud-voorzitter, de heer Mordy Henriquez vroeg hierna het woord om te verklaren, dat hij zich geheel aansloot bij de woorden van den onder-voorzitter bij de opening der vergadering tot den heer Snijders gesproken. Hij wenschte den heer Snijders een prettig verblijf toe in de kolonie en het volste succes bij al zijn ondernemingen.

INGEZONDEN.

Het gebruik van het Nederlandsch bij het Belgische Koningsbezoek aan Nederland.

(Uit Vlaanderen).

Het heeft een pijnlijke gewaarwording gewekt onder de Vlaamschgezinden alhier dat bij de eerste officieele ontmoeting tusschen de vorstin van Nederland en de vorsten van het tweetalige België de taal van Groot-Nederland niet weerklonken heeft. Het zou toch o zoo natuurlijk geweest zijn dat Koningin Wilhelmina haar hooge gasten in het Nederlandsch toegesproken had, waar Koning Albert, die regeert over een volk waarvan de overgroote meerderheid uit Nederlandschsprekenden bestaat, tijdens de weinige maanden dat hij den troon bestegen heeft, steeds alles vermeden heeft wat het nationaal gevoel van zijn Vlaamsche onderdanen had kunnen kwetsen, hetgeen hem des te gemakkelijker viel, daar hij, in tegenstelling met zijn voorganger, onze taal goed en ook gaarne spreekt.

Het zou des te natuurlijker geweest zijn, omdat nagenoeg heel de bevolking van Groot-Nederland met sterken aandrang den wensch had uitgedrukt dat bij die officieele ontvangst het Nederlandsch zou gebezigd worden. En ondanks de teleurstelling die men moest ondervinden omdat aan dien wensch geen gevolg werd gegeven, heeft men in Vlaanderen toch met dankbare vreugde kunnen vaststellen dat bijna heel de Nederlandsche pers aan dat verlangen uiting heeft gegeven.

Het is niet gebeurd! Door wiens schuld? Daarop moet het antwoord schuldig gebleven worden. Was het de schuld van het Nederlandsche of van het Belgische Hof? Was het de schuld van de Nederlandsche of van de Belgische raadgevers van de Kroon? Was het de schuld van den Nederlandschen diplomatieken vertegenwoordiger in België of van den Belgischen diplomatieken vertegenwoordiger in Nederland?

Deze vragen blijven eveneens onbeantwoord. Doch op de overal gestelde vraag: waarom zal het Nederlandsch dan niet bij de ontvangst weerklinken?, kwam een antwoord, er kwamen er zelfs twee, en zij werden gegeven in Nederland. Moest Koningin Wilhelmina, zoo luidde het, zich van het Nederlandsch bedienen, wanneer zij Koning Albert in het openbaar toesprak, dan zou dit een afwijking zijn van het protocol en door deze afwijking van het protocol zou het allen schijn hebben alsof het Nederlandsche Hof zich in den Vlaamschen taalstrijd mengde. En weer kan met genoegen worden aangestipt dat deze antwoorden evenmin in Nederland als in Vlaanderen, de openbare meening konden bevredigen.

Stellig, indien het Vlaamsche volk alléén dien wensch had uitgedrukt en indien het Nederlandsche

volk dien wensch niet gedeeld had, dan had een afwijking van het protocol als een inmenging in den Vlaamschen taalstrijd kunnen beschouwd worden. Maar het Nederlandsche volk zelf vond het zeer natuurlijk dat tusschen twee Nederlandschsprekende vorsten ook het Nederlandsch gebruikt werd en wanneer de wensch van het eigen volk wordt ingewilligd, dan kunnen alle uitleggingen die men daaraan zou willen geven, als niet steek houdend beschouwd worden.

En ook het inroepen van het verouderde, stijve protocol heeft geen reden van bestaan meer, wanneer het volk zelf niet met dat protocol gediend is. In democratisch aangelegde landen zooals Nederland en België hebben de vorsten den plicht alles te doen wat hen dichter bij hun volk kan brengen; en in zulke landen begrijpt het volk niet dat hun vorsten een andere taal zouden spreken dan die waarvan het zich zelf bedient. Want het is niet in het voordeel van het koningschap, noch hier noch aan de overzijde van den Moerdijk, den afstand tusschen volk en vorst te vergrooten en nooit mag een volk den indruk krijgen dat een vorst als een vreemdeling in zijn midden verkeert.

De uitsluiting van het Nederlandsch bij de bewuste plechtigheid heeft dien indruk kunnen teweegbrengen en dat had dienen vermeden te worden. Gevaarlijk is het het gevoel van het volk te kwetsen door vast te houden aan een protocol dat zoover buiten het begrip van dat volk ligt en dat slechts het eigendom is van een groep personen die zeer ver van het volk afstaan. Niemand, noch Franschen noch Franschgezinden, zouden het onnatuurlijk gevonden hebben dat men bij de hoogergenoemde gelegenheid de taal van het Groot-Nederlandsche volk gebezigd had, — het groote Fransche blad „Le Temps" heeft het onbewimpeld verklaard, — en aangezien de beide vorstelijke personen die taal verstonden, kon geen reden van protocolairen aard hier worden ingeroepen.

Wanneer het voorbeeld van hoogerhand gekomen was, dan zou het misschien een wijziging gebracht hebben in de opvattingen van de diplomatieke vertegenwoordigers van beide landen in den vreemde, die thans nog maar al te dikwijls een verregaande onverschilligheid ten opzichte van de eigen taal aan den dag leggen, om niet te zeggen dat zij haar al te vaak met een zekere geringschatting behandelen. Indien de moedertaal uit koninklijke monden weerklonken had, dan zou daardoor de eerste stoot gegeven zijn aan de vernederlandsching van het diplomatieke en consulaire corps.

Want het begint een legende te worden dat het Fransch de uitsluitend diplomatieke taal is. Die tijd is voorbij; dat kan waar geweest zijn vroeger; maar dat is niet meer waar heden ten dage. Landen als Duitschland en Engeland gebruiken als dusdanig hun eigen talen. Tegenover het groote Frankrijk bezigt het kleine Zwitserland Duitsch zoowel als Fransch. In zijn diplomatieke betrekkingen met Japan gebruikt Nederland Engelsch en de Spaanschsprekende landen van Midden-Amerika bezigen onder elkander enkel Spaansch. Niets meer dan natuurlijk zou het dan ook zijn dat Nederland ten opzichte van België, dat grootendeels een Nederlandschsprekend land is, het Nederlandsch als diplomatieke taal aanwendde en omgekeerd.

Indien aan het Nederlandsche Hof bij de ontvangst van het Belgische koningspaar Nederlandsch gesproken was, dan had men de verwezenlijking van hetgeen hier werd uiteengezet onder de oogen kunnen zien. Nu dit niet geschiedde is de verandering van verouderde gebruiken wel eenigszins moeilijker gemaakt. Maar te hopen is het in ieder geval dat bij de raadgevers van de Kroon het Nederlandsch bewustzijn sterk genoeg is om voeling te houden met wat het steeds krachtiger wordend nationaal besef van het volk verlangt. Te hopen is het eveneens dat, wanneer Koningin Wilhelmina haar tegenbezoek aan het Belgische Hof zal brengen, Koning Albert zich wel van de taal van de overgroote meerderheid van zijn volk zal bedienen. Dusdoende zal hij de sympathie die het Vlaamsche volk hem toedraagt slechts versterken.

Dr. M. RUDELSHEIM.

Antwerpen, September 1910.

Het zingen op 't Congres te Maastricht. Een klacht en een voorstel.

De verslaggever der N. R. Ct., die het Congres te Maastricht bijwoonde, had vele aanmerkingen, welke misschien voor een groot deel hun grond vinden in het feit, dat hij gewoon is, als schrijver, onder àndere menschen te verkeeren dan men op dat Congres aan kon treffen. In één geval echter zal ieder hem gelijk moeten geven, dat is namelijk, waar hij klaagt over het slechte zingen der Noord-Nederlandsche leden. De Vlamingen zijn wel is waar ook niet zoo rijk gebleken in hun repertorium als de bedoelde schrijver ons wil doen gelooven; maar ze staken toch bij ons gunstig af.

Bijzonder droevig was het, te hooren, hoe het Lied van 't Algemeen Nederlandsch Verbond, dat met noten en al gedrukt was rondgedeeld en verdienstelijk op de piano werd voorgespeeld, kort en kwaad in 't water viel.

Wat is de oorzaak te noemen van deze machteloosheid, zoo schadelijk voor gezelligheid en geestdrift?

Me dunkt, dat ze niet ver te zoeken is.

Ware het Congres een vergadering geweest van Nederlandsche onderwijzers en onderwijzeressen, men zou het lied behoorlijk voor den dag hebben gebracht en bovendien nog wel tien of twaalf andere liederen hebben kunnen zingen.

Ware het een Commers geweest van Duitsche studenten, men zou er wellicht de woorden heel slecht hebben uitgesproken, maar met de noten zou men ten minste raad geweten hebben.

Ware het een Congres van jonge arbeiders geweest, misschien zou er dan ook nog wel wàt van het lied zijn terechtgekomen.

Maar 't was niets van dat alles; 't was een Congres van hoogleeraren, leeraren, doctoren, boekhandelaars, fabrikanten, ingenieurs, oudheidkundigen, schrijvers en dichters, en deze menschen, hoe knap en eerbiedwaardig ze zijn mogen, kunnen bij ons geen noot van 't blad zingen (de uitzonderingen niet te na gesproken).

Immers, ze hebben het op school niet geleerd.

Op de uitgebreid lagere school hadden ze het zingen op 't programma, maar daar was voor zoo'n „onnut" vak toch eigenlijk geen tijd; grammatica, spelling, jaartallen, Fransche werkwoorden moesten voorgaan. (Wie helpt ons toch van dit Fransch af?).

Op Hoogere Burgerschool of Gymnasium hadden ze 't niet op 't programma, want daar is het nooit binnengelaten. (Men heeft sinds meer dan vierhonderd jaar op onze Latijnsche scholen en hare opvolgsters „geofferd aan de Muzen", doch niet aan de muziek. En op de Hoogere Burgerscholen is het vak zingen in 1863 geweigerd, niettegenstaande eenig aandringen van de Maatschappij tot bevordering der Toonkunst, terwijl er naderhand niet meer over gesproken is.).

Aan de Hoogeschool eindelijk werd men wel is waar zóó goed vertrouwd met de Muzen, dat men zich gaarne muzenzonen noemde, doch hoe goed Euterpe en Polyhymnia er gediend werden, kon men 't best bemerken bij studentenjolen en -feesten. Indien in Duitschland de schoolopleiding zóó weinig muzikaal was, zou een Congres van studenten of doctoren, enz. daar evenmin kunnen zingen.

Het Algemeen Nederlandsch Verbond streeft met andere vereenigingen naar verbetering van den volkszang; laat het ook eens iets doen voor verbetering

van den zang der gegoeden. 't Behoeft daarvoor geen cursussen te stichten, ook geen nieuwe bundels uit te geven, maar 't moet helpen aandringen bij de Regeering, dat de zang burgerrecht verkrijge op a l l e scholen.

De tijd daarvoor is er. Nu het rapport der Ineenschakelingscommissie verschenen is, kan men voorstellen tot hervorming van ons onderwijs verwachten. Dit rapport verlangt helaas geen zangonderwijs op de middelbare scholen, enz., het verlangt op muzikaal gebied alleen eene muziek-hoogeschool van staatswege, een „kop" dus zonder dat de r o m p er is. Hier dient derhalve niet de leus te zijn: „de kop die moet erop", maar „d e r o m p d i e h o o r t e r b ij!" Indien daar h a r d voor gewerkt wordt, zal hij er komen. Waarschijnlijk zal de Maatschappij t. B. d. Toonkunst zich er weer willen voorspannen, in 't belang der muziek en der muziekonderwijzers, andere vereenigingen op muzikaal gebied zullen meedoen, bonden van leeraren en onderwijzers zullen niet achterblijven, gelijk reeds twee jaar geleden aan den dag kwam, toen D r. D. B o s in de Vereeniging van leeraren M. O. deze zaak aanprees in eene rede vol gloed; — het Algemeen Nederlandsch Verbond, dat zijne leden bij duizenden telt in allerlei kringen (ook zeer invloedrijke) moet helpen. Niet alleen, omdat het dan op toekomstige Congressen mooier zal hooren zingen, maar ook en vooral, omdat het Nederlandsch lied een heerlijk middel is voor het groote doel: verheffing van den Nederlandschen stam. 't Is mooi, de liederen te verzamelen en uit te geven — hulde daarvoor aan het Willemsfonds (waar blijven toch de nieuwe drukken zijner twee bundels?), aan „het Nut", aan den heer Coers en de anderen; — maar 't is m o o i e r nog, ze te doen zingen.

Onder onze Kamerleden der Linkerzijde zijn er, behalve de heer Bos, nog wel andere, die reeds lang voor het zangonderwijs op alle scholen gewonnen zijn, en bij de kerkelijke Rechterzijde m o e t onze wensch wel in goede aarde vallen, waar toch in 't kerkelijk leven het zingen zoozeer op prijs wordt gesteld.

Eigenlijke bezwaren bestaan er niet; moeilijkheden met de stemwisseling zijn vrij gemakkelijk te overwinnen gelijk het zingen op onze kweek- en normaalscholen en op de Duitsche Gymnasia en Realschulen bewijst. Een klein beetje tijd is er ook te vinden, als men wil: we verwijzen daarvoor naar een onzer Haagsche Hoogere Burgerscholen, waar uit liefhebberij onder de leerlingen een zangkoor benevens een orkest is opgericht door een paar leeraren en waar men toch zooveel werk kan maken van de overige vakken, dat er op 't eindexamen nog nooit een leerling gezakt is.

Wat goede wil is er noodig bij de Regeering en bij belanghebbenden, d. i. bij allen. Maar het doel is ook iets wáárd: verheffing van het algemeene muzikale peil is een der grootste factoren tot vermeerdering van beschaving en levensgeluk onder ons volk.

Moge het Algemeen Nederlandsch Verbond zijn sterke schouders mede onder dit werk willen zetten!

R o t t e r d a m, Sept. 1910. C. TE LINTUM.

De Redactie zal niet nalaten dit belangrijke voorstel aan Hoofd- en Groepsbestuur in ernstige overweging te geven.

Zij dankt Dr. Te Lintum voor zijn krachtige aansporing.

Wat jammer voor Nederland!

Van 21—25 Aug. l.l. werd te Brussel het 3e Opvoedkundig Congres gehouden. Drie duizend Congressisten van alle landen der wereld waren er bijeengekomen. In de twee algemeene vergaderingen, die vóór en na de afzonderlijke zittingen plaats hadden, werd het woord gevoerd door een groot aantal afgevaardigden van vreemde landen. Zoo hoorden wij, om niet te spreken van de omliggende groote mogendheden, afgevaardigden van Hongarije, van Turkije, van Tunis ja zelfs van Australië. Wat we niet hoorden, was de stem van een onzer landgenooten, de stem van het aangrenzende Noord-Nederland. Het was mij, die deel uitmaakte van het bestuur van eene der secties, alsof op eenmaal Nederland van de wereldkaart weggecijferd was en als Vlaamsch Belg schaamde ik mij in hun plaats. Ik wilde hier dus enkel dit aanstippen:

1⁰. dat het een schande is dat Nederland niet bij zulke gelegenheden, even als alle andere landen een o f f i c i e e l afgevaardigde gezonden heeft;

2⁰. dat het erg te betreuren valt dat niet één van de talrijke aldaar tegenwoordige en gunstig bekende paedagogen uit eigen beweging een korte aanspraak hield.

Moge Nederland in de toekomst zich wat meer laten gelden!

Uw dw.,

H a s s e l t (België). Dr. ERN. VAN SOEST.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Ons Propagandaboekje.

De vorige maand verscheen het propagandaboekje, waaraan meer en meer dringend behoefte bleek te bestaan.

Hoe dikwijls komt het niet voor, dat men aan een lid van 't A. N. V. vraagt: Wat wil toch eigenlijk dat Verbond en wat heeft het al zoo gedaan? En het gaat moeilijk om dan in een paar woorden de groote beteekenis onzer beweging duidelijk te maken.

Welnu, als de nieuwsgierige het door portretten, kaartjes, statistiek en verzen opgeluisterde overzicht inziet, zal hij spoedig doel, werking en inrichting van het A. N. V. leeren kennen en waardeeren.

Hij vindt er in beknopten vorm 't ontstaan met de portretten der beide stichters: Dr. H. J. Kiewiet de Jonge en H. Meert; wat het A. N. V. wil; de daden van het Verbond; bijzondere werkzaamheid der Groepen; de werkzaamheid der Rotterdamsche Boeken-Commissie; adressen van bestuurders, vertegenwoordigers, Nederlandsche Vereenigingen en Kamers van Koophandel in 't Buitenland, landkaartjes van het A. N. V. in Nederland, in België (met de taalgrens, die tot in Fransch Vlaanderen doorloopt) en een wereldkaart, waarop de verspreiding van het Nederlandsch en van het A. N. V. in beeld zijn gebracht.

Ter afwisseling werden de liederen opgenomen van Willem Gijssels (met de muziek van Em. Hullebroeck), Melt J. Brink en Dr. J. B. Schepers, in welke het streven van het A. N. V. zoo juist is bezongen.

Als titelblad doet een afbeelding van de indertijd met den eersten prijs bekroonde reclameplaat (Vlaamsch werk), dienst, als slotstuk de welsprekende statistiek, die doet zien hoe snel het ledental in 12 jaar tijd tot 13000 is gestegen.

In dit nummer van Neerlandia vindt men enkele plaatjes uit het propagandaboekje, dat voor Groepen en Afdeelingen bij partijen tegen 5 cts. per stuk is te bekomen, voor de leden tegen 10 cts. per stuk bij de Administratie, Wijnstraat 81, Dordrecht.

De propaganda is den leden nu gemakkelijk gemaakt.

L a a t n u o o k i e d e r i n z ij n k e n n i s s e n k r i n g l e d e n w e r v e n, opdat een tweede uitgaaf een prachtige voortzetting van de stijgingslijn moge vertoonen.

Nederlandsche Diplomatieke en Consulaire ambtenaren.

De officieele lijst van 8 September bevat 696 namen. Aan 306 dezer ambtenaren kan in het Nederlandsch worden geschreven, 195 van deze zijn Nederlanders van geboorte.

Aan het hoofd van de lijst staat deze mededeeling:

„Brieven aan consulaire ambtenaren behooren geadresseerd te worden als volgt: „Au (Consulat) (Consulat-Général) (Vice-Consulat) des Pays-Bas à ....."; „The Netherlands (Consulate) (Consulate-General) (Vice-Consulate) at ....."; of „An das Niederländische (Consulat) (General-Consulat) (Vice-Consulat) in ....."."

De bedoeling zal wel zijn, dat brieven aan de met een N. geteekende ambtenaren in het Nederlandsch geadresseerd worden, maar dan verdient het toch aanbeveling in bovenstaande opsomming voortaan het Nederlandsch te doen voorop gaan.

Aan onze Consuls in België en Zuid-Afrika moet het natuurlijk toch altijd in het Nederlandsch zijn.

Nederlanderschap.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft, naar aanleiding van de wet van 15 Juli 1910 tot wijziging der wet op het Nederlanderschap, aan de Commissarissen der Koningin in de onderscheidene provinciën verzocht de eerste zinsnede van de „Herinnering", voorkomende op de bewijzen van Nederlanderschap, te doen luiden:

„De Nederlander, die buiten het rijk of zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen is geboren, moet, vóór hij als meerderjarige in den zin der Nederlandsche wet tien achtereenvolgende jaren zijne woonplaats in het buitenland heeft gehad, op straffe van verlies van het Nederlanderschap, aan den burgemeester zijner laatste woonplaats in Nederland of aan een Nederlandschen gezant of aan een Nederlandschen consulairen ambtenaar in het land, waar hij woont, kennis geven, dat hij Nederlander wenscht te blijven."

Hollandsche nijverheid.

Te Maldon, in Essex, Engeland, is een beetwortelsuikerfabriek opgericht door de bekende suikerfabriek Hollandia te Gorkum, die de Engelschen deze nijverheid zal leeren, een feit waarover de Engelsche vakpers zich zeer verheugt.

Holl. Amerikaansche gedichten.

De Gids van Grand Rapids, Mich., heeft reeds verschillende verzen ontvangen voor den bundel Hollandsch Amerikaansche poëzie, die zij zich voorstelt uit te geven en waarover wij reeds enkele malen het een en ander hebben gemeld.

Uitmuntende propaganda voor volkszang.

In het vorig nummer hebben wij met ingenomenheid gewag gemaakt van de prentbriefkaarten met volksliedjes, uitgegeven door de Nationale Vereeniging voor den Volkszang.

Het Smidsliedje Ring-king, toen op naam van den heer Wierts vermeld, is van den heer Henri Zagwijn.

Wij drukken het ten overvloede hiernevens af en maken er de lezers opmerkzaam op, dat het te verkrijgen is bij den uitgever H. A. J. Houtman, Westzeedijk 3, Rotterdam.

De zes verschillende kaarten kosten in map 15 ct. Indien ze in den plaatselijken boekhandel niet voorhanden zijn, zende men 15 ct. per postwissel aan den uitgever.

Fransche postpakketkaarten.

Het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie zendt ons het volgende schrijven:

„Naar aanleiding van de mededeeling, voorkomende op bladzijde 178 van het tijdschrift Neerlandia No. 8 van Augustus 1910, heb ik de eer U hierbij te doen toekomen een exemplaar van de adreskaarten (begeleidingsbrief) sedert jaren hier te lande in gebruik bij de verzending van postpakketten naar het buitenland, dus ook naar België.

Bij kennisneming van die kaart moge U de onjuistheid blijken van de bewering, dat daarop geen woord Nederlandsch voorkomt.

Het bericht heeft blijkbaar betrekking op kaarten, welke vóór 1886 zijn uitgegeven."

De Redactie heeft den Franschen begeleidingsbrief gezien, waarop in het Aug.-nr. gedoeld werd. Hij was gedagteekend van Juli 1910. Na het schrijven van den directeur-generaal der Posterijen en Telegrafie gelooft zij dat toen ongelukkigerwijze een der adreskaarten van vóór 1886 is gebruikt.

Intusschen mag de opmerking niet achterwege blijven, dat de achterkant der tegenwoordige adreskaarten voor buitenlandsche postpakketten nog geheel in het Fransch is gesteld.

Waarom ook daar niet de beide talen gebruikt evenals aan de adreszijde?

Neef en nicht.

De heer Th. P. van der Linden, beëedigd vertaler te Willemstad, Curaçao, schrijft ons:

„Waar met zooveel ijver gestreefd wordt naar de zoo min mogelijke gebruikmaking van uitheemsche woorden bij het schrijven van de Nederlandsche taal, ondervind ik vaak de moeilijkheid als beëedigd vertaler om woorden uit andere talen in de Nederlandsche te brengen.

„Om maar een voorbeeld te noemen: Voor de Spaansche woorden primo en sobrino èn prima en sobrina geeft de Nederlandsche taal slechts neef en nicht aan.

„In het dagelijksch gebruik kan dat doorgaan; maar, wanneer er sprake is van een testament of dergelijke stukken, waarin juistheid hoofdzaak is of moet zijn, kan dat moeilijkheid geven."

Inderdaad heeft het Nederlandsch voor de beide begrippen geen afzonderlijke woorden. Ter onderscheiding zeggen wij wel volle neef en volle nicht, ook wel zusters- of broerskind.

Red.

Ring-king.

RÉNÉ DE CLERCQ. Met begel. uitg. bij Lichtenauer, R'dam. HENRI ZAGWIJN.

Flink, krachtig.

ronk = galm, lijzer = zachter, gensters = gloeiende splinters, douw-douw-douwke wiegeliedje.

Spoel's a capella koor.

Dit bekende koor zal 19 November in de zaal Gaveau te Parijs optreden en 30 November te Antwerpen.
Op 't programma staan verscheiden Hollandsche nummers.

Op zoek naar een woord.

Taalgeleerden en taalleeken zijn aan 't zoeken naar een Hollandsch woord voor aviateur.
In De Sirene stelt thans Dr. R. A. Kollewijn voor vlieger. Een lid van 't Verbond geeft vlenker aan de hand.
De Fiets beantwoordt al die zoekers naar kunstwoorden:

„Het pakkende woord moet nog geboren worden. En het volk zelf zal er peter van zijn. Fiets is ook geboren en spot met alle afleidingen van taalgeleerden en woordenmakers. Aviateur bevalt ons ook niet, luchtmachinist heeft weinig kans op populariteit, vleugelaar is ook al het goede niet, vliegkerel voldoet evenmin, vliegmensch is al heel leelijk,... neen, het ware woord is nog in de maak. En we zullen ons tusschen het volk hebben te bewegen om het te ontdekken."

Weer een.

In Vlaanderen zijn eenigen tijd geleden weer Fransche prijscouranten rond gezonden door een Noord-Nederlandsche firma, „Rynierse Frères à Overveen près Haarlem". Onze Vlaamsche leden klagen daarover en vragen: Wanneer zullen de Noord-Nederlanders toch begrijpen dat men van hen in Vlaanderen Nederlandsch verwacht en dat dergelijke firma's zich belachelijk maken door liever heel slechte Fransche mededeelingen te zenden — zooals in dit geval — dan goed gestelde Nederlandsche?
Wanneer de Noord-Nederlanders dit begrijpen?
Van het oogenblik af dat zij niet dulden dat b.v. in stations, zooals in Dordrecht het geval is, op de lijst der Prijzen van Plaatskaarten, Anvers staat en Bruges en Bruxelles en Liège en Louvain en Malines, in plaats van Antwerpen, Brugge, Brussel, Luik, Leuven en Mechelen.
Wie ter wereld is toch zoo dwaas om voor een Nederlandsch station zulke lijsten op te stellen? Zulke menschen zijn onvindbaar en daardoor sterk.

Holland op zijn best.

In 1898 verscheen bij de Erven B. van der Kamp te Groningen een boekje, getiteld: Handleiding voor het ordenen en beschrijven van archieven. Het was ontworpen door Dr. S. Muller Fzn., Dr. J. A. Feith en Dr. R. Fruin Th.Azn., in opdracht van de sinds 1891 bestaande vereeniging van rijksarchivarissen in Utrecht, Groningen en Zeeland. Thans hebben reeds drie vertalingen van dit Hollandsche werkje het licht gezien, te weten in het Duitsch (1905), in het Italiaansch (1908), en thans ook in het Fransch.
In het voorwoord van de Italiaansche overzetting betoogden de vertalers dat deze handleiding niet alleen voor Holland; maar voor de geheele wereld kon gelden.

Handelstentoonstelling te Londen.

De Daily Telegraph, een der grootste Engelsche dagbladen schrijft over de Nederlandsche inzending op de Grocers' Exhibition te Londen:

„Onder leiding van Dr. J. J. van Rijn, den Nederlandsche Landbouw-Commissaris, heeft de Nederlandsche Regeering een rijke inzending tentoongesteld van de voornaamste artikelen van uitvoer naar dit land. De bedoeling is voornamelijk om te toonen welke middelen van regeeringswege worden toegepast om zuiverheid en goede hoedanigheid te waarborgen. De handelaren hier in Engeland zijn thans wel vertrouwd met het Hollandsche Rijksboter-contrôle-merk, maar het zal voor velen wel nieuw zijn om hier te zien dat Engeland voor veel meer dan een en kwart miljoen centenaars boonen en erwten van Holland kocht 't vorig jaar.
In spek wordt een uitgebreide handel gedreven tusschen Holland en Engeland en aangezien de 274.000 centenaars van 't vorig jaar dit jaar meer dan verdubbeld zullen worden, is het noodig om te weten dat het Rijksmerk waarborgt dat het spek afkomstig is van volkomen ziekte-vrije varkens. Deze inzending is zeer belangwekkend en toont dat het Nederlandsche volk het volkomen vertrouwen van het Britsche publiek wenscht te winnen."

Schenkingen.

Ontvangen:

Twee volksliedjes: Daar ginter zijn de bergen... en Regendag, woorden en zangwijs van Vincent Loosjes, opgedragen aan het Alg. Ned. Verbond.
Drie Smidsliederen voor middenstem met begeleiding van piano, gecomponeerd door Henri Zagwijn. 1. Ring-king, door Réné de Clercq; 2. Van een smeder, door Leo Bouchery; 3. Smidje-mee, door Réné de Clercq. Uitgave W. F. Lichtenauer, Rotterdam.
Van den Prins van de Zee, ballade van Mr. H. W. van der Mey en M. J. Hofland, voor middenstem met pianobegeleiding, gecomponeerd door Arnold Spoel, Opus 42, verkrijgbaar bij G. H. van Eck, 's-Gravenhage.

Voor Afdeelingsavonden (vervolg).

1. Mevr. Top van Rhijn—Naeff, Johan de Wittstraat, Dordrecht.
   Voordracht van eigen werk.
2. Alfons Sevens, Steurstraat 7, Gent.
   De Vlaamsche Beweging toegelicht voor Noord-Nederlanders.
3. H. W. Spendel, Thorbeckestraat, Leiden.
   Nederl. liederenzanger (rekent alleen reis- en verblijfkosten).
4. Mevr. M. Steger—Van Erven Dorens, Laren (Gooi).
   Voordrachtavond.
5. Mej. Jeanne Visser, Stadhouderslaan 22, 's-Gravenhage.
   Nederlandsche, Vlaamsche en Afrikaansche voordrachten.
6. Johan Koning (Zie Sept.-nr.), gewijzigd adres: Schoolstraat 18a, 's-Gravenhage.
7. Mej. Marie Boer, altzangeres, Esschenlaan 58, Rotterdam.
   Programma van Hollandsche liederen.

Vraag om inlichting.

Wie kan het juiste adres meedeelen van:
J. L. Loth, vroeger ingenieur, Ripperdastraat 10, Haarlem.
J. de Haas, vroeger wildhandelaar, Wijnstraat 78—80, Rotterdam.
L. L. J. Baron van Lynden, vroeger Voorstr. 3, Delft.
W. A. Salm, vroeger proc. Handelsvereen. „Amsterdam", Weltevreden (thans in Nederland).
I. F. Bense, vroeger Meyerstr. 178, Bremen.
Dr. Phil. Kuno v. d. Schalk, vroeger Friedrich Leopoldstr. 26, Nikolassee, Berlijn.
J. J. Smith, vroeger 2 Temple House, Golders Green, Londen N. W.
P. Regoort, vroeger electr. techn. werktuigkundige, Nieuwe Uitleg 14, Den Haag.
E. Thon, vroeger Gottschalkstr. 13 I, Pankow b/Berlijn.
J. H. Bendelac, vroeger koopman, Caracas.

Eenige stukken, waaronder een redactioneel artikel naar aanleiding van ingekomen opmerkingen over Polis-Nederlandsch, moeten tot een volgend nummer blijven liggen. Een verslag over de belangwekkende lezing van den officier van gezondheid Van Albada te Paramaribo kwam voor dit nummer te laat. *Red.*

14 Jaargang. **N°. 11.** **November 1910.**

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Elk volk moet zijn eigen aard bewaren, wanneer het zijn zelfstandig bestaan en zijn waarde voor het geheel wil behouden.

KEIZER WILHELM II.

INHOUD: Een welkome Commissie. — Taal- en Toonkunst, door Bernard Zweers. — Beknopt overzicht der Hoofdbestuursvergadering van 8 October te Dordrecht. — *Buitenland:* Consul Generaal L. Bizio Gradenigo. — Uit Mexico, door J. ten Napel. — *Noord-Nederland:* Een Nobelprijs. — Polis-Nederlandsch — Van de Afdeelingen. — *Zuid-Nederland:* Edward Coremans. † — Vlaamsche Stapmarschen. — Belgische Posterijen. — Uit onze Takken. — *Zuid-Afrika:* Hertzogisme. — Teekenen van leven. — De Z. A. Vrouwen Federatie. — Onze Taal. — Het Amsterdamsche Tehuis der Afrikaners. — *Oost-Indië:* De verkenning van Midden-Celebes door een Nederlandsch mijningenieur. — Sprokkelingen uit 't Onderwijs. — Van 't Groepsbestuur, door R. v. I. — Huldiging van Louis Bouwmeester, door Mr. A. B. Cohen Stuart. — *West-Indië:* Uit Suriname — De heer Snijders op Aruba. — *Amerika:* Ned. Leerstoel te Chicago. — Vlaamsche Landdag in Amerika. — Jersey-stichting door de Hollanders. — Hudson-feesten. — Holl. tooneelstukjes voor Amerika. — *Ingezonden:* St. Joseph-Comité, door Pater R. C. Pozzi. — Neef en nicht, door F. W. Drijver. — *Mededeelingen en Allerlei* — Advertentiën.
BIJVOEGSEL: Nieuwe Leden. — Adressenlijst voor Ned. Oost-Indië. — Postzegelafdeeling. — Advertentiën.

Een welkome Commissie.

De Afrikaners die hier komen studeeren, vinden een omgeving die niet de hunne is, maar waarin zij zich spoedig te huis gevoelen. Toch hebben zij vooral in het begin nog al eens raad noodig en ook daad. Heerlijk dat zij dan weten tot wie zich te wenden, zonder gevaar te worden bedrogen of te worden uitgebuit. Vol vertrouwen gaan zij tot de mannen van het Studiefonds en tot zoovele anderen, wier huizen voor hen openstaan, waar zij hartelijkheid en oprechte deelneming vinden. En al redden zij zich zelf zonder bijzondere hulp, de zekerheid dat zij in het vreemde land bij lief en leed niet alleen staan, is voor hen een weldadige gerustheid.

Hoeveel te meer zal dat het geval zijn voor diegenen, die eveneens in ons land den gevaarlijksten tijd van het leven, hun mannelijke jeugd, doorbrengen, maar wier vroegere omgeving zoo geheel verschilde. Meer en meer komen zij naar ons land, de jongelieden uit onze koloniën, om hier hun opvoeding of hunne studiën te voltooien. Vooral die van Inlandsche geboorte hebben zoo dikwijls bij hun aankomst hier te lande de trouwe hand gemist, die hen leidde door de eerste verzoekingen en gevaren. Want aan zich zelf overgelaten, zijn zij dikwijls in gezelschap verzeild, dat hun onervarenheid heeft misbruikt en hun geluk heeft geroofd uit heel het toekomstige leven. Dat alles is reeds lang ingezien, maar niet dan nadat bij enkelen groot kwaad was gesticht. En wel zijn er reeds lang Nederlandsche mannen en vrouwen opgestaan, die deden wat zij konden om de nieuw aangekomenen, met wie het toeval hen in aanraking bracht, tot zich te trekken en den veiligen weg te wijzen in hun verbijsterend nieuwe omgeving, maar een aaneengesloten kring bestond voor hen niet om stelselmatig hun belangen waar te nemen, lang ook reeds voor zij uit Indië naar Nederland kwamen.

Thans is, in denzelfden trant als voor de Afrikaners, ten hunnen behoeve eene Studiecommissie opgericht van de Vereeniging Oost en West. Haar doel is toezicht te oefenen op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en het verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken. Zij beoogt vooral de in Nederland voor hunne beschaving en ontwikkeling vertoevende Inlanders en daarmede gelijkgestelden van dienst te zijn.

Die Commissie bestaat uit de heeren: Prof. Dr. J. H. C. Kern, Utrecht, eere-voorzitter; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden, voorzitter; Mr. C. Th. van Deventer, 's-Gravenhage, onder-voorzitter; Mr. Th. B. Pleyte, Amsterdam, secretaris-penningmeester; Mr. J. H. Abendanon, 's-Gravenhage; E. van Assen, 's-Gravenhage; Prof. Mr. D. van Blom, Delft; D. H. Havelaar, Rotterdam; H. van Kol, Voorschoten; Prof. Ch. A. van Ophuysen, Leiden; Dr. H. F. Roll, Hilversum; Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Leiden.

Het kan niet anders of het A. N. V. begroet deze instelling met groote ingenomenheid. De Nederlandsche inrichtingen van onderwijs, in het bijzonder onze Hoogescholen, eenmaal brandpunt van wetenschappelijk wereldverkeer, daarna geheel van vreemden verlaten, herkrijgen langzamerhand den toevoer van studeerenden uit den vreemde, aan wie wij behalve de vruchten onzer geestelijke studiën, ook gastvrijheid en oprechte belangstelling verschuldigd zijn. Te meer waar zij als thans, voor het grootste deel stammen uit het verwante Afrika en uit de met ons zoo nauw verbonden koloniën.

Taal- en Toonkunst.

„Nu nog aan te komen met het bezoek van België's Koning en Koningin lijkt wel de nachtschuit."

Aldus het begin van het hoofdartikel van Neerlandia van October 1910; naar aanleiding van de in het Fransch uitgesproken redevoeringen bij de officieele recepties ten Hove.

Heusch niet hooggeachte, ongenoemde schrijver, het heeft niets van een nachtschuit; integendeel; zoo één volk, dan moet het Hollandsch wakker geschud worden, wil het niet reddeloos ten onder gaan en Bismarck's woord wáár maken:

„Wij behoeven Nederland niet intelijven; dat land laat zich zelf inlijven."

Er gebeuren erger dingen bij ons, dan dat er officieele toosten in het Fransch gehouden worden. De ziel van ons volk wordt ondermijnd — nog wel met behulp van een groot gedeelte van het volk zelf — door degenen die geroepen zijn het volk op te heffen, door het met eigen kunst bekend te maken; n.l. door sommige onzer meest bekende uitvoerende kunstenaars.

Is er grooter bewijs denkbaar voor de verslapping en ontzenuwing van onzen volksgeest en ons volksbewustzijn, dan dat drie Hollandsche kunstenaars, het durven bestaan — toevallig nog wel binnen één maand — te Amsterdam — de stad die volgens Thorbecke de slagader des lands is — concerten te komen geven en uitsluitend Duitsch te zingen, z o n d e r d a t i e m a n d d a a r i n i e t s b i z o n d e r s, l a a t s t a a n, i e t s e r g e r l i j k s z i e t?

En dat wel in een tijd dat de Hollandsche kunst — tegen de verdrukking in — zoo prachtig opbloeit en de Hollandsche componist werken — voor dit geval liederen — schrijft die, om het zéér zacht uit te drukken, m i n s t e n s gelijk staan met de Duitsche producten die onze e i g e n zangers zich wel verwaardigen ons voor te zingen.

Men heeft Prof. Blok hard gevallen dat Hij in zijne „Geschiedenis van het Nederlandsche volk" de muzikale kunst geheel onbesproken heeft gelaten. Hem treft geen of weinig blaam; des te meer de uitvoerende kunstenaars, die van hun eigen kunst — h u n e i g e n z i e l — geen notitie verkiezen te nemen en zoodoende mede oorzaak zijn, dat werken, waarop wij trotsch kunnen en mogen zijn, bij de uitgevers, op zolder, liggen te vergaan; zóó, dat zij — de uitgevers — hun kosten en moeite niet beloond ziende, eindelijk de handen in den schoot leggen.

Wordt het niet hoog tijd dat wij, willen wij niet ons zelf v e r n i e l e n, die Dames en Heeren zangers de zaal uitfluiten of dwingen den plicht te doen, dien elk ander volk zijn kunstenaars oplegt?

Deden ze nog maar een klein, zéér klein deel van hun plicht.

Want, plaatsen wij ons op het standpunt van ieder ander volk, dan zouden wij b.v. zekeren zanger willen toevoegen:

„Uw taak is het niet, nog al onbeduidende liederen van zekeren Duitschen meneer in ons land bekend te maken, doch o n z e Hollandsche liederen in binnen- e n buitenland te doen doordringen."

Moet, zoo zou ik willen vragen, bij ons dan alles op zijn kop staan?

Moeten wij, en wij alléén, precies het tegenovergestelde doen van wat elk ander volk uit plichtbesef, gevoel van eigenwaarde en zelfbehoud doet?

Is iets lachwekkender, dan van uit de hoogte te verkondigen dat de Kunst cosmopolitisch is en... uitsluitend Duitsch te zingen?

Is er grooter, dommer tegenspraak denkbaar?

't Zal ons niet veel helpen of wij 40 millioen aan k u s t verdediging uitgeven.

De kracht van een volk — en vooral van een klein volk — ligt niet in de eerste plaats in het aantal zijner schietautomaten, kanonnen, vestingen en wat daarbij behoort, doch in zijn z e d e l i j k e kracht en die kracht kan s l e c h t s door k u n s t gevoed worden en wel in de allereerste en voornaamste plaats door de gemoedskunsten bij uitnemendheid: de t a a l- en t o o n kunst!

Doch genoeg; ik vertrouw dat anderen, die beter dan ik de pen kunnen voeren, verder op de zaak zullen ingaan.

Zóó noodig — l i e v e r n i e t — zal óók ik blijven meespreken.

BERNARD ZWEERS.

A m s t e r d a m, October 1910.

Beknopt verslag der Hoofdbestuursvergadering, gehouden te Dordrecht, 8 October 1910.

A a n w e z i g de heer Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, voorzitter; mej. E. Baelde, onder-voorzitster, en de heeren Ch. R. Bakhuizen van den Brink, Prof. dr. J. Boeke, H. D. H. Bosboom, A. C. van der Cruyssen, Joh. C. Kesler, Mr. W. Thelen, Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler en Mr. W. Dicke, secretaris-penningmeester.

A f w e z i g met kennisgeving: de heeren Mr. C. Th. van Deventer, Prof. Paul Fredericq, Dr. H. F. R. Hubrecht, H. Meert, Jhr. Mr. O. F. A. M. van Nispen tot Sevenaer, J. M. Pijnacker Hordijk, Mr. Dr. C. F. Schoch (wegens verblijf in Suriname), J. A. Snijders Jr. (wegens verblijf op Curaçao) en J. D. Baron van Wassenaer van Rosande.

De voorzitter opent de vergadering met een woord van welkom, in het bijzonder aan den heer Bakhuizen van den Brink, voor het eerst in de Hoofdbestuursvergadering aanwezig.

P u n t I. N o t u l e n d e r v e r g a d e r i n g v a n 14 M e i t e B r u s s e l.

Deze worden met enkele redactiewijzigingen goed gekeurd.

P u n t II. I n g e k o m e n s t u k k e n e n m e d e d e e l i n g e n, o. a.:

a. Goedkeuring der rekening en verantwoording over 1909 door de commissie a. h.;

b. Dankbetuiging van Volksweerbaarheid voor den aangeboden gelukwensch bij haar 10-jarig bestaan;

c. Uitnoodiging van het Comité voor het Tweede Internationaal Congres voor Zedelijke Opvoeding, in 1912 hier te lande te houden, om een afgevaardigde te benoemen.

Benoemd wordt mej. Baelde met volmacht iemand in haar plaats te stellen.

d. Aanbieding van den A. N. W. B. om de uitgave Ons Eigen Land voor buitenlandsche leden van

het A. N. V. beschikbaar te stellen tegen denzelfden prijs als voor de leden van den A. N. W. B.
Dit is de gunstige beschikking op een desbetreffend verzoek, gedaan aan den A. N. W. B.

e. Verzoek der Boeken-Commissie om bijzonderen steun over 1910. Door het Dagel. Bestuur werd *f* 25.— toegestaan.
De vergadering keurt dit goed.
Zoo mogelijk zal op de begrooting voor 1911 de toelage aan de Boeken-Commissie verhoogd worden.

f. Brief met raad om een premie-leening aan te gaan ter versterking van de geldmiddelen van het A. N. V.
Besloten wordt dit punt te laten rusten tot het Dagel. Bestuur maatregelen heeft getroffen om te trachten een fonds bijeen te krijgen. Alsdan zal worden overwogen of het denkbeeld premieleening hiermee te verbinden is.

g. Opmerkingen over het gemis van den werkmansstand in het A. N. V.
Opgemerkt wordt dat dit niet juist is. Men zegt dat het A. N. V. buiten de kleine luiden omgaat, maar vergeet dat iedereen lid kan worden, zelfs voor 25 cts. en dat men zich kan vereenigen tot clubjes die gezamenlijk de minimum-bijdrage (*f* 2.50) betalen, om Neerlandia te kunnen ontvangen. Hoe meer werklieden toetreden hoe beter.

h. Bericht over toekenning van een Eersten prijs en een Eerediploma aan de inzending van het A. N. V. op de Brusselsche Tentoonstelling.
De vergadering spreekt er haar voldoening over uit dat het A. N. V. door zijn inzending deze onderscheidingen is te beurt gevallen, brengt hulde aan de heeren Meert, Van Everdingen, Delpire, Kesler, Rompel en den administrateur voor alles wat zij voor de inrichting van het Paviljoen hebben gedaan en besluit hun namens het Hoofdbestuur een dankbetuiging te zenden, wanneer de werkzaamheden beëindigd zijn.

Punt III. België.

a. Nederlandsche school te Antwerpen.

In herinnering wordt gebracht, dat de Minister van Buitenlandsche Zaken *f* 10.000.— op de begrooting heeft gebracht tot steun voor het Nederlandsch onderwijs in het buitenland, wat als een doorwerking der denkbeelden van het A. N. V. mag worden beschouwd. In de Memorie van Toelichting op het IIIe hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 't dienstjaar 1911 worden bepaaldelijk genoemd de scholen in Buenos Aires, Tres Arroyos en Brussel. Antwerpen kon nog niet worden genoemd, omdat de school feitelijk nog niet opgericht was.
Over deze school, die alleen met krachtigen steun zal kunnen blijven bestaan en tot ontwikkeling komen, worden eenige inlichtingen gegeven. Men verwacht ook een toelage van het A. N. V.
Groep België steunt met een toelage van 100 francs. Zij kan niet meer doen, maar wilde een bewijs van waardeering geven.
Het Hoofdbestuur zal afwachten wat de Minister in dezen zal besluiten.

b. Het taalgebruik in ambtelijke betrekkingen.

In een brief aan den heer Meert geschreven, wordt door een Vlaamsch lid geklaagd dat de ambtenaarswereld in Nederland nog maar al te vaak het Nederlandsch verwaarloost en dat Groep Nederland in dezen krachtiger kon optreden.
Meegedeeld wordt, dat het bestuur der Groep door persoonlijk bezoek meermalen op deze zaak heeft gewezen. Overwogen zal worden wat in dezen nog meer kan worden gedaan.

c. Fransch-Vlaanderen.

Medegedeeld wordt, dat de Eerw. Emile Descamps, Pastoor in Fransch-Vlaanderen, een bezoek heeft gebracht aan het kantoor [1]) en daar allerlei mededeelingen heeft gedaan over de mogelijkheid der opleving van de Vlamingen in den Franschen Noordoosthoek.

Punt IV. Ned. Oost-Indië.

a. Voorstel om te protesteeren tegen de verwijdering uit de Indische titulatuur van het woord schout, en in de plaatsstelling daarvan van de benamingen commissaris en inspecteur van politie. (Zie de plannen tot reorganisatie van het politiewezen in Indië op de ontwerp-begrooting van 1911).
Voor het behoud van de woorden schout, baljuw, enz., wordt nog aangevoerd, dat het herinneringen zijn aan de dagen der Compagnie, en dat het A. N. V. de vervanging door Fransche benamingen niet mag dulden. De woorden schout bij nacht en waterschout zijn toch ook nog in gebruik.
Besloten wordt adressen te zenden aan den Minister van Koloniën en de Eerste en Tweede Kamer om het woord schout te behouden.

b. Engelsch kapitaal in de Oost.

Men is van oordeel dat het Eng. kapitaal in Indië gevaar kan opleveren, maar de aandacht van de Regeering is er voldoende op gevestigd.

c. Voorstel tot samenwerking van het Bataksch Instituut met de Rotterdamsche Boeken-Commissie.
De vergadering acht ze gewenscht.
Het Dagel. Bestuur wordt opgedragen deze aangelegenheid af te handelen.

Punt V. Suriname.

Mededeeling is ingekomen van den heer Schoch, dat hij naar Suriname vertrekt voor een tijdelijk verblijf. Besloten wordt hem een officieel schrijven te zenden, met verzoek de groeten van het Hoofdbestuur over te brengen en verder te doen wat hij nuttig zal oordeelen om de belangen van het Verbond te behartigen.

Punt VI. Nederlandsche Antillen.

Medegedeeld wordt dat de heer Snijders op Curaçao met groote hartelijkheid is ontvangen in een bestuursvergadering en dat hij een voordracht met lichtbeelden zal houden voor de leden der Groep [2]).

Punt VII. Zuid-Afrika.

a. Rondschrijven der Afd. Potchefstroom ter aanbeveling van het gestadig gebruiken der moedertaal in Zuid-Afrika.

b. Verzoek om de gouden medailles voor de Taalbondprijzen te vervangen door boekgeschenken.
De vergadering heeft daartegen geen bezwaar, te minder waar dit het oorspronkelijk denkbeeld was van het Dagel. Bestuur. Het zal een lijst van geschikte boeken doen samenstellen.

c. Voornemen van de Afd. Potchefstroom om de Afdeelingen in Zuid-Afrika tot een Groep te vereenigen.
Het Dagel. Bestuur heeft deze kennisgeving met instemming beantwoord en met beste wenschen voor het slagen der heroprichting.

Punt VIII. Zelfstandige Afdeelingen.

Een dankbetuiging is ingekomen van de Afd. Smyrna voor steun aan het Wilhelmina-Hospitaal. Voor 1911 rest nu nog een steun van *f* 200.—.
Over andere Afdeelingen worden verschillende huishoudelijke mededeelingen gedaan.

Punt IX. Vertegenwoordigers.

Eenige aanbiedingen om als vertegenwoordiger van het A. N. V. op te treden, worden behandeld. Ook komt de benoeming van Nederlanders tot Consul ter sprake.

---

[1]) Zie het October-nr. van Neerlandia, blz. 211.
[2]) „ „ „ „ „ „ 219 en 't Nov.nr. bl. 240

Een der Vlaamsche leden acht het gewenscht de Nederlandsche Regeering in overweging te geven, waar geen geschikte Nederlanders voor een consulaire betrekking te vinden zijn, de Nederlandsche belangen, waar dit mogelijk is aan den Belgischen (Vlaamsch-sprekenden) consul op te dragen. In het algemeen toch zullen de Belgische en Nederlandsche belangen daardoor niet in strijd komen.

Door den vertegenwoordiger te Charkof zijn stappen gedaan om voor de panama-hoeden van Curaçao een afzetgebied in Rusland te openen.

De vertegenwoordigster te Claremont (Australië) heeft bericht gezonden, dat zij het volgend jaar naar Holland komt.

De heer Lanser heeft zijn benoeming als vertegenwoordiger te Rosario aangenomen en de zaken onmiddellijk goed aangepakt.

Tot vertegenwoordiger te Singapore wordt benoemd Dr. A. P. van Rijn.

Punt X. Aanstoot gevende advertentiën in Neerlandia.

De voorzitter deelt mee, dat er door vacantie-omstandigheden een advertentie is doorgeglipt, waaraan leden aanstoot hebben genomen. In Neerlandia heeft de Redactie een opheldering geplaatst.

De meerderheid oordeelt ook dat de advertentie beter achterwege ware gebleven en keurt de houding der Redactie goed.

Punt XI. Verkeerscommissie.

Medegedeeld wordt, dat er klachten ingekomen zijn over de termen, waarin het niet doorgaan der Verbondsreis dezen zomer door Vlaanderen werd gemotiveerd.

De Vlaamsche afgevaardigden betoogen, dat er een uitvoerige briefwisseling is gevoerd en dat het afspringen der reis niet de schuld der Vlamingen is.

Punt XII. Duitsche invloed.

Een der Hoofdbestuurders brengt rapport uit over zijn onderzoek inzake den Duitschen invloed. Er is een plaatselijken en algemeenen invloed. De eerste bestaat in de grensplaatsen maar is niet zoo groot, omdat het onvermijdelijk is, dat daar de taal van het naburige land, waarmee men dagelijks betrekking onderhoudt, naast het Nederlandsch wordt gesproken. Dit doet niet veel afbreuk aan het Nederlandsch besef. Aan de Afdeeling Maastricht zou eens gevraagd kunnen worden een onderzoek in te stellen naar de feiten en naar de middelen om den vreemden taalinvloed tegen te gaan.

De vergadering keurt dit goed.

Van meer belang is de algemeene kwestie. Er zijn werkelijk Duitsche invloeden, wat met voorbeelden wordt toegelicht. Neerlandia wees er meer dan eens op.

De vergadering komt tot de slotsom, dat de plaatselijke invloed wèl, de algemeene invloed weinig kan worden tegengegaan, doch dat er niet van gevaar kan worden gesproken.

Toch blijft het gewenscht waakzaam te zijn.

Punt XIII. De instandhouding der Vacantieleergangen.

Medegedeeld wordt, dat er gevaar bestaat, dat de Vacantieleergangen door gebrek aan deelneming niet meer zullen worden voortgezet. Dat zou zeer te bejammeren zijn. Misschien kan er verbetering in de deelneming gebracht worden wanneer Hoofd- en Groepsbesturen zich er voor spannen. Besloten wordt dat het Dagel. Bestuur een samenspreking zal hebben met de voormannen der Vacantieleergangen.

Nog wordt medegedeeld, dat in Leiden een Commissie uit de Professoren is gevormd, met het doel de Leergangen beter te regelen.

De Algemeene Secretaris
Mr. W. DICKE.

Buitenland

Consul-Gen. L. Bizio Gradenigo.

De heer L. Bizio Gradenigo, onze vertegenwoordiger te Venetië, is van consul bevorderd tot Consul-Generaal der Nederlanden aldaar.

Wij wenschen den heer Bizio Gradenigo geluk met deze benoeming, waarin wij ons van harte verheugen; omdat 't een waardeering is zijner groote verdiensten voor ons land en onzen stam. Nimmer hebben wij te vergeefs om zijn voorlichting en medewerking bij hem aangeklopt, wanneer wij die voor het doel, dat wij voorstaan, noodig hadden. Met groote bereidwilligheid en aangename hoffelijkheid was hij steeds tot hulp bereid. Dankbaar erkennen wij hier de prettige samenwerking van jaren.

De heer Bizio Gradenigo is — zooals zijn naam reeds doet vermoeden — geen Nederlander. Hij is te Venetië een zeer gezien rechtsgeleerde, stammend uit een oud, aanzienlijk geslacht. Man van aanzien, en man van wetenschap. Hij kent onze rijke taal en heeft haar lief. Vele onzer gedichten heeft hij in 't Italiaansch overgebracht. Ook als Nederlandsch Consulair ambtenaar heeft hij met groote toewijding de Nederlandsche belangen behartigd.

Uit Mexico.

De feestmaand behoort nu ook weer tot het verleden, doch er zal door velen nog vaak met genoegen aan worden gedacht.

Honderd jaar is het geleden dat het Mexikaansche volk aangespoord door de geestdriftige woorden van een eenvoudigen dorpsgeestelijke het Spaansche juk afschudde en den strijd voor zijn onafhankelijkheid aanving! Op waardige wijze is dit herdacht en de feesten, die we hier hebben medegemaakt kunnen moeilijk door welke ook worden overschaduwd. De verlichting, de versieringen, de officieele plechtigheden, ze waren eenig!

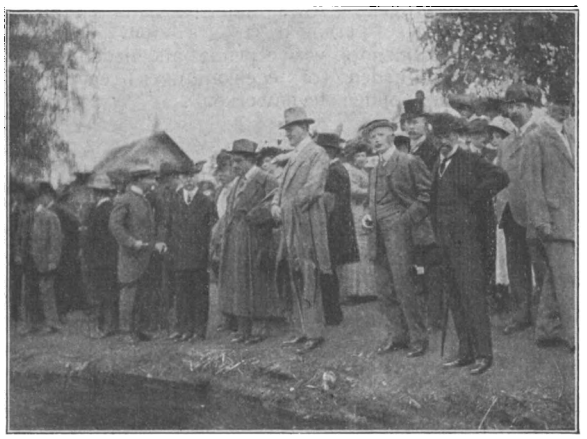
Jammer dat wij Nederlanders niet wat meer van ons konden doen blijken. De meer of minder talrijke kolonies van bijna alle landen, boden het Mexikaansche volk een geschenk aan als blijvend blijk van waardeering, wij konden dat niet doen met het handjevol landgenooten, dat zich in deze republiek ophoudt.

Buitenpartij bij den Ned. gezant te Mexico D. F.

Tot ons genoegen kunnen wij echter zeggen, dat

we op waardige wijze officieel bij de feestelijkheden zijn vertegenwoordigd en wel door Hr. Ms. buitengewoon gevolmachtigd Minister Jhr. Loudon, vergezeld van den attaché Jhr. De Beaufort.

Buitenpartij bij den Ned. gezant te Mexico D.F.

Met een enkel woord moet melding gemaakt worden van de buitenpartij, door onzen Minister en mevrouw Loudon het diplomatieke Corps en hooggeplaatsten autoriteiten aangeboden en wel om het Hollandsche karakter, dat dit feest droeg. Buiten Mexico in de meerenstreek van Xochimilco was een groote weide in een Hollandsch landschap herschapen, met vreedzaam grazende zwartbontjes en windmolens in het verschiet! Het bestuur der Nederlandsche Vereeniging behoorde tot de genoodigden en was opgetogen over dit vaderlandsch tooneel!

Wij, Hollanders, zijn eigenlijk een heele maand aan het feestvieren geweest; wij begonnen een dag vroeger dan de Mexikanen, op 31 Augustus, toen we als steeds op waardige wijze den verjaardag van H. M. de Koningin herdachten.

Consul-Generaal Kosidowski werden op den officieelen ontvangdag in de lokalen der Nederlandsche Vereeniging de gelukwenschen der leden van de Nederlandsche kolonie gebracht en Zondag den 3en September noodigde hij alle aanwezigen aan een intiem feestmaal te zijnen huize, hetwelk opnieuw blijken gaf van de hooggeroemde gastvrijheid van den geachten vertegenwoordiger van Nederland in Mexico.

Ook de Nederlandsche Vereeniging had zich in feestdos gestoken, de lokalen werden opnieuw behangen en opgeknapt. Dit alles was mogelijk gemaakt door de opbrengst van een fleschje Delftsche Slaolie, dat op voorstel van een der leden werd verloot, nadat de loten bij opbod waren verkocht. De opbrengst van dit fleschje, fabrikaat van de Fransch-Hollandsche Slaoliefabrieken Couvé, Delft, bracht de som van 135 dollar of in Nederlandsche munt ongeveer honderd zestig gulden op.

We stellen met vreugde vast, dat de Nederlandsche kolonie in sterkte blijft toenemen. Het ledental der Nederlandsche club werd dezer dagen weer met een vermeerderd.

Het bestuur bestaat thans uit de heeren:

A. Grothe, voorzitter;
G. C. Kolff, onder-voorzitter;
H. Voorduin, 1e secretaris;
C. A. van der Mersch, 2e secretaris;
A. Krijnen, penningmeester;
D. Knoester, bibliothekaris.

J. TEN NAPEL,
Vertegenw. A. N. V., Mexico D. F.

Noord-Nederland

Een Nobelprijs.

Groote denkers en werkers staan meestal buiten het woelige leven, rustig in afzondering werkende aan hun levenstaak. Zoo gaan in kudden de schapen, eenzaam de leeuw.

Plotseling wordt geheel Nederland gewaar wat betrekkelijk weinigen bekend was en slechts enkelen ten volle konden waardeeren: dat een man in ons midden leeft, wiens geestelijke hoogheid als door een werelduitspraak wordt verkondigd, edelste en beste onder de edelsten en besten van zijn volk.

Men meene niet dat Neerlandia zonder beklemming de grootheid onzer levenden verkondigt, evenmin als het zonder beklemming herhaaldelijk wijst op ons volksverleden. IJdel juichen geeft niet; eerbiedig opziende tot de Nederlandsche mannen wier roem over de geheele wereld is verspreid, voelt het welk een zware taak voor ieder onzer is weggelegd, om hen, van thans en van vroeger, niet onwaardig te zijn. De uitverkiezing van Prof. J. D. van der Waals boven de weinigen die voor den Nobelprijs om den voorrang dingen, vervult Nederland met trots en doet opnieuw met verbazing ons afvragen: welke opvoeding heeft ons volk gehad, dat het in zoo klein een land zulke groote mannen eerst ziet, als het merkt dat zij aan heel de wereld behooren?

Tot nu toe zijn sedert 1901 aan 23 geleerden voor natuur- en scheikunde Nobel-prijzen toegekend. Daaronder waren zeven Duitschers, vijf Franschen, vier Engelschen en vier Hollanders, één Amerikaan, één Zweed en één Italiaan. De vier Hollanders waren Van 't Hoff, Lorentz, Zeeman en Van der Waals.

Waar zoo dikwijls door Hollanders zelf gesproken en geschreven wordt alsof er tusschen Schelde en Eems een volk bestond, zijn groot verleden onwaardig, daar heeft Neerlandia het recht aan alle Nederlanders binnen en buiten ons land te wijzen op deze schitterende uitkomst, waarbij ons landje naar verhouding verre bovenaan staat.

Polis-Nederlandsch.

In het Augustus-nr. stond een stukje Polis-Nederlandsch, gevolg van al weer een klacht van een lid over het bargoensch, voorkomende op sommige polissen. Die stukken gaan inderdaad voor een deel het bevattingsvermogen van een gewoon mensch te boven. Om een toegezonden lijst van vreemde woorden niet zonder meer af te drukken, heeft de Redactie toen een proeve van vertaling daarvan gegeven, die moest worden beschouwd enkel als een aanleiding tot opmerkingen. Haar bedoeling is geslaagd; vooral van twee zijden, van de heeren Hymans van Venendaal en Mr. A. Lind, kwamen zeer gewaardeerde bijdragen in, die thans om herhalingen te vermijden, worden verwerkt, niet tot kritiek of verweer, maar tot eene korte bespreking.

In een Rotterdamsche brandpolis, gedrukt bij M. Wijt & Zonen, 10816, eene die gereedelijk als voorbeeld kan dienen, is het streven om begrijpelijk Hollandsch te leveren hier en daar onmiskenbaar. Toch zouden de, uit vroegere leggers overgenomen, stadhuiswoorden voor een groot deel daaruit nog kunnen worden geweerd, zonder in het minst de bedoeling te kort te doen. Terloops kan daarbij worden gewezen op woorden als qualiteit, inspecteeren, geassureerde, attestatie, taxeeren, taxatie, origineele, usantie enz., die weliswaar burgerrecht

hebben verkregen, maar die in Hollandsche klanken als hoedanigheid, schouwen, verzekerde, verklaring, schatters, schatten, oorspronkelijke, gebruik, enz. ook nog goed worden begrepen. Het A. N. V. strijdt niet voor de uitroeiing dier vreemde woorden, het wil geen overdrijving, maar als eenmaal een goedgezinde Vereeniging van Verzekeraars eene tekstverandering vaststelt, dan zal zij zonder eenig bezwaar ook voor begrippen als de bedoelde, een eigen woord kunnen kiezen.

Noodeloos en niet voor ieder begrijpelijk is ongetwijfeld „in cas van" voor „in geval van"; „autoriseeren" voor „machtigen"; „approbeerende" voor „aanvaardende of goedkeurende"; „renuntieerende" voor „afstand doende of verwerpende", al naar de verschillende beteekenissen waarin het wordt gebruikt; het Nederlandsch is hier nauwkeuriger.

Voor den gewonen lezer bepaald onbegrijpelijk zijn restorno, abandonnement, sustenu en geprejudicieerd. De beide eerste zijn rechtstermen. Het in de „proeve" voor abandonnement voorgestelde „prijsgeving" wordt gewraakt, als zijnde het vreemde woord het begrip voor „een bepaald, door den Wetgever omschreven en gedoopt rechtstinstituut, te vinden in het Wetboek van Koophandel II boek, titel XI, 5e afdeeling". Daartegen is niets te zeggen. Behalve misschien, naar aanleiding van dit woord, dat de Nederlandsche wetgever niet altijd gewoekerd heeft met onzen taalschat en menige uitdrukking in onze wetten, die, verhollandscht, zoude kunnen doordringen tot het bewustzijn van belanghebbenden, nu als een mirakel voorbijzweeft. Zoo kan men gerust aannemen dat weinig verzekerden klaar begrip hebben van wat hun boven het hoofd hangt, als in hun geval geen restorno of abandonnement zal kunnen plaats hebben, evenmin als het tot hen zal doordringen als de verzekeraars tegen hen zeggen: „wij zullen in dit of dat geval in de door ons te voeren sustenuen niet worden geprejudiceerd".

Weinigen zullen er zijn die gelooven dat bij goede wil die sustenu en prejudice niet aankleve, niet kunnen worden vermeden. Van letterlijke vertaling der woorden moet noch hier, noch elders sprake zijn; de begrippen zijn het die zuiver moeten worden vertolkt. Sustenu wordt niet eens in alle Fransche woordenboeken gevonden; het Handboek van Vreemde Woorden enz. van Baale, vermeldt het niet eens. Hoe wil men dan dat de gemiddelde Nederlander, zelfs hij die door ambt of zoo het dagelijks moet gebruiken, de kracht van het woord gevoelt? Waren het technische termen, zooals restorno of abandonnement, dan is het wat anders. Maar dat zijn noch sustenu, noch prejudicieeren. Beide kunnen vertaald worden of omschreven, tot recht begrip van ieder en tot eer van onze taal.

Berucht is geworden de ontboezeming: „Alles onder verband en submissie van onze personen en goederen, presente en toekomende, renuntieerende als lieden van eer, van alle cavillatiën, en exceptiën, die deze zouden contrarieeren". Dit belachelijke stukje Hollandsch, zegt Mr. Lind, „stamt uit de 18e eeuw en is uit behoudzucht steeds in de polissen gebleven". Bij de overzetting evenwel in Nederlandsch, blijkt het dat er verschil van meening kan bestaan. Zoo omtrent renuntieeren. Onze taal biedt daarvoor twee uitdrukkingen: afstand doen en verwerpen; het eerste beduidt dat men van een recht, waarop men aanspraak laat gelden, niet langer gebruik zal maken; het tweede dat men van dat recht afziet, uit afkeer, gevoel van eigenwaarde of iets dergelijks. Om die reden is verwerpen hier te verkiezen boven afstand doen. Cavillatiën zijn spitsvondigheden, muggezifterijen; haarkloverij staat daar dichter bij dan „tegenkantingen", zooals ook wordt voorgesteld. Exceptie is een technisch woord; als gepleit wordt op bijzaken, maar die ten slotte over den eisch beslissen, dan spreekt men van exceptie. Als de dagvaarding niet in orde is b.v., of de rechter is niet bevoegd, dan heeft dat met de zaak zelf eigenlijk niet te maken; het is een exceptie. Kan hier echter niet uitvlucht gebruikt worden? Uitzondering zooals in de proeve werd aangegeven, benadert het begrip, maar is toch niet volkomen juist.

Men zou dan krijgen: „Alles onder verband en onderwerping van onze personen en goederen, tegenwoordige en toekomende, verwerpende als lieden van eer alle spitsvondigheden (of tegenkantingen) en uitvluchten die deze zouden tegenwerken".

Van de Afdeelingen.

Afdeeling Walcheren.

Wie het kaartje op bladzijde 9 van het boekje over „Doel, Werking en Inrichting van het A. N. V." bekijkt, zal daar zien, dat in twee provinciën van ons land het Verbond een onbekend iets schijnt te zijn. Terwijl overal elders de zwarte stippen u als oasen in hare dorre omgeving toelachen, zien Zeeland en Drente er uit als troostelooze woestijnen. En toch, wie die ooit het schoone Zeeuwsche land gezien heeft, is niet verrukt over die vruchtbare velden met hun krachtige bevolking; wie die Nederlands geschiedenis kent, weet niet, dat niet minder dan in het machtige Holland daar onze vrijheid geboren is? Het is dan ook geen wonder, dat reeds lang pogingen in het werk gesteld zijn tot stichting eener Afdeeling in Zeeland, en wel allereerst daar, waar de hoofdstad der provincie en haar aanzienlijkste handelsplaats liggen: op het eiland Walcheren.

Eenigen tijd geleden namen enkele leden van het A. N. V. het initiatief om aan het Verbond de eerste Zeeuwsche Afdeeling te schenken. Zij riepen de Middelburgsche en Vlissingsche leden van het A. N. V. samen — het zijn er 34 — en wisten zoodoende te bewerken dat op 1 November 1910 de Afdeeling Walcheren gesticht is. Tot bestuursleden werden gekozen:

J. H. Deibel, voorzitter;
Dr. A. G. van Hamel, secretaris;
Dr. L. A. J. Burgersdijk, penningmeester;
Mej. J. P. van der Feen;
Dr. A. H. Kan,
A. H. Polak;
C. J. L. Sitsen.

Thans is de Afdeeling nog klein, maar in December zal eene groote propaganda-vergadering gehouden worden, waar, naar het bestuur hoopt, woorden en tonen het hunne zullen bijdragen om vele nieuwe leden voor het A. N. V. te winnen.

Dan zal de provincie Zeeland ook in het Verbond de plaats innemen, die haar krachtens verleden en heden toekomt!

Het bovenstaande werd ons gezonden door Dr. Van Hamel, die een groot aandeel in de stichting der Afdeeling Walcheren heeft gehad.

Wij roepen de nieuwe Afdeeling, waardoor we thans ook vasten voet in Zeeland hebben, een hartelijk welkom toe en verwachten dat zij een eereplaats onder hare zusteren zal gaan innemen. Red.

Amsterdam (Burger-Afd.).

De heer S. van Lier Ez., schrijft:

In de Algemeene Vergadering van Groep Nederland te Zwolle werd het voorstel der Afdeeling Amsterdam „het vormen van een Commissie ter behartiging der belangen van Landverhuizers van Nederlandschen Stam", na uitvoerige uiteenzetting, aangenomen. De vergadering droeg de Afdeeling Amsterdam op een ontwerp samen te stellen voor de werkwijze enz. dier Commissie.

De secretaris der Afdeeling had in verband daarmede o. m. een onderhoud aan het Ministerie van

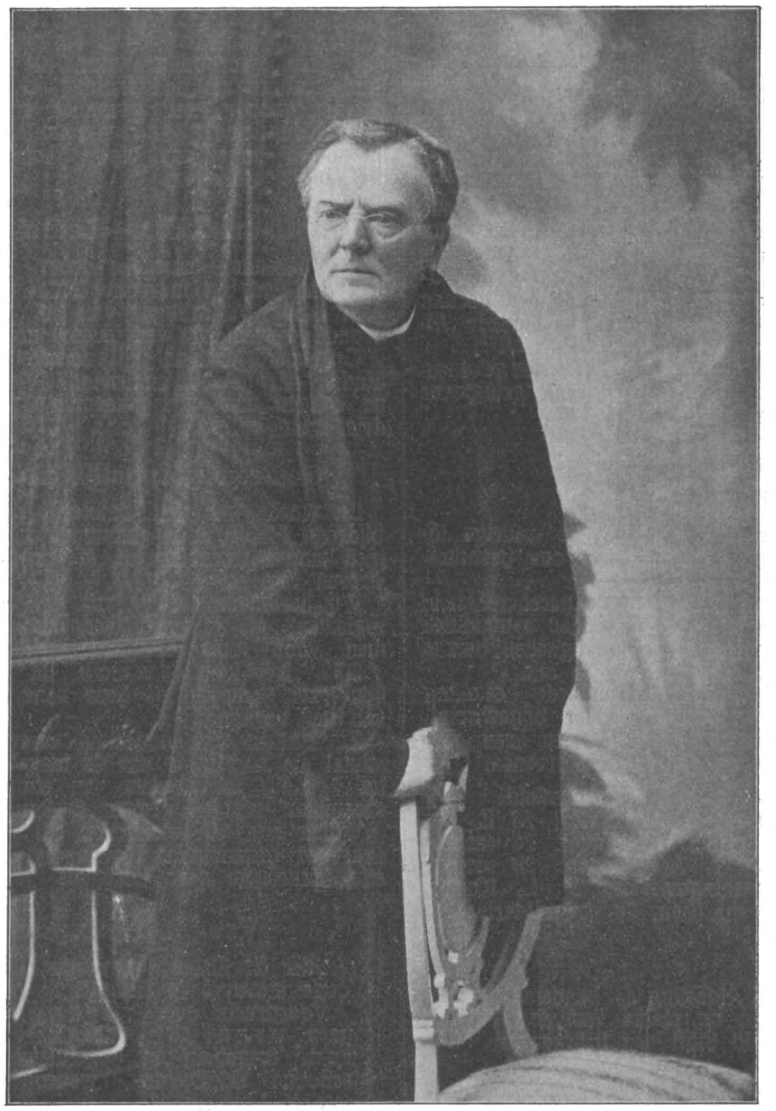
Landbouw, Nijverheid en Handel, waarbij bleek, dat de Regeering, inzonderheid Afdeeling Handel van bovengenoemd Departement, krachtige maatregelen in voorbereiding heeft en reeds gedeeltelijk nam in den geest van het voorstel Amsterdam.

Het bestuur der Afdeeling Amsterdam, dankbaar voor het krachtig ingrijpen der Regeering, heeft derhalve gemeend te moeten verzoeken van zijn opdracht te worden ontheven.

J. Postmus. †

Den 23en October overleed onverwacht op 51-jarigen leeftijd de heer J. Postmus, bestuurslid der Burgerafdeeling te Amsterdam. In den overledene verliest de Afdeeling een ijverig en bekwaam bestuurslid. De heer Postmus was een warm en overtuigd voorstander van ons Verbond; hij zal in ons midden zeer gemist worden om zijne vele goede eigenschappen, zijn aangenamen omgang en niet het minst omdat hij met al zijn gaven en krachten als bestuurslid heeft willen medewerken aan onze taak.

Bij de teraardebestelling op 27 October huldigde de secretaris der Afdeeling Amsterdam zijn nagedachtenis namens de Afdeeling.

Pastoor H. VERRIEST.

Amsterdam (Stud.-Afd. G.-U.).

De secretaris schrijft over den avond, waarop Pastoor Verriest voor de Afdeeling gesproken heeft:

Verriest heeft, zooals te verwachten was allergezelligst gesproken. Degenen die gekomen zijn hebben een Vlaming gehoord, wiens woord hen aangreep tot in hart. Ze zullen dien avond hun heele leven onthouden, en de Vlaamsche Beweging is voor hen gaan leven. Het onderwerp waarover Pastoor Verriest sprak, was: Albrecht Rodenbach en de Vlaamsche Studenten Beweging. Hij deed ons „zijn

kind" voor oogen zien, als klein knaapje in de tweede klasse van het Klein-Seminarie, zoowel als student aan de Hoogeschool te Leuven, steeds aller belangstelling tot zich trekkend.

Pastoor Verriest kan ervan overtuigd zijn dat de geest van Rodenbach niet alleen 30 jaar geleden de Vlaamsche studenten voor de Vlaamsche Beweging heeft gewonnen, maar ook op den 12en October 1910 de studenten van Amsterdam.

De uitgever L. J. Veen en de firma Van Langenhuysen hielden gedurende de pauze een tentoonstelling van de werken van Rodenbach en Verriest, terwijl ze vóóral herinneringsportretten hadden uitgereikt, o. a. dat van den spreker, dat hierbij wordt opgenomen.

's-Gravenhage (Jongel.-Afd.).

De secretaresse schrijft:

Zaterdag 22 October had weer eene algemeene vergadering plaats; de laatste vergadering onder leiding van den voorzitter, den heer Auër. In zijn rede schetste hij het verleden onzer Afdeeling en nam daarna als voorzitter afscheid van ons. De heer Reeser dankte hem voor alles wat hij voor de Afdeeling en vooral ook voor de bestuursleden gedaan had en bood hem het eere-voorzitterschap onzer Afdeeling aan.

Daarna werd mej. Y. Wind tot voorzitster gekozen.

Ten slotte hield mej. J. van Essen eene lezing over Kunst, die zeer in den smaak viel.

Haarlem (Jongel.-Afd.).

De secretaris schrijft:

Den 16en September ontvingen wij de treurige tijding van het plotseling overlijden van ons bestuurslid den heer A. da Costa.

Wij betreuren dit niet alleen om de persoonlijkheid van Da Costa, die ons allen bijzonder sympathiek was, doch ook daarom dat zijne kundigheden hem in staat stelden veel voor de Afdeeling te zijn.

De stille plechtigheid van de teraarde bestelling werd door den 1en en 2en voorzitter bijgewoond. Onder de vele bloemstukken dekt ook een krans van het A. N. V. het graf van den jonggestorvene.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld:

Mej. W. P. G. Scheer, 1e voorzitster; A. E. von Saher, 2e voorzitter; mej. J. H. Faber, 1e secretaresse, Badhuisstraat 12; J. A. Schepers, 2e secretaris; H. J. Cramer, penningmeester; W. L. Koster, 1e commissaris; J. R. du Rieu, 2e commissaris.

Leeuwarden.

Tot voorzitter dezer Afdeeling is benoemd de heer S. A. Waller Zeper, in de plaats van den heer J. Oosterhoff, die echter lid blijft van het bestuur.

Maastricht (Jongel.-Afd.).

Tot 1en secretaris is benoemd de heer J. J. Th. van Eys, Wolfstraat 14.

Rotterdam.

Als secretaris dezer Afdeeling is opgetreden de heer H. M. Hijmans van Veenendaal, terwijl als penningmeester is gekozen de heer J. J. Korndörffer.

Rotterdam (Jongel.-Afd.).

In de algemeene vergadering van 21 Oct. is het bestuur als volgt samengesteld:

Max May, voorzitter; J. E. Schilthuis, onder-voorzitter; H. Spruytenburg, secretaris, Willebrordusstraat 35 b; J. de Boer, 2e secretaris; mej. D. Forstmann, penningmeesteresse; J. E. Boulonois, commissaris.

Sneek.

De secretaris schrijft:

Vrijdag 4 November hield onze voorzitter, de heer H. Fennema, een kranige rede ten aanhoore van een klein doch belangstellend publiek. Naar aanleiding van het doel, door het A. N. V. beoogd, gaf hij eenige zeer te behartigen opmerkingen en wenken. Een dichterlijke bijdrage sloot den avond.

Rondreis-Hoefer.

Van verschillende Afdeelingen zijn mededeelingen ingekomen over de voordracht van den heer F. A. Hoefer, betreffende Mooi Nederland, waaruit blijkt dat deze voorvechter voor het behoud van Neêrlands natuur- en bouwkundig schoon overal een aandachtig gehoor heeft gevonden en dat de prachtige lichtbeelden door hem vertoond wel in staat waren de liefde voor ons eigen mooie land te wekken en aan te wakkeren.

Marie Metz—Koning-avond.

De bekende schrijfster mevr. Metz—Konig heeft met den heer en mevrouw Haus, van 's-Gravenhage, voor eenige Afdeelingen van het Verbond een tooneelavond gegeven, die veel succes had.

Opgevoerd werden vijf tooneelstukjes, Een bui, Het kindje, Als je zelf ondervindt, Verzoening en Schoone Leugen, alle van genoemde schrijfster, die zelf in drie ervan optrad.

Gemeenschappelijk Lidmaatschap.

Er wordt wel eens beweerd, dat de minste jaarbijdrage *f* 2.50, voor sommigen nog te veel is en zij niet kunnen toetreden tot, al voelen zij veel voor het streven van het A. N. V.

Wij herinneren echter aan art. 4 van het Groepsreglement, al. 3 en 4, waar wordt meegedeeld, dat men voor eene geringere jaarlijksche bijdrage dan *f* 2.50, buitengewoon lid kan zijn. Zij hebben geen stemrecht en geen aanspraak op het orgaan van het Verbond.

Zij kunnen zich onderling vereenigen tot zoodanig aantal als noodig is om de laagste bijdrage voor een lid (*f* 2.50) te bereiken, ten einde gezamenlijk een exemplaar van het orgaan te kunnen verkrijgen.

Willen b.v. 10 werklieden elk 25 cent betalen en daarvoor gezamenlijk Neerlandia ontvangen, dan bestaat daartegen geen bezwaar.

Voor Afdeelingsavonden.

1. Achiel E. Daled, bewaarder van het Museum der oude meesters te Brugge.
   Voordracht over „Brugge de Schoone", hare praalgebouwen en kunstschatten, toegelicht en opgeluisterd door ruim 100 schoone lichtbeelden, waaronder veel gekleurde (stelsel Lumière).
   Desverlangd zingt mejuffr. Fientje Beckers, 1ste prijs van het Kon. Conservatorium van Gent, Vlaamsche liederen ter afwisseling.
2. Dr. J. O. de Gruyter, Hertstraat 24, Gent.
   Voordrachtavonden: over poëzie en proza (Van Deyssel, Ary Prins, Van de Woestijne, H. Gorter, P. C. Boutens), verder fragmenten (Sophokles, Goethe, Hegenscheidt), enz.
   Programma op aanvraag beschikbaar.

Nederlanders en Stamverwanten,

Bevordert de Vlaamsche Beweging door in Vlaanderen Nederlandsch te spreken en in Uw briefwisseling met Vlaanderen het Nederlandsch te gebruiken!

Zuid-Nederland

Aan de Leden van Groep België.

Begin December a.s zullen de bijdragen van 1911 geïnd worden. Wij verzoeken onze leden hierop te willen letten en er voor te zorgen, dat het kwijtbriefje liefst bij de eerste inning betaald worde, ten einde zooveel mogelijk nutteloozen arbeid en nuttelooze kosten te sparen, dan weten we vóór 1 Januari hoe groot ons ledental is; dan kunnen vóór 15 Januari, naar het voorschrift van het Huishoudelijk Reglement voor het Belgisch Groepsbestuur de verschillende takken hun ledenlijst ontvangen en kan het getal hunner vertegenwoordigers in het Groepsbestuur en dat hunner stemgerechtigde afgevaardigden op de Algemeene Vergadering vastgesteld worden. Ook kan dan bij benadering bepaald worden hoevele exemplaren van Neerlandia voor onze Groep voor 1911 zullen noodig zijn.

Edward Coremans. †

En weer heeft de dood gemaaid in de rangen van de Vlaamsche voorvechters, en hij die nu neergeveld werd, was één van diegenen welke aan het Vlaamsche volk diensten bewezen heeft, waarvan het huidige geslacht reeds dadelijk de goede gevolgen ondervond, diensten zoo groot dat het nageslacht steeds met dankbaarheid zal terugdenken aan den man, die door zijn initiatief dat alles heeft weten tot stand te brengen, ten bate van het volk waaruit hij gesproten was en dat hem zoo nauw aan 't harte lag.

Met weemoed begroeten wij hier dan ook het heengaan van Edward Coremans, den overtuigden Vlaamschgezinde, den kranigen strijder voor de verheffing van het Vlaamsche volk, en met een gevoel van warme erkentelijkheid herdenken wij alles wat hij gedaan heeft om aan dit volk weer de plaats terug te schenken waarop het, als vrije en onafhankelijke natie, aanspraak mag maken.

Daarvoor heeft hij bijna veertig jaar geijverd. Al den tijd dat hij, als afgevaardigde van Antwerpen, in de Kamer van Volksvertegenwoordigers zetelde, was zijn aandacht gericht op de nooden van zijn volk en heeft hij getracht het evenwicht te herstellen tusschen den achterlijken toestand waarin dat volk, door de miskenning van zijn nationale eigenaardigheden, verkeert en den drang naar rechtvaardigheid, die als een onweerstaanbare kracht het herstel van dergelijke misstanden eischt. Nagenoeg tot op het einde van zijn leven heeft hij voor zijn Vlaamschgezind ideaal gestreden. Men wist hoe, sedert eenige jaren, zijn gezondheid alles te wenschen overliet, hoe zijn krachten hem aan het begeven waren, hoe hij het gebruik van zijn gezicht begon te verliezen. De vergadering van de Kamer was niet meer bij machte om bij te wonen, maar toen het wetsvoorstel op het gebruik van het Nederlandsch bij het vrij middelbaar onderwijs, dat aanvankelijk zijn naam droeg, om later onder den naam van twee zijner collega's, de heeren Franck en Segers, tot wet te worden verheven, in bespreking kwam, verzamelde hij als 't ware zijn laatste krachten. De macht van de overtuiging werkte sterk in hem en hij strompelde naar zijn plaats in de Kamer, die toen nog open was, om er, onder de aandacht van heel de vergadering, — want hij had steeds het gehoor van het Parlement, — zijn denkbeelden uiteen te zetten, zijn kind te verdedigen.

Coremans begreep de onmiddellijke behoeften van zijn volk; elke wet, waarvan hij het initiatief nam, beantwoordde aan een dringende noodzakelijkheid en gaf voldoening aan een miskend rechtsbegrip. Bedeeld met een zeer positieven geest, joeg hij geen ver afgelegen idealen na, maar steunde hij op de tastbare werkelijkheid, zooals hem die door zijn scherp waarnemingsvermogen was onthuld, om te trachten de wet in overeenstemming te brengen met die werkelijkheid.

De eerste Vlaamsche taalwet, die van 1873, op het gebruik van het Nederlandsch voor de rechtbanken in het Vlaamsche land, danken wij aan Coremans. Die wet beantwoordde wel niet aan hetgeen hij verlangd en gevraagd had; en toen reeds moest hij verdragen, wat hij voor al de Vlaamsche wetten door zijn toedoen of zijn medewerking in het leven geroepen zou te verduren hebben, dat zij verminkt, geknot uit de besprekingen van de Kamer te voorschijn kwam. Weer was Coremans het, in samenwerking met Julius de Vigne, die in 1883 de wet op het gebruik van het Nederlandsch bij het officieel middelbaar onderwijs, voorstelde. Dezelfde Vlaamsche voormannen waren het die in 1889 een nieuwe wet, het gebruik van onze taal voor het gerecht regelende, wisten te verkrijgen. Te dier gelegenheid was het dat de eerste Nederlandsche redevoering sedert 1830 in de Kamer werd uitgesproken. Dat deed Coremans, doch meer om te antwoorden op een uitdaging van Bara, dan wel als gevolg van een diepgewortelde overtuiging. Integendeel! Hij, de sterk voelende, oprechte Vlaamschgezinde, was tegenstander van het Nederlandsch spreken in deze hooge vergadering, omdat hij het ondoelmatig vond, omdat men dusdoende de Nederlandschonkundige volksvertegenwoordigers niet van het goede recht der Vlamingen kon overtuigen. Na het aannemen van deze wet was het dat hem, in 1889, een grootsche volkshulde werd gebracht: talrijke Vlaamsche vereenigingen met vaandels en banieren, vlaggen en kartels, duizenden leden groepeerende, stapten voorbij zijn woning om hem de dankbaarheid te betoonen voor wat hij voor het Vlaamsche volk gedaan had.

In 1891 was Coremans het weer, te zamen met den heer Lejeune, die een voorstel neerlegde en trouwens tot wet wist te doen verheffen, waarbij de rechten van de Vlamingen gehandhaafd werden voor de hoven van beroep te Brussel en te Luik. In 1892 reeds, toen de herziening van de Grondwet in de Kamer ter sprake kwam, stelde hij een amendement voor waarbij het Nederlandsch naast het Fransch als officieele taal in ons land erkend werd, amendement dat hij echter zelf terugtrok, maar dat later, onder den vorm van een wetsvoorstel, aanleiding zou geven tot de zoogenaamde „gelijkheidswet", waarvan Coremans en Juliaan de Vriendt de vaders waren en die in 1898 eindelijk aan onze taal in de stukken van 's lands bestuur de plaats toekende waarop zij recht had.

Wat hij gedaan heeft om ook het gebruik van het Nederlandsch in het vrij middelbaar onderwijs ingang te doen vinden, ligt ieder nog versch in het geheugen. Lang heeft hij daarvoor moeten ijveren: reeds in 1889, toen de nieuwe wet op het hooger onderwijs te berde werd gebracht, stelde hij al amendementen in dien geest voor, maar zonder eenigen bijval; hetzelfde deed hij in 1894, toen de nieuwe kieswet in behandeling was genomen, doch niet met meer succes; slechts in 1901 kon hij er toe komen een geheel afzonderlijk wetsvoorstel in te dienen, dat later, in 1910 pas, de volkomen gewijzigde wet Franck-Segers zou worden.

Men ziet het, zijn verdiensten op Vlaamschgezind gebied zijn groot geweest. Er is bijna geen Vlaamsche wet in het leven geroepen of ze draagt geheel of ten deele den naam van Coremans, en waar dit niet het geval is, heeft hij toch steeds een werkzaam deel genomen om het tot stand komen van andere

Vlaamsche wetten te bevorderen. Lang voor de beweging voor het vervlaamschen van de Hoogeschool te Gent den omvang had aangenomen, dien wij thans kunnen vaststellen, had Coremans de noodzakelijkheid daarvan ingezien. Reeds in de jaren zeventig en later nog in 1892 had hij, terloops wel is waar, zonder er ooit een bepaald voorstel van te maken, in de Kamer die vervlaamsching gevraagd.

Zoo kan men zeggen dat Coremans jaren lang het parlementair leven in de Kamer op Vlaamsch gebied beheerscht heeft. Hij was het die den moed had daar de Franschgezinden te beschuldigen „le parti de la France" te zijn, die daar durfde beweren dat het Fransch een vreemde taal was in Vlaanderen.

Dit alles zegt voldoende wat een sterke persoonlijkheid Coremans was. Dat hij echter niet in alle opzichten den Vlaamschgezinden steeds voldoening schonk was te betreuren; doch hij was een mensch en als dusdanig had hij zijn zwakheden en gebreken. Zijn verzet tegen de kandidatuur van den zoo uitstekenden Vlaamschgezinde, vader De Beucker, werd hem lang kwalijk genomen. Niet minder werd het zijn verdediging van de kandidatuur Delbeke voor de Kamer, die zich tot dan toe steeds als een Franschgezinde had doen kennen, en de bescherming die hij te Aalst den anti-Vlaamschgezinden leider van de Katholieke partij, Woeste, ging verleenen tegenover den Vlaamsch-democratischen pastoor Daens. En in algemeen Nederlandsch opzicht was het te betreuren dat hij in 1890, bij de bespreking van de wet op het hooger onderwijs, het inlasschen in een amendement van de wetenschappelijke benaming van onze taal, Nederlandsch, bestreed en het verschil niet wilde inzien dat bestaat tusschen Hollandsch, Vlaamsch en Nederlandsch.

Doch dit alles moet niet te zwaar getild worden, wanneer wij rekening houden met de talrijke, gewichtige diensten door hem aan de Vlaamsche zaak bewezen. Hij moge soms onhandig geweest zijn, het moge hem wel eens aan diplomatie ontbroken hebben, wat de goede zaak meermalen ten nadeele strekte, toch kan hem geen gebrek aan krachtdadigheid ten laste gelegd worden. Hij handelde steeds volgens een stelsel, dat het logische gevolg was van zijn gevoel voor den staat van minderwaardigheid waarin het Vlaamsche volk gehouden werd en dat gevoed werd door de kennis van de nooden van dit volk.

Later, wanneer de alles zuiverende tijd de zwakkere kanten van den man zal vervaagd hebben, wanneer de afstand tusschen hem en de opvolgers van dit geslacht groot genceg zal geworden zijn om hem in het volle licht te beschouwen, wanneer zijn streven in al zijn oprechtheid en zuiverheid, door de gevolgen die het voor het Vlaamsche volk gehad heeft, ten volle zal gewaardeerd kunnen worden, zal men ook inzien wat Coremans voor dat volk geweest is, wat het aan hem verschuldigd is en aan hem verloren heeft.

Vlaamsche Stapmarschen.

De bijval, die den Vlaamschen stapmarschen voor harmonie en fanfare te beurt valt, is overgroot en buiten ieders verwachting.

Er zijn bijna geen steden of gemeenten meer in ons land of die schoone muziek wordt er met de meeste geestdrift gespeeld. Bijna al de maatschappijen, die vroeger in het bezit waren van slechts een enkele Vlaamsche marsch, beginnen nu heel de verzameling te nemen. Er zijn reeds maatschappijen van zelfs kleine gemeenten die er aan hechten enkel nog Vlaamsche marschen te spelen.

Wederom wordt het repertorium thans verrijkt met een nieuwe omwerking van Vlaamsche liederen. Ditmaal is 't het lied: „Omdat ik Vlaming ben", van mevrouw Matthijssens, dat tot leitmotief dient van een nieuwe volklinkende marsch. Deze is bewerkt door den heer Jos. de Klerk, en is verschenen bij den heer L. Slootmaeckers, muziekuitgever, Niel (Rupel).

De nieuwe stapmarsch is in volkstrant geschreven, zeer mooi, en haar staat, evenals aan Groeninge, Antwerpen-Limburg, Rubens-marsch, enz. de grootste bijval te wachten. De uitgaaf geschiedt wederom met ondersteuning van het Algemeen Nederlandsch Verbond te Antwerpen, dat noch kosten noch moeite spaart ter bevordering van den Vlaamschen volkszang.

Bestuurpartijen zijn kosteloos bij den uitgever te verkrijgen.

Belgische Posterijen.

De langverwachte tweetalige poststempels zijn eindelijk in gebruik gekomen. Op 24 October hebben de postkantoren een lijst van 400 kantoren ontvangen, waar de dagstempels zullen moeten gebruikt worden. Voor het Vlaamsche land staat de Nederlandsche plaatsnaam bovenaan, de Fransche onderaan; voor het Walenland is het omgekeerde het geval. We zagen de stempels Gent-Gand; Liège-Luik.

De formulieren voor statistieken, die vroeger uitsluitend in het Fransch waren, zijn nu tweetalig en kunnen dus ook door Vlaamsche bedienden in het Nederlandsch ingevuld worden.

Het is uit met den ouden deun: le français est la langue administrative.

Uit onze Takken.

A a l s t. De reeks winterfeesten werd 30 October geopend door het optreden van den heer Lambrecht Lambrechts, van Gent, die sprak over „Onze moderne Volksliederen". De voordrachthouder prees de verspreiding van onze degelijke volksliederen aan, die er ons volk stilaan toe moeten brengen om ook kunstliederen te kunnen genieten. Deze feestavond verschafte de gelegenheid, om het talent van den heer L. Lambrechts, niet alleen als spreker, maar ook als voortreffelijk zanger te waardeeren, welke in mevrouw Lambrecht Lambrechts een uitstekende pianiste vond.

A n t w e r p e n. De afdeeling „Liederavonden voor het volk" opende de werkzaamheden van het winterseizoen op 5 October met een feestliederavond, ingericht ter gelegenheid van het behalen van den 1en prijs op de tentoonstelling voor den volkszang te Maastricht. Mr. E. Wildiers hield een voordracht, terwijl de heer Van Aardt verscheidene liederen zong.

23 October ving de afdeeling „Hooger Onderwijs voor het volk" het derde jaar van haar werkzaamheden aan met een plechtige openingsvergadering ten Stadhuize, waar Mr. H. de Hoon, van Brussel, handelde over „Noodtoestanden in het straf- en in het burgerlijk recht". De voorzitter der afdeeling Mr. N. Gunzburg, sprak de openingsrede uit, waarop door den heer J. de Vos, burgemeester van Antwerpen, geantwoord werd.

B r u g g e. Het bestuur hield zich, tijdens den zomer, vooral onledig met de voorbereiding van de Van Maerlant's feestviering (50e verjaardag van zijn verheerlijking te Damme), welke echter door een samenloop van omstandigheden, geen plaats vond. In December wordt een algemeene vergadering gehouden. Ook de leden van de Leestafel zullen in dezelfde maand tot een bijzondere vergadering opgeroepen worden. Degenen, welke zich wenschen aan te sluiten, worden verzocht hun namen op te geven. Inlichtingen worden gaarne verstrekt door den secretaris, St. Gilliskerkstraat 4. Het bestuur zal tijdens den winter, een paar zeer aantrekkelijke feestavonden inrichten.

Gent. 10 Oct. werden de werkzaamheden der Letterk. Afd. hervat met de voordracht van Mr. Eggen, oud-rechter in Kongo, die ons, met behulp van lichtbeelden, een reis door Belgisch Kongo liet meemaken en menige wetenswaardige bijzonderheid over onze kolonie mededeelde.

17 Oct. vergastte de heer Joh. Lefèvre ons op de lezing van een eigen werk „De Hoeve", dramatische schets, waarmede hij veel bijval oogstte.

24 Oct. wist de heer De Schamphelaere den leden een aangenamen avond te doen slijten met een voordracht over „Nederland en zijn bewoners". Spr. bepaalde zich niet bij 't beschrijven eener klassieke reis en het toonen van merkwaardige gebouwen. Hij deed ons integendeel door een lange reeks allerprachtigste lichtbeelden de mooiste hoekjes van Nederland kennen, en bracht ons door het ophangen van goedgekozen landelijke tafereeltjes in nadere kennis met de zeden en gewoonten onzer Noorderbroeders.

31 Oct. hield Dr. Fris, secretaris van den geschiedkundigen kring, een zeer leerrijke voordracht over den „Oorsprong van Vlaamsche steden". Met tal van geschiedkundige bewijzen, ons door middel van lichtbeelden onder 't oog gebracht, maakte hij ons 't ontstaan van Gent, Brugge en Ieperen, duidelijk. Hij bewees o. a. dat geen van de drie steden ooit het overgroote getal inwoners had bezeten, dat haar door geschiedkundigen werd toegeschreven. Dat getal was integendeel betrekkelijk klein. Des te glorierijker de rol van deze gemeenten, die met kleine macht zooveel invloed hebben weten te oefenen als van haar is uitgegaan.

Lokeren. Evenals de vorige jaren werd weder de verjaardag van den Guldensporenslag luisterrijk gevierd door een openbaar — talrijk bijgewoond — avondfeest, met muziek, zang en declamatie en een gelegenheidsrede. Advocaat Marck, van Antwerpen, die de feestredenaar was, handelde, met veel bijval, over de noodlottige gevolgen der verfransching in de verschillende standen der samenleving.

27 Juli hield de heer M. van Hoecke een zeer belangrijke voordracht over „Schumann", met uitvoering van verschillende pianostukken van den toondichter. Mejuffrouw Ces. van Gyseghem zong enkele zijner mooiste liederen.

12 Oct. hield de voorzitter, de heer Herbert, een rede over den huidigen stand der Vlaamsche Beweging, terwijl mejuffrouw Ces. van Gyseghem en de heer M. van Hoecke de aanwezigen op zang en muziek vergastten en de heer Amaat Prevenier lezing gaf van een novelle van Cyriel Buysse.

Sint-Nikolaas. De heer Jan Borms sprak over het „Oude Nederlandsche historisch en verhalend lied", waarin hij o. a. opklom tot de middeleeuwen en den invloed aantoonde door den kerkzang op het volkslied geoefend en omgekeerd. Hij behaalde grooten bijval, evenals de heer Bosteels, die verschillende liederen ten gehoore bracht.

Uiterste wilsbeschikking.

Aan hen, die het A. N. V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algemeen Nederlandsch Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van..... ..... gulden, uit te keeren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

ZUID-AFRIKA

Hertzogisme.

Hertzogisme is een woord, uitgevonden — als wij 't wel hebben — door Dewdney Drew, den gewezen Engelschen geestelijke, fellen Boerenhater indertijd, toen, na den oorlog, naar de Afrikaanders overgeloopen, en sedert eenigen tijd weer tot zijn oude partij — nu de unionisten geheeten — en zijn ouden Boerenhaat bekeerd. Met Hertzogisme bedoelde Drew, en bedoelen alle unionisten, die het met graagte gebruiken: willekeur, onderdrukking, rassenhaat. Hertzog's onderwijswet past in den Vrijstaat het beginsel van de gelijke rechten der twee talen, in de grondwet der Unie neergelegd, toe. Hertzog vond, dat die gelijkheid niet alleen iets fraais was op papier, maar werkelijkheid moest worden, en hij bepaalde, dat de kinderen op de lagere school beide talen moesten leeren, maar dat het onderwijs beginnen moest met de moedertaal als voertuig. Dat zou dus, in den Vrijstaat, in de meeste gevallen het Hollandsch wezen.

Vandaar het kabaal! Dan was het schoolstelsel in de Kaapkolonie en in Transvaal, om van het Engelsche Natal niet te spreken, heel anders! Inderdaad zijn dat stelsels, — vooral zocals ze toegepast worden — waarin het Hollandsch, naar men 't heeft uitgedrukt, de kreupele ezel is die achteraan hinkt.

Onlangs schreef ds. H. S. Bosman in de Volkstem: „Zelfs onder de hooggeroemde Smuts Schoolwet zijn er nog scholen, de meeste scholen, zelfs Normaalscholen, waar het Hollands niet tot zijn recht komt. Geen wonder dat de anti-Hertzog mannen de Transvaalse wet hemelhoog prijzen." En in hetzelfde artikel: „De lamlendige handhaving of gebrek aan handhaving van de Smutsakte en de onsympatieke toepassing ervan op vele, de meeste scholen, betekent kortweg de dood van de hollandse taal."

Ds. Bosman geeft de schuld aan de toepassing van de wet van minister Smuts. Zeker, daarin is veel waars, maar de wet zelf is toch sterk in het voordeel van het Engelsch. In een artikel in de Boer — een weekblad dat te Pretoria verschijnt als bijvoegsel van de Volkstem — gaf een Afrikaansche vrouw, die zich Nig Mimmie teekent, die wet ten opzichte van de taal aldus weer: „Ik verstaan, dat zo's die wet hier in die Transvaal is, moet 'n kind, Afrikaans of Engels, tot standaard IV in Engels onderwijs krij; vandaar af, als hij dan wil, kan Hollands ook geleer word. Maar die Engelse taal is eigelik die voertaal van onderwijs, die „medium" zo's hulle zê. Dus is Hollands nog maar hier 'n kwessie van smaak. Die Engelsmantje kan weiger om ooit Hollands te leer, maar die Afrikaner moet Engels leer of hij wil of nie."

Tegenover die wet prijst de schrijfster het Hertzogisme aan, want voor haar beduidt dat geen rassenhaat of dwingelandij, maar is het „'n skel-woord deur onse taalhaters aan die eerste Afrikaner gegé wat die moed gehad het om ver zijn taal-reg op te kom". En dan past zij op Hertzog het bekende vers van Jan Celliers toe:

Ik hou van 'n man wat sij man kan staan.

„Tot zo ver", zegt zij, „is Hertzog die enigste voorman wat die versies op toegepas kan worde. Die ou' praatjes van al die ander voormanne o'er taal is maar net 'n „fiasco". Waar ik hul nog in publiek gehoor praat het was dit in Engels."

Nig Mimmie overdrijft hier, vermoeden wij. Er zijn nog wel meer voormannen — neem president Steyn, om maar een enkelen te noemen — die met den strijd voor hun taal ernst maken, maar het is wel opmerke-

lijk, dat een bijblad van de anders bedachtzaam ministerieele Volkstem zoo vierkant voor Hertzog's schoolwet partij kiest en Smuts' wet verwerpt.

Maar zoo zijn er, naar het schijnt, velen tegenwoordig in Transvaal. „'t Gaat hier goed", schreef kort geleden iemand te Pretoria in een brief naar Holland; „de mensen worden wakker; Hertzog is de held van den dag en Smuts raakt achterop. De mensen nemen 't zichzelf niet kwalik, dat ze zo papbroekig zijn geweest om hem zijn gang te laten gaan met zijn onderwijswet, maar ze laden nu al de gevolgen op zijn schouders." En dat is onbillijk.

In de Afrikaander bladen kan men ook telkens bespeuren, dat de Boeren in Transvaal beginnen in te zien, hoe hun taal onder Smuts' wet te kort komt, en hoe beter het met Hertzog's wet zou wezen.

En ziet de meerderheid dat in, dan is het kwaad te verhelpen. In den Provincialen Raad, die over de lagere school te zeggen heeft, hebben de nationalisten de meerderheid.

Teekenen van leven.

„De menschen worden wakker", zoo haalden wij boven uit een brief uit Pretoria aan. Dat blijkt wel uit allerlei dingen.

De stad Pretoria zou den hertog van Connaught een adres aanbieden, vervat in een gouden kistje. Ds. H. S. Bosman en dr. F. V. Engelenburg schreven nu, als leden van de waakzaamheidscommissie uit de Z. A. Akademie voor Taal, Letteren en Kunst, dat zij vertrouwden, dat het opschrift in beide talen op het kistje zou staan. De burgemeester antwoordde, dat de opdracht inderdaad in het Hollandsch zoowel als het Engelsch, aan den binnenkant van het deksel, aangebracht zou worden.

Als we dit voorbeeld onder de teekenen van ontwaking noemen, is 't niet omdat wij meenen, dat de predikant der Vereenigde Kerk en de hoofdredacteur van de Volkstem vóór dezen de oogen voor het belang van het Hollandsch niet wijd open hebben gehad. Maar, hun zij dank, toont de Akademie, na het eerste jaar van haar bestaan niet veel blijk van werken te hebben gegeven, hierin, dat zij wakker is.

Een ander voorbeeld. Een aantal Hollandsch-sprekende schooljongens te Pretoria richten zich tot kolonel Beves, inspecteur van de vrijwilligerskorpsen, en verzoeken zijn medewerking om een afzonderlijk schooljongenskorps te vormen, teneinde in den wapenhandel te worden onderwezen door middel van het Hollandsch. Het antwoord van den kolonel is een weigering, althans voorloopig. In 't volgend jaar wil hij er wel eens over denken, maar nu moeten zij zich maar bij de andere korpsen voegen. Er mag daarbij ook wel Hollandsch gesproken worden (het gebeurt daarom niet), maar de kommandotaal moet Engelsch zijn, om eenheid met de troepen in heel het Britsche Rijk te krijgen.

Een ander teeken van leven is, dat de Volkstem den kolonel over dat antwoord ongezouten de les leest. Wat denkt de kolonel? Als de Unie van Zuid-Afrika straks een eigen weerkracht inricht, zal die dan gekommandeerd moeten worden op zijn Engelsch? Bespottelijk!

Nog om iets anders neemt de Volkstem den kolonel onder handen, over de taal van zijn antwoord aan de jongens. Dat briefje was n.l. gesteld in een gedrochtelijk knoei-hollandsch. Dat er officieel zoo'n brief wordt afgezonden, noemt de Volkstem een beleediging voor het Hollandsch sprekende element. „Is 't inderdaad niet verbazingwekkend", vraagt het blad, „dat 'n tak van de staatsdienst, die voor meer dan de helft te doen heeft met kinderen van hollands-sprekende ouders, niet eens instaat is 'n alledaags episteltje op te stellen, zonder zich verspot te maken zeifs in de ogen dezer school-kinderen? Kan de bedoeling iets anders wezen, dan om geringachting van hun moedertaal te verwekker bij deze jongens?"

Onlangs werd het Civiele Hof te Pretoria in rep en roer gebracht, doordat advokaat dr. J. H. Gey van Pittius in een proces in het Hollandsch wou gaan pleiten, ter toelichting van stukken, die de prokureurs-firma Ludorf & Strange in het Hollandsch had opgesteld. De rechter — Bristowe met name — kende geen Hollandsch, en dus moest de zaak uitgesteld worden.

De Vereeniging van Kamers van Koophandel in Zuid-Afrika gaat diploma's voor handelskennis uitreiken. Op het examenprogram kwam ook Afrikaansch voor, geen Hollandsch. Ons Land kwam daar tegen op. Het behoorde Hollandsch te wezen. Op de scholen wordt ook Hollandsch geleerd, geen Afrikaansch. Het bestuur van de Vereeniging luisterde er naar, maar Ons Land liet toen een andere grief hooren. Het Hollandsch is geen verplicht examenvak. Engelsch moet, Hollandsch mag, maar men kan er ook Spaansch, Russisch, Esperanto of nog andere talen voor in de plaats krijgen. Ons Land protesteert.

Erger is, dat onlangs bij een Transvaalsch staatsexamen voor telefoniste Engelsch weer een verplicht vak was en het Hollandsch niet. Voor een telefoniste te Pretoria is kennis van Hollandsch niet noodzakelijk! En zoo'n staatsexamen kon onder een Afrikaansch ministerie uitgeschreven worden! Maar de Volkstem teekende verzet aan. „'n Beetje Hertzogisme zal hier zeker niet anders dan heilzaam werken!" Zulke dingen gaan tenminste niet meer stilzwijgend erdoor.

Bij de historische vertooningen, waarmede de opening van het Unie-parlement gevierd is, zou ook de verkoop van de Kaap aan Engeland door ons land veraanschouwelijkt worden. Niettegenstaande in Zuid-Afrika zelf de waarheid aangaande dien zoogenaamden verkoop bekend moest zijn — de zaak is uit ende na in de Afrikaander bladen uiteengezet — had men dat op het program gebracht. De Nederlandsche consul te Kaapstad protesteerde, en de vertooning werd afbesteld. Blijkens Ons Land en Volkstem zijn de Afrikaanders ook over het geval ontstemd.

De menschen worden dus wakker. De Afrikaanders laten niet meer met zich sollen. Straks laten zij misschien hun macht voelen. En die hebben ze. Het Unie-ministerie bestaat voor het overgroote en het invloedrijkste deel uit Afrikaanders; de administrateurs van drie provinciën zijn het; de partij der Afrikaanders heeft de meerderheid in Senaat en Volksraad, en in de Provinciale Raden van Vrijstaat, Transvaal en de Kaap, schoon zij in den Kaapschen Raad slechts een stem bedraagt.

Als het hun dus ernst is...

De Z. A. Vrouwen Federatie.

Menig Afrikaander heeft getuigd, dat in den oorlog de grootste helden heldinnen waren, de vrouwen die onder hun lijden in de kampen of op het platgebrande veld altijd maar de mannen moed inspraken.

In den verdelgingsoorlog, die in Zuid-Afrika tegen de Hollandsche taal gaande is, weren de Afrikaansche vrouwen van Transvaal, indien ze zoo zijn als die van de Z. A. Vrouwen Federatie, zich vooral niet minder dan de mannen.

De Federatie hield haar jaarlijksche vergadering te Pretoria, onder het eere-voorzitterschap van mevr. Botha en het voorzitterschap van mevr. J. Faure. Er kwam een voorstel in van den Johannesburgschen tak. Volgens de statuten is het Hollandsch de officieele taal, maar mag ook het Engelsch gebruikt worden. Johannesburg wilde dat heele artikel er uit lichten. Dat gaf maar aanstoot aan Engelsch sprekende vrouwen. Het land was nu eenmaal tweetalig. Het Volk, de vereeniging der mannen, stelde immers ook de talen geheel gelijk.

Een Afrikaansch blad merkt op — dit tusschen haakjes — dat het Engelsche Gilde van Loyale Vrouwen wel Afrikaansche vrouwen toelaat, maar uitsluitend het Engelsch erkent. Alleen de Afrikaanders moeten steeds en willen dikwijls inschikken.

De voorzitster was tegen het voorstel. Als de Afrikaansche vrouw niet aan haar taal vasthield, dan was de zaak heelemaal verloren. De eere-voorzitster, echtgenoote van een verzoenend en knap politicus, stelde voor, het hoofdbestuur op te dragen een nieuw taalartikel te ontwerpen, dat ter overweging aan de takken toe te zenden en op de volgende algemeene vergadering in behandeling te nemen.

Maar de vergadering besloot met overgroote meerderheid de statuten op dit punt niet te wijzigen.

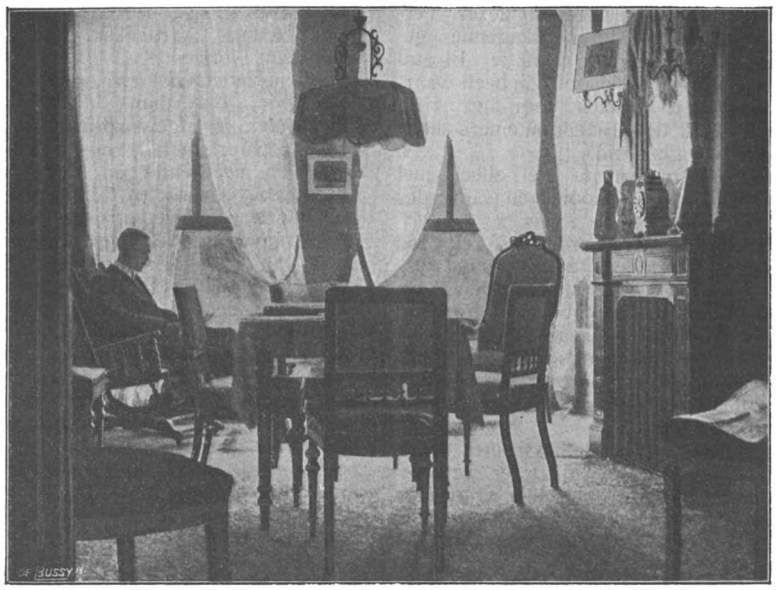
Johannesburg had nog een voorstel. In de statuten staat, dat de vereeniging een politiek lichaam is, maar in werkelijkheid doet ze niet aan de politiek. Waarom de politieke kleur dan ook niet uit de statuten verwijderd? Velen lieten er zich door afschrikken.

Maar de vergadering besloot anders. Niet alleen handhaafde zij het politieke artikel, maar zij besloot openlijk de zijde van de nation partij, d.i. de Afrikaander partij te kiezen.

Een derde besluit verdient aangeteekend te worden, n.l. om de regeering te verzoeken, in alle klassen van de lagere school het Hollandsch op gelijken voet met het Engelsch te brengen. Dat is dus weer een stormloop op de wet van Smuts.

Nogmaals, als de Z. A. Vrouwen Federatie een rechte vertegenwoordiging is van de Transvaalsche vrouwen, dan is er voor het Hollandsch een macht aan het werk.

Wat nog even vermeld mag worden: Gen. Botha zou voor de afgevaardigden ter vergadering gesproken hebben, maar was verhinderd. In zijn plaats deed het de heer Knobel, con.-gen. der Nederlanden.

Gezelskamer der Zuid-Arikaansche Studenten-Vereeniging te Amsterdam.

Het Amsterdamsch Tehuis der Afrikaners.

Wij hebben reeds enkele malen in Neerlandia melding gemaakt van het leven der Afrikaners, die tegenwoordig te Amsterdam studeeren. Dat getal is steeds stijgende. In 1906 waren het er slechts 3, thans zijn er bijna 40. Die Afrikaners hebben een eigen tehuis, een leeszaal, waar zij Z.-Afrikaansche, Nederlandsche, Engelsche bladen, tijdschriften en boeken vinden en waar zij landgenooten en stambroeders ontvangen met groote gastvrijheid. Het is er prettig, want de Afrikaner, wij weten het, houdt van gezelsen, een grapje en een gullen lach.

Dit Afrikaansche Studententehuis bestaat uit een gezelskamer en een leesvertrek en is gelegen op de Nassaukade 369.

Onze Taal.

Twee jaar geleden werd te Bloemfontein de vereeniging Onze Taal opgericht. Thans vinden wij in de Vriend des Volks, die daar ter plaatse verschijnt, het jaarverslag, uitgebracht door Dr. G. Knothe, den voorzitter. Het is een lust het pittige frissche Hollandsch van dat verslag te lezen. Wij hebben voor het geheele verslag geen ruimte; maar willen er toch het een en ander aan ontleenen.

Leeskamer der Zuid-Afrikaansche Studenten-Vereeniging te Amsterdam.

De vereeniging werd opgericht met 20 leden. Thans telt zij er 116. Bij de oprichting voorspelde men dat zij geen 3 maanden zou blijven bestaan, dat het Bloemfonteinsche publiek zoo iets niet zou waardeeren.

„De goede opkomsten bij onze vergaderingen, de stampvolle zaal van vanavond getuigen van het tegenovergestelde, zegt 't verslag. Toen zeide men schouderophalend, dat onze vereniging slechts bestond uit een handjevol klerken en onderwijzers. Zij telt nu onder haar leden predikanten, advokaten en

dokters van naam en faam, prokureurs en editeurs, doktoren en professoren, staatsambtenaren van invloed en gezag en zelfs een minister van het Verenigd Zuid-Afrika."

Zij heeft den stoot gegeven tot het Taal-Congres te Bloemfontein, waar de Z.-Afr. Akademie van Taal, Letteren en Kunst werd gesticht.

6 en 7 Juli werd weer door toedoen dezer Vereeniging de eerste vergadering dezer Akademie gehouden. Zij voerde voor de eerste maal te Bloemfontein een Hollandsch tooneelstuk op. Zij heeft waardeering en liefde weten te wekken voor het Hollandsche lied. Op de taal der Bloemfonteiners heeft zij een heilzamen invloed geoefend.

„Onze jonge menschen spreken nu niet alleen met voorliefde Hollandsch, maar ook mooier en zuiverder Hollandsch."

Gedurende het afgeloopen jaar werden er tien goed bezochte vergaderingen gehouden, waar belangwekkende voorlezingen werden ten beste gegeven. De muziek-afdeeling zorgde bij die gelegenheid voor aangename afwisseling door zang en snarenspel.

De vereeniging heeft een mannenkoor-afdeeling van 22 leden, een tooneel-afdeeling en een letterkundige afdeeling, die helaas niet zeer werkzaam is, maar die men nieuw leven wil inblazen.

Is 't nog noodig te verzekeren dat wij met meer dan gewone belangstelling den arbeid dezer vereeniging volgen en dat wij de beste wenschen voor haar bloei koesteren? Wij gelooven niet dat er veel vereenigingen met 't zelfde doel zijn, die van zooveel werkkracht blijk geven.

OOST-INDIË

De verkenning van Midden-Celebes door een Nederlandsch mijningenieur.

De Java-Bode van 19 September bevat eenige mededeelingen over de onderzoekingsreizen van den mijningenieur E. C. Abendanon, ontleend aan een onderhoud, dat de afgevaardigde van genoemd blad met dien verdienstelijken ontdekker heeft gehad.

De heer Abendanon, die zich niet alleen de geographische, maar tevens de geologische verkenning van Midden-Celebes ten doel had gesteld, legde er den nadruk op, dat wèl onderscheiden moet worden tusschen een voorloopige geologische verkenning en de eigenlijke exploratie. Door de eerste kan worden uitgemaakt welke de vermoedelijke wordingsgeschiedenis van den bodem in zeker terrein is geweest, op grond waarvan een dieper gaand onderzoek op sommige punten zal kunnen worden aanbevolen, elders zal moeten worden afgeraden. Op deze voorloopige verkenning kan dan een dieper gaand onderzoek voor de aanbevolen gedeelten volgen; uitgebreide streken zullen dan voor dat ernstiger onderzoek al dadelijk kunnen worden uitgeschakeld. Zoo is de heer Abendanon tot het besluit gekomen, dat voor mogelijke opsporing van delfstoffen in Midden-Celebes ongeveer $^4/_5$ van dat gebied buiten beschouwing kan blijven en dat alle aandacht kan samengetrokken worden op een terrein, dat het overschietende $^1/_5$ gedeelte beslaat. Veel nutteloos en kostbaar onderzoek kan daardoor worden voorkomen.

De Regeering zou een onschatbaren dienst aan de ontwikkeling van de kolonie bewijzen, indien Zij er toe kon besluiten, het groote nog niet onderzochte gebied van onzen Archipel stelselmatig geologisch te doen verkennen.

Ook uit een meer zuiver aardrijkskundig oogpunt schijnt de reis van dezen doorzettenden Nederlandschen onderzoeker van groot belang te zijn geweest. Bijna alle rivierstelsels van Midden-Celebes werden verkend, verschillende hooge bergketenen bestegen, de drie groote meren onderzocht.

De uitkomsten van deze verkenningen, die 1½ jaar terreinarbeid vorderden, om niet te spreken van de langdurige, noodzakelijke voorbereiding en voorstudie, zullen worden geopenbaard in het tijdschrift van het Kon. Nederl. Aardrijksk. Genootschap, dat geldelijken steun verleende.

Gaarne uiten ook wij onze voldoening, evenals de Java-Bode, dat thans door een Nederlander „de sluier is afgeworpen, die Midden-Celebes, wat zijn structuur betreft, nog dekte"; de tijd, dat wij dergelijke verkenningen aan vreemdelingen, veelal Duitschers, overlieten, ligt achter ons; Borneo en Nieuw-Guinea leveren daarvoor het treffende bewijs. Toch blijven wij die vele bekwame, doorzettende pioniers van vreemden landaard erkentelijk; vooral echter blijven wij met groote dankbaarheid de Zwitsers Sarasin gedenken, die, onder zéér moeilijke omstandigheden, Midden-Celebes voor ons geopenbaard en het eerst verkend hebben.

Al zou 't ook uit de onderzoekingen van Abendanon blijken, dat de voorbereiding der Sarasin's, noch uit geogr., noch uit geolog. oogpunt bevredigend mag heeten, zooals de Java-Bode veronderstelt, zij zijn de eerste verkenners geweest; en de ingenieur Abendanon zal stellig de eerste zijn om te erkennen, hoeveel nut hij van de uitkomsten van hun voorarbeid heeft gehad.

Sprokkelingen uit 't Onderwijs van 24 Sept. en 1 Oct. 1910.

Een zeevaartkundige cursus, die ter wille van de in Indië geborenen werd geopend, bevat slechts 4 en 6 leerlingen in de twee klassen.

Een postcursus, die na een jaar studie en het afleggen van een schoolexamen uitzicht biedt op een salaris van *f* 150.— 's maands, en die ook meisjes aanneemt, wordt bezocht door slechts 5 leerlingen.

Wat is toch de oorzaak dat de Indo's zoo schaars van de geboden gelegenheden gebruik maken? Dat ze geen zeeman willen worden, dat zij zoo, maar de post-cursussen dan?

Binnenkort worden vrijgevige bepalingen verwacht omtrent de toelating van Inlanders op de Europeesche scholen; deze zullen wel niet onbeperkt worden geopend, maar veel meer dan thans zal toch door de Inlanders daarvan gebruik kunnen worden gemaakt.

* * *

Die toelating van Inlanders moet, in 't algemeen, worden toegejuicht, mits zij niet door gebrekkige kennis van het Nederlandsch, den gang van het onderwijs belemmeren en daardoor de Indo's, die toch al zooveel zorg vereischen, nog meer in hun voortgang tot de zoo noodige kennis vertragen. Het is te betreuren dat de belangen van de Indo's hier, als in andere aangelegenheden, in strijd zijn met die der Inlanders.

Red. Neerlandia.

Van het Groepsbestuur.

Kort verslag van de Groepsbestuursvergadering van 26 September 1910.

Besloten *f* 100.— te schenken voor het lantaarnplaatjes-plan van de Afdeeling Buitenzorg en het Afdeelingsbestuur te verzoeken de commissie te benoemen.

De leiddraad voor de vertegenwoordigers wordt vastgesteld, ze zal aan alle leden worden gezonden om hen eens goed te doen zien, wat er voor het Verbond gedaan kan worden.

Aan de Bouwmeester-Commissie zal een bijdrage worden gezonden.

De bestuursleden zullen elk in eigen kring de aandacht vestigen op „Nederland in den aanvang der XXe Eeuw". R. v. I.

Huldiging van Louis Bouwmeester.

Eigenlijk valt Bouwmeester's 50-jarig tooneel-jubileum pas in 1911, maar aangezien hij met zijn gezelschap Indië reeds in het najaar van 1910 gaat verlaten, is hier besloten, nog in dit jaar het gedenkfeest van onzen grooten tooneelspeler door een huldebetoon te vieren.

In verschillende groote steden hebben zich hiervoor commissies gevormd.

Te Buitenzorg gaf de Afdeeling van het A. N. V. den stoot tot een huldiging, de eerste, waarmede het halve eeuw-feest is gevierd. Toen bekend werd, dat Bouwmeester's gezelschap hier 8 September zou optreden, vormde zich uit bestuursleden van verschillende vereenigingen, tevens lid van de Tooneel- en Muziekvereeniging, een commissie (de h.h. Feith, Stolk, Roeby, Van Breen, Eekhout, Welter en Cohen Stuart), die de ingezetenen opriepen tot medewerking. Dank zij de betoonde belangstelling, — ook de Landvoogd gaf op zeer gewaardeerde wijze hiervan blijk — kon den jubilaris behalve een krans ook een gesloten omslag worden aangeboden.

Dit geschiedde door den heer Feith, die in een welsprekende feestrede Bouwmeester's loopbaan herdacht, meer in 't bijzonder de schoone dagen, toen hij voor zijn meesterlijk spel te Parijs bewondering en eer inoogstte en toen — dank zij dat buitenlandsche eerbetoon — ook in Nederland velen de oogen geopend werden voor de zeldzame verdiensten van dezen kunstenaar.

De heer Bouwmeester dankte met een kort, hartelijk woord en aan daverende toejuichingen van uit de overvolle zaal ontbrak het niet.

A. B. COHEN STUART.

Verbetering.

In het stukje: „De reorganisatie der Indische politie", opgenomen in het October-nommer van Neerlandia, is een schrijffout geslopen. Er wordt in herinnerd aan „de figuur van den hoofdschout van Amsterdam, den zoon van den held uit Van Lennep's bekenden roman. Ferdinand Huyck", waar natuurlijk voor den zoon moet worden gelezen den vader.

WEST-INDIË

Uit Suriname.

In 't laatst van September heeft de officier van gezondheid 1e kl. van Hr. M.'s Utrecht, de heer L. B. van Albada, voor de leden van het A. N. V. een lezing gehouden over Harmonie, Energie, Volksgroei.

Aan het verslag, voorkomend in De West, ontleenen we het volgende:

Na de gebruikelijke inleiding waarin spr. den Gouverneur en mevr. Fock en de aanwezige dames en heeren welkom heette, wordt de noodzakelijkheid betoogd lid te worden van het Algemeen Nederl. Verbond, omdat het doel van den Bond: Verhooging van de zedelijke en stoffelijke kracht van den Nederl. stam; handhaving en verbreiding van de Nederl. taal bij ieder rechtgeaard Nederlander instemming wekt — legt spreker een oorzakelijk verband tusschen de begrippen: Harmonie, Energie en Volksgroei, die het onderwerp van de lezing uitmaken.

Spr. verontschuldigt zich, dat hij deze on-Nederlandsch klinkende woorden in een voordracht bezigt, want hij ziet geen kans zonder aan zekere algemeene belangen te kort te doen, deze zeer gebruikelijke woorden uit te schakelen.

Na uitvoerig de begrippen harmonie en energie te hebben ontwikkeld, kwam spr. tot volksgroei, waaronder we volgens hem hebben te verstaan: „die ontwikkeling, die ontplooiing naar geest en naar hart, die in overeenstemming met den harmonischen aanleg van de geheele menschheid bestemd is het geheel te overheerschen".

Onder volk verstaat spreker niet een scherp omschreven staatsrechtelijk gebied, zooals Nederland is, maar dat gebied, dat door menschen wordt bezet, die een zelfde taal spreken, wier verwantschap blijkt uit overeenkomstig spreken, voelen en denken.

Een volk wordt opgebouwd uit verschillende rassen, die met elkaar samen smelten, wat vooral in Nederland sterk het geval is en dat wijst er op, dat het geheele wereld-ontwikkelings proces gericht is op gelijkmaking en het wegnemen van verschillen.

Die volkeren die zich streng afzonderen, groeien niet, d. w. z. oefenen geen invloed uit op de wereldgeschiedenis, zooals het Chineesche volk.

Een klein land als Nederland heeft veel meer invloed uitgeoefend op de wereldgeschiedenis, omdat het mannen heeft voortgebracht die leiding hebben gegeven aan het ontwikkelings-proces, zooals vroeger o. a. Hugo de Groot, Huygens, Rembrandt, Boerhaave, Spinoza, in later tijd Moleschott, Donders, Kern, Lorentz, De Vries, Van 't Hoff en anderen.

Men moet zich niet stellen op het eigenwijze standpunt, dat men straffeloos zou kunnen loochenen wat er elders op het wereldtooneel wordt voortgebracht, dat den mensch kan opbouwen. Doch daarom is het dan ook noodzakelijk er voor te zorgen dat wetenschap en kunst opbloeien en in goede banen worden geleid, want zij zijn het die harmonieën en daardoor energieën wekken en waarvan de gevolgen zich uitbreiden en voortplanten over heel de aarde, niet alleen wat betreft plaats, doch ook ten opzichte van den tijd.

Spr. eindigde met te wijzen op ons vorstenhuis, dat een band legt om de eens zoo verdeelde Nederlanden, waarvan de groote Zwijger de grondlegger is geweest, die ons geleerd heeft, dat de mensch vrij en onbevangen heeft te staan tegenover den schepper van hemel en aarde, wien hij zijn eerbied en hulde mag betuigen naar eigen gemoedsdrang als een vrij man en dat die mensch ook tegenover zijn vorst mag staan, vrij van alle gewetensdwang, vrij om zich tot hooger te kunnen ontwikkelen, in harmonie, in overeenstemming met den geest van liefde en verdraagzaamheid door Jezus gepredikt.

Met een woord van hulde aan den vader des Vaderlands en een lied gezongen door de zangvereeniging van Hr. M.'s Utrecht werd besloten.

Bericht.

Aan alle leden in binnen- en buitenland wordt vriendelijk verzocht hun bijdragen voor 1911, die in Januari geïnd worden, gereed te houden en bij eerste aanbieding der kwitantie te voldoen.

Men bespaart daardoor Hoofd-, Groeps- en Afdeelingsbesturen, alsmede vertegenwoordigers of correspondenten, die met de inning belast zijn, veel moeite en kosten.

Den buitenlandschen algemeenen leden, over wier bijdrage van Holland uit niet kan worden beschikt, wordt verzocht ze reeds nu op te zenden naar Dordrecht.

De heer Snijders op Aruba.

Aruba, 27 September 1910.

Gisteren beleefden wij een waar Hollandsch avondje. De WelEdelGestr. heer Luitenant Snijders heeft het voor ons meegebracht. 'n Praktisch idee.

Als de Hollandsch sprekende en Hollandsch levende Arubianen al dat moois zien, waar ons Holland zoo vol van is, moet hunne sympathie er noodzakelijk op winnen. De Eerw. heer Eybers heette, als president der Afdeeling Aruba, den heer Snijders welkom. Ofschoon het reeds vier jaar was geleden, dat de heer Snijders Aruba met een Hollandsch avondje had bedacht, bleek het nu dat het hart niet had vergeten wat voor het oog niet bereikbaar meer was. De voorstellingen waren goed gekozen.

't Is anders 'n toer zoo maar eens „iets" van Holland te laten zien.

We zagen Marksche boeren en Vollendamsche vischers. Wij zagen een groote verscheidenheid der wilde beesten uit „Artis". Wij zagen de grachten van Amsterdam en het Hollandsch Paviljoen op de Brusselsche Tentoonstelling; wij zagen Brabantsche boeren aan het maaien en Markers in priksleetjes, enfin, we zagen minstens van alles wat.

Na de pauze gaf Luitenant Snijders een breed verslag van de Juliana-feestweek te Amsterdam, en toen onze nieuwsgierigheid voldoende was gaande gemaakt, zagen we al dat moois bijna in zijn realiteit vóór ons. De pauzen en de voorstellingen werden zeer aangenaam onderbroken door kunstig uitgevoerde muziek voor piano, viool en fluit. Ook kregen we een paar echt Hollandsche liederen te genieten. Die muziek en zang danken we aan de muzikale families Lampe, De Veer en Henriquez.

Voor het leerrijk en genoeglijk Hollandsch avondje brengen we den heer Luitenant Snijders ons aller oprechten dank. Ook wij hopen met hem dat het geholpen heeft onze Afdeeling in haar bestaan te bevestigen. (Amigoe di Curaçao).

AMERIKA

Ned. Leerstoel te Chicago.

Onze Toekomst van Chicago schrijft:

Zooals men zich zal herinneren, werd een paar jaar geleden door de Afdeeling Chicago van het Algemeen Nederlandsch Verbond aan den Senaat van de Chicago Universiteit een verzoekschrift overhandigd, onderteekend door honderden invloedrijke Nederlanders, om aan die Universiteit op te richten een stoel voor Nederlandsche geschiedenis, taal- en letterkunde. Het bestuur van de Universiteit zag toen den weg niet geopend om aan dat verzoek te voldoen, maar hield de zaak hangende om bij de eerste gelegenheid de beste aan te pakken.

En die gelegenheid schijnt zich nu voor te doen.

Dr. T. de Vries, de bekende Groninger geleerde, die indertijd promoveerde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam na verdediging van een proefschrift over de Sabbatsrust, is thans in Chicago en heeft reeds met het bestuur van de Universiteit over de oprichting van meergenoemden stoel in 't Nederlandsch, geheel onder zijne leiding, onderhandeld. Dr. De Vries is voorzien van de beste aanbevelingen van mannen als Dr. Kuyper, Dr. Bavinck, en anderen.

Dat de dokter naar Amerika gekomen is, is eensdeels omdat een paar zijner kinderen hier wonen. Een zijner zoons is leeraar in 't Fransch aan de Universiteit van Wisconsin. Een ander zijner zoons is op 't oogenblik in Canada.

En nu, het bestuur van de Universiteit heeft naar wij vernemen aan Dr. De Vries de stoel in de Nederlandsche geschiedenis, taal- en letterkunde aangeboden onder voorwaarde dat de Nederlanders in Chicago en andere belangstellenden een zekere som waarborgen voor den tijd van twee jaren. Deze som is niet groot, maar wordt geeischt als bewijs dat het met het verzoek om een Nederlandschen stoel werkelijk ernst is.

Het Verbond verheugt zich van harte in het tot stand komen van dezen Nederlandschen leergang aan een der voornaamste hoogescholen — zoo niet de voornaamste — van de Vereenigde Staten.

Vlaamsche Landdag.

Na den Nederlandschen Stamdag is in Noord-Amerika een Vlaamsche landdag gehouden.

Aan het verslag van de Hollandsche Amerikaan ontleenen wij daaromtrent het volgende:

„Verleden Maandag, 5 September, had de groote Nationale Conventie te South Bend (Ind.) plaats, van de verschillende Vlaamsprekende Vereenigingen van Amerika. Die Conventie was belegd met het doel om een Nationalen Bond in Amerika te vormen.

Reeds Zondagmorgen waren er talrijke afgevaardigden uit alle deelen van Amerika opgekomen. Maandag werd een stoet gevormd die zich onder het spelen van muziek, naar de „Turn Hall" begat, waar de Conventie gehouden werd.

De voorloopige voorzitter Ed. Coryn opende de vergadering. De afgevaardigden werden verwelkomd door den burgemeester van South Bend (Ind.). Aanspraken werden gehouden door de heeren Coryn, van Moline (Ill.); Stryckmans, advokaat te Chicago; Jos. Nys, van Rochester; B. van Slembrouck, van Detroit (Mich.).

Onmiddellijk daarna werden acht afgevaardigden gekozen om een Reglement voor den Nationalen Bond op te stellen.

Verder werd er overgegaan tot het kiezen van het bestuur van Vlaamschsprekende Vereenigingen van Amerika. De heer Coryn, van Moline, werd met algemeene stemmen tot voorzitter gekozen. Als ondervoorzitters werden de heeren Jos. Nys, van Rochester en Dokter Cyril Vermeren, van Chicago gekozen. Algemeene schrijver de heer B. van Slembrouck, van Detroit (Mich.); schatbewaarder de heer A. C. van der Vennet, van Moline. Acht toezieners werden aangesteld.

Het volgende jaar wordt het congres gehouden te Detroit (Mich.).

De besluiten van de Conventie werden opgemaakt door den heer K. Viane, van Chicago, die voorstelde een afschrift te sturen naar den Koning van België."

* * *

Van harte verheugt het Verbond zich in deze opleving van het samenhoorigheidsgevoel bij Vlamingen en Hollanders in Noord-Amerika. Jaren heeft het geduurd voor dit wakker werd. Het scheen somwijlen zelfs of de Nederlanders in het groote Amerika zich meer Amerikaan voelden dan de Amerikanen zelf en een onderlinge aansluiting niet wilden. Thans begint dit anders te worden. Voorzeker hebben de Hudson-Fulton-feesten er het hunne toe bijgebracht. Zij hebben den naam Hollander weer algemeen bekend en tot een eeretitel gemaakt en den Nederlanders zelf in Noord-Amerika hebben zij geleerd dat zij eendrachtig samenwerkend nog veel tot stand kunnen brengen in de Vereenigde Staten, wat Neêrlands en Vlaanderens naam nieuwen glans kan bijzetten.

Thans hopen wij dat Hollanders en Vlamingen in Noord-Amerika zullen inzien dat zij nog een schrede verder moeten gaan en niet alleen ieder afzonderlijk optreden, maar ook gezamenlijk, zooals zij in Euro-

pa en Zuid-Afrika reeds sedert meer dan twaalf jaren doen in het Algemeen Nederlandsch Verbond. Zij hooren tezamen, want zij spreken één taal.

Jersey-stichting door de Hollanders.

Te Jersey City, gelegen tegenover Nieuw-York, aan den anderen oever der Hudson-rivier is in de derde week van October de stichting herdacht, nu 250 jaren geleden, toen Nederlanders het oude Bergen grondvestten.

De berichtgever van de N. R. Ct. over dit feest schrijvende, zegt:

Bergen's oude kerk bloeit nog heden ten dage, d. w. z. de toenmaals terzelfder plaatse in een zooveel bescheidener tempel dan tegenwoordig gevestigde Nederduitsch Hervormde Kerkgemeente, welke nu in de eerste plaats geleid wordt door Dr. Cornelius Brett, een predikant van Nederlandsche afstamming. Voor het eerst sedert een eeuw weerklonken er echter ditmaal wederom Nederlandsche zangen in deze kerk en — wat zelfs meer zegt — de Zondagviering van het feest werd bovenal gekenmerkt doordat aldaar, onder leiding van Ds. Nic. Boer, van Passaic, de kerkdienst in het Nederlandsch werd gehouden.

De voormalige schans, waarin Bergen's bevolking heil zocht tegen de aanvallen van Indianen, het tegenwoordige Bergen Square, heeft als hoofdfeestterrein de eereplaats ingenomen gedurende de afgeloopen feestweek.

Duizenden Nieuw-Yorkers kwamen voor het feest over langs het Pavonia-veer, dat zijn naam dankt aan het aldaar weleer gelegen landgoed van Pieter Pauw, een neef van den vermaarden raadpensionaris en een der aanzienlijkste kolonisten van Nieuw Nederland.

De duurzame herinnering aan deze feestviering zal bestaan in een bronzen standbeeld van Peter Stuyvesant, den laatsten gouverneur van Nieuw-Nederland, waartoe ook het tegenwoordige New Jersey behoorde. Stuyvesant zal daarbij worden voorgesteld overreikende den vrijbrief tot stichting als zoodanig van het dorp Bergen onder burgemeester Van den Berg.

De toepasselijke tentoonstelling, welke in Bergen's openbare bibliotheek te dezer gelegenheid werd geopend, spreekt in menig opzicht van hetgeen de kloeke Nieuw-Nederlanders vóór 250 jaren hier in een uitgestrekte wildernis durfden ondernemen.

Hudson-feesten.

Het Amsterdamsche Nieuws van den Dag ontleent aan het verslag der bijeenkomsten van het uitvoerend comité der Hudson-Fulton-Commissie te Nieuw York — de laatste bijeenkomst werd 13 Sept. gehouden — het volgende:

In hare vergadering van 10 Juni besloot het comité uitvoering te geven aan het reeds vroeger vermelde plan om de Halve Maan in bewaring te geven aan het bestuur van het Palisades Interstate Park. Deze Palisades-Commission beheert een uitgestrekt grondgebied en wateroppervlak langs de Hudson, en haar hulpbronnen worden op een waarde van 5 millioen dollars geschat. Zij moet nu zorgen voor het onderhoud, herstel en behoorlijke te-kijk-stelling van het scheepje, dat nog eens genoemd wordt „een hooggewaardeerd bewijs van den edelen zin en de genegenheid der Nederlanders jegens den staat New-York en bovendien een illustratie der geschiedenis van den staat en van de scheepvaart." Den 15en Juli is de Halve Maan aan hare verzorgers overgedragen.

Voorts vermeldt het verslag, dat de „Halve-Maanprenten" naar de aquarel van H. J. Köhler, ten geschenke gegeven door de heeren Cremer, Van Eeghen en Van Rees, over een aantal steden en dorpen verspreid zijn, en dat van verschillende zijden hartelijke dankbetuigingen ingekomen waren, o. a. van den Board of Education der stad New-York. De oorspronkelijke waterverfteekening is aan den heer Tunis G. Bergen geschonken.

Op voorstel van de heeren Bergen en Kunz werd besloten, een bronzen plaat te laten vervaardigen, die ter herinnering aan de schenking van de Halve Maan geplaatst zal worden „in een openbare zaal of straat te Amsterdam". Een commissie, bestaande uit de heeren Bergen, Kunz en Sackett, werd met de uitvoering van dit besluit belast.

Hollandsche tooneelstukjes voor Amerika.

Ontleend aan een brief:

„Mijn brief uit Holland, Michigan, hebt u zeker ontvangen, o. a. ook inhoudende een verzoek van Dr. Hulst, Grand Rapids, om een boekenlijst van degelijke Hollandsche boeken. Te Holland ontmoette ik een Hollander, Prof. Raap, Hope College, Holland, Michigan, die veel doet voor de Ned. taal en een jonge mannen-kring presideert. Zij gaven een uitvoering van een paar Hollandsche tooneelstukjes en samenspraken. Prof. Raap verzocht mij, hem zoo mogelijk eenige geschikte tooneelstukjes en samenspraken te doen toekomen. Ik ben daar niet zoo mee op de hoogte, dus zal ik zeer dankbaar zijn als u mij daarin zoudt willen voorlichten. De moeilijkheid is, dat er geen damesrollen in mogen voorkomen. In die dagen toen ik er was, voerden eenige College-jongelieden Evangeline op in 't Engelsch, dat mijns inziens gunstig afstak bij de ietwat laag bij den grondsche en vrij laffe Hollandsche stukjes. Prof. Raap zeide mij: dat is de groote moeilijkheid om op dezen afstand iets goeds te krijgen uit Nederland. Dus, zou 't heerlijk zijn 't Hollandsch element ginds daaraan te helpen."

Kan een der leden van het A. N. V. hier raad schaffen?

INGEZONDEN.

St. Joseph-Comité.

Centraal-Comité tot behartiging der belangen van de R.-K. Nederlanders en Vlamingen in Duitschland.

Geachte Redactie,

Hartelijk dank voor de toezending der verschillende stukken betreffende het A. N. V., waaruit ik het streven van dit Verbond beter heb leeren kennen. Daar het mij blijkt, dat het een ander doel nastreeft dan het St. Joseph-Comité, ofschoon de middelen daartoe dezelfde zijn, meen ik goed te doen U eenige gegevens mee te deelen, waardoor de uitgebreidheid van onzen arbeid U duidelijk zal worden:

Oorsprong en doel.

Vóór een zestal jaren werden de eerste stappen gedaan ter voorbereiding van onzen arbeid, welke nu reeds een ontzaglijken omvang genomen heeft.

Al dikwijls was er op gewezen dat een zeer groot getal Nederlanders in Duitschland verblijf houdt en daar losgescheurd van den familieband, verwijderd van het vaderland, onbekend met taal en volkskarakter en onbeschermd aan hun lot waren overgelaten. Vandaar verwaarloozing van godsdienstplichten en daling van zedelijk zelfbewustzijn.

De aartsbisschop van Utrecht, Mgr. Van de Wete-

ring, in overleg tredend met de andere bisschoppen van Nederland, besloot, ter behartiging van de aan hun zielzorg ontroofde vaderlanders, eenige priesters, als missionarissen naar Duitschland te zenden. Zoo werd dan overgegaan tot het oprichten van een Centraal-Comité, hetwelk bestaat uit de afgevaardigden der vijf bisdommen in Nederland, en genoemd „St. Joseph-Comité", „Centraal-Comité tot behartiging der belangen van de R.-K. Nederlanders in Duitschland".

Indeeling.

Door dit Comité is de geheele grenskant ingedeeld in 4 distrikten en elk distrikt is toegewezen aan eene verschillende kloosterorde.

Elke kloosterorde stond twee priesters af die het hun toevertrouwde deel weder onder elkander verdeelden.

Voor elk distrikt werd een informatie-bureau opgericht in het klooster van de paters, die met het distrikt belast waren. Zoo vinden we een te Hoogeveen van de paters Carmelieten; een te Bablerich van de Kapucijnen; een te Weert van de paters Minderbroeders; een te Urmond van de paters Minderbroeders Conventueelen.

Alle mogelijke inlichtingen voor vertrekkenden naar Duitschland of aangaande verblijvenden in Duitschland worden daar gratis verstrekt.

Op de meeste plaatsen vanwaar de trek naar Duitschland groot is, 't zij voor vaste arbeiders of zoogenaamde seizoen-arbeiders, zijn sub-comité's opgericht, die het „Centraal-Comité" en de informatiebureau's behulpzaam zijn.

Op verschillende tijden houden deze sub-comité's onder leiding van het „Centraal-Comité" vergaderingen in het belang der eenheid van dezen arbeid.

Het „Centraal-Comité" bezoldigt niet de missionarissen; want de 8 priesters arbeiden zonder honorarium; alleen gedreven uit naastenliefde voor hunne Katholieke landgenooten verrichten zij hunnen zwaren arbeid. De reiskosten en de hoog noodige uitgaven ten bate van het missiewerk worden vergoed.

Tegenwoordige stand.

Acht priesters zijn op heden aangewezen voor het missiewerk onder de R.-Katholieke Nederlanders in Duitschland. Het woord door Mgr. Van de Wetering verleden jaar op eene algemeene vergadering te Keulen, alwaar meer dan 1000 Nederlanders vergaderd waren in wier midden vijf onzer bisschoppen, gesproken was wel waar: „Voor ons geldt het niet „uit het oog uit het hart"." Deze missionarissen zijn: Plechelmus Croonen, Augustinus, Carmelieten; Innocentius, Henricus, Kapucijnen; Switbertus Smits, Sigfridus Ellerbeck, Minderbroeders; Carolus Hoyng en Remigius Pozzi, Minderbroeders conv.

Op dit oogenblik zijn door hen opgericht 18 vereenigingen. Elk dier vereenigingen heeft haar eigen bibliotheek. Elke vereeniging vergadert minstens eens per maand. Op deze vergadering worden door de priesters, als adviseurs, wetenschappelijke, sociale en godsdienstige onderwerpen besproken; terwijl elke vereeniging door middel van hare zang- en tooneel-afdeeling zorgt ook voor het luimige. Zij hebben samengesteld zangboekjes voor godsdienstige en gezellige bijeenkomsten. Verder bestaat er een bus, waarin ieder lid vragen over moeilijkheden kan werpen ter oplossing, welke dan op de eerstvolgende bijeenkomst plaats heeft. Vervolgens worden op vastgestelde tijden godsdienstoefeningen gehouden in de Nederlandsche taal. Elke vereeniging heeft een bestuur en wijkcommissarissen gekozen uit de leden, waardoor een goed geregelde contrôle mogelijk is. Dan wordt door de paters missionarissen de geheele zielzorg, zoover dit mogelijk is, waargenomen.

Door het „Centraal-Comité" wordt met behulp van de paters missionarissen een eigen Nederlandsch weekblad, De Nederlander in Duitschland geheeten, geredigeerd, hetwelk voor 2 Mark per jaar franco hun wordt bezorgd.

Bij deze opsomming mag niet vergeten worden het geregeld huisbezoek door de Nederlandsche priesters en het verspreiden van lectuur in overeenstemming met het doel der zending.

Pater R. C. POZZI.
Missionaris in Duitschland, Afd. Aken.

Urmond (Nederlandsch-Limburg) 23 Oct. 1910.

In een naschrift gaf de schrijver op enkele vragen Z.E.W. door de Redactie van Neerlandia voorgelegd nog de volgende bijzonderheden.

Het aantal Nederlanders in Duitschland wordt, hoewel het juiste getal moeilijk te bepalen is, geschat op 60 à 70.000.

Aken met omstreken telt ten naasten bij 8000 Nederlanders.

Het gedeelte der verduitschte Nederlanders wordt geschat op 70 %.

De heer Pozzi is er van overtuigd dat Nederlandsche cursussen voor het behoud der Nederlandsche taal en het Nederlandsch karakter onmisbaar zijn. Red.

Neef en nicht.

Geachte Redactie!

Naar aanleiding van hetgeen in de October-afl. van Neerlandia over Neef en Nicht wordt geschreven, moge hier er op gewezen worden, hoe men benoorden het Y (in het eigenlijke „Noord-Holland") om broers- en zusterskinderen aan te duiden altijd spreekt van Oom- of Tantezeggers (zegsters), een uitdrukking, die ook ik sinds mijn verblijf in Noord-Holland mij eigen maakte en die alle verwarring voorkomt.

Naarden. F. W. DRIJVER.

Wij maken er op opmerkzaam, dat in het Oosten en Noorden van ons land nog worden gebruikt oomzegger of -zegster en moeizegger of -zegster; zoodat een boer daar nooit omtrent de bloedverwantschap van neven en nichten in de war raakt. Kinderen van broers of zusters onderling zijn neven en nichten. Een zusters-zoon wordt door zijn oom een oomzegger genoemd, enz. Red.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Naklank van het Maastrichtsch Congres.

De heer J. C. Fabius, afgevaardigde der Nederlandsche Regeering naar het XXXIe Ned. Taal- en Letterkundig Congres schrijft in zijn rapport opgenomen in de Ned. Staatscourant van 14 Oct. 1910, onder meer:

De openingsrede, uitgesproken door den voorzitter, Mr. L. H. I. Lamberts Hurrelbrinck, werd met groote aandacht gevolgd. In deze zaakrijke redevoering kwam tot mij het verzoek bij de Regeering den wensch te ondersteunen, dat meer dan tot dusverre aan Nederlandsche scholen in het buitenland geldelijke hulp worde verleend. De instemming der vergadering met deze woorden geeft mij te meer vrijmoedigheid dit verzoek in de overweging der Regeering aan te bevelen.

Waren bij het vorig Congres de stambelangen verwezen naar eene afzonderlijke IVde afdeeling, ditmaal was de bespreking dezer belangen geheel bewaard voor de algemeene vergaderingen, met

het gevolg, dat zij er schier volkomen door gevuld werden en de eigenlijke letterkunde op den achtergrond bleef.

Intusschen gaf het op den voorgrond treden van de „Vlaamsche Beweging" den vertegenwoordiger der Nederlandsche Regeering ruimschoots gelegenheid op te merken, hoe de Vlamen niet slechts ijveren voor de Nederlandsche taal, maar ook hoe zij zich beijveren om haar zuiver te houden en sierlijk te gebruiken.

Professor Dr. Paul Fredericq van Gent wekte in de slot-vergadering de aanwezigen op toe te treden tot het Algemeen Nederlandsch Verbond, welk Verbond voortdurend datgene nastreeft wat ook de grondgedachte is van de Nederlandsche Taal- en Letterkundige Congressen.

Taalbond.

Het aantal kandidaten voor de Taalbondexamens is dit jaar weder veel grooter dan dat van 't vorig jaar. Het bedroeg in 1909 4001 en dit jaar 4660.

Die voortdurende stijging is een zeker bewijs van de toenemende liefde voor 't Hollandsch in Z.-Afrika.

Nederland ontbrak.

Het Nederlandsch Archievenblad No. 1 van 1910/11 schrijft:

Congrès international des archivistes et des bibliothécaires. Dit eerste internationale congres werd gehouden te Brussel van 28—31 Augustus j.l. en bijgewoond door een groot aantal archivarissen en bibliothecarissen uit bijna alle landen der wereld, waarvan vele (18) officieel vertegenwoordigd waren. Niet vertegenwoordigd was de Nederlandsche Regeering. En niet alleen dat, maar zelfs had zij het niet noodig geoordeeld de uitnoodiging van het congresbestuur met een enkele letter te beantwoorden. Een feit, dat voor de in grooten getale aanwezige Nederlanders volkomen onbegrijpelijk en geenszins aangenaam was.

Tot zoover het Ned. Archievenblad. Wij ook betreuren deze afwezigheid, vooral waar de inrichting der Nederlandsche archieven het buitenland meermalen ten voorbeeld is.

De nieuwe Z.-Afr. postzegel.

Engelsche bladen bevatten een afbeelding van den nieuwen postzegel voor de Unie [1]).

Op dien postzegel zijn de gelijke taalrechten bijna geëerbiedigd. Er staat „Union of South Africa" op, maar ook „Unie van Zuid Afrika"; „Postage", maar ook „Postzegel".

Ook de wapens van de vier provinciën staan op den zegel afgebeeld, maar kunnen de onderschriften „Transvaal" en „Natal" er in beide talen wezen. „Orange Free State" en „Cape of Good Hope" is een inbreuk op de gelijke taalrechten, die niet goed wordt gemaakt doordat in de wapens van Transvaal en Vrijstaat de oude spreuken in het Hollandsch staan. Dat kon niet anders.

Waarom onder de wapens de namen der provinciën niet weggelaten, als er geen plaats is voor een Engelschen en een Hollandschen naam?

Verfranschen van goed Hollandsche namen.

Welke drijfveer kan er toch zijn dat Nederlandsche Gezanten hun Nederlandsche familienamen — gelukkig nog maar voor een gedeelte — in het Fransch vertalen?

In het Staatsblad 1910, No. 213 komt voor de Wet van 15 Juli 1910, houdende goedkeuring van het op 20 November 1909 te Rome tusschen Nederland en Italië gesloten arbitrage-verdrag en voorbehoud om de in artikel 2 van dat verdrag bedoelde overeenkomsten te sluiten.

Daarbij is gevoegd de Fransche tekst van het verdrag.

Als gemachtigde van onze Koningin wordt genoemd: M. le jonkheer Henri de Weede, die het verdrag dienovereenkomstig onderteekent: „De Weede".

Onze gezant heet Van Weede. Waarom die naam niet onveranderd gelaten?

Voor het vertalen van een Nederlandschen voornaam in het Fransch zou nog iets te zeggen zijn; hoewel de gemachtigde van den Koning van Italië zijn voornaam in hetzelfde verdrag niet vertaalt: Tommaso Tittoni staat er aan het hoofd en niet Thomas. Maar met de gedeeltelijke vertaling van den familienaam handelen onze Nederlandsche gezanten vreemd.

Zou onze tegenwoordige Minister van Buitenlandsche Zaken zich in een Fransch Staatsstuk noemen: Le Marees de Swinderen?

En onze Consul-Generaal te St. Petersburg, Van Gilse van der Pals: De Gilse de la Pals?

Tot welke ongerijmdheden kan dit gebruik leiden?

Tourniquet.

In het oosten van ons land heet zulk een toestel haspel.

Zou dit woord ooit algemeen burgerrecht krijgen voor het thans geldende vreemde? Van Dale geeft het nog op.

Schrijf Uw eigen taal.

Dan kunt gij veilig zijn. Want een Nederlander die zijn geschrift in vreemde taal uitgeeft, schrijft bijna altijd gebrekkig. Het Perskantoor van het A. N. V. heeft daarvan, vooral in den Zuid-Afrikaanschen oorlog, groote ervaring opgedaan. Zelfs de acte M. O. voor een vreemde taal was geen waarborg, dat de vertaling in genade werd aangenomen. Zij kon zonder spraakkunstige fouten wezen, toch verried zij altijd den uitheemschen oorsprong.

Treffend is dat gebleken bij Klikspaan's Fransche geschriften. Nu zeer onlangs weer bleek het bij Dr. De Jong's Das Antike Mysterienwesen enz. Dit belangrijke werk werd besproken in de Berliner Phil. Wochenschrift van 9 Juli. De schrijver, zoo zegt de beoordeelaar, heeft zich zeker wel rekenschap hiervan gegeven, „dass die sehr zahlreichen Batavismen und sonstigen Sprachfehler bei übelwollenden Lesern, die ernste Wirkung seiner Untersuchungen beeinträchtigen können".

Begrijpelijk is het dat Dr. De Jong zich een breeden kring van lezers heeft gewenscht. Is echter zijn vrees voor mindere bekendheid wel geheel gewettigd? Het antwoord geeft daarop eenigermate dezelfde beoordeelaar in hetzelfde artikel, als hij zegt dat des schrijvers moedertaal, „obwohl jetzt für Philologen und Historiker unentbehrlich, doch noch immer zu wenig verbreitet ist".

Hoe meer degelijk wetenschappelijke of hoogstaande letterkundige boeken in het Nederlandsch verschijnen, des te minder grond zal er zijn voor de klacht van den vreemdeling over de te geringe verbreiding van de kennis onzer taal. Zij dwingen tot aanleering.

Om Z. A. kinderen bekend te maken met Nederlands Geschiedenis.

Zuid-Afrikaansche kinderen hebben in hun vaak korten schooltijd, niet altijd gelegenheid naast hun eigen en de wereldgeschiedenis, ook nog veel te leeren uit het verleden van het moederland, Holland. Een gelukkige gedachte is 't daarom geweest van den samensteller van Longman's Schrijfboeken voor Zuid-Afrika om een schrift te geven met schrijfvoor-

[1]) De heer H. Meert, Spiegelstraat 20, Gent, Secretaris der Postzegel-Afdeeling ontvangt gaarne zoo spoedig mogelijk gebruikte exemplaren.

beelden over Neêrland's geschiedenis. Op de laatste bladzijden lezen wij daar:

Al zijn wij geen Nederlanders,
Vloeit echter in onze aders
Vandaag veel van hun bloed.
De deugden der voorvaders
Mogen we wel in ere houden
En ook trachten na te volgen.

Het Engelsche Vlissingen.

Niet algemeen bekend is dat er in West-Engeland een zeedorp is, dat in het Engelsch Flushing heet. Het ligt tegenover Falmouth, aan de andere zijde der haven. Dit Engelsche Vlissingen is gesticht door inkomelingen uit Zeeland.

Zooals anderen ons zien.

De Daily Chronicle trekt uit de brieven van haar bijzonderen berichtgever over de landbouw-toestanden in Nederland en Denemarken, waarop wij in het vorig nummer de aandacht vestigden, lessen voor den Engelschen landbouwer. De redactie deelt de geestdrift van haar briefschrijver:

„Wanneer wij naar Holland en Denemarken zien, dan bespeuren wij dat beide landen een moeilijken toestand dapper en flink hebben aangepakt. Onze bijzondere berichtgever schreef ons in een van zijn brieven uit Holland, dat hij daar in een tramwagen een bordje had zien hangen met de spreuk: „Help U zelf". Die eenvoudige raad zegt ons hoe de verbazingwekkende vooruitgang, die hij ons heeft beschreven, is verkregen. De Hollandsche en de Deensche boer zitten niet bij de pakken neer en smeeken niet om hen uit de modder te helpen. Manmoedig pakken zij aan. Zij werken met taaie en noeste vlijt en inmiddels verwaarloozen zij geen enkel onderdeel van den arbeid en breiden zij hun kennis uit. Het is verwonderlijk boeren in blauw bcezercen en op klompen met groote wijsheid te hooren praten over serums en bacteriën. De wetenschap heeft zich met de ondervinding gepaard. Geen onderdeel van het werk op de hoeve acht men te onbelangrijk om er studie en aandacht aan te wijden... De landbouwers in Holland en Denemarken kan men niet verwijten dat zij vasthouden aan hun oude gewoonten. Steeds worden proeven genomen met nieuwe zaden en nieuwe manieren van voeding. Elke uitvinding en elke machine, die een besparing van arbeid geeft, wordt beproefd.

„Een volmaakt stelsel van landbouw-onderwiis staat voor ieder open."

Terechtwijzing.

Een lid van het A. N. V. schrijft ons:

In het Juli-nummer werd medegedeeld, dat de Twentsche Bankvereeniging te Amsterdam Fransche aankondigingen rondzond aan haar klanten in Vlaanderen, die steeds uitsluitend in het Nederlandsch met haar zouden correspondeeren.

Als terechtwijzing diene hierop, dat de beantwoording der buitenlandsche brieven door genoemde Bank plaats heeft in de zelfde taal, als waarin die brieven gesteld zijn. Voor Vlaanderen is dit op 'n enkele uitzondering na in 't Fransch. Als regel geldt daarom bij het rondzenden van gedrukte mededeelingen, voor België Fransche formulieren te gebruiken.

* * *

Is deze terechtwijzing eigenlijk wel een verbetering van ons bericht? Erkend wordt dat de Twentsche Bankvereeniging aan haar Vlaamsche klanten, die haar in 't Nederlandsch schrijven, Fransche omzendbrieven stuurt. Juist, wat Neerlandia had beweerd. In plaats van dus het gebruik van het Nederlandsch in Vlaanderen aan te moedigen, ontmoedigt men het.

De Belgische Banken daarentegen dringen het Fransch op. Zij denken er niet aan om naar Holland een Nederlandsch rondschrijven te zenden. Waarom houdt Nederland dan niet vast aan zijn taal? Het Nederlandsch wordt in Vlaanderen toch algemeen verstaan.

Niet zoo bekrompen.

In het Maandblad voor Ziekenverpleging van 15 October lezen wij in een opstel van J. P. Reynvaan:

„Ja, zelfs al is men lid van het Nederlandsch Verbond, dat zich ten doel stelt zuiver Hollandsch te spreken, men zij ruim genoeg van opvatting, om te beseffen, van hoe groote waarde het is voor de verpleegsters, ja! voor iedere jonge vrouw om zuiver en vloeiend zich in vreemde talen te kunnen uitdrukken."

Wij begrijpen 't verband niet. Het Verbond streeft — o. m. — naar het zuiver houden onzer taal; maar het verzet zich nergens tegen het aanleeren eener vreemde taal. Waarom zou een lid van het Verbond dus de aanmaning behoeven ruim genoeg van opvatting te zijn om het nut van talenkennis in te zien? Zoo bekrompen zijn wij, leden van het Verbond, gelukkig geen van allen.

Consumtie-aardappelen.

Men leest tegenwoordig in de krant gedurig van c o n s u m t i e-a a r d a p p e l e n. De landbouw-verslagen in de Staatscourant gebruiken het woord ook. Bedoeld worden er blijkbaar mee de aardappelen, die men, op de gewone wijze gekookt, eet, in tegenstelling met die naar de fabrieken gaan om tot verschillende voedingswaren of anderszins verwerkt te worden. Maar weet iemand niet een behoorlijk Nederlandsch woord voor het leelijke c o n s u m t i e-aardappelen?

Herinnering uit de jeugd.

Een dame, schrijvende over haar belangstelling in 't streven van het A. N. V., vertelt ons o. m. het volgende:

Als kind, toen men nog verzen gewoonlijk o p d r e u n d e, zei ik eens dit versje op met zoo'n vuur, dat ik 't vóór de klasse nog eens moest doen en een hoog cijfer kreeg. Het versje, zoo eenvoudig — waar ik 't vandaan had gehaald weet ik niet — is mij altijd bijgebleven:

Ik ben in Holland opgevoed,
In 't Hollandsch leerde ik spreken.
'k Zal voor die taal steeds in 't gemoed
Dezelfde liefde kweeken.
Niet, dat ik op het vreemde smaal
— 'k Laat alles in zijn waarde —
Maar 'k zeg: Voor m ij is H o l l a n d s taal
De schoonste taal op aarde.

Rubber?

Waarom niet het zuiver Nederlandsche rekgom gebezigd in plaats van het leelijke, feitelijk nietszeggende rubber? In elk geval heet de stof althans India rubber. Mogelijk geven de gevolgen van het beursspel aanleiding, dat dit woord liever zal worden vergeten en verworpen. (Soerab. Handelsbl.).

Hollandsch vee.

Op 8 Oct. j.l. werd te Potchefstroom op de proefplaals een verkooping gehouden van volbloed paarden, beesten enz. De hoogste prijs £ 105.-.- werd betaald voor een Frieschen stier, geteeld te Potchefstroom.

De Hollanders te Colchester

In den loop der vorige maand is in Colchester weer een oesterfeest gehouden, waaraan o. m. ook

de burgemeester van Rotterdam en de waarn. burgemeester van Den Haag deelnamen. Deze beide Hollandsche magistraatspersonen hebben bij hun omwandeling door de oude Engelsche stad zeker de herinnering voelen opkomen aan de oude Hollanders, die daar eenmaal gastvrije schuilplaats hebben gevonden.

In zijn tafelrede herinnerde burgemeester Zimmerman er aan, hoe Colchester in de 16e eeuw het toevluchtsoord is geweest voor duizende Nederlanders, die door de vervolgingen der Spanjaarden verdreven waren. Die Hollanders hebben Colchester gemaakt tot een bloeiende nijverheidsplaats.

Johannes van Miggrode was in 1536 tot 1572 hun predikant.

De baai door de Colchester Hollanders vervaardigd, was beroemd over geheel Europa.

In Dutch Bay Hall werd àl het baai onderzocht en gekeurd

In 1728 werd de Hollandsche kerkgemeente te Colchester ontbonden en ongeveer een eeuw later werd de Bay Hall gesloopt.

In het stadhuis te Colchester is een geschilderd glasraam dat aan de komst der Hollandsche uitgewekenen herinnert.

In het November-nr van Neerlandia 1906 heeft de heer F. Oudschans Dentz van deze Hollandsche vestiging te Colchester verteld.

Luchtvaarder.

Een lid te Parijs stelt voor aviateur te vertalen door luchtvaarder in overeenstemming met het woord zeevaarder.

't Woord lijkt zeer aannemelijk, wordt zelfs al gebezigd, als.... de spraakmakende menigte, die het bedenkelijke woord vliegenier al gebruikt, er maar aan wil.

Er staan al zooveel peters en meters over het nieuwe begrip, maar de rechte naamgever moet nog komen.

Intusschen, wat is er tegen vlieger en vliegster, die reeds lang in het woordenboek van Van Dale zijn opgenomen?

Chique.

Over dat woord is al heel veel te doen geweest. Maar 't koddigste is het, bepaald „sjiek" om het in een Rotterdamsche uitstalkast bij een dameskleedingstuk te zien staan. Wat moet een Fransche matroos uit passagieren daarvan wel denken! Pruimtabak in zoo'n winkel! Want zóó zal hij wel in zijn rol zijn, dat hij niet denkt aan de andere beteekenis van 't woord: zandvloo.

Daar houdt alles op, zou hij zeker denken: dameskleeren en pruimtabak: il y a de quoi poser ma chique!

Belgische Reisgidsen.

Deze fraai geïllustreerde reisgidsen zijn tegen toezending van de verzendkosten (12½ cent) aan het Kantoor van het A. N. V. verkrijgbaar.

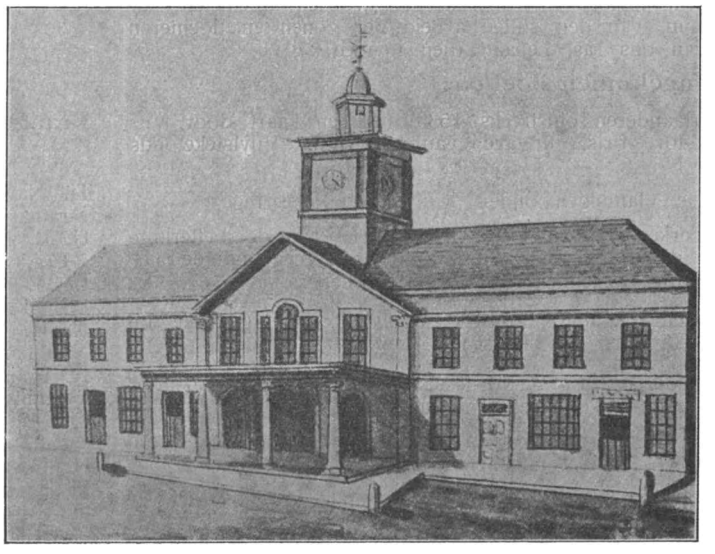
Eigen studie.

Kort geleden heeft de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen een Centraal Bureau van advies voor eigen studie opgericht.

Dit bureau heeft tot doel om naast de aanbeveling van studieboeken voor zelf-studie aan personen, die niet in de gelegenheid zijn mondeling onderwijs te ontvangen in de door hen gewenschte vakken, op de minst kostbare en de meest deugdelijke practische wijze, het door hen verlangde onderwijs door middel van correspondentie te doen geven, door daarvoor bekwame, geschikte en betrouwbare personen.

Het onderwijs kan zich uitstrekken over geheel Nederland en onze koloniën; ook de Nederlanders in het buitenland kunnen er desgewenscht hun voordeel mee doen.

Het bureau is samengesteld uit de heeren Dr. Bos, voorzitter; J. Bruinwold Riedel, directeur-secretaris, benevens een 14-tal leden, die verschillende leervakken vertegenwoordigen, terwijl het zich verzekerd heeft van tal van leeraren, leeraressen en deskundigen, die, op uitnoodiging en aanwijzing van het bureau, zich bereid hebben verklaard in de onderscheidene vakken onderwijs per correspondentie of advies omtrent te raadplegen boeken bij eigen studie te geven.

Dutch Bay Hall te Colchester.

Invloed der Hollanders in N. Amerika.

Cyrenus Cole heeft nagegaan welken invloed de Hollanders gehad hebben op de vorming van het Amerikaansche volk.

Naast die van Engeland, heeft de invloed der Nederlanders zich het meest doen gelden, zegt hij, want de Nederlanders waren van den beginne af in Amerika. De Hollandsche nederzettingen in Nieuw-York waren gelijktijdig met de Engelsche nederzettingen in Virginië en Nieuw Engeland.

Werkzaamheid, zuinigheid en matigheid, geduld volharding en moed, waren eenige eigenschappen, die de Hollanders het Amerikaansche volk medegedeeld hebben.

Maar andere Hollanders kwamen later, nu ruim zestig jaren geleden, als gevolg eener godsdienstige beweging in Nederland. Zij waren menschen van overtuiging, menschen die gewillig waren te lijden om des geloofswille.

Betere mannen en vrouwen zijn nimmer aan de kusten der Nieuwe Wereld geland. Zij drongen de onbewoonde streken in, bezet door de Indianen, en vestigden zich in Iowa en in nog grootere getallen in Michigan.

Zij werden goede burgers evenals hunne kinderen en kleinkinderen na hen. Van de centrale nederzetting in 1847, hebben zij zich wijd en zijd uitgespreid, en de meer avontuurlijke onder hen hebben zich een weg gebaand in alle beroepen en bedrijven van 't Amerikaansche leven.

Vele hebben zich onderscheiden, en bekleeden nu voorname en geëerde betrekkingen. Maar deze weinigen, schoon een eer voor hun natie, zijn niet de meest belangrijke.

De mannen die in het veld gearbeid en geholpen hebben om het schoone der aarde te ontwikkelen, zijn de mannen die ik het meeste eer. Ik ben overtuigd, dat door hen de Hollandsche invloed in Amerika zich even sterk zal doen gevoelen, als door de mannen die hooge betrekkingen hebben vervuld, van Theodoor Roosevelt, den afstammeling van Nicholaas Roosevelt, die van Holland naar Amerika kwam af, tot den minste van de invloedrijke mannen toe.

De mannen die achter de ploeg liepen, zijn de mannen die Iowa stichtten in 1847 en de mannen die in 1910 op de ploeg rijden zijn de mannen die Iowa nog steeds rijk en krachtig en groot maken.

Het is niet — welke zoon van ons ras deze of gene betrekking heeft vervuld, dit of dat boek heeft geschreven, deze of gene hooge plaats heeft bereikt in de geld- of handelswereld, waarnaar de Hollandsche invloed in Amerika kan worden afgemeten; de som van den stillen arbeid der zonen en dochteren van ons ras, bepaalt dien invloed.

Ingekomen boeken:

Vlaanderen omstreeks 1530 met een kaart door Victor Fris, uitgave van het Julius Vuylstekefonds No. 8.

De Vlamingen onder de Nieuwe Regeering.

Verkeerde Raadgevers. Open brief aan de Letterkundigen, die een adres tegen de Vereenvoudigde Spelling teekenden, door J. B. Schepers.

Taalverarming door P. Valkhof. (Overgedrukt uit „Vragen des Tijds").

Nederland op de Brusselsche Tentoonstelling. (Overgedrukt uit Het Vaderland).

Zesde Jaarverslag van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Parijs.

Verslag der Kamer van Koophandel en Nijverheid te Batavia over het jaar 1909.

Verzameling van Onderwijsgidsen voor Zuid-Afrikaners, samengesteld door A. Welcker.

Germanismen.

Een Vlaming vraagt of de woorden bevoorraden, bevoorradiging en bestatigen (of bestadigen) Nederlandsche woorden zijn.

Antwoord: 't Zijn afgrijselijke germanismen.

Volkszang.

Hierbij nog een afdruk van een der briefkaarten, uitgegeven door de Nat. Ver. voor den Volkszang en verkrijgbaar bij den uitgever H. A. J. Houtman, Westzeedijk 3, Rotterdam.

biezebijzen = op de knie rijden stuiten = boterhammen.

Vraag om inlichting.

Wie kan het juiste adres meedeelen van:

Tj. Nawijn, vroeger leeraar a/d. Hendrikschool, Paramaribo (thans in Nederland).

H. B. Breyer, vroeger employé firma Van Nierop & Co., Soerabaia.

L. A. Grashuis Az., vroeger employé K. P. M., Batikpapan.

A. H. Treu, vroeger onder-Luitenant Infanterie, Palembang.

A. Poliakoff, vroeger Plantage Parklaan 81, Amsterdam (thans in Amerika).

Ch. G. Landré, vroeger electr. technicus, Ruysdaelkade 25, Amsterdam.

H. Post, vroeger Prins Hendrikstraat 31, Arnhem.

P. L. v. Genderen, vroeger directeur N. V. Vruchtensiroopfabriek „Holland", Heerengracht 259, Amsterdam.

R. Fabriek, vroeger directeur v/d. Hendrikschool, Paramaribo.

14e Jaargang. No. 12. December 1910.

NEERLANDIA

ORGAAN VAN HET ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Die kloeck van moed is, volgt geluck;
Een swaer-hooft blijft altijt in druck.

INHOUD: Buitenlandsch beleid — *Buitenland:* Jaarverslag uit Rome, door Dr. G. Brom. — Uit Londen (Een Engelschman over Java. — Een bibliografie over Zuid-Afrika), door J. E. A. Reyneke van Stuwe — *Noord-Nederland:* Oproep! — Koloniaal Instituut te Amsterdam, — Nederland ter Brusselsche Tentoonstelling — Van het Groepsbestuur, door C. van Son. — Van de Afdeelingen. — *Zuid-Nederland:* Dr. Hendrik Clays †. — Hollandsch, Vlaamsch of Nederlandsch? — Het Nederl. Tooneel en het A. N. V., door Marten Willems. — Uit onze Takken. — *Oost-Indië:* Onderwijs aan Indo's, door Majoor H. A. Kooy. — Mededeelingen. — *Zuid-Afrika:* Hertzogisme. — Een nationale universiteit van Zuid-Afrika. — Art. 137 in toepassing. — Een volkslied. — Mededeelingen. — *Amerika:* Mededeelingen. — Hollanders in Argentinië. — *Ingezonden:* Het zingen op het Congres te Maastricht, door mej. E. Baelde. — Taal- en Toonkunst, door B. Zweers en J. P. J. Wierts. — Duitsche invloed, door W. van Rede. — *Mededeelingen en Allerlei.* — Advertentiën.
BIJVOEGSEL: Nieuwe leden over November. — Adressen van bestuurders enz. — Advertentiën.

Buitenlandsch beleid.

Bij de algemeene beschouwingen op hoofdstuk III (Departement van Buitenlandsche Zaken) der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1911—12 in de Nederlandsche Volksvertegenwoordiging, zijn een drietal onderwerpen behandeld, die het streven van het Verbond raken, en daarom hier nader dienen te worden beschouwd: de consulaire dienst; onware en lasterlijke berichten over ons land, onze koloniën en ons volk in de buitenlandsche pers, en het Nederlandsch onderwijs in den vreemde.

De oud-Algemeene Secretaris van het Verbond, het tegenwoordige Kamerlid voor Dordrecht, uit kracht van zijn vroeger eere-ambt, dieper doorgedrongen in deze vraagstukken dan de meeste zijner mede-afgevaardigden, heeft in onze Volksvertegenwoordiging in den geest van het Verbond gesproken.

Met Dr. Kuyper heeft hij de noodzakelijkheid bepleit om den laster en onware voorstellingen over ons land, en zijn koloniën vooral, in de buitenlandsche pers te bestrijden. De heer De Kanter drong er daarbij op aan dat door de Nederlandsche Regeering ook beslag zal worden gelegd op „personen of lichamen, die in het bezit zijn van zoodanige relatiën, dat met grond mag worden verwacht", dat in bijzondere gevallen „inderdaad zal worden opgetreden en het doel zal worden bereikt."

Sprekende over den consulairen dienst juichte de heer De Kanter het streven van de Regeering toe om zooveel mogelijk Nederlanders tot consulaire ambtenaren te benoemen.

Ook het Verbond blijft met klem aandringen op de benoeming, zoo mogelijk, van Nederlanders in den consulairen dienst. Het wil gaarne den vreemdeling huldigen die als consulair ambtenaar van Nederland zijn taak met takt, geestkracht en toewijding vervult; maar een Nederlander zullen de belangen van zijn land en het Nederlandsche volk meer ter harte gaan dan een vreemdeling, hoe welgezind ook. De Nederlander zal — zooals door den heer De Kanter terecht werd gezegd — bij nationale feesten en bemoeiingen gemakkelijker de Nederlanders kunnen tezamen brengen dan de vreemdeling.

Daarom alleen reeds is bij het alom oplevende nationaliteitsgevoel de benoeming van een Nederlander dringend gewenscht.

Het is de taak der Regeering te zorgen dat dit oplevend nationaliteitsgevoel niet in den knop verstikt door gemis aan een stut, die het schraagt. Het geldt hier niet alleen een zedelijk, maar zeker ook een stoffelijk belang; want het behoud van de Nederlanders in den vreemde voor onzen stam en onze taal is een nationale bate van niet geringe beteekenis.

Daarom ook juicht het Verbond het zoo van harte toe dat eindelijk een bedrag van *f* 10.000 op de begrooting is geplaatst voor het subsidieeren van Nederlandsche scholen in het buitenland.

Het heeft het groote belang van zulke onderwijsinrichtingen lang reeds bepleit en ten vorigen jare werd de wenschelijkheid van 't subsidieeren van Nederl. onderwijs in den vreemde door den Minister erkend. Het strekt dezen krachtigen bewindsman tot eer gewijzigd inzicht te willen belijden. Daarvan gaf hij ditmaal blijk, toen hij zeide:

„.... het ligt op den weg van den Nederlandschen Staat om in den vreemde, waar daartoe aanleiding bestaat, onder een zekere daar wonende Nederlandsche bevolking zooveel mogelijk het Nederlandsche doen en denken te bevorderen en in stand te houden... en dan komt wel in de eerste plaats de opvoeding der kinderen voor steun vanwege den Nederlandschen Staat in aanmerking."

Wanneer men in dit nummer leest hoe de Nederlanders in Argentinië strijden en worstelen om aan hun taal en stam getrouw te blijven en daartegenover ziet hoe alle nationaliteiten door Noord-Amerika worden opgeslorpt, dan zal men den plicht van den Nederlandschen Staat erkennen om de Nederlanders in den vreemde te steunen, wanneer zij van hun kinderen willen maken goede burgers van het land hunner inwoning, maar hen niet willen laten vervreemden van de taal en geschiedenis van hun moederland.

Daar is een opleving van het nationaliteitsgevoel bij de leden van den Nederlandschen stam. De heer De Kanter heeft het in de Kamer te goeder ure gezegd en ziende blind is, wie het niet opmerkt. Gelukkig blijkt de Nederlandsche Regeering er open oog voor te hebben. Haar wijziging der wet op het Nederlanderschap, haar nationaliseering van den consulairen dienst en thans het aangenomen voorstel tot subsidieering van Nederlandsche scholen in het Buitenland, zijn daar om dit te bewijzen. Hulde ook aan de Kamer, die de Regeering in dit streven steunt. Niet één lid dat zich tegen het beginsel van dit voorstel heeft verklaard.

Op Regeering en Volksvertegenwoordigers althans kan niet worden toegepast, wat de heer Van Nispen tot Sevenaer het vorig jaar in Neerlandia schreef, dat de belangstelling voor het Nederlandsche onderwijs in den vreemde hier te lande nog niet groot is.

Buitenland

Jaarverslag uit Rome.

Van de Romeinsche Afdeeling valt dit jaar weinig te melden.

Het ledental klom tot 13, wat eenige, maar niet genoeg winst beteekent. Daar wonen nog tal van Nederlanders te Rome, wier namen op de ledenlijst thuis behooren en ongaarne worden gemist. De tijd, die hier te lande „il miglior galantuoms" heet, moge ook voor ons zoo hoffelijk wezen, om met een beleefde buiging deze laatkomers binnen te leiden in het Algemeen Nederlandsch Verbond, waar zij des te welkomer zullen zijn, naarmate hun intrede lang op zich liet wachten.

De Nederlandsche kolonie had overigens in 1910 meer dan eens gelegenheid, om zich als zoodanig gemeenschappelijk en metterdaad te doen gelden. Niet minder eenparig dan vorige jaren, bood zij aan Willem Mengelberg, op diens vijfde en laatste concert in het „Augusteum", een prachtigen lauwerkrans aan, met de nationale kleuren fraai bestrikt. Ruim 40 landgenooten namen aan dit huldeblijk deel. Toen de krans werd overhandigd, steeg de algemeene geestdrift van het Italiaansche publiek ten top: de gloeiende sympathie voor den uitwendig-kleinen, maar innerlijk-grooten Amsterdamschen toonkunstenaar raakte ook, in één en dezelfde strooming, het kleine Nederland, dat nog altoos soms groot kan zijn.

Zaterdag 30 April had de eerste jaarvergadering plaats van het Juliana-fonds, in de gastvrije woning van ons geacht mede-lid den vice-consul J. P. de Josselin de Jong. Zij werd opgeluisterd door de tegenwoordigheid van Hr. Ms. gezant, Jhr. Mr. H. van Weed, en bijgewoond door een twintigtal belangstellenden. Ofschoon nog in haar opkomst, telt deze Vereeniging van liefdadigheid reeds 45 leden, en mag hare kas zich over een gunstigen staat verheugen. Herhaaldelijk werd door behoeftige Nederlanders te Rome aangeklopt bij het Juliana-fonds, om stoffelijke en zedelijke ondersteuning. Zoo dikwijls hulp noodig of gewenscht scheen, werd deze natuurlijk met een gul hart en vaardige hand verleend.

Buiten aan de woning van den vertegenwoordiger prijkt thans het naambordje van het A. N. V. Aan duidelijkheid laat deze wegwijzer, met de wapperende driekleur, niets te wenschen over. Moet nog uitdrukkelijk worden gezegd, dat hij ook een uitnoodiging beteekent? Dat weet ieder lid van ons Verbond immers vanzelf.

Dr. GISBERT BROM.

Uit Londen.

Een Engelschman over Java *).

Een lezing met lichtbeelden is gewoonlijk maar half belangrijk. Lichtbeelden zijn mooi en leerzaam en ze dringen zich meer op aan de algemeene belangstelling van het publiek dan tijdschriftplaten of diepzinnige beschouwingen. Maar gewoonlijk lijdt de lezing zelf er onder. Lichtbeelden vorderen veel tijd en die moet bespaard worden op den tijd aan de lezing gegund. Vandaar dat de lezing op zoo'n avond oppervlakkig en kort moet zijn en de eereplaats moet afstaan aan de platenvertooning.

Zoo was de lezing van den heer John Ferguson op 29 November voor het Royal Colonial Institute te Londen gehouden, voor hen, die een flinke voorlichting over Ceylon, Straits Settlements en Java verwacht hadden, een ontgoocheling. Zij was weinig belangrijk en bevatte geen nieuwe punten.

Nu moet hierbij in aanmerking genomen worden, dat te oordeelen naar een gedrukt exemplaar van de rede, meer dan twee derde ter besparing van tijd geschrapt was.

Toch, in het korte half uur, dat de heer Ferguson sprak, kreeg het overtalrijk publiek gelegenheid om te hooren welk een diepen indruk Java bij zijn kortstondig bezoek van eenige jaren geleden, op den spreker gemaakt heeft en welk een bewondering hij voelt voor de wijze, waarop de landbouw in Nederlandsch Indië wordt uitgeoefend en bevorderd. Hij bracht lof aan de Nederlandsche Regeering, die den rijstbouw dermate bevorderd heeft, dat de voortbrenging gelijken tred heeft kunnen houden met de toename der bevolking, een reuzentaak als men in aanmerking neemt dat de bevolking in tachtig jaar van vijf tot zeven en dertig millioen klom. Wat de cocosnoot betreft gaat Ceylon boven Java, vooral in de bereiding der cocos-olie en andere voortbrengselen. Ook de Java-thee heeft, volgens den spreker, nog niet zulk een naam als de Ceylon-thee. Ook hier bracht de spreker grooten lof aan de Regeering, die op Java de thee-industrie, evenals die van specerijen en rubber steeds krachtdadig aanmoedigt en steunt.

Wat het leven in de verschillende kolonies betreft moest de spreker, die als redacteur van de Ceylon Observer het grootste deel van zijn leven op dat eiland doorbracht, erkennen dat op Java het verblijf veel aangenamer is dan op Ceylon of in de Straits. Batavia beschouwt hij als de meest Europeesche stad van de Oost, en het klimaat op Java, vooral in de bergstreken, is zeer gezond. Ten slotte gaf de heer Ferguson een korte beschrijving van de Boro-Boedoer en de Hindoe-oudheden op Java gevonden. De lichtbeelden van die tempels behoorden tot de belangrijkste van de belangrijke reeks platen der drie koloniën op den avond vertoond.

*) „Ceylon, the Malay States, and Java compared as plantation and rendential colonies. Lezing gehouden door den heer John Ferguson, C. M. C. op de bijeenkomst van het Royal Colonial Institute in Hotel Métropole, Londen, op 29 November 1910.

Een bibliografie van Zuid-Afrika.

Een Engelsche onderneming *), maar een, die ook voor de Nederlandsche en Zuid-Afrikaansche studenten in letterkunde, geschiedenis, taalkennis, aardrijkskunde en oudheidkunde van groot nut zal zijn; want deze bibliografie bevat een schat van gegevens, klaar voor 't gebruik, die een schrijver over Zuid-Afrika jaren tijds zou kosten om te verzamelen voor zijn doel.

Het is een reuzenwerk, waaraan de heer Mendelssohn meer dan tien jaar van zijn leven heeft besteed, maar het werk loont de moeite, hoewel anderen — en naar wij verwachten vele anderen — er dankbaar de vruchten van zullen plukken. De twee dikke deelen van duizend bladzijden elk bevatten aanmerkelijk meer, dan de (verkorte) titel zou doen denken. Bibliografie of boekenbeschrijving is een rekbaar woord en in dit geval is die beschrijving in haar meest uitgebreide beteekenis genomen, want niet slechts is een zooveel mogelijk volledige alfabetische lijst opgemaakt van alle boeken, die er in de laatste drie, vier eeuwen over Zuid-Afrika geschreven zijn, maar bij de meest belangrijke werken is een beknopt overzicht van den inhoud met opmerkingen over den schrijver toegevoegd. Dit laatste vooral geeft de groote waarde aan het boek, mits men rekening houdt met de politieke inzichten van den schrijver zelf. Want waar dit boek in zijn geheel door één man, den heer Mendelssohn, is tot stand gebracht, draagt het, zooals van zelf spreekt, zeer sterk het stempel van de persoonlijkheid van den schrijver — een streng imperialist. Weet men dit, welnu dan toetse men de beoordeelingen van den schrijver aan zijn eigen inzichten en men verkrijgt op die wijze een oordeel, waar-

*) „Mendelssohn's South Africa Bibliography" door Sidney Mendelssohn, London, Kegan Paul, 1910, 2 deelen, £ 2.2.0.

mee men zich vereenigen kan. Slaafs aannemen van al wat de heer Mendelssohn als zijn persoonlijke meening in de boekbeoordeelingen gaf, is inderdaad het eenig gevaar dat de gebruiker van deze uitstekende uitgave loopt en daar wij redelijkheidshalve mogen aannemen, dat alleen meer-ontwikkelden de boeken in handen zullen krijgen, kan dit integendeel van groot nut zijn als tegenwicht tegen een misschien al te hard en eenzijdig oordeel anderzijds.

Het werk bevat verder een voor latere geschiedschrijvers van het grootste belang zijnde volledige lijst van alle blauwboeken door de Britsche Regeering over Zuid-Afrika uitgegeven, een lijst van Zuid-Afrikaansche kaarten, een uitgebreid overzicht van de tijdschriften van en over Zuid-Afrika en een belangrijke opgave van over Zuid-Afrika verschenen artikelen — waarin evenwel de Hollandsche hoogst onvolledig zijn —, een chronoligsch overzicht en verschillende platen. Een bekend imperialistisch schrijver over Zuid-Afrika, Ian Colvin, schreef een inleiding, schromelijk eenzijdig en getuigend van volslagen onbekendheid met de jonge Zuid-Afrikaansche letterkundige beweging. Dit is hem evenwel niet kwalijk te nemen, daar hij geen Hollandsch verstaat. Maar ware het dan niet beter geweest, dat werk aan een meer bevoegd beoordeelaar over te laten?

J. E. A. REYNEKE VAN STUWE.

Ver. Nederland te Frankfort a/d. Main.

Aan het 4e halfjaarlijksch verslag zijn de volgende mededeelingen ontleend:

Over 't algemeen worden de Vrijdagavond-bijeenkomsten tamelijk bezocht.

Het ledental ging vooruit en bedraagt thans 43.

De vereeniging leed een gevoelig verlies door het vertrek van het ijverig bestuurslid, den heer Bekkering.

In herinnering worden gebracht de welgeslaagde feestavonden.

Met voldoening nemen wij nog deze moot uit het verslag over:

Kon in ons vorig halfjaarlijksch verslag slechts vermeld worden dat onderhandelingen gaande waren over het zenden van een kist met boeken door de Boeken-Commissie van het A. N. V., zoo doet het ons thans genoegen te mogen constateeren, dat die onderhandelingen tot een goed einde zijn gebracht en wij een kist met boeken hebben ontvangen, waaronder zich inderdaad veel schoone werken bevinden, die op een drukker gebruik onzer bibliotheek van de zijde der leden aanspraak mogen maken. Lof behoort gebracht te worden aan onzen 2en secretaris, den heer J. 't Sas, die vooral bij het in orde brengen der bibliotheek menig uur voor de Vereeniging heeft opgeofferd, zoodat wij thans eene verzameling boeken bezitten, waarop wij met recht trotsch mogen zijn.

Ned. St. Joseph-Ver. te Aken.

Zondag 20 November gaf de St. Joseph-Vereeniging te Aken een uitvoering ter gelegenheid van het 2e sticntingsfeest. Behoudens enkele Duitsche liederen en voordrachten was het geheele programma Nederlandsch.

Ook werd een Nederlandsch tooneelstukje opgevoerd.

Nederlanders en Stamverwanten,

Bevordert de Vlaamsche Beweging door in Vlaanderen Nederlandsch te spreken en in Uw briefwisseling met Vlaanderen het Nederlandsch te gebruiken!

Noord-Nederland

Oproep.

Uitnoodiging aan Nederlandsche jongelieden tot briefwisseling met Inlandsche (Ned. Indië).

Zij, die genegen zijn in briefwisseling te treden, over onderwerpen van studie, met Inlandsche jongelieden, worden uitgenoodigd hun adres met opgave van het onderwerp waarover zij willen briefwisselen en van de school en de klasse welke zij bezoeken, te zenden aan den heer Fred. Rompel, Perskantoor A. N. V., Wijnstraat 81, Dordrecht.

In Maleische dagbladen zal een oproeping van dergelijken aard verschenen zijn, gericht aan Inlandsche jongelieden, die zich met Nederlandsche willen in verbinding stellen.

De briefwisseling wordt in het Nederlandsch gevoerd.

Beoogd wordt wederzijdsche ontwikkeling door verruiming van inzichten.

Koloniaal Instituut te Amsterdam.

In onderscheiden bladen werd melding gemaakt van de oprichting te Amsterdam van hoogergenoemde instelling. In 't kort zij hier doel en strekking van dat instituut weergegeven.

Met de stichting van het K. I. wordt beoogd, door middel van eene krachtige, centrale instelling, de wetenschappelijke, industrieele en andere belangen die èn voor het Moederland èn voor de Kolonie, uit de wederzijdsche verhouding voortvloeien, te bevorderen.

De stichters stellen zich voor bijeen te brengen:

Verzamelingen van grondstoffen, natuurproducten, ethnographica en artikelen van volksvlijt uit Nederlandsch Oost- en West-Indië, met eene boekerij en laboratoria voor chemische, botanische, microscopische en bacteriologische onderzoekingen.

Voorts zullen worden gehouden, cursussen, lezingen of voordrachten op handels-, industrieel- en wetenschappelijk gebied; alsmede tentoonstellingen van actueel belang.

Het uitgeven van geschriften en periodieken, het uitschrijven van prijsvragen, het steunen van wetenschappelijke reizen en onderzoekingen, het verschaffen van inlichtingen stelt het K. I. zich wijders tot taak.

De stichters bedoelen het K. I. te maken tot een vereenigingspunt van verschillende organen, die thans in onderscheiden richting op koloniaal gebied werkzaam zijn, doch dan, met behoud van ieders zelfstandigheid, onder één dak te zamen gebracht, gemakkelijker tot onderlinge samenwerking geleid kunnen worden.

Reeds wordt onderhandeld over de overbrenging van het Koloniaal Museum te Haarlem naar het K. I.; slagen die onderhandelingen, dan zal de kern van dat Instituut, althans voor de verzamelingen en de boekerij reeds verkregen zijn.

Ook met het Kon. Zoölog. Genootschap „Natura Artis Magistra" zijn onderhandelingen geopend, waarvan een belangrijke aanwinst voor de verzamelingen van het K. I. verwacht mag worden.

Van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap, van de Ver. voor voortgezet handelsonderwijs en van eenige andere vereenigingen werden blijken van instemming ontvangen.

Door belanghebbende personen en instellingen werd reeds een zeer aanzienlijk bedrag toegezegd voor de stichting van een gebouw.

Door den Minister van Koloniën en door Burgem. en Weth. van Amsterdam werd warme sympathie betuigd met de nieuwe Vereeniging en medewerking beloofd bij de verder aan te wenden pogingen tot verkrijging van geldelijken of anderen steun van het Rijk en de gemeente Amsterdam.

In de aanvankelijk verkregen uitkomst vindt het Comité van voorbereiding vrijheid thans in meer uitgebreiden kring steun te vragen.

In het aan de pers gezonden rondschrijven zegt dat Comité ten slotte: „Bij algemeenen steun en medewerking zal het K. I. een krachtige hefboom kunnen worden voor de verdere ontwikkeling en den groei van Nederland's handel en nijverheid, een krachtig hulpmiddel tevens in de groote beschavingsbeweging, die een kenmerkend verschijnsel is van onzen tijd en waaraan geen koloniseerend volk zich straffeloos kan onttrekken.

„Met vertrouwen doet het Comité daarom een beroep op hen, die de veelzijdige beteekenis van ons koloniaal bezit beseffen, om krachtdadig mede te werken aan de totstandkoming van 't Koloniaal Instituut."

Bij dit beroep op steun, sluiten wij ons volgaarne aan, met vermelding dat voorzitter en secretaris van het Comité van voorbereiding zijn de heeren J. T. Cremer te Amsterdam en C. J. Hasselman te Den Haag, en dat elke bijdrage door dat Comité dankbaar zal worden aanvaard. Red.

Nederland ter Brusselsche tentoonstelling.

Vakbladen in het buitenland geven over de Nederlandsche inzendingen ter Brusselsche tentoonstelling zeer gunstige beschouwingen.

Die Goldschmiedekunst, te Leipzig verschijnende, wijdt een heel nummer — dat van 24 Sept. — met foto's aan het edel smeedwerk der Nederlandsche afdeeling.

In het hoofdartikel worden de verschillende inzendingen hoogelijk geprezen; de door de firma Hoecker & Zonen te Amsterdam tentoongestelde en door Bert Nieuhuis ontworpen sieraden om hun hooge kunstopvatting; de goud-emailledoozen van J. A. Hoeting te Amsterdam als volkomene en onovertrefbare meesterstukken van emailleerkunst en het zilverwerk van W. Voet & Zonen te Haarlem om het karakteristieke der motieven en het technisch, volkomen zuiver volhouden der versiering.

Hulde wordt verder gebracht aan de kerkelijke kunst van G. B. Brom te Utrecht en aan C. J. Begeer te Utrecht voor zijn kunstzinnige ontwerpen voor nieuwerwetsche zilveren sieraden.

Het blad waarschuwt ten slotte de Duitsche gouden zilversmeden om rustig voort te gaan op den ingeslagen weg, opdat zij niet door andere volken worden voorbijgestreefd. Op de Brusselsche tentoonstelling konden de voortbrengselen der Duitsche kunstnijverheid alle mededinging doorstaan, met zekerheid kan men echter zeggen dat zij dit op volgende tentoonstellingen niet meer zullen doen.

In de Ingenieur heeft de heer R. A. van Sandick, de hoofd-redacteur, een reeks beschouwingen gehouden over de inzendingen der Nederlandsche fabrieken. Aan 't slot daarvan gekomen, schrijft hij:

„Wij waren de afgeloopen maanden in de gelegenheid verscheidene buitenlandsche ingenieurs en industrieelen te spreken, en het is ons bijzonder aangenaam te mogen constateeren, dat onze indruk de hunne was. Menige uitroep van verbazing, dat Nederland zoo ver was op het gebied der machinenijverheid, hebben wij vernomen, menige zucht hebben wij opgevangen, dat Nederland op de wereldmarkt als een ernstige concurrent moet worden beschouwd.

Ook in buitenlandsche tijdschriften werd aan die gunstige meening uiting gegeven."

In het Archiv der Deutsche Buchgewerbeverein van October schrijft de heer A. Schleusing te Leipzig over de deelneming van den Nederlandschen boekhandel te Brussel. Zij was niet groot, zegt hij, maar het tentoongestelde was zeer goed.

Hij roemt verschillende inzendingen in 't bijzonder en geeft den volgenden algemeenen indruk:

„Alles tezamen genomen deed de Hollandsche boeknijverheid zich op haar best voor en toonde zij, dat dit bedrijf niet alleen technisch, maar ook artistiek op zeer hoog peil staat.

De „indrukwekkende" inzending van de Vereeniging tot bevordering van de belangen des boekhandels verdiende een rijkere omgeving dan het vrij smakelooze houten huis van Groot-Nederland."

In de volgende aflevering zal dr. Schinnerer eenige beschouwingen wijden aan het hedendaagsche boek in Nederland.

Van het Groepsbestuur.

Zaterdag 26 November hield 't bestuur van Groep Nederland een bijeenkomst te 's-Gravenhage.

Aanwezig waren de heer Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, voorzitter; mej. E. Baelde; de heeren Marc. Emants, onder-voorzitter; Dr. F. Buitenrust Hettema, Dr. W. van Everdingen, Dr. N. Mansvelt, A. Welcker en C. van Son, secretaris.

In de middag-vergadering, waartoe ook afgevaardigden der Afdeelingsbesturen waren uitgenoodigd, verschenen nog de bestuursleden Dr. J. B. Schepers en Jhr. Mr. H. Smissaert.

's Morgens werden eenige huishoudelijke zaken afgehandeld.

De notulen der vorige vergadering werden goedgekeurd.

Medegedeeld werd dat de onderhandelingen over het ter lezing leggen van Neerlandia in de militaire cantines een gunstig gevolg hebben gehad en dat een der propaganda-briefkaarten door bemoeiing der Afd. Groningen ontworpen, zal worden uitgegeven en tegen een geringen prijs verkrijgbaar zal worden gesteld.

Toen een der bestuurders het woord cantine wenschte verhollandscht te zien, werd van verschillende zijden opgemerkt, dat het A. N. V. toch vooral niet den schijn op zich moet laden, uitsluitend een vereeniging te zijn tegen vreemde woorden, wat volmaakt in strijd zou zijn met de werkelijkheid. Terecht werd opgemerkt dat eenmaal ingeburgerde woorden moeilijk te verdrijven zijn, maar de strijd in hoofdzaak moet gaan tegen nieuwe indringers.

Naar aanleiding van het ingezonden stuk des heeren Te Lintum in het Oct.-nr. van Neerlandia werd besloten de wenschelijkheid van zangonderwijs op H. B. S. en Gymnasia onder de aandacht der belanghebbenden te brengen.

In het vorig nummer van Neerlandia (blz. 230) heeft men kunnen lezen dat Afd. Amsterdam haar taak om een Commissie te vormen die de belangen bevorderen zou der Nederl. landverhuizers heeft neergelegd, nu de Afd. Handel van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel krachtige maatregelen in dien geest voorbereidt.

Het Groepsbestuur besloot in dezen een afwachtende houding aan te nemen.

* * *

In de middag-vergadering waren vertegenwoordigd de Afdeelingen Alkmaar, Amsterdam (Burger-Afd.), Amsterdam (Vrije Universiteit), Amsterdam (Jongel.-Afd.), Dordrecht, 's-Gravenhage (Burger-Afd.), 's-Gravenhage (Jongel.-Afd.), Haarlem, 's-Hertogenbosch, Leiden (Burger-Afd.), Leiden (Stud.-Afd.), Rotterdam en Zaanstreek.

Als inleiding tot de besprekingen hield de Groepssecretaris een beschouwing over de Taak der Afdee-

lingen [1]), welke een gedachtenwisseling ten gevolge had, waarbij over en weer wenken uit de praktijk gegeven werden en die weer het groote nut aantoonden van dergelijke bijeenkomsten buiten de algemeene vergadering.

Van de punten, die door het Groepsbestuur aan de orde waren gesteld kwam het eerst ter sprake de wenschelijkheid der scheiding van het Groepssecretariaat en het Administrateurschap, waaraan uit den aard der zaak bezwaren verbonden zijn.

De vergadering drong er op aan dat de secretaris zijn betrekking zou blijven vervullen en deze verklaarde voor den drang te zwichten, mits het bestuur hem een tweeden secretaris ter zijde stelde, daar zijn velerlei werkzaamheden op het kantoor steeds toenemen en in zulk een groote vereeniging als het A. N. V. onder-bestuurders dringend noodig zijn.

Daarna ontspon zich een gedachtenwisseling over den Raad van Bijstand als zoodanig en over zijn samenstelling thans en later ook met het oog op bestaande plannen, waartoe de medewerking der Afdeelingen dringend noodig is.

Over geschikte personen tot het houden van voordrachten voor de Afdeelingen werd voorts van gedachten gewisseld. Namen van sprekers, die goed hadden voldaan werden genoemd en een der bestuursleden sprak de wenschelijkheid uit, dat een der Afdeelingen zich bereid zou verklaren goede rondreizen in elkaar te zetten om daardoor weer de taak van het overladen secretariaat te verlichten.

Bij het punt propaganda kwam van verschillende zijden de opmerking dat voor verscheiden Afdeelingen de beroepspropaganda (onder toezicht) onmisbaar was en werd op weder-aanstelling van een propagandist aangedrongen.

De voorzitter zegde overweging toe en spoorde de Afdeelingen inmiddels aan zelf de propaganda ter hand te nemen.

De secretaris deelde nog mee, dat van Dordrecht uit met vrij gunstig gevolg verschillende ambtenaren in binnen- en buitenland zijn uitgenoodigd lid te worden van het A. N. V. Het kort geleden verschenen propagandaboekje verrichtte daarbij goeden dienst Eenige wenken voor een herdruk van dit boekje werden gegeven.

Amsterdam beval de belangen der pas gestichte Ned. school te Antwerpen bij allen aan.

Leiden (Stud.-Afd.) deelde nog mee dat de Vacantieleergangen vermoedelijk zullen opgeheven worden als de Vlamingen niet meer belangstelling toonen.

Alkmaar zou gaarne zien dat men niet meer gedwongen werd formulieren voor boekenzendingen naar België in 't Fransch in te vullen.

Daar de penningmeester door drukke ambtsbezigheden niet aanwezig kon zijn, werd het punt „geldelijke verhouding van de Groep tot de Afdeelingen" uitgesteld.

Alleen drong de secretaris er op aan, dat eenige Afdeelingspenningmeesters toch wat spoediger zouden afdragen.

Nu nog is er een gezamenlijk bedrag van *f* 3000.— over 1910 niet ingekomen, wat de taak van den penningmeester zeer bemoeilijkt.

Van de Jongel.-Afd. Haarlem was een uitvoerig schrijven ingekomen, waarin verzocht werd het punt Jongel.-Afdeelingen te behandelen in een afzonderlijke vergadering van afgevaardigden dezer Afdeelingen met het Groepsbestuur ter bespreking van een bij het schrijven gevoegd herzieningsplan.

Het bestuur zal hieraan gevolg geven en daarbij zijn voordeel kunnen doen met wat de afgevaardigde der Amsterdamsche Jongel.-Afd. in 't midden bracht.

Met dank voor de aangename gedachtenwisseling sloot de voorzitter de bijeenkomst.

De Secretaris,
C. VAN SON.

[1]) Deze lezing zal in een volgend nr. worden afgedrukt. Red.

Van de Afdeelingen.

Alkmaar.

De secretaresse schrijft:

Woensdag 16 Nov. trad de heer J. A. Verkuyl, leeraar aan de Cadettenschool alhier, voor onze Afdeeling als spreker op met eene lezing over de Vlaamsche Beweging.

De talrijke aanwezigen toonden door een hartelijk applaus, hoezeer zij de leerrijke lezing, die met zooveel gloed werd voorgedragen, op prijs stelden.

Onze avond werd opgeluisterd door Hollandsche liederen, gezongen door het dubbel quartet Caecilia, onder leiding van den heer Lindeboom. Ook den heer Lindeboom en zijnen zangeressen en zangers alle hulde voor het ons geschonken genot.

Amsterdam (Burger-Afd.).

Bij den secretaris, Nassaukade 358, is het propagandaboekje, uitgave 16 van 't A. N. V. verkrijgbaar.

De mooie verzameling lantaarnplaatjes betreffende onze geschiedenis, vertoond ter gelegenheid der geboorte van Prinses Juliana op het Beursplein, is aan Groep Ned. Indië in bruikleen gegeven.

Amsterdam (Vrije Universiteit).

Het bestuur dezer Afdeeling bestaat thans uit de heeren: S. Eringa, voorzitter; W. G. Harrenstein, 2e voorzitter; T. de Jong Tz., schrijver (Bilderdijkstraat 61 I); W. S. Pontier, penningmeester, terwijl als propaganda-commissarissen zullen optreden de heeren: J. N. Bremer, F. L. Rutgers en Th. Ruys Jr.

Groningen (Stud.-Afd.).

Het bestuur is thans samengesteld als volgt: G. Ritzema, voorzitter; O. J. Reinders, Jacobijnestraat 9a, secretaris; J. Tiesinga, Oosterstraat 67a, penningmeester.

Leiden (Stud.-Afd.).

Secretaris is geworden de heer C. de Bruyn M.Cz., Hoogewoerd 41a; penningmeester de heer A. L. van Blommestein, Rapenburg 89.

Deze Afdeeling heeft 28 Nov. in vereeniging met Onze Vloot een lezing doen houden met lichtbeelden door Kapitein t/Zee, Baron van Asbeck. Onderwerp: De reis van Hr. Ms. „Gelderland" in de Caraïbische Zee 1907—1908 (Suriname en Curaçao).

Rotterdam.

30 Nov. gaf de Nationale Ver. voor den Volkszang te Rotterdam, gesteund door de Afdeeling van 't A. N. V. aldaar, een openbare uitvoering van liederen, aangeleerd op de Zangavonden.

Het programma bestond uit de volgende liederen: Wien Neêrlands bloed; Des winters als het regent; Moet je varen?; Smidje smee; De macht van het kleine; Huishoudelijk liedje; Hij, die geen liedje zingen kan; In 't Voorhout; Holland's vlag; Lied van den smid; De huiselijke haard; Er is een kindeke geboren; Stil gezellig; Ze wisten het wel; Ringking; Ik heb mijn wagen vol geladen; Zoo doet de boer; Marleentje; Holland's vlag.

Uiterste wilsbeschikking.

Aan hen, die het A. N. V. bij uiterste wilsbeschikking wenschen te bedenken, wordt daartoe de volgende vorm aanbevolen:

Ik vermaak aan het Algemeen Nederlandsch Verbond te Dordrecht, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten van 23 Jan. 1905 en 29 Oct. 1907, nommer 89, de som van..... ..... gulden, uit te keeren binnen ..... maanden na mijn overlijden, vrij van alle rechten en kosten.

Zuid-Nederland

Dr. Hendrik Claeys. †
1838—1910.

In dezen priester-dichter, lid van het A. N. V., verliest de Groot-Nederlandsche Beweging weer een van haar overtuigde voorstanders. Voor het A. N. V. gesticht was en het begrip Groot Nederland tot de geesten was doorgedrongen, had hij reeds bewezen dat dit begrip in hem tot een levend beeld was geworden. Zoo zei hij o. a. op het XXIe Nederl. Taal- en Letterkundig Congres, — waarvan hij een der ondervoorzitters was, — in 1891 te Gent gehouden: „Wij, Zuid- en Noord Nederlanders, (rekenen) ons tot één volk, één volk door afkomst en geboorte, één volk door hetgeen de ziel der natie, de natie zelve is, door de taal. Wij hebben ééne en dezelfde spraakkunst, ééne en dezelfde letterkunde, ééne en dezelfde taal: de Nederlandsche."

Hij is tot het einde van zijn leven de overtuiging trouw gebleven, die hij reeds als jong student koesterde, toen hij te Leuven in de Vlaamschgezinde Studentenvereeniging „Met Tijd en Vlijt" voor zijn beginselen ijverde. Hij was één van de eerste achttien leden der Koninklijke Vlaamsche Academie, bij haar stichting in 1886 en in 1894 nam hij het ambt van bestuurder van dit Genootschap waar.

Als jong dichter had hij het voorrecht de raadgevingen van Prudens van Duyse te mogen ontvangen. Hij bracht vooral gelegenheidsgedichten voort; verschillende van zijn letterkundige scheppingen werden op muziek gezet door Tinel en hij was ook de schrijver van den Huldezang aan Conscience, in 1881 te Brussel uitgevoerd, bij gelegenheid van de grootsche hulde aan Vlaanderen's vruchtbaarsten schrijver gebracht.

Ook een redenaar was hij, wien het niet aan talent ontbrak. Hij sprak o. a. de lijkrede uit op Conscience en Gezelle.

Zijn verdiensten werden door de Hoogeschool te Leuven erkend, die hem, tegelijk met Gezelle, tot doctor honoris causa uitriep.

Hij was niet een voorvechter, maar een stille werker, en als dusdanig heeft hij zijn taak gewetensvol vervuld.

Hollandsch, Vlaamsch of Nederlandsch?

De ondervinding van iederen dag leert ons hoe groot de verwarring nog is, die in veel gees en, zoowel ten Noorden als ten Zuiden van den Moerdijk, aangaande de beteekenis en het gebruik van de benamingen Hollandsch, Vlaamsch en Nederlandsch bestaat, waar het er op aankomt de taal aan te duiden, die door de leden van den Groot-Nederlandschen stam wordt gesproken. In veel gevallen is die verwarring het gevolg van het ontbreken van een scherp omlijnd begrip, het gevolg van een overgeleverde uitdrukkingswijze; in veel andere gevallen echter spruit zij voort uit een gewild verkeerd gebruik van die benamingen, waardoor degenen die haar bezigen wel degelijk bewijzen dat zij het verschil kennen dat tusschen haar bestaat maar, niettegenstaande dat, aldus een begripsverwarring stichten welke tot allerlei verkeerde opvattingen aanleiding geeft, opvattingen die schadelijk zijn voor de Nederlandsche taal in het bijzonder, voor den Vlaamschen taalstrijd in het algemeen.

Het zou een dringende noodzakelijkheid zijn dit zoo belangrijke vraagstuk eens voor goed op te lossen, eens duidelijk in te zien dat Hollandsch en Vlaamsch iets geheel anders zijn dan Nederlandsch en dat men niet onverschillig de twee eerste benamingen mag gebruiken waar het tweede begrip bedoeld wordt.

Wij zullen hier de taalgeleerden niet ter hulp roepen, omdat de enkele beschouwingen die hier worden uiteengezet geen taalkundig karakter willen hebben, doch alleen een practisch doel beoogen. Slechts op één wetenschappelijke bijdrage willen wij wijzen, namelijk op de voordracht door Professor Dr. Willem de Vreese te Gent verleden jaar in de Koninklijke Vlaamsche Academie gehouden, getiteld: „Over de benamingen onzer taal, inzonderheid over Nederlandsch", voordracht die hij met de volgende woorden besloot: „Het is er verre van, dat Nederlandsch **tegenover** Vlaamsch zou staan. Nederlandsch is eer Vlaamsch dan Hollandsch. Wie onder ons het verloochent verloochent de overlevering van zijn eigen geslacht." Deze uitspraak was het resultaat van een nauwgezette studie, waarin hij had aangetoond dat, te beginnen met de 16e eeuw tot het einde der 17e eeuw, de benaming Nederlandsch aan onze taal gegeven, over het algemeen de meest voorkomende was, terwijl hij tevens had medegedeeld dat men in Zuid Nederland tot op onze dagen deze benaming liefst vermeed, om aan het woord Vlaamsch de voorkeur te geven, daar men o. a. in de meening verkeerde dat de benaming Nederlandsch te Hollandsch was.

Deze opvatting, door Professor De Vreese voorgesteld als tot het verleden behoorende, is nochtans als een levende werkelijkheid geankerd gebleven in de geesten van zeer veel, misschien wel van de meeste menschen. Immers wij zien dat de Noord-Nederlanders het woord Hollandsch gebruiken, waar eigenlijk Nederlandsch bedoe'd wordt, dat de Zuid Nederlanders Vlaamsch zeggen waar Nederlandsch alleen op zijn plaats zou zijn en dat, in de ooren van velen, het woord Nederlandsch nog steeds dezelfde beteekenis heeft als Hollandsch. Al die opvattingen zijn verkeerd.

Dat, tengevolge van geschiedkundige, sociale, economische en staatkundige omstandigheden de Hollandsche gewestspraak een paar eeuwen lang als de uitsluitend letterkundige taal in de Nederlanden gegolden heeft en dus haar stempel op die taal gedrukt heeft, valt niet te loochenen en is trouwens begrijpelijk. Nu het Vlaamsch sprekend gedeelte van de Nederlanden echter ook zijn geluid heeft laten hooren, is het zeer natuurlijk dat een gevoel van trots, van eigenliefde en van onafhankelijkheid de Vlamingen belet het Hollandsch eenvoudig weg als hun letterkundige taal over te nemen. Doch het zou zeer ver-

keerd zijn, indien zij, zonder rekening te houden met het ontwikkelingsproces dat het Hollandsch ondergaan heeft alvorens het tot den rang van letterkundige taal in het Noorden opklom, het Vlaamsch als dusdanig wilden beschouwen. Trouwens, men zou dan de vraag kunnen stellen: Welk Vlaamsch moet dan als beschaafde omgangstaal worden aangenomen? Gewoonlijk komt in dergelijke omstandigheden in aanmerking, geheel onwillekeurig natuurlijk, het dialect van de streek waar het sterkst ontwikkeld economisch leven heerscht of waar de schitterendste uiting van cultuur is waar te nemen. Zal het dan het Brabantsch zijn of het West-Vlaamsch, het Limburgsch of het Oost-Vlaamsch?

Verkeerd is ook de gewoonte om de benaming Nederlandsch als gelijkwaardig te beschouwen met Hollandsch. Het Hollandsch mag niet met meer recht daarop aanspraak maken dan het Vlaamsch, en Hollandsch zoowel als Vlaamsch zijn slechts de benamingen van twee gewestspraken, die het Nederlandsch als letterkundige taal, als beschaafde omgangstaal hebben. Dat die letterkundige taal, die beschaafde omgangstaal in het Noorden wat Hollandsch getint zal zijn en bij ons een Vlaamsch kleurtje zal dragen hindert niets, is overigens niet te vermijden en behoeft ook niet vermeden te worden.

Dat men er zich toch van overtuige, dat het hier niet een zaak van benamingen alleen is, maar dat het vraagstuk een veel wijder draagkracht heeft! Toen het Voorloopig Bewind na de omwenteling van 1830 het Fransch als de eenige officieele taal van België uitriep en de verklaring aflegde dat het onmogelijk zou zijn een officieelen Nederlandschen of Hoogduitschen tekst der wetten en besluiten uit te geven, deed het dit, omdat, naar het luidde, „die talen onder de inwoners van zekere plaatsen in gebruik van provincie tot provincie, ja van district tot district verschillen." Dat dit „arglistige" argument niet steekhoudend was, zal wel ieder begrijpen, die maar eenigszins weet wat een taal is; want met evenveel reden had men het ook op het Fransch kunnen toepassen. Dat het niet gebeurde vond onder andere redenen zijn oorzaak in de omstandigheid, dat men het besef had dat boven de dialecten van het Fransch een algemeene, beschaafde gesproken zoowel als geschreven omgangstaal bestond.

En deze taal is het welke in de scholen wordt onderwezen, zonder inmenging van eenigen dialectischen bijsmaak. Particularisten kunnen dat misschien betreuren, maar zij die voelen dat het bestaan van zoo een omgangstaal een sociale noodwendigheid is zullen dan ook al hun krachten inspannen, in het belang van die taal zelf en van het volk dat haar spreekt, om haar tot stand te brengen.

Met het Nederlandsch is dit in Vlaanderen ongelukkiglijk nog niet overal het geval. Daar wordt in de meeste scholen geen Nederlandsch, maar Vlaamsch onderwezen. Indien het hier slechts een naam gold, dan zou het nog zoo erg niet zijn maar in werkelijkheid is dit Vlaamsch de gewestaal. Hoe zeldzaam zijn dan ook degenen, die, als gevolg daarvan, in den dagelijkschen omgang zuiver Nederlandsch spreken! Zoo een toestand brengt mee dat vreemdelingen die in Vlaanderen verblijven en de taal van de bevolking willen aanleeren, zich meestal het dialect eigen maken van de streek waarin zij leven, in plaats van de letterkundige taal die zij er niet te hooren kunnen krijgen. Hoe dikwijls hebben wij tegenstrevers van onze taal en onze beweging niet hooren verklaren hoe leelijk zij het platte Vlaamsch, maar hoe mooi zij het beschaafde Nederlandsch vinden? En hoeveel tegenstand tegen onze taal zou niet gebroken worden, indien wij die tegenstrevers steeds in de gelegenheid konden stellen zuiver Nederlandsch te hooren te krijgen! Om daartoe te geraken echter zou men in de eerste plaats, ten einde alle misverstand te vermijden, den naam Vlaamsch door Nederlandsch moeten vervangen, waar er sprake is van onze taal, evenals het aanbeveling zou verdienen dat de Noord-Nederlanders hetzelfde deden met den naam Hollandsch. Terzelfdertijd zouden de Vlaamschgezinde vertegenwoordigers van het Vlaamsche volk, in Senaat en in Kamer, in Provincieraad en Gemeenteraad, er steeds voor moeten waken dat in wetsteksten, besluiten, verordeningen, enz. het woord Nederlandsch gebruikt wordt, waar men onze taal op het oog heeft.

Het kan geenszins de bedoeling zijn de woorden Vlaamsch of Hollandsch te verbannen; men gaat voort deze te bezigen telkens als men iets specifiek Zuid- of Noord-Nederlandsch wil aanduiden. Doch wanneer men iets wil aangeven dat eigen is aan alle deelen van den Nederlandschen stam, kan alleen het woord Nederlandsch heel het begrip dekken. Op die wijze zal meer dan één vooroordeel, veel misverstand en tegenstand uit den weg worden geruimd.

Het Nederl. Tooneel en het A. N. V.

In den loop van verleden zomer werd de Gentsche Tak van het Algemeen Nederlandsch Verbond om medewerking verzocht door een Vlaamsche Vereeniging, de „Kunstvrienden van het Nederlandsch Tooneel", die zich voorneemt jaarlijks in den grooten schouwburg eenige kunstvoorstellingen in te richten met de beste Nederlandsche tooneelgezelschappen. Het beoogde doel is: het esthetische leven in Vlaanderens hoofdstad op te wekken en het zijn eigen passend Vlaamsch karakter te geven.

De omstandigheden hebben dit ontwerp tot een dringende noodzakelijkheid gebracht: de „Cercle des Comédies françaises", die sinds lang op tooneelgebied arbeidt, richt hier jaarlijks acht vertooningen in met artisten van naam, uit het huis van Molière zelf, welke stukken opvoeren uit het klassieke en het moderne repertorium van het „Théâtre français". Deze vertooningen, van allereerste gehalte, worden zeer gewaardeerd; moest men in den beginne talrijke vrijkaartjes uitdeelen om den schouwburg vol te krijgen, thans is er van onder tot boven geen plaatsje meer onbezet noch onbetaald. De werkingen van den „Cercle des Comédies françaises" worden met subsidiën door de Fransche Regeering gesteund en palmes académiques den leden milddadig verleend.

De „tournées Baret" brengen hier ook acht zeer verzorgde vertooningen, die eveneens goed worden bijgewoond en eindelijk nog speelt in het „Théâtre Minard", een bestendige troep het Fransch repertorium, niet zelden met de medewerking van één of meer glansrollen uit Parijs.

Deze overvloed van Fransch tooneel en de degelijkheid van vele voorstellingen zijn wel in staat den Vlaming een hoogen dunk te geven van de Fransche beschaving, hetgeen op zichzelf geen euvel is, maar, wijl hij nu zelden iets te zien krijgt in eigen taal, dat puik mag genoemd worden, komt hij gemakkelijk op de gedachte dat geen andere beschaving het bij de Fransche kan halen. Hij begint de beschaving van eigen stam en aard voor minderwaardig te houden, ja verliest ten slotte het besef van haar bestaan.

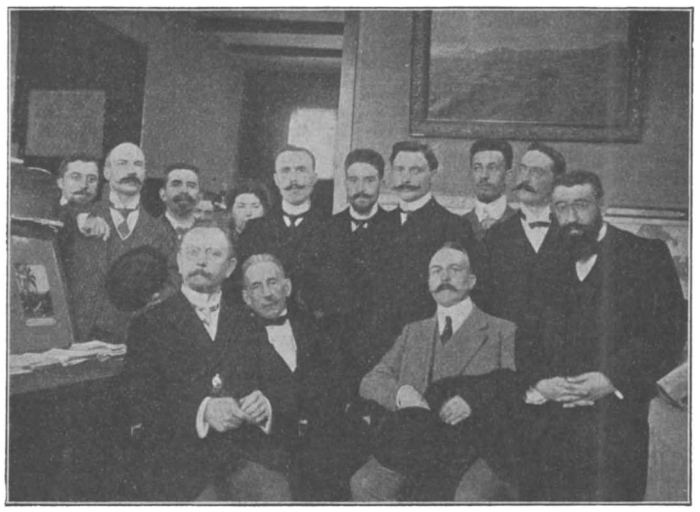
Het werd dus een dringende plicht aller rechtgeaarde Vlamingen, op hunne beurt en ten bate der eigen zaak, het middel aan te wenden dat langs den Franschen kant zulke goede uitslagen blijkt te geven.

Dáárom is er door de K. v. N. T. en het A. N. V. eendrachtig en ijverig gearbeid, zoodat dit jaar reeds vier vertooningen in Nederlandsche taal met eersterangsartisten kunnen gegeven worden.

Den 5en November l.l. greep de eerste kunstvoorstelling plaats. Opgevoerd werd „Haar groote Dag", van Van der Feen, door de Koninklijke Vereeniging „Het Nederlandsch Tooneel" uit Amsterdam.

Deze voorstelling is een beslissende overwinning geweest voor de Nederlandsche kunst en de Vlaamsche zaak.

Het is te hopen dat vele Vlamingen nu zullen inzien, dat er in eigen taal ook verfijning in den omgang, veredeling der zeden en hoogere beschaving te vinden zijn.

Bestuursleden van Groep België in het Paviljoen Groot Nederland.

Op den voorgrond de heeren Joh. C. Kesler, L. Delpire, Mr. W. Thelen, H. Meert. 2e rij van links naar rechts R. Stassino, O. de Schamphelaere, E. D. Schiltz Lambo, Mej. De Guchtenaere, De Poorter, Leo Meert, J. van Hauwaert, J. Cox, Fr. van Laar.

Het past hier, om te eindigen, namens de K. v. N. T., allen te bedanken die geholpen hebben aan 't bereiken van den prachtigen uitslag: „Het Nederlandsch Tooneel" wegens zijn voortreffelijk werk; den Gentschen Tak van het Algemeen Nederlandsch Verbond voor den geschonken steun; het publiek dat door zijne inschrijvingen de onderneming heeft mogelijk gemaakt en door zijne toejuichingen heeft bewezen dat er veel mag verwacht worden van haren bloei.

Voorts komt het er op aan, dat allen, die de eerste zegepraal bewerkten, ze weten te behouden: de opgewekte belangstelling in de kunstvertooningen moet groeien, het getal abonnenten en toeschouwers moet vergrooten. Men vergete niet dat de K. v. N. T. hier een veld ontginnen (belangloos en zonder 't minste winstbejag want al de ontvangsten worden aan de voorstellingen besteed) waarvan de vruchten aan den voorspoed, de bevordering en de uitbreiding der Nederlandsche en Vlaamsche beschaving zullen ten goede komen.

Wie nog niet ingeteekend heeft schrijve in op de drie komende vertooningen. Wie niet vrij is voor de drie kome naar één of twee. De tweede voorstelling „De opgaande Zon" van Heyermans wordt gegeven Zaterdag 21 Januari., om 8 uur 's avonds — voordeeligen dag voor tooneelliefhebbers van buiten Gent.

Inlichtingen over de vertooningen, prijzen der plaatsen, enz., worden gaarne verschaft door het bestuur der K. v. N. T., Walpoortbrugstraat 13, Gent, waar men de brieven gelieve te adresseeren.

MARTEN WILLEMS.

Gent, Nov. 1910.

Uit onze Takken.

Aalst. Het zevende bestuursjaar van de Letterkundige en Wetenschappelijke Afdeeling werd 14 November geopend met een voordracht met lichtbeelden over „Reisherinneringen uit Congo", door Mr. J. Eggen, te Gent. gewezen substituut in de Belgische Kolonie.

Antwerpen. In de afdeeling „Hooger Onderwijs voor het Volk" gaf Professor J. Vercoullie uit Gent een drietal lessen over Reinaert den Vos" en Tijl Uilenspiegel, die alle door een zeer talrijk publiek werden bijgewoond. 29 November hield Dr. Cam. Huysmans, volksvertegenwoordiger en gemeenteraadslid te Brussel, een voordracht over „Huisarbeid in België", welke op de wereldtentoonstelling te Brussel zoo aanschouwelijk was voorgesteld. De werkzaamheden van de „Liederavonden voor het Volk", zoowel te Antwerpen als in de voorstad Borgerhout, gaan wekelijks regelmatig voort. 20 November werd een algemeene vergadering gehouden, waar o.m. het gebruik van het Nederlandsch in burgerlijke zaken ter sprake kwam.

Charleroi. 20 November hield de heer L. Lambrechts een voordracht over „Hedendaagsche Vlaamsche volksliederen", waarvan hij zelf een twaalftal zong, door mevrouw Lambrechts op de piano begeleid. Deze feestavond werd besloten met het aanleeren aan de toehoorders van het volkslied „Schoentje lap" van mevrouw Matthyssens.

27 November had een „Vlaamsch familiefeest" plaats, met de medewerking van de fanfarenafdeeling „Vlaamsche Eendracht" van het A. N. V., onder het bestuur van den heer J. Robrechts. Tooneelstukjes, liederen, muziek werden opgevoerd en ten gehoore gebracht, terwijl de avond met een bal, Vlaamsche kermis en tombola besloten werd.

Gent. Zeer belangrijk was de voordracht, waarop de heer O. van Hauwaert ons op 14 Nov. vergastte. Hij deed ons den jongen schrijver Verschoren, van Lier, in al zijne oorspronkelijkheid kennen, en maakte ons opmerkzaam op het feit dat dit nieuwe figuur in de letterkunde, uitmunt in het schilderen der jeugd, wat zoovele schrijvers tevergeefs beproefden.

21 Nov. handelde Ds. Domela Nieuwenhuis over „Het Friesche Bestanddeel in den Nederlandschen Stam". Niettegenstaande het afgetrokken onderwerp, wist spreker ieders belangstelling te wekken. Hij bewees ons, op logische manier, dat de rol van het

Muziekgezelschap Vlaamsche Eendracht van Tak Charleroi.

Friesche element op de verspreiding van onzen stam, vooral voor zijn standhouden altijd en overal, overwegend en heilzaam is geweest.

28 Nov. sprak Dr. Verdeyen, van Oostende, over de Engelsche Universiteitstad „Oxford". Door middel van lichtbeelden liet hij ons de voornaamste gebouwen, waaronder de beroemdste der 24 colleges dezer stad, zien. Zijne opmerkingen omtrent die monumenten maakten van zijn voordracht een les over bouwkunst. Verder maakte hij ons met het studentenleven der colleges bekend, en repte een woord over den invloed, welken de hoogeschool van Oxford steeds op de Engelsche, en zelfs op de wereldgeschiedenis gehad heeft.

K o r t r i j k. 12 November hield de heer S. Franck een voordracht over den „Ontwikkelingsgang van de fotografie", met lichtbeelden. Mevr. Van Kerckhove en de heer M. Wullaert voerden liederen uit.

19 November sprak Dr. Verheyen uit Brugge over de „Mythologie bij de oude Germanen". Mejuffrouw Van de Putte bracht liederen ten gehoore. In samenwerking met het bestuur van de „Vlaamsche Wacht" zal het bestuur van het A. N. V. de Kortrijksche Ondercommissie uitmaken, die hier de propaganda voor de vervlaamsching van de Hoogeschool te Gent zal leiden.

M e c h e l e n. 4 November hield de heer Lodewyckx, hoogleeraar te Stellenbosch (Zuid-Afrika) een voordracht over den rassenstrijd die in de Zuid-Afrikaansche Unie, tusschen kleurling en blanke gevoerd wordt.

De „Liederavonden voor het Volk" herbegonnen hun werking, onder de leiding van den heer J. van den Bergh, 17 November. De voorzitter, Dr. Tack, hield er eene toespraak, waarin hij o. m. hulde bracht aan den stichter der Liederavonden, Fl. van Duyse.

Dr Schuyten, van Antwerpen, heropende den leergang van het „Hooger Onderwijs voor het volk". Hij handelde over Paedologie. Een talrijk publiek woonde die lessen bij.

Op de laatste alg. vergadering werd besloten het werk van het Vreemdelingenverkeer en in het bijzonder de propaganda voor de Beiaardconcerten aan de plaatselijke vereeniging „Mechelen aantrekkelijkheden" over te laten. Het bestuur van onze afdeeling „Vreemdelingenverkeer" zal in dat van „Mech. aantr." opgenomen worden.

Een onderzoek wordt geopend tot het bestudeeren van het toepassen der taalwetten in het Mechelsch onderwijs, zoowel officieel als persoonlijk.

OOST-INDIË

Onderwijs aan de Indo's.

Geachte Redacteur.

In het November-nummer van Neerlandia schrijft U eene aanteekening onder Sprokkelingen uit het Onderwijs van 24 Sept. en 1 Oct. j.l. die misschien beter zal zijn bedoeld dan is uitgedrukt. Immers naar aanleiding van te verwachten meer vrijgevige bepalingen omtrent de toelating van Inlanders op de Europeesche scholen zegt U, dat toe te juichen, m i t s z i j n i e t d o o r g e b r e k k i g e k e n n i s v a n h e t N e d e r l a n d s c h, d e n g a n g v a n h e t o n d e r w i j s b e l e m m e r e n e n d a a r d o o r d e I n d o's, d i e t o c h a l z o o v e e l z o r g v e r e i s c h e n, n o g m e e r i n h u n v o o r t g a n g t o t d e z o o n o o d i g e k e n n i s v e r t r a g e n.

Waarom nu juist de Indo's er met de haren bijgesleept.

Zeker omdat de zeevaartkundige en de postcursus niet door de zonen van Indo's bezocht worden. Dit was al voorspeld bij de oprichting, en een woord van hulde mag niet onthouden worden aan de voormannen van die scholen, die trots de sombere voorspellingen het erop gewaagd hebben. Het negatieve resultaat bewijst, dat we van het Europeesche element te weinig aanbod krijgen en dat de tijd met rassche schreden nadert, dat ook het Inlandsche intellect tot een gezonden wedkamp moet worden toegelaten.

Doch iets anders bevat het bericht van de Europeesche scholen. Het bewijst dat de Regeering een middenweg zal gevonden hebben, misschien wel in een voorbereidende klasse, voor niet- of nog onvoldoend Nederlandsch sprekende en denkende kinderen, toch den weg te openen tot de Europeesche scholen. De Inlander en Chinees van eenige ontwikkeling vraagt en terecht, opleiding en opvoeding in een Europeesche omgeving. In het eerste jaar, misschien de eerste jaren is de onvoldoende denkkracht in de Nederlandsche taal een beletsel om alle vakken behoorlijk te kunnen volgen, en dit is een bezwaar voor de andere kinderen vooral als het aantal achterlijke nog al groot is. Doch dit geldt niet alleen voor de Indo's, maar speciaal voor alle goed Nederlandsch sprekende en denkende kinderen. Een bijzonder nadeel ondervinden de Indo's er niet van; integendeel zullen de kinderen, die thuis bijna uitsluitend Maleisch spreken, er mede gebaat zijn, omdat er nu misschien afzonderlijke klassen zullen komen voor achterlijken in de Nederlandsche taal, die voor hen ook goed zullen zijn.

De slotzin van Uw naschrift: „Het is te betreuren, dat de belangen van de Indo's hier, als in andere aangelegenheden, in strijd zijn met die der Inlanders" had beter achterwege kunnen blijven. Als stelling op zichzelf is er wel wat van te maken, doch er is geen verband tusschen de Sprokkelingen en dezen zin. Want ook hier is het woord „Indo" niet geheel juist. Men moet vooral in deze aangelegenheid niet algemeen worden.

Voor de paupers en kleine lieden, voor een groot deel Indo's, moge het een angstbeeld zijn, dat het Inlandsche element om goed onderwijs vraagt, en de vrees niet geheel ongegrond, dat de strijd om het bestaan zwaarder zal worden, 't gaat toch ook niet aan, terwille van een kunstmatig op een zeker niveau gehouden klasse van menschen, de belangen van het algemeen te schaden. Maar deze klasse vertegenwoordigt nog niet „d e I n d o's". In welk opzicht de Indo's in 't algemeen andere belangen zullen hebben, dan de andere Europeanen, die in Indië zijn geboren of daar blijven, is me niet duidelijk. En een Europeesch, liever Nederlandsch, belang is 't toch, dat onze Inlandsche mede-onderdanen zich ook ontwikkelen en liefst onder Nederlandschen invloed, en dat die ontwikkeling een Nederlandsch karakter draagt.

U dank zeggend voor de verleende plaatsruimte verblijf ik met de meeste hoogachting, Uw dw.,

's-G r a v e n h a g e, 27 Nov. 1910. H. A. KOOY.

Met dank aan den inzender voor zijne opmerkingen, zij hier aangeteekend dat met I n d o's bedoeld werden: de kinderen der armere Indo-Europeanen, der kleine lieden, der paupers als men wil; in het algemeen zij, die thuis meer Maleisch dan Nederlandsch hooren.

Als Europeanen hebben zij in de eerste plaats recht op het bezoeken der Europeesche lagere school; en wanneer nu, naast die, niet of nog onvoldoend Nederlandsch sprekende en denkende, kinderen, vele Inlandsche of Chineesche kinderen, van wie dit minstens in dezelfde mate te verwachten is, de scholen komen bevolken, zullen die jeugdige Indo-Europeanen in hun voortgang tot de noodige kennis vertraagd worden,

daar de onderwijzers(essen) dan met een nog grooter aantal niet of slecht Nederlandsch sprekenden te kampen zullen hebben.

Voor de kinderen der meergegoeden staan andere scholen open en wanneer ook deze door jeugdige Inlanders of Chineezen bezocht worden, geldt ook voor de eersten het bezwaar van oponthoud in den gang van het onderwijs, maar voor hen, die thuis beter onderlegd zijn, is dat bezwaar zóó groot niet.

Een woord van medegevoel, van medelijden is trouwens meer op z'n plaats voor de armeren, voor de misdeelden, dan voor hen, die beter onderlegd zijn en voor wie vele wegen tot goede opleiding openstaan.

Van daar de klacht ten behoeve van de Indo's, met welke uiting toch wel méér op de armeren onder de Indo-Europeanen gedoeld wordt.

Mocht de Regeering er toe komen, voorbereidende klassen in het leven te roepen, ten behoeve van de, niet of nog ongenoegzaam Nederlandsch sprekende kinderen, Indo-Europeesche, Inlandsche of Chineesche, die later de Europeesche scholen wenschen te bezoeken, dan zou daarmede wellicht aan vele bezwaren ten deze, tegemoet gekomen worden. Red.

Schout.

Zoo men weet heeft het Hoofdbestuur van het A N. V. adressen gezonden aan den Minister van Koloniën en de Staten-Generaal om het woord schout te handhaven in de benamingen van de Indische politie. Van het Departement van Koloniën kwam bericht, dat in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende het ontwerp der Indische begrooting (blz. 24) de reden is medegedeeld, waarom de titel schout bij de herinrichting van het politiewezen in Nederlandsch Indië moet vervallen.

Ter plaatse, in het Ministerieel schrijven aangeduid, leest men: „De titel van schout dient in de hoofdplaatsen Batavia, Meester-Cornelis, Semarang en Soerabaja te vervallen, wijl de hoofdcommissarissen en commissarissen van politie hier een hooger aanzien zullen moeten genieten dan thans, naar Indische opvatting, aan den schoutstitel wordt toegekend. Ook buiten de vier hoofdplaatsen moet dientengevolge deze benaming verdwijnen, daar het verband van de gouvernementspolitie in de binnenlanden met die in genoemde hoofdplaatsen niet toelaat om gelijksoortige functies door verschillende namen aan te duiden."

Het betoog is niet overtuigend, om het feit te rechtvaardigen, dat de vreemde indringer met open armen gastvrij wordt binnengehaald, en de verwaarloosde landzaat buiten de deur gezet. Heeft de betrekking, waaraan de titel van schout verbonden was in den in den loop der tijden haar aanzien verloren door mindere strengheid bij de keus der personen, of het stellen van lagere eischen voor de vervulling dier betrekking, dat aanzien, zou men zoo nuchter weg zeggen, is terug te winnen, door het ambt gewichtiger te maken, aanlokkelijk voor personen van rijpere studie, uit de betere klassen der maatschappij. De vreemde benaming zou nog te verontschuldigen zijn, wanneer de titel van schout voor een anderen rang behouden werd, maar het ligt in de bedoeling dien overal bij de politie te verwijderen.

Onderwijs aan Inlanders.

In antwoord op een verzoekschrift van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Boedi Oetomo" om het daarheen te leiden dat van Regeeringswege inrichtingen van onderwijs, uitsluitend bestemd voor Inlanders in het leven worden geroepen, waarin hetzelfde wordt onderwezen als op de Europeesche lagere scholen, is geantwoord dat maatregelen tot verruiming van de gelegenheid voor Inlandsche kinderen om Europeesch onderwijs, respectievelijk onderwijs in de Nederlandsche taal te ontvangen, in overweging zijn.

Bouwmeester-hulde.

De Groepssecretaris schrijft:

Bij de huldiging van Nederlands grootsten tooneelspeler ter eere van zijn vijftigjarig jubileum heeft het Verbond van zijn oprechte waardeering voor dezen beroemden Nederlander zooveel mogelijk blijk gegeven.

Over den feestavond te Buitenzorg is reeds het een en ander medegedeeld. Een kort verslag van de vieringen elders moge in Neerlandia een plaatsje vinden.

Het Groepsbestuur zond een bijdrage aan de Commissie die het eerst met het inzamelen van gelden begon, n.l. die te Soerabaja, én wenschte den grijzen tooneelspeler telegrafisch geluk. Op den feestavond zelf werd ook namens het Verbond het woord gevoerd door den voorzitter der schouwburg-commissie, Mr. H. J. de Bruyn.

Te Semarang werd Bouwmeester o. m. toegesproken door het bestuurslid, den heer Z. Stokvis, die hem namens onze Afdeeling een palmtak aanbood.

En te Batavia, de laatste plaats waar een jubileumavond werd gehouden, belastte Mr. J. A. van Dijk, die het woord voerde namens de feestcommissie, waarin ook de Afdeelingsvoorzitter zitting had, zich met het aanbieden van de bloemenhulde der Afdeeling. Deze heeft verder bijgedragen aan het geschenk „in envelop", tot het bijeenbrengen waarvan ook enkele leden van het Verbond hebben medegewerkt.

Bouwmeester's feest is in Tropisch Nederland met groote geestdrift gevierd. Dat zal, naar wij verwachten ook in zijn geboorteland het geval zijn!

Afdeeling Batavia.

Als bestuurslid is opgetreden Dr. R. Broersma, gewezen voorzitter van de Afdeeling Semarang.

ZUID-AFRIKA

De Unie-cantate toch gezongen.

Jan Celliers heeft een cantate gedicht op de Unie van Zuid-Afrika en Ten Brink heeft er muziek voor geschreven. Wij hebben dit reeds gemeld. Zonder geldelijken steun kon die cantate echter niet worden uitgevoerd. Die steun werd niet verleend. Wel werden er schatten uitgegeven voor de Engelsche feesten ter gelegenheid der opening van het Unie Parlement; maar voor deze echt nationale uitvoering kon men geen geld krijgen. Den Hollandschen Afrikaners verdroot dit en zij uitten hun gerechte ontevredenheid. Dit heeft geholpen. In een buitengewone zitting van den stadsraad van Pretoria is besloten £ 300 toe te staan voor dit doel. Nu is de cantate in 't laatst van November gezongen, in het Hollandsch natuurlijk.

Zuid-Afrikaners in Holland.

De Zuid-Afrikaansche studenten in Nederland hebben den 4en Nov. de opening van den Unie-Volksraad gevierd met een feestmaaltijd in Parkzicht te Amsterdam. Mede zaten aan Prof. Marais met zijn echtgenoote en dochter uit Stellenbosch, die juist een bezoek aan Holland brachten. Een der sprekers aan tafel wees er op dat men nergens buiten Zuid-Afrika zooveel Afrikaansche dames bij elkaar kan brengen als te Amsterdam.

Niet minder dan negen namen aan dezen feestmaaltijd deel.

Ter herinnering aan de opvoering van Joan Woutersz., tooneelspel van H. J. Schimmel,
door de leden van „Ons Spreekuur" te Stellenbosch,
op 18 en 19 Augustus 1910.

Hertzogisme.

Gen. Hertzog is in Pretoria zijn schoolwet gaan verdedigen. Het moet er hem aan gelegen zijn geweest, dat te doen, want uit Transvaal was hij om die wet voortdurend aangevallen, niet altijd alleen van Engelschen kant. De Kristelike Jongelings Vereniging, waarvan ds. van Broekhuizen voorzitter is, stelde hem er toe in de gelegenheid. De zaal was stampvol.

Hij was uitgegaan van de ervaring, zeide hij, dat Hollandsch-sprekende Afrikaanders, die Engelsch tot hun taal maken, hun volksaard verliezen, en omgekeerd. Maar menschen, die behalve hun eigen taal ook de andere aanleeren, blijven zichzelf. Nu, een man of een volk — ging hij voort — die opzettelijk zijn eigen taal weggooit, verdient geen eerbied, maar verachting. Hij is niet tegen het Engelsch, maar wil dat ook het Hollandsch zijn recht hebbe. Tot dusver zijn de Hollandsch-sprekende kinderen gruwelijk verwaarloosd.

Vervolgens zette hij de wet in haar hoofdzaak uiteen. Elk kind moet tot en met de vierde klas onderwezen worden in de taal waarmee het 't meest vertrouwd is. Na de vierde klas worden drie vakken onderwezen in het Engelsch, drie in het Hollandsch en de twee overige vakken worden in de taal onderwezen, door het schoolcomité gewenscht. Met andere woorden, de wet erkent geen verschil tusschen de twee talen.

In het voorbijgaan herinnerde hij er aan, dat er in den Vrijstaat van de 21.000 schoolkinderen slechts 4000 Engelsch-sprekend zijn, en van de 400 volksscholen zijn er ten minste 250 eentalig-Hollandsch.

Als een goed generaal verdedigde de minister zijn wet ook door de Transvaalsche wet aan te vallen, maar aangezien het een wet is van zijn ambtgenoot Smuts en hij als Vrijstater in Transvaal sprak, deed hij het zeer omzichtig.

De Transvalers — zoo ongeveer sprak hij — hebben de wet aanvaard, en zullen dus wel weten waarom zij 't deden. Hij zou er geen aanmerking op maken, maar het liet geen twijfel, dat die wet dwang toepast, en wel uitsluitend ten bate van het Engelsch. Voor overgang naar een hoogere klas wordt zekere kennis van het Engelsch vereischt, niet van het Hollandsch. Na de derde klas is er voor het Hollandsch kind dwang ten opzichte van het Engelsch, en niet omgekeerd. Het past Transvaalschen critici dus allerminst zich zoo warm te maken over onbillijkheid, die zij in de Vrijstaatsche wet meenen te zien.

En zulke taal vond in de hoofdstad van Transvaal uitbundige toejuiching, en ds. Bosman, die na gen. Hertzog sprak, lokte opnieuw applaus uit, toen hij opmerkte, dat Hertzogisme, neemt men er enkele letters uit, tot heroïsme wordt.

* * *

Hadden we meer ruimte we zouden graag lange aanhalingen doen uit het artikel dat ds. Louis P. Vorster te Rustenburg, die wakkere Afrikaander, over de schoolkwestie in de Volkstem van 21 October heeft geschreven. Opsa'el! Opsa'el! heet het. Het is de oude kreet voor den aanval.

Hij wil rechtuit praten, zegt hij. Gen. Hertzog moet minister van onderwijs van de Unie worden. En dan moet in Transvaal een Afrikaander directeur van onderwijs worden. De Engelschman Gunn heeft in den Vrijstaat zijn ontslag genomen. Daar heeft ds. V. eerbied voor. De Transvaler — Adamson — moet volgen, goedschiks of kwaadschiks. Ook in de Kaapkolonie zou het goed wezen, dat dr. Muir vervangen werd.

En dan pakt ds. Vorster over de Transvaalsche

schoolwet uit. „Generaal Smuts heeft de Hollandse kinderen van Transvaal opgeofferd aan politieke oogmerken. Ja, hij heeft dit gedaan." Maar ds. Vorster wil het hem vergeven. Het zal noodzakelijk zijn geweest, om het politieke doel te bereiken. Alleen, gen. Smuts had de Afrikaanders het offer niet zoo zwaar hoeven te maken.

En dan noemt ds. Vorster voorbeelden, hoe hard voor de Hollandsch-sprekenden de wet is toegepast; hoe zij die Hollandsch op school verlangden werden gedwarsboomd, hoe hun verzoeken werden afgeslagen. Hij noemt het dan ook onwaar, dat de schoolraden geen gebruik hebben willen maken van de rechten die het Hollandsch zijn toegekend.

Aan het slot van zijn welsprekend stuk zegt hij:

„Laten wij toezien dat de onderwijswetten van al de Provinsies zo spoedig mogelik in overeenstemming gebracht worden met art. 137 van de grondwet. Eigenlik moesten wij veel meer eisen dan dit. Voor meer dan honderd jaren heeft de Engelse taal, met weinig uitzondering, de voorrang in Zuid-Afrika gehad. Hierdoor vijn vele van onze Holl. families verengelst geworden. Hieraan moest 't toegeschreven worden, dat 't zo moeilik gaat 'n genoegzaam aantal Holl.-kundige onderwijzers in Z.-Afrika te vinden, zodat wij verplicht zijn nog Holl. onderwijzers te importeren. Een groot deel van onze natie is reeds al zo verbasterd, dat 't zijn eigen taal veracht. Dit alles is te wijten aan die honderdjarige voorrang van 't Engels. Om nu weer gelijk te komen, moest, naar recht, 't Hollands nu eerst weer 'n tijd lang — ik zeg nu niet juist 100 jaar — voorrang verkrijgen. Zullen wij die schuld zo maar zo aan de Engelsen kwijt schelden?

„Het is nu de tijd voor ons om te handelen. In de eerstvolgende vijf jaren — indien wij nog zo lang tijd hebben — moeten wij deze zaken in orde maken. In die tijd zullen de Engelsen niet stil zitten, geloof mij. Gelijk zij te Magersfontein, Colenso en Stormberg troepen ingevoerd hebben, zullen zij nu stem-troepen invoeren om bij de e. v. elektie de overwinning te behalen. En als zij eenmaal de overwinning hebben behaald, dan... voor ons geen wapenstilstand, geen genade meer, maar „unconditional surrender"."

* * *

Inmiddels is de schoolkwestie in den Unie-Volksraad ter sprake gekomen. De slotsom was, dat er een commissie werd benoemd, om te overwegen of er in den schoolstrijd niet een schikking is te treffen. Gen. Hertzog zit in die commissie. Dat is een heele geruststelling.

Een nationale universiteit van Zuid-Afrika.

Misschien meer dan in de meeste landen is de inrichting van het hooger onderwijs in Zuid-Afrika van gewicht, aangezien daar het lager en het middelbare onderwijs zich naar de universiteit richt.

Van het plan om een echte universiteit naar Europeeschen trant op te richten — de bestaande universiteit van de Kaap de Goede Hoop is slechts een examineerend lichaam — hebben wij al meermalen gewag gemaakt. Het is nu een stap vooruit. Uit het geld, dat een paar mannen in goud- en diamantmijnen hebben verdiend, is een vijf- of zes millioen gulden beschikbaar gesteld voor een universiteit, die vermoedelijk haar zetel zou krijgen te Groote Schuur, het oude buiten van Rhodes, te Rondebosch bij Kaapstad.

De heer Malan, de minister van onderwijs, heeft al gesproken van „de nationale universiteit van Zuid-Afrika" die er zou komen, maar ook gezegd, dat die geen schade zou mogen doen aan de ontwikkeling van oude inrichtingen van hooger onderwijs; dus niet aan het Zuid-Afrikaansche College te Kaapstad en het Victoria College te Stellenbosch. Ons Land echter vreest er voor, dat die ten slotte toch in het gedrang zouden komen, als er geen rijkaards zijn, die ze de middelen verschaffen om zich ook behoorlijk in te richten.

De Volkstem laat uit Pretoria een ander bezwaar klinken. Als aan die „nationale universiteit" de taal en de geschiedenis van den Afrikaander niet tot hun recht komen, schrijft het blad; als de universiteit meer Engelsch of Schotsch dan Zuid-Afrikaansch wordt — minister Malan schijnt gezegd te hebben, dat hij Britsche voorbeelden zou volgen — „dan zal 't Hollands-sprekend deel der bevolking z'n eigen instelling voor 't hoogste onderwijs verlangen en ook... erlangen."

Daartoe — wij hebben 't al vroeger gezegd — zal het ten slotte toch moeten komen. Een tweetalige universiteit is moeilijk denkbaar, tenzij de Afrikaanders voor hun taal en beschaving genoegen nemen met de rol van Asschepoester bij haar zusters thuis.

Art. 137 in toepassing.

Wij maakten er in ons vorig nummer melding van, dat er in Transvaal bij de vrijwilligerskorpsen alleen Engelsch werd gesproken en jonge Afrikaanders daar vergeefs over geklaagd hadden. Als leden van de Waakzaamheidskommissie van de Zuid-Afrikaanse Akademie hebben ds. Bosman, adv. N. J. de Wet en dr. Engelenburg zich tot gen. Smuts, als minister van verdediging, gewend met het verzoek, dat er bij de inrichting van Zuid-Afrika's verdediging rekening worde gehouden met art. 137 van de grondwet, dat het Engelsch en Hollandsch gelijke rechten verleent.

Gen. Smuts liet antwoorden, dat hij „zich ten volle bewust is van de noodzakelijkheid om (bij deze zaak) voldoende maatregelen te treffen ter genoegdoening van het Hollands-sprekende gedeelte van de bevolking."

Ook van den minister van spoorwegen heeft men de toezegging gekregen, dat hij zijn best zal doen om bij dien tak van dienst het Hollandsch te geven wat het toekomt.

Dat zal, onder het Engelsche hoofdbestuur der sporen, niet makkelijk gaan!

Hollanders en Afrikaners.

Wij ontleenen aan een brief, te Pretoria geschreven in 't laatst van September:

„Het Nederlandsch element heeft zich bij de verkiezingen doen gelden en was Botha in Pretoria-Oost gekozen geworden, misschien dat dit voor de Hollandsche kolonie het sein geweest zou zijn, voor een nog krachtiger actie. Ik voor mij acht elk naar buiten optreden nog voorbarig en zou veel liever zien dat de Hollanders hier, zonder de trom te roeren, samenwerkten en stil, maar ernstig wilden arbeiden. Dit is een onderwerp, dat niet in een paar regels behandeld kan worden, doch ik roer het even aan, omdat ge als lid van het A. N. V. zoo licht geneigd zult zijn om ons in Zuid-Afrika van lauwheid te beschuldigen of te verdenken. Willen Nederland en het A. N. V. hier goed werk doen, stuur ons dan Nederlanders met werk l u s t en werk k r a c h t, geen menschen van propaganda, maar werkers op eigen grond, op het land, bezield met den geest van de besten onzer natie, met ijver en volharding. Vooral het laatste; dit land met zijn vele teleurstellingen is alleen geschikt voor den speculant of voor hem, die ondanks allen tegenspoed vertrouwt en werkt. De eerste slaagt een enkel maal; de laatste altoos..."

Juist, wat het Verbond altijd wil in Zuid-Afrika: samenwerking van Afrikaners, Hollanders en Vlamingen; Hollanders en Vlamingen niet op den voorgrond, tenzij 't hun door de Afrikaners zelf wordt gevraagd. En wanneer er Hollands-sprekenden uit

Europa daarheen gaan, dan alleen de beste; mannen, op wie wij hier in Europa trotsch kunnen zijn; mannen met werklust en werkkracht, mannen met tact vooral. Zoo zijn er den laatsten tijd naar Zuid-Afrika gegaan.

Een volkslied.

De Vrijstaat en Transvaal hadden een eigen volkslied — zegt Ons Land — maar in de Kaapkolonie en Natal was het toch maar het Engelsche volkslied dat als zoodanig dienst deed. Nu Zuid-Afrika een eenheid is geworden, moest het een eigen volkslied hebben, vond men. De South African News schreef een prijsvraag uit. Bekroond werd een gedicht van C. E. Viljoen. De muziek werd erbij geschreven door dr. J. H. Meirink Beck, lid van den Senaat. Woorden (er is ook een Engelsche lezing van) en muziek worden zeer gunstig beoordeeld, naar wij in Ons Land lezen. Het lied zou bij de Uniefeesten gezongen worden. Ziehier den Hollandschen tekst der laatste drie coupletten:

Wij minnen u, o land van smart,
Van menig bloedtoneel,
Van leed en strijd, van twist en nijd,
Van rustverstoorders veel;
Verdeeldheid schond uw welvaart eens,
Vijandigheid uw vreê,
Tot Gods Almachtig' Hand omhoog,
Een eind bracht aan ons wee.

Doch uit de asse van 't verleên
Kwam een gelouterd volk,
En fondamenten, vast en pal,
Verrezen uit de kolk;
Er heerscht een geest van broederschap,
De liefde blijft ons bij;
Wij hebben nu een heerlik land,
Verenigd, sterk en vrij!

Zuid-Afrika! wij zullen u,
Met ijver, moed en kracht,
Verheffen tot een machtig land,
Doen pralen in uw pracht;
Uw schatten zijn schier onbeperkt,
Uw zoons en dochters wijs;
Dies zullen wij u maken tot
Brittanje's trotste prijs.

A. N. V.-School te Kaapstad.

Te Kaapstad is den 1en December door de plaatselijke Afdeeling van het A. N. V. in haar zaal, naast de Hugenoten-Gedenkzaal, een school geopend voor het Nederlandsch. De lessen worden gegeven door bevoegd onderwijzend personeel op de uren, waarop de gewone scholen gesloten zijn. Ook het Hollandsche lied zal er worden geleerd. De school fs onder toezicht eener commissie gesteld, bestaande uit adv. J. W. Roux, voorzitter; M. Wartena, secretaris; G. van Heerde, penningmeester; oud President F. W. Reitz, adv. H. S. van Zijl, J. P. L. Volsteedt, F. W. Hesse, mej. Olga van Oordt en mej. P. de Zwaan.

Kaapstad.

Den 18en Oct. gaf de Rederijkerskamer Aurora, onderafdeeling van het A. N. V. te Kaapstad weder een harer steeds druk bezochte avonden. Opgevoerd werden twee blijspelen. Er werd vlot en pittig gespeeld en het publiek toonde dat het 't streven van het Verbond en den arbeid van Aurora op prijs stelt.

Het tooneelspel werd afgewisseld door piano- en vioolspel.

Elk lid brenge ten minste 2 nieuwe leden per jaar aan!!

AMERIKA

De groote molen.

Ds. Bloemendaal, Ned. Herv. Predikant in Amerika, heeft in een redevoering uiteengezet, welke de oorzaak is dat vreemdelingen in de Vereenigde Staten zoo snel oplossen in het Amerikaansche ras.

Deze gelijkmakende en yankiseerende molen is Amerika's openbare school. Het duurt maar een of hoogstens twee geslachten en het verschil in taal is reeds voorgoed opgeheven. Maar dit is niet alles wat men beoogt. Het uitdringen van de oude en het aannemen van de nieuwe taal maakt nog den Yankee niet. Het verdwijnen van een taal of meer talen lost de verscheidenheid niet op en brengt de gewenschte eenheid niet. De zielen der kinderen komen onder een stelselmatige vorming en kneeding, hun verstand wordt gevuld met de thans gangbare denkbeelden, het karakter gesneden naar Amerikaanschen maatstaf. Kinderen door dezen molen heengekomen zijn dan ook veelal van een heel anderen geest dan hunne ouders. De opvoeding op school bleek in de meeste gevallen sterker dan die der ouders. De oplossing en amerikanisatie door de ouders allicht nog tegengewerkt, kwam door de openbare school in ongelooflijk korten tijd tot stand. Het is moeilijk aan te geven welke invloeden daartoe het meest hebben bijgedragen, en welk vak van onderwijs het krachtigst deze omvorming in de hand werkte, maar wel is het duidelijk dat de openbare school een der machtigste werktuigen blijkt waardoor Amerika de immigranten opslokt.

Tooneelstukjes voor Amerika.

In het vorig nummer werd een aanhaling gedaan uit een brief, waarin om goede Holl. tooneelstukjes en samenspraken werd verzocht voor Amerika.

De 1e secretaris der Boeken-Commissie, Dr. W. van Everdingen, deelt ons mede, dat hij reeds geruimen tijd met Prof. Raap in onderhandeling is.

Het verdient aanbeveling, dat leden van het A. N. V. zich voor dergelijke aangelegenheden steeds rechtstreeks wenden tot de Boeken-Commissie.

Ned. Leerstoel te Chicago.

De Afdeeling Chicago van het A. N. V. doet in de Hollandsch-Amerikaansche pers een oproep om steun voor den leerstoel in het Nederlandsch aan de Hoogeschool te Chicago. Deze leerstoel zal worden gesticht, zooals wij in het November-nummer hebben gemeld, wanneer de Afdeeling gedurende twee jaren 1000 dollar per jaar geeft als een bewijs van belangstelling in deze belangrijke proefneming.

Holl. St. Nicolaasfeest te Nieuw-York.

De Nederlandsche Vereeniging „Eendracht maakt Macht" te Nieuw-York heeft 3 December een welgeslaagd St. Nicolaasfeest gevierd, dank zij het Comité dat zich voor deze gelegenheid gevormd had en dat bestond uit de heeren: W. van der Hoeven, J. H. Addicks, voorzitter; Th. F. de Jonge, secretaris; J. P. A. Bates, C. Beeling, H. Pen, C. P. F. de Jonge.

Op de uitnoodigingskaart waren deze regelen van Nic. Beets afgedrukt:

Blijf één, blijf één, Eendracht maakt Macht!
Laat niets uw doel verflauwen,
Hecht vaster steeds de eendrachtband
En reikt elkaar de vriendenhand
Het harte vol vertrouwen.

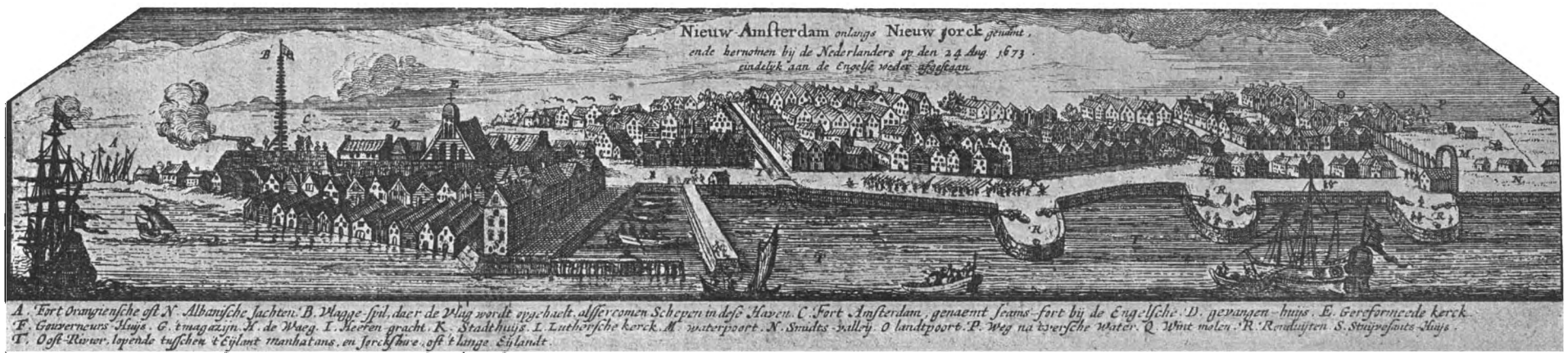
A. Het Fort. B. de Kerck C. de Wintmolen D. dese Vlagge wert op gehaelt als daer Schepen in de Haven komen. E. t'gevangen huys F. de H. Generaels huys G. t'Gerecht H. de Kaeck I. Compagnies Pachuys K. Stadts Herberch

NIEUW-AMSTERDAM.

Nieuw-York maakt zich gereed het 300-jarig bestaan van Nieuw-Amsterdam, thans Nieuw-York geheeten, in 1913 glansrijk te vieren. De feesten beloven die der Hudson-Fulton-herdenking in schittering verre te overtreffen. — De bovenstaande afbeeldingen van Nieuw-Amsterdam ontleenen wij aan den platen-atlas, samengesteld door G. van Rijn, met medewerking van Prof. Dr. G. W. Kernkamp. De uitgever S. L. van Looij te Amsterdam stond ons de clichés welwillend af. In het Januari-nummer stellen wij ons voor een beschouwing aan deze merkwaardige uitgave te wijden.

De eerste afbeelding is een der oudste die bekend zijn, en komt voor op een kaart van onze kolonie Nieuw-Nederland, geteekend en gegraveerd door Claes Jansz. Visscher in Amsterdam 1656 — Op de tweede plaat is Nieuw-Amsterdam reeds Nieuw-Yorck genaamd. De vestiging had zich in weinige jaren, nadat de eerste teekening was gemaakt, reeds krachtig ontwikkeld. Deze afbeelding moet omstreeks 1675 zijn vervaardigd.

De samenstellers van dezen platen-atlas vertellen van Nieuw-Amsterdam: „Nadat in 1609 Hudson de naar hem genoemde Hudson-rivier afvoer, werd eenige jaren later de Compagnie van Nieuw-Nederland opgericht, die op het eiland Manhattan, aan den mond der genoemde rivier, het fort Nassau stichtte, met enkele huizen er om heen en een kerk, alle van hout. Het eiland Manhattan werd toendertijd door onze voorvaderen de geschiktste plaats voor zulk een vestiging geacht, en de geschiedenis van het tegenwoordig Nieuw-York heeft bewezen, dat zij een helderen blik hadden".

A. Fort Orangiensche oft N. Albanische Jachten. B. Vlagge-stil, daer de Vlag wordt opgehaelt, als'er comen Schepen in dese Haven. C. Fort Amsterdam, genaemt Jeams-fort bij de Engelsche. D. gevangen-huijs. E. Gereformeede kerck. F. Gouverneurs-Huijs. G. t magazijn. H. de Waeg. I. Heeren-gracht. K. Stadthuijs. L. Luthersche kerck. M. waterpoort. N. Smidts-vallej. O landtpoort. P. Weg na weirsche Water. Q. Wint molen. R. Reenduijten. S. Stuijvesants-Huijs. T. Oost-Rivier, lopende tusschen t'Eijlant manhatans, en Jerckshire, oft t'lange Eijlandt.

Het woord Dutch in Amerika.

In Deutsche Erde, Zeitschrift für Deutschkunde, vinden wij een artikel van Ernest Bruncken in Washington over het gebruik van het woord Dutch in Noord-Amerika.

Tot aan het einde der 18e eeuw was in het Engelsch dutch de algemeen gebruikelijke naam voor Duitsch. Na dien tijd is het in de letterkundige taal vrijwel volkomen verdrongen door german. In Amerika echter hield het langer stand. Daar werden de Engelsche kolonisten het eerst bekend met de Nederlanders, die zij als Dutchmen bestempelden. Men kon van hen niet verwachten dat zij vertrouwd waren met de staatkundige geschiedenis van Duitschland. Het liet de Amerikanen vrij koud of de Hollanders verschilden van de Hannoveranen of Hamburgers. Zij spraken, in zoover de vreemdelingen dit beoordeelen konden, dezelfde taal. Al spoedig evenwel ontdekten zij dat de Hollanders zelf verschil maakten tusschen Platduitsch en Hoogduitsch.

Toen nu later groote zwermen inkomelingen uit Noord-Duitschland in Amerika kwamen, noemde men dezen, overeenkomstig het Nederlandsche spraakgebruik, High-dutch en nog heden ten dage heet de volksmond de Duitschers uit Mohawk Mohawk Dutch en die uit Pennsylvanië Pennsylvania Dutch.

In de 19e eeuw werd de instrooming van Duitschers in Amerika weer sterker. Vooral de meer of minder ontwikkelden onder hen begonnen zich nu te verzetten tegen de goede ouderwetsche aanduiding. Zij hadden uit hun woordenboeken geleerd dat Dutch zooveel beteekende als Hollandsch en dat Duitsch in het Engelsch German was. Zij wilden geen Hollanders zijn, en dit te minder omdat de beschaafde inkomelingen van dien tijd bijna allen uit Zuid-Duitschland kwamen en zich veel verder van de Nederlanders af voelden staan dan de Noord-Duitschers.

Hollanders in Argentinië.

In Argentinië wonen reeds van 5 tot 6 duizend Hollanders, en met bijna iedere boot komen er nieuwe landverhuizers uit Nederland aan. Wel hebben de teleurstellingen en ontberingen jaren lang de instrooming van vreemdelingen tegengehouden; doch in de laatste jaren neemt de Hollandsche landverhuizing daarheen weer toe.

Er zijn een viertal plaatsen, waar de Hollanders in vrij groote getalen bijeen wonen.

Reeds in 1893 riepen de Hollanders te Rosario om een Hollandschen predikant. Ouderling A. Struis werd tot leeraar geordend. Zijn gemeente was klein — 28 leden, 60 kerkgangers.

Ds. Struis ging later naar Buenos Aires. Later werd een evangelisatie-vereeniging te Rorario opgericht met den heer G. J. van Oppen aan het hoofd. In 1905 schreef men van daar naar Holland: „Als er op de een of andere manier geen hulp komt, nemen wij de Gereformeerde Kerk mee in 't graf." Dr. Lonkhuizen vond er in 1908 ongeveer 600 Nederlanders.

In Buenos Aires wonen eveneens ruim 600 Hollanders. De kerkelijke gemeente daar bloeide een tijd lang met 40 leden en 150 toehoorders. Ds. Struis legde door oneenigheid gedwongen, zijn werk neer.

Bepleit werd het aanstellen van een zendelingleeraar voor de vele kleine Hollandsche landbouwkolonies in de provincie verspreid, zocals ook de andere naties doen.

Een christelijk hoofdonderwijzer, de heer A. C. Sonnenveldt, zal nu in die streken een Chr. School beginnen met twee hulponderwijzeressen. Er moeten een huis en een school gebouwd worden. Daarvoor zonden de Geref. Kerken in Nederland reeds 700 dollars en in Amerika hoopt men een zelfde bedrag bijeen te brengen.

De derde gemeente die om hulp riep, is Chubut, de Boeren-gemeente. Twee jaar geleden beloofde zij nog 400 dollars voor de diensten van een predikant gedurende de zomermaanden. Daarna liet zij niet veel meer van zich hooren en thans deelt de Kerkbode uit Zuid-Afrika mede, dat reeds veel Boeren uit vrees voor verwildering weer naar Zuid-Afrika terugkeeren.

De vierde gemeente is Tres Arroyas, gesticht in 1908 door Dr. Van Lonkhuizen. Zij telt 30 huisgezinnen en roept dringend om hulp. De Deputaten in Nederland zijn bezig haar te helpen aan een predikant, die dan van beide kerken subsidie zal ontvangen. Daar wonen 600 Hollanders, doch vele, moe van het wachten, hebben zich reeds in 1904 laten organiseeren tot een Spaansch Baptiste gemeente.

Behalve deze vier gemeenten zijn er nog tal van kleinere Hollandsche kolonies in Zuid-Amerika.

De Inwendige Zending zorgt voor Hollandsche christelijke leesstof aan die verspreide Hollanders, die hun taal en hun kerk trouw willen blijven, doch wien het aan voldoende geldelijke draagkracht ontbreekt om zich geestelijke hulp voor dit doel te kunnen verschaffen.

Nederland mag die Hollanders niet verloren laten gaan voor den Nederlandschen stam. Wij verheugen ons daarom in het voornemen der Nederlandsche Regeering om een Hollandsche school in Argentinië te steunen.

Het is noodig en wordt door de menschen daar van harte gewenscht.

* * *

Nadat 't bovenstaande reeds geschreven was, vernamen wij dat te Buenos Aires de heer Sonnenveldt zal arbeiden voor de oprichting eener Chr. Hollandsche School en zich verder zal bezig houden met de uitbreiding der Hollandsche kerkgemeente aldaar.

De heer Sonnenveldt is voor dit doel met zijn echtgenoote uit Nederland naar Argentinië gekomen. Men wil nu te Buenos Aires een kerkgebouw en pastorie aankoopen.

INGEZONDEN.

Het zingen op het Congres te Maastricht.

Met groot genoegen las ik in Neerlandia van Oct. het stukje van Dr. Te Lintum. Hij beklaagt zich daarin over het slechte zingen der Noord-Nederl. leden van het Congres.

„Wat is de oorzaak van deze machteloosheid, zoo schadelijk voor gezelligheid en geestdrift?" vraagt hij. Zijn antwoord is in hoofdzaak: „Ze hebben het op school niet geleerd!"

Hoewel ik nu in het algemeen niet op de strekking van het stukje zou willen afdingen, zou ik toch gaarne er nog iets willen bijvoegen.

Wel hebben de meesten onzer, noten geleerd, maar hoe weinig mannelijke oud leerlingen van H. B. S. en Gymnasium hielden de gewoonte van zingen. De mannenstemmen van de meeste gemengde koren klinken dan ook veelal ruwer dan de vrouwenstemmen.

Kunnen nu de zusters, echtgenooten en dochters van de door Dr. Te L. genoemde Congresbezoekers zingen? Ja zeker; bijna allen. Men kan gerust aannemen, dat onder haar alleen de vrouwen, die geen gehoor of geen stem hebben, niet kunnen zingen. Velen zijn lid van een koor en niet weinigen kunnen met begeleiding en van het blad, heel aannemelijk, een Duitsch, Fransch, misschien ook wel eens een Nederlandsch lied voordragen. Maar zouden zij op het Congres hebben gezongen? Zouden zij op de wandeling of in het gezelschap het voorbeeld tot een liedje hebben gegeven, dat bijbracht tot „g e z e l l i g h e i d e n g e e s t d r i f t". Neen, neen en nogmaals

neen! Zij kunnen wel zingen, zij hebben het wel geleerd, zij zingen in een koor en van het blad, maar een genoegelijk liedje, wijs en woorden uit het hoofd, dat kennen zij niet. Misschien de wijs, misschien de eerste regels, zooals van: „Ich weisz nicht was soll es bedeuten", of „Zie, de maan schijnt door de boomen", maar verder gaat de kunst niet. En wat is hiervan de oorzaak?

Schreef Dr. Te L. zelf niet in zijn juist uitgekomen vlugschrift: „Het Oorlogsspook en de 46 millioen", dat het fatsoen de groote mogendheden weerhield kleinere staten aan te vallen? Ja, dat fatsoen is eene groote macht! Ook het fatsoen (of is het hier valsche schaamte) weerhoudt ons Nederlanders van het meezingen van een eenvoudig liedje. Het is uit de mode, niet deftig. Reeds in de kerk zien de jongeren met schrik rond, wanneer de ouderen bij het zingen flink den mond opendoen. Het staat zoo gek! En om op een bruiloft liederen aan te heffen, is immers ook ouderwetsch. Een enkel kan er nog wel eens mede door, maar met hoe weinig geestdrift!

Zoo hebben wij het samen zingen verleerd! Zoo kennen wij de woorden niet meer van wat wij zouden kunnen zingen!

Wij doen nu liever mede in de koren. Dit heeft zeker veel aantrekkelijks en ik zou de laatste zijn om daartegen iets in te brengen. Hoe zouden wij oratoriums, enz. kunnen uitvoeren zonder geschoolde koren? Maar brengen deze iets bij tot „gezelligheid en geestdrift" in 't gezin. Integendeel, de koorzang helpt mede om het lied te verdringen. Hoe herinner ik mij de komst der Transvalers, toen de leerlingen der H. B. S. wèl liederen ter hunner eere hadden geleerd. Daar stonden de jongeluitjes gereed om te zingen; reeds zetten zij in, — iedereen was vol geestdrift om mede te beginnen. Plotseling — sst —. Daar achter was een koor opgesteld, dat zong ook hetzelfde lied, maar vierstemmig en met „hard — en zacht", sst! Wij moesten luisteren, niemand mocht of kon meezingen! Het was mooi, maar de geestdrift was weg. De jeugdige scholieren, die zich zooveel moeite hadden gegeven, mochten niet zingen, waren ontstemd. Het vuur van den middag was gedoofd!

Dien middag bewees mij: Om geestdriftig „met onbeklemde borst" te kunnen zingen, moet het éénstemmig zijn, en om éénstemmig te kunnen zingen moet men de woorden kennen. En daarom zou ik, behalve tot alles wat Dr. Te L. voorstelt, ook alle afdeelingen van het A. N. V. willen opwekken om alleen, of in samenwerking met de Ver. van Volkszang: Zangavonden voor volwassenen op te richten, waar iedereen gemakkelijk woorden en wijs van eenvoudige liederen kan aanleeren. Zeker, ook dàar heeft men met fatsoen te kampen. Juffrouw A, die onderwijzeres is, blijft weg, nu zij bemerkt, dat haar nichtje, die „in betrekking" is er ook komt, en nauwelijks heeft moeder B, die met hare dochters was verschenen, meisjes met korte rokken ontwaard, of zij gelooft zich „te oud" voor „met zulke jonge meisjes", en durft niet meer mede te doen. Zijn er een jaar niet genoeg mannelijke zanglustigen, dan blijven ze weldra allen weg; want er zijn er zoo weinig; het staat zoo gek!

En dan al die verschillende graden van deftigheid! Zoo ooit, dan wordt hier het geestige woord van den schrijver van „Onze Stand" tot waarheid: „Neem vier Hollanders en je hebt vijf standen." Ook de dames, wanneer zij zien, dat er dienstboden onder de zangsters zijn, zeggen: O, dat is zeker niet voor ons! — Ja, het is voor iedereen en wie meezingt heeft er dagelijks voldoening van!

Maar hoeveel grooter zou die voldoening zijn, wanneer men door het geheele land, overal, menschen vond in alle standen, die mee konden zingen en de woorden kenden! In het gezin, op de wandeling, door bosch en duin zou dan, zooals vroeger een lustig liedje weerklinken. Want muzikaal zijn wij genoeg! maar die woorden! En eerst dàn behoefden er „geen cursussen gesticht en geen bundels uitgegeven", want ieder huisgezin zou in zich zelf een cursus en ieder Nederlander een levend liederenboek zijn.

Rotterdam, Dec. 1910. E. BAELDE.

Taal- en Toonkunst.

Hooggeachte heer Hoofdredacteur,

Van de gelegenheid die Gij mij aanbiedt om, naar aanleiding van de zéér enkele aanvallen op mijn artikel: Taal- en Toonkunst, eenige woorden te zeggen, maak ik gaarne gebruik.

De Redactie van het Weekblad voor de Vrijzinnige Hervormden geloove dat ik geen oogenblik aan godsdienst — als verheven boven mijn onderwerp — heb gedacht.

Dat mijn artikel hier en daar wat àl te forsch is is uitgevallen erken ik; óók en vooral dat ik mij niet juist uitdrukte toen ik de „kunst" het „eenige" middel noemde om zedelijke kracht te voeden.

Een en ander is waarschijnlijk het gevolg van mijn gebrek aan bedrevenheid in het schrijven van voor de openbaarheid bestemde artikelen.

Minder gemakkelijk is het den schrijver van de Muzikale Kroniek — Alg. Handelsblad van 26 November l.l. — in het kort te woord te staan.

Mij voor ditmaal bepalende tot wat onmiddellijk op mijn artikel betrekking heeft, heb ik hem het volgende te zeggen:

Mevrouw Culp en mejuffrouw Verbena heb ik niet bedoeld.

„Drei Schüsse" heb ik op Duitschen tekst gecomponeerd.

Zonder „ergernis" zal óók ik de Duitsche poëzie aanhooren, waarop Jan van Gilse muziek heeft gezet.

Daar geniale mannen veelal de geestesrichting hunner Moeder volgen, is Van Gilse's kunstopvatting en -richting mij niet alleen begrijpelijk maar óók sympathiek.

Den zéér velen die mij schriftelijk of mondeling van hunne instemming deden blijken, betuig ik mijn hartelijken dank; niet het minst de Redactie van Neerlandia, voor de mij verleende plaatsruimte.

Geloof mij met de meeste hoogachting en erkentelijkheid,

Uw dw.,
BERNARD ZWEERS.

Amsterdam, Dec. 1910.

Taal- en Toonkunst.

Zeker zullen velen, die onze taal- en toonkunst een warm hart toedragen, met genoegen het artikeltje in Neerlandia van November hebben gelezen, waarin een man van hoog gezag zijn rechtmatigen toorn loslaat over degenen die hun plicht verzaken door eigen taal- en toonkunst den rug te keeren en steeds aan het uitheemsche, al is het zelfs minderwaardig, de voorkeur geven: de uitvoerende kunstenaars.

Blijkbaar heeft de hooggeachte schrijver, Bernard Zweers, vooral het oog gehad op het kunstlied, dat hij in bescherming wilde nemen; doch er is meer dat onze aandacht vraagt.

Ook de Nederlandsche toondichters gaan in deze niet vrij uit.

Hoeveel werken toch van onze beste componisten werden geinspireerd niet door eigen, maar door vreemde taal? Is het dan wonder, dan men met eenig recht kan spreken van gemis aan eigen-nationale muziek? Waar de grondgedachte — in den tekst — door het oneigene is uitgedrukt, hoe kan daarop door

de muziek den stempel van het eigene worden geplaatst?

Doch ook hierin is verandering ten goede gekomen: onze Hollandsche muziekliteratuur is in de laatste jaren met tal van prachtwerken verrijkt.

Doch aan het bezit alleen dier werken hebben wij weinig, zoo zij niet tot uitvoering komen.

Het zijn niet alleen de solisten die in verzuim blijven ons Hollandsche lied te propageeren, ook de zangvereenigingen zijn niet zonder schuld.

Is het niet bespottelijk dat zangvereenigingen werken uitvoeren waarvan de tekst door de leden niet verstaan en zeker niet gevoeld wordt, en waarvoor het instudeeren dubbel zooveel tijd kost om alleen maar tot een dragelijke uitspraak te komen?

En toch hoe vaak zien wij dit gebeuren bij werklieden-zangvereenigingen?

Het is of alles wil samenwerken om eigen taal- en toonkunst in den hoek te drukken. Overal is het gift doorgedrongen.

Een vereeniging spitst er zich op, gaat er prat op, maakt er reclame mee als zij het buitenkansje heeft een vreemd werk als eerste uitvoering op haar programma te kunnen plaatsen. Maar waar blijven nu de betere zangvereenigingen met het jongste prachtwerk van onzen Bernard Zweers: „Aan de Schoonheid"? [1])

Nog onlangs bij een feestconcert eener werkliedenzangvereeniging alhier, waarbij twee onzer meest gevierde zangeressen zouden meewerken, vermeldde het programma niet één Hollandsch lied. Door onwelzijn van een der solisten werd het program gewijzigd en kregen we zoowaar één Vlaamsch liedje te hooren.

Niet slechts te Amsterdam maar ook hier als elders zijn er misstanden aan te wijzen en blijven de loffelijke afwijkingen slechts uitzonderingen. Ja zelfs tot in de Hollandsche uitgaven zien wij hetzelfde lamlendige gebeuren.

Waartoe in Hollandsche werken nog steeds dat geleuter met Italiaansche benamingen? Al zijn er enkelen ter wille van beknotheid te verkiezen, de meesten toch zijn even zuiver en even juist door Hollandsche benamingen te vervangen.

In Holland: Hollandsch!

Doch bij het vele slechte dat nog overal voortwoekert is toch ook wel kentering ten goede te bespeuren.

Zweers zegt het zelf dat — tegen de verdrukking in — de Hollandsche kunst zoo prachtig opbloeit.

En is dit het geval met het kunstlied, met evenveel recht kan men dit zeggen van het volkslied.

Wordt de zedelijke kracht van een volk door kunst gevoed en wel vooral door taal- en toonkunst, het volkslied en het lied in den volkstoon is daarbij wel het krachtigste middel om het stambewustzijn te verhoogen en te verlevendigen.

Het volkslied — met zijn eenvoudige constructie en factuur — die er de gebiedende eischen van zijn — of zijn niet de mooiste en populairste volksliederen juist die welke zich slechts in tonica- en dominant-harmonie bewegen? — het volkslied grijpt het volk in zijn ziel, het wordt er zijn kracht door bewust, het zingt er zijn lief en leed door uit, het verheerlijkt er in zijn koning en land.

Dat volkslied laat zich niet opdringen door wie en wat ook: het volk kiest zelf zijn lied, en waar er met recht sprake kan zijn van de vox populi, dan is het wel hier.

Maar al te lang hebben de buitenlandsche minderwaardige producten als Fransche chansons en Duitsche Liebeslieder ons stambewustzijn vertroebeld; in de muziekkastjes onzer Hollandsche jonge dames vond men van allerlei, behalve het Hollandsche lied.

Daarom is 't wel verblijdend dat er een nieuwe en frissche wind waait [1]), die in het zuiden — Limburg — is opgestoken om, naar wij hopen, ons heele land van vreemde smetten te zuiveren.

Tal van vereenigingen zijn tot stand gekomen om het volkslied in bescherming te nemen; bonden zijn verrezen om het volkslied te propageeren; er komt nieuw leven.

Maar voor een zeker welslagen is er nog meer noodig.

Wij behoeven de hulp van de solisten, en wel vooral van de besten. Wanneer de meest gevierde zangers en zangeressen willen begrijpen hoeveel nut zij kunnen stichten, door zich nu en dan eens over het volkslied te willen ontfermen, dan eerst zal van een gestadige ontwikkeling van den kunstzin van het volk sprake kunnen zijn.

Door het volkslied tot het kunstlied [2]), dat is hierbij de eenige en ware weg.

Wij behoeven de hulp en medewerking van recensenten, die voorlichters van het groote publiek. Zij kunnen er zooveel toe bijdragen om door waardeertng ook van het eenvoudige volkslied, het geloof aan een volkskunst bij het volk te versterken en te verlevendigen.

Wij behoeven de hulp der zangvereeniging die het zich niet slechts een plicht maar ook een eer moesten rekenen het Hollandsche lied de eereplaats op hunne programma's in te ruimen.

Zoo moest er door krachtige samenwerking naar gestreefd worden den kunstzin van het volk aan te kweeken, het stambewustzijn te versterken, en eigen nationale kunst te verheerlijken.

J. P. J. WIERTS.

Den Haag, November 1910.

Duitsche invloed.

Geachte Redactie,

In den met steeds meer succes gevoerd wordenden strijd ter zuivering der Nederl. taal, treft het wel, dat het hoofdzakelijk Fransche woorden zijn welke het moeten ontgelden. Het komt mij voor, dat onze aandacht welhaast nog meer op Duitsche invloeden moest zijn gericht. Wij ondergaan deze gewoonlijk reeds zonder ze als zoodanig te onderkennen. Gaarne wenschte ik hierover te mogen uitweiden; ik laat dit kortheidshalve echter nu liever na.

Soms echter gaat men de perken wel te buiten. Zoo kan men nu aan het station Den Haag, H. IJ. S. M., vaak lezen het opschrift: „personentrein". Ik waag niet te veronderstellen, dat het bestuur der Maatschappij bedoelt te kennen te geven, dat treinen met grooter snelheid gewoonlijk voor vee bestemd zullen zijn. Maar niet genoeg te hekelen valt de laksheid der opvattingen, welke toelaten een dusdanig klakkeloos overnemen van een woord uit een andere taal. Wel is waar zal „bommel" ook een germanisme wezen, maar dan een, dat burgerrecht heeft verkregen, en zeker niet door een nieuw behoeft vervangen.

In de schaakwereld iets dergelijks. Voor koningin, raadsheer, kasteel gebruikt men resp. de afkortingen: D, L & T, dus geheel de Duitsche manier. Waarom niet: koning = kon, koningin = ko, kasteel = k, en raadsheer = r? Is men te lui, een paar letters meer te schrijven? Waar wij eigen benamingen voor de stukken hebben, kunnen wij die toch de eer van passende afkortingen bewijzen. Men vindt het waarschijnlijk „aanstellerig" oorspronkelijk te zijn! Wanneer er personen zouden zijn, die konden besluiten, de afkortingen D, L & T ten onzent niet meer te bezigen, zou ik mij daarbij stellig dadelijk aansluiten.

Met alle waardeering voor de nauwgezetheid, kracht,

---

[1]) Na inzending van dit artikel vermeldde de N. R. Courant dat twee afdeelingen der Toonkunst Mij. bij het hoofdbestuur het werk hebben aangevraagd, en dat tot aankoop is besloten.
Ook de Rotterdamsche afd. zal het werk in studie nemen. Hulde!

[1]) Aangeblazen uit Holland, waar de Ver. tot verb. van den Volkszang in 1906 door de heeren Wouter Hutschenruyter en J. S. J. Havermans werd gesticht en die in 1909 de Limburgers tot voorbeeld strekte. Red.

[2]) Zeer juist! Red.

volharding en andere goede eigenschappen, welke den Duitscher over het algemeen kenmerken, is het toch maar beter ons zelve te blijven, en niet ten gevolge eener ziekelijke overwelwillendheid (?) het eigen goede voor het vreemde prijs te geven.

Want niet als de minste, maar integendeel vast als eerste onder gelijken staan wij daar! Men ga alle verschijnselen ten deze maar eens nauwkeurig na.

Rotterdam, 24 Nov. 1910. W. VAN REDE.

MEDEDEELINGEN EN ALLERLEI

Nederl nijverheid

In Europa worden jaarlijks ongeveer 160 miljoen gloeilampjes vervaardigd, daarvoor maakte de Vitrite Works te Middelburg — ondanks haar Engelschen naam een echt Hollandsche onderneming — 54 miljoen voetjes, dat zijn de messingen doppen, waarin de glazen bolletjes worden vastgeschroefd.

In 1911 zal het aantal 75 miljoen bedragen. Onze Nederlandsche nijverheid zal dan bijna de helft van de geheele jaarlijksche Europeesche opbrengst leveren.

Dat is om trotsch op te zijn.

Klein grut.

maar dat ook meedoet en blijkens de belangstelling heinde en ver, recht heeft van bestaan. Toch mag het in Neerlandia niet op de eerste rangen zitten. Het is en blijft klein grut.

Zoo komt uit Asahan van den heer Trouw de opmerking dat een brief bij het Hoofdbestuur der Posterijen geopend, toch niet fout is (Zie Neerl. blz. 176). Men zegt ook. zoo redeneert hij, bij iemand iets koopen, bij iemand een boek uitgeven, dit of dat hoort thuis bij iemand enz. Zoo kan men, zegt hij, ook veilig zeggen: een brief is geopend bij het Hoofdbestuur. Maar zijn voorbeelden bewijzen dat niet.

De kwestie is dat in Vondel's tijd bij zoo algemeen was voor door, dat door als ook goed Hollandsch moest worden verdedigd. Sedert dien tijd is bij achteruitgedrongen en bestaat alleen nog maar, in deze beteekenis natuurlijk, in vaste uitdrukkingen. Niemand zal zeggen: de brief is bij hem geopend, of men bedoelt er mee in zijn huis, door iemand van zijn omgeving in zijn tegenwoordigheid ook wel Nooit in de beteekenis van door. Ook zegt men niet: bij het bestuur is besloten, maar door; ook niet bij het bestuur is in overweging genomen. of men bedoelt iets anders dan door. Behalve in vaste uitdrukkingen gebruikt men bij niet voor door; tegenwoordig zou dit een Anglicisme zijn, want het oude gebruik is men glad vergeten. Is dus een brief bij het Hoofdbestuur der Posterijen geopend, dan is het in de omgeving van, ten kantore van; dan kan het Hoofdbestuur zelf er volkomen onkundig aan wezen. Doet dit het zelf niet, maar laat dit het doen, dan geschiedt het op last van het Hoofdbestuur. Doet het het zelf dan is het door het Hoofdbestuur. Onze taal is rijk genoeg om al die schakeeringen tot hun recht te doen komen.

Aardappelen.

Geen wonder dat nu in Neerlandia (blz. 244) gevraagd is om een woord voor consumtie-aardappelen — in plaats van zelf terstond te antwoorden, vraagt de Red. graag eerst haar lezers — er van alle kanten, uit Oostende, uit Leipzig, uit Den Haag, uit Amsterdam, uit Groningen, uit Haarlem, uit Tilburg, uit Wageningen, uit Etterbeek, antwoorden zijn gekomen. Een nationaal gerecht was aangerand en lokte in de bres.

Om zoo 'n kleinigheid? vraagt misschien een die zich verheven waant. Ja, om zoo 'n „kleinigheid". Maar het is niet de zaak zelf die het belangrijkst is; het belangrijkst is het verschijnsel dat men tegenwoordig om de zuiverheid en de oorspronkelijkheid van onze taal geeft. Het staat zoo voornaam zulke uitingen met breed gebaar en toegenepen oogen van de hand te wijzen. Die dat doet, wijst meer af, dat door niemand een kleinigheid wordt genoemd. Er is verband tusschen verzorging van eigen taal en de vaderlandlievende woorden van den heer De Savornin Lohman onlangs in de Tweede Kamer.

De strijd ditmaal is vredelievender dan bij het bekende Groninger aardappeloproer in '48. Toch consumtie vindt geen genade en terecht. Voorgesteld worden tafelaardappelen, bij overeenkomst met tafelappelen, tafelbeschuit enz. Maar die staan tegenover pot-, stoof- of keukenappelen, keukenbeschuit enz. Zoodat tafelaardappelen enz. iets lekkerders en fijners zou beduiden; om dezelfde redenen kan dus keukenaardappelen niet voldoen. Op de proefvelden voor Gelderland is aanbevolen eet- en vreetaardappelen, al naar ze voor menschen en dieren bestemd zijn. Voor kookaardappelen worden ook eenige lansen gebroken.

De heer Joh. Boersma, hoofdredacteur van Het Nieuwsblad van het Noorden schrijft:

Wij spreken hier in de provincie van ouds altijd van eet aardappelen in tegenstelling met fabrieksaardappelen. 't Woord consumptie aardappelen is ingevoerd sedert landbouwleeraren en dergelijke personen, die veel in Duitsche boeken neuzen, zich er mee bemoeiden. Maar de spraakmakende gemeente spreekt van eet aardappelen en de kooplui adverteeren dat ook steeds in ons blad. Of de samenstelling goed is? Waarom niet? 't Volk gebruikt ze en dàt beslist tòch in hoogste beroep.

Ons komt deze zienswijze juist voor. Neerlandia zou ook kiezen eetaardappelen; immers het is eetwaar. En fabrieksaardappelen is een gelukkig woord.

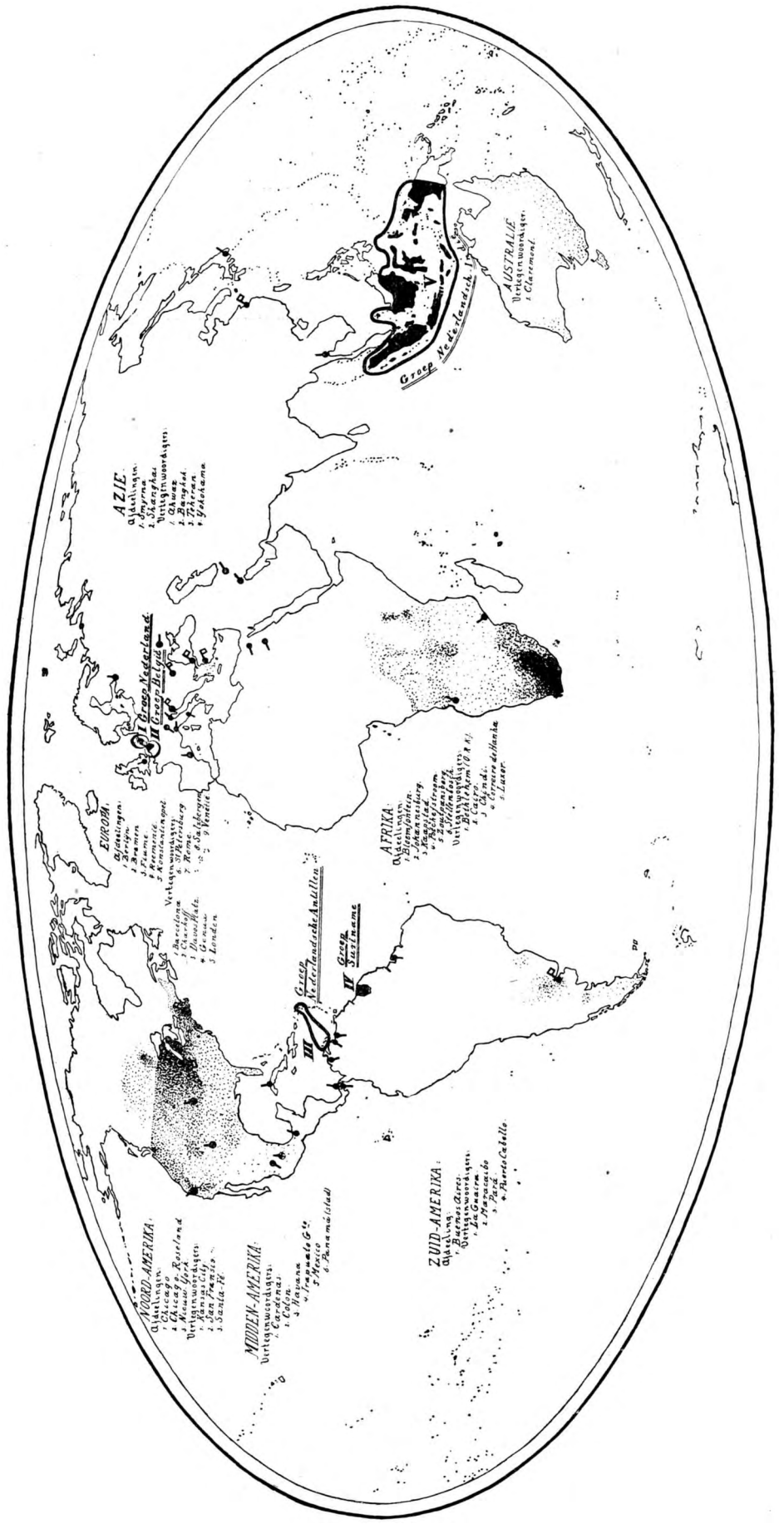
Hoogvliegen.

De „aviateurs", een woord dat enkel tot den taalkundige iets zegt, niets tot de groote menigte, houden steeds ook buiten het vak velen bespiegelend bezig. Er zit ook iets zeer opwekkelijks in het zoeken naar een woordkrank voor een nieuw begrip; geen beter middel om onschoolsch in kleinen kring de fijne onderscheidingen en verbindingswetten in onze taal te peilen. Onze in Kaapstad zoo gewaardeerde Consul, de heer Van Oordt van Lauwenrecht, heeft zijn belangstelling in dezen getoond door een aantal uitdrukkingen voor te stellen, die in de gegeven volgorde hem aannemelijk voorkomen. Het is opmerkelijk zoo veel woorden kunnen worden gesmeed, al merkt ieder dat sommigen nooit ingang zouden kunnen vinden; dat weet trouwens de geachte inzender even goed als onze lezer; ook hij zal soms een glimlach hebben gehad bij het neerschrijven van het woord of bij het hooren van den klank; zoo bij vlerkruiter en fladderman met de zijnen. Maar dat doet er niet toe. Het doet ook niets af aan de wetenschap dat woorden maken een onschadelijke vreugd is; dat ten slotte zelfstandige machten plotseling over een woord beslissen. Vliegenier schijnt — maar ook niet meer dan schijnt — in het doel te schieten.

Het zijn dan: luchtruiter, luchtkliever, luchtzwever, luchtscheerder, luchtploeger, vlerkruiter, vliegtuigmenner, vluchtmaker, en als volksuitdrukkingen: klapwieker, fladderaar, vliegmatroos, en al naar gelang van het geslacht of den leeftijd: fladderman, -vrouw, -juf, -jongen, -meisje, -kind.

Vliegtuig heeft zeker veel kans.

Verspreiding van het Nederlandsch en het Algemeen Nederlandsch Verbond over de wereld.

Verklaring: De Groepen van 't A. N. V. zijn aangeduid met **I—V**, de Zelfstandige Afdeelingen met ●, de vertegenwoordigers met ▬.
De zwarte vlekken geven het Nederlandsch taalgebied aan, de gestippelde gedeelten op de vaste landen de invloedspheer van het Nederlandsch.

Holland op zijn best.

Prof. H. A. Lorentz, van Leiden, is benoemd tot buitenlandsch lid der Fransche Academie van Wetenschappen.

Belangstelling in onze koloniën.

Over het algemeen toont men in Nederland bedroevend weinig belangstelling voor zijn koloniën, bitter weinig weet men er van. Zoo volslagen is dit gebrek, dat men hier te lande heel lang zal moeten zoeken, wanneer men goede foto's over Ned. Oost-Indië wil koopen. Het vorige jaar trok daarom een tentoonstelling van foto's uit onze Oost niet weinig bezoekers. Zulk een tentoonstelling was ongekend. Is 't niet beschamend? In dit opzicht kunnen wij van de Engelschen veel leeren, die weten door platen en beweegbare lichtbeelden reeds op school de kinderen bekend te maken met de overzeesche bezittingen.

Gelukkig begint zich thans een sterke strooming te openbaren om dit gemis aan belangstelling te verhelpen.

Nu het houden van lezingen en voordrachten weer een aanvang heeft genomen, merken wij met blijdschap op dat er reeds vele over Ned. Indië zijn geweest, die goed werden bezocht. Niet alleen door het Indisch Genootschap, moederland en koloniën, Oost en West, waar dergelijke lezingen meer eigenaardig thuis behooren, maar ook in Oefening kweekt Kennis, de Mij. voor Bouwkunst enz., in Den Haag, evenals in Amsterdam, in den Werkenden Stand zijn besprekingen met lichtbeelden geweest over onze Oost- en West-Indische bezittingen.

Zelfs in de Haagsche Afdeeling van den Typographenbond is een voordrachtavond over Ned. Indië gehouden.

Dit zijn alle verblijdende teekenen, waarop we te lang hebben moeten wachten.

Nederlandsche liederen te Parijs.

Het bekende Haagsch A Cappella-koor van den heer Arnold Spoel gaf de vorige maand te Parijs een concert, waarop o. a. de volgende Nederlandsche stukken zijn ten gehoore gebracht: Bede voor het Vaderland, door Adrianus Valerius (1625); 'k Kwam lestmael over bergen en dalen, en Slaep, kindeke, slaep.

Deze liederen hebben niet weinig bijval geoogst.

Hoe lang nog?

Er is een regeling getroffen tusschen de Deutsch-Australische Dampfschiffart-Gesellschaft en Elder Dempster Co. voor het instellen van een rechtstreekschen stoomvaartdienst tusschen de Zuid-Afrikaansche havens eenerzijds en Nieuw-York en Boston anderzijds.

De vrachtprijzen zullen belangrijk lager zijn dan die welke thans voor het vervoer over Engeland in rekening worden gebracht.

Alweer een rechtstreeksche stoomvaartverbinding met Zuid-Afrika.

Alweer een machtige mededinger, die op de Zuid-Afrikaansche markt zijn uiterste krachten zal spannen om er de grootst mogelijke voordeelen te behalen. Wanneer volgt Nederland nu met zijn eigen stoomvaartdienst? Als de handel op het land, dat een zoo groote toekomst tegemoet gaat, reeds verdeeld is onder de overige volken, en Nederland achter het net kan visschen?

Onze werktuignijverheid.

Een trein van 34 waggons was noodig om een nieuwe dubbele suikerinstallatie te vervoeren, welke de Machinefabriek te Hengelo (O.) in Oct. l.l. afleverde voor de suikerfabriek Union op Cuba.

Ned. oorlogsschepen in Australië.

De drie Nederlandsche oorlogsschepen De Ruijter, de Koningin Regentes en de Hertog Hendrik hebben vlagvertoon gehouden in de Australische wateren. De ontvangst van de zijde der overheidspersonen en inwoners van het Australische gemeenebest was allerhartelijkst. Natuurlijk lieten de enkele Nederlandsche kolonies zich ook niet onbetuigd. Het was één lange rij van schitterende feesten.

Te Melbourne, dat niet alleen de zetel is van de regeering van Victoria, maar ook die van de Australische Statenbondsregeering, van het Bondsparlement en het parlement van Victoria, werd o. m. een feestmaal gegeven door den Ned. Consul-Generaal en me-

vrouw Bosschart, waaraan ook de hoofden der betrokken Regeeringen, Parlementen en van het Stedelijk Bestuur aanzaten. Een hartelijk telegram werd te dier gelegenheid door den Eersten Minister namens allen aan Neêrlands Koningin verzonden.

Onze foto is genomen tijdens de buitenpartij bij den Goeverneur-Generaal, Lord Dudley. Deze komt met de echtgenoote van den Eersten Minister de trap af. Daar achter volgen de Eerste Minister van het Gemeenebest met Burggravin Dudley en achter den Eersten Minister de Nederlandsche Eskader-commandant W. van Voss.

De secretaris der Nederlandsche Kamer van Koophandel te Melbourne, de heer L. Reens, schrijft ons o. a.:

„Ook in de overige Staten van Australië is de aan het Nederlandsche Eskader ten deel gevallen ontvangst schitterend geweest. De reis heeft stellig de goede verstandhouding bevestigd en de uitbreiding van ons handelsverkeer met dit werelddeel ten zeerste in de hand gewerkt."

Parijs op zijn malst.

De Nieuwe Rotterdamsche Courant herinnert, hoe Neerlandia het pleegt te hekelen, als in ons land zakenmenschen, winkeliers, e. a., hun artikelen aan landgenooten niet beter meenen te kunnen aanprijzen dan met behulp van gebrekkig Fransch, gebrekkig Duitsch, of gebrekkig Engelsch.

„Een Fransch blad, Neerlandia willende navolgen — vervolgt de N. R. Ct. — zou een rubriekje kunnen beginnen: Frankrijk of Parijs op zijn malst. Een poos geleden ontdekte Figaro op een middag, dat aan de voorzijde van een groot koffiehuis te Parijs met sprekende letters de mededeeling aangebracht was: „Five o'clock van twee tot vier uur." De directeur van het koffiehuis begreep de fout, 's avonds was de mededeeling verdwenen. Maar sedert een paar dagen heeft Figaro een nieuwe ontdekking gedaan voor Parijs op z'n malst. Bij de Drouot-straat heeft een ondernemende koffiehuishouder op zijn raam laten schilderen: „Five o'clock op elk uur van den dag"."

Het Ned. lied.

De Londensche berichtgever van het Alg. Handelsblad te Amsterdam maakt melding van een concert van Julia Culp in de Bechstein Hall aldaar en voegt er aan toe:

„Het eenige dat Nederlanders hier altijd spijt als de zangeres optreedt, is, dat zij zelden of nooit iets zingt in haar moedertaal en van Nederlandsche compositie. Dàt is zeker de reden, dat de Londenaars haar steeds voor een Duitsche aanzien; en tòch, wij Nederlanders zijn er trotsch op, dat zij een der onzen is."

De Nieuwe Courant teekent hierbij aan: „Blijkt 't niet meer en meer dat het eenige Nederlandsche wat Julia Culp (en niet zij alleen) met zich meedraagt, is... haar geboortebewijs?"

Beter maakt 't Adelin Fermin, onlangs benoemd tot zangleeraar te Baltimore. Op een concert aldaar gegeven, zong hij ook Hollandsche liederen; twee stukjes uit Nicolaï's Loverkens, die evenals een lied, door hem zelf getoonzet, zeer in den smaak vielen.

De Nederl. vlag tijdens de Fransche overheersching.

De heer J. P. Schoemaker, gep. kapitein Ned. Indisch leger, schrijft in de Prov. Geldersche en Nijmeegsche Courant, naar aanleiding van Ds. Perk's beweren — ook in Neerlandia — dat gedurende de Fransche overheersching, behalve op Decima, alleen nog onze vlag woei van het Ned. Hospitaal te Smyrna. De heer Schoemaker verklaart dat het rood-wit-en-blauw in die dagen ook op de Goudkust wapperde en wel boven het hoofdkasteel St. Georg d'Elmina. Dit was mogelijk door de dapperheid der bezetting van dit Nederlandsche fort en de trouw der neger-bevolking.

Vondel's Lucifer in het Japansch.

Professor Kunïro, die enkele werken van J. v. d. Vondel in het Japansch heeft vertaald, hield te Tokio een voordracht over Lucifer, ook door hem overgezet.

Van Lucifer zeide hij: „Laat ons eerbiedig het hoofd buigen ter eere van den Nederlander, wiens genie geschapen heeft het prachtigste treurspel, dat ooit uit de pen eens dichters vloeide."

Sporttaal.

Onlangs werd er in Kleef een voetbalwedstrijd gehouden tusschen een Nederlandsch en een Duitsch elftal. Een Nederlandsch sportblad, dat er verslag van gaf, merkte op, dat het Duitsche publiek er erg kalm bij bleef. „Het eenige wat we af en toe hoorden", schrijft het blad, „was een onwelluidend geroep van „Ecke, Ecke, Ecke!" afgewisseld met „Hand! Hand! Hand!""

Dit lijkt ons een dwaze aanmerking op onze Duitsche buren, die bij het voetbalspel hun eigen taal willen gebruiken. „Ecke" moge op een Duitsch voetbalveld onwelluidend klinken — over smaak op dit gebied valt niet te twisten — het klinkt toch stellig welluidender dan het Engelsche „Corner! Corner!" op een Nederlandsch voetbalveld, vooral zooals het gewoonlijk wordt uitgesproken: „Kornerr! Kornerr!" En het „Hand!" uit Duitschen mond is ons stellig liever dan het Engelsche „Hands!" (meest uitgesproken als „Hens!") uit Nederlandschen mond.

Zou Hoek! of Hoekschop! (in de geschreven sporttaal wel gebruikt) en Hand! of Handen! niet op onze voetbalvelden gehoord kunnen worden? De Duitschers geven blijkbaar het goede voorbeeld.

Afkortingen.

Nog enkele dagen en vele Nederlanders zullen weer onnadenkend de dwaasheid begaan kaartjes te verzenden of een advertentie te plaatsen als tolk van hun beste wenschen, met afkortingsletters aan een vreemde taal ontleend.

Laten de leden van het A. N. V. het voorbeeld geven, door ook in dit opzicht het Nederlandsch in eere te herstellen.

P. f.	worde	m. g.	(met gelukwensch).
P. r.	»	m. d.	(met dankzegging).
P. c.	»	m. r.	(met rouwbeklag).
P. p. c.	»	t. a.	(ten afscheid).

Uit Die Brandwag.

Ou oom Klaas Waarsê'er het ons die volgende stukkie gestuur, wat die ou o'ergeneem het van die kloeke ierse patriot, Thomas Davis:

„'n Volk sonder s'n eie taal, is maar 'n halve nasie."

„'n Nasie behoort s'n taal flinker te bewaak dan s'n grondgebied.

't Is 'n sterker skans dan berge en forte, 'n veiliger grensvestiging dan riviere, 'n machtiger wapen dan le'ers en kanonne."

Uit een Nederlandsch Verslag.

Bovendien was deze reproductie een wonder van dynamische finesse en consequente agoniek.

Het Nederlandsch Lied.

De vereeniging van dien naam heeft aan hare leden weer een bundel liederen van Groot-Nederland, verzameld door F. R. Coers F.Rz., gezonden en wel kinderliederen, negen rei- en dansliedjes: Den wagen, Den nieuwen wagen, Het purperen lint, De keus, Rijpe kersen, De ezelinne, 't Groen meuletje, 't Koffertje, De kreupelaer.

Het zijn rozenhoed-liedjes.

Een rozendans, rozenhoed- of kroonlied is een rondedans met een of ander spel. Volgens E. de Coussemaker heerscht in Fransch-Vlaanderen gedurende bijna den geheelen zomer en wel voornamelijk op sommige feestdagen als op St. Jansdag (24 Juni), op St. Pieters- en Pauwelsdag (29 Juni) het gebruik dat kinderen op straat tegen den avond, bij zonsondergang reiliedjes zingen en dansen.

Anvers-Belgique.

Een uitgever te Groningen laat op de adresstrook van stukken bestemd voor 't Willemsfonds te Antwerpen schrijven: Anvers (Belgique).

Zoo grieft men onbewust de Vlamingen, die zich tegelijk vroolijk maken over de onwetendheid van de Noord-Nederlanders, die denken dat ten zuiden van den Moerdijk hun taal ophoudt.

Nederlandsche woorden bij 't Tennisspel.

Onlangs gaven we een lijstje van Nederlandsche woorden, die de Engelsche tennistermen kunnen vervangen.

Men vraagt ons nu nog de vertaling van to serve en love.

To serve is heel geschikt te vertalen door gooien of opgooien. Van de 2 personen die samen spelen, moet beurtelings elk de ballen opgooien, terwijl zijn maat hem bijstaat in 't terugslaan.

Love is niets. Als de eene partij vijftien, de andere in 't geheel geen punten gemaakt heeft, wordt afgeroepen: fifteen-love, d. i. 15-niets.

Steunt eigen nijverheid.

In De Middenstandsbond een artikel over dit onderwerp, in verband met het hedendaagsche verkeer en... de mode.

De schrijver (J. S. M.) zegt o. a.:

„De mode bijv. verzekert, dat de eenige goede lakensche of bukskinsche stoffen uit Engeland en Schotland komen. En aangezien nu onze eigen Hollandsche fabrikaten niet op eenmaal prulwerk worden, al vraagt men ze wegens 't bovenstaande minder, komt de volgende hocus-pocus:

„De Engelsche handelaar koopt het — in alle opzichten uitstekende — Hollandsche product. Hij vindt het zelfs mooier en beter van kwaliteit, in verhouding tot den prijs, dan zijn eigen Engelsche stoffen. En wat doet de slimme Engelsche zakenman? Hij verkoopt gewoonweg het Hollandsche product, dat hij eerst in Engeland invoerde... als echte, onvervalscht echte Engelsche stoffen en het Nederlandsche publiek koopt bij zijn Engelschen kleermaker, de Engelsche stof, welke op Nederlandsch grondgebied het levenslicht zag.

„En op deze wijze worden duizenden stukken Tilburgsche stoffen naar Engeland verkocht en van uit Engeland als echte hypermoderne Engelsche stoffen naar Nederland weer verkocht."

Nederl. Ver. te Dresden.

Te Dresden is een Nederl. Vereeniging opgericht met 12 dames- en 20 heerenleden.

Als vereenigingslokaal is voorloopig gekozen: Hotel Windsor, Pregerstrasse 50.

10 oude Ned. Liederen, door Fl. van Duyse.

Verschenen is de tweede druk van 10 oude Nederlandsche Liederen, bewerkt door Fl. van Duyse.

Het is de 10e uitgave van 't A. N. V.

Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de Groepssecretarissen tegen inzending van 55 ct. (voor België 1.10 fr.) en bij de Administratie van het A. N. V., Wijnstraat 81, Dordrecht.

Voor niet-leden is de prijs *f* 1.— (2 fr.).

Deze exemplaren zijn in Nederland uitsluitend verkrijgbaar bij den muziekhandelaar G. H. van Eck, Vlamingstraat, Den Haag.

De bundel is zeer net gedrukt en 50 blz. groot.

Voorin staan deze woorden:

„Er is geene plaats in Nederland of Vlaamsch-België, hoe klein ook, of er zijn wel vier menschen te vinden, die deze liederen kunnen uitvoeren.

Het zijn geen concertstukken, die sterk bezette koren, goed geschoolde stemmen eischen; ze zijn de uiting van een volk, dat zingen wil, ons eigen volk, dat zóó zijne ziel uitspreekt.

En daarom verdienen ze, door elk gekend en gezongen te worden."

De eerste druk was in een paar maanden uitverkocht.

Ontvangen boeken:

„Hij piept weer" en andere beschouwingen over Taal en Spelling, door B. Th. K. Schumann, Rotterdam.

Het Oorlogsspook en de 46 millioen, door Dr. C. te Lintum, Rotterdam.

Liederen van Groot-Nederland, Kinderliederen, Negen rei- en dansliedjes, door F. R. Coers F.Rzn., Utrecht.

Voor Afdeelingsavonden.

Majoor H. A. Kooy, Javastraat 90, Den Haag.
Voordracht over Ned. Oost-Indië, met lichtbeelden.

Fr. Piekema, 1e Luit. der Kon. Marechaussée, Vlissingen.
Voordracht over Atjeh, met lichtbeelden.

L. Simons, Van Eeghenstraat 90, Amsterdam.
Waarom lezen we boeken? Hoe lezen we boeken best?
Kosten: alleen de reis, mits de leden der Wereldbibliotheek vrij toegang hebben.

J. A. Verkuyl, leeraar aan de Cadettenschool te Alkmaar.
Voordracht over de Vlaamsche Beweging.

Dr. R. Verdeyen, Euphrosina Beernaertstraat, Oostende.
Voordracht met lichtbeelden over Oxford.

A. Verhey, cellist, Schiedamsche Singel, Rotterdam.

Vraag om inlichting.

Wie kan het juiste adres meedeelen van:

D. H. de Granada vroeger Cornelis Schuytstraat 40, Amsterdam (thans in Brussel).
Jacques van Straten, vroeger bankbeambte, Semmelweisz Utcza 19, Budapest (thans in Amerika).
G. J. Kerlen, vroeger onderwijzer, Ambarawa.
C. L. Philips, vroeger Isarstrasse 58, Bremen.
Ch. van Wijnbergen, vroeger Mozartstrasse 39, Bremen.
Reinouts van Haga, vroeger Lloydstrasse 100, Bremen.
D. H. v. d. Tuil, vroeger P. C. Hooftstraat 80, Amsterdam.
D. A. v. Hiel, vroeger P. C. Hooftstraat 80, Amsterdam.
Adr. des Pas, Breda.
L. J. Godefroy, vroeger adm. Ond. „Soember Bokok", Toeren (Ned. Indië).

ARBEIDSBEURS.

(Buiten verantwoordelijkheid van 't Hoofdbestuur).

Jongmensch, ruim 20 jaar, zeer goed bekend met moderne talen, schrijfmachine, stenografie en verdere kantoorwerkzaamheden, sedert 3 jaar werkzaam bij een uitvoerhandel in Holland, zoekt een betrekking als handelscorrespondent in België.

Een jonge man, bekwaam in administratie, correspondentie en redactie, met veeljarige bureaupraktijk, einddiploma H. B. S. 5-jarige cursus, zoekt een werkkring als administrateur, correspondent of secretaris. Goede getuigschriften.

Een jong opzichter op een West-Indische plantage, goed onderlegd, met goede getuigschriften, bekend met Maleisch, goed kunnende omgaan met Javanen, zag zich gaarne geplaatst op een plantage in Oost-Indië.

Het adres der belanghebbenden is te vernemen bij de Administratie van het A. N. V., Wijnstraat 81, Dordrecht.